

# DE PLATE

MAANDBLAD - DEC. 1989



Afgiftekantoor Oostende X

**AN HYP**  
SPAARBANK

**A. VAN ISEGHEM**  
Stockholmstraat 47a  
8400 Oostende  
Tel. 059/70 35 73



Plaatsingen op korte termijn bij

# AN HYP

SPAARBANK

---

Kantoor Oostende :  
Wapenplein 8 - 8400 Oostende - Tel. 059/50 49 11 (6 1)

geven U:

- \* voordelige rente
- \* vrijstelling van roerende voorheffing (tot 50.000 F. intrest)
- \* onmiddellijk volledig opvraagbaar
- \* ongevallenzekeringsverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service zullen U te beurt vallen.

### Privé parking voor cliënten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17 uur  
Zaterdag van 9 tot 12 uur

"DE PLATE"  
tijdschrift van de  
Oostendse Heemkring  
"DE PLATE"  
v.z.w

tijdschrift onder redactie van

Norbert HOSTYN

Jean-Pierre FALISE

Inhoudstafel &  
Registers op de  
18de jaargang

1989

### CASIER ANN

- Oostendse muziekgeschiedenis :
  - XXXVII - Het Symfonisch Orkest van het Kursaal in de periode 1852-1914 : p. 45-48
  - XXXVIII - Orgelisten verbonden aan het Kursaal tot 1914
    - ° Auguste Wiegand : p. 80
    - ° Léandre Vilain : p. 80-82; p. 100-105
    - ° Joseph Petit : p. 145-146
    - ° Jenny Van Rysselberghe : p. 146-147
  - XXXIX - De Directie en organisatie van het Kursaal : p. 192-193
  - XL - Belangrijkste solisten en gastdirigenten in het Kursaal 1850-1914 : p. 210, 237, 273

### COOPMAN FRANS

- Perikelen rond een visserij museum : p. 89-92
- 100 jaar Vrije Visserijschool "Paste Pype" : p. 110
- De vergeten zeevrijdigers 1914-1918 : p. 174-177

### COOPMAN JAN

- De Ponton: p. 17

### DE BROUWERE J.G.

- Kanonnen schoten niet : p. 10
- In een achterkeuken wonen : p. 44
- De ontvanger van belastingen woont in een hoveniershuis : p. 78
- Tafelen in Oostende in 1884 : p. 228
- Niet op de cappe van de Nering : p. 259

### DEWULF DANIEL

- De Saksen en de Vlaamse kustvlakte V-VIIIe eeuw : p. 35-44

### DREESEN JAN

- Activiteiten : p. 1, 33, 65, 97, 129, 167, 199, 235, 265
- Jaarverslag 1988 : p. 18-26
- Tæuhuus of Taanhuis : p. 13
- Oostendse brouwerijen : p. 56
- Over de oorsprong van Oostende : p. 59; p. 138-140
- De ontmiijners van onze kust 1944-1949 : p. 68-73
- Het archief van Oostende in 1814 : p. 99
- Nicolaas Despars : p. 105
- De "Christina". Een Oostendse driemaster uit 1779 : p. 108/109
- Hoe "Oostends" waren de "Krozen" : p. 161-162
- De juiste ligging van de kerk van Sinte-Catharina-West : p. 169

- Situering van enkele gebouwen en straten in 16e eeuwse Oostende : p. 230-233
- Toponymie van 's Heerwoutermansambacht : p. 267

FABER JAN

- De Oostendse architect Tilleman-François Suys : p. 187-191

HOSTYN NORBERT

- Jan De Clerck, kunstschilder : p. 49-51; p. 86-88; p. 111-113; p. 214 (slot)
- Spiegelballen : p. 59
- Kerkstraat : p. 123
- Reeks "Oostendse muziekmaatschappijen" :
  - ° De Société Euterpe : p. 79
- Reeks "Architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum" : p. 122-125; p. 179-180; p. 279
- Ensoriana : p. 144
- Een zeldzame publicatie over Oostende : Souvenir d'Ostende van Ed. Haegheman- Wagner : p. 257
- Reeks "Oostendse kunstschilders"
  - ° Paul Rommelart
- Joseph Pieters. Een Oostendenaar met carrière te Antwerpen : p. 184
- Reeks "Orgels in Groot-Oostende" :
  - ° Het orgel in de kerk van O.L.Vr. Onbevleete Ontvangenis : p. 221
  - ° Het orgel in de kerk van Sint-Antonius van Padua (Opes) : p. 251
- Reeks "Monumenten..." :
  - ° XLVIII : Gedenkplaat Graaf de Smet de Naeyerbrug : p. 266
  - ° Aanvulling bij de "Stenen Bank" : p. 137

KLAUSING JEF

- De Garre van Konnee : p. 196

LAUREYS DIRK

- Burgemeester Alfons Pieters : p. 4-9; p. 106-108; p. 150-155; p. 198

LEROY ROBERT

- Reeks "Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving":
  2. Jazz : p. 14-17; p. 85
  3. Documenten : p. 83
  4. Kinderplaten : p. 84
  5. Volksdans : p. 84
  6. Letterkunde : p. 84
  7. Het Lichte Genre : p. 147-150; p. 194-196; p. 216-219; p. 248-251; p. 287-291

LIÉTARD EDWIN

- Reeks "Oostendse Numismatiek" : p. 52-56; p. 118-121; p. 181-184; p. 254-255; p. 291-294
- Reeks "Oostendse Aandelen" :
  - ° Sicem : p. 74-77

N.N.

- Het Daensisme in het arrondissement Oostende : p. 196

NUYTEN JAN

- De gedecoreerde dood. Gebruik en ornament bij de uitvaart te Oostende : p. 141-144

REDACTIE

- Stadsgenoten in recente publicaties : p. 85
- Oostende in een Frans manuscript uit 1696 : p. 93

SEYS RAF

- Dries Masure en Oostende : p. 61-62

SMISSAERT AIMÉ (+)

- Reeks "Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog" :
  - ° Inleiding door Emiel Smissaert : p. 58-59
  - ° p. 114-118; p. 156-160; p. 260-262; p. 282-287

SMISSAERT EMIEL

- De bibliotheek van het Gemeentekrediet van België, alsook de bibliografie van de Regionale Geschiedenis van België : p. 77
- Koning Leopold I en de handdruk : p. 224
- Schrijvers aan zee : p. 245-248; p. 269-273

STANDAERT RONNY

- Het Tram- en Busstation : p. 73

SWYNGEDAUF AGNES

- Ostendiana : p. 98; p. 145; p. 185-186; p. 219-221; p. 252

VANDAMME GERARD

- Meer gegevens over de Oostendse familie Lanszweert : p. 11-12 (aanvulling door R. Van Craeynest : p. 34)
- Om en rond de aanleg van de Elisabethlaan : p. 241-245
- De leiding van de openbare werken in het kustgebied in de vorige eeuw : p. 275-278

VAN HYFTE IVAN

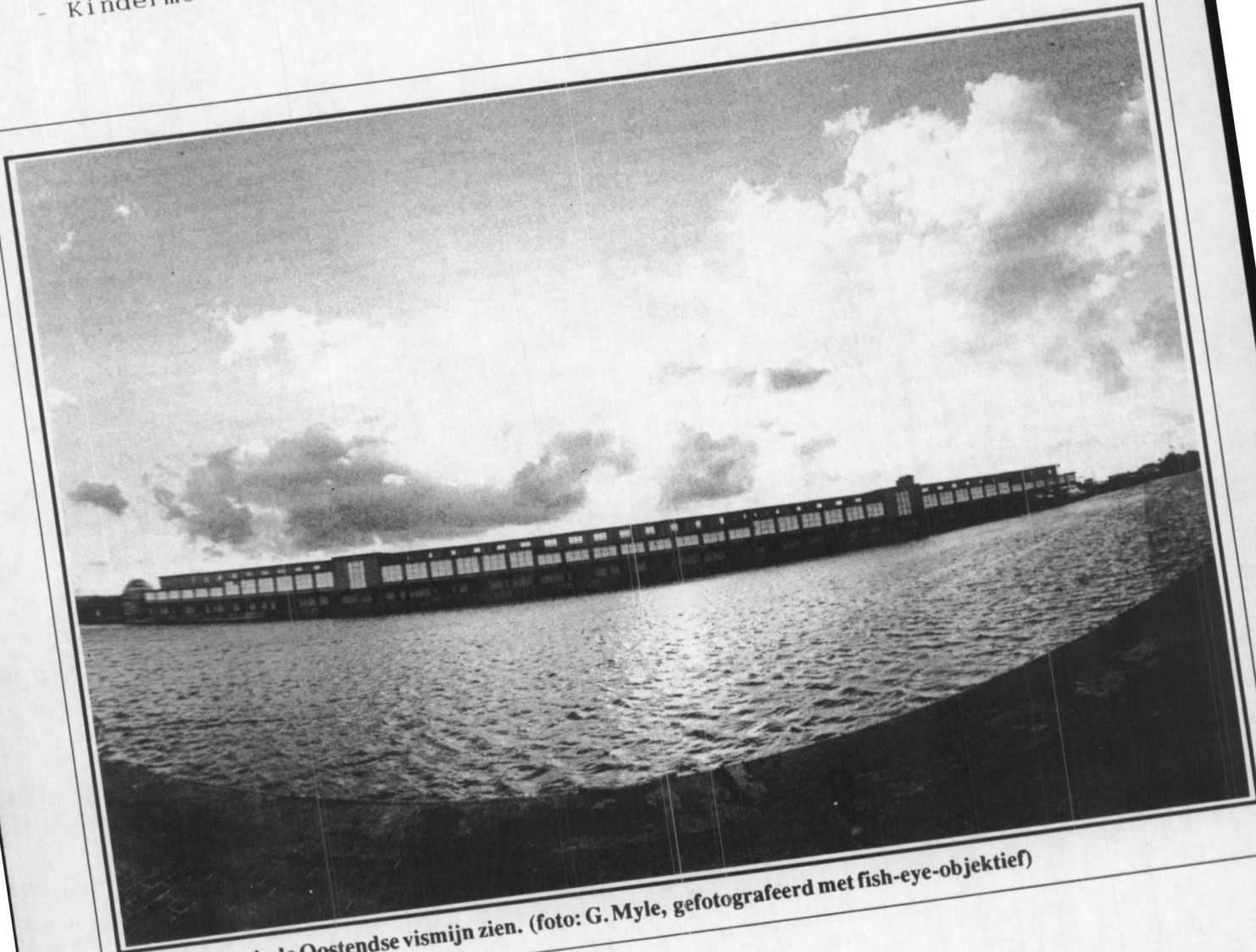
- Was Oostende zo revolutionair in 1789 : p. 172-173  
(aanvulling door J. Klausning : p. 209)
- De Zusters van de H. Jozef en de Broeders van Liefde : twee grote  
onderwijscongregaties in de 19e eeuw : p. 225-227

VAN ISEGHEM AUGUST

- In memoriam Mevr. N. De Taeye-Snyckers : p. 94

VERSTRAETE DANIEL

- Kindermoord in 1687 : p. 132-137; p. 203-209

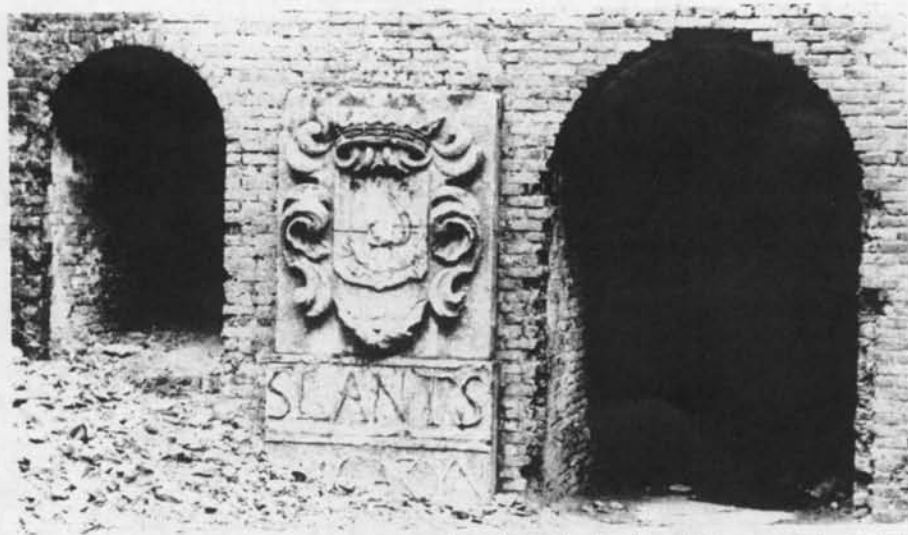


Zo moet een vis de Oostendse vismijn zien. (foto: G. Myle, gefotografeerd met fish-eye-objektief)

## BOEKBESPREKING

- E. COOLS : Baksteenwaar uit het Westvlaams kustgebied, in :  
Westvlaamse Archeologica 4  
(N. Hostyn) : p. 9
- A. KLUDAS : Great passenger ships of the world  
(E. Smissaert) p. 56
- M. KERCKVOORDE : Louise-Marie d'Orléans  
(I. Van Hyfte) : p. 57
- E. GOEDLEVEN : De koninklijke serres van Laken  
(I. Van Hyfte) p. 57
- E.A. VAN HAVERBEKE : Mijn rode voorouders  
(J.B. Dreesen) : p. 108
- W.K. BAUM : Oral history for the local historical society  
(E. Smissaert) p. 67
- B. JOLLY : Videotaping local history  
(E. Smissaert) p. 67
- P. DURIBREUX : Een dam in de tijd  
(G. Billiet) : p. 178
- Zie ook reeks "Ostendiana" verzorgd door A. Swyngedauw

### FORT NAPOLEON OOSTENDE



„De Steen des Aanstoets”. Deze steen is wellicht het enige dat kan gered worden.  
Waarop wordt er gewacht?



## ICONOGRAFIE

- 1ste Wereldoorlog te Oostende : p. 12/13  
(Hazegras, Wapenplein, Haven)
- Het Taanhuis : p. 13
- Cercle du Phare : p. 32
- Het Wapenplein 1914-18 : p. 48/49
- Mijnevelden voor de Belgische kust 1945 : p. 71
- Haven van Oostende ca. 1780 : p. 64
- Haven van Oostende ca. 1885 : p. 82/83
- De "Christina" een Oostendse driemaster uit 1779 : p. 108/109
- Het toekomstige Oostende - ontwerp 1937 : p. 124
- Verdwenen villagroep in Van Iseghemlaan : p. 128
- Elisabethlaan/Gistelsesteenweg 1955 : p. 144/145
- H. Hartkerk/Mac Leodstraat : p. 144/145
- Aartshertoginnestraat : p. 165-166
- Tramhalte Visserskaai : p. 186/187
- Dominikanenkerk : p. 224/225
- Van Deventerplan Oostende (centraal deel) : p. 232
- Café "Chez Frère : p. 234  
(Christinastraat)
- Sas-Slijkens : p. 240/241
- Dokken : p. 258
- Michel Van Cuyck : Almanach Grimacier 1858 : p. 264
- Kerstsfeer Kapellestraat ca. 1954 : p. 278/279
- Visserijschool Paster Pype : p. 281
- Afbeeldingen medailles : p. 52-55; p. 119-121; p. 181-183;  
p. 255-257; p. 292-294
- Afbeelding aandeel : p. 75-76



## INDEX OP DE PERSOONSNAMEN

### A

ADDAMS, Caroline : 5  
AERNOUDTS, Jan : 268  
ALBIMOOR, Willy : 194  
ALLARY, Edouard : 175  
ALLARY, Erik : 218  
ALLARY, Léonce : 175  
ANTONY, Maurice : 202  
ARMIAANS, Alexius : 205  
ASSEMAN, Adriaen : 78  
ASSEMAN, Jacobus : 44

### B

BAERT, Frans : 175  
BAERT, Pierre : 175  
BAETEMAN, Norbert : 250  
BARELI, Minouche : 195  
BEAM, James : 195  
BENOIT, Peter : 274  
BERDEN, Jozef : 251  
BERGS, Ronny : 216  
BERTINO : 195  
BIENAMEY, Janneken : 203  
BORM, Boudewijn : 203  
BOSSAER, Ray : 217  
BOSSART, Jacques : 78  
BOSSUET, François : 252  
BOUCHERY : 89  
BOUCHERY, Henri : 96  
BOURBOUSSE, P. : 148  
BOUQUEZ, Dirk : 250  
BOUVAERT, P. : 203  
BOYD, Nancy : 216  
BRACKX, Jerome : 179  
BRUNA, Paul : 217  
BRUNFAUT, Emile : 192  
BUFFA, J. : 264  
BULCKE, Emile : 278

### C

CAALS, Luc : 150  
CADOLA, D. : 266  
CAIGNIE, Marc : 287  
CALCOEN, August : 175  
CALCOEN, David : 175  
CAMBRON, Alex : 132  
CANIVEL, Pieter : 132, 207  
CARBON, Henri : 179  
CAREW, Burgemeester : 203  
CHABRIER, Emmanuel : 240  
CHAMBON, Alban : 266  
CHARPENTIER, NN. : 193  
CHEULLET, Charles : 56  
CHEVALIER, Jules : 179  
CHRISTIAENS, Bernard : 180  
CLEMENT, Willy : 217

CLOU, Dokter : 203  
COLOMBIE, Marcel : 180  
CONSCIENCE, Henri : 272  
CORNEAU, Leopold : 180  
CORNELIS, Emile : 79  
COS : 218  
COSTA, Merino : 218

D

DALED, Hugo : 219  
DALLE, Godgaf : 269  
DANIELS, André : 279  
DANNEEL, Alfred : 279  
DANNEEL, Antoine : 279  
DANNEELS, Roger : 219  
DAVID, Clara : 132  
DAVID, Ronny : 248  
DAVIS, Luc : 147  
DAVIS, Ron : 248  
DECLERCK, Auguste : 96  
DECLERCK, Henri : 175  
DE CLERCK Jan : 49, 86, 111, 214  
DE CLERCK, Oscar : 85  
DE CLERCK, Pierre : 175  
DECLERCQ-TOURNOY : 284  
DEBAEDTS, August : 53  
DE BECHE, Gillis : 17  
DEBEVERE, Stefaan : 14  
DE BREYNE, Emile : 79  
DE BROCK, Jan : 277  
DEBRUYCKER, J. : 279  
DEDRIE, Louis : 175  
DEENSEN, Jo : 149, 249  
DEFOOR, NN. : 279  
DEGRUYTER, Arthur : 175  
DEGRUYTER, Richard : 175  
DEHOLLANDER, Dries : 269  
DE JUMNÉ, Dr. : 226  
DE KEMEL, Prosper : 55  
DE KNUYT, Joannes : 78  
DE LAENDER, Astrid : 249  
DE LEE, Théo : 280  
DEMAEGDT, August : 243  
DEMAEGDT, Livin : 243  
DE MAIRE, Albert : 208  
DEMAN, André : 175  
DEMAN, Jean : 175  
DEMAN, Joseph : 175  
DEMAN, Pierre : 175  
DE METS, Magdalena : 132  
DE MEULEBEQUE, NN. : 203  
DEMEY, Pieter : 277  
DEMOOR, Willy : 194  
DEMULDER, NN. : 280  
DEPUYDT, Raoul : 269  
DERDEYN, Anne : 132  
DEREERE, Oscar : 280  
DERINDSMAUL, Graaf : 172

DE RY, Pieter : 85  
DE SMET DE NAEYER : 266  
DE SORGHER, Charles : 228  
DE SORGHER, Johannes : 78  
DE SORGHER, Jan : 259  
DESPARS, Nicolas : 105  
DE TAEYE, Ernest : 79  
DE VliegER, Edouard : 280  
DE VOS, Philip : 17  
DE WITTE, NN. : 203  
DOMICENT : 203  
DORIAN, Mike : 251  
DUENAS, NN. : 203  
DUFOUR, Daniël : 269  
DUFOUR, Sonia : 251  
DUNGEN, Harry : 251  
DUPONT, Auguste : 239  
DURIBREUX, Paul : 178

## E

EDDYN, Jacky : 287  
EDEBAU, Frank : 85  
ELSSCHOT, Willem : 247  
ENSOR, James : 85, 185, 288

## F

FAYOLLE : 203  
FELIX, Mieke : 84  
FERRER, Leo : 289  
FEYS, Freddy : 147, 289  
FINCH, Willy : 85  
FLORIZOONE, Fernand : 269

## G

GALLE, Dominicus : 133  
GEEROLF, Willy : 217  
GERARDOT DE SERMOISE : 277  
GEVAERT, Bert : 140, 147, 148  
GILLEGOT, Pierre : 175  
GILLEGOT, Henri : 175  
GILLEGOT, Theodore : 175  
GODARD, Benjamin : 213  
GOUESONE, Jean-Pierre : 290  
GOUNOD, Charles : 211

## H

HAEGHEMAN-WAGNER : 186, 257  
HAMERS, Jacob : 120  
HAMILTON, NN. : 203  
HANKAR, Paul : 137  
HEEMS, NN. : 169  
HERCKELS, Amelberga : 132  
HEUSCHLING, Henri : 192  
HINTJENS, Arno : 194  
HOEK, Theo : 144  
HOOFT, Cornelis : 231  
HOOGHUYS, L.B. : 221

HOUBAERT, Marcel : 120  
HUILMAND, Raymond : 147

I

ISNARDON : 240

J

JACOBS, Arthur : 53  
JONCKHEERE, Karel : 84, 86, 272

K

KIRSCH, Hyacinthe : 192  
KRELLY, Ludovicus : 52

L

LAENEN, Jean : 86  
LANDOY, Paul : 192  
LANSZWEERT, Andreas : 11, 34  
LANSZWEERT, Filips : 11  
LANSZWEERT, Frans : 11  
LANSZWEERT, Jean-Baptist : 11  
LANSZWEERT, Joannes : 34  
LANSZWEERT, Louis-Désiré : 12  
LANSZWEERT, Edouard : 12  
LANSZWEERT, Philippus : 34  
LANZWEERT, Alexis : 79  
LAPON, Edmond : 240  
LASSEN, Edouard : 240  
LAURENTIUS : 217  
LEFRANC, Thérèse : 132, 203-207  
LE JOLIVIT, NN. : 276  
LE PLA, Jacques : 204  
LIEBAERT, Burgemeester : 262, 283  
LIMBOR, Emile : 181  
LINDA, Connie : 218  
LINGIER, Albert : 195  
LITOLFF, Henry : 239  
LOONTIENS, Arthur : 119  
LUTENS, Armand : 192

M

MAELSTAF, NN. : 169  
MANSVELT, Michiel : 85  
MARQUET, Georges : 193  
MARTINSEN, Luc : 221  
MASSART, Nestor : 192  
MASSENET, Jules : 237  
MASURE, Dries : 61  
MATHIEU, Emile : 193, 275  
MEYER, Edouard : 145  
MEYNE, Matheus : 17  
MICHIELS, August : 85  
MOERMAN, H. : 148, 149  
MONTI, Lucy : 147  
MOSZKOWSKI, Moritz : 213, 240  
MOUREAUX, Charles : 182

N

NOTÉ, Jean : 238

P

PANESI : 284  
PASSCHYN, Hubert : 277  
PATTYN, Chris : 217  
PEETERS, Jan : 272  
PEMBERTHY, John : 175  
PERIER, Jean : 273  
PETIT, Joseph : 145  
PETTE SJIEKE : 147  
PEURQUAET, Jules : 89  
PIERKOT, Ernest : 79  
PIERRE, Peter : 218  
PIETERS, Alfons : 4, 106, 198  
PIETERS, Alice : 6  
PIETERS, Fanny : 6  
PIETERS, Franciscus : 5  
PIETERS, Jacob : 44  
PIETERS, Joseph : 184  
PIETERS, Nora : 6  
PINCKET, Isidore : 175  
PINCKET, Pierre : 175  
PORTA, L. : 86

Q

QUISSSEN, Anna : 133, 203

R

RADOUX, Jean-Théodore : 238  
RAFFENEUX DE L'ISLE : 277  
REES, Cornelis : 85  
RINSKOPF, Léon : 45  
RITTER, Théodore : 238  
ROMBOUT, Matheus : 17  
ROMELART, Paul : 137  
RUEBENS, NN. : 203  
RYCKX, Maria : 5  
RYCX, Monica : 5  
RYCX, Philips : 44, 78, 259

S

SAINT-GENOIS : 277  
SAVOYE, Angélique : 96  
SCHERS, Pieter : 132  
SERRUYS, Octaaf : 151  
SERRUYS, Raoul : 151  
SMETS, Luc : 250  
SMISSAERT : 90  
SMISSAERT, Aimé : 58  
SMISSAERT, Henri : 58  
SNYCKERS, Nelly : 94  
SPILLIAERT, Léon : 220  
STRAUSS, Johann jr. : 239  
STRUYE, Paul : 182  
SUYS, Tilleman-Frans : 187

T

TEIRLINCK, Herman : 247  
TIMMERMAN, NN. : 203  
TIMMERMANS, Félix : 269  
TOLENTINO, Alessandro : 239  
TROOST, P. J. : 266

V

VAN BRABANT, Luc : 269  
VAN BRANTEGHEM, Louis : 45  
VAN CAMPENHOUT, J. B. : 82  
VAN CUYCK, Michel : 264  
VANDEN ABEELE, Louis-Gustave : 192  
VAN DEN BROUCKE, M. : 79  
VAN DER SCHUEREN, P. : 266  
VAN DE VYVERE, Boudewijn : 132  
VAN DE WOESTYNE, Karel : 247  
VAN DIEST, Arthur : 132  
VANDUYVENBODEN, Georges : 83  
VAN EECKE, Constantin : 64  
VAN EYCK, Jetty : 290  
VAN EYCKEN, Georgette : 290  
VAN GANSEBERGHE, L. : 266  
VAN GLABBEKE, Burgemeester : 83  
VAN HAVERBEKE, Familie : 108  
VANHAVERBEKE, Roger : 14  
VAN HERISSEN, Hugo : 207  
VAN HOORNE, Adriaan : 268  
VAN HOUCKE, François : 175  
VANHOUCKE, Cathérine : 290  
VAN HÛELE, Charles : 56  
VAN HÛELE, John : 56  
VAN ISEGHEM, André : 172  
VAN LOO, Jacob : 17  
VAN MAESTRICHT, Filips : 85  
VAN MARCKE, Leen : 272  
VAN REMOORTERE, Julien : 85  
VAN RYSSELBERGHE, Jenny : 101, 146  
VANWETTER, August, Christiaan : 121  
VELTERS, Adriaan : 231  
VERBEKE, Louis : 118  
VERGRONE, Pieter : 268  
VERHAEGHE, Georges : 86, 89  
VERMEIREN, Erwin : 218  
VILAIN, Léandre : 80  
VILAIN, Omer : 85  
VLAMYNCK, Maria : 253  
VON BESELER, Generaal : 262  
VON DER GOLTZ, Maarschalk : 262  
VROOME, Hermanie : 283

W

WAELPUT, Hendrik : 237  
WIDOR, Charles-Marie : 239  
WIEGAND, Auguste : 80

Z

ZWARTE PIER : 147

## INDEX OP DE STRAATNAMEN

Straten - 16de eeuw : 230-233

Aartshertoginnestraat : 164-166, 180

Alfons Pieterslaan : 151, 227

Beeldhouwerstraat : 280

Bouwmeesterstraat : 179, 280

Brandariskaai : 73

Broederlijkheidstraat : 170

Brusselstraat, 50, 86

Christinastraat : 224/225

Cirkelstraat : 280

Dr. Verhaeghestraat : 169, 170

Dorpstraat : 180

Duivenhokstraat : 180

Edouard Moreauxlaan : 280

Elisabethlaan : 144/145, 241, 279

Fortstraat : 227

François Musinstraat : 56

Fregatstraat : 226

Frere Orbanstraat : 180, 242

Gistelsesteenweg : 144/145

Graaf de Smet de Naeyerlaan : 12/13, 180

Heilig Hartlaan, 149, 180

Hendrik Serruyslaan : 280

Honoré Borgerstraat : 170, 267

Jozef II straat : 259

Jules Peurquaetstraat : 280

Kaaistraat : 227

Kapellestraat : 180, 278/279, 296

Kapucijnenstraat : 280

Karel Janssenslaan : 150

Karel Van De Woestijnestraat : 180

Kerkstraat : 123, 226

Kleine Kaaistraat (Paster Pypestraat) : 226

Koninginnelaan : 137

Langestraat : 280

Lariksenlaan : 267

Leffingestraat : 169, 179, 180, 267, 280

Leopold I plein : 181

Londenstraat : 180, 280

Mac Leodplein : 144/145

Madridstraat : 279

Moerasstraat : 279

Nieuwlandstraat : 179

Nieuwpoortsesteenweg : 150



Ooststraat : 226, 280  
Oude Molenstraat : 279

Paster Pypestraat : 280, 281  
Paulusstraat : 180  
Poststraat : 279  
Prins Boudewijnstraat : 280  
Prinsenlaan : 180

Rogierlaan : 179

Sint-Petrus en Paulusplein : 180  
Sint-Sebastiaanstraat : 227  
Sinte-Catharinaplein : 267  
Spoorwegstraat : 180  
Steense Dijk : 267  
Stockholmstraat : 226

Tarwestraat : 280  
Torhoutsesteenweg : 180

Van Iseghemlaan 128, 137, 180  
Visserskaai : 187/187  
Vlaanderenstraat : 180  
Vrijhavenstraat : 227

Wapenplein : 12/13, 48/49, 260  
Warschaustraat : 180  
Wellingtonstraat : 226  
Witte Nonnenstraat : 180, 227

Zeeheldenplein : 32  
Zwaluwstraat : 280

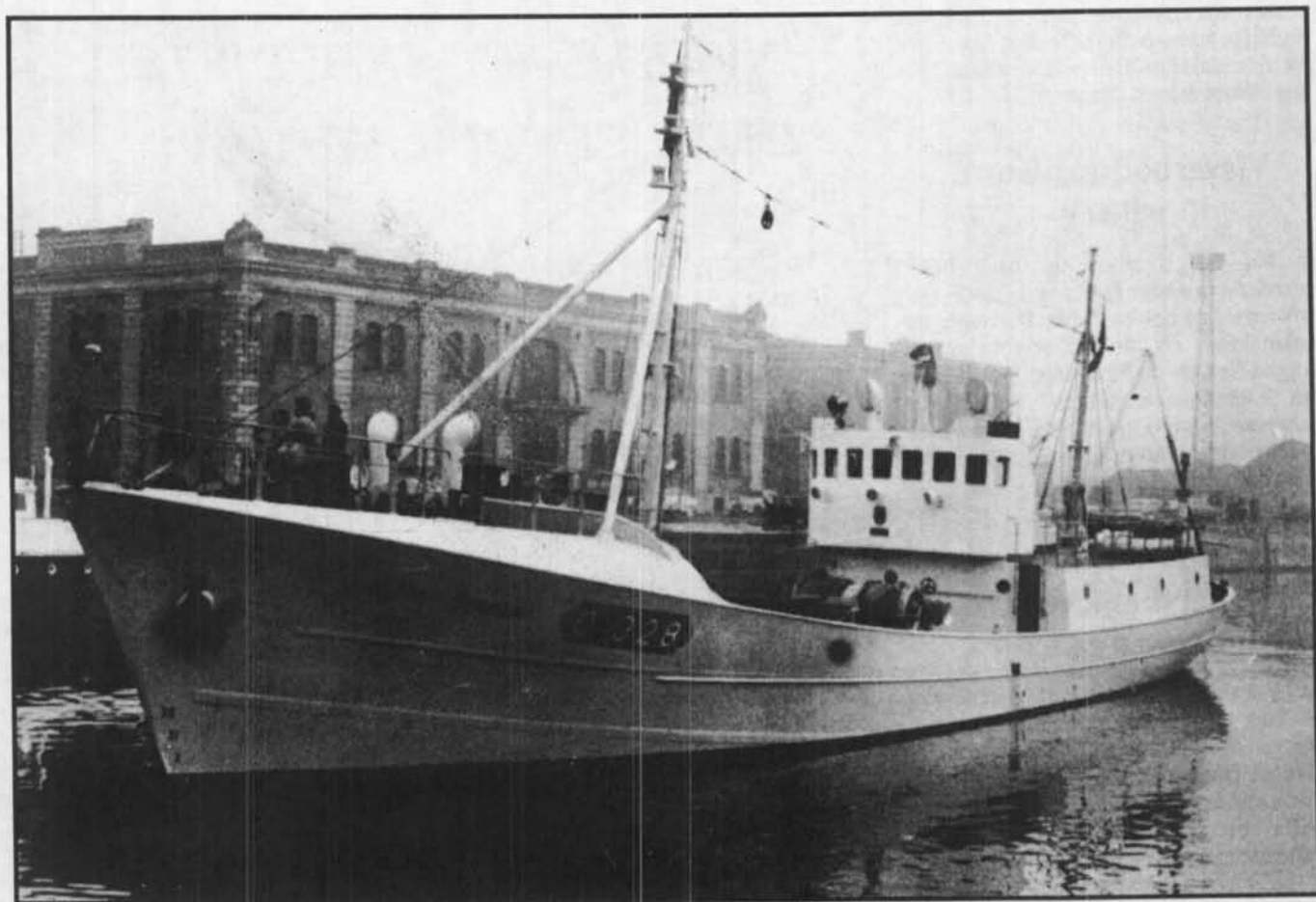


In Oostende verdween een brok industriële archeologie. Twee oude kranen aan de Oostkaai (Vlotdok) werden door sloper Gilbert Deschrijver uit Zeebrugge in een minimum van tijd tot schroot herleid. (gw)

## INDEX OP DE TREFWOORDEN

- Albums : 257  
Almanach Grimacier 1858 : 264  
Aquarium : 185  
Archeologie : 9  
Archief : 99  
Architectuur : 122, 179, 279
- Baksteenwaar : 9  
Beiaard : 225  
Bibliografie : 85, 98 , 145, 185  
Broeders van Liefde : 225  
Brouwerijen : 56  
Bruggen en Wegen : 276  
Burgemeesters : 4  
Burgerwacht : 6
- Christina (driemaster 18e eeuw) : 108/109  
Cour de Bruxelles : 259  
Cover Story : 218  
Criminaliteit : 132
- Daensisme : 196  
Dialect : 185  
Dominikanenkerk : 224/225
- Garnaal : 220  
Garre van Konnee : 196  
Gemeenteraad 1897 : 198  
Graaf de Smet de Naeyerbrug : 266
- Haven : 68, 82/83  
Hazegras : 12/13  
's Heerwoutermansambacht : 267  
Herberg "Chez Frère" (Christinastraat) : 234  
H. Hartkerk : 144/145  
Hoeven : 268  
Hotelschool : 219
- Iconografie : 257
- Jazz : 14
- Keramiek : 9  
Klooster Zusters van Liefde : 280  
Kursaal : 192
- Literatuur : 245, 269  
Lunetterie Belge : 296
- Marcofilie : 252  
Meisjesschool Sint-Vincentius : 280  
Monumenten - Stenen bank : 137  
Museum voor Schone Kunsten : 185  
Muziek : 14, 45, 79, 80, 83, 101, 145, 147, 194, 210, 216, 237,  
248, 273, 287
- Numismatiek : 52, 118, 181, 185, 219, 225, 254, 291  
Nut en Vermaak : 119

Onderwijs : 219, 225  
 Ontmijning : 68  
 Oostende - 11e eeuw : 59  
           - 12e eeuw : 138  
           - 13e eeuw : 60, 138  
           - 16e eeuw : 13, 230  
           - 1601-1604 : 220, 254, 291  
           - 1686 : 132, 203  
           - 1696 : 93  
           - 18e eeuw : 64, 123, 166  
           - 1707 : 186  
           - 1743 : 78  
           - 1745 : 10  
           - 1789 : 172, 209  
           - 1885-1912 : 107  
           - 1914-1918 : 12/13, 48/49, 58, 114, 260, 282  
           - W.O. II : 68  
           - 1989 : 219  
 Openbare Werken : 275  
 Orgels : 80, 100, 145, 221, 251  
 Overlijden : 141  
  
 Pannevocx Houck : 268  
 Paster Pypeschool : 280  
 P.M.M.K. : 219, 253  
 Politie : 55  
 Ponton : 17  
  
 Rattegate : 268



1958: de O.328 'Pierre Staner' vaart af naar Kongo. De dichtgebouwde bakboordzijde (om meer kamers te creëren) was toen revolutionair. In tegenstelling tot latere dichtgebouwde treilers bleef het 'gat' open. (Foto D.P.)

Saksen (Volksstam) : 35  
Sas-Slijkens : 240/241  
Scheepvaart : 108/109  
De Schelpe : 186  
S.E.O. : 161, 220  
Sicem N.V. : 74  
Sinte-Catharina : 169  
Sint-Pieterschool : 280  
Société Euterpe : 79  
Spiegelbollen : 59

Taeuhaus : 13  
Tehuis Marie d'Hemptinne : 280  
Toerisme : 220  
Toponymie : 267  
Tramstation Oostende Kaai : 186/187

Uitvaart : 141  
Urbanisatie : 122

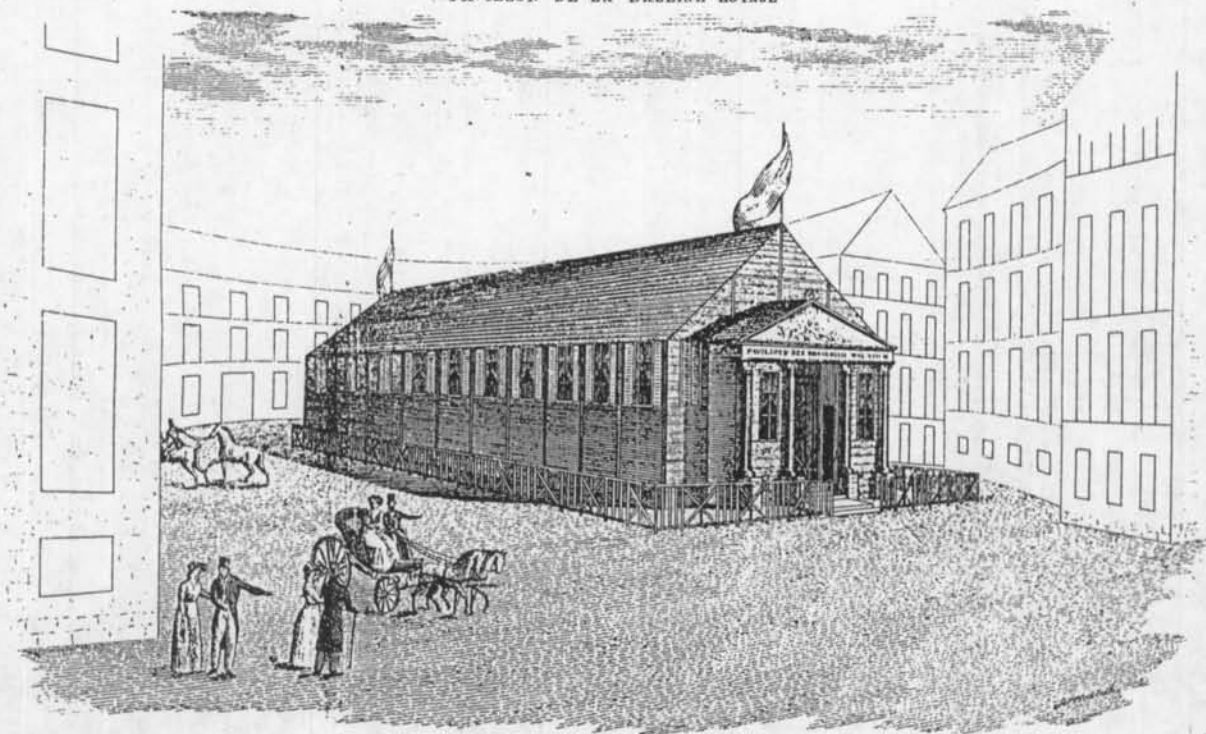
Visserij : 221, 293  
Visserijmuseum : 89  
De Vliegende Klepel (Vriendenkring beiaard) : 191  
Vuurtoren : 32  
Vuurtoren 1772 : 292

Wereldoorlog I : 175, 282  
Westende : 202  
Wettelijke passeringen : 220  
Wezerij : 220  
Wulpe : 267

Zaagmolens Slijkens : 186  
Zusters van Sint-Jozef : 225



PAVILLON DE LA BALEINE ROYALE



HET REIZEND PAVILJOEN VAN DE "KONINKLIJKE WALVIS VAN OOSTENDE -1828"  
(verz. A. VAN BEVER, Brussel)

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

A. VAN ISEGHEM

IJzerstraat 1

8400 OOSTENDE

J.B. DREESEN

Rode Kruisstraat 4

8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER:

J.F. FALISE

H. Serruyslaan 78/19

8400 OOSTENDE

REKENING:

750-9109554-54 of

000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 1 - januari 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### JANUARI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand januari 1989.

A. Op zondag 8 januari 1989 om 10u30

- KEN UW STAD - Wandelvoordracht naar de tentoonstelling GUST MICHIELS in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten onder leiding van de heer Norbert HOSTYN, Stadsconservator.

Dit geldt als een herinnering. Deze activiteit werd aangekondigd in het decembernummer van ons tijdschrift.

B. Op donderdag 26 januari 1989 om 20 uur stipt in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr.Colenstraat 6, Oostende

#### Jaarlijkse ledenvergadering

#### PROGRAMMA

1. Welkomswoord door de heer A. VAN ISEGHEM, Voorzitter en hulde aan de overleden leden.
2. Filmvoordracht, GUST MICHIELS, EEN OOSTENDS KUNSTENAAR, door mevrouw Simonne DESAEVER, voorzitster van de O.V.A.K. (Oostendse Vooruitstrevende Amateurkineasten).
3. VEILING VAN DE PLATE onder leiding van de heer Omer VILAIN, ondervoorzitter.

Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking gesteld worden van de leden.

Daar de veiling uitsluitend aan de leden is voorbehouden, zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet-leden, die zich in regel willen stellen met hun lidmaatschapsbijdrage 1989, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B. DREESEN

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1989

1. Zondag 8 januari 1989 om 10u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. TENTOONSTELLING GUST MICHIELS. in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten onder leiding van de heer Norbert HOSTYN, Stadsconservator.
2. Donderdag 26 januari 1989 om 20 uur.
  - AUGUST MICHIELS, zijn werk. Filmvoordracht door mevrouw Simonne DESAEVER.
  - Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE voorbehouden aan de leden, onder leiding van de heer Omer VILAIN, ondervoorzitter.
3. Donderdag 23 februari 1989 om 20u30.
  - DE OOSTENDSE REDERIJ. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Roger VENS.
4. Zaterdag 11 maart 1989 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de beiaard van Oostende met demonstratie onder leiding van mevrouw Anita DESPORT van de vereniging "De Vliegende Klepel", gevolgd door een bezoek aan het ENSORHUIS. Organisatie de heer J.B. DREESEN.
5. Donderdag 30 maart 1989 om 20u30.
  - BERTINO, een Oostends volkszanger en kroniekschrijver. Avondvoordracht door mevrouw DECORTE.
6. Zaterdag 15 april 1989 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Voordracht over de werken aan de SINT PETER- EN PAULUSKERK, gevolgd door een bezoek terplaatse onder leiding van de heer architect Luc GLORIEUX.
7. Donderdag 27 april 1989 om 20u30.
  - HET WATERVLIEGVELD VAN OOSTENDE. Avondvoordracht met dia's door de heer Walter MAJOR.
8. Zaterdag 13 mei 1989 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de SINT JOZEFKERK onder leiding van de heer Jean-Pierre FALISE.
9. Donderdag 25 mei 1989 om 20u30.
  - DE RODENBACHS VAN OOSTENDE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Michiel DE BRUYNE, Voorzitter van het Verbond Heemkringen Westvlaanderen.
10. Zondag 11 juni 1989 om 09 uur.
  - Studiereis naar NIEUWPOORT en DIKSMUIDE onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
11. Donderdag 28 september 1989 om 20u30.
  - OOSTENDE VESTINGSTAD (1575-1865). Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer LOMBAERDE.
12. Donderdag 12 oktober 1989 om 15 uur.
  - OOSTENDE EN HET ARCHIEF VAN SIMANCAS. Namiddagvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J.B. DREESEN.

13. Zaterdag 28 oktober 1989.

- VIERING VAN HET 35-JARIG BESTAAN VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE".

- Academische zitting met als gastspreker de heer Prof. EVERAERT over OOSTENDE VRIJHAVEN.
- Voorstelling van het boek OOSTENDE VRIJHAVEN van de hand van de heer Daniël FARASYN.
- Opening van de tentoonstelling OOSTENDE VRIJHAVEN.
- Verjaringsbanket.

14. Donderdag 30 november 1989 om 20u30.

- DE OOSTENDENAARS IN BANKIBAZAR. Een tijdsbeeld van de Oostendse Compagnie. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Jan PARMENTIER.

15. Vrijdag 8 december 1989 om 19 uur.

- OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND en SOUPER.

16. Donderdag 21 december 1989 om 20u30.

- OOSTENDE EN DE BELGISCHE WERKLIEDENPARTIJ. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Emiel SMISSAERT.

0-0-0-0-0-0-

In het Heemmuseum DE PLATE worden in de loop van het jaar de volgende thematentoonstellingen georganiseerd.

- Januari tot begin maart. OOSTENDSE ZANGERS IN HET LICHT GENRE. Organisatie en realisatie door de heer LEROY.
- Begin maart tot einde september. DE GEDECOREERDE DOOD. Organisatie en realisatie "De Plate".
- 28 oktober tot 9 november OOSTENDE VRIJHAVEN. Organisatie en realisatie "De Plate".
- 10 november tot einde van het jaar. De tentoonstelling OOSTENDE VRIJHAVEN loopt, gedeeltelijk, door in het Heemmuseum "De Plate".

J.B. DREESEN

---

#### INDEX 1988

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 125 ₣ te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1988". U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

Index 88 verschijnt in de loop van de maand Januari.



door Dirk LAUREYS

Woord vooraf

Eerst en vooral zou ik enkele mensen willen bedanken met wiens hulp deze biografie tot een goed einde werd gebracht.

Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar dhr. O. VILAIN, hoofd-bibliothecaris van Oostende en dhr. D. FARASYN, ere-provisor van het Koninklijk Atheneum Gent Sint-Pieters. Beiden hebben me nuttige aanwijzingen gegeven voor het opzoekingswerk.

Verder speciale dank aan dhr. H. SCHRAMME, bureauchef van de burgerlijke stand aan het stadhuis te Oostende voor het ter beschikking stellen van de bevolkingsregisters.

Ook oprechte dank aan E.H. Luc DE BAENE, bedienaar van de Rooms-Katholieke eredienst aan de S.S. Pieter- en Pauluskerk, Rev. H. HART, Chaplain of the English Church te Oostende en aan dhr. R. HAUWEN, gepensioneerd onderwijzer van het stedelijk Onze-Lieve-Vrouwecollege.

INLEIDING

Deze biografie handelt over de Oostendse politicus Alfons PIETERS.

De moeilijkheden bij dit onderzoek waren van velerlei aard. Het opzoekingswerk in het Algemeen Rijksarchief te Brussel, het Archief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Liberaal Archief te Gent was achteraf gezien eigenlijk overbodig; het bracht niets nieuws aan het licht.

Ten gevolge van de brand in het Oostendse Stadhuis in de nacht van 27 op 28 mei 1940 zijn de lokalen van de burgerlijke stand, het stadsarchief en de stadsbibliotheek verwoest. Sommige archiefstukken zijn hierdoor onherstelbaar beschadigd. Daardoor werd de pers als voornaamste bron gebruikt voor het opstellen van de biografie.

De geredde stukken zijn samengebracht in 2 bundels in het Rijksarchief te Brugge, waar ze geklasseerd zijn onder aanwinsten II (nr. 6850-6851) Oostende 17e-20e eeuw. De tweede bundel 19e en 20e eeuw is reeds verloren geraakt hetgeen het opzoekingswerk natuurlijk meer belemmerde.

Deze biografie werd overzichtshalve in 7 delen onderverdeeld. Het eerste deel handelt over zijn jeugd (geboorte, doop, familie, onderwijs en militie). Daaropvolgend zijn beroeps- en huwelijksleven. Het derde deel spreekt over de burgerwacht. Deel 4 gaat over ideologie en zijn politiek leven terwijl deel 5 uitwijdt over het verenigingsleven. Het voorlaatste deel bespreekt zijn rijkdom aan onroerende bezittingen en deel 7 beschrijft de begrafenisceremonie.

DEEL I - DE JEUGDJAREN

a) Geboorte en doop

Alfons PIETERS werd op 29 mei 1845 te Oostende geboren. De verklaring en aanbieding op het plaatselijk stadhuis werden gedaan in tegenwoordigheid van Hubertus WATHIEU, dokter bij het 15de Regiment Infanterie in het garnizoen te Kortrijk en van Franciscus REMRE,

koopman en woonachtig te Oostende. Zijn ouders waren Franciscus PIETERS (brouwer) en Maria RYCX (1)

Op 1 juni werd PIETERS in de S.S. Pieter- en Pauluskerk door E.H. VERHAGE gedoopt. Peter was Hubertus WATHIEU en meter Rose VAN BUNNEN grootmoeder vaderlijker zijde (2).

#### b) Herkomst en familie

De naam PIETERS komt voor het eerst voor te Uitbergen (Oost-Vl.) in 1602. Op 14 maart van dat jaar werd een reportitielijst voor 1602 afgesloten, hierin staat op de tweede blz. een zekere Joos PIETERS vermeld (3). Het verband tussen deze tak en die die rond het eind der 18e eeuw in Oostende voorkomt is onzeker.

Alfons was de tweede zoon van Franciscus PIETERS (een brouwer) geboren te Oostende op 24 april 1804 en Monica RYCX eveneens te Oostende geboren op 24 april 1809. Ze huwden op 14 juni 1843 te Oostende (4). Monica RYCX was afkomstig uit de gekende advocatenfamilie RYCX (5). Een jaar na hun huwelijk werd Franciscus Antonius, Alfons' broer geboren (31 mei 1844) (6).

Volgens een artikel groeide Alfons op in een streng katholiek milieu (7).

#### c) Onderwijs

Waarschijnlijk bezocht PIETERS, zoals alle andere begoede Oostendse kinderen, de privé-school van VITSE (8).

Vast staat dat hij humaniorastudies deed in het Collège Notre Dame. Aanvankelijk volgde Alfons de voorbereidende afdeling, waar hij bij de prijsuitreiking van 1857 2 tweede prijzen ontving nl. één voor Franse taal en één voor goed gedrag en ijver (9). Volgens hetzelfde artikeltje als in voetnoot 7 vervulde hij zijn humaniorastudies (10).

#### d) Militie

Hij vervulde zijn dienstplicht in 1865. Met als volgnummer 98 werd hij door zijn vader ingeschreven in het register onder nummer 43. In die tijd bestond er nog het lotingsnummer voor dienstplichtigen (hetzijne was 122) (11).

### DEEL II - BEROEPS- EN HUWELIJKSLEVEN

#### a) Beroep

In het militieregister van 1865 wordt PIETERS reeds geregistreerd als zijnde het beroep van brouwer uitoefenend. Twee jaar later, op 28 december 1867 overleed zijn vader (12). Alfons en zijn broer zetten het bedrijf van hun vader verder.

#### b) Huwelijk en huwelijkleven

Op 26 juni 1875 huwde hij de Engelse Caroline-Hope ADDAMS; 's ochtends op het stadhuis te Oostende (13). Daarna werd hun huwelijk 2 maal (!) kerkelijk afgesloten. Het ene ingezegend volgens de Anglicaanse ritus in de Engelse kerk te Oostende door Chaplain Sydney FLEMING. Getuigen waren haar vader Francis ADDAMS, rentenier en Franciscus Antonius PIETERS, Alfons' broer (14).

---

(1) bronnen en bibliografie worden op het einde van de artikelenreeks afgedrukt.

Het andere kerkelijk huwelijk voltrok zich in de sacristie van de S.S. Pieter- en Pauluskerk door E.H. DECOSTER met als getuigen J. BROTSUN en F. PIETERS. Deze laatste was geen kerkelijke plechtigheid in die zin dat er geen zegeningen waren met Roomse dispensatie voor het gemengde huwelijk (15).

Caroline-Hope ADDAMS werd op 25 oktober 1853 geboren te Abbots Morton in het graafschap Worcester (G.B.), als dochter van Francis ADDAMS en Susanne CHACHER, beiden geregistreerd als rentenier (16).

Uit dit huwelijk sproten 3 dochters voort. Het eerste Fanny-Monique werd geboren op 13 juni 1876 (17). Nora-Hélène werd geboren op 20 november 1877 (18). Op 26 augustus 1879 zag Alice-Louise het levenslicht (19).

In 1877 kocht PIETERS een huis gebouwd volgens "la nouvelle construction" aan de Nieuwpoortsesteenweg 39 (20). In dit huis zou hij blijven wonen tot aan zijn overlijden in 1912 (21). Opvallend is wel dat hij twee jaar na de aankoop van het huis niet meer als brouwer geregistreerd werd, maar als grondeigenaar (22).

### c) Verder privé-leven

Maria RYCX, zijn moeder, overleed op 20 november 1891 te Gistel (23).

De zevende februari 1892 ontving burgemeester PIETERS talrijke hoogwaardigheidsbekleders in de balzaal van het stadhuis voor een banket. Onder de 500 aanwezigen bevonden zich talrijke Oostendse, Brugse en Brusselse politici benevens de Deense consul (24). Ter gelegenheid van de Oostendse carnavalstoet van 1898 nodigde de burgemeester alle deelnemers uit voor een receptie bij hem thuis (25). In april van hetzelfde jaar ondernam PIETERS een fietstocht naar Italië. Dit gebeuren werd nogal uitvoerig door de pers gevolgd (26).

Op 30 april 1900 gaven Alfons en Caroline op het stadhuis een receptie voor de Oostendse gemeenteraadsleden en schepenen (27).

Hun zilveren huwelijksjubileum werd met veel luister gevierd. Gemeentesecretaris A. VAN ISEGHEM organiseerde de huwelijksherdenking op 27 september 1900. Op het stadhuis ontving het paar een bronzen sculptuur "La Charité" (naastenliefde). Daarna was er een vlaggenvoorstelling door elk van de gemeentelijke scholen. 's Avonds was er een concert voorzien in de kiosk op het Wapenplein (28).

Rond die periode huwden zijn dochters. Fanny-Monique was reeds gehuwd sinds 10 oktober 1896 met Armand CLUZEAU, een handelaar en colonel-chef van de burgerwacht te Brussel. CLUZEAU werd aldaar geboren op 30 april 1874 (29).

Alice, zijn jongste dochter huwde op 18 juni 1901 Octave SERRUYS geboren te Oostende op 4 juli 1859. SERRUYS wordt geregistreerd als zijnde geen beroep uitoefenend (30).

Nora huwde zes jaar later, op 6 april 1907 met Herman BRULÉ, een handelaar en reserveluitenant. BRULÉ is geboren te Brussel op 9 oktober 1877 (31).

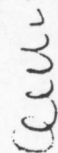
### DEEL III - DE BURGERWACHT

Over PIETERS' loopbaan bij de burgerwacht kan men in de waarste zin van het woord spreken van een "blitzcarrière".

Hij werd in juni 1868 tot onderluitenant van de burgerlijke bescherming verkozen (32). Bij de samenstelling van de tuchtraad van de

Ik heb een en verlijken May d'ingend recht betrouwen bij u staaty.  
 ten elfden Maerzen, door ons koninkrijk Schrijftmeester  
 en omzender van den Prinsesland der stad Antwerpen, is geenszins  
 Francisca fidelis Pieters out' een en beedij gaven, geboren, in  
 deze stad overnagtig, den welken ons en kind overgeboden heeft  
 dat het medelidig verlijkt den negen en twintigsten d'ezes ten  
 acht uuren Jaars. is geboren van den declarant en zijn wijf  
 Monica Francisca Pieters out' des en d'ezes gaven, geboren,  
 in deze stad overnagtig, den welken kind bij verklard heeft de  
 overnamen te geven van Alphonsus Imbertus, de gezegde  
 overkleding en overbinding gedaan in tegenwoordigheid van  
 Lambertus Mallem out' beedij gaven, Dichter bij het Rijfske  
 Regiment infanterie, in garnison te Cortrych, en van Francisca  
 Pieters out' Rijfske gaven. Kropman, overnagtig te Antwerpen, die  
 gezegde kind van den tegenwoordigen uit de vader en gelijgen  
 hebben met ons getuiken.

Pieters

te Soening  


J. Mathieu  


Geboorteakte van Alfons Pieters.

Bron : B.S.O., geboorteregister van 1845.



burgerlijke bescherming voor de vierde trimester van 1869, was hij als vervangend lid aangeduid (33). Het daaropvolgend jaar werd hij tot lid van de tuchtraad verkozen (34).

Op 12 februari 1871 grepen er gedeeltelijke verkiezingen plaats bij de burgerwacht, PIETERS promoveerde tot luitenant van de 5de compagnie (35). Reeds 5 jaar later bevorderde hij tot compagnie-kapitein (36).

Onverwacht neemt majoor-commandant VAN DE HEYDE ontslag op 11 februari 1886. Tijdens een voorbereidende vergadering werd PIETERS unaniem tot majoor-commandant verkozen (37). Op 4 april 1886 werd hij officieel ingehuldigd (38).

Na 4 jaar de functie van majoor-commandant uitgeoefend te hebben is hij tot ridder in de Leopoldsorde benoemd (39).

In 1892 trok hij zich uit de burgerwacht terug (40).

(vervolgt)

---

#### GELEZEN

Etienne COOLS, Baksteenwaar uit het Westvlaams kustgebied, in : Westvlaamse Archeologica 4, 1988, 1, p. 20-28.

Boeiende bijdrage over een kleine keramiekgroep die typisch voor de Vlaamse, Nederlandse en Noord-Duitse kustgebieden, nl. gebruiksaardewerk uit de late middeleeuwen die geproduceerd werd als bijproducten van steenbakkerijen : baksteenwaar (Eng. brickware).

In baksteenwaar - die de karakteristieken van laat-middeleeuwse bakstenen had qua baksel en kleur werden o.m. volgende zaken vervaardigd : spitlagers, vuurbakken, tuin- en kruidenbakken, deksels.

De versiering gebeurde door vingertopindrukken, diepsteentechniek, mespuntindrukken, ingegrifte lijntjes en - zeldzamer - stempels & geboetseerde figuurtjes.

West-Vlaamse baksteenwaar is quasi uitsluitend gekend via archeologische vondsten, en wel uit 13e tot begin 15e eeuwse sites.

De auteur geeft een tabel op van de vondsten, voorzover het onderzoek ter zake gevorderd is. Sites van Veurne tot Knokke met het hinterland zijn vertegenwoordigd.

De site te Raversijde scoort het hoogst, maar dat heeft mogelijks te maken met het doorgedreven archeologisch onderzoek van de auteur, zoals men weet dé specialist van het Middeleeuwse Raversijde.

Norbert HOSTYN

---

#### PROFICIAT JEF ! !

Het boek "Zingende baren" van de heer J. KLAUSING werd bekroond met de prijs en plakket voor Volkskunde van de Provincie West-Vlaanderen.

Onze beste gelukwensen.

VAN ISEGHEM  
Voorzitter

## KANONNEN SCHOTEN NIET

door J.G. DE BROUWERE

Midden XVIIIde eeuw was de haven van Oostende militair goed beveiligd. Er waren daartoe twee strategische plaatsen uitverkoren. De eerste was het begin van de binnenhaven, dat is aan het ponton (1), daar waar een overzet was. Vóór het ponton stond er een wachthuis, en vlak ernaast een batterij van vijf kanonnen. Het tweede verdedigde punt was het hoofd van de Nieuwe Kaai (2), waar ook een batterij van eveneens vijf kanonnen de ingang van het "bassijn" eventueel verhinderen kon.

Toen de Fransen op 8 augustus 1745 het beleg van Oostende begonnen, waren ze blijkbaar niet van plan de stad langs de haven te benaderen (3). Wat er ook van zij, op dinsdag 24 augustus 1745 werd de capitulatie ondertekend, en de vrijdag daarop mocht het Oostends garnizoen de stad met militaire eer verlaten (4).

De Franse bezetting was wel zeer zwaar drukkend, met veel erger dan plagerijen vanwege de bezetter. Maar ook met invallen, die voor ons onbegrijpelijk lijken. Zo komt het, dat op 26 mei 1746, negen maanden na de inname van de stad, de nieuwe overheid zich afvroeg of die havenbatterijen wel op de Fransen zouden geschoten hebben, in augustus van het vorige jaar, tijdens het beleg.

Vier mannen, vier poorters van de stad, allen billanderlieden werden daarover ondervraagd, - allicht omdat ze allen beroepshalve met het havengebeuren vertrouwd waren : Joannes WEYSEN, Joannes DE ROO, Joannes DE SORGHIER (5), en Jacobus POODTS. De vier mannen verklaarden eenparig, dat "les dix pièces de canon du fer" niet op de Fransen hadden geschoten. Maar de ondervrager, een collaborateur van toen, Léonard Baudouin THUYS, die optrad namens "Sa Majesté très chrétienne à présent notre Souverain", nam daar geen vrede mee. Hij bracht de vier mannen vóór Frans Eric PILLE, "notaire publique", en liet hun verklaring in aanwezigheid van twee getuigen akteren : Nicolaus VAN DEN HEDE (6) en Pierre Baudouin THUYS (7). De akte werd in het Frans opgesteld. Maar met dat akteren alleen was L.B. THUYS niet tevreden. De vier poorters moesten de verplichting aangaan hun verklaring onder eed te bevestigen, telkens het hen gevraagd werd : "toutes et quantes les fois ils en seront requis". En allen ondertekenden de notariële akte (8).

Maar het militair of politiek belang, dat de Franse overheid daarbij hebben kon, ontsnapt me helemaal. Toch is het nuttig geweest want het heldert een gevalletje op, uit de militaire "petite histoire" van Oostende.

- 
- (1) Zie D. FARAZIJN : Oostende, in : Belgische Steden in reliëf. (Brussel, Pro Civitate, 1965), en wel op p. 145 en 160, en ook R. LAURENT : De havens aan de kust en aan het Zwin. (Brussel, ARA, 1986) en wel op p. 59.
  - (2) D. FARAZIJN : o.c., p. 160.
  - (3) Het verhaal van dat beleg staat uitvoerig beschreven in B. BOWENS : Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zeestad Oostende. (Brugge, 1792, 2 vol.; herdruk in 1 vol. (Handzame, 1968), p. 110-111 en 115-122.
  - (4) B. BOWENS : o.c., p. 112.
  - (5) Deze is een voorvader van mijn vrouw : ° Oostende ca. 1705, + Oostende 22 augustus 1785, x Oostende 30 juli 1728 met

Maria LINDERSEN (Oostende 1706 - 14 januari 1780); hij was zorgher van de nering der Vrije Billanderlieden, en werd er ook deken van.

- (6) Verschijnt als getuige bij huwelijken in 1759 en 1769.
- (7) Handelaar, ° Oostende ca. 1726, x 03 november 1764 met Maria Francisca DE VETTE.
- (8) BRUGGE. Rijksarchief. Oud notariaat. Fonds VAN CAILLIE, depot 1940, register 32, akte 15. Mijn vriend Jan COOPMAN vestigde mijn aandacht op dit dokument.

---

MEER GEGEVENS OVER DE OOSTENDSE FAMILIE LANSZWEERT

door Gerard VANDAMME

Aansluitend op mijn artikel betreffende "Andreas Lanszweert" "De indijking van de Sinte-Catharinapolder en de bouw van het Blauw Kasteel" in De Plate, jg. 16 nr. 3, Maart 1987, en na wat opzoeking naar andere Lanszweerts kon ik volgende chronologische lijst samenstellen :

- A. 1742 3 December : Andreas Lanszweert, reder (?) en grootgrond bezitter vraagt het octrooi voor de indijking van de Sinte-Catharinapolder.
- B. 1748 15 maart : Filips Lanszweert pacht de schaaftdrift op de nieuwe dijk van deze polder.
- C. 1749 ..... : Frans Lanszweert : grondeigenaar binnen de Sinte-Catharinapolder (vermelding op plan).
- D. 1804 21 maart : Jean Baptiste Lantzwert (sic) en Philippe Lantzwert (sic) worden respectievelijk onder de nrs. 44 en 45 vermeld op de "Liste des cent plus imposés du Canton d'Ostende" opgemaakt door "Departement de la Lys - Arrondissement de Bruges - Canton d'Ostende. (30 Ventose XII) (1).
- E. 1810 20 mei : bij hun bezoek aan Oostende, logeren keizer Napoleon en keizerin Marie-Louise in het huis van E. Lanszweert in de Kaaistraat nr. 6 (2).
- F. 1818 10 december : Lantzweert Jean Baptiste Rue du Quai nr. 6 en Lantzweert Philippe, Rue St Joseph nr. 32, worden vermeld op de "Liste alphabetique des habitans de la ville d'Ostende, qui payent au moins 50 florins de Contributions directes, et qui peuvent être nommés Electeurs (3). N.B. zie ook de vermelding onder D. hiervoor.
- G. 1830 27 september : de "Raad der Regeering der Stad Oostende" maant d.m.v. een plakbrief de bevolking tot kalmte aan. L. Lanszweert is één van de acht ondertekenaars (4). N.B. het gaat hier vermoedelijk om Louis-Désiré, hierna vermeld onder J.
- H. 1830 13 november : Jean-Baptiste Lanszweert (geb. 1768) is burgemeester van Oostende, tot oktober 1836, en gemeenteraadslid van 1836 tot zijn ontslag in 1839 (5). N.B. zie ook de vermelding onder D. en F.
- I. 1837 D. Lanszweert, Kaaistraat nr. 8, maakt deel uit van het bestuur van de "School der Teeken- en Bouwkunde der Stad Oostende, opgericht in 1820 en opgeheven in 1867. Hij



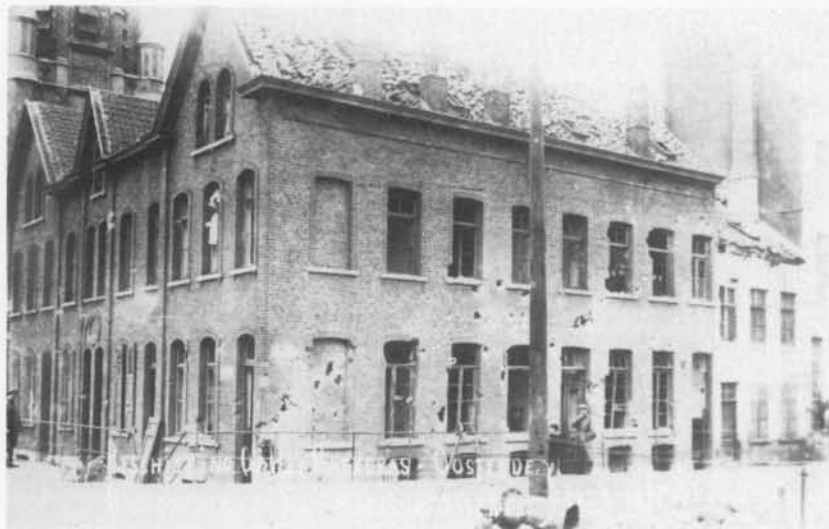
- vervult die functie nog in 1856-1860 en 1864 (6).  
N.B. het betreft vermoedelijk Désiré. Zie ook onder L. hierna.
- J. 1840 Lanszweert Louis-Désiré (geboren Oostende 20 augustus 1801 overl. Oostende 29 januari 1887) apotheker, is lid van gemeenteraad (liberaal) van 1840 tot 1851 en van 1857 tot 1866 (5).  
- zoon van Philippe-Francois (5). N.B. deze is vermoedelijk dezelfde als vermeld onder D. en F.  
Louis-Désiré is vermoedelijk dezelfde als vermeld onder G.
- K. 1855 Lanszweert (?) maakt tot 1887 deel uit van een groep katholieke weldoeners, behorende tot de "Ste de St Vincent de Paul. - Secrétariat des Pauvres (7).  
N.B. mogelijk betreft het Louis-Désiré.
- L. 1864 Lanszweert Alexis-Jean-Joseph-Désiré (geb. Oostende ... april 1826 overl. Oostende 23 mei 1866) makelaar, ongehuwd, is lid van de gemeenteraad (liberaal) van 30 mei 1864 tot 1866 (5).
- M. 1872 Lanszweert Edouard-François-Jean-Désiré (geb. Oostende 8 juli 1833, overl. Oostende 9 maart 1906) is lid van de gemeenteraad (liberaal) van 1872 tot 1879 (ontslag) (5).  
- zoon van Louis-Désiré (5) vermeld onder J.
- N. 1893 Landszweert Joannes wordt vermeld als eigenaar van een hoeve op de westeroever van de Grote Schaperijkreek (plan Sinte-Catharinapolder 1893).  
N.B. de d is waarschijnlijk een spellingsfout.
- O. 1895 31 december : E... Lancszweert wordt door de Gemeenteraad aangesteld als lid van de bestuurscommissie van de "Ecole Industrielle" als opvolger van P. De Mey (8).  
N.B. mogelijk is deze persoon geen familie van de voorgaande. De schrijfwijze van de familienaam met C, i.p.v. S komt ook vrij veel voor.

#### Bronnen

- (1) Stadsarchief Oostende + N. Hostyn "Een document uit de Franse tijd". De Plate 10e jg., nr. 5-8, mei-aug 1981, blz. 15.
- (2) G. Billiet : "Oostende in de Franse tijd". Kroniek der voornaamste gebeurtenissen". De Plate 7e jg., nr. 10, okt 1978, blz. 13.  
E. Baels : "Oostende onder het Frans Bewind". 1982, blz. 67.
- (3) Stadsarchief Oostende + N. Hostyn "Potentiële kiezers te Oostende". De Plate 10e jg., nr. 9, september 1981, blz. 7-8.
- (4) D. Deschacht : "Bijdrage tot de Geschiedenis van de Oostendse politie" 1987. Kopie plakbrief, blz. 18.
- (5) W. Maervoet : "Biografische gegevens nopens Oostendse politici 1830-1914 IX". De Plate 13e jg. nr. 1, januari 1984, blz. 22.  
Lijst der Oostendse burgemeesters - Stadsarchief Oostende.
- (6) N. Hostyn : "Een voorloper van de Stedelijke Kunstacademie". De Plate 7e jg., nr. 10, oktober 1981, blz. 11-15.
- (7) N. Hostyn : "Een schrift vol Oostendse Ellende". De Plate 7e jg., nr. 10, oktober 1978, blz. 15.
- (8) N. Hostyn : "Een voorloper van de Stedelijke Kunstacademie". De Plate 13e jg., nr. 2, Februari 1984, blz. 13.

# DE EERSTE WERELDOORLOG TE OOSTENDE

Het "Hazegras"  
24.03.1918.



1. Kapt. Ficher,  
plaatscommandant.
2. Admiraal Schröder.
3. Emir Essad Pacha,  
Turks minister.



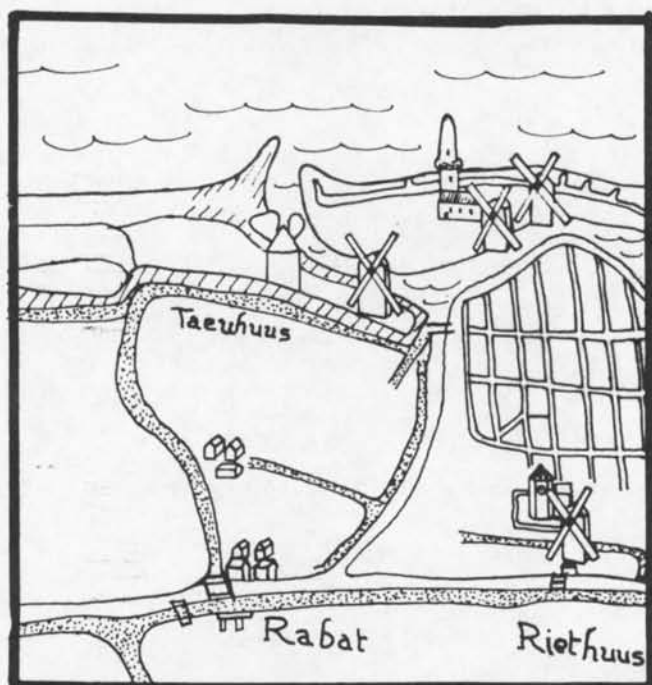
Een C.M.B. (Coastal  
Motor Boat) van de  
Britse Marine (1918).



## TAEUHUUS of TAANHUIS

door J.B. DREESEN

VLIETINCK zegt op blz. 145 van zijn OUD OOSTENDE : "In de nabijheid der Westsluis staan het TAEUHUUS of huis der haringtouwers..." met verwijzing naar de Kaart van het Vrije, gemaakt door P. POURBUS (1562).



De door VLIETINCK gegeven schrijfwijze Taeuhuus alsook de betekenis die hij eraan geeft stellen een probleem.

In het Middel Nederlandsch Handwoordenboek van VERDAM komt TAEUHUUS noch HARINGTOUWER voor. TAENHUUS of -HUYS komen echter wel voor in de betekenis van "... een huis waarin men taan bereidt of een huis waarin leder geloooid wordt...".

TAAN is een bruingeel gekleurd aftreksel van eikeschors, dennehout (en dan noemt het Stockholmt eer) of acacia (en dan wordt het cachou geheten) dat een bederfwerende eigenschap bezit en gebruikt werd om er zeilen en visnetten mee te behandelen om deze beter houdbaar te maken tegen de invloed van water. Looistoffen, en dat is ook taan, hechten zich op de vezel vast en worden niet gemakkelijk uitgelooid.

Het tanen gebeurde in grote taanketels waarin netten en zeilen ondergedompeld werden. Zeilen werden ook op de grond getaand met borstels.

Het gebruik van taan op plantaardige basis ging mettertijd verminderen ten voordele van andere conserverende middelen als teer, creosoot, paraffine, visolie en koperverbindingen. Door het gebruik van kunstvezels, die niet rotten, is de betekenis van tanen belangrijk afgenomen. De taanputten, die zich tot ver na de tweede wereldoorlog, achter sommige gebouwen van de Hendrik Baelskaai bevonden zijn inmiddels verdwenen. Zij waren de laatste opvolgers van het, voor Oostende, op de kaart van P. POURBUS gesignaleerde taanhuis.

Taanhuizen komen op meerdere plaatsen van de kust voor. Zo zegt mevrouw M.K.E. GOTTSCHALK in haar beschrijving van een ongedateerde kaart (waarschijnlijk begin 16de eeuw) van de monding van het Zwin (Kaartenverzameling Stadsarchief Brugge) "... en een TAANHUIS (voor het tanen van visnetten)...".

De Oostendse vissers van de 16de eeuw gingen hun visnetten en zeilen tanen in het TAENHUUS, waarna ze, met toelating van de graaf, gedroogd werden op een speciale plaats in de duinen aan de oostkant van de stad. Het drogen van de netten in de duinen, zoals dat vermeld wordt bij VLIETINCK, krijgt hierdoor zijn juiste betekenis.

Bij nadere vergelijking van schriftvoorbeelden uit de 16de eeuw blijkt de eindletter van TAEU een N te zijn en geen U. De U en de V werden soms als de N geschreven maar dan aan de bovenkant voorzien van een op haar kant liggende cedille.

De aanduiding in de nabijheid van de Westsluis op de kaart van P. POURBUS moet dan ook als TAANHUIS gelezen worden.

---

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (8)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

2. JAZZ

Stefaan DEBEVERE (saxofonist)

Oostendenaar die in Den Haag verblijft. Trad in de zomer van 1985 op in Den Artist te Oostende tijdens het Rythm and Jazz Festival.

- 1° Footprints Quartet : There's no greater love. How insensitive. Footprints blues. John's ballad.  
Footprints Quartet = St. Debevere, altsax.; T. Overwater, bass; P. Groeneboom, piano; H. Verdoorn, drums.  
Opgenomen in het Koninklijk Muziekconservatorium van Den Haag in mei 1985; 1 geluidscassette.

Roger VANHAVERBEKE (bassist)

Geboren in augustus 1930 te Oostende. Conservatorium te Brugge, te Brussel is hij leerling van Carlo Van Heste. Was oorspronkelijk violist. Hij heeft ook onder de artiestennaam Ed Rodgers opgetreden. Maakt zes jaar lang deel uit van het Kursaalorkest. Tot 1965 is hij bassist van het orkest van Henry Seghers van de RTB. Daarna is hij vrije artiest en organisator van jazzoptredens.

- 1° The complete Jack Sels : m.o.a. Celia; Just a gigolo; Lover man; But beautiful.  
J. Sels, tenorsax; R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Opgenomen in 1964 en 1965 te Brussel.  
Vogel 101-AS; 1LP.
- 2° The complete Jack Sels vol. 2 : m.o.a. Madison influenced; In a melotone; Billie's bounce; She's in the news.  
J. Sels, tenorsax; R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Opgenomen in 1964, 1965 en 1966 te Brussel.  
Vogel 102-AS; 1LP.

- 3° The multi-facetet talent of Fud Candrix : m.o.a. Jazz pizzicato; Bouncin around; Crazy bow; Hot canary.  
Fud Candrix with Willy Albimoor & his combo : F. Candrix, viool; R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Opname op 20 februari 1969 en 7 april 1971 te Brussel.  
Palette PPBS 622
- 4° More vibes with Sadi : m.o. Petite suite; Blue sunrise; Polka dope and more beer; L'amour; Paris je t'aime d'amour; I'll remember april; Good-bye.  
Sadi, vibrophone; R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Uitgave 1967 en heruitgave 1977.  
Jazzclub JC 6008; 2 x 1LP.
- 5° Belgian Big Band : Beurlys rally; Old folks; Doreen; That's all; Our delight; Teach me tonight; The song is you; The second time around.  
Belgian Big Band o.l.v. Sadi met o.a. R. Vanhaverbeke, bass.  
Opname op 23 oktober en 18 december 1972 in Studio D.E.S. te Brussel.  
Alpha 7008; 1LP.
- 6° Belgian discovers : Stella Marrs with Roger Vanhaverbeke Trio : You are the sunshine of my life; What are you doing the rest of your life; Feelings; Trouble with hello; And we were lovers; Softly I will leave you; Summertime; A sleeping bee; Nothing but a fool; For all we know.  
St. Marrs, voc., R. Vanhaverbeke; bass; e.a.  
Opgenomen in november 1976.  
Anderlecht Jazz Club AJC 1; 1LP.
- 7° The Bop friends live at the Mozart : Jus blow; Tengo tango; Pepper Adams; Blues for Alice; I got it bad and that ain't good; Oop bop Sh'Bam.  
R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Liveopname te Ukkel op 15 mei 1977.  
Vogel 006-S; 1LP.
- 8° The Bop friends live at the Brussels Jazz Club : Joy springs; Just another bleus; Polka dots and moonbeams; Sonny side; Prince Albert; All bird; Caribia; Oop Bop Sh'Bam.  
R. Vanhaverbeke, bass; e.a.  
Opname 17 juni 1979.  
Vogel 007-S; 1LP.
- 9° Early spring : Sweet and lovely; Early spring; Little thumb; R's groove; Walkin' with Gene; Juul's ears; Theme for Leo; For you my love.  
Etienne Verschueren Quartet met o.a. E. Verschueren, sax;  
R. Vanhaverbeke, bass.  
Opgenomen op 25 april en 15 mei 1983 in Swan Studio te Buizingen  
Jazz Cats 6983 006; 1LP.
- 10° Er is geen weg terug : 12 liederen.  
Zjef Vanuytsel, zang; met begeleiding : o.a. R. Vanhaverbeke, contrabass.  
Philips 6320 015; 1LP (uitgave 1973).
- 11° Chandeleur septante cinq : 20 liederen met o.a. teksten van Saint-Exupéry, Verlaine, M. Elskamp, Eluard.  
Julos Beaucarne, zang; met begeleiding : o.a. R. Vanhaverbeke, contrabas.  
RCA YBPL 1.475; 1LP (uitgave 1975).

- 12° In het radioprogramma "Take 5" van 3 juli 1986 van Radio Andromeda : Roger Vanhaverbeke, interview over zijn leven, en over jazz, met uitgekozen bijhorende muziek.  
1 geluidscassette.

#### JAZZMUZIEK OPGENOMEN BUITEN OOSTENDE

##### DE HAAN

- 1° The Golden River City Jazz Band live at De Lanteern : J.-J. Pieters, clar, sax, leider; D. Vercruysse, tp; T. Brunt, tb, voc; M. Hogarth, p; A. Kid Vandorpe, bj, voc; S. Piotto, bass, Y. Couttenier, drums, voc.  
Opgenomen op 8 november 1980.  
Parsifal 400/9001; 1LP.

- 2° De Piotto's live at De Lanteern : J. Limberger, viool, git; S. Limberger, tp, git; B. Limberger, bass; H. Francotte, git; M. Kuifje Van Acker, git.  
Opgenomen op 8 en 9 november 1982.  
Parsifal 400/4051; 1LP.

##### KNOKKE-HEIST

- 1° Festival de Jazz 1958 : Knokke-Le-Zoute 7 juillet 1958; Cannes 10 juillet 1958 : T. Buckner, tp; V. Dickenson, tb; A. Nicholas, clar; M. Attenoux, sax; S. Price, p; Arvel Shaw, bass; J.C. Heards, drums.  
Vogue CMDINT.9836. (The many faces of Jazz vol. 37).

##### B R O N N E N

##### Klassiek genre

- P. BEELAERTS : Hoestekst van grammofoonplaat.  
C.-A. Wauters.
- R. CARBON : Wie is wie in Vlaanderen? - Brussel, 1985.
- R. CORYN : Algemene Muziekencyclopedie. - Haarlem, 1980.  
Secretariaat Muziekconservatorium Oostende.
- G. DE BRAUWER : Secretariaat Muziekconservatorium Oostende.  
C.-A. Wauters.
- G. DELMOTTE : Documentatie Stadsbibliotheek.
- J. TOUSSAINT DE SUTTER : Algemene Muziekencyclopedie o.l.v.  
A. Corbet en W. Paap. - Antwerpen, 1957.
- FAMILIE DOMBRECHT : Stefaan Dombrecht.
- IVAN DUDAL : Secretariaat Muziekconservatorium Oostende.
- ST. DUGARDIN : Persoonlijke mededeling.
- G. DUYCK : Algemene Muziekencyclopedie. - Antwerpen, 1957.
- L. GASSIA : Idem.
- M. GRAUWELS : Hoesteksten van grammofoonplaten.
- J. HANNIKEN : Algemene Muziekencyclopedie. - Antwerpen, 1957.
- C. en K. KESSELS : Gegevens van ouders.  
Hoestekst van grammofoonplaat.
- J. LOUEL : Wie is wie in Vlaanderen ? Brussel, 1985.
- G. MAES : Gedenkboek G. Maes. - 1978.

F. en M.-C. SPRINGUEL : Algemene Muziekencyclopedie. - Haarlem, 1980.  
D. VAN HESTE : Gegevens van zuster Arlette.  
C.-A. WAUTERS : Documentatie Stadsbibliotheek.  
BLIJ ZIJN JONGERENKOOR : Gegevens van E. Naert.  
MUZIEKKAPEL : Hoestekst.  
DE MUZESCHUIT : Idem.  
SHOWBAND W.I.K. : Het Volk 3 nov 1987.  
TONADA : Documentatie Stadsbibliotheek.

### Jazz

R. VANHAVERBEKE : Take 5

(vervolgt)

---

### DE PONTON

-door Jan COOPMAN

Op 31 augustus 1765 is Gillis DE BECHE "in het getreck" (1) pachter geworden van de ponton, voor het seizoen dat ingaat op 1 september en eindigt op 31 augustus 1766. Hij betaalde hiervoor 3.243 fl.

Ofwel kon hij de pachtsom niet opbrengen ofwel diende hij als stroman, want op 3 september gaf hij tegen dezelfde som de pacht over aan Philip DE VOS. Voorwaarden hierbij waren dat de kaas en de boter die DE BECHE naar de stad vervoert, gratis door DE VOS met zijn schuiten van het Sas naar de kaai gebracht worden, en ten tweede dat zij elk de helft zouden betalen van de onkosten van de schatting van de ponton, schuiten, enz.

Dat de schuiten van de overzet ook voor andere zaken ingezet werden, leren we uit een relaas op 8 november 1765 van de pontonsknechten Jacob VAN LOO en Matheus ROMBOUT. Op verzoek van de loodskapitein Matheus MEYNE verklaarden zij dat zij met hun schuit op 3 november 's namiddags om 2 uur een schipper met zijn vijftienkoppige bemanning en een passagier, van het strand naar de kaai gebracht hadden. Deze hadden hun schip ontruimd dat op drift geslagen was op 1 1/2 mijl ten oosten van de stad en waren met een boot naar het strand gevaren.

---

(1) Mogen we hieruit besluiten dat het hier een vaste som betrof, waarbij onder de kandidaten-pachters het lot getrokken werd? Naar onze ondervinding tot hiertoe, werden de stadsdiensten verpacht aan de meestbiedende.

(RAB - Notariaat VAN CAILLIE)

## 1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1988

de heer A. Van Iseghem	voorzitter
de heer O. Vilain	ondervoorzitter
de heer J.B. Dreesen	secretaris
de heer J.P. Falise	penningmeester

mevrouw J. Valkenburg en de heren N. Hostyn, W. Major, E. Smissaert  
P. Vandenabeele en G. Vermeersch als leden.

### a. Deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies

- In de loop van het jaar werden 9 bestuursvergaderingen gehouden.
- de kring was vertegenwoordigd in de Culturele raad Oostende door de heer E. SMISSAERT. Hij woonde 6 algemene vergaderingen bij.
- de heer O. VILAIN vertegenwoordigde de kring op 1 werkvergadering van de Adviesraad voor Leefmilieu.
- De heer J.B. DREESEN vertegenwoordigde de kring op 2 vergaderingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, en op 1 vergadering van de Stedelijke Commissie voor Cultuur.

### b. Algemene Statutaire vergadering

- De Algemene Statutaire vergadering ging door op 4 juni 1988. Alle effectieve leden waren aanwezig of vertegenwoordigd bij volmacht. Na stemming werd besloten de lidmaatschapsbijdrage voor 1989 op 400 F te brengen.

## 2. SECRETARIAAT

Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 395 stukken in de briefwisseling.

### a. Leden

De kring telde op het eind van het jaar 461 leden. Dit is een vermeerdering van 28 leden ten overstaan van 1987. De leden waren als volgt onderverdeeld : aangesloten leden 398, steunende leden 52, beschermende leden 12.

### b. Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden : de heer SIMONS, de heer DECROP, de heer MIROIR, de heer VOGELEER, de heer DESNERCK, de heer VANDEPITTE, de heer DEGRUYTER, de heer R. VANDAMME, de heer DEPREZ.

## 3. ACTIVITEITEN

### a. Voordrachten

Er werden 10 lezingen gehouden, te weten :

#### 1. Donderdag 28 januari 1988

- FORT NAPOLEON, VROEGER EN NU. Diavoordracht door de heer VANALDERWEIRELDT.  
92 aanwezigen.

#### 2. Donderdag 25 februari 1988

- ZOEKLICHT OP EEN OOSTENDENAAR : WALTER DEBROCK. Een vraag- en antwoordvoordracht met de heer Walter DEBROCK gevoerd door de heer Omer VILAIN.  
94 aanwezigen.



3. Donderdag 31 maart 1988
  - DE OOSTENDSE COMPAGNIE 1715-1735. MARITIEME EN ECONOMISCHE ASPECTEN. Avondvoordracht door de heer Jan PARMENTIER. 65 aanwezigen.
4. Donderdag 28 april 1988
  - ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN HET HAZEGRAS. Avondvoordracht door de heer Daniël FARASYN. 92 aanwezigen.
5. Donderdag 26 mei 1988
  - LEOPOLD II. URBANIST VAN OOSTENDE. Filmvoordracht door de heer LABYT. 82 aanwezigen.
6. Donderdag 29 september 1988
  - LITERAIR TOERISME AAN ONZE KUST. Avondvoordracht door de heer Emile SMISSAERT. 60 aanwezigen.
7. Donderdag 13 oktober 1988
  - DE DEVENTER KAART VAN OOSTENDE. Namiddagvoordracht door de heer J.B. DREESEN. 46 aanwezigen.
8. Donderdag 27 oktober 1988
  - DE OORSPRONG VAN OOSTENDE. Paneelgesprek onder leiding van de heer MERTENS. Paneelleden de heren COORNAERT, BILLIET, FARASYN en VILAIN. 110 aanwezigen.
9. Donderdag 24 november 1988
  - HET VERANDERDE AANSCHIJN VAN OOSTENDE (1977-1987). Avondvoordracht door de heer M. VANALDERWEIRELDT. 80 aanwezigen.
10. Donderdag 15 december 1988
  - DE OOSTENDSE GUINEAVAART (1715-1719). Avondvoordracht door de heer Jan PARMENTIER. 63 aanwezigen.

b. Studiebezoeken

Onder het motto KEN UW STAD werden 4 studiebezoeken gebracht.

1. Zaterdag 9 januari 1988
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht RETROSPECTIEVE EMILE BULCKE in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten onder leiding van de heer Norbert HOSTYN, Stadsconservator. 76 deelnemers.
2. Woensdag 20 april 1988
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de RADIOMARTIEME DIENSTEN VAN DE KUST en de STEDELIJKE VISSERIJSSCHOOL JOHN BAUWENS. Organisatie de heer J.B. DREESEN. 45 deelnemers.

3. Zaterdag 14 mei 1988

- KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de KERK VAN DE DOMINIKANEN beter gekend als de PATERSKERK. Onder leiding van de heer Jean Pierre FALISE. 55 deelnemers.

4. Zaterdag 26 november 1988

- KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de tentoonstelling FRANÇOIS MUSIN in het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten onder leiding van de heer Norbert HOSTYN, Stadsconservator. 48 deelnemers.

c. Podiumoptreden

Op vrijdag 9 december 1988 vindt in het KONINGINNEHOF een OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND plaats voorafgegaan door het jaarlijks souper. 60 deelnemers. De kleinkunst werd verzorgd door de LOVESTARS uit Bredene.

d. Studiereis

Zondag 12 juni 1988

- Studiereis naar ISEGHEM en KORTRIJK onder leiding van de heer J.B. DREESEN. Er waren 82 deelnemers.

e. Andere activiteiten

- Jaarlijkse veiling op 28 januari

Er waren 92 aanwezigen op deze activiteit. De veiling, onder leiding van de heer O. VILAIN bracht 5.908 ₣ op voor de kring. Er werden 140 voorwerpen geveild voor een totaal bedrag van 45.000 ₣.

- Gouwdag 16 april

De heer en mevrouw J.B. DREESEN, de heer en mevrouw J.P. FALISE, mevrouw VALKENBORG en de heer en mevrouw VAN ISEGHEM vertegenwoordigden de Kring op deze geslaagde Gouwdag die een ruime belangstelling kende. Na een referaat door Prof. VAN DOORSELAER over "Archeologie in West-Vlaanderen", volgde een bezoek, met begeleiding en uitleg, aan het Archeologisch Museum van Wervik en het Tabakmuseum.

- Thematentoonstellingen

- Januari - Maart LUCHTVAART TE OOSTENDE. Organisatie de heer Walter MAJOR.
- April - Juni LITERAIR TOERISME AAN DE KUST. Organisatie de heer Emile SMISSAERT.
- Juli - September VERKIEZINGSPROPAGANDA TE OOSTENDE. Organisatie de heer Omer VILAIN.
- October - December VLAGGEN EN PENNINGEN VAN OOSTENDSE VERENIGINGEN. Organisatie de heren J.P. FALISE en E. LIETARD.

- Driekoningenviering

Het bestuur was met 5 bestuursleden aanwezig op het Koning-trekken die op 6 januari bij de Heemkring TER CUERE in Bredene doorging.

- Boomactie 1988

De Kring verleende in de maand maart een financiële steun aan de nationaal georganiseerde boomactie.

- Viering van de Heer Désiré Van Duyvenboden

In de loop van de maand april werd de heer VAN DUYVENBODEN gehuldigd voor zijn twintigjarige inzet ten bate van het Heemmuseum.

- Gidsencursus Oostende

De heren BILLIET, DREESEN, HOSTYN en VILAIN verleenden hun medewerking aan de eerste Oostendse Gidsencursus die liep van januari tot juni.

- Bezoek van Westvlaamse Heemkringen

De Kring verzorgde een geleid bezoek voor :

- de Heemkring Het Houtland op 24 mei 1988.
- De Van Maerlantkring van Snellegem op 4 juni 1988.

- Medewerking aan activiteiten van derden

De Kring verleende haar medewerking aan :

- 150 jaar spoor Brugge-Oostende.
- De trein, tram en busdag.

- Fort Napoleon

De Kring verkreeg, na een tussenkomst bij de bevoegde diensten, dat de steen "'s Lants Magazijn" in verzekerde bewaring werd gesteld.

- Standbeeld Paster Pype

De Kring steunde een actie om het standbeeld van Paster Pype een betere dan aanvankelijk voorziene plaats te geven.

#### 4. MUSEUM

##### a. Bezoekers

3.838 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten overstaan van 1987 een vermeerdering van 65 personen.

##### b. Aankopen voor het Museum

- een metalen bibliotheekkast gebruikt als berging van het Boekenfonds.
- Vier platen plexiglas en de nodige steunen in aluminium die door de heer VERMEERSCH verwerkt werden tot een demonteerbare tentoonstellingskast.
- Een kleurenreproductie van een partiële kaart van het Brugse Vrije ('s Heerwoutermans Ambacht) ingekaderd.

##### c. Uitleningen

- De Kring leende de makette van het Kapelletje van Bredene uit aan de gemeente Bredene voor de viering van het 900-jarig bestaan alsook aan de Stad voor de jaarlijkse ommegang bij de Zeewijding.
- De Kring gaf het F. Musinschilderij (Zicht op strand en kursaal) in bruikleen voor de tentoonstelling François Musin die tot begin januari in het Museum voor Schone Kunsten loopt.
- De Kring leende een foto en 3 speelpenningen aan de A.S.L.K. voor de tentoonstelling "Te Kust en te Kuur" te Spa.

d. Aanwinsten

De volgende personen schonken de hiernavolgende voorwerpen :

- de heer J. POTTIER
  - een penning van de inhuldiging Maritieme installaties 1905.
  - twee sabels van model vroeger gebruikelijk bij de Oostendse politie.
- de heer DE MEER
  - een ex. Almanach du Commerce et de l'Industrie d'Ostende 1897.
- Mevrouw Y. VAN SLEMBROUCK
  - een instel gemaakt van obussen aan het front in 1914-18.
- de heer J. COOPMAN
  - een klasfoto Maria Hendrikaschool tijdens Wereldoorlog II.
- de heer H. SERVAES
  - vijf foto's met betrekking tot het Corps des Torpilleurs.
  - tien foto's verband houdende met Oostendse personen, gebouwen en gebeurtenissen.
  - een oud foto-album met fotos waarvan bij de meesten een naam voorkomt.
  - drie foto's en krantenartikel zeewijding 1964.
- de heer J. PRIEM
  - twee krantjes (1911) Jantje de Lanteernman.
- de heer F. DUFAIT
  - een dokumentatiemap 10 jaar handelsfoor Sint-Jan.
- mevrouw L. DERYCKER
  - een licht beschadigd bord met reproductie van Café Garage Jules De Knock.
- de heer J.A. VANDEWALLE
  - een attest vis- en visserijprodukten 1943.
- de heer H. GOBERECHT
  - een bord Maatschappij De Wilde Blazers van Sas Slijkens.
  - drie diploma's van schoolprijzen.
  - een bericht van overplaatsing van militair.
- mevrouw G. VANDENBERGHE
  - een exemplaar Guldenboek Vuurkaart + bijlage.
  - een foto Koninklijke Familie 1934.
  - een foto personeel Gas en Electriciteitsdiensten van de Stad Oostende 1925.
  - twee foto's pensionering personeel Gas en Electriciteitsdiensten Oostende.

- twee foto's van bijeenkomsten van de Vuurkruisers.
- een foto Spaarmaatschappij "Niets verloren" Oostende 1 januari 1918.
- 13 militaire eervolle onderscheidingen.
- 3 gedenkpenningen van de Slag aan de IJzer.
- een boek over de Slag aan de IJzer.
- een gids van het slagveld van Verdun.
- een boek met de namen van de Amerikaanse militairen vereremerkt met een Belgische onderscheiding na 1945.
- een bord Oudstrijders 14-18 Hulde.
- jubilee Ridders met Zwaarden 1966.
- ceramiek Vermeire Jubilé 1972.
- ceramiek herdenking Wapenstilstand Oostende 1978.
- pot jumelage Oostende-Charleroi Ridders met zwaarden.
- een oud kerkboek.
- een reeks religieuze medailles en twee kruisjes.
- de heer ZEEBROECK
  - de vlag van de Vereniging van de Weerstand van het Spoor.
- A.S.L.K.
  - sokkel, glazen wanden, spiegels en foto's tot opstelling van Kursaal makette.
- de heer DREESEN
  - 33ste jaargang van het tijdschrift Neptunus.
  - een foto van een praalwagen 1938 (Antony).
- mevrouw GERARD
  - een penning Prijs van uitmuntendheid Lagere studies 1924-25 op naam I. Gerard.
- de heer DILLEN
  - een eeuwigdurende kalender.
- mevrouw VAN BIERVLIET
  - negen foto's van personen en groepen.
  - een monsterboek koopvaardij op naam van Joseph Debrock van rond de eeuwwisseling.
  - een tiental documenten i.v.m. gemeentebelastingen Oostende tijdens W.O. II.
  - een reeks tiketten van de Oostendse kermis.
- de heer DECOSTER
  - de vlag van het 3/23ste 14-18.
  - een boek herdenking 10 jaar bestaan 3/23ste.
- de heer L. PINCKET
  - een pettemuts gemerkt SEO.
- de heer CLAEYS
  - een krant en een stadsblad i.v.m. de oprichting De Bolle.
- de heer E. DELMOTTE
  - zijn portret geschilderd door J. Felix.

- de heer O. VILAIN
  - 100 exemplaren van een werk over de Thermen, in het Frans.
- de heer E. BOGAERTS
  - een mammoettant opgevist op de visgronden in de Zuidelijke Noordzee.
- de heer BERARD
  - een kinderlavabo.
  - vier porceleinen lampekappen.
- de heer R. DEMEULENAERE
  - grote foto en kader maatschappij Oplettendheid en Geduld.
  - een amortisseur.
  - een medaille 1898-1973.
  - een schotel 1898-1973.
  - een medaille zonder tekst.
  - een plexi lokaalaanduiding.
  - een maataanduiding.
  - een vaandel lijnvissers met vaandelkop en stok.
  - een boek over de vereniging.
- de heer DEBROUWERE
  - een speelgoedtreintje uit interbellum (in originele verpakking).
  - een oude kurketrekker.
  - busje met haakjes en haakwerk.
- TER CUERE - BREDENE
  - een groepsfoto personeel Hotel Continental.
  - onderleggers taartdozen bakkerij Libert - Oostende.
- de heer A. VAN ISEGHEM
  - een programma Recital Rose d'Ivry 10-10-87.
  - een brochure Vervuiling Noordzee.
  - een brochure E.E.G. milieubeleid.
- de heer A. VYVEY
  - een fotocopie van een Titre nominatief de 25 Fr uitgegeven te Oostende door Les commerçants réunies.
- mevrouw VALKENBORG
  - vier oude fototoestellen.
  - een boekje naaimachien Paff.
  - een ex. 100-jarig bestaan van Het Laatste Nieuws.
  - een electrisch wafelijzer.
  - vier bierglazen met handvat.
- de heer H. HUYBRECHTS
  - drie glazen voor ouderwetse petroleumlamp.
- de heer L. FRANÇOIS
  - een spiegel.
  - een volledig douaniersuniform.
  - drie oude wafelijzers.
  - een kinderstoel.

- BANK AN-HYP
  - 5.000 kaften voor het tijdschrift.
- mevrouw NATAN
  - een varia foto's.
- N.N.
  - een foto muziekkorps van een voetbalploeg.
- de heer W. MAJOR
  - een ex. tijdschrift De Westpost.
- mevrouw DECOMBEL-BORREY
  - een plaat "De schoonste naam op 't wereldrond".
  - een olieverfschilderij "de Slijkenskaai".
  - een ouderwetse verzinkte handwasmachine.
  - een ouderwetse handtas model dokters en militairen.
- de heer CAENEN
  - een sigarettenetui (Oostends) van voor 1914.
  - een tiental kopijen van oude krantenknipsels over de kust.

e. Zorgden voor het museum

De heren VAN DUYVENBODEN en VERMEERSCH zorgden voor de opstelling en uitbating van het museum.

5. PUBLICATIES

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 9 nummers op de vooropgestelde data in jan., feb., maart, april, mei, sept., oct., nov., en dec. In het totaal werden 272 bladzijden gepubliceerd waaronder 10 fotobladzijden en 44 bladzijden met kaarten, foto's en tekeningen.

Een inhoudstafel van 24 bladzijden van de jaargang 1988 werd opgesteld door de heer HOSTYN.

Als redactieraad fungeerden de heren FALISE, HOSTYN en SMISSAERT.

b. Aanwinsten boekenfonds (buiten boeken voorzien in 4 c. aanwinsten museum)

- één exemplaar Oostendse benamingen van Zeeorganismen door mej. GOETHAELS.
- een ingebonden exemplaar DEN DYZERE.
- een ingebonden exemplaar IEPERS KWARTIER.
- een ingebonden exemplaar 'T SCHORRE
- een ingebonden exemplaar ZILLEGHEM.
- een ingebonden exemplaar VLAAMSE STAM.
- een ingebonden exemplaar OUD RUYSSSELEDE.
- een ingebonden exemplaar DE PLATE.
- een ingebonden exemplaar DAVID JONCKHEERE.
- een ingebonden exemplaar 'T V.V.F. STREEPJE.
- een ingebonden exemplaar HET HOUTLAND JAARBOEK.
- een ingebonden exemplaar HET ZONNEHEEM.
- een ingebonden exemplaar ERNIGAGHEM.
- een ingebonden exemplaar ONS DOOMKERKE.
- een ingebonden exemplaar MEDEDELINGEN.

c. Opgenomen in het archief

Een farde correspondentie van de Kring 1986.

d. Kalender

Door tussenkomst van de heer VILAIN en de inzet van de heer LAMMAING van het Grafisch Bedrijf Lammaing op de Torhoutsesteenweg, werd aan elk lid een kalender 1988 aangeboden met als thema "Oude Oostendse Herbergen".

e. Ruilabonnements

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of Verenigingen :

Ter Cuere, Bredene. Het Houtland, Torhout. Iepers Kwartier, Ieper. Zedelgemse Kring voor Heemkunde, Zedelgem. Aan de Schreve, Poperinge. Heemkring Erpe-Mere, Mere. Westvlaams Verbond voor Heemkunde, Aartrijke. De Zonnebeekse Heemvrienden, Zonnebeke. Heemkring David Jonckheere, Aartrijke. Van Coppenollekring, Brugge. Bachten de Kupe, Veurne. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Nationaal. Graningate, Middelkerke. Oudheidkundige Kring land van Waas, Sint-Niklaas. Den Dyzere, Diksmuide. Geschiedkundige Kring Ernigaghem, Eernegem. Geschiedkundige Kring Graafschap Jette, Brussel. Kring Dr. Van Damme, Blankenberge. Heemkring Ruiselede, Ruiselede. Belgische Commissie voor Volkskunde, Centrum voor studie en documentatie, Antwerpen. Vlaams Compostella Studiegenootschap, Brugge. Heemkundige Kring Karel Van de Poele, Lichtervelde.

6. GIFTEN

De Kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van de heren SMISSAERT, POTTIER en VAN ISEGHEM en van mevrouw VALKENBORG.

Gedaan te Oostende op de 1ste dag van de Louw-, Ijs- of Wolfsmaand 1989.

J.B. DREESEN  
Secretaris

A. VAN ISEGHEM  
Voorzitter



## LEDENLIJST AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 1988

(E) = effectief lid  
 (S) = steunend lid  
 (B) = beschermend lid  
 zonder vermelding = aangesloten lid

Mevr. ABICHT	Langestraat 81	Oostende	S. CARBON (S)	H. Serruyslaan 78/18	Oostende
Mevr. ACKEIN (S)	Spoorwegstraat 35	Oostende	Mevr. J. CARRO	Nijverheidstraat 26/13	Oostende
A. ALLEIN	Prins Roselaan 115	Oostende	A. CASIER	Sint-Hubertuslaan 84	Brugge
A. ALLEMEERSCH	Duivenhokstraat 53	Oostende	G. CASIER	Stokkellaan 192	Oostende
A. AMEEL (S)	Pareloesterlaan 5	Oostende	J. CASSELMAN	Boogschuttersstraat 4	Oostende
G. AMELOOT	Lindenlaan 8	Oostende	CENTRUM MIDDENKUST	Amsterdamstraat 12	Oostende
Y. AMEYE	Torhoutsesteenweg 88/5	Oostende	F. CHEESEMAN	Odon Warlandlaan 241	Brussel
R. AMPE	Vogelzangdreef 2	Oostende	J. CHRISTIAENS	Christinastraat 2/6	Oostende
Mej. ANTONY	Stockholmstraat 21/5	Oostende	P. CLAES	Kerkstraat 44	Oostende
L. ASPESLAGH	Jozef II straat 25	Oostende	L. CLAEYS	Ruddervoordestraat 40	Zedelgem
E. BAELS	Warschaustraat 12/8	Oostende	M. CONSTANDT	Distellaan 80	Oostende
H. BAETE	Verenigingstraat 1/7D	De Panne	F. COOPMAN	Wilgenlaan 38	Oostende
S. BAILLIERE	Kastanjelaan 37	Oostende	Mevr. M. COPPIN	Leopold II laan 22	Oostende
Mevr. BALLUI	Stuiverstraat 157	Oostende	H. CORBISIER	Mariakerkelaan 131	Oostende
BANK BRUSSEL LAMBERT	Wapenplein 3	Oostende	J. CORNEILLIE	de Smet de Naeyerlaan 26	Oostende
Mevr. BARAT	Vindictivelaan 11/5	Oostende	P. CORNELISSEN	Nachtegalenlaan 50	Oostende
M. BAUWENS	Prins Albertlaan 43	Oostende	J. CORNETTE	Kapellestraat 101	Oostende
Mevr. BECQUAERT	Sluisvlietlaan 82	Bredene	G. CORNILLIE	Leffingestraat 61	Oostende
A. BEIRENS	Nijverheidstraat 44	Oostende	F. CORSELLIS	Renteniersstraat 4	Oostende
D. BEIRENS	Floralaan 7	Oostende	R. CORVELEYN	Raversijdestraat 9/1	Oostende
J.M. BEKAERT	Brusselstraat 8/6	Oostende	W. CORVELEYN	Kapittelstraat 62	Oostende
J. BERARD	Kerkstraat 32/5B	Oostende	K. COULIER	Stokkellaan 117	Oostende
Mevr. BERDEN-BOYDENS (S)	Velodroomstraat 4	Oostende	F. CRESIS	A. Beerhaertstraat 21	Oostende
Mevr. BERTELOOT (S)	Albert I Promenade 35/23	Oostende	B.V.B. & CUVELIER	Velodroomstraat 10	Oostende
Mevr. A. BEULLENS (S)	Nieuwpoortsestwg 186/6	Oostende	Mevr. DAELE	Verenigingstraat 133	Oostende
A. BEYEN	Sint-Riquierstraat 12	Bredene	J. DAEMS	Van Iseghemlaan 104	Oostende
J. BEYEN	L. Van Tyghemlaan 47	Oostende	Mevr. R. DAMMAN	Nieuwpoortsestwg 445/6	Oostende
G. BILLIET (E)	Duinenstraat 86	Oostende	H. DANGEZ	Voorhavenlaan 80	Oostende
E. BLOMMAERT	Torhoutsesteenweg 38	Oostende	G. DANIELS	Muscarstraat 25	Oostende
F. BLOMME	Irisstraat 12	Oostende	Mevr. L. DASSEVILLE	Torhoutsesteenweg 343/12	Oostende
L. BOEHRINGER	Rietstraat 45	Oostende	A. DAWYNDT	Vanbuggenhoutlaan 20	Koksijde
Mevr. F. BOHNE	Groentenmarkt 10	Oostende	W. DEBAERE	Schaarstraat 50	Brugge
J. BONNEVIE (S)	Vijfwegenstraat 6	De Haan	E. de BETHUNE	Kasteeldreef 10	Marke
R. BORREY (S)	Stuiverstraat 379	Oostende	J. DEBRAUWER	Nieuwlandstraat 47	Oostende
R. BOTERBERGE	Eric Jameslaan 11	Blankenberge	W. DEBROCK (E)	Toxandriëstraat 8	Brussel
R. BOUCKENOOGHE	Albert I Wandeling 44/14	Oostende	R. DEBRUYNE	Leeuwerikenstraat 184	Oostende
D. BOUQUILLON	E. Beernaertstraat 66	Oostende	Mevr. J. DECHAENE	Koningstraat 33	Oostende
A. BOUSSE	A. Pieterslaan 97/6	Oostende	Mevr. L. DECHERF	Koninginnelaan 52B	Oostende
M. BOUSSY	Pr. Stefanieplein 23/6	Oostende	W. DECKMIJN (S)	H. Hartlaan 7	Oostende
BOUTEN-DEL RUE	Handboogstraat 8/41	Kortrijk	D. DECLERCQ	Violierenlaan 49	Oostende
BOUTENS (S)	Hennepstraat 17	Oostende	Mevr. DECOCK (S)	Jozef II straat 44	Oostende
D. BRISSINCK	Stanleylaan 45	Oostende	H. DECOMBEL (S)	Van Tyghemlaan 24	Oostende
Mevr. BROUCKE	Koninginnelaan 79/9	Oostende	A. DECONINCK	Velodroomstraat 1	Oostende
BRUGSE BOEKHANDEL	Dyver 2	Brugge	F. DECORTE	Van Tyghemlaan 32	Oostende
J. BRYN	Sint-Sebastiaanstraat 2	Oostende	Mevr. R. DECROP	Oud Vliegveld 29	Oostende
R. BULTEEL	Oud Vliegveld 61	Oostende	A. DEDECKERE	Van Iseghemlaan 106/2	Oostende
H. CAENEN	Torhoutsesteenweg 31/6	Oostende	O. DEFOOR	Heilig Hartlaan 2	Oostende
L. CAENEN	Dr. Coolenstraat 15/2	Oostende	W. DEGHESSELLE	Torhoutsesteenweg 45/3	Oostende
A. CALCOEN (S)	Rogierlaan 38/9	Oostende	L. DEGRAER	Pareloesterlaan 8	Oostende
M. CALCOEN	Verenigingstraat 12	Oostende	A. DEGRAEVE	Koningstraat 55/3	Oostende
CAPON	Spalaan 31	Oostende	E. DEGRAEVE	Verenigingstraat 6	Oostende
			J. DEGRAEVE (S)	Koningstraat 56/5	Oostende
			Mevr. Y. DEGRAEVE (S)	Pr. Stefanieplein 7/2	Oostende
			H. DEGRAVE	Kroonlaan 8	Oostende
			A. DE GRUYSE	Perzikenlaan 28	Oostende
			Mevr. DEGRUYTER (S)	F. Snellaertplein 8	Sint-Amandsberg
			DEGRUYTER	Rogierlaan 59/6	Oostende
			E. DE KIEVITH	Romestraat 47	Oostende
			Mevr. G. DEKIEVITH	Albatroslaan 17	Oostende
			J. DELANGHE	Vindictivelaan 6/2	Oostende

M. DELANOEYE	Larixenlaan 10	Oostende	G. GESELLE	Strobloemlaan 33	Oostende
R. DELANOYE	Vrijheidstraat 80	Oostende	F. GEVAERT	Duinenstraat 40	Bredene
A. DELEGER	Aartshertoginnestraat 39	Oostende	Gidsenbond W.-VLAANDEREN	Sint-Jansdreef 31	Brugge
R. DEMAEGDT	Klevitstraat 17	Oostende	Mevr. M. GILLES	Christinastraat 117	Oostende
Mevr. J. DEMULDER	Vindictivelaan 14/25	Oostende	H. GOBERECHT	P. Michielslaan 45	Oostende
DENDUYVER-BALDE	Zevekoteheirweg 12	Gistel	F. GOEGBEUR	Edm. Laponstraat 28	Oostende
F. DENECKER	Sacramentenstraat 7	Middelkerke	J. GOEKINT (S)	Zandvoordeschorredijkstr 65	Oostende
Mevr. DENORME (S)	Warschaustraat 2/18	Oostende	Mevr. E. GOES	Deurnelaan 9	Oostende
F. DEPRESZ	Azalealaan 10	Oostende	Juffr. R. GOETHAELS	Lobellalaan 5	Oostende
M. DERAMMELAERE	Werkzaamheidstraat 81	Oostende	GOVAERTS-VAN ZELE	Christinastraat 13/14	Oostende
R. DE RIDDER	Vlaanderenstraat 21A/3	Oostende	G. GOUWY	Kairostraat 82	Oostende
E. DERYCKE	Mimosalaan 6	Oostende	F. GOVAERT	Madridstraat 4	Oostende
M. DESAEVER	H. Serruyslaan 74/8	Oostende	J. GUILLEMIN	Koninginnelaan 50/4	Oostende
Mevr. S. DESAEVER	Torhoutsesteenweg 63/8	Oostende	C. HALSBERGHE (S)	Madeliefjeslaan 66	Oostende
D. DESCHACHT	Lotuslaan 19	Oostende	C. HEILMAN (B)	Adolf Buylstraat 33	Oostende
F. DESCHACHT	Beukenlaan 58	Oostende	R. HELSMOORTELE	Sint-Lodewijkstraat 11	Oostende
G. DESCHACHT	Larixenlaan 14	Oostende	G. HERRLING	Wanne Couterlaan 141	Brussel
E. DESCHAPPER	Mariakerkelaan 8	Oostende	Mevr. N. HERRLING	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
G. DESNERCK (+)	Nieuwpoortsestwg. 186/4	Oostende	R. HEYMAN	Eeuwfeestlaan 46	Knokke-Heist
Mevr. G. DESNERCK	Nieuwpoortsestwg. 186/4	Oostende	G. HILTROP	Kwartelstraat 15	Oostende
A. DESWAEF	Oude Statiestraat 12	Oostende	Mevr. L. HOLLEVOET	Wilgenlaan 32	Oostende
R. DEVELDER	Rietstraat 37	Oostende	W. HOORELBEKE	Klaprozenlaan 7	Oostende
G. DEVENT	Graaf d'Ursellaan 12-13	Knokke-Heist	Mevr. HOSTYN	Witte Nonnenstraat 34	Oostende
L. DEVISSCH (B)	H. Hartlaan 15	Oostende	G. HOSTYN	Elzenstraat 12	Leefdaal
A. DEVISSCHER	Rue du Linchet 10	Mont-St-Guibert	J. HOSTYN	Zwaluwenstraat 118	Oostende
Mevr. G. DEVISSCHER	Torhoutsesteenweg 38	Oostende	J. HOSTYN	Antwerpenstraat 7	Oostende
R. DE VliegHER	Steenweg op Bergen 506	Brussel	J. HOSTYN	Frère Orbanstraat 89	Oostende
DEVOS-VAN BIERVLIET	Mimosalaan 51	Oostende	N. HOSTYN (E)	Brusselstraat 18	Oostende
D. DEVOS (S)	Verenig'ngstraat 114	Oostende	R. HOSTYN	Ieperstraat 52	Oostende
N. DEVOS	Amsterdamstraat 26	Oostende	Mej. Y. HOUCK	Pr. Stefanieplein 7	Oostende
A. DEVREESE	Elisabethlaan 365	Oostende	M. HUBERT	Buurtspoorwegstraat 60	Bredene
F. DEVRIESE	Oude Molenstraat 19	Oostende	F. HUBRECHTSEN	Gerststraat 35A	Oostende
J. DEWOLF	Broederlijkheidstraat 6	Oostende	Mevr. M. HUWEL	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
L. DEWULF	Rivierstraat 30	Oostende	F. IMPENS	Nieuwpoortsestwg. 173	Oostende
R. DHONDT	Elisabethlaan 336/16	Oostende	E. INGELBRECHT	Meeuwenlaan 28	Oostende
R. DILLEN	Pontonstraat 14	Oostende	A. INGELBRECHT	Wilgenlaan 46	Oostende
J. DREESSEN (E)	Rode Krulsstraat 4	Oostende	Mevr. J. INGELBRECHT (S)	Pr. Stefanieplein 1/8	Oostende
A. DRIESSEN	Wezellaan 9	Oostende	J. JACOBSEN	Stockholmstraat 39/4	Oostende
F. DUFAIT	Maurits Sabbestraat 23	Oostende	Mevr. JACQUELOOT	H. Serruyslaan 40/11	Oostende
B. DUFLOU	Oud Vliegvelde 63	Oostende	R. JONCKHEERE	J. Peurquaetstraat 44	Oostende
V. DUFLOU	A. Vermeylenstraat 82	Oostende	A. JORDI	Geraniumlaan 40	Oostende
I. DURIEZ	Sint-Bertinuslaan 27	Ichtegem	J. JORDY	Viollierenlaan 124	Oostende
P. ENTE	Leopold I plein 7/4	Oostende	Mevr. G. KERKVOORDE	K. Janssenslaan 15/7	Oostende
Mevr. A. EVERAERE	Aartshertoginnestraat 47	Oostende	DE KINKHOORN	Zeedijk 330	Oostende
J.P. FALISE (E)	H. Serruyslaan 78/19	Oostende	Mevr. M. KINT	Koningstraat 44/6	Oostende
D. FARASYN (E)	Elf Julistraat 75	Gent	J. KLAUSING (E)	Koninginnelaan 34/2	Oostende
J. FELIX	Koninginnelaan 52B/22	Oostende	R. KNOCKAERT	Leopoldlaan 94	Middelkerke
H. FEYS (S)	Wapenplein 6/2	Oostende	W. KOOY	E. Beernaertstraat 82/5	Oostende
D. FINET	Acacialaan 47	Oostende	F. KRIJGER	Steense Dijk 615	Oostende
A. FISCHER	Halfweghuisstraat 36	Jabbeke	K.U. LEUVEN	Oude Markt 13	Leuven
D. FLORE	Torhoutsesteenweg 19	Loppem	KUNSTKRING PEPERBUSSE	Pr. Boudewijnstraat 7	Oostende
J. FONTEYNE	Orchideelaan 10	Oostende	LABYT-VERLEYE	Sartlaan 57	Oostende
L. FRANCOIS	Chrysantenstraat 19	Oostende	A. LAFERE	Mercatorlaan 17/12	Oostende
Mevr. A.-M. FRÉDÉRIC	Gerststraat 6	Oostende	R. LAGA (E)	Brabantstraat 2/24	Oostende
H. GELDHOF	A. Rodenbachstraat 9	Oostende	J. LALEMAN (B)	Kapucijnenstraat 4	Oostende
Gemeentekrediet België	Pachecolaan 44	Brussel	Mevr. S. LALOUX (S)	Pr. Stefanieplein 31/7	Oostende
A. GERARD	Rogierlaan 9/6	Oostende	A. LAMMAING (E)	Torhoutsesteenweg 354	Oostende
P. GERARD	Kemmelbergstraat 8	Oostende	D. LAMOOT	Frans Musinstraat 60	Oostende
R. GERARD	Werkzaamheidstraat 102	Oostende	Mevr. LAMOOT	Tarwestraat 81	Oostende
A. GERMEYS	Elzenlaan 5	Oostende	H. LATESTE	8 Zalighedenstraat 2	Gistel
R. GERYL	H. Serruyslaan 52-54/11	Oostende	A. LAUREYS	Olimenlaan 2	Oudenburg

J. LAUWEREINS (S)	Ieperstraat 14/14	Oostende	R. PANCKOUCKE	9 Gp Ops Telecom Post 41	BSD
J. LAUWEREINS	Oude Burggrave 29	Evergem	A. PERDAENS	Acacialaan 10	Oostende
W. LECLUYSSSE	Vlinderstraat 14	Oostende	R. PIERLOOT	Elisabethlaan 21	Oostende
G. LEIRMAN	Torhoutsesteenweg 18	Oostende	J. PIERS (S)	H. Serruyslaan 42	Oostende
A. LERMYTE	Mariakerkelaan 18	Oostende	W. PIETERS	Troonstraat 256/3.01	Oostende
R. LEROY	Christinastraat 34	Oostende	L. PINCKET	Kerkstraat 21/1	Oostende
Mevr. LIBERTON	Kon. Astridlaan 7	Oostende	P. PINCKET	Rogierlaan 19/3	Oostende
A. LIBIN (S)	Grensstraat 15	Oostende	F. PINTELON	Elisabethlaan 323	Oostende
E. LIETARD (S)	Wapenplein 14/3	Oostende	H. PIRON	Slijpesteenweg 58	Middelkerke
W. LIEVENS	Oud Vliegveld 23	Oostende	M. PLOVIE	Eigen Haardstraat 9	Oostende
G. LOMBREZ	Duinenweg 347	Middelkerke	POLLAUD DULIAND-DREESEN	92 Résidence La Foret	Parentis (F)
J. LOWYCK	Jacob Besagestraat 7	Oostende	Mevr. A. POLLET	Amsterdamstraat 76	Oostende
M. LOY	Batterijstraat 70	Bredene	Mevr. S. PONJAERT	Christinastraat 144/3	Oostende
B. MAERTENS	Sint-Paulusstraat 40	Oostende	A. PORTA	E. Beernaertstraat 116	Oostende
J. MAERTENS	Gistelsesteenweg 525	Oostende	F. PORTA	Van Iseghemlaan 145	Oostende
A. MAES	Gerststraat 103	Oostende	J. POTTIER	Pr. Boudewijnstraat 14/2	Oostende
Mevr. MAES (S)	Nieuwpoortsestwg. 457	Oostende	J. POTTIEZ	Rietstraat 51	Oostende
R. MAES	Petunialaan 11	Oostende	J. PRIEM	Frans Musinstraat 19	Oostende
R. MAES	Lindenlaan 23	Varsenare	V. PRINZIE	E. Beernaertstraat 48	Oostende
T. MAEYAERT (B)	Visserskaal 35	Oostende	F. PROOT	Plantenstraat 47	Oostende
W. MAJOR (E)	Kastanjelaan 52	Oostende	E. PROVOOST	Paul Michielslaan 33	Oostende
R. MAKELBERGE	Waterlellelaan 20	Oostende	F. PUYSTIENS	Derbylaan 1	Bredene
Mevr. MARCHAL (S)	Albert I Wandeling 37/4	Oostende	M. QUAGHEBEUR (B)	H. Serruyslaan 48	Oostende
H. MARCHAND (S)	Paul De Gravelaan 11	Veurne	G. RAMMELAERE	Nieuwpoortsestwg. 44/1	Oostende
J. MARCHAND (B)	Strooistraat 43	Oppem-Meise	W. RAPPELET	Oud Stationstraat 4	Oostende
P. MARIN	C. Permekelaan 25	Oostende	R. REUNBROECK	Voorhavenlaan 171/6	Oostende
B. MASEMAN	Diksmuidestraat 6/17	Oostende	R. REUNBROUCK	Spaarzaamheidstraat 88	Oostende
E. MASSCHALCK	Vindictivelaan 2/6	Oostende	F. RIGAUX	Ter Heydelaan 336/4	Deurne
J. MERTENS	Leon Spilliaertstraat 35	Oostende	J. RIVERS	Sint-Franciscusstraat 6	Oostende
M. MESSIAEN	Henri Jasparlaan 37	Middelkerke	A. ROETS	Jasmijnlaan 7	Oostende
Mevr. M. MESTDAGH	Golfstraat 23	Bredene	Mej. E. ROLEN	Kerkstraat 41	Oostende
A. MICHIELS	Nieuwpoortsestwg. 487	Oostende	F. ROTAERT	Frankrijklaan 6	Bredene
A. MICHIELS	Gentstraat 3	Oostende	Mevr. A. ROUZEE	Rogierlaan 28/12	Oostende
J. MILLECAMPS	Sint-Sebastiaanstraat 36/16	Oostende	Mevr. A. SAMYN	Torhoutsesteenweg 446	Oostende
Mevr. M. MINNE	Sinte-Catharinaplein 1	Oostende	R. SAUDEMONT	Borsig Allee 15	Bonn (D)
Mevr. MIROIR (S)	Warschaustraat 10	Oostende	H. SCHRAMME	Petunialaan 41	Oostende
Y. MIROIR	Warschaustraat 10	Oostende	Mevr. SERRUYS (B)	Ijzerstraat 1	Oostende
A. MISSIAEN	Steense Dijk 364	Oostende	G. SERVAES	Torhoutsesteenweg 328	Oostende
E.H. MISSIAEN	Kapucijnenstraat 5	Oostende	P. SERVAES	Koningstraat 17/3	Oostende
J. MOL (S)	Sint-Sebastiaanstraat 2	Oostende	Mevr. F. SEURYNCK	Rietstraat 51	Oostende
MOLLET-VANRAEPENBUSCH	Warschaustraat 22/3	Oostende	O. SEYS (S)	Sint-Franciscusstraat 16	Oostende
MONBALLUI	Jozef II straat 29	Oostende	R. SEYS	Ringlaan 1	Koekelare
R. MONTENY	Spaarzaamheidstraat 39	Bredene	W. SEYS	Ooststraat 36/8	Oostende
Mej. A. MONTEYNE	Haverstraat 3	Oostende	O. SIMOENS (B)	Albatrosstraat 14	Oostende
J. MONTEYNE	Transvaalstraat 17 IV	Oostende	R. SIMOENS	Keignaertlaan 56	Oostende
W. MONTMORENCY	Sint-Paulusstraat 10	Oostende	Mej. SIMON	Van Iseghemlaan 98/9	Oostende
J. MORTIER	Karel Janssenslaan 29/7	Oostende	R. SIMONS	A. Vermeylenstraat 5/1	Oostende
H. MUSIN (S)	Twee Stationsstraat 45	Brussel	Mevr. SIMONS	Acacialaan 31	Oostende
R. MYCKE	Stenenstraat 15	Oostende	W. SIX	Koninginnelaan 52/23	Oostende
E. MYLLE	Gen. Jungbluthlaan 9	Oostende	Mevr. SMISSAERT (S)	Sint-Sebastiaanstraat 6	Oostende
Mevr. NEFORS-SCHUYESMANS	Rogierlaan 41/4	Oostende	E. SMISSAERT (E)	H. Serruyslaan 4/9	Oostende
V. NEIRINCK	Baron Van Caloenlaan 37A	De Haan	A. SNYKERS	Koninginnelaan 46/16	Oostende
R. NEYMAN	Jules Peurquaetstraat 53	Oostende	J. SOETAERT (S)	Essex Scottishlaan 19	Middelkerke
R. NIEUWENHUYSE	Koninginnelaan 50/3	Oostende	L. SOETE	E. Beernaertstraat 35	Oostende
Mevr. G. NOTERMAN	Rogierlaan 19/7	Oostende	E.H. F. SONNEVILLE (S)	Vindictivelaan 9	Oostende
N.V. B en C NUYTEN (S)	Torhoutsesteenweg 88 I	Oostende	Mevr. S. SPECKENS	Albert I Wandeling 86/3	Oostende
A. OCKET	Pr. Clementinaplein 66/3	Oostende	A. STAELENS	Koningstraat 43 A/2	Oostende
OLIVIER-BECKERS-DEKEYSER (S)	H. Serruyslaan 78/22	Oostende	R. STANDAERT	Dahlialaan 54	Oostende
J. OLSEN	Pr. Stefanieplein 39	Oostende	H. STEENACKER	L. Van Tyghemlaan 55	Oostende
R. OUVRY	Vlaanderenstraat 45	Oostende	A. STEURBAUT	Canadaplein 2	Oostende
			G. STUBBE	Elisabethlaan 407	Oostende

R. STUBBE	Nieuwpoortsestwg. 711	Oostende	C. VAN TROOSTENBERGHE	Oostendebaan 27	Middelkerke
Mevr. D. SZYLHABEL	Maria Theresiastraat 21	Oostende	Mej. G. VANTYGHM	Zeedijk 166/12	Oostende
W. TAECKENS	Klaprozenlaan 40	Oostende	Mevr. M. VANWALLEGHEM	Torhoutsesteenweg 63/4	Oostende
J. TAEYMANS	Millsstraat 67	Antwerpen	R. VANWALLEGHEM	Frère Orbanstraat 59	Oostende
J. TAVERNIER	Pr. Clementinaplein 42	Oostende	Mevr. J. VANWELSENAERS	Mariakerkelaan 93	Oostende
A. TIMMERMANS (S)	Leopold II laan 32/4	Oostende	R. VENS	Sint-Franciscusstraat 60	Oostende
Mevr. M. TIMMERMANS	Ooststraat 67 IV	Oostende	R. VERBANCK (E)	Driftweg 65	Bredene
R. TIMMERMANS	Sint-Sebastiaanstraat 24	Oostende	Mevr. B. VERBIEST	Maria Theresiastraat 42	Oostende
B. TRATSAERT	Keiweg 2	Oudenburg	F. VERBRUGGHE	Raversijdestraat 25	Oostende
J.P. TYTGAT	Kapucijnenstraat 5	Edingen	A. VERBURGH	Zwanenlaan 75	Oostende
Mevr. G. UREEL	Maria Theresiastraat 2	Oostende	VERBURGH-SERRANO	Zwanenlaan 75	Oostende
Mevr. J. VALKENBORG (E)	Torhoutsesteenweg 45/12	Oostende	M. VERHAEGHE	Dr. Verhaeghestraat 20	Oostende
E. VANALDERWEIRELDT	Ed. Hammanstraat 14	Oostende	R. VERHEYE	Stuiverstraat 288	Oostende
M. VANALDERWEIRELDT	Ed. Hammanstraat 14	Oostende	Mevr. G. VERHIEST	Gerststraat 71	Oostende
A. VAN CAILLIE	Verenigingstraat 36	Oostende	F. VERKEMPINCK	Koebrugstraat 29	Oostende
R. VANCRAEYNEST (S)	Blauw Kasteelstraat 103	Oostende	H. VERKOUJILLE	Zwanenlaan 44	Oostende
G. VANDAMME	Voorzienigheidstraat 14	Oostende	W. VERLONJE	Albert I Wandeling 16/1	Oostende
M. VAN DAMME (E)	Albert I Wandeling 38	Oostende	G. VERMEERSCH (E)	Blauwkasteelstraat 98/2	Oostende
W. VAN DAMME	Stockholmstraat 35/2	Oostende	A. VERMEESCH	Kievitstraat 3	Oostende
L. VANDE CASTEELE	Sint-Riquierstraat 17	Bredene	C. VERMEESCH (S)	Dilbeeklaan 34	Oostende
P. VANDENABEELE (E)	Vindictivelaan 20/25	Oostende	J. VERMEIREN (S)	Van Iseghemlaan 96	Oostende
Mevr. L. VANDENBROELE	Pr. Stefanieplein 19/5	Oostende	G. VERSCHORRE	Vrijheidstraat 55	Oostende
A. VANDENBUSSCHE	Petunialaan 48	Oostende	R. VERSLUYS	Brugsesteenweg 54 A	Bredene
A. VANDENBUSSCHE	Rode Kruisstraat 1	Oostende	W. VERSLUYS (B)	Kapellestraat 167	Bredene
Mevr. G. VANDENDOOREN	Koningstraat 36/2	Oostende	D. VERSTRAETE	Engelendaelelaan 140	Brugge
Mevr. G. VANDENDRIESSCHE	Leopold I plein 5A/12	Oostende	M. VERSTRAETE	Bronstraat 18	Oostende
R. VAN DEN KIEBOOM	Zwaluwenstraat 122	Oostende	W. VERSTRAETE	Koolmeesstraat 46	Oostende
VAN DER HEYDE (S)	Pr. Clementinaplein 64	Oostende	Mevr. A.-M. VIAENE	Amsterdamstraat 33/4	Oostende
VANDERMEULEN-DEMEESTER	Mercatorlaan 19/34	Oostende	H. VIAENE	Mac Leodstraat 4	Oostende
D. VANDERWAL	Torhoutsesteenweg 130	Oostende	Mevr. M. VIEREN	Warschaustraat 22/4	Oostende
.....	.....	.....	Mevr. VILAIN	Groentenmarkt 10/10	Oostende
J. VANDESTEENE	Ravenlaan 16	Oostende	O. VILAIN (E)	Rogierlaan 38/11	Oostende
F. VANDELDE	Christinastraat 83	Oostende	R. VILLEIRS	Zandheuvel 4/D1	Bredene
VANDEWALLE-WAELKENS	Ed. Cavellstraat 82	Oostende	VLAAMS CENTRUM GENEALOGIE	Kronevoordestraat 2A	Kortemark
D. VANDEWINKEL	Van Iseghemlaan 36/13	Oostende	A. VOGELEERE	Frans Musinstraat 45/2	Oostende
Mevr. G. VANDEWYNCKEL	Bredensesteenweg 40	Oostende	G. VOLCKE	Vanderstichelenlaan 135	Oostende
D. VAN DUUVENBODEN (E)	Schelpenstraat 1D	Oostende	R. VYNCK	Kemmelbergstraat 61	Blankenberge
G. VANDUYVENBODEN	Blauwvoetstraat 7	Oostende	W. VYNCKE	Nijverheidstraat 26/1	Oostende
Mevr. J. VAN EYCKEN	Sint-Sebastiaanstraat 20	Oostende	A. VYVEY	Leopold I plein 2/1	Oostende
Mevr. VAN GLABBEKE (B)	E. Van Becelaerelaan 24B/20	Brussel	J. VYVEY (S)	A. Pieterslaan 68	Oostende
E. VAN HAVERBEKE (E)	Nieuwpoortsestwg. 20A	Oostende	E. WALLYN	Stockholmstraat 39/2	Oostende
T. VANHAVERBEKE (S)	Hennepstraat 17	Oostende	G. WALTERS (S)	Honoré Borgersstraat 107	Oostende
Mevr. A. VANHEE	Birminghamstraat 103	Brussel	M. WANDELS	Nieuwstraat 9	Oostende
J. VAN HOECK (S)	Nieuwpoortsestwg. 591	Oostende	M. WELLECOMME	Ringlaan Zuid 116	De Haan
Mevr. M. VANHOECK	Cardijnplein 1E B06/23	Oostende	Mevr. D. WILLAERT	Kapucijnenstraat 29/3	Oostende
Mevr. K. VANHOOREN	H. Conscienceplein 8	Oostende	R. WITTEZAELE	Kerkstraat 11/3	Oostende
M. VANHOOREN	Nieuwpoortsestwg. 44	Oostende	Mevr. C. WYBOUW	Torhoutsesteenweg 354	Oostende
J. VAN HUELE (S)	E. Beernaertstraat 42	Oostende	R. WYBOUW	Kanaalstraat 7	Gistel
I. VAN HYFTE	Kastanjelaan 58	Oostende	ZWARTE ZUSTERS	Gouwelozestraat 98	Oostende
A. VAN ISEGHEM (E)	IJzerstraat 1	Oostende			
VANLOO-DUPRÉ	Zandheuvel 1/7D	Bredene			
L. VANOUTRYVE	Brabantstraat 2/20	Oostende			
H. VAN OYE	Rogierlaan 26/7	Oostende			
Mevr. A. VAN PUT (S)	Leopold II laan 34/9	Oostende			
Mevr. VANSEVENANT	Lijnbaanstraat 4	Oostende			
A. VANSIELEGHEM	Schietbaanstraat 10/8	Oostende			
P. VANTHUYNE	Christinastraat 112/2	Oostende			
P. VAN TIEGHEM	Leon Spilliaertstraat 18	Oostende			
R. VANTOURNHOUT	Metselaarstraat 42	Oostende			
H. VANTOMME	M. Auburtinlaan 65/26	Berchem			

## "ARTIEST" DAMIAAN....

1989 wordt straks een "Pater Damiaan"-jaar : dan wordt de honderdste verjaardag van zijn overlijden herdacht en gevierd. Zowel een religieus feest op de Heizel als de uitgave van een stripverhaal worden gepland, en nog zoveel meer. Want de persoonlijkheid van Pater Damiaan en zijn "heldhaftige" inzet voor de melaatsen op het eiland Molokaï beroerde in het verleden al op internationale schaal de mensen.

Toen de resten van Damiaan in 1936 naar België overkwamen, op het toenmalig schoolschip "Mercator", kwam een volkstoeloop tot stand om zijn gedachtenis te eren.

Met een anekdote, gesprokkeld uit het tijdschrift "Libelle" (juni 1987), pogen wij te illustreren wat de kindermond "denkt" en "uit" over deze uitzonderlijke, alomtewaardeerde Vlaming :

Met Pasen waren we in Oostende met twee kleinzonen. In de haven bekeken we de "Mercator".

De kleinste vroeg wat voor boot dit was. De oudste had juist les gehad over pater Damiaan, en legde aan de kleinste uit dat dit het schip was waarmee pater Damiaan naar België was gebracht.

De kleinste vroeg daarop: "Wie was dat ?".

En de oudste antwoordde heel geleerd : "Eigenlijk heette hij Jozef De Veuster, maar zijn artiestennaam was pater Damiaan !"

Emiel SMISSAERT

---

## VEILING 1989

Op donderdag 26 januari 1989 gaat de jaarlijkse Veiling van "De Plate" door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

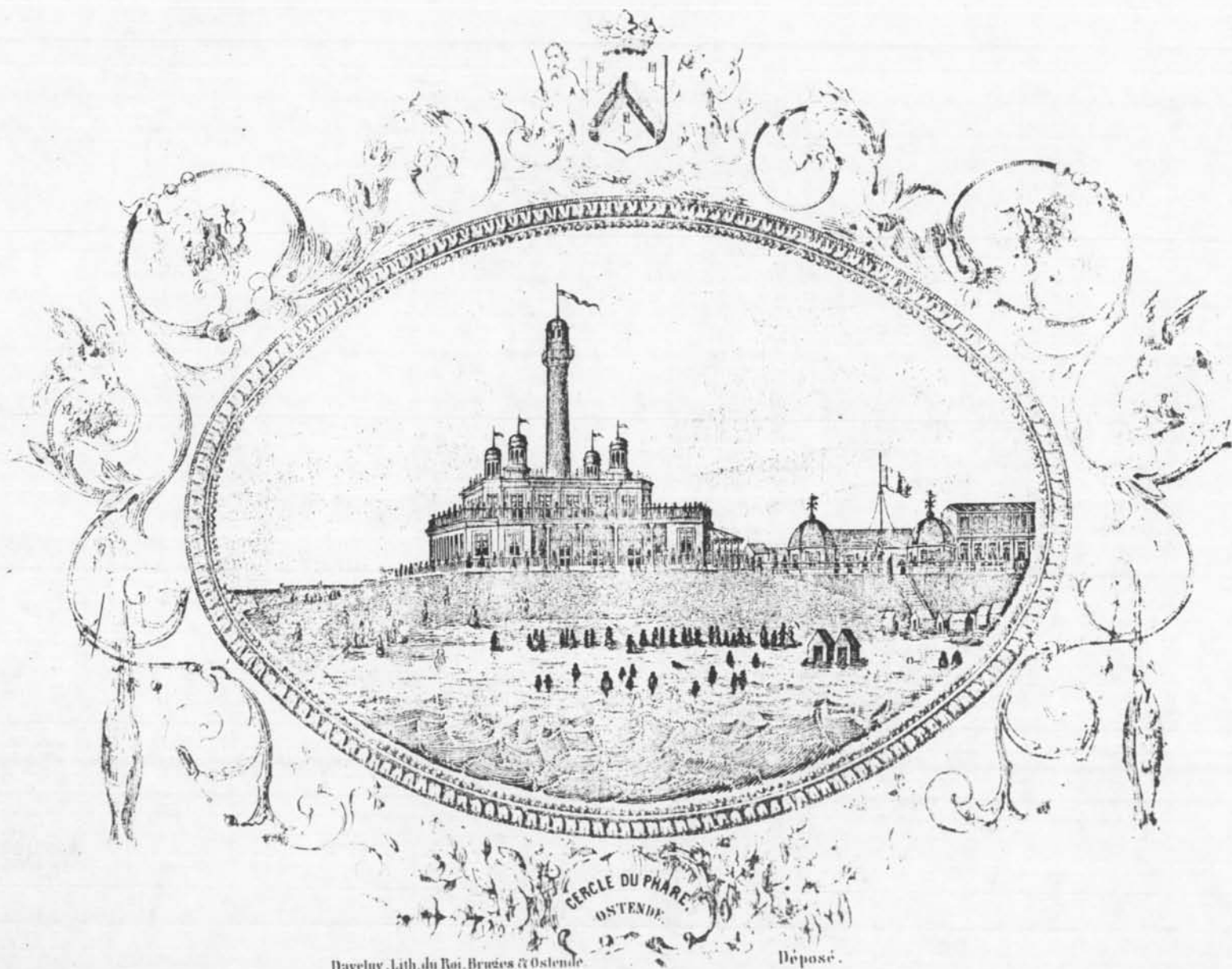
---

## IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma De Plate 1989.
- blz. 4 : D. LAUREYS : Burgemeester Alfons Pieters - 1.
- blz. 9 : N. HOSTYN : Gelezen : Baksteenwaar uit het Westvlaams kustgebied.
- blz. 10 : J.G. DE BROUWERE : Kanonnen schoten niet.
- blz. 11 : G. VANDAMME : Meer gegevens over de Oostendse familie Lanszweert.
- blz. 13 : J.B. DREESEN : Tæuhaus of Taanhuis.
- blz. 14 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (8).
- blz. 17 : J. COOPMAN : De Ponton.
- blz. 18 : J.B. DREESEN : Het jaarverslag 1988.
- blz. 27 : Ledenlijst afgesloten op 31 december 1988.
- blz. 31 : E. SMISSAERT : "Artiest" Damiaan.

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE



# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

PENNINGMEESTER:

REKENING:

A. VAN ISEGHEM

J.B. DREESEN

J.F. FALISE

750-9109554-54 of

IJzerstraat 1

Rode Kruisstraat 4

H. Serruyslaan 78/19

000-0788241-19

8400 OOSTENDE

8400 OOSTENDE

8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 2 februari 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### FEBRUARI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht op

donderdag 23 februari 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colensstraat 6.

Onderwerp : DE OOSTENDSE REDERIJ

De spreker : de heer Roger VENS

De sociale omstandigheden waarin onze vissers in de vorige eeuw moesten werken en leven vormen de somberste bladzijden uit de geschiedenis van de arbeid. Een verbetering trad eerst op na de eerste wereldoorlog door de stichting van de "N.V. Oostendsche Rederij".

De "N.V. Oostendsche Rederij", langs de Visserskaai "De Bond" genaamd, en in de volksmond meestal als "De Rode Vloot" betiteld, werd door tussenkomst van Edward ANSEELE als rederij gestart na de stakingen van 1920-21.

Voor het eerst kregen de vissers inspraak over hun sociale toestand. De rederij startte met twee vaartuigen maar geleidelijk aan groeide de onderneming aan tot twintig vaartuigen.

Op sociaal en technisch gebied stond "De Rode Vloot" aan de spits van de Belgische zeevisserij. De bemanning werd tegen arbeidsrisico's verzekerd en er bestond een voortgezette opleiding.

Maar wat eens een mijlpaal was voor de visserij kon na de oorlog zijn "élan" niet meer vinden en in het begin van de vijftiger jaren verdween de "N.V. Oostendsche Rederij" met stille trom... De fierheid van de werkende klasse "was" niet meer.

Ons geacht medelid, de heer Roger VENS, maakte een jarenlange studie over dit onderwerp die hij ons vanavond uit de doeken doet.

Voor de meesten van ons is dit een weinig gekende bladzijde uit het grote boek van onze visserij. Het loont dan ook de moeite dit tekort in onze "Oostendse" kennis even aan te vullen. Zoals

steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden.  
Men zegge het voort en wij rekenen stellig op uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

#### EERSTE MAART - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een wandelvoordracht op

zaterdag 11 maart 1989 om 14u30

Op het programma staan twee bezoeken.

Een eerste aan de BEIAARD VAN OOSTENDE die gebeurt onder leiding van Mevr. Anita DESPORT van de Oostendse vereniging "De Vliegende Klepel" die voor de technische en historische uitleg zorgt. Een demonstratie van het beiaardspel wordt gegeven door de beiaardier de heer HAUTEKIET.

Een tweede aan het ENSORMUSEUM in de Vlaanderenstraat onder leiding van de heer N. HOSTYN, stadsconservator. Dit museum is ondergebracht in de woning van onze beroemde stadsgenoot en bevat een massa zaken die tot het privé domein van de overleden meester behoorden. Door iedereen gekend, maar weinig bezocht door onze stadsgenoten, is dit een uitstekende manier om het te zien en te leren waarderen.

Bijeenkomst om 14u15 voor de ingang van de toren van het Feesten Cultuurpaleis op het Wapenplein. Alnaargelang het aantal deelnemers zal de groep in twee gesplitst worden en zullen de groepen, afzonderlijk, de beiaard en het Ensormuseum bezoeken. De deelname is vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Zorg dat je er bij bent.

J.B. DREESEN

---

#### OVER DE FAMILIE LANSZWEERT

Uit de parochieregisters van de grote kerk, die alleen maar bewaard zijn voor de periode 1757-1796, kunnen enkele nadere gegevens gehaald worden die het artikel in "De Plate", jg. 18, nr. 1, blz. 11, aanvullen.

Waarschijnlijk was er maar één familie LANSZWEERT in die periode in Oostende.

Philippus Franciscus LANSZWEERT is de Filips vermeld onder B en tegelijk wellicht ook de Frans vermeld onder C. Hij is te Oostende geboren op 2 februari 1710 en is er overleden op 19 september 1795. Hij huwde te Oostende op 15 augustus 1758 met Henrica DE DAU, geboren te Rijsel (St. Stephanus) ca. 1731.

Andreas LANSZWEERT was een van de getuigen bij hun huwelijk en ook de peter van hun oudste kind, dat ook Andreas werd genoemd, maar na 5 weken overleed. Deze Andreas is dus praktisch zeker de vader van Philippus Franciscus en is deze vermeld onder A.

Philippus Franciscus en Joannes Baptista LANSZWEERT zijn nog 2 zonen van hetzelfde echtpaar, resp. geboren te Oostende op 17 oktober 1760 en op 25 april 1767. Alleen van Joannes Baptista werd een huwelijk gevonden te Oostende op 12 januari 1770. Het zullen deze zijn die voorkomen onder D, F en H.

R. VANCRAEYNST



DE SAKSEN EN DE VLAAMSE KUSTVLAKTE

Ve - VIIIe EEUW

door Daniël DEWULF

Het Friese recht gold ooit tot aan het Zwin, en Doornik was een tijd een verblijfplaats van de Frankische koningen. Maar wat speelde zich af aan de zowat terzijde gelaten kuststreek ?

In zijn boek Les Invasions - Les vagues germaniques (Paris 1969) zegt Lucien MUSSET over de invallen van de Saksen, de Angelen en de Friezen :

"Hun eerste noemenswaardige verschijning dateert van 286, toen de Romeinse autoriteiten Carausius ermee belastten de zee te zuiveren van de Franken en de Saksen.

...Aandacht dient te worden geschonken aan de vooruitgang in de scheepsbouw, alhoewel nog geen geperfectioneerd stadium werd bereikt. Het enig gekend schip uit deze periode, gevonden te Nijdam in 1864, op de Baltische kust van Sønderjylland, vertoont weliswaar een merkwaardige nieuwigheid (aaneengenagelde planken met ijzeren nagels), maar vertoont nog indrukwekkende zwakheden (beperkte kiel, ontbreken van een mast, enkel met roeispanten varen, beperkte afmetingen : 23 m bij 3,25 m). In de IVe eeuw is men dus veraf van de Viking-boten. Het merendeel van de tochten van Beneden-Saksen naar Bretagne volgt de kust van dichtbij, met etappes in Friesland en ongetwijfeld ook in Vlaanderen en de streek van Boulogne, dicht bij de oversteek naar Engeland... De Saksen tastten de kust af tussen de Firth of Forth en de Gironde. Op diverse plaatsen, zoals in Bretagne, poogden zij een nederzetting te vestigen die enkele sporen heeft nagelaten en die, nogal dikwijls, deze van de Vikings voorafging. Vier sectoren hebben hen bijzonder aangetrokken : de Hollandse en Vlaamse kust; de omgeving van Boulogne, het Bessin en de Atlantische kust van Gallië."

Tegen deze invallen werd door de Romeinen een verdedigingslinie gebouwd, het litus saxonicum, met forten zowel ten noorden van het Kanaal als aan de overzijde. De hoofdpост was Rutupiae (Richborough), waarvan de indrukwekkende puinen heden ten dage een openlucht-site zijn. Opgravingen hebben aangetoond dat er eveneens een versterking was in Oudenburg (Portus Epatiaci). Volgens Alec DETSICAS (The Cantiaci, Gloucester 1983) konden de forten van het litus saxonicum een piratenlanding geenszins verhinderen over zulke lange kustlijn, maar ze konden de havens en vestingen beschermen en dienen als schuiloord, of bemand worden door een lokale militia.

Over de herkomst van de Saksen vermeldt Harald VON PETRIKOVITS in de Rheinische Geschichte - Altertum (Düsseldorf 1978) :

"Germania II en Belgica II werden rond 286 aan de Noordzeekust aangevallen door de Saksen, die als zeeroovers een zelfde rol speelden als voorheen de Chauken en later de Noormannen... Over de herkomst van de Saksen, waarin begrepen de vroegmiddeleeuwse stammen, bestaan drie opvattingen. Volgens de eerste zijn de Saksen uit de Chauken voortgekomen, volgens andere vorsers hebben de Saksen de Chauken onderworpen of hebben deze laatsten zich met de Saksen verenigd, en een derde zienswijze zoekt de oorsprong van de Saksen in het noorden. In elk geval valt het Saksisch gebied rond 200 in een grote noord-zuid beweging ten zuiden van de Elbe. Hoe die beweging precies

verliep is niet helemaal duidelijk. Sagen en vroegmiddeleeuwse bronnen laten de Saksen uit het noorden komen. Ook archeologische vondsten wijzen op een uitbreiding in die tijd van Noordelber 'Altsachsen'-vormen naar het zuiden en het zuidwesten. De naam Chauken verdween sedert de 3e eeuw."

Prof. H. AMENT van de universiteit van Berlijn bevestigt dat de oorsprong van de Saksen duister is, maar wellicht het resultaat van het hergroeperen van stammen zoals bij de Franken en de Alamanen. Zij bewoonden het gebied van de monding tussen de Elbe en de Weser en de benedenloop van deze stromen.

Catharine HILLS, assistente in de archeologie aan de universiteit van Cambridge stipt aan dat het probleem zit in onze onwetendheid over wat de volken zelf verstonden onder de namen die ze zich gaven, en dat kleine en grotere groepen zich splitsten en versmolten. Hun nakomelingen, vermengd met delen van andere stammen, komen voor onder de bredere en meer vage naam "Saksen".

Het spreekt van zelf dat de Saksen, die in de IVe-Ve eeuw de zee kozen, niet dezelfde zijn als dezen in Duitsland waar Karel de Grote tegen ten strijde trok in de VIIIe eeuw.

Kenneth WITNEY in The Kingdom of Kent (Phillimore, Winchester 1982) meent dat het koninkrijk Kent gesticht werd door de Jutes, een kleine duistere germaanse stam, die voortgedreven werd door germanen uit de Lage Landen.

In The Anglo-Saxon Age (New-York 1986) oppert D. FISHER de veronderstelling dat er een verband bestond tussen de Jutes en de Franken aan de Midden-Rijn, waarvan de eerste overtochten van de Noordzee in de Ve eeuw van uit Friesland startten.

Heeft men niet eens beweerd dat de Engelse historici zich meer vragen hebben gesteld over de herkomst van de Angelsaksen en de wegen die ze zouden gevolgd hebben dan over de rest van hun geschiedenis ?

Dat de verhoudingen tussen de Romeinen en de Saksen soms allesbehalve goed waren, blijkt uit het volgende verhaal van Ammienus MARCELLINUS (1) :

"Onder het derde consulaat van Valentinianus en Valens (in 370) stak een Saksische horde de oceaan over, ging recht af op de Romeinse grens, en er volgde een slachtpartij. Nannienus, die in deze zone het bevel voerde en een lange gevechtservaring bezat, weerstond de eerste aanval. Hij stond evenwel tegenover een volk dat de dood trotseerde. Veel soldaten verloren hebbend, zelf gewond zijnde en zich te zwak voelend om nog veel veldslagen te kunnen doorstaan, lichtte hij de Keizer in die, op zijn verzoek, Severus zond, hoofd van de Milities. Geterroriseerd door het zicht van borden en adelaars, bedelde de vijand om vergiffenis en vrede. Na veel aarzeling en discussies kwam men tot een besluit dat de Staat voordeel had bij een wapenbestand. Na, luidens de inhoud van de overeenkomst, veel valide jongeren als gijzelaars achtergelaten te hebben, verkregen de Saksen toestemming ongehinderd naar hun vertrekbasis terug te keren. Evenwel, terwijl de Barbaren zonder argwaan hun terugtocht voorbereidden, werd voetvolk gestuurd naar een doorgang waarin het gemakkelijk viel de Barbaren op hun tocht te verpletteren... De ingesloten vijanden werden allen over de kling gejaagd, en niemand van hen zou ooit zijn land terugzien. Een onpartijdig rechter zou die onderneming als een perfidie veroordelen maar, bij nadere overweging, wordt

het werkelijk als onwaardig ervaren dat men van zulke gelegenheid gebruik maakt om deze bende rovers definitief uit de wereld te helpen ?"

In de geciteerde Rheinische Geschichte wordt van dit voorval gezegd dat in 370 de Saksen het zwaartepunt van hun plundertochten van het Kanaal verlegden naar de kust van Germania II, dat Nannienus de eerste inval stopte, en dat vervolgens Severus met talrijke troepen ter hulp kwam. De Saksen vroegen om vrede, gaven jonge mannen als gijzelaars, en werden in de val gelokt en uitgemoord. De strijd greep wellicht plaats in Deuso, "in Frankisch gebied".(2).

Al in het begin van de IIIe eeuw vestigden Noorse volkeren zich in Jutland, waar door de bevolkingstoename druk werd uitgeoefend op de daarverblijvende Juten, Angelen en Saksen, die op hun beurt op zeetocht gingen, om te beginnen naar de Friese eilanden, en dan verder naar de Noordzeekust. Zij stootten door naar de mondingen van de Grote Rivieren en de moerassige Vlaamse kust. In 378 werden de Romeinen in het fort van Oudenburg vervangen door gefedereerde Frankische soldaten.

Praktisch alle auteurs zijn het erover eens dat na de zware overstroming van ± 270 de bevolking van de Vlaamse duinenstrook en het poldergebied gevlucht was. In Vlaanderen bestonden in de kustzone geen dijken vóór het jaar 1000, zodat de natuurkrachten daar vrij spel hadden. In Bredene en De Haan bleven de binnenduinen bestaan en ook andere gebieden aan onze kust zouden droog gebleven zijn. Reeds in het begin van de Xe eeuw zouden rijpe schorren als schapenweide zijn gebruikt.

De eerste veldtocht van Karel de Grote tegen de Saksen in Duitsland begon in 772 en was de aanvang van een 30-jarige strijd. De heer D.P. BLOK schrijft hierover (3) :

"Wrede onderdrukkingsmaatregelen, zoals het bloedbad te Verden, en verwoestingen en deportaties op grote schaal brachten de Saksen tot het uiterste."

Het land ten oosten van de Elbe, waar de Saksen uit verdreven waren, werd aan Slavische stammen overgelaten. Meer dan 10.000 mensen werden weggevoerd, velen naar streng bewaakte kampen. In Verdun, grote verkoopplaats van slaven, werden voornamelijk Saksische vrouwen aangeboden, die zich nog niet vrijwillig hadden laten dopen (4). Vraag is of een aantal gestopt zouden kunnen zijn geweest bij de nakomelingen van de Zeegermanen in de noordelijke wildernis van West-Vlaanderen ? (cfr. SANDERUS - Verheerlijkt Vlaandre - deel I - 1735).

Over de latere invallen van de Noormannen schrijft D.P. BLOK :

"De eerste grote aanval langs de Schelde vindt plaats in 851; de Sint-Baafsabdij te Gent wordt met haar gehele archief verbrand. Ook in 852 en 859 opereren de Noormannen weer in het Scheldegebied. Meer zuidelijk komen in 850 de gouwen Mempiscus en Terwaen aan de beurt, in 860 Sint-Bertijns en weer de gouw Terwaen. In 864 stuiten de Vikingen echter in Flandris, dus in de Vlaanderengouw, op zulk verzet van de pagenses, de plaatselijke bevolking, dat ze zich terug moeten trekken."

Mag men hieruit de veronderstelling maken dat, o.a. door gemengde huwelijken van leden van Saksische, Frankische en vroegere Keltische stammen, de bevolking hier al behoorlijk toegenomen zou zijn geweest ?

Mogelijk was de Vlaandergouw, bestaande uit eilandjes en terpen in het midden van de latere kustvlakte, naar de landzijde afgeschermd door onherbergzame heiden en bossen, niet toegankelijk door het ontbreken van bevaarbare waterlopen, die in de bewegingen van de Noormannen een zo belangrijke rol speelden. Deze mening ontmoet men in De Geschiedenis van Brugge van Prof. Dr. J.A. VAN HOUTTE (Tielt 1982).

In de Geschiedenis van Vlaanderen (Brussel 1982) zegt Renée DOCHAERD in het hoofdstuk "Het ontstaan van een gewest" :

"De Noordzee-kust en de linkeroever van de Honte waren evenwel bevolkt door andere Germanen, met name de Zeegermanen, die vóór de komst van de Franken zich daar op het einde van de zesde eeuw op beperkte schaal hadden gevestigd. Zij zijn het nochtans die Vlaanderen zijn naam gegeven hebben : specialisten in de toponymie stellen vast dat de naam Vlaanderen eerst sloeg op een beperkt strookje land - het huidige polderland - aan de kust gelegen, tussen Zwin en Aa. Daar woonden de Flamen-ses. Meerdere toponiemen aan de kust tonen gelijkenissen met plaatsnamen in het gebied van Calais en aan de oevers van de Honte. Die toponiemen vindt men bovendien in gebieden bezet door Friezen, Saksen, Denen en Noren. Het woord 'Vlaming' zou afgeleid zijn van de wortel 'flam' of 'floem'. Deze term betekende in de taal der Zeegermanen, die door Tacitus 'Inguconi' genoemd werden, natuurlijke of kustmatige droge heuvels binnen het zeemoeras, dat regelmatig door de zee werd overstroomd. Het woord 'Vlaming' heeft aldus geen etnische inhoud; het slaat op een nederzettingsvorm. Algemeen wordt dus aanvaard dat deze inwoners van onze zee- en Hontemoerassen Saksen en Friezen waren... De Saksische en Friese kolonisatie langs de Vlaamse kust heeft zich dus blijkbaar gehandhaafd : ze werd zeer vroeg na de terugtrekking van de zee, d.w.z. in de achtste eeuw, door de reeds gevorderde Frankische uitzwerming achterhaald. Het vertrekpunt van deze kolonisatiebeweging lag ten oosten en ten zuiden van de Leie. Als voorbeeld van deze samensmelting kan een plaatsje bij Oostende gelden dat in het midden van de achtste eeuw met twee namen werd aangeduid. De oudste luidde 'Hervaldolugo', samengesteld op basis van een Angel-Saksische persoonsnaam, waaraan het woord 'lauha' (klein bos) werd toegevoegd; de tweede naam 'Rockashem' of Roksem toont aan dat de plaats in het bezit was van de Frank 'Hruk'".

Keren we terug naar de "Saksen", die hier langs de Friese, Hollandse en Vlaamse kust trokken. Volgens Joseph en Martine DENOYELLE-LELONG in Nos Ancêtres Anglo-Saxone (Lille 1986) hadden deze, door hun contact met de Gallo-Romeinen, heel wat vooruitgang geboekt met hun bootconstructie. Hun schepen hadden een mast en zeilen en zij konden de hoge zee op. De Deense auteur Johannes BRØNDSTED citeert in Zo leefden de Vikingen (Kopenhagen 1960 - Nederlandse vertaling Uitgeverij Hollandia 1961) dat de dichter Sidonius APOLLINARIS, bisschop van Clermont, meldde dat "de Saksen in 470 met 'bolle zeilen' terugkeren naar het vaderland"

In een recente herziene editie (Londen 1988) van het boek Sutton-Hoo : the excavation of a royal ship burial wijdt de auteur Charles GREEN een hoofdstuk aan het schip dat gevonden werd in Sutton-Hoo aan de kust van East-Anglia, maar ook aan andere schepen waaronder dit van Nydam, gevonden in Augustus 1863 (5). Verder handelt een hoofdstuk over het oversteken van de Noordzee.

Toen het voornoemd schip in Sleeswijk ontdekt werd, behoorde dit landsdeel nog aan Denemarken. Het kwam aan Pruisen na de Deens-Pruisische oorlog, en de Nydam-boot werd naar het museum van Kiel overgebracht, waar ze hersteld en gepreserveerd werd. Ze overleefde de bombardementen van de tweede wereldoorlog. Uit een studie van die bootconstructie blijkt dat het risico van schipbreuk in de Ve eeuw zeer groot moet zijn geweest. Er waren 15 roeispanten aan elke zijde, en met een brede spaan werd gestuurd.

Volgens de auteur hadden de Saksische boten vóór het einde van de VIIe eeuw geen zeil, hoewel de Saksen kennis hadden van de Romeinse handelsschepen, die dit wél droegen. Men is hier geconfronteerd met de strijdige getuigenis van Sidonius APOLLINARIS, en men dient zich toch ernstig af te vragen of de Saksen een paar eeuwen tijd nodig hadden om het voordeel van de zeilboot in te zien en zich die uitrusting eigen te maken.

Aan het voornoemd hoofdstuk werd een laatste allinea toegevoegd, bevestigend dat de boot van Sutton-Hoo, daterend van ± 600, mogelijk een zeilvaartuig was.

In het hoofdstuk dan over het oversteken van de Noordzee stelt Charles GREEN vast dat de boten van de Saksische migranten bemand werden door het hoofd van een familie- of dorpsgroep van een 30-tal roeiers en voor de rest door vrouwen en kinderen, samen een 80-tal personen, met voedsel en drinkwater. Zij kenden geen uurwerk of kompas, en de tocht tegen 3 knopen per uur in een zee gekend voor haar sterke getijden, harde wind en mist was alleszins een levensgevaarlijk avontuur. De leider zocht ongetwijfeld een veilige overtocht, en om die reden volgde hij eerst de kust van de Lage Landen. De kustlijn ter hoogte van de Oost- en van de West-Friese eilanden en van Noord-Holland liep toen merkkelijk meer westwaarts dan nu, en omgekeerd lag het droge vasteland achter de Vlaamse kust meer binnenwaarts. Trok het schip dieper zuidwaarts, dan kon de leider bij helder weer van Cap Gris Nez de witte rotsen van Dover zien en dan was hij zeker van de te volgen weg.

De schrijver oordeelt dat het toentertijd onmogelijk moet geweest zijn met een zwakke boordevolle boot rechtstreeks van Sleeswijk naar Engeland te roeien. Hij beweert dat de tocht wel twee maanden en soms meer in beslag kon nemen, en dat er contacten moeten geweest zijn met bewoners van de kuststreek voor de inslag van voedsel, het uitvoeren van herstellingen, enz. Als 's nachts aan land werd gegaan, zal de leider wellicht beschutting gezocht hebben in een inham, en dit alleszins bij een stevige bries. Solidariteit tussen de trekkende volken, die een nauw verwante taal spraken, moet er vanzelfsprekend geweest zijn. Verscheidene groepen zullen zich verenigd hebben om in Engeland aan land te gaan. Urnen en broches van het Saksische type werden dan ook gevonden in predominant door Angelen bewoonde gebieden aan de Engelse oostkust, en veeleer hun afwezigheid zou verwondering moeten wekken.

Een aantal Angel-Saksen leefde al in Groot-Brittannië vóór de terugtrekking van het Romeins veldleger in 408. Zij dienden daar in dit leger en hadden in de meeste gevallen hun vrouw bij zich. Bedreigd door een inval van de Picten in de eerste helft van de Ve eeuw, huurden de Britse machthebbers Saksische huurlingen om het verlies van de Romeinse troepenmacht op te vangen. Eenmaal de bedreiging van de Picten voorbij, gaven de Angel-Saksen zich

rekenschap van hun macht. Zij rebelleerden en dan volgden verdere migraties van over zee (6).

In het noorden van Gallië werd, naar Joseph en Martine DENOYELLE-LELONG in hun hiervoren geciteerd werk, onder de Saksische koning FRIEDGARD (380-438) een rijk gesticht dat Walland werd genaamd. Het vroeger gebied van de Menapiërs noemen de auteurs overzichtelijkshalve zelf Walland-Noord, dat naar hun mening de streek omvatte tussen Zeeland, de kust en de Schelde en zuidelijk het Kortrijkse. Walland-Zuid slaat dan op de vroegere streek van de Morinnen en bestond uit nederzettingen in Boulogne en Ponthieu, alsmede de streken rond Amiens en Beauvais, het Pays de Caux en het Bessin. In Walland verbleven ook nog kernen van Keltische stammen. De auteurs bevestigden schriftelijk dat zij, in het begin dat zij hun opzoekingen deden, niet altijd noteerden in welk werk ze hun inlichtingen inwonen. Zij wijzen er echter op dat Walland een term schijnt te zijn geweest die de Saksen gebruikten om Gallië aan te duiden, waarbij de latijnse G werd omgezet in de germaanse W. Léon FLEURIOT, professor aan de universiteit van Rennes, vermeldt in Les Peuples du Nord de la Gaule (uitgave 1980) dat de militaire woordenschat van het noorden van Frankrijk gegermaniseerd werd, en als voorbeelden citeert hij hoe werra ('guerre') het latijn bellum verving, hoe warda garde gaf en wahta guetter.

J. en M. DENOYELLE-LELONG verwijzen naar Godefroid KURTH in zijn boek Clovis waarin hij, sprekend over de Saksen, vaststelde "dat het niet veel scheelde of dat dit volk, de Franken en zijn rivalen vóór zijnde, zelf de verovering maakte van Gallië". Die auteurs hebben ook nog een genealogische stamboom uitgewerkt in verscheidene tabellen. De vertakkingen leiden voor onze streek o.a. via de "forestiers" naar de graven van Vlaanderen (7). Zij bevatten heel wat gissingen, bv. waar voortgegaan wordt op een Saksische gewoonte om de namen van de leden van een familie te beginnen met eenzelfde medeklinker of klinker. Een sprekend voorbeeld hiervan wordt gegeven in Anglo-Saxon England van Frank STENTON (Oxford University Press 1971), waarin aangehaald wordt bv. dat de koningen van Essex daar nauwlettend over waakten : Sigered was de zoon van Sigeric, zoon van Selered, zoon van Sigerberth, zoon van Sigebald, zoon van Selefrith, zoon van Sigefrith, zoon van Seaxa, zoon van Sledda. Ooit geraakten ze op die manier tot een zoon van een van hun goden. Het christendom leidde de voorvaders van Alfred de Grote via een hele reeks naar Sceaf, zoon van Noë en geboren in de ark ! Men geraakte o.a. via Methusalem, Kaïn en Seth naar Adam.

De Saksen kenden een sterke verering van hun voorvaders, en een uitleg voor de heftigheid van het verzet van de Saksen tegen de christianisatie kan hierin gevonden worden dat zij er op rekenden al die voorvaders weer te zien in het hiernamaals, terwijl de missionarissen predikten dat zij in de hemel enkel dezen zouden zien die zich tot het christendom bekeerd hadden.

Het vasthouden aan het paganisme typeerde de Saksen in Duitsland tijdens de veldtochten van Karel de Grote, zoals verder uiteengezet was hun weerstand eveneens groot aan onze kust, en ook in Midden- en Zuid-Oost Engeland hielden hun heidense gebruiken lang stand. De haat van de Britse clerus voor de Saksen blijkt uit een brief van vóór 705 van ALDHELM, virtueel de stichter van de abdij van Malmesbury, bevestigend dat de priesters in Dyfydd over de Severn de "Engelsen" niet wilden vervoegen in de kerk, noch uit dezelfde borden eten.

De god van de christenen aan hun collectie goden toevoegen kwam voor de Saksen als gemakkelijk aannemelijk over, maar heel wat anders was het alle heidense tempels en idolen te vernielen. Nog moeilijker bleek dat het volksgeloof in wonderbare krachten ter bevordering van goede oogsten en tegen kwade geesten uit te roeien.

De botsing met de Franken was onvermijdelijk. Steeds naar J. en M. DENOYELLE-LELONG veroverde Chlodion II, koning van deze laatsten, Walland-Noord en Ponthieu in 438 en Walland-Zuid in 439.

Prof. Michel ROUCHE zet in een artikel La christianisation des pays au nord de la Somme in het Jaarboek 1981 van De Franse Nederlanden uiteen hoe de evangelisatie geschiedde in twee fazen, namelijk eerst in het binnenland bewoond door Gallo-Romeinen en Franken, deze laatsten officieel christen maar praktisch heiden, en later aan de kust bij de Saksen wie de Romeinse wereld volslagen onbekend was, en waarvan het economisch leven gericht was naar de zee en die weinig of geen contact hadden met de bewoners van het binnenland.

In 641 werd Sint-Elooi belast met het bekeren van een immens gebied, want hij moest dopen "de Vlamingen, de Antwerpenaren, de Friezen en de Sweven van Kortrijk, alsmede de barbaren aan de kant van de zee". Daar werd hij slecht ontvangen, en aangezien hij de gewoonte had de heidense tempels te vernietigen en aan hun gebruiken, in het bijzonder aan de dansen en feesten van de zomerzonneward, een einde te stellen (8), ontmoette hij massaal oppositie. Hij kreeg heftige beledigingen naar het hoofd geslingerd en doodsbedreigingen met de woorden: "Ga weg, smerige Romein, gij hebt mooi altijd maar onze spelen te misprijzen en ons onze gebruiken te ontnemen, wij zullen toch altijd onze plechtige feesten blijven vieren zoals wij altijd deden en niemand kan ons deze oude en vreugdevolle spelen verbieden". Missionarissen van de latijnse taal werden al door de Franken teruggedreven, des te meer werd dit gedaan door Friezen en Saksen. Rond 650-660 lijkt de evangelisatie in het binnenland bewoond door de Franken voltrokken te zijn en dan begon pas, bijna een eeuw later, de bekering van het noordelijk maritiem gedeelte.

Om verder Prof. ROUCHE te volgen, die tweede fase van de evangelisatie werd rond 650 gestopt door de taalbarrière. Sint-Elooi duidde Mommelin aan als zijn opvolger "omdat hij de twee talen kende". Na 660 trok deze over de Aa en stichtte het oud klooster "Oudmonster" (later "Sint-Mommelin") tussen de moerassen en het bos. In de streek van Boulogne richtte Wolmer, een Saks waarvan de ouders zich bekeerd hadden, op zijn gronden te Silviacus, een klooster op dat thans Samer heet. In 688 ontving hij Chaedwala, koning van Wessex, die hij onderrichtte in de christelijke leer. De andere missionarissen geraakten nu sneller vooruit dank zij hun kennis van de cultuur en de taal van de bewoners, en Winnok stichtte Bergen en Wormhoudt in 694-695 en stierf in 715, wellicht enkele jaren na Wolmer, zonder hinder te ondervinden, alhoewel hij Bretoen was. Dan begon de christening van Vlaanderen, en de haven van Quentovic, die het voornaamste verbindingspunt was tussen de Angel-Saksen van het vasteland en dezen van Engeland, was gekerstend op het einde van de VIIe eeuw.

Saksische nederzettingen kan men bv. herkennen aan de beëindiging van plaatsnamen op thun (doorhaag, afsluiting, wat het Engels woord "town" geleverd heeft), en men vindt deze niet alleen rond

Boulogne (Fréthun, Wadenthun, Landrethun, Raventhun, Offrethun, Conincthun, Terlincthun, Alincthun, Baincthun, Verlincthun) (9), maar ook in Normandië. Een kaart met Saksische plaatsnamen treft men aan in Les Vikings en Normandie (Paris 1979 - Georges BERNAGE La Colonisation scandinave en Normandie).

In het boek The South Saxons (Philmore - Chichester 1978) geeft John MC NEIL DODGON meer dan 100 plaatsnamen op tun in Sussex weer.

Het rijke Gallië zal, na de ineenstorting van het Romeins bewind, ongetwijfeld de meest attractieve pool geweest zijn voor de Zeegermanen, maar kennelijk heeft de macht van de Franken hen ertoe genoopt de weg te kiezen van de oversteek van het Kanaal en naar Engeland.

Een evenwichtige kijk op deze fase in onze kustgeschiedenis komt voor in een artikel De Franse Nederlanden : bakermat van de Nederlandse cultuur ? van de hand van Ludo MILIS, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Gent. Het werd gepubliceerd in het Jaarboek van De Franse Nederlanden 1987. Hij stelt o.m. :

- dat ten noorden van de lijn Montreuil- Rijsel de hoeven verspreid liggen tussen de akkers, terwijl ten zuiden ervan de hoeven liggen in de dorpskern zelf en er geen bewoning is tussenin; dit is heden ten dage nog merkbaar;
- dat die lijn overeenkomt met de vroegmiddeleeuwse taalgrens;
- dat het grote tweetalige menggebied dat ten tijde van de Germaanse vestiging aldaar moet zijn ontstaan, langzamerhand opgedeeld werd in vrijwel homogene taalgebieden, met het germaans ten noorden en het romaans ten zuiden;
- dat het gebied tussen de Canche en de Aa bepaald niet dichtbevolkt was;
- dat de haven van Quentovic aan de Canche verscheen in de late VIe eeuw en in de IXe eeuw verdween;
- dat in de tweede helft van de Ve eeuw de kuststrook open lag voor meer op zee gerichte Germanen met een Saksische meerderheid;
- dat aan de beide zijden van het Kanaal een beschaving ontstond die een groot parallelisme vertoonde : een zelfde type archeologie, een zelfde type munten, een zelfde toponymie, dus ook een zelfde taal, en een identieke economische infrastructuur;
- dat aldaar de Germaanse inplanting met Saksisch overwicht niet veel te maken heeft gehad met het binnenland;
- dat de uitvoerige literatuur, die in Engeland in de Angel-Saksische volkstaal bestond, op het continent niet in vergelijkbare mate zal bestaan hebben.

Ludo MILIS verwijst naar een stelling van de landschapshistoricus FOSSIER, die niet gelooft in het bestaan van een sedentaire bewoning vóór de IXe eeuw. Wel denkt hij dat een dorp, - en dat is dan een familie, - een of twee, hoogstens drie generaties sedentair bleef, meer dan opschoof. Vandaar ongetwijfeld het sterk antroponymisch karakter van de toponymie (persoonsnaam die op de woonst slaat).

Dat de Saksische uittocht over zee die onze kust voorbijtrok ook stop-plaatsen heeft gevestigd komt als onvermijdelijk voor, al was het maar om te schuilen bij storm of om zekere herstellingen uit te voeren, of om de voorraad zoet water aan te vullen. Dat



hier tijdelijk of voor een zekere duur niet-belangrijke nederzettingen volgden, is waarschijnlijk. Dat men er echter geen spoor van terugvindt is wellicht toe te schrijven aan de geringe bestandheid van hun woningen en stallingen, houten constructies met al dan niet delen verzonken in de grond. Zelfs de haven Quentovic heeft men (nog) niet weergevonden.

De geschiedenis van de Saksen hier ligt grotendeels geschreven in de zee, in het rusteloos keren van de golven. Het ontbreken van documenten, archeologische gegevens, enz. staat het niet toe zonder grote omzichtigheid over de "Saksen" in Vlaanderen gedetailleerde conclusies te trekken. Een vergelijking met wat gebeurd is in de ons omringende landen maakt het mogelijk zich zekere ideeën te vormen en te veronderstellen dat bepaalde analoge gevallen zich hier hebben kunnen voordoen. Die aanwijzingen zijn legstukken van een puzzel, die beslist niet helemaal ontward is.

Evenwel weze aangestipt dat in An Atlas of Anglo-Saxon England (Oxford 1981) door David HILL een kaart gepubliceerd wordt met aanduiding van vindplaatsen van sceatta's in Engeland en op het continent. Domburg en Dorestadt, verschillende plaatsen in Friesland, aan de Rijn, de Maas en de Seine komen hier op voor, maar aan onze kust enkel De Panne.

De heer Johan TERMOTE uit Koksijde signaleerde me een artikel van Georges CUMONT, getiteld Monnaies trouvées dans le Gisements côtiers de La Panne in het nummer XXI (1907) van de Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles en ook een artikel van M. VAN GANSBEKE van 1968 De Muntverzameling in de Duinenabdij. Deze laatste collectie bevat 3 zilveren sceatta's.

Deze Angel-Saksische munten werden gemaakt in Londen, Canterbury, Rochester, York en Southampton rond 690 en tot halverwege de VIIIe eeuw, en weldra ook in een aantal ateliers in Friese gebieden, van Zeeland tot Noord-Duitsland. Het tijdperk van de aanmunting verwijst geenszins naar de grote migratieperiode, maar naar de handel tussen Engeland en het continent, waarin de ondernemende Friezen toen wellicht de voornaamste schakel vormden.

Tenslotte weze vermeld dat S. DE COCK, M. ROGGE en A. VAN DOORSELAER in een artikel Het Archeologisch Onderzoek te Zerkegem-Jabbeke, gepubliceerd in het nr. 2 van de jaargang 1987 van Westvlaamse Archaeologica de volgende alinea opnemen nopens de vroegmiddeleeuwse bewoning van de randzone van Kustvlakte en Zandstreek :

"De opgravingen te Zerkegem brachten ook voor de eerste maal nederzettingssporen aan het licht van een Germaanse bevolkingsgroep, die op het einde of iets na de opgave van het castellum van Oudenburg (begin Ve eeuw) arriveerden. Uit de studie van het materiaal dat door de heer CROIS te Roksem werd ingezameld blijkt dat ook in deze nederzetting een IVe-Ve eeuwse bewoningshorizont aanwezig was en evenals te Zerkegem een bewoningscontinuïteit had tot in de Nerovingische tijd."

- 
- (1) Opgenomen in Histoire des Pays-Bas Français - Documents (Toulouse 1974).
  - (2) Deuso zou Diesen zijn, in Noord-Brabant, dus ver van "Les Pays-Bas Français"... (Dr. P. BLOK - De Franken in Nederland - Haarlem 1979).
  - (3) Algemene Geschiedenis der Nederlanden - deel I.
  - (4) Wolfgang BRAUNFELS : Karl der Grosse (Reinbek bei Hamburg 1972).

- (5) In 1864 volgens Lucien MUSSET.
- (6) Historical Atlas of Britain - The Coming of the English (Londen 1981).
- (7) Dit werk werd voorafgegaan door een gelijkaardige studie van Didier-Georges DOOGHE in Les Saxons de Gaule, uitgegeven te Lille door de auteur.
- (8) M.i. zal hij zoiets maar gedurfd hebben onder de dekking van de macht van de Franken. Men vergelijkte met het Capitulatio de partibus saxoniam dat veel later, rond 782, door Karel de Grote werd uitgevaardigd : "Iedereen, die een bisschop, een priester of een diaken doodt, zal ter dood gebracht worden. Iedereen, die met de heidenen samenzweert of hen blijft steunen in de strijd tegen de christenen, zal ter dood gebracht worden. Elke niet-gedoopte Saks, die het doopsel weigert, zal ter dood gebracht worden."
- (9) Prof. M. GYSELING bevestigde dat de naam van de gemeenten Wenduine en Bredene aan de Vlaamse kust niets uitstaan hebben met de beëindiging op thun.

### IN EEN ACHTERKEUKEN WONEN ?

door J.G. DE BROUWERE

Jacob PIETERS slentert door de Oostendse straten. De man heeft zorgen. Geen geldelijke zorgen echter : (vermoedelijk) pas in Oostende aangekomen heeft hij onmiddellijk werk gevonden, - allicht zware handenarbeid, hij is immers helemaal ongeletterd. Maar toch zijn het grote zorgen : hij heeft geen plaats "omme in te wonen". En dat beurt hem natuurlijk niet op.

In de "Cattestraete" blijft hij staan praten met een inwoner van de straat, Jacobus ASSEMAN. ASSEMAN is niet de eerste de beste : hij is poorter van Oostende en van beroep billanderman, - hij is zelfs deken van het ambacht der Vrij Billanderlieden.

ASSEMAN hoort van de hachelijke situatie van PIETERS, en vliegensvlug redeneert hij : op zijn gelijkvloerse verdieping heeft hij een voorkamer, een keuken (1) en een achterkeuken. Zo hij zijn achterkeuken aan PIETERS mocht verhuren, dan ware het allicht wat storend, de man door het huis te zien lopen. Maar dat zou toch enkele stuivers opbrengen ! En aan PIETERS doet hij een voorstel.

PIETERS zou in de "achter ceucken" komen wonen, tegen een pacht van "een gulden ter maende" en "ter expireren van synen pacht (de achterkeuken) in gelycken staet" moeten verlaten; maar "het vegen van de schauwen (is) ten laste" van de eigenaar.

PIETERS vindt dat goed. Maar ASSEMAN is een gewiekste zakenman, een man met ervaring, die een mondelinge overeenkomst niet vertrouwt, zelfs niet wanneer het om een achterkeuken gaat. Alles moet geakteerd worden door een notaris publicq. PIETERS zegt toe.

Zo gezegd, zo gedaan. De beide mannen trekken naar notaris Philips RIJCX junior, die de akte verlijdt van de pacht van een "achter ceucken van den huuse staende in de Cattestraete". De pacht gaat onmiddellijk in, - en PIETERS heeft een onderdak (2).

Dat gebeurde op maandag 20 september 1756.

(1) Ik verwijs hier naar de Antwerpse huizen, die in het Openlucht-museum te Bokrijk weder opgebouwd werden.

- (2) Het verhaal van de ontmoeting Asseman-Pieters heb ik verzonnen; Maar die twee mannen hebben mekaar op de een of andere manier ontmoet, - en mijn verzinsel is al zo plausibel als gelijk welk ander.
- (3) BRUGGE. Rijksarchief. Oud Notariaat. Fonds Van Caillie. Depot 1940. Register nr. 37B, akte nr. 221.

---

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXVII

HET SYMPHONISCH ORKEST VAN HET KURSAAL IN DE PERIODE 1852-1914 (4)

door Ann CASIER

DE BUITENLANDSE REIZEN

Het Kursaalorkest, op een zeker moment zo groot gegroeid en zo hoog in aanzien, vond dat een cosmopoliete badstad hen te klein werd. Enkele aanbiedingen naar het buitenland werden door dirigent RINSKOPF dan ook niet afgeslagen. Toch was het zeker geen gemakkelijke taak om het ganse orkest naar het buitenland te mobiliseren: in de zomer moest ieder hier op post zijn en de rest van het jaar hadden de musici hun normale beroepsverplichtingen, hetzij in scholen of andere orkesten.

Er zijn dan ook slechts enkele reizen met de hele ploeg ondernomen. Vaak trokken RINSKOPF en enkele solisten er samen op uit en gaven Belgische concerten in het buitenland met een plaatselijk orkest.

Hun eerste concertreis naar Engeland was reeds maanden op voorhand aangekondigd. "The Ostend Orchestra conducted by Monsier Léon Rinskopf" - zo titelden enkele Engelse kranten - zou optreden in Queens Hall te Londen en in nog andere Engelse steden. Het orkest van Queens Hall telde 75 muzikanten, terwijl het Kursaalorkest er 125 telde, waaronder 84 strijkers. als solisten werden: violist Eugène YSAYE, pianist Arthur DE GREEF, cellist Jean GÉRARDY en zanger Ernest VAN DYCK aangesteld (1).

De Oostendse kranten volgden de hele zaak natuurlijk van dichtbij. Het symfonieorkest vertrok met de pakketboot "Leopold II" op 31 mei 1905. Hun zes geplande concerten in Queens Hall gaven ze respectievelijk op 1, 2, 3, 6, 7 en 8 juni. Het 125-man sterke orkest bestond uitsluitend uit Belgen met als orkestsolisten: STROOBANTS (harp), E. DERU (viool), A. STRAUWEN (fluit), J. JANSSENS (altviool) en organist PETIT. De andere Belgische solisten die uiteindelijk meekwamen waren niet altijd de oorspronkelijk voorzienne maar wel: Hélène FELTESSE-OCSOMBRE, César THOMPSON, Edouard JACOBS en de reeds aangekondigde VAN DYCK, DE GREEF en GÉRARDY. Van de concerten werd trouw verslag uitgebracht (2).

De concertkritieken uit de verschillende Engelse kranten werden samengevat en gebundeld uitgegeven. Dit 75-pagina's tellend boek wijst op het belang dat aan deze reeks gehecht werd, zowel in Engeland als bij ons (3).

De Times was genuanceerd en onpartijdig in haar kritiek. De attractie van het eerste concert was "La mer" van Paul GILSON. Deze compositie was reeds eerder uitgevoerd in 1897 in Crystal Palace en dus feitelijk geen eerste uitvoering meer. De Oostendse falanx had een rijke klank, hoewel de eerste violen niet te vergelijken waren met deze van de beste Engelse orkesten. Zoals de meeste orkesten van het continent hadden de hobo's een speciaal karakter

en klonken de kopers niet altijd zuiver.

Verder werden nog "Carnaval à Paris" van J. SVENDSEN, "Kol Nidrei" van Max BRUCH (met cellist Jean GÉRARDY) en de ouverture tot "Benvenuto Cellini" van Hector BERLIOZ gebracht. Dit laatste was daar trouwens het enige gekende werk van alle uitgevoerde (4).

Ook de Glasgow Herald sprak over een beperkt maar enthousiast publiek. Het orkest bracht zijn uitvoeringen vol precisie en speelde zeer gedisciplineerd. BOËLLMANS' opus 23 : "Variations symphoniques" met cellist GÉRARDY kreeg vooral de aandacht. Het korps was uitstekend in het begeleiden van een solist (5). De Westminster Gazet had vooral oog voor het enthousiasme en het prachtig samenspel (6).

Ook de Globe vindt de orkestklank prachtig, de harmonieën zeer kleurrijk, doch soms wat hard voor Engelse oren (7). De Daily Graphic dacht dat het eigenaardig was, dat het Kursaalorkest nog niet eerder tot Engeland doorgedrongen was; heel veel Engelsen kwamen het immers jaarlijks beluisteren. De snaren waren, volgens de krant, prachtig, de kopers briljant, maar de houtblazers soms nogal hard, typisch continentaal (8). Voor de Scotsman had het Kursaalorkest zijn formidabele reputatie bevestigd. De muzikanten repliceerden op de minste suggestie van hun dirigent, die twee maal teruggeroepen werd (9). Ook de Daily Telegraph apprecieerde RINSKOPF als talentvol en ervaren dirigent. Het beweeglijke orkest speelde zeer precies en zeer genuanceerd (10). De Manchester Guardian stemde er mee in dat het orkest bezield speelde, maar soms met een licht tekort aan variatie (11).

Het tweede concert, voor een talrijker publiek gebracht, telde volgende composities (12) :

- Italiaanse symphonie F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY
- Divertissement sur 4 airs H. RABAUD  
russes
- The girl I left behind me J. HOLBROOKE (onder zijn leiding)  
variaties
- Alceste : recitatief & aria Chr. W. VON GLUCK  
(H. FELTESSE)
- La procession (H. FELTESSE) C. FRANCK

Het derde concert bevatte BEETHOVENS zevende symfonie, in een zeer goede uitvoering, hoewel niet de BEETHOVEN die men in Londen kende. De "Marche Nuptiale" van A. DUPONT werd met orgel uitgevoerd en ook de tweede rapsodie van J. SVENDSEN stond op het programma. César THOMPSON bracht een prachtige uitvoering van het vioolconcerto van G. TARTINI, goed begeleid door het orkest.

Het vierde concert was een "fragmentenconcert". De delen zonder koor uit "Psyche" van César FRANCK werden uitgevoerd, naast symfonische fragmenten en aria's (E. VAN DYCK) uit composities van R. WAGNER (14).

De Daily News prees RINSKOPFS eenvoudige directie en zijn controle over de orkestleden. Zo'n groot orkest dwong zeker bewondering af van de Engelse pers. Ook Chewer sprak over een uitstekend en enthousiast dirigent, waarvan men soms wat meer raffinement verlangde (15).

Het Kursaalorkest liet het Londens publiek kennis maken met de symphonie in F van Théo YSAÏE onder diens leiding en Edouard DERU vergastte hen op een groots en waardig uitgevoerd vioolconcerto in E van J.S. BACH (16).

Rond dit tijdstip echter was er in Londen een overvloed aan concerten en ook het weer was er mooi, zodat er maar weinig volk kwam opdagen. Het Kursaalorkest bracht een mengsel van klassieke meesterwerken en onbekende composities van verschillende nationaliteit.

Deze kregen een expressieve uitvoering vol "spirit", dankzij een vaardige en besliste directie. De dirigent waagde zich niet aan nieuwe of vreemde interpretaties, maar zijn gewenste effecten bereikten de orkestleden die hem op handen droeg. Het orkest kon zijn voorkeur voor lichte muziek niet loochenen (17). De klassieke meesterwerken misten finesse, doch de romantische waren gewoon prachtig (18).

In Crystal Palace kwamen volgende werken aan bod (19) :

- Ouverture tot Tannhauser R. WAGNER
- Notenkrakersuite P.I. TSHAIKOWSKY
- Divertissement sur des airs H. RABAUD  
russes
- Tweede Noorse rapsodie J. SVENDSEN
- Valse Caprice A. RUBINSTEIN

De Daily Mail vond het Kursaalorkest één der beste van Europa, terwijl Glasgow Herald (uit chauvinisme ?) de eigen, Engelse orkesten beter achtte (20).

Bij de derde symfonie in do klein (met orgel : PETIT) van C. SAINT-SAENS werd de solopartij op twee harpen uitgevoerd. Op hetzelfde programma stond nog "Impressions d'Italie" (altviool : J. JANSSENS en cello : E. JACOBS) van G. CHARPENTIER en een pianoconcerto van E. GRIEG door Arthur DE GREEF (21). Paul DUKAS' scherzo "L'apprenti sorcier" werd met topkwaliteit gebracht, maar nog meer goedkeuring kregen de composities voor viola da gamba die E. JACOBS uitvoerde (22). Het uitstekende orkest met prachtige violen en wat dominerende kopers bestond uit individueel uitstekende musici, die echter niet altijd even goed op mekaar afgestemd waren. Het grote aantal uitvoerders werd verklaard door de zaal waarin ze normaal optraden (23).

De Engelse critici spraken mekaar soms ook tegen en zo werd de rijke koperklank en de delicate pianissimo's als uitmuntende continentale kenmerken aangehaald (24). In ieder geval waren alle grote zowel als kleine kranten en tijdschriften het erover eens dat het Oostends Kursaalorkest in Londen zeker gehoord mocht worden.

\* \* \*

De volgende concertreis werd gepland met het Kursaalorkest vanaf 25 maart tot eind april 1913 naar enkele voorname steden van Spanje, Portugal en Frankrijk : Barcelona, Madrid, Cadix, Sevilla, Lissabon, Caïmbra, Porto, Bordeaux, Lyon, Parijs en Marseille (25).

Rondom die periode bleef in de pers het stilzwijgen heersen; er werd zelfs geen enkele reden gegeven waarom de concertreis hoogst waarschijnlijk niet doorging.

\* \* \*

In het najaar van 1913 werd plots melding gemaakt van een buitenlands concert. Het ging om een tegenbezoek van het Kursaalorkest aan het koor de "Cricks-Sicks" (onder leiding van DUYSBURGH) te Tourcoing. Daar brachten ze, met de medewerking van het koor, een goed gevuld programma (26).

- |                                    |              |
|------------------------------------|--------------|
| - Le roi d'Ys                      | E. LALO      |
| - Till Ulenspiegel                 | R. STRAUSS   |
| - Danse des morts                  | A. GLAZOUNOW |
| - Rapsodie hongroise               | F. LISZT     |
| - Nouvelle patrie (koor)           | E. GRIEG     |
| - Benvenuto Cellini                | H. BERLIOZ   |
| - Variations                       | P. GILSON    |
| - Les errinyes (cello : E. JACOBS) | J. MASSENET  |
| - Walkurenritt                     | R. WAGNER    |

Na de compositie van LISZT, vlak voor de pauze, bracht de zaal een staande ovatie. Het succesrijke concert werd afgesloten met de Brabançonne en de Marseillaise en na afloop kreeg dirigent RINSKOPF de "Palme d'Or" aangeboden.

Dit concert, niet ver van huis, was meteen het laatste optreden, op verplaatsing, vóór de inval van de Duitsers. Wat betreft hun repertorium en aantal orkestleden hoorden ze immers thuis in het Kursaal....

- 
- (1) E.O., 05.02.1905.
  - (2) E.O., 31.05.1905 en 04.06.08 en 11.06.1905.
  - (3) L'orchestre du Kursaal d'Ostende à Londres, appréciations des principaux journaux anglais sur les concerts donnés à Londres par l'orchestre de symphonie du Kursaal d'Ostende, sous la direction de M. Léon Rinskopf (125 exécutants), (Oostende), 1905.
  - (4) Times, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 1-2.
  - (5) Glasgow Herald, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 2.
  - (6) Westminster Gazet, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 2-3.
  - (7) Globe, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 4.
  - (8) Daily Graphic, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 6.
  - (9) Scotsman, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 7.
  - (10) Daily Telegraph, 02.06.1905, vert. in Op. cit., p. 8.
  - (11) Manchester Guardian, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 8-9.
  - (12) Yorkshire Post, 03.06.1905 en Daily Telegraph, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 10-11.
  - (13) Times, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 16.
  - (14) The Globe, 03.06.1905, vert. in Op. cit., p. 18-19.
  - (15) Daily News, 03.06.1905 en Chewer, 04.06.1905, vert. in Op. cit., p. 22.
  - (16) St. James Gazette, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 24.
  - (17) Guardian, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 27.
  - (18) Referee, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 29.
  - (19) Daily News, 07.06.1905, vert. in Op. cit., p. 31.
  - (20) Daily Mail, 05.06.1905 en Glasgow Herald, 05.06.1905, vert. in Op. cit., p. 31 en 34.
  - (21) Daily Telegraph, 08.06.1905, vert. in Op. cit., p. 35.
  - (22) Times, 09.06.1906, vert. in Op. cit., p. 46.
  - (23) Hereford Times, 10.06.1905 en Western Post, 12.06.1905, vert. in Op. cit., p. 61.
  - (24) The Musical Standard, 10.06.1905, vert. in Op. cit., p. 61.
  - (25) E.O., 21.09.1912 en C.O., 19.10.1912.
  - (26) C.O., 22.09.1913.

# HET WAPENPLEIN, 1914-18



door Norbert HOSTYN

In "La Flandre Libérale" verscheen een giftige kritiek op de tentoonstelling in de Gentse Galerij "'t Moleken", die overgenomen werd door "L'Echo d'Ostende" (5 januari 1929) :

Nettement, on a essayé de nous la faire et de nous épater par toute une mise en scène qui, disons-le tout de suite, a fait à l'artiste plus de tort que de bien; il y eut surtout, le jour de l'inauguration, le discours dithyrambique d'un soi-disant critique bruxellois qui amusa beaucoup par ses appréciations en flagrante contradiction avec le oeuvres dont il s'agissait; ceux qui l'ont entendu n'oublieront pas de si tôt cet oeil de veuve de pêcheur qui l'obséda pendant des jours, et qui est une preuve du génie de l'artiste ! Un tel panégyriste vous tue un homme plus sûrement qu'un ennemi mortel. Or. M. Jan De Clerck ne mérite pas un éreintement à rebours comme celui-là, mais, si son verre n'est pas grand, que ne se contente-t-il de boire néanmoins dans son verre ! Faire de lui le troisième Ostendais, après Ensor et Permeke, quelle farce ! Il n'atteint même pas à la cheville de ceux-là, sa place est l'ombre de ces grands noms, et c'est tant pis pour lui s'il a la prétention de partager la leur au soleil.

Je crois plutôt M. Jan De Clerck victime d'entraîneurs inconsiderés qui lui montent la tête, agitent à ses yeux des lauriers d'autrui, pour l'empêcher de dormir et le piquer au jeu jeu dangereux où il risque de perdre le peu de personnalité qui est sienne; elle s'éparpille ici en de multiples impressions accrochées au petit bonheur où à travers une voile, se distinguent d'assez subtils émiettement de palette; certaines notations délicates et quelques pastels sont d'un art discret et rêveur qui ne manque pas de charme; mais brusquement, à pieds joints, M. Jan De Clerck a sauté dans la synthèse; c'est du moins ce que prétendit son impitoyable impressario bruxellois; mais, de synthèse, nous n'avons ici que la caricature et ces types de pêcheurs silhouettés sur un décor de voiles ou de village, ne constituent que de malencontreuses imageries, sèches, maigres, minces, dépourvues d'esprit autant que de naïvité; elles tiennent cependant par leur contexture colorée, et s'il voulait réduire à des proportions plus modestes ses compositions, M. De Clerck pourrait peut-être faire oeuvre utile dans l'illustration; le procédé vide de sens est fatal aussi aux marines, genre cependant où le peintre sait se montrer évocateur quand il reste humble, quand il ne s'imagine pas, comme on tente de le lui faire accroire, qu'il n'y a qu'un Jan De Clerck au monde; alors au moins y en a-t-il un, parmi beaucoup d'autres. Tandis que maintenant...

Dat viel niet in goede aarde bij Jean LAENEN die Jan DE CLERCK een brief schreef waarin hij zijn grote verontwaardiging over het gebeurde uitdrukte (papieren J. DE CLERCK, verz. MAES).

1929

Op 26 juli hield Parijzenaar Franz JOURDAIN, Voorzitter van de Vereniging voor Auteursrechten voor Kunstenaars een voordracht in DE CLERCK's atelier. Het thema was : de auteursrechten voor een kunstenaar. Via een aankondiging in de locale pers nodigde



Jan DE CLERCK alle leden van de "Cercle International des Beaux-Arts" en van het "International Institute" uit.

In september verscheen een lang artikel over Jan DE CLERCK in "Clarté" een belangrijk tijdschrift over Schone en Toegepaste Kunsten uit Brussel. Het artikel was van de hand van Jean LAENEN.

In oktober had Jan DE CLERCK dan zijn tentoonstelling in de galerij "Etoile" te Brussel.

Hendrik BAELS en Edouard MOREAUX, Burgemeester van Oostende, waren erevoorzitters van het inrichtend comité, terwijl vice-voorzitter Jean LAENEN de praktische kant verzorgde. Op de uitnodigingen stond te lezen dat DE CLERCK "folklore" en "atmosferische effecten" toonde.

1930

---

In 1930, bijna 50 jaar oud, huwde Jan DE CLERCK met Marie DE SMET, de bemiddelde dochter van een immobiliënondernemer. Na de dood van haar vader was ze alleen komen te staan. Tot dan leefde Jan DE CLERCK omzeggens alleen van zijn verkoop, want onderricht gaf hij niet. Met die ene bron van inkomsten en allicht wat bijverdiensten links en rechts, had hij het dus niet zo breed. En, bescheiden als hij was, was DE CLERCK er de man niet naar om promotie van zijn werk na te lopen. Het huwelijk met Marie DE SMET gaf hem in elk geval wat meer materiële armslag; heel in het begin althans, want de crisis, de oorlog en de overstroming tenslotte zouden de DE CLERCK's erg verarmen.

Na zijn huwelijk verliet Jan DE CLERCK eindelijk het ouderlijke huis, Edith Cavellstraat 4. Hij kwam wonen in de villa van zijn echtgenote, Brusselstraat 15. De Brusselstraat had toen nog niets van haar rustig, residentiëel karakter verloren. Het pand werd in de zestiger jaren gesloopt en vervangen door een hotel ("Serge").

In de tuin van het huis werd een atelier met exporuimte gebouwd ten behoeve van de meester.

Meteen brak een rustige periode aan in het leven van Jan DE CLERCK. Hij bleef zeer productief, schilderde vooral kleine werkjes : marines, landschapjes... waarbij hij bleef experimenteren met zijn "aquapastel-techniek". Hij deed echter niet langer mee aan het locale tentoonstellingsleven, dat toen vooral in handen was van de Galerij "Studio" in de Adolf Buylstraat, een lobby rond de figuur van ENSOR. Het moet ook gezegd dat DE CLERCK's echtente sterk afkerig stond tegenover de idee dat haar man nog verder buitenshuis exposeerde.

Als dusdanig had zij ergens een nefaste invloed op Jan's verdere artistieke evolutie. Maar zelf kon DE CLERCK moeilijk van zijn werken scheiden.

Andere meesters die toen te Oostende werkzaam waren, heetten : René BUYS, A. COURMES, Jef DE BROCK, Auguste DISTAVE, Eugène-Achille GERBOSCH, Félix LABISSE, E. LAUREYNS, E. OLLIVIER, Antoine SCHYRGENS, Edmund TEMPLER, Jules COLLEN-TURNER, Gustaaf VANHESTE, Pierre VERBEKE, Emile WILKIN en uiteraard de oudere James ENSOR.

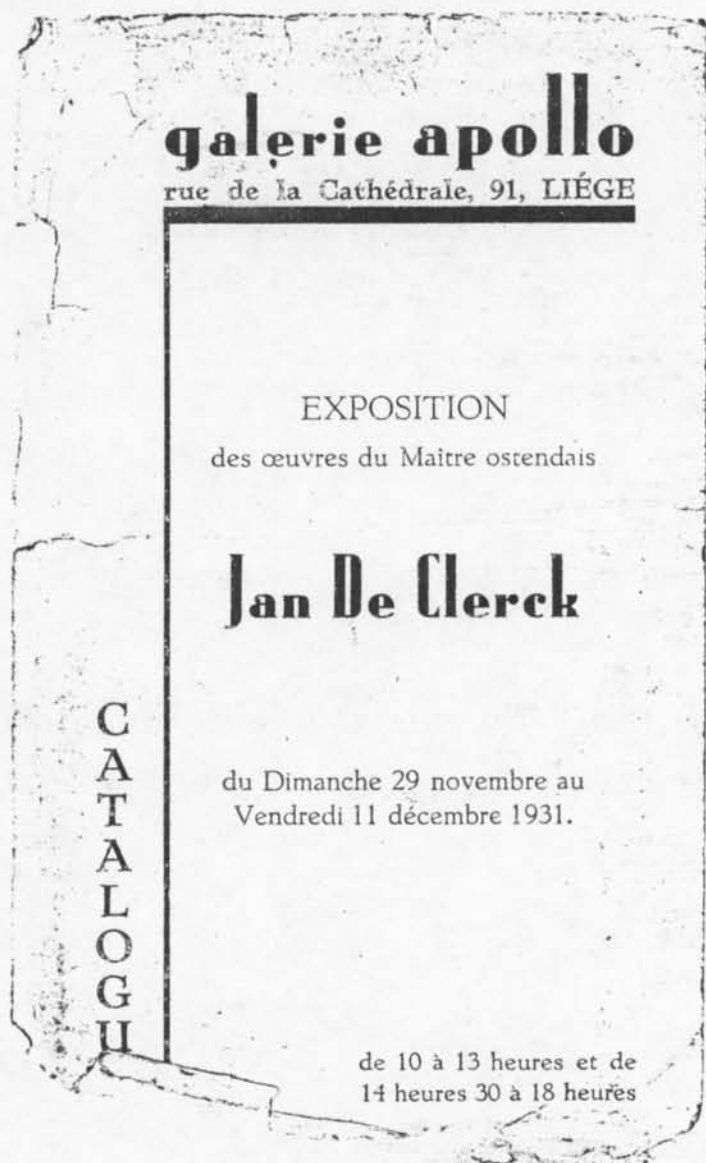
Omstreeks 1930 verscheen het boek "Ostende et le Littoral Belge", samengesteld door H. VANDEPUT. Daarin wijdde Henry DE BORMES

een korte bijdrage aan Jan DE CLERCK. Tal van foto's naar schilderijen en tekeningen van DE CLERCK versierden het 306 bladzijden dikke boekwerk. Toch wel een mooie promotie voor hem.

1931-1932

Dit waren eerder stille jaren in het leven van Jan DE CLERCK : veel werken, maar weinig tentoonstellen, weinig naar buiten treden.

Vermelden we toch een tentoonstelling in de Galerij "Apollo" te Liège in november-december 1931.



Jan DE CLERCK toonde er 45 schilderijen, waaronder "De Verleider", "Soir Antique", "Hoekje te Pontaven", "Voor de storm; Bretagne" en "Ebbe te Quiberon".

In juli 1932 hield hij een tentoonstelling in zijn atelier, Brusselstraat 15 (1).

(vervolgt)

(1) De Duinengalm, 29 juli 1932.

door Edwin LIETARD

LUDOVICUS KRELLY

De heer Ludovicus KRELLY zag het levenslicht te Bredene in 1789.

Hij was de zoon van Jozef KRELLY, geboren te Ath in 1754 en van Mary-Anna BOYDENS, geboren te Bredene in 1754.

L. KRELLY was stadswerker van beroep.

In zijn vrije tijd was hij medewerkend lid van de liefdadigheidsvereniging "La Minque" van Oostende.

Hij had gedurende verschillende tientallen jaren de taak van "Queteur" (ophaler van aalmoezen) op zich genomen.

In 1868 werd Ludovicus KRELLY gevierd door deze liefdadigheidsvereniging voor zijn onbaatzuchtig werk en dit ten voordele van de arme en behoeftige ouderlingen van onze stad.

Hij kreeg gedurende deze viering een medaille geschonken om zijn taak te herdenken.

De hieronder beschreven en afgebeelde medaille is deze die door bovenvermelde vereniging in 1868 aan Ludovicus KRELLY werd geschonken.

1868 MEDAILLE IN VERGULD KOPER Ø 67 mm MET OMKRANSING

R. Tekst bovenaan in 2 lijnen :

BIENFAISANCE/LA MINQUE.

In het midden gekroond wapenschild van Oostende. Onderaan tekst in 2 lijnen :

QUETEUR/Mr. Ls. KRELLY

V. Een tekst verdeeld over 6 lijnen :

RECONNAISSANCE/POUR SECOURS/AUX PAUVRES VIEILLARDS/D'OSTENDE/1868.



## ARTHUR JACOBS

De heer Arthur JACOBS zag het levenslicht te Gent op 12 mei 1874.

Hij was gehuwd met Maria LAUWEREINS, geboren te Oostende op 3 januari 1880 en zij was vroedvrouw van beroep.

- Arthur JACOBS was staatsambtenaar van beroep.

De familie JACOBS was woonachtig in de Veldstraat (tegenwoordig de Jules Peurquaetstraat) nr. 93 te Oostende.

A. JACOBS werd gevierd door zijn collegas en zij bedachten hem met een zilveren medaille.

De hieronder beschreven en afgebeelde medaille is deze die Arthur JACOBS ontving als eerbetuiging vanwege zijn collega's.

### MEDAILLE IN ZILVER Ø 24 mm MET BRELOK EN RING

#### R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en dit alles boven 2 gekruiste palmtakbundels.

Onderaan Jh. FISCH (graveur van medaille).

#### V. Een tekst verdeeld over 3 lijnen :

F.E.I.H.L./A LEUR COLLEGE/A. JACOBS



## NICOLAS DEBAEDTS

De heer Nicolas, François, August DEBAEDTS zag het levenslicht te Oostende op 7 januari 1947.

Hij is de zoon van Charles, Emile, Michel DEBAEDTS, geboren te Bredene op 20 december 1914 en van Maria, Elisabeth, Léonie PROOT, geboren te Moere op 24 juli 1917.

Nicolas DEBAEDTS is gehuwd met Christiane, Marie-Louise, Antoinette MORTELE, geboren te Torhout op 12 oktober 1945.

Nicolas DEBAEDTS is koperslager van beroep zoals zijn vader, waarmee hij samen de ouderlijke smederij, gelegen op de Victoria-laan 69 te Oostende, uitbaat.

DEBAEDTS junior is een fervent karabijschutter bij een van de vele Oostendse verenigingen. Hij nam deel aan verschillende wedstrijden te Oostende.

Hij was kandidaat bij de "Kamp van Oostende in 1972" en behaalde verschillende prijzen en medailles.

De hieronder beschreven en afgebeelde medailles zijn deze die werden behaald in de wedstrijd "Kamp van Oostende" door DEBAEDTS in 1972.

### 1972 MEDAILLES IN VERZILVERD - EN VERGULD NIKKEL Ø 60 mm

R. Op de achtergrond een schietschijf, met rechts een schutter mikkend met een karabijn en dit naar links gericht.

V. Een tekst verdeeld over 4 lijnen :  
1972/KAMP VAN OOSTENDE/DEBAEDTS/2 KATEGORIE



LOUIS VAN BRANTEGHEM

De heer Louis VAN BRANTEGHEM werd geboren te Oostende op 4 augustus 1874 en is er overleden op 90-jarige leeftijd op 23 oktober 1964.

Hij was de zoon van Petrus en Clementine VANOUTRYVE.

Hij is gehuwd geweest met Clemence ANTIERENS, geboren te Oostende op 3 augustus 1880 en er overleden op 82-jarige leeftijd op 28 december 1962.

Zij was de dochter van Auguste en Marie OCKET.

Louis VAN BRANTEGHEM was muzikant van beroep.

Als 21-jarige volgde hij les in de "Academie de Musique d'Ostende" onder leiding van professor PIERKOT.

Hij behaalde in 1895 bij een wedstrijd een "Prix d'Excellence avec distinction".

De hieronder beschreven en afgebeelde medaille is deze die aan Louis VAN BRANTEGHEM werd geschonken bij de wedstrijd in 1895.

1895 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 50 mm MET BOL & RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste palmtakbun-  
dels.

- V. Een randschrift en met in het midden een tekst verdeeld over 5 lijnen :
- . ACADEMIE DE MUSIQUE D'OSTENDE .  
 MR. LOUIS VAN BRANTEGHEM  
 CONCOURS DE 1895/CLASSE DE COR/PROFESSEUR MR. PIERKOT/PRIX  
 D'EXCELLENCE AVEC DISTINCTION



PROSPER DE KEMEL

Prosper DE KEMEL zag het levenslicht te Moere op 17 maart 1874 en is overleden te Oostende op 66-jarige leeftijd op 16 november 1940.

Hij was gehuwd met Emilie, Marie MOENAERT geboren te Kortemark op 30 juni 1872 en is overleden te Oostende op 76-jarige leeftijd op 25 maart 1949.

Prosper DE KEMEL was politieagent van beroep en zijn stamnummer was 25.

De hieronder beschreven en afgebeelde medaille is deze die Prosper DE KEMEL in dienst van het Oostends Politiekorps droeg.

MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 41 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en dit alles boven 2 gekruiste palmtakbundels. Onderaan A. DISPERSYN (graveur te Oostende).

- V. 2 lauwertakken in kransvorm met binnenin een medaillon met een tekst verdeeld over 2 lijnen :
- POLICE/25



### CHARLES CHEULLET

Charles CHEULLET zag het levenslicht te Oostende op 3 november 1869 en is er overleden op 73-jarige leeftijd op 14 juli 1943.

Hij was gehuwd met Mathilde, Rosalie DEBEAU, geboren te Oostende op 23 juni 1872 en er overleden op 73-jarige leeftijd op 27 september 1945.

Charles CHEULLET was politieagent van beroep en zijn stamnummer was 17.

### MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 41 mm MET BOL EN RING

#### R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en dit alles boven 2 gekruiste palmtakbundels. Onderaan A. DISPERSYN (graveur te Oostende)

#### V. 2 lauwertakken in kransvorm met binnenin een medaillon met een tekst verdeeld over 2 lijnen :

POLICE/17

---

### ALLE PASSAGIERSSCHEPEN, VANAF 1858, IN HANDBEREIK !

Arnold KLUDAS : Great passenger Ships of the World.  
(1987, 6 dln. ill.) - 1395 F/deel (dl. 6 : 1457 F).

Een uniek naslagwerk dat ieder belangrijk passagiersschip vermeldt vanaf 1858 tot 1986. De belangrijkste gegevens over het schip en zijn geschiedenis worden bondig en overzichtelijk voorgesteld.

De delen zijn kronologisch ingedeeld : 1858-1912; 1913-23; 1924-35; 1936-50; 1951-76; 1977-1986. Delen afzonderlijk verkrijgbaar.

Om onnodige hindernissen en ongemakken te mijden, kan voor eventueel aanschaffen bij voorkeur aangeklopt worden bij :

"Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie" (V.V.I.A.),  
Postbus 30, Postkantoor Maria-Hendrikaplein, 9000 Gent-12.  
Tel. : (056)35.91.02. Bankrekening 068-0694290-88

E. SMISSAERT

---

### OOSTENDSE BROUWERIJEN

De heer Charles VAN HÛELE begon met brouwerij "L'Espérance" te Bredene, Prins Albertlaan 84 rond het jaar 1875. Zijn zoon, John VAN HÛELE volgde hem in 1912 op. Hij huwde in 1913 met Hélène MAES, dochter van de brouwer MAES te Brugge.

De brouwerij met de aanpalende huizen werden in 1938 onteigend voor de bouw van de nieuwe brug Oostende-Brugge. John VAN HÛELE nam de brouwerij "Calder" over in de Frans Musinstraat te Oostende. Deze brouwerij behoorde toe aan de heer CALDER, een Schot, en werd op dat ogenblik beheerd door een engelsman die MILLER noemde. Gedurende de oorlog 40-45 staakte de brouwerij, gezien de engelse oorsprong, alle activiteit om ze na de oorlog te hernemen.

John VAN HÛELE stopte met de brouwerijactiviteiten in 1958 omdat zijn zoon Charles, brouwer, in Engeland gebleven was.

Met dank voor deze informatie aan mevr. J. BROUCKE-VAN HÛELE, kleindochter, dochter en zuster deze brouwersgeneratie.

J.B. DREESEN

EX LIBRIS :

2 nieuwe uitgaven met een Oostends tintje.....

A. Bij Uitgeverij Lannoo, Tielt verscheen van M. KERCKVOORDE "Louise-Marie van Orléans. Het vergeten leven van Louise-Marie, eerste koningin van België". Dit historisch boek dat zich laat lezen als een roman over liefde en dood verdient speciaal onze aandacht bij het 32e en laatste hoofdstuk "September in Oostende".

Het einde van een "vergeten leven" van deze populaire eerste koningin wordt daarin aangrijpend beschreven in het decor van het bescheiden gebouw in de Langestraat dat niet eens afsteekt bij de andere woningen. Wie nu in nummer 69 is geweest en vanop het heel mooi gerestaureerd plein naar boven kijkt, leest met verbeelding p. 259 "...Haar kamer ligt vooraan op de tweede verdieping. De smalle wenteltrap kan ze niet meer op. In de nok van het dak wordt daarom een katrol aangebracht, die haar, in een rieten mandje, als een hoopje ellende, naar boven hijst...". Waarom werd die doodzieke vrouw, op 39 jarige leeftijd, naar Oostende gebracht waar het in de herfst nooit gezellig was? Hoe moet een zieke in dit koude, vochtige en bar slecht weer hier op krachten komen?.... Wellicht het idee dat een zeeklimaat therapeutisch werkt, al wordt het medisch team zwaar op de korrel genomen (p. 259 e.v.).

Ontroerend zijn de pagina's over het testament en de laatste levensmomenten van een vrouw die, ondanks de ontrouw, met veel liefde, tranen en leed van haar gemaal heeft gehouden.

Haar populariteit vertolkte zich in de vele bidprentjes die achteraf werden uitgereikt (40 verschillende types !).

B. Bij dezelfde drukkerij-uitgeverij Lannoo verscheen in samenwerking met Inbel-Brussel een magistraal-fotografisch werk "De Koninklijke Serres van Laken". Auteur van deze luxe-uitgave is E. GOEDLEVEN.

Elke jaar bezoeken een kleine 100.000 mensen, in de lente gedurende een twintigtal dagen, de serres en hun prachtige verzameling bloemen en planten. Deze traditie gaat terug tot Leopold II en het boek situeert ze in de grootse, ambitieuze en urbanistische visie van de vorst.

De auteur kon dan ook onmogelijk voorbijgaan aan de vele stedenbouwkundige plannen in Oostende die Leopold II tot een goed resultaat wist te brengen.

Het is in die mate een verrijking voor de Ostendiana-historiografie, omdat het een aanvulling is van het standaardwerk van L. RANIERI "Leopold II - urbaniste" (Brussel 1973).

Voor de samenstelling van het nieuwe boek werd gebruik gemaakt van nog niet gepubliceerde documenten van de Archives Nationales in Parijs (Fonds Charles GIRAULT). Prachtig en ongekend is de tekening op p. 41 van de nieuwe tribunes voor de Wellingtonrenbaan. BEERNAERT, NORTH, DE SMET DE NAEYER en de Sjah van Perzië worden in hun juiste context geplaatst.

Droom even op p. 45 hoe Oostende er had kunnen uitzien. Het Doria Paleis van Genua en de fonteinen van het Palazzo Vecchio van Florence in 1 groots gebouw verenigd op de Avenue des Courses ! Uniek op deze aardbol... maar dan mochten er geen 2 wereldoorlogen over onze stad razen.

Ivan VAN HYFTE



Bij wijze van introductie

Vanaf het einde 1977 was het een vaste, aangename gewoonte geworden in het ouderlijk huis om, rond het middaguur, samen iets te gaan gebruiken in het bekende café "Aux Trois Fontaines" dat nog steeds uitgebaat wordt in de Adolf Buylstraat. Vader Henri SMISSAERT (1899-1982) was toen reeds hoogbejaard maar nog zeer helder van geest en voor hem was het een korte, deugddoende wandeling en uitstap onder de mensen vanuit de Sint-Sebastiaanstraat langsheen het Wapenplein naar voornoemd trefpunt. Op zaterdag- en zondagmiddag vergezelde ik hen.

Aldaar werden heel wat reminescenties over het oude Oostende en haar toenmalige bewoners met graagte opgehaald. Vader Henri sprak zelden of nooit over politiek : hij leek daar voorgoed afstand van genomen te hebben, hoewel hij toch dat milieu goed kende en zelf een mooie, zeer langdurige politieke carrière achter de rug had. Zoals vele oude, wijs van jaren geworden mensen handelde hij bij voorkeur over zijn jeugd en over dat wat hen het diepst geroerd had van al : de twee wereldoorlogen.

Eens kwam het gesprek op 1914-1918 in onze stad en hij haalde heel terloops aan, dat het Oostendse weekblad "De Duinengalm", uitgegeven door de familie SMISSAERT-HOEVENAGHEL, aan deze periode een uitvoerig, erg goed gedocumenteerd en gedetailleerd feitenfeuilleton had gewijd en dat vanaf 1920 afgedrukt is geworden. Op mijn geïnteresseerde vraag verduidelijkte Henri SMISSAERT, dat zijn vader Aimé SMISSAERT (1876-1926) de bijstand gekregen had van enkele toegewijde medewerkers en informanten van wie Henri SMISSAERT zich na zovele jaren de namen niet meer kon herinneren. De teksten zijn dus in ruime mate gezamenlijk werk, maar dan wel onder supervisie en onder eindredactie van Aimé SMISSAERT zelf. Het is jammer, dat de oorspronkelijke papieren niet tot ons zijn gekomen. En tevens dat de diverse gebundelde jaargangen van "De Duinengalm", eigendom van de uitgever, verloren zijn gegaan in 1941, toen een brandbom op de drukkerij in de Sint-Sebastiaanstraat terecht kwam. En mocht er nog iets overgebleven zijn, dan heeft de grote watersnood van februari 1953 voor de totale, nu nog te betreuren liquidatie gezorgd...

Vele jaren reeds, vanaf hun ontstaan nog vóór de Eerste Wereldoorlog, waren de toenmalige Nederlandstalige katholieke Oostendse weekbladen "De Zeewacht" en "De Duinengalm" verwoede concurrenten van elkaar en elk telde een bepaald, trouw lezerspubliek. Het is waarschijnlijk en goed aan te nemen, dat Aimé SMISSAERT en zijn ploeg met het samenstellen en uitgeven van een eigen versie over "1914-1918 te Oostende" een zet met effect op het oog hadden tegen "De Zeewacht". Laatstgenoemde heeft insgelijks uitvoerige en gedetailleerde kopij besteed aan "1914-1918 : Oostende onder de Duitse bezetting" dat geschreven is door Alfons ELLEBOUDT en Gustaaf LEFÈVRE en dat trouwens kort daarop in een drie delen tellende boekvorm is uitgegeven geworden. Deze bron wordt door historici waar het past nog altijd gebruikt en waar nodig geciteerd.

Het feuilleton daarentegen van de hand van Aimé SMISSAERT en medewerkers is ongebondeld blijven sluimeren in vele kolommen van de nu vergeelde en broos geworden jaargangen van "De Duinengalm", die,

gedeeltelijk gered en bewaard gebleven, door ons niet bij name gekende personen gedeponereerd werden in de Oostendse Stadsbibliotheek, schatkamer van veel lokaal schriftelijk erfgoed.

Ons tijdschrift "De Plate" heeft thans het voornemen om uitvoerige en relevante uittreksels opnieuw onder de aandacht te brengen van haar vele lezers en lezeressen die oog en hart hebben voor wat nu voltooid verleden tijd is en niettemin gestalte geeft aan een boeiende brok Oostendse geschiedenis. Mogen wij allen er heel wat genoeg aan beleven !.....

Emiel SMISSAERT

---

### SPIEGELBOLLEN

Iedereen kent de beroemde Antony-foto waarop we ENSOR zien in gezelschap van PERMEKE, ANTONY zelf en in de achtergrond de knecht "Gustje". De opname is in die zin merkwaardig dat ze in een spiegelbol getrokken is en quasi de hele kamer bol-ervormd reflecteert.

Maar wat waren toch die "spiegelbollen" ?

Het gaat in feite om donderballen, ook heksenballen genaamd. In de 19e eeuw hing men ze in de schouw (kleine diameters), of legde men ze op de schoorsteenmantel, of plaatste men ze op een speciale houder in de tuin.

Volgens de overlevering moesten ze dienen als afweermiddel tegen bliksem, duivel, en andere boze geesten.

Norbert HOSTYN

---

### OVER DE OORSPRONG VAN OOSTENDE

door J.B. DREESEN

De oorsprong van Oostende wordt meestal verbonden aan de bouw van een eerste kerk, in het jaar 1071, die aan Sint-Pieter was gewijd. Als vaste bron wordt hiervoor VLIETINCK (1) aangehaald. Wij citeren deze tekst : "Iets dat minder opwerping lijdt is de bewering van denzelfden, kronijkschrijver (noot : hij spreekt hier over J. DE MEYERE) dat Robrecht de Fries - hetzij uit dankbaarheid om zijne overwinning over gravin Richildis, door hem aan de voorspraak van den Heiligen Petrus toegeschreven; hetzij op bevel van de Paus, om de moord zijn neefs uit te boeten - verscheidene kerken ter eer van dien Heilige deed bouwen of herstellen. Ook te Oostende bouwde hij eene kerk, aan den Prins der Apostelen toegewijd, ten jare 1071. 't Was de eerste kerk van Oostende". Einde van het citaat.

Als bron refereert VLIETINCK hiervoor naar : ANNALES b. 133 en DESPARS I, 211.

De eerste van deze bronnen is de ANNALES FLANDRIAE door Jacques DE MEYERE (2) en de tweede de CRONYCKE VAN DEN LANDE ENDE GRAEFSCHAPE VAN VLAENDEREN door Nicolaas DESPART van Brugge (3).

De Annales van J. DE MEYERE zijn van bij hun verschijnen in 1561 een rijke bron geweest waaruit alle echte en vermeende historicij van de Geschiedenis van Vlaanderen (OUDEGHERST, DESPART, J. MARCHANT, B. GRAMAYE, A. SANDERUS en vele andere tot in de 19de

eeuw) gul geput hebben. Bij vergelijking van de tekst van DESPART en deze van DE MEYERE bleek de eerste zijn Cronycke volledig gebaseerd te hebben op de Annales van DE MEYERE. Wij laten hem verder dan ook buiten beschouwing, om uitsluitend verder te gaan met de Annales van DE MEYERE als bron voor de eerste vermelding van Oostende.

In het begin van deze eeuw maakte Victor FRIS een analyse van de ANNALES FLANDRIAE 1561 van J. DE MEYERE (4). In deze studie van 223 bladzijden, gaat hij na welke bronnen DE MEYERE gebruikt had voor de opbouw van zijn Annales en ging hij die vergelijken met de originele, nog bestaande, bronnen.

Als conclusie van deze analyse geeft hij de raad de Annales van J. DE MEYERE nog uitsluitend te gebruiken voor de door hem geciteerde, onuitgegeven en verloren, bronnen, en voor het overige de oorspronkelijke bronnen te gebruiken.

Onze referentie naar de Analyse van V. FRIS is een eerste beoordeling naar de juistheid van de tekst uit J. DE MEYERE. Als tweede proef zijn we nagegaan wanneer de door J. DE MEYERE aangehaalde steden en plaatsen, die samen met Oostende een kerk kregen gewijd aan Sint-Pieter, voor het eerst vermeld worden bij K. DE FLOU (5) en M. GYSSELING (6). Het resultaat van dit onderzoek geven we hier weer.

Brugis (Brugge)	De Flou	843-870-944-981-1012-1046-1066- 1067-1072-1087-1093
	Gysseling	840-875-892-einde 9de-1010-1012-1037
Hyprae (Ieper)	De Flou	961-1066-1070-1087-1089-1090-1093- 1096-1101
	Gysseling	1066-1071-1093-1096-1119
Hulsti (Hulst)	komt niet voor	bij De Flou
	Gysseling	1139-1187-1198-1199-1203
Bergae (Bergues)	De Flou	944-981-1037-1052-1067-1068-1100-1101
	Gysseling	1037-1103-1112-1122-1158
Orscampi (Oostkamp)	De Flou	961-1089-1090-1110-1128
	Gysseling	1089-1110-1135-1153-1187
Ostende (Oostende)	De Flou	1265-1266-1267-1271-1274-1275-1276- 1280-1285-1290
	Gysseling	1115 in orientale fine in Testrep (enige vermelding)
Thileti (Tielt)	De Flou	1105-1119-1128-1163-1177-1180
	Gysseling	1106-1110-1129-1217
Marlebec, apud Mald (Marlebece)	De Flou	1552, en vermeld : een niet meer bekende plaats
	komt niet voor	bij Gysseling
Zuinarde (Zwijnaarde)	komt niet voor	bij De Flou
	Gysseling	1114-1122-1123-1124-1126

Uit deze lijst blijkt dat de meeste plaatsen voor het eerst in de 12de eeuw en later vermeld worden. Dit is uiteraard een argument in contra met wat J. DE MEYERE zegt.

Volgens een tekst uit 1548 (7) werd de kerk van Oostende gebouwd op grond van de parochie van Sinte Mariekerke en moest zij hiervoor een jaarlijkse rente betalen aan de Costerij van Sinte Mariekerke. Hieruit mogen wij logischer wijze afleiden dat de kerk van Sinte

Mariakerke ouder is dan die van Oostende. De eerste vermelding van Mariakerke komt volgens K. DE FLOU voor in 1171 als S. MARIAE CAPELLA, dus nog niet als parochie. De eerste kerk van Oostende kan dan moeilijk van 1071 dateren.

Wij gingen ook nog even te rade bij CHOCQEEL, die toch de eerste was om op TESTEREP te graven naar Mariakerke, Raversijde en ook Oostende (8). Hij zegt :

- dat de bewoningssporen op Mariakerke en Raversijde regelmatig worden vanaf de 11de eeuw.
- hij geen spoor vond van de kerk van Mariakerke van voor de vloed van 1334, hij vond wel sporen van deze vloed.
- de oudste geldstukken die hij vond waren van 1185 (Philip II), 1285 (Charles II), 1312-1255 (Jan van Brabant), 1337-1387 (Guillaume van Namen).

Rekening houdende met de bovenstaande bevindingen moeten wij de verwijzing naar de tekst van J. DE MEYERE met betrekking tot de eerste kerk van Oostende in 1071 als zeer onbetrouwbaar beschouwen en, tot bewijs van het tegendeel, vermijden ze te gebruiken.

- 
- (1) Vlietinck. Het oude Oostende en zijn driejarige belegering. Oostende 1897. blz. 24.
  - (2) J. De Meyere. Commentarii Sive Annales Rerum Flandricarum (Annales Flandriae 1561). Antwerpen 1561.
  - (3) N. Despars. Cronycke van den lande ende Graefscepe van Vlaenderen. Brugge einde 16de eeuw.
  - (4) V. Fris. Essai d'une analyse des Commentarii Sive Annales Rerum Flandricarum. Gent 1908.
  - (5) K. De Flou. Woordenboek der Toponomie. Brugge 1933.
  - (6) M. Gysseling. Toponymisch Woordenboek voor België etc (vóór 1226). 1960.
  - (7) R.A. Brugge. Brugse Vrije III. Nr. 15875 (voorlaatste blz.).
  - (8) A. Chocqeel. Les civilisations Préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale. Brussel, 25 nov 1950. blz. 81 en verder.

---

#### DRIES MASURE EN OOSTENDE

Wie van de Plate weet meer af over Dries MASURE, geboren te Kortrijk op 18 februari 1899 en overleden te Waregem op 12 februari 1955, een man die na de Tweede Wereldoorlog te Oostende literair bedrijvig is geweest ?

We vinden hem vermeld - ongetwijfeld een getuigenis van zichzelf - als "kunstenaar-toneelliefhebber... die, als een der laatste idealisten onzer eeuw, nog geloofde in de opvoedende waarde van het toneel". Creaties van hem als Topaze van Marcel PAGNOL, en De Vader van August STRINDBERG, blijken bij wie ze meemaakte, onvergetelijk te zijn.

Vóór de Tweede Wereldoorlog nam hij deel aan alle optochten en manifestaties die in Vlaanderen voor de culturele verheffing van het volk gehouden werden. Zware oorlogsbeproevingen, die hem overigens dodelijk ziek maakten, brachten hem naderhand tot het schrijven van de romans Flavie (1947), Jan (1948) en De zonde van Cordula Fierlafijn (nooit gepubliceerd).

In Flavie wordt een ingewikkeld probleem behandeld, dat de schrij-

ver vruchteloos tracht te beredderen doch waarvan opgedane kortzichtigheid eigenlijk de oplossing is. Jan speelt zich af tijdens de bezetting en de daaropvolgende bevrijding en zuiveringen, een maatschappij waarin Jan zich niet meer kan aanpassen. De zonde van Cordula Fierlafijn is in een totaal andere tonaliteit geschreven dan de vorige werken, een roman met Uilenspiegelse spot, die, o.i. door de auteur, werd aangekondigd als "wel het geestigste boek dat ooit in Vlaanderen verscheen".

Deze boeken werden uitgegeven in Oostende, door Unica (Kerkstraat 43/a), die feitelijk zijn eigen uitgeverij was, nl. in de reeks "Het Berghutje", "waarin uitsluitend werk van Dries MASURE verschijnen zal", zoals in het kolofon van Flavie vermeld wordt. De naam "Berghutje" heeft geen uitstaans met een hut die tot onderdak van bergbeklimmers bestemd is, wel met de Unica in Oostende, waar hij zich geborgen achtte, gerust en veilig voelde in de eenzaamheid waarin de oorlog hem gedreven had. De verdeling van de uitgaven werd toevertrouwd aan "Leven en Handel" uit Kortrijk.

In "Het Berghutje" werd evenwel ook De Ezel van Buridan (1948) van de Oostendenaar Ary SLEEKs opgenomen, terwijl in het boek Jan zelfs De Eendenjacht van Hugo CLAUS werd aangekondigd. In 1948 had de jonge CLAUS (°1919) in Oostende, in Hôtel de Londres, zijn intrek genomen. Op een weddenschap met MASURE, die hij in extra-literaire kringen ontmoette, schreef hij voor hem zijn eerste roman, die evenwel elders en onder de titel De Metsiers gepubliceerd zou worden. Het boek, gedateerd "september 1948", werd immers met de Leo J. Krijnprijs bekroond, wat gereputeerde uitgeverijen begerig maakte.

De Metsiers werd als "een literaire revelatie ontvangen ("wonderkind") en als pornografie gedoodverfd ("vies kind") omwille van verwijzingen naar incest en abortus". Aldus Freddy DE VREE in de bio-bibliografie "Hugo Claus", in de Profielreeks van Manteau (1976, blz. 3). Trouwens werd ook het werk van Dries MASURE op zeer gemengde gevoelens onthaald, Flavie vooral. Het Lektuur-Repertorium schreeft erover: "rauw-realistische verhalen, waarvan één wegens de immorele inhoud verwerpelijk moet worden geacht".

Wie spreekt er vandaag de dag nog over Dries MASURE? Zijn werken zijn nochtans ver van kwalijk. In elk geval is hij van betekenis in de literatuurgeschiedenis van Oostende, inzonderheid aan de wieg van De Metsiers, "dit hevig, hartstochtelijk boek van een 19-jarige auteur", die Hugo CLAUS toen was, en, om het met Simon VESTDIJK te zeggen, "een top in de Vlaamse romankunst".

Wie kan ons nader over Dries MASURE en Oostende inlichten?

Raf SEYS

---

## INDEX 88

Index 88 verschijnt pas in de loop van de maand FEBRUARI en niet in JANUARI zoals eerst aangekondigd.

Het werk heeft enige vertraging opgelopen, waarvoor onze verontschuldigen.

Kan besteld worden door storting van 125 ₣ op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1988".

## THEMATENTOONSTELLING

Van zaterdag 14 januari tot en met zaterdag 4 maart loopt in het Heemmuseum de thematentoonstelling "MUZIEK EN LIED VAN HET LICHT GENRE UIT OOSTENDE". Deze tentoonstelling sluit aan bij de reeks bijdragen over muziek en lied te Oostende die sedert februari 1988 verschijnt in ons tijdschrift.

De tentoonstelling wordt opgezet door de heer LEROY, dienstleider van de Stadsbibliotheek en auteur van de hierbovenvermelde artikelenreeks. Daarvoor heeft hij geput uit de rijke verzameling van de Stedelijke discotheek en de voornaamste vertegenwoordigers van het lichte genre komen dan ook aan bod.

De grammofoonplaten worden getoond, vergezeld van een korte tekst die dient als eerste kennismaking met de artiest. Van sommige zangers heeft de heer LEROY foto's en trofeeën kunnen krijgen die het geheel nog kleuriger maken. Tijdens de tentoonstelling zal er gelegenheid zijn om de artiesten te beluisteren daar er, uitzonderlijk, in het Heemmuseum muziek zal te horen zijn vanaf een vooraf opgenomen bandje.

De waaier van de tentoongestelde stukken bestaat tenminste uit de volgende namen : Ronny BERGS, BERTINO, Hugo DALED, J. HILLEBRANDT, GEORGETTE (Jetty VAN EYCK), CHRIS, Freddy FEYS, A. DE LAENDER, Jean JACQUES, Bert GEVAERT, KATHY en NANCY, Lucy LOES, J. LAFON, Terry LANKA, E. MARYSSE, Pete en Lucy MONTI, I. WESTERLINCK, S. SCOTT, W. VAN BAVINCKHOVE, R. VRANCX, J. WINNE en van FRECKLEFACE tot ARNO.

Een nieuw gezicht en een nieuw geluid in ons Heemmuseum.

Open iedere zaterdag van 10 tot 12 uur en van 15 tot 17 uur.

---

## IN DIT NUMMER

- blz. 34 : R. VANCRAEYNEST : Over de familie Lanzweert.  
blz. 35 : D. DEWULF : De Saksen en de Vlaamse kustvlakte Ve -  
VIIIe eeuw.  
blz. 44 : J.G. DE BROUWERE : In een achterkeuken wonen ?  
blz. 45 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVII.  
blz. 49 : N. HOSTYN : Jan De Clerck, kunstschilder (11).  
blz. 52 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.  
blz. 56 : E. SMISSAERT : Alle passagiersschepen, vanaf 1858, in  
handbereik.  
J.B. DREESEN : Oostendse brouwerijen.  
blz. 57 : I. VAN HYFTE : Ex Libris : 2 nieuwe uitgaven met een  
Oostends tintje...  
blz. 58 : E. SMISSAERT : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog  
door Aimé Smissaert.  
blz. 59 : N. HOSTYN : Spiegelbollen.  
J.B. DREESEN : Over de oorsprong van Oostende.  
blz. 61 : R. SEYS : Dries Masure en Oostende.

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

---



CONSTANTIN VAN EECKE (toegeschreven aan-)

Haven van Oostende tijdens het bezoek van Maria-Christina van Oostenrijk en Albert-Casimir van Polen.

BRUGGE, Provinciaal Gouvernement

VAN EECKE baseert zich in deze voorstelling duidelijk op de gravure van DAUDET naar het beroemde gezicht op de Oostendse haven van F.B. SOLVIJNS.

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
<b>A. VAN ISEGHEM</b>	<b>J.B. DREESEN</b>	<b>J.F. FALISE</b>	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

**JAARGANG 18 Nr. 3 maart 1989**

---

**VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.**

### MAART - ACTIVITEITEN

A. Wij herinneren er onze leden en belangstellenden aan dat wij op zaterdag 11 maart 1989 om 14u30 samenkomen voor een dubbele wandelvoordracht. Wij bezoeken de BEIAARD VAN OOSTENDE onder leiding van mevrouw Anita DESPORT en het ENSORMUSEUM onder leiding van de heer Norbert HOSTYN. Deze activiteit werd uitvoerig aangekondigd in het februarinumnummer.

### B. TWEDE MAART - ACTIVITEIT

De Kamer voor Handel en Nijverheid, in samenwerking met de Oostendse Heemkring "De Plate" hebben de eer en het genoegen hun leden en belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht die doorgaat

op donderdag 16 maart 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van HUIZE LOUISE-MARIE, Langestraat 69, Oostende.

Onderwerp : DE GESCHIEDENIS VAN DE OOSTENDSE HANDELSKAMER

De spreker : de heer Dirk METSU

De Oostendse Kamer voor Handel en Nijverheid bestaat reeds meer dan 185 jaar. Ondanks haar rijk historisch verleden leven bij het grote publiek nog vele vragen over de rol en de betekenis die de Kamer in deze lange periode heeft vervuld.

Waarom werden de Handelskamers opgericht ? Wie in Oostende was hierbij betrokken ? Welke zakelijke belangen staken hierachter ? Wat hebben ze bereikt ?

In een poging om hierop een antwoord te geven werd in 1983, door de heer Dirk METSU, een licenciate-verhandeling geschreven met als titel "De Kamers van Koophandel van Oostende 1803-1914, de evolutie van een drukkingsgroep". Vanavond geeft de heer METSU ons een uiteenzetting met de resultaten van zijn onderzoek.

In zijn uiteenzetting zal de heer Dirk METSU niet enkel de geschiedenis van de Handelskamer schetsen. Meer nog, via de



evolutie van de Kamer als economische drukkingsgroep, krijgen wij een spiegelbeeld van bepaalde ontwikkelingen die zich in het 19de eeuwse Oostende hebben voorgedaan.

Centraal hierbij staat de strijd tussen Oostende en Zeebrugge om nieuwe haveninstallaties. Dit alles gesitueerd tegen de achtergrond van het groeiend economisch belang van de toeristische industrie in Oostende en de weerslag hiervan op de activiteit in de handelshaven.

In menig opzicht een boeiende avondvoordracht, die we aan onze leden warm aanbevelen. Iedereen is welkom en de inkom is gratis, en na de voordracht kan bij een glas, aan goedkope prijs, even nagekaart worden. Elk zegge het voort.

#### C. DERDE MAART - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht met dia's en muzikale omlijsting die doorgaat

op donderdag 30 maart 1989 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6, Oostende.

Onderwerp : ALBERT LINGIER, alias BERTINO, of leven en werk van een Oostends volksfiguur

De spreekster : mejuffrouw Ann DECORTE

Albert LINGIER (1915-1969), volkszanger, gelegenhedsdichter en revueschrijver, is een weinig bekende figuur. Toch kunnen we via een bespreking van hem als volksentertainer, een kijk bieden op het amusementsleven in Oostende tussen 1940-1960. Vooral als de liedjeszanger Bertino was hij een graaggeziene gast om sfeer te brengen op feesten en bonte avonden.

Het gebeurt niet alle dagen dat wij in onze kring een dame tellen : Magda Cafmeyer (+), Maria Vlamynck, Cecile Baeteman. Stuk voor stuk stonden ze "hun mannetje". Vandaag hebben wij het genoegen U mejuffrouw Ann DECORTE voor te stellen.

Ann DECORTE (° 1966) is studente aan de V.U.B. Zij volgt er de licentie Vrijetijdsmanagement toerisme. In 1988 behaalde ze aan de K.U. Leuven de graad van licentiaat in de Germaanse filologie met een eindwerk over de Oostendse volksfiguur Bertino.

De meeste van onze leden hebben Bertino nog gekend en herinneren zich voornamelijk zijn liedje van "Oostende oender waoter", maar er is meer dan dat. Ann DECORTE zal ons dat vanavond uit de doeken doen.

Dit wordt een echte Oostendse avond die U in geen geval moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Elke zegge het voort.

J.B. DREESEN

## THEMATENTOONSTELLING : DE GEDECOREERDE DOOD

Het tweede Vacitaanse Concilie, in 1962, luidde een drastische verandering in bij, ondermeer, de uitvaart. Het is allemaal minder "gedecoreerd" geworden. Teneinde U nog een beeld te geven van de vele vormen die vroeger bij een uitvaart in gebruik waren organiseerden wij hierover een thematentoonstelling.

Door de medewerking van de verschillende parochies in Oostende kunnen wij een reeks voorwerpen tonen die reeds sedert lange jaren opgeborgen werden.

De tentoonstelling opent op vrijdag 10 maart 1989 en loopt tot in de maand september op de normaal voorziene openingsdagen en uren.

J.B. DREESEN

## "MONDELINGE" GESCHIEDENIS EN LOKALE GESCHIEDSCHRIJVING

Als het kan, beperkt men zich heden ten dage qua bronnenmateriaal niet louter meer tot gegevens, tot ons gekomen in de vorm van schrift. Neen, ook "mondellinge" getuigenissen, afgenomen in een interview, kunnen dankbaar en verantwoord geïntegreerd worden in een historische studie !

Wij stellen enkele nuttige boeken aan de geïnteresseerde leek voor :

W.K. BAUM : Oral History for the local historical society (1981, 64 blz.)--- ca. 350 ₣.

Hoe kan men het gebruik van de mondelinge geschiedschrijving op lokaal vlak planmatig aanwenden ? Een praktische gids over de voorbereiding van een oral-history-project, de interview-technieken, de technische middelen, de deontologie, methoden om de interviews te bewaren,...

Brad JOLLY : Vidotaping Local History (1982, 140 blz. + diagr.)--- ca. 600 ₣.

Dit boek biedt basis-instructies in het gebruik van de video. Het vertelt hoe te werk te gaan en het verschil met film; het legt de mogelijkheden uit van verschillende technieken en methoden, en wat te gebruiken in verschillende situaties. Hoe kan men video aanwenden bij interviews. Hoe kan men video aanwenden ten behoeve van derden, en hoe legt men een video-archief aan. Alhoewel de videomarkt snel verandert, blijven de principes geldig en blijft dit boek een basis.

Mocht uw interesse gewekt zijn, dan wendt men zich bij voorkeur tot de "Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie" (V.V.I.A.), Postbus 30, Postkantoor Maria-Hendrikaplein, 9000 Gent (tel. 056/35.91.02; bankrekening 068-0694290-88).

E. SMISSAERT

B E Z O E K T O N S H E E M M U S E U M

OPEN iedere ZATERDAG van 10u tot 12u  
15u tot 17u

LEDEN GRATIS TOEGANG

## DE ONTMIJNING VAN ONZE KUST (1944-1949)

door J.B. DREESEN

### Gebruikte afkortingen

B.Y.M.S.	British Yard Mine Sweeper. Houten mijnenvegers van Amerikaans model, tijdens de laatste wereldoorlog, op Britse werven gebouwd.
H.M.S.	His Majesty Service. In dienst van Zijne Majesteit. de Royal Navy.
J.U.88.	Junker 88. Duits militair vliegtuig tijdens W.O. II.
Kernot	Loodsboot P. 16, die in 1940, na veel omzwervingen, in Engeland geraakte en daar werd herbouwd als een patroeljevaartuig dat herdoopt werd tot KERNOT. Het is praktisch gans de tweede wereldoorlog bemand geweest door Belgen van de Belgische sectie van de Royal Navy.
M.M.S.	Motor Mine Sweeper. Houten mijnenvegers van Brits model gebouwd en gebruikt tijdens W.O. II.
M.T.B.	Motor Torpedo Boat. Motortorpedoboot van Engels model met twee lanceerinrichtingen, gebruikt in de laatste wereldoorlog.
Rommel-asperges	Schuin op het strand ingeplante boomstammen waarvan de top voorzien was van een, naar zee gerichte, 280 mm granaat, met aangepaste ontstekingskop.
S.L.B.	Staatsloodsboot ook soms Stoomloodsboot. Gebruikelijke benaming van de op onze kust gebruikte loodsbotten vóór W.O. II.
T.N.T.	Trinitrotoluol. Militaire springstof.

### De aanzet

In september 1944, bij de bevrijding van Oostende, had de Naval Party 1733 zijn hoofdkwartier geïnstalleerd in het Hotel du Littoral te Oostende.

De opdracht van deze Naval Party bestond erin het vaarwater dat toegang gaf tot de Oostendse haven, vrij te maken, opdat mensen en materiaal met bestemming voor het front konden ontscheept worden.

Antwerpen was, dank zij de tussenkomst van het gewapend verzet, intact in de handen van de geallieerden gevallen. Maar doordat de Duitsers de Schelde gemijnd hadden en Walcheren bezet hielden was er geen toegang tot de haven van Antwerpen.

De haven van Zeebrugge werd eerst de 3e november bevrijd, al de haveninstallaties waren vernield en de geul verzand en gemijnd.

Hierdoor werd Oostende de belangrijkste aanvoerhaven voor de geallieerden.

Een kleine ontmiijningsploeg van H.M.S. Vernon (de ontmiijningsdienst van de Royal Navy) in Portsmouth hield zich op onze kust bezig met het ontmiijnen en buitenwerking stellen van alle springstoffen die aanspoelden, blootkwamen of gevonden werden.

De Port Party klaarde in een minimum van tijd, 14 wrakken die in de haven van Oostende gezonken lagen. Twee dagen nadat ze hun werkzaamheden begonnen waren konden de eerste schepen de haven binnenvaren.

Op 5 oktober 1944 kwam de Belgische 118de flottilje mijnenvegers, tot dan werkzaam op de Engelse oostkust, de haven van Oostende binnenvaren. Zij voegden zich bij de 5 andere flottiljes M.M.S. en B.Y.M.S. mijnenvegers, om eerst het vaarwater naar Walcheren vrij te maken en daarna dit van de Schelde.

Op 25 oktober 1944 kwam de "Kernot" Oostende binnen om vanaf de 26ste van dezelfde maand de loodsdiensdienst voor onze kust te hervatten.

Op 27 en 28 oktober 1944 verzamelde men in Oostende de troepen die op 1 november 1944 de aanval en landing op Walcheren zouden doen. In het zog van de landingstroepen volgden de mijnenvegers en ontmiijnersploegen die vanaf 7 november 1944 naar Antwerpen begonnen op te werken.

Op 28 november kwam het eerste convooi op de rede van Vlissingen toe en zette koers, voorafgegaan door een flottilje Belgische mijnenvegers, naar Antwerpen. Het werk op de Schelde was echter nog niet gedaan want tot 23 januari 1945 losten de J.U.88. nog een reeks mijnen in de Schelde.

Op 14 februari 1945 zou een geweldige brand in de haven van Oostende 12 Engelse en Canadese M.I.B.'s vernietigen.

Op 20 mei 1945 adresseerde de Engelse admiraliteit zijn afscheidsmessage aan de Belgen die in de Royal Navy dienden.

Op 20 juli 1945 informeerde de Admiraliteit de Belgische regering dat aan België de volgende te ontmiijnen sector werd toegewezen : vanaf de kust van Walcheren in positie 51 32N 02 35E naar de Belgische-Franse grens in positie 51 08N 02 35E.

Dank zij de Duitse documenten kende men het aantal mijnen die in deze zone lagen :

- 205 contactmijnen
- 1986 magnetische, accoustische en drukmijnen
- 1035 katymijnen

Hierbij dienden nog gerekend te worden de ontelbare "Rommel-asperges" die op de stranden stonden opgesteld.

Op 27 juli 1945 werden de M.M.S. mijnenvegers van de 118de flottilje volledig aan de Belgen overgedragen. Deze vaartuigen werden vanaf april 1946 ingezet om het mijnenveld dat tussen Oostende en de Franse grens lag te klaren.

Op 9 november 1945 eindigde de wederzijdse hulp tussen Engeland en België.

Het Belgisch personeel bij de Royal Navy kwam stelselmatig terug naar Oostende waar een bemanningsdepot werd ingericht. Dit was de aanloop tot het oprichten van de Zeemacht, die op 1 februari 1946 gesticht werd.

#### De ontmiijning van de haven van Zeebrugge, het strand en de duinen

Een ploeg van 7 vrijwilligers van de Zeemacht onder leiding van Luitenant DECROP nam op 24 maart 1946 over van de Engelse ontmiijningsploeg en begon, zonder de minste opleiding, aan het ontmiijnen

van de haven van Zeebrugge. Het resultaat was goed want hun werk, samen met de baggerwerken, leidden er toe dat in augustus 1946 het eerste schip de haven van Zeebrugge binnen liep.

Vanaf 15 april werd een officier en 3 matrozen vrijwilligers naar Nederland gezonden voor een opleiding duiker-ontmijner, terwijl de oorspronkelijke ploeg bleef verder werken in Zeebrugge.

De procedure, die ze gebruikten, bestond erin om de 15 meter, in de gemijnde zone, een explosieve lading van ongeveer 150 kg. te laten ontploffen. Dit gebeurde telkens bij hoog water. De tussentijden werden gebruikt om ladingen aan te brengen en klaar te maken. Elke lading werd voorzien van een eind touw en een blok hout. Dit liet toe de lading te recupereren ingeval van niet-ontploffing.

Het eerste resultaat van deze werkzaamheden was dat een vaargeul vrijgemaakt werd tegen 16 augustus 1946.

De "ESSEX FERRY" was het eerste schip dat op deze datum de sluisen van Zeebrugge binnenvoer.

De ploeg ging echter verder met haar werk tot de volledige haven van Zeebrugge mijnenvrij was gemaakt. Het einddoel was bereikt in oktober 1948.

Meer dan 1000 ladingen T.N.T., variërende tussen 135 en 268 kg., werden in die twee jaar gebruikt.

Ondertussen bleef echter ook de ontmijning van strand en duinen een acuut probleem. Bovendien waren er de vele gevaarlijke tuigen die door de vissers in hun netten werden opgehaald en binnengebracht. Doordat dit meestal maritieme typen van mijnen waren, konden de ontmijningsdiensten van het landleger, ondanks hun inzet, er niet altijd mee weg.

Regelmatig werd beroep gedaan op de ploeg die in Zeebrugge de haven ontmijnde, om dergelijke klusjes te klaren.




Gelukkig kwam, na enkele maanden, de in Nederland opgeleide groep meespringen in de dans.

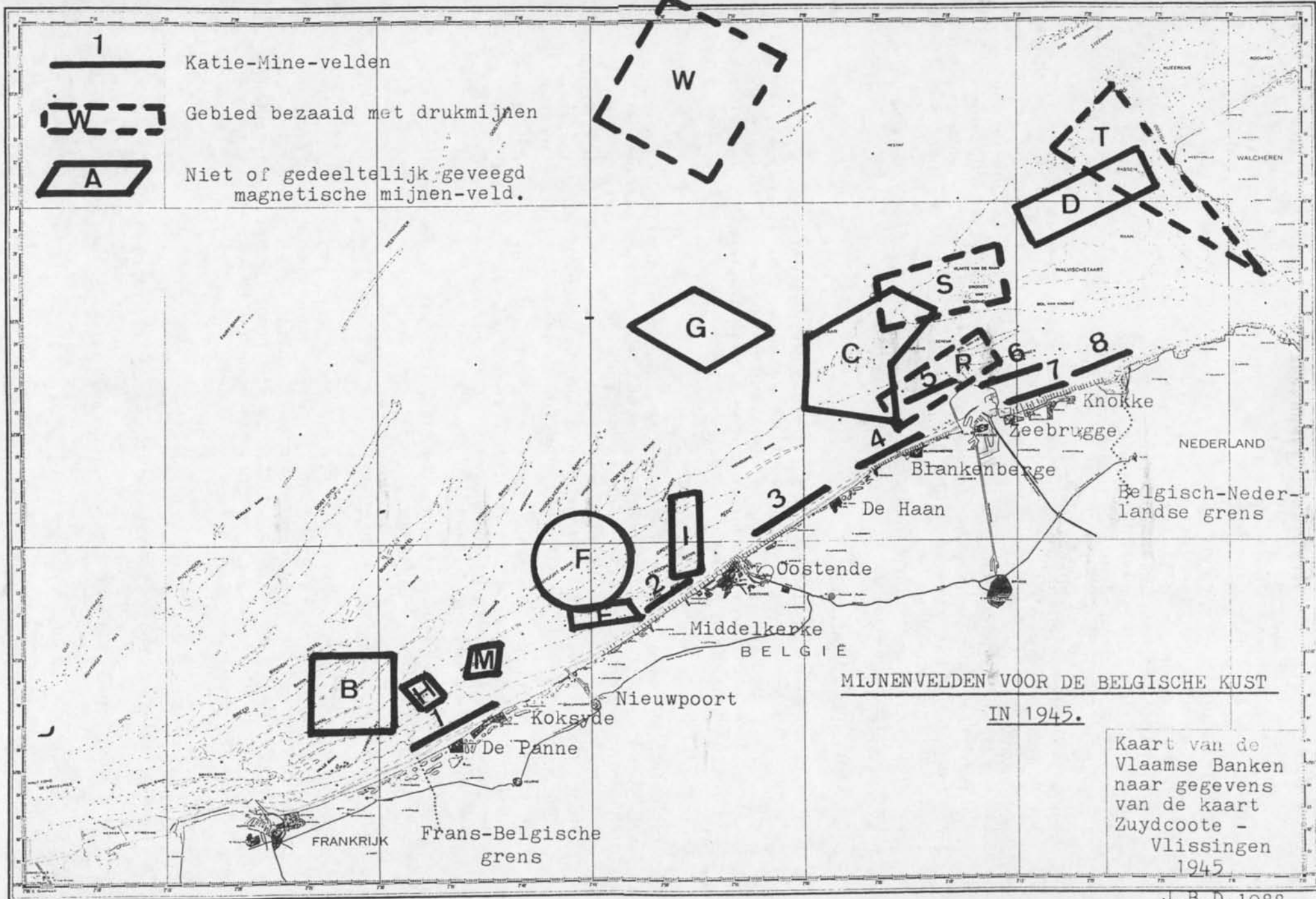
Deze ploeg zou praktisch dagelijks met kamion en materiaal erop uittrekken om aan de talrijke oproepen voor ontmijning te voldoen. Hoeveel tonnen springstof er in totaal geklaard werden is moeilijk te zeggen, maar kan teruggevonden worden in de archieven van de Zeemacht.

#### De Katy Mine-Party

Op 29 juli 1947 gaf de Staf van de Zeemacht opdracht de kustwateren te zuiveren van een reeks anti-invasie mijnen - Katy mijnen genoemd - dit om eerst en vooral een nieuwe telefoonkabel van Engeland naar België te leggen.

De Duitsers hadden meer dan 1000 van deze mijnen in onze kustwateren gelegd als afschrikking tegen een mogelijke invasie. Een lading springstof van 25 kg. was in een betonblok gewerkt waarop een metalen driepikkel was geplaatst die aan zijn top voorzien was van een stoothoren in lood. Bij het breken van deze stoothoren ontstond er een elektrische-chemische reactie die voor de ontploffing van de lading zorgde. Op deze horen was ook een eind touw met rubberen vlotter geplaatst. Geraakte dit eind in een schroef vast dan werd de horen van op afstand omgetrokken en gebroken.

-  1 Katie-Mine-velden
-  Gebied bezaaid met drukmijnen
-  Niet of gedeeltelijk geveegd magnetische mijnen-veld.



MIJNENVELDEN VOOR DE BELGISCHE KUST  
IN 1945.

Kaart van de Vlaamse Banken naar gegevens van de kaart Zuydcoote - Vlissingen 1945

De ploeg voor deze operatie bestond uit één officier, twee onderofficieren en 20 matrozen. Met acht Noorse vletten en een afgedankte Duitse "sturmbboot" voorzien van een buitenboordmotor, ging deze ploeg aan het werk.

Het procedé was eenvoudig maar efficiënt. Met stroom mee werd tussen twee geroeide vletten een met oude bakstenen verzwaarde lijn over de bodem gesleept. Werd iets angevist, dan kwamen de vletten bij elkaar. Een duiker, aangebracht met de "sturmbboot", ging kijken of hij met een mijn te doen had. Zo ja, dan plaatste hij er een springlading op die dan vanop afstand tot ontploffing werd gebracht.

Op deze wijze werden in drie jaar, 1947, 1948, 1949 de kust van Katy-mijnen gezuiverd.

Een paar van deze Katy-mijnenvelden lagen te ver in zee om ze met vletten te bewerken. Hiervoor werd dan een Frans procedé gebruikt. Een zware ankerketting werd tussen twee kleine sleepboten over de zeebodem gesleept. Op die manier werden de mijnen tot ontploffing gebracht of uit elkaar getrokken. Met deze methode werden de twee mijnenvelden vóór Zeebrugge gedaan. Ook dit werk werd in 1949 beëindigd.

#### De Wrakkenopruimdienst

Er bleven in de vaarwaters voor onze kust nog een paar wrakken liggen die een gevaar waren voor de scheepvaart. In de helft van 1948 kreeg de Zeemacht de opdracht deze wrakken te ruimen. Een nieuwe ploeg werd gevormd die een oude loodsboot, de S.L.B. 19 ter beschikking kreeg.

De ploeg procedeerde als volgt :

Men ging na waar en hoe het wrak lag. Eens gelocaliseerd werd op enkele meters van de romp een reeks springstofladingen van 135 kg. op een lijn uitgelegd en gelijktijdig tot ontploffing gebracht. Hierdoor ontstond een diepe put waarin het schip wegkantelde. Deze operatie werd herhaald tot het schip ver genoeg was weggezakt om geen gevaar meer voor de scheepvaart te betekenen.

De ploeg startte in het voorjaar van 1949. Het eerste wrak dat op de, hiervoren vermelde manier werd weggewerkt was dat van de "ELEFThERIA". In de zomer van 1949 werd ook nog het wrak van de "FOSCOLO" verzonken.

Daarmee eindigde de opdracht van de Zeemacht en de groep werd in september 1949 ontbonden.

#### De 118de flottilje Mijnenvegers

Deze flottilje bestaande uit M.M.S. 187, 188, 191, 193 en 266 werden vanaf april 1946 ingezet om de mijnenvelden voor onze kust verder af te werken. Bij de bevrijding waren hierin, bijna uitsluitend, de vaarwaters geklaard die naar de havens leidden. Tegen einde 1949 was ook het grootste gedeelte van de Vlaamse banken geveegd.

#### Conclusie

Tussen 1944 en 1949, 5 jaar, werd, met een minimum van inzet aan personeel en materiaal, de zee vóór onze kust, de stranden, de duinen en de havens van de kust geklaard van de gevaarlijkste

tuigen. Maar met de ontmijsing was het nog niet gedaan. Geen week ging voorbij of er kwam nog springstof bloot op strand of in de duinen of brachten vissers nog een mijn binnen.

Het grootste verlies aan mensen deed zich bij de ontmijsingsploeg van de Zeemacht voor toen, zogezegd, het grootste gevaar geweken was. Op 10 juni 1969 vonden 6 ontmijsers in Oostduinkerke de dood bij een routineopdracht zoals ze er honderden hadden vervuld.

En zelfs nu, meer dan 40 jaar later komen er nog regelmatig springstoffen aan de oppervlakte.

#### Bibliografie en verwijzingen

ANRYS H. Congé pour mourir. Brussel 1975, blz. 364 tot 371 en Hoofdstuk XXVIII.

21ste ARMY GROUP. The Belgian Port of Ostend. War Office 1946. Onuitgegeven dokument in de stadsbibliotheek van Oostende.

DREESEN J.B. - Katy-Mijnparty. In Marinetijschrift NEPTUNUS nr. 3/1971 blz. 6 t/m 15.

- Motortorpedoboten vernield in de Oostendse haven. In DE PLATE, tijdschrift Oostendse Heemkring De Plate 1985 blz. 42 tot 45.

- Persoonlijke nota's.

GEVAERT F. Oostende 1944-45. Britse oorlogshaven. Jaarboek 1985 van Heemkring Ter Cuere, Bredene.

KENNETH EDWARDS, R.N. l'Operation Neptune. Parijs 1947, blz. 300, 301 en 302.

TREMPONT G. Maitre principal (e.r.). Persoonlijke nota's.

---

#### HET TRAM- EN BUSSTATION

Een klein stukje Oostende dat weldra grondig zal veranderen is het tram- en busstation. Alles wordt overdekt zodat we weldra in het droge op streekbus of tram kunnen wachten.

De huidige twee gebouwtjes verdwijnen (sloop wachtzaal voorzien voor januari 89) en worden vervangen door een T-vormig gebouw. Onderaan komen de wacht- en lokkettenzaal. Boven kantooruimten, voorzieningen voor het personeel en later een computergestuurde verkeersleiding voor de tram.

Vermoedelijk in 1990 wordt het bus- en tramstation gereorganiseerd. De sporenbundel wordt naar de helling opgeschoven zodat er meer parkeerruimte komt. In de te bouwen stelplaats zal plaats zijn voor dertig gelede trams en dertig bussen. Hierdoor zullen de "lege" kilometers tussen de stelplaats en de Nieuwpoortsesteenweg kunnen bespaard worden. Daar blijven wel de gewestelijke directie, de werkplaats en onderhoudsdiensten.

De huidige tramhelling wordt ook bruikbaar gemaakt voor de bussen naar Bredene en de Vuurtorenwijk.

Zoals je leest : een enorme verandering ! Die de oude toestand nog op de gevoelige plaat wil vastleggen, zal zich moeten haasten !

Ronny STANDAERT



## OOSTENDSE AANDELEN

door Edwin LIETARD

Een Naamloze Vennootschap "SICEM" werd gesticht te Brussel vóór meester Ed. VAN HALTEREN, notaris te Brussel, op 29 september 1925 en de statuten verschenen in het B.S. op 17 oktober 1925 onder het nummer 11649.

De N.V. was gesticht voor een periode van minimum 30 jaar gerekend vanaf de stichtingsdatum.

De volledige benaming van de N.V. luidde als volgt : SOCIÉTÉ INDUSTRIELLE ET COMMERCIALE ÉLECTRO MÉCANIQUE.

De maatschappelijke zetel was gelegen te Oostende, verkooppunten en fabriekplaatsen werden zowel in België of in het buitenland voorzien.

Het doel van de N.V. was drievoudig :

- 1) Handeldrijven met electriciers en groothandelaren, fabrieken en tramexploitanten in binnen- en buitenland, en openbare electriciteitsdiensten.
- 2) Eventuele aankopen van bestaande fabrieken en grondstoffen en participaties nemen in bestaande uitbatingen.
- 3) De eigen fabricatie van hoog- en laagspanningskabinnen en leidingen en tevens allerhande elektrische fabrieksbenodigdheden.

Het maatschappelijk kapitaal werd vastgelegd op 3.000.000 ₣ en was verdeeld in 6.000 kapitaalsaandelen van 500 ₣ elk, daarbij werden er nog 4.200 stichtingsaandelen aangemaakt doch zonder waardevermelding.

De verkoopvoorwaarden van deze kapitaalsaandelen werden vastgelegd als volgt : bij iedere aankoop van 10 kapitaalsaandelen van 500 ₣ werden er 7 stichtingsaandelen aan vastgekoppeld.

Bij een Buitengewone Aandeelhoudersvergadering die plaats vond op 23 april 1928, werd er besloten het maatschappelijk kapitaal te verhogen met 2.500.000 ₣, verdeeld dit maal in 1.000 bevoorrechte kapitaalsaandelen van 500 ₣. Deze kapitaalsverhoging verscheen in het B.S. op 7-8 mei 1928 onder het nummer 6565.

Bij de uitgave van deze nieuwe aandelen kregen de oude aandeelhouders de absolute voorrang bij de verkoop.

De gewone jaarlijkse aandeelhoudersvergadering werd vastgelegd op de 1ste dinsdag van december van elk jaar en dit om 11 uur in de maatschappelijke zetel.

In de statuten werd ook vermeld dat ieder aandeel recht had op 1 stem en tevens werd ook de wijze van de winstverdeling erbij verklaard.

- a) 5 % van de winst gaat naar een reservefonds.
- b) Het nodige kapitaal voor het betalen van een intrest van 8 % aan de bevoorrechte kapitaalsaandelen.
- c) Overschot van de eventuele winst :
  - 10 % waarvan 2/3 naar de administrateurs en 1/3 naar de commissarissen.
  - 55 % naar de bevoorrechte aandelen.
  - 30 % naar de kapitaalsaandelen
  - 5 % naar de stichtingsaandelen.

10151 11, SOCIÉTÉ INDUSTRIELLE ET COMMERCIALE ÉLECTRO-MÉCANIQUE (S. I. C. E. M.)



# SICEM.

## Société Industrielle et Commerciale Electro Mécanique

### SOCIÉTÉ ANONYME

constituée par acte passé devant M<sup>e</sup> Ed. Van Halteren, notaire à Bruxelles, le 28 septembre 1925, publié aux annexes au *Moniteur belge*, du 17 octobre 1925 (acte n° 11649).

Statuts modifiés par acte passé devant M<sup>e</sup> Ed. Van Halteren, notaire à Bruxelles le 23 avril 1928, publiés aux annexes au *Moniteur belge* du 7-8 mai 1928 (acte n° 6565).

**SIÈGE SOCIAL : OSTENDE**

**Capital social : 5,500,000 francs**

*divisé en 6,000 actions de capital de 500 francs chacune  
et 10,000 actions privilégiées de 250 francs chacune.*

*Il a été créé, en outre, 4,200 parts de fondateur sans désignation de valeur.*

## Action privilégiée de 250 fr.



**AU PORTEUR**

*Un Administrateur,*

*Un Administrateur,*

*[Signature]*

*[Signature]*

SOCIÉTÉ INDUSTRIELLE ET COMMERCIALE ÉLECTRO-MÉCANIQUE - 10, RUE DE BRUXELLES



De aandelen werden allen gedrukt in de Imp. Industrielle & Financière (S.A.) 4, Rue de Berlaimont, Bruxelles.

Beschrijving van de aandelen :

- 1) Action de capital de 500 Fr. Veld van dit aandeel is van een lichtgele kleur. 30 koepons lopende van 1925-1926 tot en met 1954-1955.
- 2) Action privilégiée (bevoorrecht) de 250 Fr. Veld van dit aandeel is van een lichtgroene kleur. 30 koepons (1ste is ongeldig gemaakt bij het drukken) lopende van de jaren 1927-1928 tot en met 1956-1957.

---

DE BIBLIOTHEEK VAN HET GEMEENTEKREDIET VAN BELGIË,  
ALSOOK DE BIBLIOGRAFIE VAN DE REGIONALE GESCHIEDENIS VAN BELGIË

---

Bedoelde bibliotheek is gehuisvest te Brussel in het gebouw van het Gemeentekrediet, gelegen aan de Pachecolaan 44. Ze telt meer dan 10.000 monografieën en meer dan 800 tijdschriften die handelen over de lokale geschiedenis, zowel over het heden als over het verleden van onze streken.

De tijdschriften worden systematisch geëxcerpeerd op naam van de auteur van de bijdrage, de behandelde gemeente en het onderwerp. Zodoende telt het fichebestand momenteel iets meer dan 200.000 eenheden, waarin elke vorser die geïnteresseerd is in de lokale geschiedenis inzage kan krijgen.

Verder is een verzameling van ongeveer 50.000 oude postkaarten voorhanden. Zonder een belangrijke verzameling van oude en moderne geografische kaarten onvermeld te laten, waaronder met de hand getekende plans van onze steden en versterkingen, in de 17de eeuw gebouwd door de ingenieurs van VAUBAN.

De bibliotheek van het Gemeentekrediet verheugt zich eveneens in het bezit van een belangwekkend geheel van "porcelein"-kaarten en "bonnen" die uitgereikt werden door de gemeenten.

Wat de "bibliografie van de regionale geschiedenis van België" aangaat, die wordt sedert lange tijd, onverdroten en met grote ijver, door de vele geschied- en heemkundige kringen voor hun rekening genomen.

Dank zij de manier van werken in het Gemeentekrediet bij het tot stand brengen van het depot, de centralisatie en het exciperen van monografieën en tijdschriften sedert de Tweede Wereldoorlog, heeft men thans de beschikking over een quasi volledige lopende bibliografie wat betreft de regionale geschiedenis !

Mocht u bij gelegenheid in het hartje van onze hoofdstad verwijlen, loop dan eens aan.

Emiel SMISSAERT

Nota van de redactie

Het Gemeentekrediet is uiteraard ook geabonneerd op "De Plate", tijdschrift van onze Heemkring, en bestelt regelmatig publicaties die door onze kring te koop worden aangeboden.

## DE ONTVANGER VAN BELASTINGEN WOONT IN EEN HOVENIERSHUIS

door J.G. DE BROUWERE

De ontvanger van belastingen is een voornaam ambtenaar. Wanneer hij ergens aangesteld wordt, moet hij daar ook gaan wonen, en wel in een deftig huis. Dat is nu zo, dat was ook zo tijdens het "ancien régime".

Toen begin maart 1743 "de heer Jacques Joseph Bossart ontvanger van haere Maj<sup>ts</sup> inkomende ende vuytgaende reghten binnen dese stadt" benoemd werd, zocht hij een fatsoenlijke woning te Oostende. En hij vond er geen : de stad was vol bewoond, en midden in de vestingen, niet voor uitbreiding vatbaar. Toch kwam er een oplossing. Wié die oplossing vond is niet duidelijk : wellicht waren het de vrij billanderlieden, - ze deden alleszins héél plechtig.

Het ambacht bezat een gildhuis met een pleintje ervoor, een tuin met een hoveniershuis aan de achterkant. Om een of andere reden stond het hoveniershuis leeg, en het werd als woonst aan J.J. BOSSART aangeboden.

BOSSART was allicht gelukkig, dat hij tenslotte toch een thuis in Oostende had, en op 27 maart 1743 werd de pachtovereenkomst ondertekend, en wel vóór notaris Philip RYCX. Namens het ambacht der vrij billanderlieden (of vrije schippers) traden veel mensen op : Adriaen ASSEMAN, "deken van den ambaght", Joannes DIRICX samen met Joannes DE SORGHEN en Joannes VAN DE STEENE als zorgers, tenslotte Jacobus ASSEMAN en Jacobus POODTS, beiden "oud dekens vanden selven ambachte". Er waren ook twee getuigen : de notaris-klerken Joannes DE KNUYT en Philip RYCX de jonge.

Het kontrakt omvat een pachtovereenkomst, die modern aandoet : het is een pacht op drie-zes-negen jaar. Maar telkens drie maand vóór afloop van een termijn, moet J.J. BOSSART laten weten, of hij nog blijven zal, voor een nieuwe termijn van drie jaar. De pachtprijs werd vastgesteld op 28 gulden per jaar, ingaande op 1 april 1743. Mocht de Overheid echter J.J. BOSSART midden in een jaar verplaatsen, dan zal de pachter slechts "moeten betaelen alleenlyck naer rato vanden versgenen tydt".

Natuurlijk moet BOSSART de "plantagien" betalen, die op de tuin staan, en dit na schatting; wat het ambacht ook zal doen, wanneer BOSSART het hoveniershuis verlaat. Wat insluit, dat hij het tuintje niet braak mag lagen liggen.

Maar in de tuin, - noch in het hoveniershuis, - is er een waterput. Daarom zal "den Comparant paghter mogen water haelen vuyt den steenput op de platse van het schippershuys". Maar om die steenput te bereiken, moet BOSSART dwars door het schippers- of gildhuis lopen. Daarom zal hij maar mogen water putten "als den ambaght niet en sal vergadert syn", zodat de heerschappen niet in hun samenkomst gestoord worden.

Iedereen ging akkoord met de voorgestelde overeenkomst, en allen tekenden, de een wat zwieriger dan de ander.

---

Dat staat alles nauwkeurig beschreven in de minuten van notaris publicus Philippus RYCX. Zie Brugge, Rijksarchief. Notariaat. Fonds VAN CAILLIE. Depot 1941, register nr. 34, akte nr. 31.

door Norbert HOSTYN

De "Société Euterpe" was de voorloper van de Oostendse Stadsharmonie. Het was allicht het oudste niet-militaire harmoniegezelschap van de stad, de ensembles van de Retorianen en de Schuttersgilden buiten beschouwing gelaten.

"Euterpe" werd gesticht door ondermeer de reders Emile CORNELIS, M. VAN DEN BROUCKE en door de bankier Alexix LANZWEERT die haar voorzitter werd. VAN DEN BROUCKE zou later LANZWEERT in de functie opvolgen.

De stichting van "Euterpe" gebeurde in 1850, kort na de oprichting van de muziekschool dus. Het ene vulde het andere uiteraard goed aan. De muziekschool stoomde heel wat jonge elementen klaar voor de "Société Euterpe".

Op zondag 13 januari 1856 gaf "Euterpe" een concert met bal in hun lokaal "Sint-Sebastiaan" (Feuille d'Ostende, 13 januari 1856).

Onder de bezielende leiding van dirigent Charles DESMET kende "Euterpe" een langzame maar gestage opgang.

Op 22 november 1891 vierde "Euterpe" feest rondom hun nieuw vaandel (1). Kort nadien maakte de maatschappij een zware crisis door: de discipline raakte zoek, het absentisme tijdens de repetities vierde hoogtij en bij gebrek aan spelende leden kon er tijdens de zomermaanden niet behoorlijk opgetreden worden. Voorzitter Emile DE BREYNE, vicevoorzitter VERHAEGHE-BAELE en dirigent Ernest PIERKOT zagen dit met lege ogen aan.

Dit bleef zo duren tot in 1896. Toen deed de bestuurscommissie een beroep op Ernest DE TAEYE, leraar hobo, fagot & saxofoon aan het Stedelijk Muziekconservatorium, om de scheefgegroeide situatie recht te trekken.

DE TAEYE had zijn opleiding als hoboïst genoten bij Jules LEBERT aan het Gentse conservatorium. Hij componeerde ondermeer een "Serenade voor Engelse hoorn" waarvan "De Plate" het manuscript bezit.

Ernest DE TAEYE wist wat van hem verwacht werd en in korte tijd hielp hij "Euterpe" erboven op. Tijdens het Sinte-Ceciliafeest van 1896 pronkten zijn muzikanten al met nieuwe uniformen en dito kepis. Een commemoratieve penning werd geslagen om dit heuglijk feit te herdenken. Een foto vereeuwigde de leden van de groep. (2).

Onder leiding van de onvermoeibare DE TAEYE was "Euterpe" actiever dan ooit: talloze concerten in de stad; Wapenplein, Kursaal....

In maart 1898 diende het bestuur van de "Société Euterpe" een verzoekschrift in bij het Oostendse stadsbestuur om erkend te worden als de officiële Stadsharmonie. Dat gebeurde in 1904. In 1954 werd "Euterpe" heringericht, maar na enkele jaren bloedde de maatschappij dood.

---

(1) Zie : E. LIETARD, Oostendse numismatiek, tijdschrift De Plate, 16e jg., blz. 87/72.

(2) Zie : Y. VYNCKE, Oostende in Oude Prentkaarten, deel 1, blz. 143.

door Ann CASIER

AUGUSTE WIEGAND

Werd eerder reeds door N. HOSTYN besproken. (\*\*)

LÉANDRE VILAIN

Léandre VILAIN werd geboren te Trazegnies op 26 februari 1866 als zoon van Léandre-Ghislain, opzichter in de koolmijnen te Courcelles en van Marie-Thérèse SEBAUT (1). In een geromanceerd verhaaltje vertelt VAN PAMEL dat de kasteelheer van Trazegnies er bij vader VILAIN op aandrang zijn zoon orgel te laten studeren (2). Volgens een andere versie zou het een prins van het geslacht d'ARENBERG zijn op wiens aanraden Léandre de orgelstudie begon. Waarschijnlijk gepatroneerd door ARENBERG, trok VILAIN naar Mechelen waar hij bij J.N. LEMMENS, aan diens instituut, orgel studeerde. Op een communiefeest van het zoontje d'ARENBERG, te Heverlee, zou VILAIN voor het eerst publiek opgetreden hebben. Hij combineerde zijn studie te Mechelen met een bescheiden betrekking als organist te Leuven bij de Josephieten (3). Na de dood van LEMMENS (1881) kwam VILAIN te Brussel terecht waar hij bij A. MAILLY les volgde aan het conservatorium. Daar behaalde hij op 9 juli 1889 zijn virtuositeitsdiploma orgel met onderscheiding. In 1886 onderscheidde hij zich reeds op het orgelexamen met een concertstuk van THIELE en in 1887, op 21-jarige leeftijd, werd hij laureaat harmonie (4).

Op 3 maart 1890 volgde hij in de Sint Petrus- en Pauluskerk van Oostende de organist WIEGAND op, die naar Sydney vertrokken was (5). Het jaar daarop werd hij ook Kursaalorganist. De periode tussen A. WIEGAND en L. VILAIN werd overbrugd door een zekere LACROIX.

Een der eerste recitals waarvan het programma in Echo d'Ostende vermeld stond was dat van 13 mei 1892 :

- |                               |              |
|-------------------------------|--------------|
| 1. Thème et variations        | Hesse        |
| 2. a. Allegro en la           | Lefébure     |
| b. Bénédiction nuptiale       | R. de Vilbac |
| 3. Prélude & fuga in re klein | J.S. Bach    |
| 4. Sérénade espagnole         | Lefébure     |
| 5. Finale in re               | J.N. Lemmens |

Hij muntte uit door speltechniek, zijn kennis van het orgel en zijn artistiek enthousiasme. Hij kon het scepticisme dat tegenover het orgel bestond doorbreken : het orgel was niet meer uitsluitend een kerkinstrument, het kon evengoed profane gevoelens uitdrukken, want VILAIN kon gewone, volkse melodieën brengen, zoals "Stances" van FLÉGIER (6). VILAIN was ook een zeer groot Bach-bewonderaar en kende het orgel-oeuvre van BACH helemaal (7).

Op 3 juli 1891 trad hij als solist op in een gemend concert voor orgel en symfonieorkest :

(\*) Over het orgel, ingehuldigd in 1888, zie "De Plate", 16e jg., 1987, blz. 154

(\*\*) Zie "De Plate", 11e jg., 1982, blz. 191.

- |  |              |
|--|--------------|
| 1. Ouverture de la Muette<br>de Portici    | D. Auber     |
| 2. Stances (orgel)                         | Flégier      |
| 3. Fantaisie sur des motifs<br>de Mireille | Borelli      |
| 4. a. Simple aveu                          | Thomé        |
| b. Fanfare                                 | J.N. Lemmens |
| 5. Les Bergers Watteau, air<br>de danse    | Gregh        |

De Antwerpse krant l'Orchestre schreef over VILAIN als "een talentvol artist die Wiegand waardig kon vervangen" (8). Bijna dagelijks bracht VILAIN een orgelrecital, afgewisseld met zo nu en dan een orgel- en symfonieconcert of zelfs orgel- en harmonieconcert. In juni 1894 was het Kursaal volop met zijn akoestische problemen aan het worstelen. Toen werd de oude kiosk afgebroken en een groot balkon geplaatst dat aansloot bij het orgel dat nu twee meter verplaatst werd (9). Verder werden nog enkele kleine veranderingen aan het orgel aangebracht (10).

In juni 1897 werd het nieuwe orgel van de Sint Petrus- en Pauluskerk ingewijd. Het inspelen zou gebeuren door Ch. M. WIDOR, organist aan de St-Sulpice te Parijs, doch op het laatste ogenblik liet WIDOR het afweten en VILAIN nam zijn taak over. Hij voerde er werken van J.S. BACH en Ch. M. WIDOR uit (11).

Regelmatig bracht hij eigen composities. Zo ging zijn "Marche funèbre" voor koor, orkest en orgel in première in het Kursaal op zondag 1 september 1895 (12). De organistenbond van West-Vlaanderen gaf in 1895 een "Treurmarsch" uit van VILAIN, deze was waarschijnlijk een versie voor orgelsolo van de "Marche funèbre". De titelpagina zag er als volgt uit (13) :

Voor God, voor Vlaanderen en de Kunste  
Treurmarsch  
van  
Leander Vilain  
orgelist van de Sint Pieterskerk te Oostende  
uit achting en dankbaarheid opgedragen  
aan  
zijn gewezen leeraar mr. Alphonse Mailly  
uitgegeven door  
den orgelistenbond van West-Vlaanderen  
1895  
er is aan de wet voldaan  
geteekend en gedrukt bij  
Breitkopf en Hartel te Leipzig

Daar VILAIN bevriend was met de Parijse organist Ch. M. WIDOR, kon hij deze ertoe overhalen hier in het Kursaal te komen optreden. WIDOR dirigeerde er toen zijn eigen orkestwerken en bracht delen uit eigen orgelsymfonieën. Hij dedicaceerde bij die gelegenheid één van zijn partituren aan L. VILAIN, die uit bewondering voor deze organist zijn villa aan de Van Iseghemlaan tot "Villa Widor" doopte (14).

In 1897 ging VILAIN op concerttournee naar Groot-Brittannië, waar hij niet alleen op de orgels van Cristal Palace, maar ook op deze van Bedford, Rugby en Bradford speelde. In deze laatste



gaf hij vier recitals, veertig werken in totaal en speelde alles uit het hoofd. De Bradfordshire Standard bracht zeer lovende kritiek (15). In Groningen speelde hij op 30 september 1897 de nieuwe orgels van de Friese hoofdstad in (16). Soms wijdde VILAIN een orgelauditie aan één bepaalde componist, zoals aan César FRANCK, Eugène GIGOUT of Théodore DUBOIS (17).

Op 6 mei gaf VILAIN dan een concert in de Ste-Cecilia-academie te Rome. Hij bracht er BACH en WIDOR, met heel wat succes (18). Zo werd hij op 13 mei 1899 uitgenodigd om de nieuwe orgels van de H. Maria en St-Charles van Aghakerk te gaan inspelen te Algiers en hetzelfde seizoen nam hij ook nog te Marseille zijn plaats aan het orgel in, waar hij concerten gaf voor de "Association Artistique". Marseille werd een stad die hij nog geregeld zou aandoen op zijn concerttournees. Ook het grote orgel van de St-Andrékerk te Grenoble bespeelde hij en kreeg er felecitaties van Th. DUBOIS, directeur van het conservatorium van Parijs (19).

- (1) N. HOSTYN, art. Vilain, Léandre, organist, toondichter en leraar orgel in Nationaal Biografisch woordenboek, dl. 9, Brussel, 1981, kol. 819.
- (2) G. VAN PAMEL, De organist Léandre Vilain, in Ons Volk ontwaakt, 1926, p. 148.
- (3) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 40.
- (4) E. GREGOIR, Deuxième complément et supplément au volume : les artistes musiciens belges au XIXième siècle, Brussel-Parijs, 1890, p. 239.
- (5) N. HOSTYN, Ibid.. E. GREGOIR, stelt als jaartal waarop Vilain naar Oostende komt 1889 voorop.
- (6) S.O., 31.05.1891 en E.O., 05.07.1891.
- (7) S.O., 23.07.1898.
- (8) E.O., 18.06.1893.
- (9) S.O., 09.06.1894.
- (10) S.O., 24.06.1894.
- (11) S.O., 08.06.1897.
- (12) F.O., 08.09.1895.
- (13) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 43.
- (14) N. HOSTYN, Ibid.
- (15) S.O., 09.07.1897.
- (16) S.O., 30.09.1897.
- (17) E.O., 10.05.1898; 17.05.1898 en S.O., 28.06.1898.
- (18) S.O., 14.05.1899.
- (19) S.O., 28.05.1899.

(vervolgt)

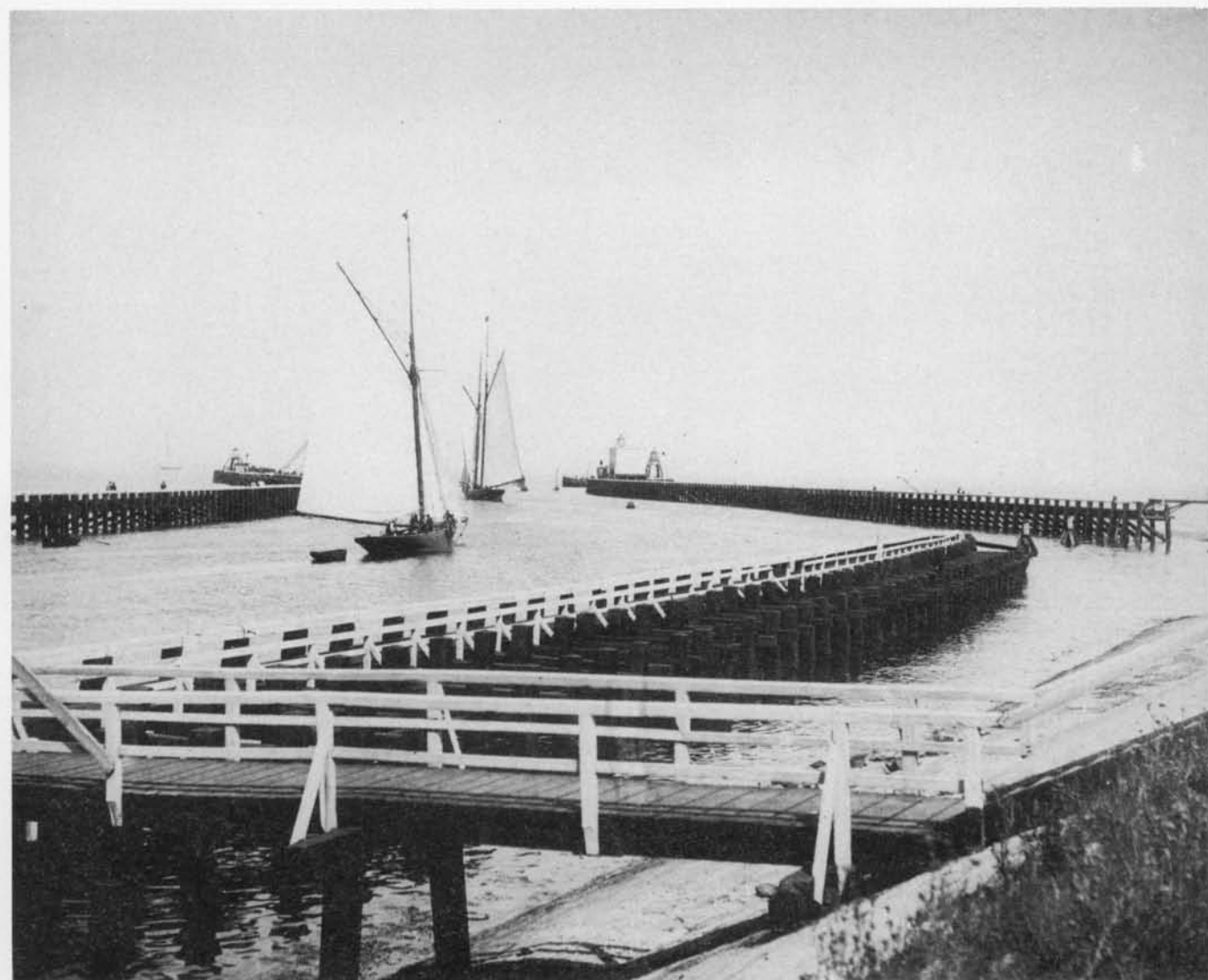
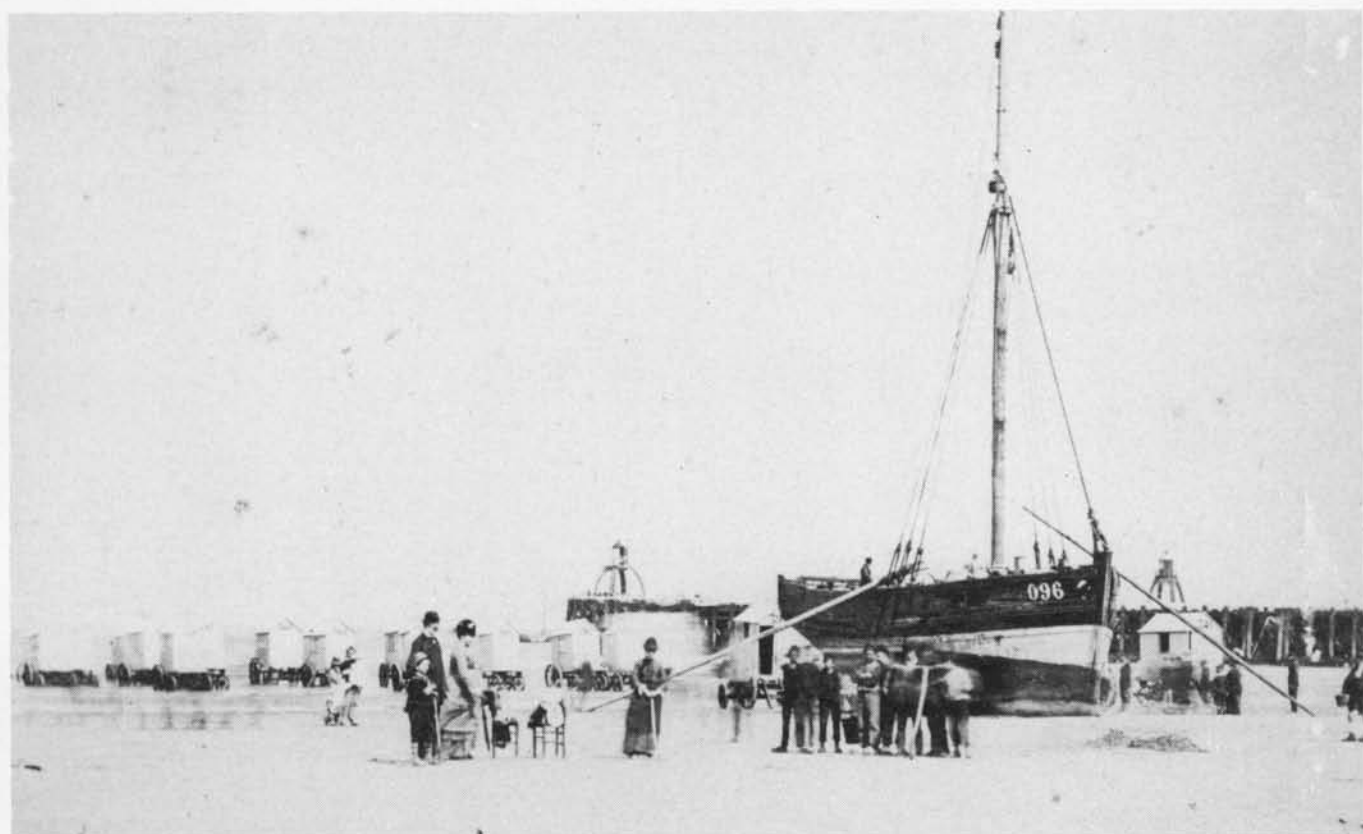
#### ENSORIANA

In de Antiekbeurs in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel, januari 1989, presenteerde G. VAN HOOREBEKE, prentenhandelaar in Brugge een exemplaar van de ets "Baden te Oostende" (T 115 2/2).

Speciaal was de opdracht aan één van Ensor's professionele drukkers van zijn etsen, nl. J.B. VAN CAMPENHOUT : "au bon tireur J.B. VAN CAMPENHOUT".

Norbert HOSTYN

# STRAND EN HAVENGEUL OMSTREEKS 1885



OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (9)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

3. DOCUMENTEN

- 1° Interview met de heer VAN GLABBEKE burgemeester te Oostende over de overstromingsramp van februari 1953.  
N.I.R.; 1 plaat.
- 2° 75e Bal du Rat Mort-Casino-Kursaal Oostende 27-2-1971 : korte geschiedenis van het Bal du Rat Mort en commentaar van Frank EDEBAU over "Carnaval en Oostendse kunstenaars" in het Nederlands en het Frans.  
Sonopresse; 1 single.
- 3° In het radioprogramma "Take 5" van 9-10-86 van Radio Andromeda : Interview met Georges VANDUYVENBODEN over Jazz en de uitgave van de catalogus in boekvorm "Jazz op plaat", met uitgekozen bijhorende muziek.  
1 geluidscassette.
- 4° Oostende (videocassette) : strand, zeilen, stadscentrum, koninklijk bezoek, showband festival, visvangst, Maria-Hendrikapark, zeeëxcursies, sport, Nacht van 't paard, avondmarkt, Woefi-show, Oostende beweegt, Spel zonder grenzen, Holiday on ice, (alle attracties van Casino-Kursaal), old timers rally, aankomst Sinterklaas, cimateirestoet, carnaval, Bal Rat Mort, cabaret.  
Productie WAF Oostende; 1 videocassette (systeem 2000) VCC120.

DOCUMENTEN OPGENOMEN BUITEN OOSTENDE

GISTEL

- 1° Klanken uit Gistel : o.a. Koraal uit de Sinte-Godelieve Processie "Godelieve hoogverheven" door Parochiaal zangkoor Sinte-Godelieve o.l.v. G. MAERTENS met orgel door E.H. D'HONDT.  
De Geschiedenis van Gistel door A. VANSEVENANT.  
De verschillende liederen en muziekstukken worden uigevoerd door Koperensemble uit de Harmonie van Koekelare; Kon. Fanfare de Orfeonisten Moere; Harmonie Eendracht en Kunstliefde Gistel; Jongerenkoor Gistel; G. MAERTENS op het orgel van Moere; Gistelse Tyrolerkapelle.  
Discus 6834; 1LP (uitgave 1981, 1982 ?).

KNOKKE-HEIST

- 1° Stem kandidaat volksvertegenwoordiger A. VANDENDRIESSCHE (uit Heist aan zee), Partij van vrijheid en vooruitgang.  
B-kant ; dans met mij, gezongen door Erik RENARD.  
Ferlayn F 1030; 1 single.

KOKSIJDE

Nationaal Orgelmuseum te Koksijde : 9 LP's :

- 1° Mortierorgel met 92 toetsen.
- 2° Bibi mortierorgel met 67 toetsen.
- 3°, 4° en 5° De Zwarte Kat : het mortierorgel met de fluwelen stem.
- 6° en 7° Folklore draaiorgel Verbeeck 1921.
- 8° en 9° Kermisorgel Verbeeck 1920.

#### 4. KINDERPLATEN

##### OPGENOMEN BUITEN OOSTENDE

##### NIEUWPOORT/VEURNE

- 1° De steen der wijsheid; De speelgoedboom door Poppentheater Schokkeljoen; tekst van Kamiel VANDECASTEELE. Stemmen van K. Vandecasteele, G. Decorbe, M. Vandergucht, J. Joseph en J. Counye.

Kontaktadressen te Veurne en te Nieuwpoort.  
Wonderland LPZ 546; 1LP (uitgave 1977).

#### 5. VOLKSDANS

De Oostendse : een typische "schots" (scottish) algemeen verbreid einde vorige eeuw en aanvang deze eeuw onder verschillende benamingen o.a. gekend als "Ostendaise". De hier gebruikte melodie heet "Selma Schottische".

- 1° De Oostendse.

In de reeks "Dans met ons" gemeenschapsdansen uitgegeven door de Volksdanscentrale voor Vlaanderen v.z.w. te Antwerpen.  
VDCV S 267; 1 single.

#### 6. LETTERKUNDE

##### Mieke FELIX

- 1° Veertien Oostvlaamse kursiefjes, deel 3 : werk van R. MINNE, H. VAN DAELE, J. DAISNE, L.P. BOON, P. DE SMET, R. LANCKROCK. Declamatie en muziek : Teater Poëzien Gent. Stemmen van Mieke Felix, B. Caekelbergh, S. Saerens; dwarsfluit E. Dequeker.  
Opname Studio Eustachius Rupelmonde.  
Uitgave van Provinciebestuur Oost-Vlaanderen; 1 geluidscassette.

##### Karel JONCKHEERE (Oostende 9 april 1906)

- 1° Nieuwe ballade op een oude romance; Tot mijn hond; Gesprek voor het inslapen; Aankomst in het duin; Bij de dood van een parelhoen; Moeder; Fabel van de bloedtransfusie; Ballade van de handen; Gene zijde van het woordenboek; Misverstand / door Karel Jonckheere. J. Van Eetvelde, voordracht.  
De Nederlandse pocketplaat NPP 5008; 1 single.
- 2° Poëzie in het Paleis : Brussel 28 september 1966, georganiseerd door het Kunst en Cultuurverbond : herinneringsplaat met werk van 27 auteurs waaronder Karel Jonckheere.  
KB 3057; 1LP.
- 3° Poëzie in Vlaanderen : met o.a. het gedicht Nieuwe ballade op een oude romance van Karel Jonckheere.  
J. Schevernels, G. Vermeersch, voordracht.  
DGG 135073; 1LP (uitgave 1968).
- 4° Poëzie in Vlaanderen deel 2 : met o.a. het gedicht Moeder van Karel Jonckheere.  
J. Schevernels, G. Vermeersch, voordracht.  
DGG 135106; 1LP (uitgave 1969).
- 5° Liefdeslyriek uit de Nederlanden : met o.a. het gedicht Hart op reis van Karel Jonckheere.  
V. Van Kerkhove, samensteller; J. Schervernels, G. Vermeersch en J. de Meyere, voordracht.  
Polydor 2420 035; 1LP.

Julien VAN REMOORTERE (Beveren 8 april 1930)

- 1° Fragmenten uit de jeugdliteratuur van Noord en Zuid : met o.a. Het paard van de brouwer uit De postbode van Liefhuizen van J. Van Remoortere.  
A. van Avermaet, E. Loos, F. Fraters, J. Florquin, voordracht.  
ASLK 1; 1LP.
- 2° Omdat je... : met o.a. Bagatel; Afscheid, tekst van J. Van Remoortere.  
W. Samoy, muziek, zang, gitaar; met begeleiding.  
E.D.B. Records 77/01; 1LP + tekst (uitgave 1977).

\* \* \*

aanvulling : Roger VANHAVERBEKE

- 13° Jazz Bilzen : met o.a. Petite suite; Gigi's pad door The New Sadi Quartet. Blues waltz door Jack Sels Trio. In beide ensembles speelt R. Vanhaverbeke contrabas.  
Opname op 28 augustus 1966; uitgave van het Davidsfonds.  
Europese Fonoclub DL 111428; 1LP (uitgave 1966).

(vervolgt)

---

#### STADSGENOTEN IN RECENTE PUBLICATIES

Oscar DE CLERCK (beeldhouwer) : l'Art Déco en Belgique (tentoonstellingscatalogus), Elsene (Gemeentemuseum), 1988.

Frank EDEBAU (gewezen conservator Musea Oostende) : N. HOSTYN, In memoriam Frank Edebau, in Museumleven, jaarboek 1987.

James ENSOR : S. GOYENS DE HEUSCH, Het impressionisme en het fauvisme in België, Antwerpen, 1988.

Willy FINCH : zie J. ENSOR.

Pieter DE RY (kaper) : artikel van Walter DE BROCK, in Het Visserijblad, september 1988, p. 36 e.v.

Michiel MANSVELT (kaper) : artikel van Walter DE BROCK, in het Visserijblad, januari 1989, p. 34 e.v.

August MICHIELS (beeldhouwer) : N. HOSTYN, G.M. (tentoonstellingscat.), Oostende (Museum voor Schone Kunsten), 1988 (omslagfoto van J.J. SOENEN).

Cornelis REES (kaper) : artikel van Walter DE BROCK, in Het Visserijblad, juni 1988.

Filips VAN MAESTRICHT de jonge (kaper) : artikel van Walter DE BROCK, in het Visserijblad, december 1988, p. 51 e.v.

Omer VILAIN (ere-stadsbibliothecaris) : Robert LEROY, Bibliografie van Omer Vilain, Oostende, 1988. (uitgave beperkt tot 50 gesigneerde exemplaren).

De Redactie

door Norbert HOSTYN

1933

Van 3 april tot 17 augustus 1933 organiseerde een Jan DE CLERCK-comité een tentoonstelling in het Oostendse Kursaal. Tijdens de openingsplechtigheid voerde L. PORTA het woord als voorzitter van het comité. Verder waren er speeches van criticus Jean LAENEN en letterkundige Karel JONCKHEERE. Op 10 augustus waren er verdere voordrachten over Jan DE CLERCK door Désiré STEYNS en kunsthistoricus Maurice DE PRAETERE.

1935

Op 10 maart '35 verscheen een artikel over Jan DE CLERCK in het "Strijdersblad". Het was van de hand van Maurice DE PRAETERE.

In april hield hij een tentoonstelling in het expozaaltje van zijn woonhuis. Bij die gelegenheid schreef M. AUREL een belangrijke bijdrage over Jan DE CLERCK in de krant "Le Phare" (17 april 1935) :

"Jeudi dernier notre artiste ostendais, avait invité ses concitoyens à faire la visite de son studio.

Il le faisait à titre de philanthropie, car, les entrées dont le montant était laissé à la libre générosité des visiteurs était destiné au fonds de la Reine.

Le Premier Echevin des Beaux-Arts, Monsieur Géo VERHAEGHE, avait accepté la Présidence d'Honneur du Comité, qui comportait comme Président : M. le notaire honoraire VAN CAILLIE, le Secrétaire : Emile SMISSAERT et Trésorier : Monsieur V. LIEVENS.

Assez bien d'amateurs de peinture avaient assisté à l'inauguration jeudi dernier et la recette, à envoyer pour les pauvres, sera intéressante.

Nous avons eu plaisir à revoir le studio de Jan DE CLERCK.

Ce peintre, qui a du talent, a tort de se confiner dans sa modestie. Il se fait trop peu connaître.

Ses productions sont variées et c'est ce qui fait le charme de ses oeuvres.

Paul DE MONT l'a bien dépeint en comparant Jan DE CLERCK à un homme parlant plusieurs langues. Il est comme le Flamand de race, qui sait faire vibrer sa palette sous tous les cieux et qui, en même temps, possède le don original de considérer chacun des paysages qu'il rend de l'oeil d'un autochtone.

Comme Jan DE CLERCK nous l'exposait, il crée des atmosphères. Ses tableaux sont vivants et forment un tout parlant. DE CLERCK ne fait pas de l'art pour le magasin. Il peint pour lui, en quelque sorte, poussé par le besoin de s'extérioriser et puis son oeuvre achevée, considère qu'il en a reçu la pleine satisfaction de ce qu'elle peut lui fournir d'agrément.

Nous ne dirons pas que son oeil rend les paysages toujours tel que le profane le voit. DE CLERCK essaie de pénétrer la psychologie de l'objet et tâche d'en rendre les arcanes intérieurs. Sa palette est vive, ses couleurs coulent comme un

ruisseau de lumière, surtout depuis le temps de ses premiers voyages en Bretagne, il en a accentué la profondeur des tons. Avant cela, il se complaisait plutôt à la nébulosité qu'il traduisait dans des effets de brouillard, de pluie, quelque chose l'atmosphère nordique. Après qu'il a ramené du soleil de France si ses toiles perdent par là en mystère, elles gagnent en clarté et en intensité lumineuse.

Une toile de DE CLERCK est comme un poème qu'il faut analyser, et c'est un charme d'entendre le peintre développer l'idée maîtresse de ses compositions, lesquelles ne révèlent pas toujours spontanément l'idée directrice. N'en faisons pas un reproche au peintre, mais plutôt à la peinture et ainsi nous en revenons au problème ardu et jamais tranché, qui mit aux prises les partisans des arts plastiques contre ceux prétendant que la littérature seule était capable de pénétrer les tréfonds de la pensée de l'artiste et de la rendre dans son plein développement.

Rappelons-nous la fameuse statue de Laoccon et de ses fils encerclés de serpents.

Nous conseillons vivement à ceux que les Beaux-Arts intéressent, d'aller visiter le studio DE CLERCK, 15, rue de Bruxelles.

Ils seront reçus avec grande affabilité et surtout sans aucun esprit mercantile, puisque aucun tableau n'est à vendre pendant l'exposition.

En même temps qu'une satisfaction d'art, nos concitoyens pourront participer à une bonne oeuvre, en versant leur obole pour l'appel de la Reine."

1937

---

Van 16 september 1937 dateert een gelegenheidsfoto, gemaakt naar aanleiding van de tentoonstelling "Groupe d'art wallon contemporain" in het Kursaal te Oostende. Op die foto zien we ondermeer James ENSOR, Antoine SCHYRGENS, Emile BULCKE en Jan DE CLERCK. Het samentreffen van deze vier kunstenaars op die groepsfoto maakt ze tot een uniek document (1).

In september 1937 maakte Jan DE CLERCK een reis naar Lourdes. Te Biarritz maakte hij enkele aquarellen. Tijdens dezelfde reis bezocht hij de Internationale Tentoonstelling te Parijs.

1939

---

Als voorzitter van de "Internationalis Artium Corporatio" sprak Jan DE CLERCK op 28 mei 1939 een rede uit tijdens een bijeenkomst in het Provinciegebouw te Brugge. In zijn nagelaten archivalia vonden we een handgeschreven leidraad van die redevoering terug (2). Daaruit halen wij volgende essentiële passages :

"... Met Pax aan de top werkt de Internationalis Artium Corporatio in alle stilte voor eenieders welzijn en verbroedering. Onze 'Corporatio' hangt van geen enkel regeering af maar behoort tot alle landen. Scheppende beroepsschilders, beeldhouwers, hoogleeraars & licenciaten in archeologie en kunstgeschiedenis en eenige uitgelezen personen zijn vereenigd om te bereiken het hooger, het beter leven... In de laatste maanden hebben menige onzer leden grooten bijval genoten onder andere den

Franschen beeldhouwer Maurice RINGOT met het monumentaal borstbeeld ingehuldigd in oktober laatstleden - de welgeslaagde retrospectieve van schilder Willem PAERELS in Den Haag - 'His Majesty King George' van den Engelschen beeldhouwer Sir William REID DIRK is hoog geprezen en zal weldra voltooid zijn - van beeldhouwer Oscar DE CLERCK de grote basreliëf of fries uitgevoerd in Dinanterie thans prijkkende in 't Belgisch Paviljoen te New-York - Het overgroot succes van Frank BRANGWYN en Jules DE BRUYCKER met hunne etsen te Brussel - Het onlangs uitgegeven boek 'Les heures Italiennes' van Jules BOSMANT, is aantrekkelijk - van Professor Nicolay RAYNOFF Bulgaarsche schilder en dichter, auteur van een nieuwe kunstgeschiedenis verschijnt in 12 grote volumes. De doeken van den grooten Mexikaanschen schilder Diego RIVERA te New-York zijn nogmaals een nieuwe veropenbaring, enz., enz...."

1940-1945

---

Net als voor iedereen betekende de oorlogsjaren harde, droeve tijden voor Jan DE CLERCK. De brand van het Stadhuis-museum in mei 1940 was een ware ramp voor het Oostendse kunstpatrimonium. Talloze meesterwerken verdwenen in de vlammen; ook werken van Jan DE CLERCK, ondermeer zijn "Onder Sneeuw" en het "Portret van Xavier Decock".

In juli '40 schonk DE CLERCK een geaquarelleerde repliek van "Onder Sneeuw" aan de Stad Oostende : in goudgeel en wit zien we de verstilde scheepswerven aan het "Derde Handelsdok". Wachtend op de dooi (3). In een Oostendse privéverzameling bevindt zich een versie in houtskool van dit superbe werk.

Naar verluid zou Jan DE CLERCK tijdens de oorlog vanwege de Duitse overheid voorstellen voor tentoonstellingen hebben gekregen. Stellig besloten zich buiten de politieke molen te houden, zou DE CLERCK elk aanbod afgeslagen hebben.

Dan kwam de evacuatie van de oudere stadbevolking... In februari '44 kreeg Jan DE CLERCK vanwege de Duitse overheid het bevel in de loop van maart '44 Oostende te verlaten. DE CLERCK en zijn vrouw vonden onderkomen in het Brabantse plaatsje Oisquercq. Jan DE CLERCK schilderde er tal van lichte aquarellen : velden, tuinen, bossen, buitenlui...

Bij hun terugkeer in 1945 vonden ze hun huis fel beschadigd terug. De herstellingswerkzaamheden waren een onoverkomelijke overbelasting op het budget van de DE CLERCK's.

---

(1) afgebeeld in : N. HOSTYN, Emile BULCKE, Oostende, 1988.

(2) Rede uitgesproken door de Heer Ondervoorzitter Jan DE CLERCK op 28 mei 1939 in het Provinciaal Paleis, Balconzaal te Brugge. (klad bewaard in de archieven van "De Vrienden van Jan DE CLERCK").

(3) Verkrijgbaar als prentkaart in het Museum voor Schone Kunsten, Oostende.

(vervolgt)



## PERIKELEN ROND EEN VISSERIJ MUSEUM

door François COOPMAN

Alhoewel Oostende jarenlang de voornaamste vissershaven was van de Vlaamse kust stellen wij vast dat, nu onze vissershaven (1) een langzame dood tegemoet gaat (de aftakeling is reeds enkele jaren aan de gang) en Zeebrugge haar plaats heeft ingenomen, er weinig overblijft dat kan getuigen van haar bloeiperiode. Misschien dat eerlang de vismijn nog kan geklasseerd worden als een industrieel archeologisch erfgoed. Nochtans werd er in het verleden vaak het feit aangeklaagd dat Oostende geen visserijmuseum bezat en dat, gezien haar faam als visserijstad, deze lacune de stad niet tot ere strekte.

Het fenomeen "museum" is steeds stiefmoederlijk behandeld geweest door onze stad. Reeds in 1919 had A. STRACKÉ, een voornaam persoon in Oostende, voorgesteld de volledige verzameling van zijn museum (2) te schenken aan de stad. Als enige voorwaarde stelde hij dat de verzameling niet mocht verspreid worden doch tentoongesteld in één gebouw. De stad is nooit ingegaan op het voorstel en vond het zelfs beneden haar waardigheid te antwoorden op het voorstel. Uiteindelijk werd de verzameling geschonken aan het O.L.Vrouwe College, Oostende. Alle voor-oorlogse "kollegeschieters" zullen zich wel de "natuurkundeklas" van het "groot" college herinneren.

In 1926 was het Le Carillon die de aandacht vestigde op het feit dat er in de stad een schat van interessante maritieme voorwerpen verzameld waren in diverse instellingen, zoals de Stedelijke- en de Vrije Visserijschool, alsook in het O.L.Vrouwe College, maar spijtig genoeg waren die verzamelingen niet toegankelijk voor het grote publiek. Dank zij het initiatief van de toenmalige stadarchivaris, C. LOONTIENS, werd er in 1930 een lokaal museum ingericht in het Fort Napoleon. Ook maritieme voorwerpen maakten deel uit van de verzameling maar van een werkelijk maritiem- of visserijmuseum kon men niet gewagen.

In 1934 scheen er echter schot in de zaak komen. In de gemeenteraadzitting van 14 december stelde raadslid ELLEBOUDT voor, zoals er reeds in zijn Zeewacht verscheen, een museum op te richten, teneinde de kunstwerken, eigendom van de stad, nu overal verspreid en zelfs opgeborgen buiten het bereik van het publiek (3) tentoon te stellen. Raadslid MAJOR zag het anders en stelde voor het project van een zekere BOUCHERY te onderzoeken. BOUCHERY had namelijk voorgesteld een visserijmuseum in te richten in de oude vismijn (in de volksmond gekend als de "sierk"). MAJOR was van oordeel dat museum niet alleen van belang was voor het toerisme maar ook voor de opleiding van de vissers.

Dit voorstel scheen in goede aarde gevallen te zijn want in de gemeenteraadzitting van 15 maart 1935 werd de zaak uitvoerig behandeld. Schepen van Openbare Werken, J. PEURQUAET, had, via de speciale kommissie, een bestek laten opstellen. De technische diensten van de stad waren van oordeel dat voor de aanpassingswerken in de oude vismijn een budget van 72.728,59 ₣ ruim voldoende was. Niet iedereen was echter gelukkig met het project. GOETGEBEUR was van oordeel dat een visserijmuseum, in de onmiddellijke omgeving van een vis- en vroegmarkt (4), niet op zijn plaats was. ELLEBOUDT was nu voorstander om er een stadsbibliotheek in te richten, gezien men in het fort Napoleon reeds over een museum beschikte. Schepen VERHAEGHE en MAJOR waren wel voorstander.

Gezien de onenigheid in de raad werd de zaak teruggestuurd naar de commissie voor een nieuw onderzoek.

Op de zitting van de gemeenteraad van 4 oktober 1935 werd door J. PEURQUAET het nieuw voorstel ingediend dat als volgt luidde :

Mijnheeren,

In de Gemeenteraadszitting op 15 maart 1935, werd door uwe Commissie een voorstel nedergelegd betreffende het inrichten van een Museum voor zeevisscherij in de gebouwen der oude Vismijn.

Het genot van deze gebouwen werd ons door den Staat (Ministerie van Openbare Werken) voorloopig toegekend bij brief van 17 November 1937, mits het betalen van een jaarlijksch erkenningsrecht van 100 frank en het afdragen van alle onderhoudskosten. Op de ontworpen constructie van het op te richten gebouw, werden echter, door M. Serruys, grondige opmerkingen gemaakt, bij zoover dat zekere technische wijzigingen aan het voorstel dienden gebracht.

De Gemeenteraad besloot dan ook de zaak terug te zenden naar de Commissie voor nieuw onderzoek en voorstel.

De technische dienst werd hiermede belast en maakte in dien zin een nieuw bestek met plannen op, rekenschap houdende met de gemaakte opmerkingen.

De kosten van de verwezenlijking van dit onderwerp werden beraamd op 76.520,57 frank.

Na grondig onderzoek van dit bestek was uwe Commissie het eens U voor te stellen het Schepencollege die machtiging te verlenen benevens het aanvragen der buitengewone Staatstoe-lage ook beroep te doen op het departement van het Zeewezen om een toelage te bekomen, vervolgens deze werken te laten uitvoeren en de uitgave te voorzien in een nieuw te ontwerpen leening.

De Schepen-Verslaggever,  
J. PEURQUAET

Hierop replikeerde SMISSAERT onmiddellijk als volgt :

Mijnheeren,

Vooraleer die belangrijke beslissing te nemen een nieuw museum te Oostende in te richten, zou ik willen uw aandacht trekken op het volgende : Eerst en vooral : dit inrichten van een Zeevisscherij-Museum is geen noodzakelijkheid, ver van daar. Vóór enkele jaren werd het Napoleon-museum gesticht, dank zij de toewijding van onzen ijverigen bibliothecaris en museum-conservator, M. Loontiens en het doorzicht en vooruitzicht van het toenmalig stadsbestuur. Dit museum mag zich verheugen in een steeds stijgenden bijval. Alleen in de maand Oogst van dit jaar werd er meer dan 10.000 fr. intreegeld geïnd. In dit museum zijn reeds veel voorwerpen, die de zeevisscherij aanbelangen, ondergebracht; en daar is nog zeer veel plaats om nieuwe voorwerpen bij te zetten. Die noodzakelijkheid van een nieuw zeevisscherij-museum dringt zich dus niet op. Maar waarom ik mij volstrekt tegen dit zeevisscherij-museum verzet, is wegens de nieuwe uitgaven die dit museum zal vergen. Wij spraken hier van een eerste uitgaaf van 76.000 fr. Maar dit is nog maar een begin. Voeg daarbij dan de meubileering, het benoemen van een nieuwe standvastige bediende, zonder al de staartjes te rekenen, die zonder twijfel zouden volgen.

Zijn der dan werkelijk geen nuttige werken in de Stad uit te voeren, van meer dringenden aard dan dit nieuw ongevraagd museum ?

De kerk van de nieuwe wijk Opex staat reeds sedert twee jaar onvoltooid en ongebruikt, en er wordt niet aan voortgewerkt, bij gebrek aan geld. Het regent daar langs alle kanten en alleen, aan herstellingen aan dit nieuw gebouw - ik steun op het nieuwe gebouw - zullen er weer duizenden verloren gaan. Vóór een jaar heb ik aangedrongen omdat de Smedenstraat en omliggende straten, die binst den winter een echte modderpoel vormen, zouden gekalseid worden, en als ik van die straten spreek, zou ik van gansch het westerkwartier moeten spreken. En daar komt niets van in huis, bij gebrek aan geld, en wij zouden het geld met 1.000.000 fr. ineens maar door de ruiten werpen.

Neen, Mijnheeren, voor den zomer werd een proper uitzicht aan de oude vischmijn gegeven. Laat het nu zoals het is, de oude vischmijn kan voor een bepaalden tijd nog wel zóó blijven, vermits er twee huisbewaarders in wonen, om er voor te zorgen. Desnoods kan zij gebruikt worden om er tijdelijke tentoonstellingen, bijv. van zeemotoren of van zeemonsters, in te houden. Maar, omwille van de stadskas en de hoogstdringende werken, die wachten op een uitvoering, laat ons aan dit onnoodig museum verzaken, dat weer veel geld zal kosten en weinig om niet te zeggen "niets", zal opbrengen. Daarbij wij moeten voorzichtig zijn dat wij ons niet belachelijk maken, omdat wij met een kostelijk zeevisscherij-museum zouden zitten, waar er niets of weinig aantrekkelijks te zien zou vallen.

Schepen PEURQUAET betreurde het onthaal dat zijn voorstel te beurt viel, een voorstel dat hem ingegeven was door de lokale pers en hij vroeg de stemming voor het principe van het project. Raadslid BLONDÉ, gewezen kapitein ter visserij, was natuurlijk voorstander en was overtuigd dat veel opgevist tuig, o.a. "de monstervis" veel belangstellenden zou aantrekken. EDEBAU stelde nog voor de volledige verzameling van het fort Napoleon over te brengen naar de oude vismijn terwijl schepen VERHAEGHE wel liefhebber was voor een visserijmuseum doch eerst het advies wenste van schepen VROOME, Schepen van Geldwezen.

SMISSAERT, DE tegenstander van het project, deed nog een ultieme poging alles te kelderen en wees er op dat :

- er voldoende ruimte voorhanden was in het fort Napoleon om er een visserijmuseum in te richten.
- het noodzakelijk zou zijn veel bedienden te benoemen, dus ook aanvullende financiële lasten.
- de onderhoudskosten van het museum hoog zouden oplopen.
- men uiteindelijk alles kon verzamelen en later op de gronden van het oud gasgesticht een visserijmuseum oprichten.

Hij noemde het een weeldeuitgave. Het laatste woord was nu aan VROOME (5). SMISSAERT vond het voorstel zeer nuttig maar het was financieel niet te realiseren. De 76.000 fr zou zeker een staartje krijgen en kunnen oplopen tot 1.000.000 fr. Hij haalde het voorbeeld aan van het badpaleis. "Het begon met 13 miljoen maar wat is er nadien niet bijgekomen. Het project visserijmuseum zal in een 'farde' geklasseerd worden met zoveel andere projecten die financieel niet haalbaar zijn".

Uiteindelijk werd het voorstel ter stemming gelegd en aangenomen met 19 stemmen tegen 1 en 1 onthouding. SMISSAERT stemde tegen

en PORTA koos de gulden middenweg, hij onthield zich. De gemeenteraad keurde in beginsel de inrichting van een visserijmuseum goed maar "koken kost geld", geld waar alles om draait en gezien er geen centen voorhanden waren kwam er van het project "visserijmuseum" niets terecht. De desbetreffende "farde" ligt misschien nog ergens onder het stof of is verdwenen in de vuurhaard van de meidagen '40.

Het is slechts een magere troost dat in het museum van de heemkring "De Plate" een lokaal werd ingericht m.b.t. de zeevisserij.

Het stadsbestuur van het kleine Oost-Duinkerke (7) heeft gelukkig het initiatief genomen, dat in de "koningin der badsteden" ontbrak, en heeft daar, onder de kundige leiding van een rasechte Oostendenaar, wijlen Gaston DESNERCK, een juweeltje van een visserijmuseum ingericht. Jaarlijks komen er een 50.000 tal bezoekers over de vloer en een steunende Vriendenkring telt er 350 leden; ook een twintigtal Oostendenaars betalen er hun jaarlijkse bijdrage. Benevens radio- en TV-reportages worden er regelmatig teken- en fotowedstrijden ingericht, bezoeken aan buitenlandse visserij- en zeevaartmusea, voordrachtavonden en visserijfolkloremarkten, kortom, het bestuur van de Vriendenkring zet zich volledig in ten bate van het museum, een spiegel van de Vlaamse zeevisserij en een bezoek overwaard.

- 
- (1) In het vlot- en houtdok is het nog slechter gesteld. De kranen staan er werkloos bij, hun grijparmen smeken de hemel voor het manna dat maar niet komen wil.
  - (2) Zie de talrijke bijdragen in De Plate door G. BILLIET, inzonderlijk nr. 5 mei-augustus 1982. In 1914 had STRACKÉ alle voorwerpen uit zijn museum in veiligheid gebracht. Het gebouw moest op bevel van de Duiste bezetter ontruimd worden. STRACKÉ schatte de waarde van zijn verzameling op 60.000 Fr.
  - (3) Zijn heden ten dage alle kunstvoorwerpen, aangekocht met het geld van de Oostendse belastingsbetaler, tentoongesteld?
  - (4) Een ander gedeelte van de oude vismijn was bestemd voor het inrichten van een vroege fruit- en groentemarkt. Daarvoor was een budget vooropgesteld van 2.870,70 Fr.
  - (5) Emile VROOME, Schepen van de vissershaven, Schepen van financiën alsook volksvertegenwoordiger. Van zijn hand verscheen de publikatie "De evolutie van de Oostendse vissershaven" (1957).
  - (6) De statuten van de V.Z.W. "De vrienden van het Nationaal Visserijmuseum van Oost-Duinkerke" verschenen in het Staatsblad van 21 april 1978. Het was Honoré LOONES, oud-burgemeester, die het initiatief nam een visserijmuseum en vriendenkring op te richten.
  - (7) De eerste steen van het Nationaal Visserijmuseum werd gelegd op 23 juni 1963. Slechts op 18 september 1976 gebeurde de officiële opening. Ook daar had men veel moeilijkheden ondervonden maar de doorbijters haalden het ! Met ingang van 1 juni 1974 werd Gaston DESNERCK, door het gemeentebestuur, officieel belast met het inrichten van het visserijmuseum.

#### Bronnen

1. Le Carillon van 28.01.1926 en van 07.10.1926.
2. Gemeenteraadszittingen van 1934 en 1935.
3. De Plate nr. 5 van mei-augustus 1982.
4. Mededelingsblad "De vriendenkring van het Nationaal Visserijmuseum van Oost-Duinkerke" nr. 41 van juni 1988.

## NIEUWE BOEKEN

- Bij "Flandria Nostra", Kortemarkstraat 20, 8100 Torhout versche-  
nen er twee facsimile uitgaven van werken betreffende het beleg  
van Oostende.
  - Oostende, vermaerde, gheweldighe, lanckduyrighe ende bloedighe  
Beleggheringhe, Bestorminghe ende stoute Aenvallen. Waerachte-  
lick beschreven door Philippe FLEMING.  
Verschenen in 1621 te 's Gravenhage bij Aert Meuris Boeckdrucker.  
Specificaties : Formaat : 20 x 14  
Volume : 583 blz  
Band : gekartoneerd  
Prijs : 2.300 ₣
- Histoire remarquable et véritable de ce que c'est passé par  
chacun iour au siège de la ville d'Ostnde, de part & d'autre  
iusques à présent.  
Verschenen in 1604 te Parijs bij Ieremie Perier.  
Specificaties : Formaat : 20 x 14  
Volume : 280 blz  
Band : gekartoneerd  
Prijs : 1.500 ₣
- Op 15 october 1989 verschijnt "Oud Oostende in Beeld" deel 4  
door André VAN CAILLIE. Een prentenalbum met 200 zeldzame foto's  
en prentkaarten van oud Oostende.  
Voorintekening uiterlijk tegen 15 juni 1989. Prijs bij voorinte-  
kening 950 ₣ + 50 ₣ verzendingskosten.  
Bedrag te storten op p.c. 000-0486754-08 op naam van Van Caillie,  
Verenigingstraat 36, Oostende of rechtstreeks voorafbetaling  
bij de auteur.

---

## OOSTENDE IN EEN FRANS MANUSCRIPT UIT 1696

In het "Bulletin" van de Kon. Bibliotheek van België te Brussel,  
jg. XII, nr. 2, 5 febr 1968 lezen we onder de rubriek "Aanwinsten"  
volgende interessante bijdrage, nooit eerder gesignaleerd in "De  
Plate", gewoon omdat ons tijdschrift nog niet bestond :

De heer Wim ARNTZ, Bilthoven (Nederland) heeft de K.B. een Frans  
handschrift uit het einde van de 17de eeuw ten geschenke gegeven,  
dat een anoniem reisverhaal bevat, getiteld "Journal de mon voyage  
à l'armée". Het handschrift telt 82 bladzijden, meet 16 x 10 cm  
en is in een fraaie hand met roestbruine inkt geschreven. Het bevat  
het journaal van een reis Leiden-Aat, die door drie Hollanders werd  
ondernomen om een bezoek aan het grote leger der Bondgenoten  
te brengen, dat tijdens een van de veldtochten van de Liga van Augs-  
burg bij Aat zijn tenten had opgeslagen. Over Delft, Rotterdam, Gor-  
kum, 's-Hertogenbosch, Hoogstraten en Antwerpen, zowel te land als  
te water reizend, bereikten zij Brussel. Vandaar vergezelden zij  
een konvooi tot Aat, waar zij op 3 augustus aankwamen. Te paard be-  
zochten zij het kamp van het leger dat 70.000 tot 80.000 man sterk  
was en uit Hollanders, Engelsen, Brandenburgers, Beieren en Span-  
jaarden bestond. De auteur beschrijft het leven in het kamp en ver-  
haalt over de lijfstraffen, die aan deserteurs werden toegediend.  
De drie reizigers verlieten Aat op 9 augustus en vergezelden een

konvooi dat zich over Edingen naar Brussel begaf. Na een kort oponthoud te Brussel bezochten zij achtereenvolgens Mechelen, Antwerpen, Sint-Niklaas, Gent, Oostende, Brugge, Damme, Sluis, Vlissingen, Middelburg, Veere en Dordrecht en keerden over Rotterdam en Delft naar Leiden terug, waar zij op 30 augustus 1696 aankwamen.

Het verhaal is levendig verteld, bevat belangwekkende beschrijvingen van alle steden en hun vestingswerken en wemelt van leerzame bijzonderheden over al wat zij tijdens hun reis gezien en gehoord hebben. (Signatuur : III 894) (M.D.)

De Redactie

#### IN MEMORIAM

Op 9 februari 11. ontviel ons Mevr. Nelly SNIJKERS, weduwe van de heer Ernest DE TAEYE, voorzitter van onze Heemkring van 1954 tot 1974.

Samen met haar man heeft Mevr. DE TAEYE gedurende deze 20 jaar het lief en leed meegemaakt van De Plate. Ze was getuige van de vele verhuisperikelen van het Museum en steeds stond ze haar man moedig ter zijde. Zonder lid van het Bestuur te zijn trok ze zich de zorgen van het onderhoud van het Museum aan en stuurde zelfs, op haar kosten, een werkvrouw naar het Museum om de zaak netjes te houden. Als de Plate nu over een rijke verzameling vlaggen beschikt is dit grotendeels aan haar te danken. De vlaggen, die aan de Kring werden geschonken, en soms erg versleten waren, heeft ze met engelengeduld in hun oude glorie hersteld. Weinigen beseffen waarschijnlijk wat ze in die tijd voor de Heemkring betekende. Maar discretie was haar grootste eigenschap.

Toen haar man in 1974 overleed werd ze opgenomen in het Bestuur van de Heemkring.

Op 17 november 1979, naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de Heemkring, werd ze, samen met andere verdienstelijke leden, gehuldigd en ontving ze een Bronzen Plate.

Toen haar gezondheid wat wankel werd nam ze op 1 juni 1985 ontslag als lid van de Raad van Beheer maar bleef wel effectief lid. Ze werd op 30 januari 1986 gehuldigd.

Op 13 februari werd ze ten grave gedragen. Het bijna voltallig Bestuur was aanwezig en bracht haar een laatste groet.

Met het verdwijnen van deze "oude dame" werd een bladzijde van de Plate-geschiedenis omgedraaid.

A. VAN ISEGHEM  
Voorzitter

## VRAGEN

- De heer Max CONSAEL  
Kerselaren 127  
9700 Oudenaarde

zoekt oude foto's van kermiskramen te Oostende met het oog op een publicatie over Foren in Vlaanderen.

Wie helpt hem ?

- Wie kan inlichtingen verstrekken over oude drankstokerijen te Oostende ? Namen van distillateurs of van firma's, adressen, oprichtingsdata, eventueel foto's.

Over maken aan de heer N. HOSTYN  
Feest- en Cultuurpaleis  
Wapenplein - 8400 Oostende

---

## IN DIT NUMMER

- blz. 67 : E. SMISSAERT : "Mondelinge" geschiedenis en lokale geschiedschrijving.
- blz. 68 : J.B. DREESEN : De ontmijsing van onze kust (1944-1949).
- blz. 73 : R. STANDAERT : Het tram- en busstation.
- blz. 74 : E. LIETARD : Oostendse aandelen.
- blz. 77 : E. SMISSAERT : De bibliotheek van het Gemeentekrediet en de bibliografie van de regionale geschiedenis van België.
- blz. 78 : J.G. DE BROUWERE : De ontvanger van belastingen woont in een hoveniershuis.
- blz. 79 : N. HOSTYN : Oostendse muziekmaatschappijen - De Société Euterpe.
- blz. 80 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVIII.
- blz. 83 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (9).
- blz. 85 : Stadsgenoten in recente publicaties.
- blz. 86 : N. HOSTYN : Jan De Clerck, kunstschilder (12).
- blz. 89 : F. COOPMAN : Perikelen rond een visserijmuseum.
- blz. 93 : Oostende in een frans manuscript uit 1696.
- blz. 94 : A. VAN ISEGHEM : In memoriam Mevr. De Taeye.

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

---

CHANGES PAR HENRI BOUCHERY

À L'OCCASION DU MARIAGE DE

Mademoiselle **Angelique Savoye,**

AVEC MONSIEUR

**Auguste Declerck.**

CÉLÉBRÉ A OSTENDE, LE 26 SEPTEMBRE 1853.

1.

ANGÉLOCE à ce banquet chantez votre hymne,  
C'est le bien des plaisirs qui vous y a mené,  
Et vous en présentez en convives joyeux,  
Répétez tous en chœur : Epoux soyez heureux,  
Sur l'air du tra la la etc.

2.

Le sage nous a dit : Les joies sont éphémères,  
Et tout n'est que chagrin sur notre triste terre,  
Amis n'en croyons rien. — En voyant deux époux,  
Chantons, crions bien fort : Ohé que l'Hymen est doux,  
Sur l'air du tra etc.

3.

ANGÉLOCE Bien vous lie à l'objet de vos vœux,  
Auguste pour toujours vous choisit pour sa femme,  
Et nous joyeux témoins de vos tendus serments,  
Nous bénissons le choix des deux époux charmants,  
Sur l'air du tra etc.

4.

L'amour est capricieux c'est un Dieu bien volage,  
Ne souffrez pas qu'il soit le maître du ménage,  
Epoux coulez vos jours sous l'alle d'Amitié,  
Ma foi tout en riant j'ai dit la vérité,  
Sur l'air du tra etc.

5.

Dans les prés verdoyants que l'eau d'Hymen arrose,  
Puissez-vous, ANGÉLOCE ne cueillir que des roses,  
Et couronner au soir d'une amoureuse fleur,  
Le front de AUGUSTE en chantant son bonheur,  
Sur l'air du tra etc.

6.

Amis encor un mot. — Ce sera ma clôture,  
Et puis nos mariés monteront en voiture,  
Le soleil a brillé sur vos fronts radieux,  
Epoux : prenez l'augure : on dit qu'il est heureux,  
Sur l'air du tra etc.



# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
<b>A. VAN ISEGHEM</b>	<b>J.B. DREESEN</b>	<b>J.F. FALISE</b>	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

**JAARGANG 18 Nr. 4 april 1989**

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### APRIL - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen

A. Op zaterdag 15 april 1989 om 14.30

- KEN UW STAD - Wandelvoordracht, voorafgegaan door een korte uiteenzetting, over de werken aan de SINT PETER en PAULUSKERK gevolgd door een bezoek ter plaatse.

De werken aan onze Sint Petrus- en Pauluskerk slepen nu al jaren aan. We noteerden dat de rechtse toren onlangs afgewerkt was en stellingvrij werd, maar dat is zowat alles dat we over de herstellingswerken weten. Wij vonden de heer architect Luc GLORIEUX, sedert jaren begaan met deze herstellingswerken, bereid ons het fijne ervan uit de doeken te doen.

Wij komen samen in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, waar de heer GLORIEUX ons een korte uiteenzetting geeft over de historiek en de stand van de werken.

Na deze uiteenzetting verplaatsen we ons naar de kerk om ter- plaatse de toestand van de herstellingen na te gaan aan de hand van de deskundige uitleg.

Een enige gelegenheid om nu eens uit eerste hand te vernemen wat er juist gaande is met de herstellingen van onze "kathedraal". U moogt het niet missen dus rendez-vous op 15 april om 14u30 in de V.V.F.

B. Tot een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 27 april 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6,

Onderwerp : EEN WATERVLIEGVELD TE OOSTENDE

De spreker : de heer Walter MAJOR

Over de Spuikom te Oostende weten de meesten onder ons dat die momenteel gebruikt wordt om er te surfen en te zeilen, en dat er tot dit doel een drietal clubs gehuisvest zijn waar- onder de BLOSO.

Sommigen onder ons kennen ook iets van de vroegste historiek. Dat deze Spuikom in het begin van deze eeuw gegraven werd als spoelkom die de verzanding van onze haven moest tegengaan. Daarbij wordt dan steevast verteld van de ingenieur die zich door het hoofd schoot, omdat bij de eerste proef het gespuide water de kaaimuur aan de overkant ondermijnde, waardoor de spuikom nooit in gebruik kwam.

De Duitsers vonden er in Wereldoorlog I wel een gebruik voor. In september 1917 legden zij er een vliegveld voor watervliegtuigen op aan.

Ons bestuurslid W. MAJOR, uitstekend kenner van de Oostendse luchtvaartgeschiedenis en mede-auteur van het gekende tijdschrift "Cahier van de Luchtvaartgeschiedenis" zal op deze voordracht een sluijer lichten over het ontstaan, het gebruik en de teloorgang van dit vliegveld voor watervliegtuigen.

Een, voor de meesten van ons, gesloten bladzijde uit de Oostendse geschiedenis. Een enige kans om er meer over te weten krijgt U op 27 april. Warm aanbevolen.

J.B. DREESEN

---

### "OSTENDIANA"

door Agnes SWYNGEDAUF

N.V.D.R. In de toekomst ligt het in onze bedoeling de aanwinsten van de afdeling "Ostendiana" van de Stadsbibliotheek in ons tijdschrift te signaleren. We menen dat het doelpubliek van "Ostendiana" via ons blad daarmee direct bereikt wordt. Mevrouw Agnes SWYNGEDAUF werd bereid gevonden deze rubriek te verzorgen.

KERCKVOORDE, Mia - Ostendiana K.316/1

Louise van Orléans : het vergeten leven van Louise-Marie, eerste koningin van België (1812-1850). Tielt : Lannoo, 1988.

OOSTENDE - Ostendiana O.305/44

Oostende '89, België (woord vooraf Dries Vermeersch). Oostende : Drukkerij Goekint, 1988.

LEROY, Robert - Ostendiana L.493/3

Bibliografie van Omer Vilain : een bloemlezing. Oostende : Robert Leroy, 1989.

DEWULF-HEUS, R.L. - Ostendiana D.397.5/2

Staten van goed "der Stede en de Port van Blanckenberghe" : West-vlaams Genootschap voor Familie- en Wapenkunde, 198?

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/34

"Kortrijkse dierenschilders van de 19e eeuw" : toespraak bij de opening op 7 juli 1987 van de tentoonstelling door N. Hostyn. Overdruk uit : Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk : 1988.

VAN REMOORTERE, Julien - Ostendiana R.355/171

Ippa's Museumgids voor België. Foto's Hilde Van Remoortere. Tielt : Lannoo 1988.

DE PAUW, Evert - Ostendiana P.244/2

Vergelijkende studie van de stand van zaken m.b.t. de automatisering in de Vlaamse zeehavens.

Licentieverhandeling R.U. Gent, Faculteit Rechten, Haven en Maritieme wetenschappen, academiejaar 1987-1988.

DECLLEER, Roger - Ostendiana D.2362/1

100 jaar Vrije Visserijschool "Paster Pype" (1888-1989). Oostende : Druk. Nieuwsblad van de Kust, 1988.

WAUTERS, Christian-Adolphe - Ostendiana W.305/22

Kultureel Centrum "Anto Diez" (Bredene) : jaarverslag 1988. Bredene Gemeentebestuur 1988.

BONNEURE, Fernand - Ostendiana B.715/5

Hubert Minnebo : kunstmonografie. Tielt : Lannoo, 1988.

DE OOSTENDSE HAVENS OP WEG NAAR 1992 : symposiumdocument : Oostende 9 december 1988. C. Mortelmans, symposium-coördinator. Oostende : Oostendse Havengemeenschap, 1988.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/294

René de Coninck : 42 etsen : met een nawoord van Remi de Cnodder. Amsterdam : Van Oorschot, 1964.

---

#### HET ARCHIEF VAN OOSTENDE IN 1814

Over het verdwijnen (verbranden) van het archief van Oostende werd reeds veel verteld, en geschreven, zonder dat er echter aanduidingen zijn over wat er verdwenen is.

In het Rijksarchief van Brugge bevindt zich onder BRUGSE VRIJE nr. 15797, een RÉGISTRE-INVENTAIRE-GÉNÉRAL DES ANCIENNES ARCHIVES DE LA VILLE ET DU PORT D'OSTENDE FAIT EN LA MAIRIE D'OSTENDE LE 24 AOUT 1814.

De "relevé général" die zich op het einde bevindt geeft als "Anciennes Archives" op : 123 kartons met in totaal 15.661 stukken, 523 registers, 2.931 farden, 300 rekeningen en 40 boekdelen met gedrukte teksten.

Bij het overlopen van de register bleek dat het overgroot deel van de stukken dateerde van na het Beleg van Oostende (1601-1604). Hierop waren er slechts twee uitzonderingen.

Onder : LIVRES, RÉGISTRES etc., zonder nr. Un registre écrit sur parchemin contenant des privilèges, octrois, sentences et autre de la ville d'Ostende de 1267 à 1577.

Onder : PONTS, QUAI, PORT, DIGUES, ÉCLUSES et BASSIN, nr. 81. Octrois, décrets de sa Majesté concernant le port, quai, digues, écluses, bassin, etc. depuis 1445 à ce jour - 240 pièces.

Hieruit blijkt dat het archief van Oostende in 1814 geen enkel stuk bevatte dat ouder was dan 1267, datum van de stichting van onze stad.

In verband met de haven was het oudste stuk niet ouder dan 1445, jaar waarin de haven gegraven werd.

J.B. DREESEN

door Ann CASIER

Bij het begin van het seizoen 1899 wijdde VILAIN zijn eerste recital aan Belgische meesters : MAILLY, CALLAERTS, TILBORGHES en César FRANCK, van wie hij het "Pièce Héroïque" en "Fantaisie en la" bracht. Zijn orgelrepertorium was werkelijk zeer groot en omvatte, volgens Saison d'Ostende alle orgelliteratuur van de laatste vier eeuwen, vanaf PALESTRINA en BUXTEHUDE tot hedendaagse meesters zoals FRANCK, WIDOR en SAINT-SAENS. Doch steeds ging zijn voorkeur uit naar BACH (1).

De pers noemde VILAIN "de Rubinstein van de organisten", want niemand kon BACHS fuga's uitvoeren zoals hij. De krant Saison d'Ostende verwachtte dan ook dat, wanneer de transformaties aan de feestzaal zouden gedaan zijn, Oostende een orgel zou hebben als dat van St-Eustache te Parijs, of Albert-Hall in Londen of het conservatorium van Brussel (2). Op 31 augustus 1900 bracht hij een drietal eigen composities, de overige twee nummers waren van O. DEVAERE. Op 6 november wijdde Antwerpen in de grote feestzaal van de Koninklijke Vereniging voor Zoölogie een orgel in. VILAIN boekte er alweer een groot succes bij het inspelen. Het orkest stond onder leiding van Edouard KEURVELS en de pers was unaniem lovend (3).

Op 3 augustus 1902 werd VILAIN bij Koninklijk Besluit benoemd tot professor orgel aan het conservatorium te Gent, wat gold als een soort officiële erkenning van zijn talent. Bij deze benoeming stuurde Charles-Marie WIDOR zijn gelukwensen (4). VILAIN voerde in Gent de Lemmens-methode in. Zowel in binnen- als buitenland werd hij zeer gewaardeerd, onder meer door P. BENOIT, GEVAERT, C. SAINT-SAENS, DUBOIS, CH.-M. WIDOR, MATHIEU...

Hij had toen aanbiedingen gekregen om op te treden te Marseille, Clermont-Ferrand, Côte St-André en Algerije (5). In mei 1903 werden de orgelconcerten de ganse maand door Joseph PETIT verzorgd. VILAIN huwde met Clara VAN WEDDINGEN (1874-1947) en combineerde huwelijks- en concertreis (6). Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren : Jean en Charles (7).

Was het als lichte kritiek bedoeld toen Saison d'Ostende schreef dat VILAIN, als uitstekend organist zich toch liet verleiden om net zoals veel andere musici transcripties te spelen ? Inderdaad kwamen in de programma's werken als "Fantaisie sur Faust" van GOUNOD voor orgel en "Cheval de Bronze", ouverture van AUBER aan bod (8).

Clara VILAIN, echtgenote van Léandre, componeerde blijkbaar ook, want tweemaal voerde hij een "Berceuse" - natuurlijk voor orgel - uit, van haar (9). Op 23 mei 1907 werd in de nieuwe neo-gotische Sint Petrus- en Pauluskerk het orgel gewijd. Sindsdien was de zondagse hoogmis telkens een melomanen-feest (10). Hetzelfde jaar werd hij Ridder in de Leopoldsorde benoemd. In 1909 stierf H. VAN ACKER, cellist aan het Kursaalorkest en tevens leraar muziek aan het Koninklijk Atheneum en werd voor deze laatste functie vervangen door L. VILAIN (12). Nochtans bleef hij ook dit seizoen op post met zijn dagelijks orgelconcert, alleen was het nu om 17 h. (13). In februari 1910 gaf hij te Gent, een recital waarvan het programma volledig aan César FRANCK gewijd

was (14). In de winter van hetzelfde jaar gaf hij nog een concerttournee doorheen Frankrijk, waar hij onder meer Marseille en Lyon aandeed (15).

In juni 1911 las men de naam 'Vilain' op de Kursaalaffiche en nochtans werd hij vervangen door de jonge Oostendenaar Maxim VAN NESTE, die enkele jaren tevoren zijn eerste prijs met onderscheiding behaald had bij VILAIN (16). Tijdens de winter gaf VILAIN ook concerten in eigen land zoals te Doornik evenals te Halle-aux-Draps (17).

Le Carillon d'Ostende gaf na het zomerseizoen van 1911 een overzicht van zijn repertorium : "Et voici enfin le répertoire de l'organiste L. VILAIN : MENDELSSOHN 25; BACH et GUILMANT 24; HAENDEL et LEMMENS 17; WIDOR 15; SALOMÉ et VILAIN 14; LEFÉBURE 13; GOUNOD 12; HAYDN et MOZART 10; MAILLY 9; BOËLMANN, MASSENT, SCHUMANN, SCHUBERT, SAINT-SAENS et WAGNER 7; Th. DUBOIS, G. MARIE et MESSERER 6; C. FRANCK, MEYERBEER et THIELE 5; CHOPIN, FAURÉ, GANNE, LEBEAU, MASCAGNI, RUBINSTEIN, F. THOMÉ et R. de VILBAC 4; BIZET, CHÉRUBINI, DORCHAIN, GIGOUT, GREGH, HESSÉ, LEMAIRE, LEMAIGRE et SCUDÉRI 3; BRAGA, DENZA, DURAND, FIÉVET, FLEURET, GODARD, GRIEG, J. JONGEN, NEUVILLE, PRYS, F. RENARD, RUST, TOSTI et VALDURY 2; ADAM, AULIT, AULET, BOISSIÈRE, CHAMINADE, COUPERIN, DE HOORE, DALCOURT, FLÉGIER, FLAMENT, HARPER, KETTERER, LEONCAVALLO, LACHNER, P. LEBRUN, MARTINI, ROSSE, RAFF, RATEZ, L. STIÉNON du PRÉ, TINEL, TSCHAIKOWSKY, VAN NESTE, WELLINGS et ZWICKER une fois" (18).

Op 23 augustus werd een orgelconcert volledig aan werken van L. RINSKOPF gewijd (19) :

1. Marche cortège
2. Mélodie
3. Epithalamé
4. Tota pulchra est
5. Mélodie
6. Eia !

Vanaf 24 mei 1913 tot 21 juni 1913 werd VILAIN vervangen door Jenny COGEN-VAN RYSSELBERGHE (20) (zie verder). Het ganse seizoen van 1913 werden telkens twee concerten daags gegeven om 12 h. en om 17 h. Het laatste teruggevonden programma van een orgelrecital door VILAIN was het volgende, op woensdag 6 mei om 17.15 h. (21) :

- |            |             |
|------------|-------------|
| 1. Marche  | L. Ganne    |
| 2. Aria    | Stradella   |
| 3. Prélude | A. Mailly   |
| 4. Mélodie | Saint-Saens |

Dan kwamen de vier jaar durende onderbreking vanwege de oorlog. Na de oorlog was de culturele smaak van het publiek grondig gewijzigd. De frekwentie van zijn recitals nam af. In de Sint Petrus- en Pauluskerk genoot hij nog de algemene bewondering. In 1920 maakte hij nog een succéstournee doorheen Spanje. Hij werd als leraar aan het conservatorium te Gent, vervangen door Flor PEETERS in 1931. Toen de tweede Wereldoorlog kwam moest VILAIN, net zoals vele Oostendenaars evacueren en verbleef gedurende die tijd in Ninove.

In januari 1945 kwam hij naar Oostende terug. Hij zou het Kursaal en zijn geliefd orgel niet meer terugzien, alles was verwoest....

VILAIN stierf te Oostende op 16 november 1945 en de begrafenis had plaats op 21 november. De tekst van zijn doodsprentje was als volgt (22) :

"Meester Vilain was kunstenaar, een echte, een geboren kunstenaar. In den gewonen omgang was hij een doorgewoon mensch. Niets van den bombast van veel zelfgewaande kunstenaars, die meenen er mee kennis te geven dat zij het zijn. Maar zat hij nu achter zijn orgelbuffet, ge moest hem gadeslaan. Er kwam eene verheerlijking over hem, iets dat herinnerde aan de verheerlijking van den levenden Christus op den Thabor, alwaar bevoorrechte Apostelen schitterden en straalden, al was het maar op hen eene weerspiegeling van 's meesters glorie ! En wat er in hem zuchtte en zong, en woelde en streefde naar uiting, kwam alsdan naar buiten in een vloed van welluidendheid en kostbare klanken en zijn behoorders rilden en huiverden, overweldigend in stomme verrukking ! Diep in het menschenhart ligt eene harp verschoolen : Hare Snaren zijn niet van brons noch koper, maar bestaan uit de vezels van de hartspier zelf. Velen zijn er niet, die teere snaren kunnen doen trillen; maar worden zij door ene ervarene hand bespeeld, zoo wordt men deelachtig aan Gods eigen pracht. Vilain, gij waart de engel die den troon des Allerhoogsten kwamt afgestegen, die juist de hemelsdeur op een garre kwaamt zetten, en ons, schamele menschen liet luisteren naar het engelenkoor, als was het maar voor één ogenblik..." (bewaard in het V.V.F. - Oostende).

Eén der burens van VILAIN was schilder-journalist A. SCHYRGENS, de man die in "Le monde inconnu des artistes" volgende tekst bracht (23) :

"....Chapel, ancien élève de Jef Dennyn, était le carillonneur attitré de la ville et Léandre Vilain, wallon de Trazegnies, dont on fêta peu avant la guerre de 1940 le cinquantenaire d'organiste de l'église St-Pierre et Paul, remplissait ses fonctions durant la saison au Kursaal. J'étais son voisin. Il habitait tout au bout du Boulevard Van Iseghem. Je l'épiais à l'heure où il passait sur la digue; il tendait la tête vers mon Ier étage et c'était le signal, l'heure du concert d'orgues. Je l'accompagnais pour aller tourner les pages de vieilles feuilles jaunies, poisseuses, que j'arrivais péniblement à décoller.

Fantaisiste à ses heures, les morceaux les plus profanes étaient interprétés avec tant de mesure, lorsqu'il jouait à l'église St-Pierre et Paul, qu'ils incitaient au recueillement.

Sur ses indications, j'enfonçais les registres durcis d'un instrument qui n'était plus en bon état et j'observais la figure émaciée de l'artiste avec ses réactions et ses froncements de sourcils.

Tout en jouant, il me faisait ses confidences. "Vous avez de la chance, me dit-il un jour, au beau milieu d'un passage de "Judex", de pouvoir manger de la soupe, chez moi, on ne m'en fait jamais (24). J'entendais deux Vilain, mais ceux qui étaient là agenouillés dans l'église n'écoutaient que le grand artiste, qui les transportait vers les plus haut cimes.

On venait l'entendre le dimanche à la messe d'onze heures et demie. Et lorsque l'office était terminé, on sortait comme à regret.

Il me demandait quelquefois de lui désigner un morceau de mon choix. Je lui soufflais à l'oreille le nom de Rubinstein. Et pendant l'élévation on entendait un Rubinstein transposé

en chants religieux pour oreilles profanes. Devant mon air satisfait, il ajoutait en se penchant de mon côté : "C'est une petite blague !" Il me l'a souvent joué cette petite blague-là et avec quel art !

Et alors mon regard se portait vers l'inscription gravée dans une plaque de bronze, encastrée dans le mur, à droite des grandes orgues...."

Die bronzen plaat, ter gelegenheid van VILAINS jubileum als organist van de Oostendse hoofdkerk, hangt nog steeds op het doksaal :

1890 - 1940  
Meester Leander Vilain bespeelt  
het orgel der S.S. Petrus en Pauluskerk  
met een buitgewoon maëstra, sedert  
een halve eeuw. God spare hem.

In de universiteitsbibliotheek van Gent worden nog enkele brieven van L. VILAIN bewaard, meestal gaat het om onpersoonlijk, zakelijk geschrijf (25).

Zijn handtekening wordt onder meer bewaard te Leuven op volgende "Klavierauszugen" (26) :

- VII G. BIZET 1 : Carmen (Vilain)
- VII Chr. W. VON GLUCK I : Armide (Vilain)
- VII Id. 2 : Iphigenia in Aulis (Vilain)
- VII G. F. HAENDEL 1, 4 : The Messias (Vilain), Judas Maccabeus
- VII F.J. HAYDN 9, 10 : Symfonieën 1-6, mis 2 (Vilain)
- VII Id. 2 : The seasons (Vilain)
- VII F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY 1 : Athalie, met ingebonden programma-  
boeking van de Athalie-uitvoering op 18.02.1901 om 15 h. in  
Établissement de Saint-Quirin te Huy : Séance littéraire et  
musicale donnée par les élèves, au piano : Vilain (organiste  
au Kursaal et à l'église principale d'Ostende - premier prix  
de Bruxelles). Op het titelblad van de partituur staat dat hij  
die krijgt voor zijn goede medewerking op 18 en 27 februari  
1901.
- VII W.A. MOZART 4 : Mis 7 (Eglise St-Pierre Ostende)
- VII Id. 7 : La flûte enchantée (Vilain)
- VII id. 12 : Mis 12 (Vilain-handtekening)
- VII id. 13 : Requiem (bezittersaantekening)
- VII. G. ROSSINI 2 : Stabat Mater (Vilain)
- VII R. SCHUMANN 1 : Manfred (Vilain)
- VII E. WAMBACH 1 : Yolande (met opschrift : A monsieur Vilain,  
un bien grand artiste, affectueux souvenir E. Wambach décembre  
1893).
- VII R. WAGNER 20 : La Valkyrie (Vilain)
- VII id. 22 : Parsifal (Vilain)

Volgende werken van L. VILAIN werden in het Kursaal uitgevoerd :

- Adagio alla marcia (orgel)
- Adagio & allegro ( " )
- Adagio & marche ( " )
- Allegro ( " )
- Alleluia (orkest & orgel)
- Cantilène (orgel)
- Elégie ( " )
- Fantaisie ( " )
- Fantaisie-orage ( " )
- Intermezzo ( " )

- Introduction & allegro (orgel)
- Introduction & marche ( " )
- Invocation ( " )
- Largo & alleluia ( " )
- Marche funèbre ( " )
- Marche pontificale ( " )
- Marche solennelle ( " )
- Mélodie ( " , ook in zangbewerking)
- Mélodie de Delcourt ( " )
- O filii, variations ( " )
- Prélude ( " )
- Prélude & allegro ( " )
- Romance ( " , arrangement voor hoorn & orgel)
- Romance sans paroles ( " & trombone)
- Salut militaire, (harmonie orkest)  
pas redoublé
- Thème et variations (orgel)
- Toccata ( " )
- Variations en a ( " )
- Variations sur un air ( " )  
populaire
- Variations sur un thème ( " )  
de Ch. SIMAR

ook nog een orgelarrangement van de Ayldor-Walzer van STECHER.

Nog andere werken van VILAIN zijn :

- Tristis est anima mea
- In Memoriam

N.V.D.R. : na zijn overlijden werd het pleintje voor de "Peperbusse" naar VILAIN genoemd.

- 
- (1) S.O., 02.07.1899.
  - (2) S.O., 31.08.1900.
  - (3) E.O., 10.11.1901.
  - (4) S.O., 17.09.1902.
  - (5) S.O., 06.09.1902.
  - (6) E.O., 13.04.1903.
  - (7) N. HOSTYN, art. Vilain, Léandre, toondichter en leraar orgel in Nationaal biografisch woordenboek, dl. 9, Brussel, 1981, kol. 819.
  - (8) S.O., 19.07.1903 en 18.07.1903.
  - (9) S.O., 12.08.1904 en S.O., 11.09.1904. Terug te vinden in de index van de uitgevoerde werken.
  - (10) E.O., 23.05.1907.
  - (11) E.O., 28.11.1907.
  - (12) E.O., 25.04.1909.
  - (13) S.O., 29.07.1909.
  - (14) C.O., 16.02.1910.
  - (15) C.O., 11.12.1910.
  - (16) S.O., 13.06.1911.
  - (17) C.O., 17.12.1912 en C.O., 11.02.1912.
  - (18) C.O., 26.09.1911.
  - (19) S.O., 23.08.1912.
  - (20) S.O., 24.05.1913 t.e.m. 21.06.1913.
  - (21) S.O., 06.05.1914.
  - (22) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 46.
  - (23) A. SCHYRGENS, Le monde inconnu des artistes, Dinant, 1957, p. 178-181.



- (24) N. HOSTYN, art. cit., p. 46. N. HOSTYN stelt in dit artikel dat mensen, die de VILAINS kenden, beweerden dat dit huwelijk niet zo gelukkig was. Mevrouw VILAIN was niet uit hetzelfde culturele hout gesneden als haar echtgenoot en begreep zijn kunstenaarschap niet.
- (25) Gent, Universiteitsbibliotheek, Hs. 2685, Handschriftelijke documenten m.b.t. Léon RINSKOPF.
- (26) Leuven, Universiteitsbibliotheek, depart. musicologie VII.

(vervolgt)

---

#### NICOLAAS DESPARS

(Tijdschrift De Plate februari 1989 blz. 89.59)

In de bijdrage "Over de oorsprong van Oostende" in het bovengenoemd nummer van ons tijdschrift werd de naam DESPARS tweemaal vermeld als DESPART. Wij verontschuldigen ons hiervoor, en geven de lezer, als compensatie een korte biografische nota over deze auteur.

DESPARS, Nicolaas (° Brugge 1522 - + Koolkerke 1597) studeerde burgerlijk en kerkelijk recht, was poorter en op bepaalde tijdstippen schepen en burgemeester van Brugge. Hij schreef tussen 1562 en 1592 een CRONIJCKE VAN DEN LANDE EN GRAAFSCHEPE VAN VLAENDEREN, beginnende in 405 en eindigend in 1492. Volgens V. FRIS, in diens analyse over J. DE MEYERE in 1908, ontleende hij voornamelijk aan deze laatste kroniekschrijver. In feite vertaalde hij diens latijnse tekst in het Nederlands. Wegens de persoonlijke stijl en het natuurlijke vertaaltalent van de auteur kende het een zeker succes en werd in de loop van de tijden vaak afgeschreven. De kroniek die slechts in handschrift bestond, verscheen voor het eerst in druk te Brugge, in 1837-1840.

J.B. DREESEN

---

VRAAG omtrent : 50 jaar "Lagere afdeling O.L.Vrouwecollege Mac Leod".

De eerste wijkafdeling van het O.L.Vrouwecollege "Lagere afdeling" bestaat dit jaar 50 jaar. Om de huidige schoolbevolking voldoende de groei van hun school, maar ook van de wijk rond de school (nl. H. Hart, Westerkwartier, 't Kroontje) aan te tonen werd een project opgestart "50 jaar - Lagere afdeling O.L.Vrouwecollege Mac Leod", met als slotactiviteit de jaarlijkse schoolkermis in juni.

Foto's, krantenknipsels, reproducties of getuigenissen omtrent het prille begin van deze wijkafdeling, maar eveneens van de schoolomgeving zijn welkom. Gebeurtenissen zoals het vinden bij graafwerken in de (?) Molenstraat van een gedeelte van de romp van een Viking (?) schip - of, wie weet er meer over die 2 verdwenen straatjes (Hanegang en Arbeidersgang) op de plaats waar nu het Mac Leodplein zich bevindt of over het jongenspensionaat aan de Nieuwpoortsesteenweg (nu Sint-Jozefskliniek). Kortom de medewerking aan deze activiteiten zitten boordevol vragen.

Uw documentatie en inlichtingen zijn van harte welkom bij : Guido SOENENS, College Mac Leod - Mac Leodplein 11 - of Jan HOSTYN - Zwaluwenstraat 118, Oostende.

door Dirk LAUREYS

DEEL IV - IDEOLOGIE & POLITIEK LEVEN

a) Ideologie

1. Zoals reeds gezegd was PIETERS van huis uit Rooms-katholiek opgevoed (41). In de politiek kwam hij telkens op bij de liberale partij (42), meer zelfs; zijn begrafenis was geen kerkelijke (43) en ook het reeds aangehaalde artikeltje betreurt het feit dat PIETERS de kerk de rug heeft toegekeerd (44). Waarschijnlijk speelt de invloed van de vrijmetelarij hier een rol.

2. PIETERS' houding t.o.v. Vlaams.

Twee feiten laten ons doorschemeren dat hij nogal afkeurig stond wat de emancipatie van het Nederlands aanging. Ten eerste de stelling van MAERVOET die in zijn proefschrift vermeldt dat het Nederlands slechts na 1912 ingang vond in de raad omdat burgemeester PIETERS voordien van oordeel was dat het Nederlands niet paste bij de standing van de vergadering (45). Ten tweede omdat zijn naam nergens vermeld wordt wat het Willemfonds uit Oostende aangaat (46).

b) Politiek leven

1. Gemeenteraadslid (1885-1888)

In 1884 begon zijn politieke carrière als liberaal politicus (47). Op 19 oktober van dit jaar vonden er gemeenteraadsverkiezingen plaats. PIETERS kwam als 3e met 774 stemmen uit de bus (bij een volstreekte meerderheid van 652 stemmen), waardoor hij gemeenteraadslid werd. Op Nieuwjaarsdag 1885 beloofde PIETERS gehoorzaamheid af te leggen jegens de koning en het Belgische volk en zijn ambt plichtsbewust te zullen uitoefenen (48). Bij de gemeenteraadsvergadering van 12 januari 1885 werden leden benoemd voor permanente commissies. PIETERS werd aangeduid tot lid van de commissie van de politie, van openbare feesten, hygiëne en van de commissie voor schone kunsten en openbaar onderwijs (49).

In het kader van de provinciale verkiezingen van mei 1886 stelden men de kiesbureaus samen, Alfons PIETERS werd aangesteld als lid van de tweede sectie (50).

Steekproeven in de gemeenteraadsverslagen nopen me ertoe te zeggen dat PIETERS regelmatig aanwezig was, regelmatig nieuwe initiatieven voorstelde en soms geen blad voor de mond nam (51).

2. Schepen (1888-1892)

Op 17 januari 1888 moest een schepen benoemd worden voor de periode van 6 jaar. Volgens artikel 9 van de wet van 30 december 1887 moest een geheime stemming doorgaan voor de plaatsvervangende van schepen Louis MARYSSAEL (52), die wegens onbekende redenen uit de Association Libérale gesloten werd (53). Vijftien leden namen deel aan de kiezing. Resultaat : PIETERS kreeg 12 stemmen, terwijl de drie andere kandidaten slechts elk 1 stem op hun naam konden schrijven. Hierdoor nam PIETERS de plaats in van MARYSSAEL als schepen van hygiëne en stadsreiniging (54).

Steekproeven in de gemeenteraadsverslagen uit die periode leiden er toe te zeggen dat hij meestal aanwezig was, in de meeste gevallen tussenkwam met korte maar rake opmerkingen (55).

### 3. Burgemeester (1892-1912)

In april 1892 werd burgemeester J. MONTANGIE in een schandaalsfeer bij koninklijk besluit van 29 april uit zijn ambt ontzet. Hij was diezelfde maand voor de rechtbank schuldig bevonden aan het ontvangen van geld van BRESSON, directeur van het kursaal, terwijl hij de kursaardirectie bevoordeelde (56).

Op 7 oktober werd Alfons PIETERS tot burgemeester geïnstalleerd. In zijn openingsrede wijst hij op het feit dat Oostende in korte tijd tot vermaarde badstad is uitgegroeid en beklemtoonde de noodzaak van verdere uitbouw ervan als toeristisch centrum. Als plaatsvervanger voor PIETERS' functie als schepen werd M. VAN LOO met 11 van de 14 stemmen tot schepen verkozen (57).

In het kader van de gemeenteraadsverkiezingen van 17 november 1895 werd in een belangrijke zitting op 30 oktober de lijst opge maakt van de kandidaten van de Association Libérale d'Ostende, waarbij PIETERS benoemd werd tot voorzitter (58). Hij werd verkozen met 3.142 stemmen (bij een kiesdrempel van 2.935 stemmen). De "hereedaflegging" als burgemeester geschiedde op 26 maart 1896 (59).

De leden van de sanitaire diensten van de Oostendse haven kozen volgens het koninklijk besluit van 22 april 1897 hun commissieleden, PIETERS werd bij deze gelegenheid aangeduid als voorzitter (60). Uit hetzelfde jaar dateren de contacten tussen Oostende en het Engelse Eastbourne. Een brief, gepubliceerd in het gemeenteraadsverslag van 1897, van de burgemeester van Eastbourne fungeert als een bedanking voor de receptie aangeboden aan de leden van de Eastbournse gemeenteraad (61).

Koning Leopold II legt op 18 juni 1898 de eerste steen voor de nieuwe haveninstellingen; burgemeester PIETERS wees in zijn uiteenzetting op het steeds toenemende belang van de badstad Oostende.

In augustus 1901 werd het ruitersstandbeeld van Leopold I ("het paard") op plechtige wijze ingewijd, in het bijzijn van PIETERS, die in zijn toespraak de bijdrage van deze vorst onderlijnde voor de groei van Oostende (62). Muzikale omlijsting werd verzorgd door Léon RINSKOPF, met wie PIETERS vriendschappelijke contacten onderhield (cfr. PIETERS' felicitaties bij RINSKOPFS benoeming tot ridder in de Leopoldsorde) (63).

De gemeenteraadsverkiezingen van 18 oktober 1903 domineerden het politieke toneel. Alfons PIETERS werd met 4.332 stemmen (kiesdrempel 4.219 stemmen) herkozen (64). De herbenoeming geschiedde op 19 januari van het volgende jaar (65).

Één jaar voor PIETERS' dood, nl. in 1911 vonden er opnieuw gemeenteraadsverkiezingen plaats. Hij werd nogmaals herverkozen met 4.458 stemmen (66). Op 29 januari van het nieuwe jaar benoemd tot burgemeester (67). Zijn plots heengaan op 30 mei maakte een einde aan een 20-jarige burgemeesterscarrière (68).

### 4. Volksvertegenwoordiger (1892-1894)

Ter uitvoering van het koninklijk besluit van 12 mei 1892 vonden er op 14 juni kamerverkiezingen plaats. Alfons PIETERS werd met 747 stemmen nipt verkozen, de kiesdrempel was 746 stemmen, en werd volksvertegenwoordiger (69).

Slechts tot 19 september 1894 zou hij volksvertegenwoordiger zijn.

De kamerverkiezingen brachten hem slechts 6.322 stemmen, bij een kieslimiet van 9.194 stemmen (70).

Wel valt hierbij aan te stippen dat deze wetgevende verkiezingen volgens de nieuwe kieswetten gebeurden en waren ook voor de Oostendse liberalen een bittere pil, geen enkele van hun kandidaten werd verkozen (71).

Op de kamerverkiezingen van 1902 zag PIETERS af van een plaats op de lijst en werd BUYL kandidaat (72).

(vervolgt)

\* alle voetnota's volgen op het einde van deze bijdragenreeks.

#### TE LEZEN. E.A. VAN HAVERBEKE. "MIJN RODE VOOROUDEERS"

120 bladzijden, rijk geïllustreerd, verzorgd uitgegeven. Te bestellen bij de auteur, Nieuwpoorstesteeweg 20a, 8400 Oostende.

Van ons aller gekende Eddy VAN HAVERBEKE kunnen we bezwaarlijk zeggen dat hij de markt overspoelt met zijn litteraire geesteskin-deren. Daar heeft hij, door zijn engagement in het cultureel en sociaal leven op lokaal, provinciaal en nationaal vlak, gekoppeld aan zijn drukke beroepsbezigheden onvoldoende tijd voor.

En toch besteedt hij de kleine beetjes vrije tijd die hem resten om regelmatig, op het terrein van de familiegeschiedenis iets uit te brengen dat er zijn mag.

In 1983 was het TWEE EEUWEN FAMILIE VALCKE TE OOSTENDE, vijf jaar later (1988) komt hij uit met MIJN RODE VOOROUDEERS.

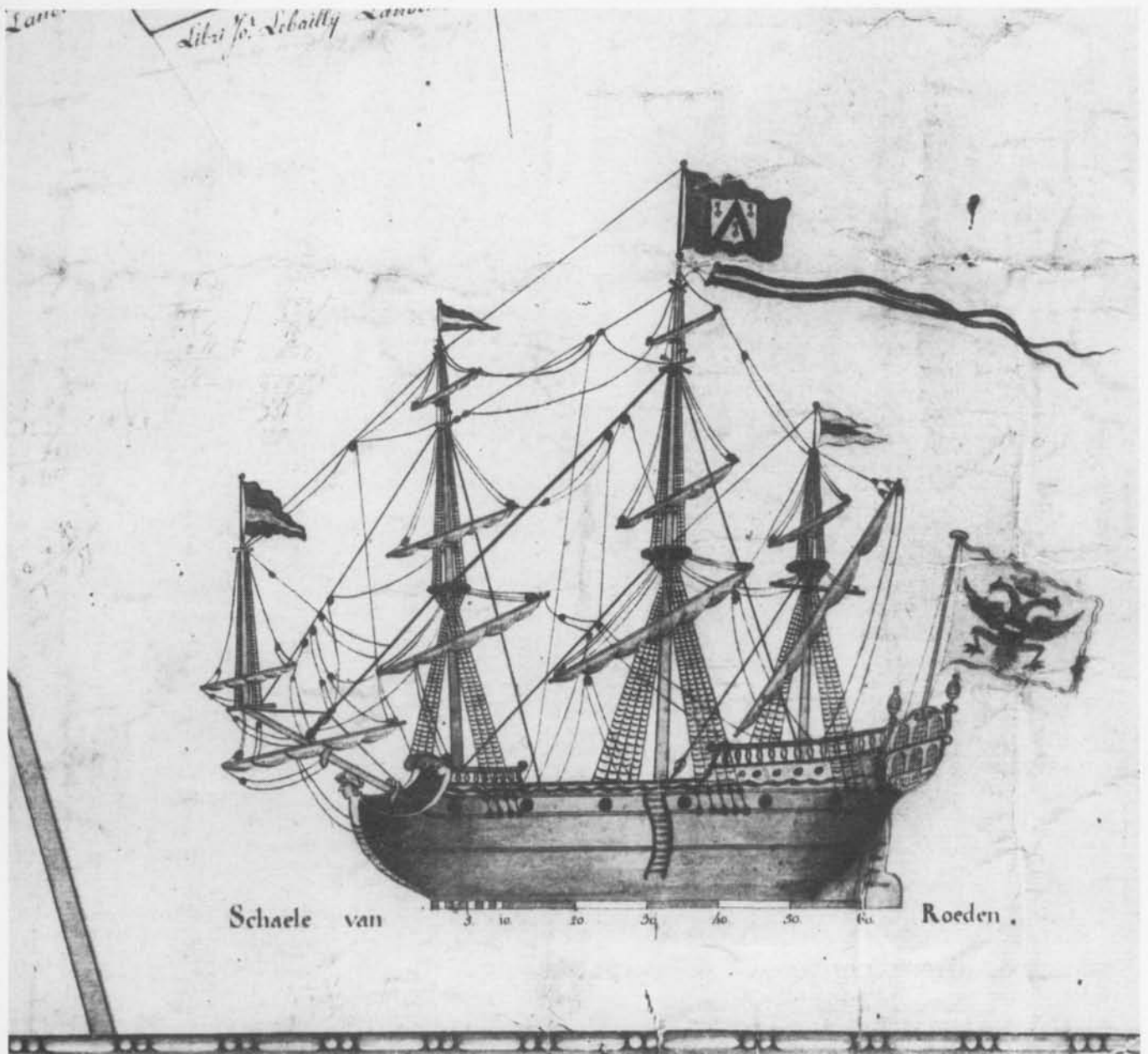
Rijke families hebben meestal weinig problemen met hun familiegeschiedenis. Zij kopen, verkopen onroerende goederen, schrijven een testament, maken allerlei contracten, sluiten overeenkomsten, voeren een uitgebreide correspondentie, kortom laten voldoende papieren achter. Wie weinig of geen geld of goederen heeft laat ogenschijnlijk minder sporen achter. Wie zegde ooit dat "Arme families geen geschiedenis hebben". In zijn laatste boek bewijst Eddy VAN HAVERBEKE, met klank, het tegendeel.

Met eindeloos geduld, monikkenwerk als U het mij vraagt, heeft hij, te beginnen bij zijn overgrootvader (1853), stukje voor stukje, de geschiedenis samengesteld van vijf familieleden (tot 1983). Buiten de klassieke genealogische bronnen boorde hij een reeks minder gekende bronnen aan. Zo speurde hij in het Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging en in de archieven van maatschappijen en verenigingen, consulteerde oude lokale blaadjes, kranten en tijdschriften, mededelingen, ledenlijsten, verslagboeken, tentoonstellingscatalogussen. Hij raadpleegde licentiaatsthesisen, luisterde naar uitzendingen van lokale omroepen en sprak met familieleden en kennissen. Het resultaat is uitstekend.

Ondanks het feit dat men voor iemand anders familiegeschiedenis maar een matige interesse kan opbrengen - mijn kind, schoon kind - leest het boek als een trein. Zeer verzorgd van tekst en illustratie, gul voorzien van noten - achter elk hoofdstuk -, met een uitvoerige lijst van geraadpleegde werken en een lijst van illustraties is het een prachtig voorbeeld van hoe de familiegeschiedenis van een paar "kleine luyden" moet samengesteld en geschreven worden. Warm aanbevolen, voornamelijk als voorbeeld hoe het kan en moet.

J.B DREESEN

# De "CHRISTINA" een Oostendse driemaster uit 1779



Constantinus CLAYS, negociant te Oostende koopt in april 1779 te Koekelare: eene behuysde en betimmerde hofstede met land en een ander behuisd en betimmerd hofstedeke in totaal 83 gemeten. 3 roeden en 4 gemeten. 1 lijn. 26 roeden bestaande uit zaailand, jong en oud bos, maaigras (1).

Op het plan dat bij deze verkoop gemaakt werd, komt het schip "CHRISTINA" voor, waarvan de kiel als SCHAELE VAN ROEDEN figureert.

Het schip is een driemastig koopvaardijschip van het klassieke model uit die periode, (2), met boegbeeld en versierde spiegel waarop de naam voorkomt.

Belangwekkend zijn de vlaggen die het schip voert, want die geven ons enige aanduiding over de herkomst en thuishaven van het schip.

J.B. Dreesen

## Bronnen:

- (1) Rijksarchief Brugge. Kaarten en plannen nr. 775
- (2) Van YK. Cornelis. De Nederlandse Scheepsbouwkunst Amsterdam 1697 folio 362.

De "CHRISTINA" een Oostendse driemaster uit 1779 (vervolg op de fotobladzijde met dezelfde titel)

Daar het ons teveel geld zou kosten om deze vlaggen, in ons tijdschrift, in hun originele kleuren weer te geven, beschrijven we ze.

Het vaartuig voert vijf vlaggen en wimpels die we in volgorde, beginnende op het voorschip beschrijven (3).

De GEUS, aan de vlaggestok van de blinde steng, is een wimpel met drie gekleurde banen :  
bordeaux rood  
lichtgroen  
bordeaux rood

dit was traditioneel de REDERIJVLAG

De WIMPEL op de voormast heeft ook drie gekleurde banen :  
bordeaux rood  
geel  
bordeaux rood

en gaf, zoals toen gebruikelijk, de kleuren van de woonplaats van de reder.

De VLAG op de grote mast is de STADSVLAG hier rood met het stadswapen van Oostende in de gebruikelijke kleuren, zwarte keper en sleutels op geel veld.

Die van Oostende waren de enigen van de Vlaamse havens die een stadsvlag voeren. Over dergelijke vlaggen van andere Vlaamse havens is tot dusver niets bekend.

De gespleten WIMPEL op de achtermast heeft drie gekleurde banen :  
groen  
rood  
groen

en gaf, zoals toen gebruikelijk, de kleuren aan van de woonplaats van de schipper.

Aan de vlaggestok op de spiegel wordt de reeks besloten met de nationale vlag, hier de dubbele zwarte adelaar op geel veld, de vlag van de Oostenrijkse Nederlanden. De nationale vlag was de grootste vlag aan boord.

J.B. DREESEN

Bronnen :

(3) Maritieme geschiedenis der Nederlanden. Deel II. Bussum 1977, blz. 69 tot 71.

VRAAG

Inlichtingen over de handelaar Frédéric ROMBERG die ± 1766 een handelshuis én schepen had-te Oostende worden gevraagd door

Myriam KABAMBA  
83 B - Rue Émile Férau  
1060 Brussel

## 100 JAAR VRIJE VISSERISCHOLE "PASTER PYPE"

Zaterdag 14 mei 1988 was het een hoogdag voor de Vrije Visserijschool "Paster Pye", men vierde er immers een instelling die reeds 100 jaar de opleiding van onze zeevissers verzorgt. Het jubelfeest bestond uit een eucharistieviering in de S.S. Petrus- en Pauluskerk, een hulde aan het beeld van "Paster Puupe" (1), een plechtige zitting en receptie in het feestpaleis, om te eindigen in alle schoonheid met een feestmaal gevolgd door een gezellig samenzijn.

Belangrijker echter (niet iedereen zal akkoord gaan met mijn persoonlijke mening) is het feit dat Roger DECLEER, oud-leeraar aan de school, een boek publiceert "100 jaar Vrije Visserijschool 'Paster Pye'". R. DECLEER was jarenlang medewerker aan het maritiem tijdschrift "Wandelaer et sur l'eau" waar hij de rubriek "Chronique d'Ostende" verzorgde, maar dan wel in "onze" taal !

In het bestuur van de vriendenkring van de school is hij, zonder afbreuk te doen aan de verdiensten van de andere leden van het bestuur, de bezige bij, het zinnebeeld der vlijt, en verzorgt hij er, als secretaris, de redactie, het afdrukken en het verzenden van het tweemaandelijks tijdschrift "Contactblad".

"100 jaar Vrije Visserijschool 'Paster Pye'" is niet alleen de geschiedenis van de school, maar de auteur, die bezeten is van de zeevisserij, heeft er een bondige geschiedenis van onze visserijvloot van gemaakt, de overgang van zeilende doodskeuken naar de huidige treilers, vooruitgestuwd door Diesels die 1.000 PK ontwikkelen en uitgerust zijn met de laatste technische snuffjes. Een dertigtal zeldzame foto's en tien pentekeningen, van de vaardige hand van de auteur, verluchten het boekwerk dat niet mag ontbreken in het boekenrek van diegenen, en dat zijn er niet weinigen, die onze zeevissers en hun geschiedenis (waar er van rozen en maneschijn geen sprake is) genegen zijn. Voor leken in het vak tenslotte is het een enige gelegenheid hun kennis te verrijken met een beroep dat, niet alleen door het Land maar ook door een groot gedeelte van de bevolking, als "minderwaardig" werd en wordt beschouwd.

"Oe je nie wil lairen, vlieg je noa de visscherssschole" was een uitroep die indertijd naar menig kind's hoofd geslingerd werd !

Belangstellenden kunnen "100 jaar Vrije Visserijschool 'Paster Pye'" bestellen bij de auteur, Violierenlaan 6, telefoon 70.90.31. Voor de prijs van 2 "filters" met gebak, nl. 200 ₣, wordt een stukje Oostendse visserijgeschiedenis ten huize besteld.

François COOPMAN

---

(1) Dit beeld prijkte vroeger boven de toegang van de "Paster Puupe Schole" gelegen in de gelijknamige straat in het visserskwartier. Nu staat het beeld van de "vader der vissers" te pronken in het plantsoen van de "Grote kerke". Spijtig genoeg gebruiken de omwonende parochianen dit stukje groen als openbaar toilet voor hun viervoeters die weinig respect opbrengen voor de onderste ledematen van de legendarische "Paster Puupe".

door Norbert HOSTYN

1945-1949

---

Het voorzitterschap van de "Cercle Artistique", die nu de "Kunstkring" was geworden, liet Jan DE CLERCK over aan Louis BOEL. Toen BOEL in 1949 overleed, nam zijn broer Pierre-Nicolas het roer over. De activiteiten van de kunstkring culmineerden in de jaarlijkse tentoonstellingen die in de Koninklijke Gaanderijen doorgingen. Deze kregen echter hoe langer hoe meer het cachet van locale onderonsjes.

Maar aan interesse ontbrak het Jan DE CLERCK niet : tot op het einde van zijn leven bleef hij een trouwe en geïnteresseerde tentoonstellingsbezoeker in eigen stad, gerespecteerd door de jongere collega's.

Tijdens de paasperiode '47 stelde hij tentoon in de zaal "Concordia" te Oostende.

Met de dood van James ENSOR in 1949 werd Jan DE CLERCK zowat de "éminence grise" van het Oostends artistiek wereldje. Zijn karakteristieke, magere verschijning met de zwierige kapmantel en andere romantische kunstenaarsattributen maakte hem voor velen, jongeren vooral, tot een levend anachronisme.

Uit goeie bron weten we dat Jan DE CLERCK in die jaren en dit tot aan zijn dood geldnood heeft gekend. Verkopen deed hij praktisch niet, en dat dwong hem sober te leven. Van diverse kanten ontving hij discrete steun.

1951

---

Ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag werd een zomertentoonstelling gehouden met huldebetoon.

Een Jan DE CLERCK-comité organiseerde een viering in het Hôtel Océan. Naar aanleiding van deze gebeurtenis schonk Jan DE CLERCK het schilderij "Oostends steegje" aan zijn geboortestad. Nog ter gelegenheid van deze verjaardagsviering verscheen een lang artikel over Jan DE CLERCK in het "Kustblad" (1).

Er moeten toen ook stappen ondernomen geweest zijn om Jan DE CLERCK met een ereteken te bedenken. Na veelvuldige tussenkomsten van onder andere Jan PIERS, Jacques ASAERT en Alphonse MAES werd Jan DE CLERCK op 21 juni 1961 bedacht met zijn benoeming tot ridder in de orde van Leopold II.

1952

---

Deelname aan de tentoonstelling van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Gaanderijen (14 tot 31 augustus 1952). Jan DE CLERCK toont er "Oud Oostende" en "Sloepen" (2).

1953

---

De overstroming van februari '53 was een nieuwe klap voor de DE CLERCK's : waterschade aan hun huis in de Brusselstraat stelde hen voor nieuwe financiële moeilijkheden, terwijl ook heel wat werken verloren gingen.



Ter gelegenheid van haar huwelijk met Groothertog Jan van Luxemburg schonk Jan DE CLERCK Prinses Joséphine-Charlotte een schilderij.

1955

In het meinummer '55 van het tijdschrift "West-Vlaanderen", dat speciaal aan Oostendse kunstenaars was gewijd, verscheen een kort artikel over Jan DE CLERCK. Het was van de hand van Albert SMEETS, en was versierd met een portret van de meester dat door Paul VERMEIRE getekend was (3).

We drukken het artikel hieronder af :

Een geliefde Oostendse figuur. De mensen keren zich om als hij voorbij gaat, deze grote grijsaard met zijn eerbiedwaardige baard en zijn ernstige ogen, die kijken naar de takken der bomen van het park, het werk der vissers op de kaai of het spel der baren aan zee.

Als we hem gingen vinden in zijn woning, die opgepropt is met herinneringen zoals vroeger het huis van zijn tijdgenoot Ensor, dan bewees hij ons onmiddellijk, dat hij nog volop in de kunstbeweging staat en er om bekommerd is zichzelf te hernieuwen : ik sta nu in mijn vijfde phase zegt hij, naar zijn laatste werk wijzend, het weergeven der klanken voortgebracht door de golven van de zee.

Wij bladeren in het mooie album dat in 1928 tot zijn eer werd uitgegeven en waar schitterende getuigenissen opgeschreven staan. Over de mens zegde gouverneur Baels : "Een mooie figuur, die Jan De Clerck. In in helderblauwe ogen steekt de vlucht naar hoger zien en betrachten. In zijn woorden en opvattingen de begeesterde strekking van een echt kunstenaar. Wat me immer trof bij hem was zijn rein idealisme, zijn verre kijk op alle dingen en zaken". Prof. Paul De Keyser typeerde hem als kunstenaar : "Zijn scheepje heeft hij laten drijven in vele wateren, naar alle richtingen van de artistieke windroos, maar men kan niet zeggen dat hij ooit is gestrand of schipbreuk heeft geleden, niet alleen omdat hij als geboren Oostendenaar wellicht de zeemanskunst verstond, maar vooral omdat hij overal zijn eigen wimpel is blijven voeren : hij zelf ! De kleurgevoelige Jan De Clerck verloochent zijn Vlaamse aard niet. Door alle vervormingen heen, blijft hij een warmbloedige colorist met een zeldzame zelfbeheersing evenwel, want in de grond is De Clerck een wils-natuur".

Jan De Clerck heeft een deel van zijn woning ingericht tot een soort museum, waar hij enkele representatieve werken samenbracht : wij raden onze lezers aan een bezoek te brengen aan deze verzameling. Toen we hem vroegen welk werk hij wenste in "West-Vlaanderen" te zien verschijnen, sprak hij een woord dat zijn goede aard weer eens bewijst : "Van mij moet ge niets plaatsnemen : het zijn de jongeren die ge moet steunen; vraag aan iemand, Paul Vermeire bijvoorbeeld, dat hij een portret maakt". Zo krijgen onze lezers het portret van de oudste en edelste der Oostendse kunstenaars, getekend door een der jongsten.

De Oostendse Kunstkring organiseerde in juli '55 een tentoonstelling "Negen Provinciën" in de Koninklijke Galerijen te Oostende. Jan DE CLERCK toonde er drie werken : "Jonge verliefde componist", "Al goed nieuws" en "Hij is vertrokken" (4).

In augustus-september '55 organiseerde het Oostends Kunstverbond de tentoonstelling "Ensor, Permeke, Spilliaert en de Oostendse Schilderkunst". Ook hier drie werken van Jan DE CLERCK : "Oud barkje", "Gemaskerd bal in het Kursaal" en "Eerste Handelsdok bij winter" (5).

- (1) E.L., Met kunstschilder Jan De Clerck aan de praattafel, in Het Kustblad", 25 mei 1951.
- (2) Kunstkring van Oostende in samenwerking met Westvlaamse Kunstkring Brugge. Tentoonstelling van Westvlaamse schilder- en beeldhouwkunst (tentoonstellingscat.), Oostende, 1952.
- (3) Portret afgebeeld in "De Plate", januari 1986, blz. 5.
- (4) Tentoonstelling van de 9 provinciën van schilder- en beeldhouwkunst (tentoonstellingscat.), Oostende, 1955, blz. 4, nrs. 66-68.
- (5) Ensor, Permeke, Spilliaert en de Oostendse schilderkunst (tentoonstellingscat.), Oostende, 1955, nrs. 60-62.

#### WEGWIJS IN OOSTENDE MET "LANGE NELLE

Veertien deelnemers van de eerste gidsencursus, die vorig jaar de eerste gidsencursus in Oostende volgden, hebben zopas "Lange Nelle" opgericht. Deze cursus werd georganiseerd door de Stad Oostende in samenwerking met de Oostendse Kamer voor Handel en Nijverheid en de Heemkring De Plate.

Hierdoor heeft Oostende eindelijk een eigen gidsenvereniging. Met de oprichting van deze vereniging wil men een daadwerkelijke oplossing bieden aan de groeiende behoefte aan lokale gidsen. Men wil meehelpen om op een bevattelijke en aangename wijze het historische, architecturale, artistieke en folkloristische erfgoed van Oostende en haar omgeving naar een geïnteresseerd publiek toe te vertalen.

Een klassieke rondleiding duurt ± 2 uur en de groepen of individuen kunnen rondgeleid worden in het Nederlands, Frans, Engels, Duits of Italiaans.

De Kring staat ook open voor niet-gidsende leden. Het lidgeld bedraagt 400 ₣, te storten op rek. nr. 068-2075070-73 t.a.v. Gidsenkring "Lange Nelle", Eekhoornstraat 20 te Oostende. Voor reservaties van gidsenbeurten : zelfde adres.

#### GELEZEN IN HET SCHOOLBLAADJE VAN HET O.L.VROUWECOLLEGE - lagere afd.

##### Bezoek aan museum "De Plate".

Op maandag 16 januari zijn we naar het museum "De Plate" geweest.

Een vriendelijke gids leidde ons het museum door. Er waren veel mooie kleurrijke schilderijen van Oostende. Elke zaal kreeg een bekende naam van meneers die vroeger bekend waren. In de eerste zaal waar we binnen gingen was er een schilderij van Oostende nu en vroeger.

Er was ook het vroegere kursaal die in het klein afgebeeld was. Daar stonden ook schepen : zeilschepen en stoomboten. Op het einde van het museumbezoek gaven we een applausje voor die gids en... kwamen terug naar school.

Vier jaar onder de klauwen der duitsche barbaren

(Verhaal van 't gene te Oostende voorviel van den 15 oktober 1914 - dag der bezetting van de stad door de duitschers - tot den 17 oktober 1918 - dag der bevrijding).

Een wordeken vooraf

Beste Lezers van den Duinengalm.

Tijdens de 4 jarige dwingelandij der duitsche barbaren hebben wij, onzen plicht van dagbladschrijver getrouw, dag per dag, opgeteekend wat in onze stad voorviel. Hebben wij ALLES kunnen optekenen ? Wij twijfelen er sterk aan, doch wij deden wat wij konden - en wie doet wat hij kan, is een eerlijk man !

Weinig scheelde het of onze notas waren voor immer verloren. Na een paar malen duitschers in huis gekregen te hebben, die hunne oogen op alles sloegen, vonden wij het geraadzaam onze notas, pakje per pakje, te dragen naar het huis onzer moeder, in de Euphrosina Beernaertstraat, waar we ze veilig achten...

De mensch wikt, de granaten beschikken. Op 16 mei 1918 sloeg een granaat in gezegd huis, doodde onze moeder en begroef onze notas onder de puinen van het gebouw. Dezelfde dag werden een deel onzer papieren uitgehaald, doch een merkelyk deel bleef onvindbaar. 8 dagen lang liepen we met den schrik op het lijf, dat de duitschers, die zich niet geneerden de puinen te doorwoelen, de hand op de... gevaarlijke papiertjes zouden hebben gelegd. Goddank, we kwamen er van af met den schrik, en de ontbrekende pakken werden teruggevonden.

Tot lof en eer der mannen van den REDDINGSDIENST dient hier gezegd dat ze zwegen als vermoord, en nooit een duitscher te weet kwam dat er onder de puinen oorlogsnotas hadden gezeten.

We zullen thans die notas de wijde wereld inzenden. 't Zal voor onze stadsgenoten een herinnering zijn van 't gene Oostende gedurende die 4 lange jaren te verduren had, en tevens deze onzer stadsgenoten, die in den vreemde verbleven, op de hoogte brengen van vele zaken die ze niet kennen.

INLEIDING

Herinneren wij, eerst en vooral, in korte reken, het bijzonderste dat voorviel tusschen den 28 Juni 1914 en den 9 Oktober van hetzelfde jaar, dag op denwelken het laatste nummer van den DUINENGALM verscheen.

28 Juni 1914 - Groot Turnfeest te Oostende. Aartshertog Frans-Ferdinand van Oostenrijk, vermoedelijke troonopvolger van keizer Frans-Jozef, en zijne gemalin te Serajevo vermoord.

23 Juli - Ultimatum van Oostenrijk aan Servië.

28 Juli - Oostenrijk verklaart den oorlog aan Servië. Gedeeltelijke mobilisatie in Rusland. België roept 3 klassen binnen.

30 Juli - De duitsche keizer roept in zijn land den staat van oorlog uit.

31 Juli - Algemene mobilisatie in Rusland en Oostenrijk. Duitschland zendt een ultimatum aan Rusland. Nog 5 klassen worden

in België binnengeropen. Te Oostende worden de peerden, vele velos en autos opgeëischt.

1 Oogst - Algemeene mobilisatie in Duitschland en in Frankrijk. Oorlogsverklaring van Duitschland aan Rusland. De Duitschers bezetten het Groot-hertogdom Luxemburg.

2 Oogst - Ultimatum van Duitschland aan België, dat weigert zijne eer te bevleken.

3 Oogst - Duitschland verklaart Frankrijk en België den oorlog. Mobilisatie der Engelsche vloot.

4 Oogst - Engeland verklaart Duitschland den oorlog. Duitsche troepen rukken België binnen. Plechtige zitting der Kamers te Brussel. De klassen 1899 en 1900 worden opgeroepen. Mobilisatie van het Engelsch leger. Het 3e linie verlaat 's nachts onze stad.

5 Oogst - Beschiëting der forten van Luik.

7 Oogst - Luik door de Duitschers bezet. Montenegro verklaart Oostenrijk den oorlog.

12 Oogst - Slag van Haelen. Engelsche vliegers komen te Oostende toe, ook de eerste vluchtelingen uit het binnenland.

13 Oogst - Engeland en Frankrijk verklaren Oostenrijk den oorlog.

16 Oogst - De forten van Luik vallen in handen der Duitschers. Japan zendt een ultimatum aan Duitschland.

17 Oogst - De koninklijke familie verlaat Brussel voor Antwerpen.

18 Oogst - Het Belgisch veldleger trekt op Antwerpen terug.

19 Oogst - De Russen rukken Oost-Pruisen binnen.

20 Oogst - Brussel door de Duitschers bezet.

22 Oogst - Een Engelsch smaldeel komt voor Oostende, doch vaart na eenige uren weg.

23 Oogst - Japan verklaart den oorlog aan Duitschland. De Russen dringen in oostelijk Galicië.

24 Oogst - De Belgen doen een uitval uit Antwerpen en bezetten Vilvoorde.

25 Oogst - 5 forten van Namen gevallen. Tusschen Snaeskerkebrug en de kalsijde naar Leffinghe wordt een troep Duitschers door gendarmen tegengehouden. 5 gendarmen worden gedood.

26 Oogst - Namen valt. Leuven verwoest.

27 Oogst - Begraving der vijf gendarmen op den 25 gedood. 4.000 Engelsche soldaten komen toe.

28 Oogst - Neerlaag der Russen in Oost-Pruisen. Neerlaag der Engelschen bij Saint-Quentin.

29 Oogst - Turkije mobiliseert.

30 Oogst - Mechelen door de Duitschers beschoten.

4 Sept - Beschiëting van Dendermonde. De vlucht naar Engeland begint te Oostende.

6 Sept - De Duitsche, Oostenrijksche en Hongaarsche onderdanen moeten binnen de 36 uren Oostende verlaten.

7 Sept - Maubeuge valt.

10 Sept - Terugtocht der Duitschers in Frankrijk; zij zullen de slag der Marne verliezen.

11 Sept - Tijdens een tweede uitval uit Antwerpen doen de Belgen groote vooruitgang op de lijn Aerschot-Mechelen; 's anderen-daags zullen zij moeten achteruittrekken.

13 Sept - Groote overwinning der Russen in Galicië.  
Gevecht van 't Roggeveld (Essen); verscheidene Duitschers worden gevangelijk te Oostende ingebracht.

17 Sept - Tweede bombardement van Dendermonde.

22 Sept - De klas van 1914 binnengeropen.

23 Sept - Terugkeer van de stoomsloep "Jacqueline" uit Congo.

24 Sept - Een Zeppelin werpt bommen voor de vischmijn en in de nabijheid der Zeestatie.

27 Sept - Aanhouding van M. Max, burgemeester van Brussel.  
Bombardeering en bezetting van Mechelen.  
De burgerwacht Gerard Ardaen wordt aan Plasschendaale-statie door een kogel gedood. Het ongeluk is te wijten aan eene onvoorzichtigheid.

28 Sept - Bombardeering der buitenforten van Antwerpen.

29 Sept - Beschiëting van Lier. Vernieling der forten van Waelhem en Sinte Kathelijne-Waver.

30 Sept - Bezetting van Dendermonde.

1 Oktober - De forten van Lier worden vernield.

2 Okt - De Duitschers bezetten de eerste verdedigingslijn van Antwerpen.

3 Okt - Vandaag en de volgende dagen komen te Oostende veel Engelsche troepen toe, die onmiddellijk naar Antwerpen vertrekken.

5 Okt - De Duitschers bezetten Duffel en Lier. Het Belgisch leger begint de aftocht Westwaarts. Sedert eenige dagen komen te Oostende veel soldaten, en ook zieken en gekwetsten, uit Antwerpen toe.

6 Okt - De koning en zijne Ministers verlaten Antwerpen. Oostende wordt tijdelijke hoofdstad van België.

7 Okt - Begin van het bombardement van Antwerpen.

#### DE VOORAVOND VAN DEN VAL VAN ANTWERPEN

Donderdag 8 Oktober - De bevolking verlaat Antwerpen. Het bombardement der stad wordt met groote hevigheid voortgezet. De troepen, die den zuid-oostelijken secteur bezetten houden heldhaftig stand. Het besluit, de stad te verlaten wordt aangenomen. De Engelsche en Belgische troepen vertrekken gedurende den nacht. De Duitschers zijn te Wichelen over de Schelde gerocht en rukken op Lokeren aan.

TE OOSTENDE - Heden en volgende dagen landen hier duizende Engelsche soldaten aan, voetvolk, ruitërij en artillerie, prachtig en volledig uitgedoscht. Overal verbroederen burgers en militairen met de Engelsche soldaten, die kokarden met de Belgische kleuren

dragen. Langdurige toejuichingen begroeten de Engelsche soldaten wanneer zij onze straten doortrekken. - Tengevolge van het bombardement van Antwerpen komen hier duizende vluchtelingen uit Antwerpen aan. Zij worden, door de zorgen der stad, in de ledigstaande huizen opgenomen. Ieder dag brengen maalboten er honderde over naar Engeland. Vooraleer te mogen vertrekken, moeten zij een paspoort hebben, tegengeteekend door eenen Engelschen kommissaris, die daartoe in de miliciezaal van het stadhuis zetelt. Vanaf 6 1/2 ure wachten, in de Kerkstraat, reeds menschen het openen der deuren, dat om 9 ure geschiedt. Talrijke Oostendenaren vluchten ook.

Vrijdag 9 Oktober -

#### VAL EN BEZET VAN ANTWERPEN

Gevechten te Oordeghem en te Quatrecht.

Op den Franschen linkervleugel zijn de 2 ruitserijen nog altijd aan 't gevecht ten noorden van Rijssel en La Bassée. 2 Fransche torpedobooten vergaan.

TE OOSTENDE - Alle treinverkeer met Brugge is onderbroken. De vlucht naar Engeland neemt eene groote uitbreiding. Wij hebben thans geen Belgische dagbladen meer, geen treinen, geen telegraaf, geen telefoon, niets !! Wij moeten ons in zake "dagbladen" getroosten met den NORD-MARITIME van Duinkerke, die ieder dag veel hoop geeft, maar ook ieder dag veel teleurstelling bijbrengt !!

Zaterdag 10 Oktober - Dood van Koning Carol van Rumenië. De Russen bezetten wederom Lyck. De Russische kruiser PALLADA door een duitsche duikboot in den grond geboord. Alle forten van Antwerpen zijn in duitsche handen. 2.000 Engelschen en 32.000 Belgische soldaten in Holland geïnterneerd.

TE OOSTENDE - Nog altijd Engelschen die aanlanden en Belgische soldaten die van Antwerpen komen gevlucht.

Zondag 11 Oktober - De vesting Przesmyśl wordt ontzet. Gevechten bij Hazebrouck. De Serviërs, die over den Donau en de Save getrokken zijn, rukken vooruit naar het Noorden. De Russen bezetten thans 5 hongarsche provinciën. Luitenant-kolonel Maritz maakt opstand tegen de regeering van Zuid-Afrika.

TE OOSTENDE - HH. MM. de Koning en de Koningin (gister hier aangekomen) wonen om 10 1/2 ure de H. Mis bij in de St Josephskerk.

Maandag 12 Oktober - De duitschers bezetten Gent. De duitschers bekennen dat, in 't begin der maand, hunne verliezen 300.000 man beliepen. De duitschers zijn den Weichsel en de Oostenrijkers de Save genaderd. De laatsten hebben Jarislau weder bezet.

TE OOSTENDE - Deze morgen, om 7 1/2 ure, vertrekken de Koning, de Koningin, de Ministeries en het Diplomatiek Korps met de maalboot naar Le Hâvre.

Rond 9 ure werpt een duitsch vlieg-machien twee bommen al den oostkant der stad, eene op de steenbakkerij Smis en eene in de jachtsluis. Geene schade. Rond 1 ure werden nog eens twee bommen geworpen: het eene bij het huis van M. Louis Willems, de "passeur d'eau" en de andere dicht bij de bureelen van den havenmeester. Ook geene schade.

De Staf van 't Leger is naar Aeltre vertrokken waar een gedeelte van het-Belgisch leger zich verzet tegen het oprukken der duitschers en de aftocht der troepen, terugkeerende uit Antwerpen

dekt. - Engelsche transportschepen komen nog altijd toe. Verscheidene oorlogschepen kruisen voor Oostende. Onze maalboten brengen de Belgische gekwetsten en tal van vluchtelingen over naar Engeland. - Het Engelsch hoofdkwartier dat eene villa op den Zeedijk bezette vertrok deze namiddag om de Engelsche troepen, in Vlaanderen werkend, te verwoegen. De Belgische troepen laten 15 kanonnen (van 12,8 en 5 cm.) staan, tusschen den Thouroutschensteenweg en den Steenschen dijk, ongeveer 400 meters in 't land. Vooraleer verlaten te worden, werden de kanonnen onbruikbaar gemaakt.

\*

\* \*

De papieren en de boeken van de ministeries, die sedert eenigen tijd op het stadhuis waren, worden heden in allerhaast verhuisd en Frankrijkwaarts gestuurd. De boeken van den Algemeenen legerstaf, in de Zeestatie berustend, worden aan boord der maalboot PRINCESSE CLÉMENTINE gedaan. Wat de geschriften van 't Ministerie van Zeewezen, de "matricules" en de geschriften van 't Zeekommissariaat van Antwerpen betreft, die in 't depot van 't Zeewezen voorloopig neergelegd waren, deze worden aan boord gedaan van den kustwachter-aviso VILLE D'ANVERS, die sedert Donderdag vastlag aan het Ooststaksel tegen het Marinedok en heden in vlot water, in de havengeul, werd verhaald.

(vervolgt)

#### OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

##### ALOISE VERBEKE

De heer Camille - Aloise VERBEKE zag het levenslicht te Aarselare op 20 december 1834 en is overleden te Gent op 80-jarige leeftijd op 29 december 1914.

Aloise VERBEKE had van huize uit een liberale opvoeding genoten, en hij kon dit in zijn loopbaan verder uitwerken.

Hij was een liberaal politieker en de voornaamste verwezelijkingen in zijn loopbaan waren :

- Senator voor het Arrondissement Oostende vanaf 14 juli 1892 tot in 1894.
- Senator voor het Arrondissement Diksmuide-Veurne-Oostende en dit vanaf 29 mei 1904 tot op het einde van 1912.

VERBEKE kwam op 8 februari 1914 op bezoek te Oostende en dit ter gelegenheid van het eerste feest gegeven in het nieuw liberaal huis te Oostende.

Ter dezer gelegenheid werd hem een schrijn met 3 medailles geschonken; brons - verzilverd - verguld brons.

##### 1914 DRIE MEDAILLES IN BLAUW SCHRIJN Ø 50 mm

R. Gezeten vrouw rechts op de medaille met een lauwerkroon in linkerhand.

Op de achtergrond zicht op een dorp en velden.

V. Eiken- en lauwertak in kransvorm met middenin een medaillon met een tekst in 11 lijnen :

HELP U ZELF/AAN/DEN HEER A. VERBEKE/ OUD SENATEUR/TER HERINNERING/  
AAN HET EERSTE FEEST/GEGEVEN IN/HET LIBERAAL HUIS/OOSTENDE/DEN  
8 FEBRUARI/1914



#### ARTHUR LOONTIENS

De heer Arthur LOONTIENS werd geboren te Oostende op 24 december 1902 en is er overleden op 59-jarige leeftijd op 29 november 1961.

Hij was gehuwd met juffrouw Alice-Marie DE WITTE, geboren te Veurne op 6 juni 1911 en er overleden op de jeugdige leeftijd van 31 jaar op 2 mei 1942.

Hij was werkzaam in een van de stadsdiensten van Oostende.

Arthur LOONTIENS was een amateur toneelspeler en dit bij de maatschappij Nut en Vermaak te Oostende. Hij trad op in de periode van 1935 tot 1957.

In 1946 was hij bestuurslid van de vereniging en in 1949 vierde hij zijn zilveren jubileum bij Nut en Vermaak. In 1955, bij het 75-jarig bestaan van deze toneelmaatschappij, was hij er werkzaam als bibliothekaris.

In 1949, bij de viering van zijn zilveren jubileum, werd hij vereremerd voor zijn geleverde prestaties op het gebied van de toneeluitvoering.

Door de toneelmaatschappij Nut en Vermaak werd er hem een medaille geschonken om deze gebeurtenis te herdenken.

#### 1949 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 45 mm

R. Harp omringd door 2 lauwertakken en onderaan 2 maskers.

V. Een lauwertak en een eikentak in een kransvorm met binnenin een tekst in 4 lijnen en bovenaan een kroon :

NUT EN VERMAAK/AAN/ARTHUR LOONTIENS/1949





### MARCEL HOUBAERT

De heer Marcel, Benedikt, Cornelis HOUBAERT zag het levenslicht te Veurne op 30 mei 1910 en is er overleden op 54-jarige leeftijd op 29 juni 1964.

Hij was gehuwd met Gilberte, Victoria VAN ELSLANDER, geboren te Hooglede op 29 oktober 1911. Hij was kapper van beroep en woonachtig, Noordstraat 10 te Veurne.

Marcel HOUBAERT deed zijn militaire dienst bij de 2e Compagnie van het 3de Linierregiment, gekazerneerd te Oostende. Bij de jaarlijkse Nationale Schietprijskampen van het Belgisch leger in 1930 behaalde hij de 1ste prijs.

Ter gelegenheid van deze overwinning werd hem een zilveren medaille geschonken om deze gebeurtenis te herdenken.

#### 1930 MEDAILLE IN ZILVER Ø 35 mm MET VASTE RING

- R. In het midden een kroon, 2 gekruiste geweren en een granaat. Bovenaan en onderaan een tekst in 2 lijnen :  
ARMÉE BELGE/CONCOURS DE TIR  
BELGISCH LEGER/SCHIETPRIJSKAMPEN
- V. 2 lauwertakken in een kransvorm met middenin een tekst in 4 lijnen :  
1e PRIJS 1930/M. HOUBAERT/II CO./3 L.R.



### JACOBUS HAMERS

De heer Jacobus HAMERS zag het levenslicht te Oostende in 1788. Hij was gehuwd met Brunona HORTAN, geboren te Brugge in 1786.

Jacobus HAMERS was timmerman en caféhouder van beroep. Hij was de uitbater van de Pavillon des Bains (later veranderd van naam na het bezoek van Leopold I in Pavillon Royal) op de zeedijk en dit in de periode van 1833 tot 1851.

Na uitbreiding van de hotels langs de westelijke wandeling en met de meegaande vermindering in klanten ging hij in 1851 terug naar de binnenstad waar hij het Hotel Sint-Christophe verder uitbaatte.

In 1851 werd hij vereremerkt voor zijn hulp geboden aan de ouderlingen en behoeftigen van onze stad. Hij kreeg de hieronder beschreven en afgebeelde medaille geschonken door het Stadsbestuur van Oostende.

#### 1851 MEDAILLE IN KOPER OMKRANSING Ø 59 mm MET KROON EN RING

- R. BIENFAISANCE/ A MR. JS. HAMERS  
Gekroond wapenschild van Oostende omringd door 2 lauwertakken in kransvorm.

V. Een tekst in 6 lijnen :

RECONNAISSANCE/POUR SECOURS/AUX/PAUVRES VIEILLARDS/D'OSTENDE/  
1851.



AUGUSTE VANWETTER

De heer Auguste, Christiaan VANWETTER werd geboren te Oostende op 2 december 1863 en is er overleden op de jeugdige leeftijd van 43 jaar op 23 december 1906.

Hij was gehuwd met Mélanie, Marie DHELFT, geboren te Oostende op 28 april 1859 en er overleden op 67-jarige leeftijd op 6 november 1926.

Auguste VANWETTER had van huize uit een katholieke opvoeding genoten en dit kwam in zijn verdere loopbaan tot bloei.

Hij was bestuurslid en medestichter van de Katholieke Volksbond te Oostende.

In 1904 werd hij gevierd voor zijn daadwerkelijke opoffering voor deze Katholieke Volksbond. Gedurende de jaarlijkse tombola werden er hem 2 kleine zilveren herinneringsmedailles geschonken.

1904 MEDAILLE IN ZILVER Ø 26 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste palmtakken. Onderaan, A. DISPERSYN (graveur te Oostende).

V. 2 parelranden met middenin een tekst in 5 lijnen :

KATH. VOLKSBOND/AAN/A. VANWETTER/TOMBOLA/1904

1904 MEDAILLE IN ZILVER Ø 26 mm MET BOL EN RING

R. Zelfde als vorige rectozijde.

V. Een tekst verdeeld over 5 lijnen :

KATH. VOLKSBOND/AAN/A. VANWETTER/TOMBOLA/1904



door Norbert HOSTYN

#### DE TOERISTISCHE INFRASTRUCTUUR

Het toeristisch clientèle te Oostende was na 1918 niet meer gelijk aan dat van voor 1914.

Voor 1914 : de "upper-class" uit heel Europa, met toch wel een zwaar accent op midden en oost-Europa : de Duitse landen, de Balkan, Rusland. Denken we in dat verband maar even terug aan STRACKÉ met zijn Duitse en Bulgaarse connecties (1).

Na 1918 : Engels oorlogstoerisme en verder vooral het groeiende fenomeen van het "betaald verlof", alsook de accentverschuiving van curatief naar recreatief verlof aan zee. Kortom, een publiek dat niet direct de behoefte had aan de toeristische infrastructuur van voor de oorlog, met ondermeer de legendarische "palaces" (2), de glitter van een Kursaal. Uiteraard gebeurde die verandering niet bruusk : oudere generaties hielden nog lang aan oude gewoonten vast.

Maar die evolutie, die feiten, hebben de verantwoordelijken te Oostende zonder twijfel te laat ingezien ("het komt wel allemaal weer goed") en wanneer ze tenslotte het tij trachtten te keren opteerden ze voor oplossingen die niet 100 % gelukkig waren (3).

Van officiële zijde waren er vooral twee verwezenlijkingen : de bouw van het Thermaecomplex (zwembad, kuurinstelling en hotel) op en achter de Koninklijke Galerijen. Meteen hielp men een prachtig stuk Belle-Epoque-architectuur in de vernieling.

Een financiële slokop bij de constructie, was de "Therm" nadien ook steeds goed voor pecuniaire katers en evenredige deining op het lokale politieke vlak. Tot men er in de jaren 85/86 de moed toe had er definitief komaf mee te maken.

Nu de Thermen, mits grondige aanpassingen door de privé "gerund" wordt is ze om het met een cliché te zeggen "een parel aan de kroon van de Koningin der badsteden". De kuurfunctie is echter weggevallen.

We komen verder nog op de Thermae terug.

En, positiever, was de aanleg van een ondergrondse badinstelling aan het weststrand tussen IJzerstraat en Parijsstraat. Pas in..... 1935 ! Badkabines, douches, verkleedhokjes, etc. Daardoor verdween de pittoreske maar in de grond weinig hygienische toestand met rollende badkarren getrokken door paarden (paardevijgen !) van het strand. Schilderachtig was het wel, maar het hele gedoe beantwoordde niet meer aan de normen van de badcultuur uit de twinties en thirties (4).

#### URBANISATIEPLANNEN ANNO 1937

Het hele interbellum door vinden we in de Gemeenteraadsverslagen, maar ook in de locale pers, echo's van voorstellen voor het verder, modern uitbouwen van Oostende.

In 1937 schilderde René HANSOUL in opdracht van het Stadsbestuur een totaalindruk van de stad in vogelvlucht rekening houdend met de nieuwe plannen en ideeën voor de verdere uitbouw van het oude stadsgedeelte.

Wij reproduceren zijn werkstuk hierbij en vestigen uw aandacht op enkele hoofdaccenten.

- De Visserskaai krijgt een dubbele functie als plezierhaven en vissershaven. De functie als vissershaven is uiteraard minimaal, gezien de aanleg van een grote vissershaven aan de overzijde van de havengeul (zie vorige bijdragen). Blijven : de kleinere kustvaartuigen (vooral vangst op garnaal) die duidelijk ook een toeristische functie vervullen langsheen de Kaai.

De minimale omvang van de plezierhaven staat in schril contrast tot de "boom" die deze sector in de volgende decennia (onderbroken door W.O. II) zou kennen. Nochtans, is het niet de taak van planologen ontwikkelingen op middenlange termijn te kunnen voorzien ?

- In de verte links boven zien we - mét behoud van het oud Stationsgebouw echter - hoe de oude spoorwegbedding die zich rond het "Bosje" kromde is uitgebroken en nu de bedding is voor de aanloop van de autosnelweg naar Brussel (die pas in de vijftiger jaren zou verwezenlijkt worden).
- Ook zijn de Handelsdokken gedempt en vormen nu als het ware een groot verkeersplein.

Kunnen we J. ENSOR geen gelijk geven toen hij met de pen ten strijde trok tegen al deze plannen ???

- De autostrade is niét doorheen het park getrokken tot vlak voor het Kursaal.

(vervolgt)

- 
- (1) Zie de artikels van G. BILLIET over A. STRACKÉ in de voorbije jaargangen van De Plate.
  - (2) Zie de case-study over het "Hotel Splendid" in het meinummer 1987.
  - (3) Zo "miste" de stad bv. de pretparkentrein : het was Meli (Adinkerke) die in de dertiger jaren de basis legde voor het enige pretpark aan onze kust !
  - (4) Zie "Te kust en te kuur" (tentoonstellingscat.), Brussel, A.S.L.K., 1987, p. 295-296

## KERKSTRAAT 8

In februari 11. ging het pand Kerkstraat 8 tegen de vlakte. Laatst "Hotel Victoria", was het eerder een vestigingsplaats van een drukkerij.

De met bakstenen bezette gevel verborg eigenlijk grotendeels de laat 18de eeuwse origine van het huis. Het ingangsportaal en het gietijzeren balkon waren in Louis-XVI stijl.

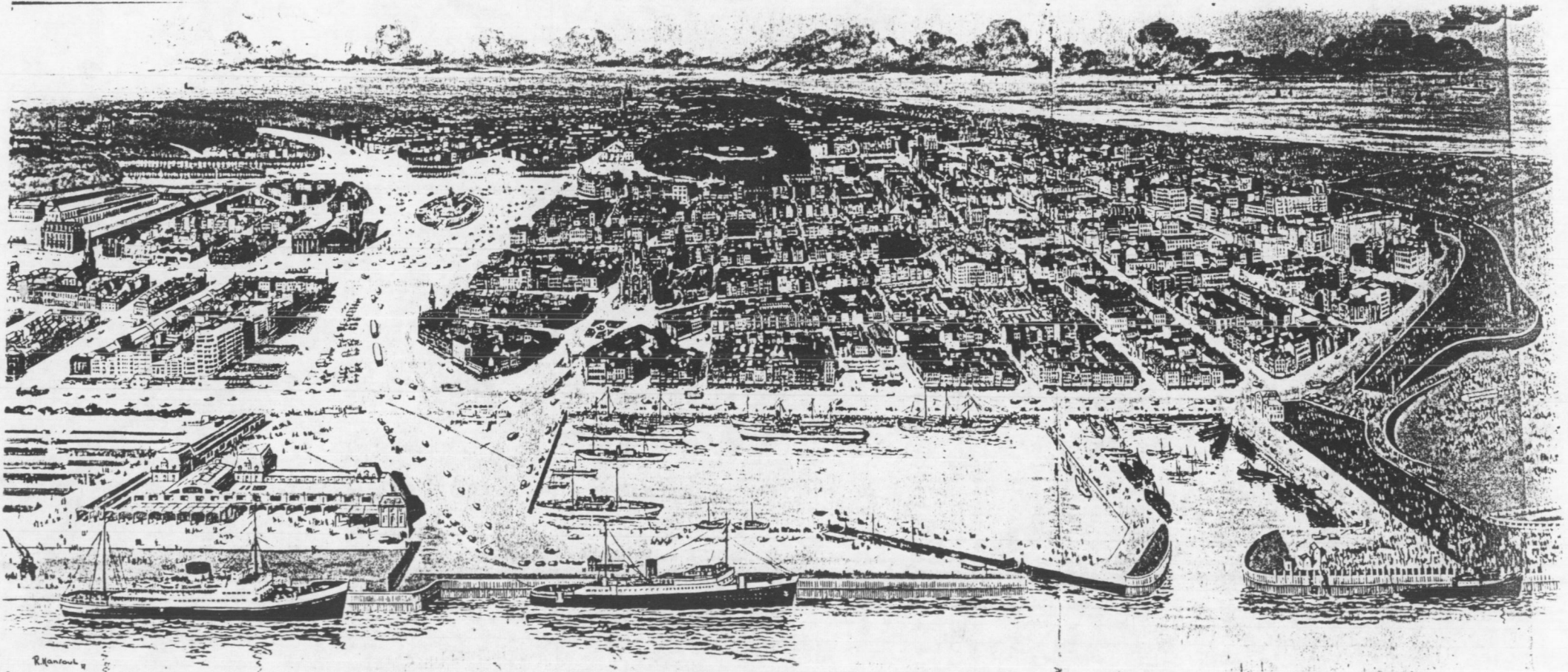
Bij het slopen waren op de muur van de traphall duidelijk sporen te zien van een verdwenen houten, sierlijke trapleuning in Louis XVI-stijl.

Op de binnenmuur, palend aan nr. 10 zagen we restanten van een schoorsteen met figuratieve en decoratieve motieven, eveneens in Louis XVI-stijl.

Weer een stukje historisch Oostende dat verdween...

N. HOSTYN

HET TOEKOMEND OOSTENDE - ONTWERP VAN SCHEPENCOLLEGE OOSTENDE 1937



89 ÷ 124

R. Mantoux



24STE NATIONAAL V.V.F.-KONGRES (1)  
Zaterdag 22 april 1989 - colloquium  
Thema : " Genealogie nu, maar wat morgen "

Zondag 23 april 1989 - kongres  
Thema : " Het persoonlijk leven van de gewone man  
in de 17de en de 18de eeuw "

Deelnameprijs : 100 fr. (150 fr. voor echt)paren)

P R O G R A M M A

ZATERDAG 22 APRIL 1989

- 13 u 00 Opening van het kongres- en onthaalsekretariaat. Opening boekenstands en genealogische stands. (1)
- 14 u 00 Opening van het 24ste Nationaal V.V.F.-Kongres door de heer Valère ARICKX, algemeen voorzitter V.V.F.  
Welkomstgroet door de heer Jozef GHYSSAERT, voorzitter V.V.F.-West-Vlaanderen, en door mevrouw Lieve DENYS, voorzitter V.V.F.-Roeselare.
- 14 u 15 Colloquium met als thema : "GENEALOGIE NU, MAAR WAT MORGEN".  
Prof. Dr. Romain VAN EENOO leidt het colloquium in met zijn referaat : " DE WAARDE VAN DE GENEALOGIE IN HET HISTORISCH ONDERZOEK ".  
Hierna start een panelgesprek met volgende panelleden : de heer C.W. DELFORTERIE (onderdirecteur Centraal Bureau voor Genealogie - Nederland), Dr. Noël GEIRNAERT (archivaris stadsarchief Brugge), Dr. Paul VANDEWALLE (historicus), de heer Valère ARICKX (algemeen voorzitter V.V.F.) en de heer Cdt. Edgard SEYNAEVE (archiefb bezoeker). - Conclusies.
- 16 u 30 Einde colloquium en bezoek aan de dokumentatiestands.
- 17 u 15 Ontvangst op het stadhuis door het Kollege van burgemeester en schepenen. Verwelkoming door de heer Daniël DENYS, burgemeester. - Receptie.
- 17 u 50 Overhandiging kwartierstaat aan Peegie. Toeien van Peegie met zijn nieuw V.V.F.-kostuum.
- 18 u 05 Geleid bezoek aan het stadhuis.
- 19 u 00 Einde geleid bezoek.
- 19 u 30 Banket in 't Strohof, Kruisboommolenstraat 1, 8800 Roeselare.

ZONDAGVOORMIDDAG 23 APRIL 1989

- 09 u 00 Opening van het kongres- en onthaalsekretariaat. Openstelling van de genealogische dokumentatiestands.
- 10 u 00 Welkomstgroet door de voorzitters van V.V.F.-Nationaal, V.V.F.-West-Vlaanderen en V.V.F.-Roeselare.
- 10 u 15 Referaat over " GODSDIENST EN DAGELIJKS LEVEN IN HET 17DE EEUWSE BISDOM BRUGGE " door Dr. Hist. Marc THERRY.
- 11 u 00 Referaat over " ARMOEDE EN ARMENZORG IN DE RECENTIE HISTORIOGRAFIE " door Dr. Hist. Paul SOETAERT.
- 12 u 00 Middagmaal ter plaatse.

ZONDAGNAMIDDAG 23 APRIL 1989

- 14 u 15 Referaat over " HET KIND IN DE 17DE EN DE 18DE EEUW " door Dr. Hist. Jean-Marie LERMYTE.
- 15 u 00 Referaat over " KRACHTLIJNEN UIT DE SOCIALE LEEFWERELD, 17DE-18DE EEUW " door Dr. Hist. Chris VANDENBROEKE.
- 16 u 00 Verslag van het colloquium door de heer Jaak DECAESTECKER.
- 16 u 10 Groet van de zusterorganisaties uit binnen- en buitenland.
- 16 u 15 Toespraak door Dr. Hist. Ernest PERSOONS, algemeen rijksarchivaris.
- 16 u 30 Slotwoord en aankondiging 25ste Nationaal Kongres door de heer Valère ARICKX, algemeen voorzitter V.V.F.

- Programma onder voorbehoud van wijzigingen -

Alle betalingen gebeuren uitsluitend op rekening 712-0112317-74 van V.V.F.-Roeselare, p/a Leeuwerikstraat 5, 8800 Roeselare.

(1) In de STROHOFHALLE, Kruisboommolenstraat 1, ROESELARE

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van Coclariensia (gesticht ten gemeentehuize op 16 mei 1979), richt het Westvlaams Verbond van kringen voor Heemkunde op zaterdag 29 april in Koekelare zijn HEEM-DAG 1989 in.

Het programma :

- 14.30 u. : Samenkomst in de zaal „Amfora”, Ringlaan 33  
15.00 u. : Statutaire vergadering van het Westvlaams Verbond  
15.30 u. : Referaat door Prof. Dr. Romain Van Eenoo, R.U.Gent, over  
**DE PERS IN VLAANDEREN**  
De pers als bron voor geschiedschrijving  
Typologie en evolutie van de pers  
16.30 u. : Wandeling door HET OUD EN VERNIEUWD KOEKELARE  
o.l.v. Raf Seys, voorzitter Coclariensia  
17.30 u. : Bezoek aan het gemeentelijk Hof De Fontein, sinds 1982 ter  
beschikking van de Heemkring Coclariensia, met voor de ge-  
legenheid

**VIERLEDIGE TENTOONSTELLING 'KOEKELARE'**

**1. VOLKSKUNDIGE TAFERELEN**

Werk van Aurel Coutteau - Marie-José Formesyn -  
Roland Buyse

**2. OUDE NOTARIELE AKTEN** (w.o. met duimafdruk)  
Recente dotatie van Sylvain Maes, Tielt

**3. ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN IN KOEKELARE**  
Opgravingen door „De Spanhiers”

**4. TIEN JAAR COCLARIENSIA**

Publikaties (boeken en tijdschriften), munten en glasramen

+

„Knipsels over Koekelare”, verz. s. 1986 door M. Monstrey

- 18.00 u. : Receptie door de Gemeente Koekelare in cafetaria „De Mote”  
19.30 u. : Avondmaal in de zaal 'Amfora'

**MENU**

Oostduinkerkse paardevissersbouchée

\*

Sorbet

\*

Ardens gebrad - doorregen met ham - in jagerssaus  
met halve peer en bosbessen  
en kroketten

\*

**Koffie en Koekelaarse Sint-Maartenstaart**

Prijs : 850 fr. (witte en rode wijn) en dienst inbegrepen.

Over te schrijven vóór 20 april op rekening nr. 000-0158746-54 van het Westvlaams Verbond.

Tussen de gangen in première de film INDUSTRIELE ARCHEOLOGIE  
„ERVEN IN EERBIED” door Adriaan LINTERS.

\* Gelegenheid tot bezoek aan de wijnkelders van 'Amfora'.



VERDWENEN GEBOUWEN...  
Villagroep in de Van Iseghemlaan, nu Hotel ACCESS



IN DIT NUMMER

- blz. 98 : A. SWYNGEDAUF : "Ostendiana".  
blz. 99 : J.B. DREESEN : Het archief van Oostende in 1814.  
blz. 100 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVIII.  
blz. 105 : J.B. DREESEN : Nicolaas Despars.  
blz. 106 : D. LAUREYS : Burgemeester Alfons Pieters - 2.  
blz. 108 : J.B. DREESEN : Te lezen. E.A. Van Haverbeke "Mijn rode voorouders".  
blz. 109 : J.B. DREESEN : De "Christina" een Oostende driemaster uit 1779.  
blz. 110 : F. COOPMAN : 100 jaar vrije vissersschool "Paster Pype".  
blz. 111 : N. HOSTYN : Jan De Clerck, kunstschilder (13).  
blz. 113 : Wegwijs in Oostende met "Lange Nelle".  
Gelezen in het schoolblaadje van het O.L.Vrouwecollege - lagere afdeling.  
blz. 114 : A. SMISSAERT : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (2).  
blz. 118 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.  
blz. 122 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum - 7.  
blz. 123 : N. HOSTYN : Kerkstraat 8.  
blz. 126 : 24ste Nationaal V.V.F.-Kongres te Roeselare - uitnodiging.  
blz. 127 : Heemdag van Westvlaams Verbond van kringen voor Heemkunde te Koekelare - uitnodiging.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

A. VAN ISEGHEM

IJzerstraat 1  
8400 OOSTENDE

J.B. DREESEN

Rode Kruisstraat 4  
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER:

J.F. FALISE

H. Serruyslaan 78/19  
8400 OOSTENDE

REKENING:

750-9109554-54 of

000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 5 - 8 mei - augustus 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### MEI EN JUNI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten.

#### EERSTE MEI - ACTIVITEIT

Op zaterdag 13 mei 1989 om 14u30 een wandelvoordracht met bezoek aan de SINT-JOZEFKERK

onder leiding van ons bestuurslid de heer Jean-Pierre FALISE.

De Sint-Jozefsparochie viert dit jaar haar 100-jarig bestaan. Zij werd opgericht op 16 januari 1889. Oorspronkelijk huisde ze in een voorlopige kerk die gebouwd was op kosten van het kerkbestuur (inzonder de heren Van Iseghem en Halewyck). Onmiddellijk werd een aanvraag ingediend voor een definitieve kerk.

Met de gebruikelijke administratieve rompslomp als voorspel had de eerstesteenlegging plaats op 12 augustus 1897 en werd op 18 maart 1901 de eerste mis opgedragen in de nieuwe kerk.

Deze monumentale neogotische kerk is het grootste bakstenen gebouw te Oostende. Samen met de Sint Petrus- en Pauluskerk, de Hazegraskerk en de Synagoge vormt zij een mooi voorbeeld van de neo-gotiek te Oostende.

Als stoffering vallen voornamelijk op : de reliëfs van de portalen, de altaren, de kruisweg, het orgel en de brandglazen. De gebruikte baksteen straalt buiten de eenvoud een innigheid af die in weinig andere kerken te vinden is.

Het is ons bestuurslid en Oostendse kerkenkenner J.-P. FALISE, die, eens te meer, zal zorgen dat wij ook mee kunnen genieten van de schoonheid van deze kerk.

Iedereen is welkom en de deelname is kosteloos. Bijeenkomst voor de hoofdingang van de Sint-Jozefkerk om 14u15. Men zegge het voort.

#### TWEEDE MEI - ACTIVITEIT

Op

donderdag 25 mei 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6 Oostende

een avondvoordracht met documentatiemateriaal met als

Onderwerp : DE RODENBACHS VAN OOSTENDE

De spreker : Dr. Hist. de heer Michiel DE BRUYNE, voorzitter van ons Gouwverbond.

Rodenbach is een klinkende en "drinkende" naam in Vlaanderen. Het is vooral de naam van een "Roeselaarse" familie die zich rond 1735 uit het Rijnland in Roeselare kwam vestigen. Deze Roeselaarse Rodenbachs worden, niet onterecht, meestal geroemd en genoemd : Alexander Rodenbach (1830), Constantijn Rodenbach (1830), Albrecht Rodenbach en "son cousin" Georges Rodenbach.

Doch deze Rodenbachs zijn niet de "enige" Rodenbachs in Vlaanderen. Een viertal "andere stammen" zijn immers bekend. Daaronder de Oostendse Rodenbachtak : een illustre onbekende eenzame man... en een andere "Oostendse" Rodenbachfamilie.

Meer laten wij daarover niet los, de hoofdzaak is dat uw nieuwsgierigheid gescherpt is. Het overige wordt u verteld door de heer Michiel DE BRUYNE, op deze donderdagavond.

Wij kennen de heer DE BRUYNE als een vlot en onderhoudend spreker die zijn onderwerpen op buitengewone wijze beheerst. Het wordt dan ook weer een avond die u niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Zorg dat je er bij bent. Men zegge het voort.

JUNI - ACTIVITEIT. STUDIEREIS NAAR NIEUWPOORT EN DISKMUIDE met vaart op de IJZER

Wij starten op

zondag 11 juni 1989 om 09u00 stipt

van op de parking voor het Gerechtshof, Canadaplein, Oostende.

Na een vlotte rit staan we om 09u25 in Nieuwpoort aan het Landbouwmuseum "Gerard Lammerant" dat onlangs geopend werd.

Na een kort bezoek verplaatsen we ons naar de sluizen waar we inschepen aan boord van de Jean BART III. Met deze omgebouwde Duitse patrouilleboot doen we een prachtige toeristische uitstap van Nieuwpoort naar Diksmuide. Doorheen de oneindige vredige Ijzervlakte verkennen we vanop de IJzer de streek die in de eerste wereldoorlog, gedurende 4 jaar, het toneel is geweest van veel leed en ellende. De vaart wordt gecommentarieerd door de schipper van de Jean Bart. We meren even af en stappen aanwal voor een kort bezoek aan de DODENGANG, gedurende 4 jaar een vooruitgeschoven stelling van de Belgische verdediging.

Tegen 12u30 ontschepen we ter hoogte van de IJzerbrug (vlakbij de IJzertoren) en steken aan de overkant in Hotel-Restaurant-Tearoom Sint Jan onze benen onder tafel voor een middagmaal. Op de menu staan

Tomatensoep

Varkengebraad met groenten en kroketten

Ijs

Het middagmaal is in de prijs inbegrepen, dranken echter niet. En vergeet het niet, in die streek eet men "goed en gul".

Omstreeks 14u30 steken wij de IJzerbrug weer over voor een bezoek aan de IJzertoren. De IJzertoren is naast een Vredesmonument ook

het symbool van de Vlaamse bewustwording van de soldaten aan het IJzerfront. Het is het erkende memoriaal van de Vlaamse ontvoogding. Niet enkel in deze historische kontekst is dit oord interessant. Er is naast de Crypte en het Vredesmonument, de 84-meter hoge toren die een prachtig panorama biedt over West-Vlaanderen, van de Kust tot het Vlaamse heuvelland.

Na dit bezoek verplaatsen we ons naar het Stedelijk Museum voor Diamant en Heemkunde. Men kan er de verscheidene facetten van de diamantnijverheid volgen in de afdeling diamant, daarnaast is er een afdeling Heemkunde, Schone Kunsten en loopt er regelmatig een gelegenheidstentoonstelling.

Van hieruit wandelen we naar het, voor vele mensen onbekende, Begijnhof waarvan het ontstaan zich in het begin van de 11de of 12de eeuw situeert. Wij vervolgen onze weg naar het stemmige marktplein waar een sfeer hangt van een rijk verleden. De Sint Niklaaskerk, de Boterhalle en de gebouwen opgetrokken in de Vlaamse trapgevelstijl dragen bij tot de charme van deze IJzerstad. Het speelse beeld van het "Manneke uit de Mane" maakt van Diksmuide de bakermat van de Vlaamse humor.

We schepen terug in aan boord van onze Ginocar en verplaatsen ons naar Esen waar we even verpozen op de Bierzolder van de "Dolle Brouwers" die het ambachtelijk Oerbier brouwen. Van op het terras hebben we een prachtig uitzicht op de streek.

Op onze terugweg naar Oostende stoppen we toch nog even aan het Duits Militair Kerkhof van Vladslo, de laatste rustplaats van 25.638 gesneuvelden uit de eerste wereldoorlog. Hier bevindt zich het wereldberoemde "Treurende ouderpaar" gecreëerd door Käthe KOLLWITZ na de dood van haar 18-jarige zoon. Deze Berlijnse vrouw behoort tot de belangrijkste expressionistische kunstenaars van Duitsland.

Over Leke, Sint-Pieterskapelle, Slype en Leffinge zijn we in een wenk terug in Oostende waar we omstreeks 20u00, traditiegetrouw, toekomen.

Inschrijven voor deze reis kan door storting van 760 ₣ (zevenhonderd zestig ₣) op rekening 000-0507753-55

Jan Dreesen  
Rode Kruisstraat 4  
Oostende

met vermelding "De Platereis 11 juni 89 met x personen".

In deze prijs is inbegrepen autocarreis, vaart op de IJzer, toegang tot twee musea, de Dodengang en de Ijzertoren en het middagmaal.

De inschrijvingen moeten gebeuren voor 1 juni 1989.

Er zijn maximum 54 plaatsen. Die eerst komt, eerst maalt. Dus zorg dat je op tijd bent.

J.B. DREESSEN

## KINDERMOORD IN 1686 (1)

door Daniël VERSTRAETE

Thérèse LEFRANC, 31 jaar oud, afkomstig van Oudenaarde, leefde samen met Alexius CAMBRON, 30 jaar oud, geboren te Rijsel. CAMBRON was klokgieter van beroep. Het koppel woonde eerst te Gent, dan te Rijsel daarna te Brugge, te Alberingen en sedert september 1686 te Oostende. Zij namen hun intrek bij Boudewijn VAN DE VIJVER, kleermaker en winkelier. Thérèse was zwanger toen ze te Oostende aankwam. Haar man moest daar een klok gieten en met zijn knecht maakte hij alvast een put in de vesting ten noorden van de stad. Hij moest echter te Alveringem nog zijn werk afmaken en daarom keerde hij terug naar dat dorp. Thérèse bleef te Oostende met de knecht, Jacques LA PLA, 26 jaar oud, geboortig van Alveringem.

Zij maakte kennis met enkele vrouwen, onder andere met Magdalena DE METS, weduwe van Pieter CANIVEL die haar raad gaf over de aanstaande bevalling. Thérèse zegde dat zij geen hulp nodig had. Zij beviel gemakkelijk. Zij beweerde dat dit eens gebeurde toen ze vlees stond te kopen in het West-Vleeshuis te Brugge. Het was een te vroeg geboren kind dat dood was. Thérèse stak het in haar tas en zij ging nog kijken naar een begrafenis in de Sint-Salvatorskerk. Toen zij in haar logement teruggekomen was, beviel zij van een tweede kind. Dat gebeurde terwijl zij op het "secreet" zat. Thérèse vertelde dat allemaal bij de weduwe CANIVEL en de vrouwen dronken ondertussen een glas wijn. Thérèse had die wijn gehaald in de Belvidere.

Anne DERDEYN, dochter van de blikslager, kwam daar ook binnen. Zij was bezig een kous te breien. Zij kreeg ook wat wijn. Rond vijf uur hoorden de vrouwen de beiaard spelen en Magdalena zegde dat men het groot lof zou doen maar Thérèse antwoordde dat men dat lof wel zonder haar zou doen. Zij wilde naar de zee gaan met een oude vrouw. Toen Magdalena opmerkte dat het te veel waaide om naar de zee te gaan zegde Thérèse dat zij dat beloofd had en dat zij dat zou doen. Rond vijf uur dertig verliet zij het gezelschap. Men hoorde toen het Ave Maria kleppen in het groot lof. Men vierde toen de inname van Buda (dat werd op andere plaatsen ook gevierd : men sympatiseerde immers met Oostenrijk dat toen de Turken bevocht).

Wat er daarna gebeurde is niet zeer duidelijk. Thérèse beweerde dat zij dan achter de Belvidere naar zee ging, samen met een oude vrouw. Andere getuigen beweerden echter dat zij geen oude vrouw zagen. De weduwe CANIVEL verklaarde dat zij, aanstonds na het vertrek van Thérèse, naar haar buurvrouw ging namelijk naar Clara DAVID, dochter van Jan, 28 jaar oud en weduwe van Pieter SCHERS, scheepstimmerman. "Dat wijf heeft mij mijn lof doen verklappen", zegde ze. Zij had wijn gedronken en koeken gegeten zegde ze en die koeken lagen op haar maag. Ze vertelde dat daarna ook aan Arthur VAN DIEST en zijn vrouw. Die mensen raadden haar aan een glas wijn te drinken. Zij zegde dat zij dat gedaan had maar dat die koeken op haar maag bleven liggen. Het waren boekweitkoeken die zij van de deur gekocht had toen Thérèse bij haar was. Ondertussen zag zij dat de vuren aangestoken waren om verder de inname van Buda te vieren. Thérèse LEFRANC kon niet lang gewandeld hebben want om zes uur was ze reeds thuis gekomen. Boudewijn VAN DE VIJVERE en zijn meid Amelberga HERCKELS, bevestigden dat.

Thérèse was recht naar boven gegaan, zonder spreken. Kort nadien klopte ze op de plankenvloer en Amelberga trok naar boven. Zij zag Thérèse op een stoel zitten en hoorde haar schreiend zeggen dat haar kind verdronken was in de zee. Amelberga gaf haar een beetje wijn en ging dan hout halen om het haardvuur aan te steken. Toen ze terugkwam lag Thérèse in haar bed. Haar kousen, schoenen of rokken waren niet nat, haar kleren waren ook niet bebloed noch beslijkt. Dat gebeurde allemaal op woensdag, 11 september 1686, dag van het feest van de inname van Buda.

De volgende dag kwamen familieleden van Boudewijn VAN DE VIJVERE Thérèse LEFRANC verzorgen en zo werd haar bevalling weldra besproken. Reeds op 16 september trok de vroedvrouw Anna QUISSEN naar de pastoor te Oostende. Dat was toen Dominicus GALLE, zoon van Guillielmus, geboortig van Antwerpen. Anna kwam zeggen dat de huisvrouw CAMBRON verlost was maar dat men niet wist waar het kind was. De pastoor ging Thérèse opzoeken en hij vroeg wat er gebeurd was. Zij zegde dat zij op 11 september naar Bredene gegaan was en dat zij onderweg haar kind verloor. Zij deed het begraven te Bredene. Thérèse was zeer aangedaan en de pastoor zegde dat zij de waarheid moest vertellen. Thérèse zegde dan dat zij niet naar Bredene maar naar het strand ging met een oude vrouw. Zij gingen samen in het water tot aan de knieën. Toen ze zo wat gewandeld hadden voelde Thérèse dat de arbeid haar overkwam en zij werd verlost zonder dat zij zich uit het water kon terugtrekken. De oude vrouw ving het kind op in haar voorschoot en doopte het. Haar geldbeugel viel echter in het water en toen ze die wilde opnemen kwam er een grote baar die de oude vrouw en het kind overrompelde en ze meesleurde in zee. Zo zijn zij samen verdronken.

De pastoor verwittigde het stadsbestuur en omdat er vermoedens waren dat Thérèse haar kind gedood zou hebben, werden zij, haar man en haar knecht in de cipierage opgesloten. Alexis CAMBRON was ook naar Oostende teruggekeerd van zohaast hij het drama vernam. Op 1 oktober 1686 begon het schepencollege met ondervragingen. Alexis CAMBRON was het eerst aan de beurt. Hij zegde dat hij twee jaar geleden met Thérèse LEFRANC gehuwd was te Filippine. Zij verbleven op veel plaatsen om klokken te gieten en te Brugge had Thérèse drie misvallen gehad. Toen zij naar Oostende kwamen was Thérèse acht maanden bevrucht. Alexis moest nog dat werk gaan doen in Alveringem en daar kwam de knecht hem zeggen dat Thérèse verlost was, dat het kind dood was maar wel gedoopt. Hij keerde aanstonds terug naar Oostende en daar vertelde zijn vrouw hem over haar wandeling met een oude vrouw aan zee en over het ongeluk. De schepenen vroegen dan waarom Alexis niet aanstonds de wethouders op de hoogte had gebracht van dat ongeluk. Hij antwoordde dat hij, als vreemde, de costuimen van Oostende niet kende maar dat zijn vrouw de pastoor had ingelicht.

CAMBRON werd de volgende dagen nog een paar keren ondervraagd, vooral in verband met die misvallen van zijn vrouw en in verband met de plaats waar zijn huwelijk was ingezegend. Hij zegde nog eens dat dit twee jaar geleden te Filippine gebeurde waar een missionaris, in het bruin gekleed, het huwelijk inzegende.

Over die misvallen te Brugge wist hij te zeggen dat de kinderen niet voldragen waren. Hij kon niet zeggen waar die kinderen begraven waren. Van Brugge trok het echtpaar naar Rijsel waar het onderdak kreeg bij de ouders van Alexis. Hij zegde daar echter niet dat Thérèse zijn vrouw was maar wel dat zij in het klooster wilde gaan. Thérèse verbleef inderdaad drie maanden bij de Grauwe

Zusters te Rijsel. Daarna vergezelde zij haar man naar Alveringem waar zij logeerden bij de barbier Bernard DE CLERC en daarna bij de kok Lambert DOECKER.

Thérèse LEFRANC werd ook ondervraagd over de miskramen. Zij zegde dat zij zo een miskraam had op het secreet (toilet) van de herberg Lappo bij de Sleutelbrug te Brugge : de dracht was in dat secreet gevallen. Later had zij nog eens een miskraam van een tweeling. Zij verbleef toen in de Grote Helm aan de Kuiperstraat te Brugge. Een Hollandse vrouw, die zij niet kende, had de onvoldragen vruchten meegenomen en ze doen begraven op het kerkhof van de Sint-Jacobskerk. De pastoor van die kerk had haar vermaand omdat zij niet getrouwd was. Thérèse beloofde haar huwelijk in orde te brengen. "Doet dat als een fraaie dochter" zegde de pastoor. Kort nadien werd dat huwelijk ingezegend in de Lievevrouwkerk te Brugge.

Thérèse werd de volgende dagen nog ondervraagd over het ongeval en over die oude vrouw die andere getuigen niet gezien hadden. Thérèse zegde dat zij die vrouw, Jeanne DE CROIS genaamd, aan de kerk van Oostende had leren kennen, dat zij daar afspraken om aan de zee te gaan wandelen. Zij gingen over de vesten omlaag. Het was hoog water want het water kwam tot aan de dijk. Verder beschreef ze de bevalling in zee en het ongeluk zoals zij dat uitgelegd had aan de pastoor.

De wethouders deden de herbergiers bekend maken wie bij hun logeerde op 10 en 11 september 1686, op straf van 50 pattacons. Er was geen Jeanne DE CROIS bij. De mensen die Thérèse LEFRANC op 11 september gezien hadden of met haar gesproken hadden, werden ook allemaal onderhoord. Zij hadden die oude vrouw niet gezien. Een paar getuigen waren er zeker van dat Thérèse van vier tot vijf uur dertig bij de weduwe CANIVEL was. Zij wisten dat zo goed omdat zij de klok hadden horen luiden voor het Ave Maria tijdens het lof en omdat dat lof kort nadien, om vijf uur dertig, gedaan was : Thérèse wilde alles vroeger doen gebeuren om haar wandeling en het ongeval aannemelijk te maken. Zij was om zes uur teruggekomen in het huis van Boudewijn VAN DE VIJVER en in een tijspanne van een half uur kon zij die wandeling en dat ongeval niet goed situeren.

Ook de knecht werd ondervraagd. Die heette Jacques LA PLA. Hij was geboortig van Alveringem en hij woonde daar ook met zijn vrouw Marie RYDEYS en vier kinderen. Hij was linnenwever van stiel maar sedert een jaar werkte hij bij Alexius CAMBRON. Op de dag dat men de inname van Buda vierde (dus op 11 september 1686) was hij bezig met de put in orde te brengen om klokken te gieten. Die put was daags voordien ingevallen. Een Engelse soldaat had hem toen geholpen en ook timmerlieden hadden een paar schoppen aarde uit de put gesmeten. Rond vier uur was zijn meesters daar komen kijken. Zij was vergezeld door een vrouw die er oud uitzag en die een zwarte falie op het hoofd had. Thérèse zegde hem dat zij nog eens zou terugkomen. Jacques werkte niet lang want hij wilde de viering bijwonen en kijken hoe de vreugdevuren aangestoken werden. Hij kwam slechts om tien uur terug in zijn logement. De volgende dagen zag hij Thérèse slechts vluchtig. Zij lag te bed en hij moest voor haar brandewijn halen. Hij kocht een halve pint brandewijn in een huis met een steger wat bezijden de Kaaipoort. Hij gaf Thérèse wat drank en ook de meid kreeg er wat. Hij trok toen naar zijn werk zonder dat hij iets droeg. Hij haalde wel een spade en een houweel ten huize

van Jacobus SABOT. De vrijdag avond zag hij Thérèse terug en hij zegde dat hij 's anderendaags wilde naar Alveringem gaan. Thérèse vroeg hem om eens bij haar te komen vóór zijn vertrek. Zij gaf hem die zatermorgen twee brieven voor haar man. Hij moest hem zeggen dat zij een kind gekregen had, dat het gedoopt was en begraven. Zij gaf hem ook een Indiaanse noot (dat zal een muskaatnoot geweest zijn) die hij aan de pastoor van Alveringem moest geven. Hij moest die pastoor goedendag wensen en hem zeggen dat zij een harde noot gekraakt had en dat hij die Indiaanse noot nu ook zou kraken. Hij ging toen naar de herberg De Gouden Bolle maar die was nog gesloten. Hij wilde nog eens naar zijn werk gaan om te zien of alles in orde was en of de goten niet ingetrapt waren. Er stond een schildwacht bij de put. Jacques zuiverde de goten een beetje met zijn spade. Hij ging toen terug naar de herberg waar hij twee glaasjes brandewijn dronk en om zeven uur verliet hij de stad, samen met de vrouw en de dochter van de herbergier. De ondervragers beweerden dat zij gehoord hadden dat Jacques een pakje, dat Thérèse hem gegeven had, in de put had gedolven. Dat zou dan het dode kind geweest zijn. De knecht beweerde dat hij dat niet gedaan had.

De ondervragers waren de schepenen Jean FAYOLLE, Estavan DE DUENAS, James HAMILTON, DOMICENT en CROES. De griffier, meester N. DE MEULEBEQUE schreef alles op. De pensionaris, meester L. TIMMERMAN en de baljuw, Boudewijn BORM waren ook meestal aanwezig. Die mensen deden ook de secreten (toiletten zouden wij zeggen) ruimen bij Boudewijn VAN DE VIJVER en bij de weduwe CANIVEL. Ook de steenputten en citernen in die woningen werden onderzocht maar er werd niets gevonden.

De schepenen ondervroegen ook Joannes CHARLES, geboren te Duinkerke en tavernier te Oostende. Die stond, de dag van de feiten, rond vier uur op de vesten bij het werk van de klokgieter. Hij zag de vrouw van CAMBRON daar komen. Zij had een falie aan en een kabas aan de arm. Zij kwam uit de richting van de Markt, voorbij de muur van het huis van de gouverneur. Hij zag geen andere vrouw bij de put. Hij bleef nog een uur op de vesten maar hij sloeg geen acht meer op de huizen want hij keek naar een schip in de zee.

Thérèse LEFRANC moest ook nog eens naar boven komen in de schepenzaal maar zij lag te bed en beweerde ziek te zijn. De schepenen DUENAS en DE WITTE en griffier MEULEBEQUE gingen haar daar dan onderhoren. Kort nadien kwamen zij zeggen dat de vrouw stonddronken in haar bed lag. Zij vloekte veel en riep dat de magistraten beulen en tirannen waren en dat men beter de schepenen zou straffen die vuiler waren dan zij, vooral de griffier die een kind van zes maanden had begraven onder zijn wijngaard. Men verbood die vrouw nog wijn of brandewijn te geven opdat zij tegen de volgende dag nuchter zou zijn.

Die volgende dag, de achtste oktober 1686 kreeg Thérèse medecijnen van dokter CLOU die beweerde dat zij nog niet in staat was om naar boven te komen. De schepenen gingen dan maar terug aan haar bed staan. Zij wezen haar op tegenstrijdigheden in haar vorige verklaringen, in verband met haar verblijfplaatsen te Brugge, haar misvallen in die stad, het feit dat zij aan vrouwen te Oostende verteld had dat zij beviel bij het West-Vleeshuis te Brugge en dat zij het kind in haar kabas gestoken had. Zij beweerde nu dat zij dat niet gezegd had. Men vroeg haar waarom zij eerst gezegd had dat zij in de Lievevrouwkerk te Brugge gehuwd was en



daarna dat zij te Filippine gehuwd was. Het laatste was juist, antwoordde ze. Zij wist niet of Filippine groter was dan Oostende, zij wist ook niet of er poorten waren en nog minder of die gemaakt waren van aarde of van steen. Daarna ondervroeg men haar over die oude vrouw die met haar in zee gegaan was en die door niemand gezien was. Alleen de knecht had haar gezien. Hij zou dat verschillende keren bevestigen onder eed. Het kon echter ook de weduwe CANIVEL geweest zijn die hij aan de put zag want Thérèse beweerde nu dat zij ook met die weduwe aan de put gestaan had. Zij hadden op de vesten naar de zee gekeken en de weduwe had gezegd dat het slecht weer was om te wandelen. Die weduwe CANIVEL ging dan naar huis en Thérèse trok met de oude vrouw achter de Belvidere naar zee. Men wierp op dat zij van 16 uur tot 17.30 ten huize van de weduwe was, dat veel getuigen dat verklaarden. Thérèse beweerde dat het leugens waren. "Mijn kind verdoen?" riep ze, "mijn vlees en bloed? Ik zou liever van deur tot deur gaan om Godswille!" Zij vertelde verder over haar terugkomst bij Boudewijn VAN DE VIJVER, over de knecht die naar Alveringem ging. Ze had die knecht geen pakje gegeven, zij had hem alleen om brandewijn gestuurd. Zij zegde ook dat zij de knecht een Indiaanse noot meegaf voor de pastoor van Alveringem en hij moest aan die pastoor zeggen dat hij de noot zou kraken zoals zij ook een harde noot gekraakt had en dat het een mirakel was dat zij er nog was. De knecht moest haar man ook inlichten over het ongeval. Toen men haar vroeg waarom ze daags voordien de magistraat uitgescholden had en gezegd had dat de griffier een kind onder zijn wijngaard had begraven, antwoordde ze dat zij dat in haar gramschap had gezegd omdat men haar zo dikwijls naar haar kinderen vroeg.

Op 10 oktober trokken schepenen Jacobus DE WITTE en griffier MEULEBEQUE naar Brugge om navraag te doen over het verblijf van Thérèse in die stad. Ja, zij had in de Grote Helm gewoond en veel getuigen hadden haar er zien binnengaan met Alexius. De herbergier zegde dat zij afzonderlijk sliepen. Thérèse ging dikwijls bier drinken in de Kleine Helm, een herberg naast de Grote Helm. De getuigen wisten van geen verlossing en de grafmaker van Sint-Jakob wist van geen begraving van kinderen uit de Grote Helm. Hij schreef alles op in zijn boek.

Alexius en Thérèse zaten nu reeds meer dan twee weken vast. Hun bezit was aangeslagen maar had weinig waarde buiten het geld en enige zilveren knopen.

Op elf oktober 1686 kwamen de schepenen FAYOLLE, CROES, RUEBENS, DUENAS, DE WITTE en HAMILTON samen met de griffier DE MEULEBEQUE, de pensionaris TIMMERMAN en baljuw BORM. Er werd besloten een scherp examen op Thérèse toe te passen. Men zou haar eerst nog eens aanraden de waarheid te zeggen terwijl ze kon kijken naar de voorbereiding van de pijniging. Twee geneesheren zouden aanwezig zijn om de sterkte van Thérèse te bepalen. De officier-crimineel (de beul zouden we zeggen) werd uit Brugge ontboden om zijn werk te doen. De volgende dag echter beweerde dokter CLOU dat Thérèse niet sterk genoeg was om gepijnigd te worden. De officier-crimineel moest terugkeren naar Brugge. Drie dagen later zegde dokter CLOU dat de toestand van Thérèse beter was en op 17 oktober 1686 mocht de pijniging beginnen. De officier-crimineel was toen per barge naar Oostende gekomen. Burgemeester CAREW, schepenen James HAMILTON, griffier DE MEULEBEQUE en pensionaris TIMMERMAN zouden aanwezig zijn. Zij werden echter regelmatig door andere schepenen vervangen want de pijniging duurde meer dan zes uur. De tijd werd gemeten

met de zandloper die om het half uur moest gedraaid worden. De griffier schreef alles nauwkeurig op, ook alle reacties van Thérèse. Meester Jan Baptiste CLOU en chirurgien Thomas VAN HEEDE controleerden nu en dan haar polsslag. Thérèse riep en tierde van de pijn. Zij riep de hulp in van Jezus, van Maria en van alle heiligen ! Men stelde haar de gewone vragen in verband met de miskramen, de oude vrouw, het uur van haar wandeling-aan zee en zo meer maar Thérèse antwoordde meestal dat ze alles reeds gezegd had. Zij kreeg nu en dan wel een beetje bier van de beul en zij mocht ook eens haar gevoeg doen. Zij kloeg vooral in haar benen en armen die vastgebonden waren. Er moet ook vuur gebruikt zijn want Thérèse kon de hitte niet verdragen. Zij bleef altijd maar roepen "Aai mij ! Laat mij los !" Nadat de zandloper dertien keren gedraaid was en er dus dertien halfuren voorbij waren werd zij eindelijk bewusteloos. Het moet dan reeds na twee uur in de nacht geweest zijn want men was 's avonds om acht uur begonnen. Dokter CLOU zegde dat Thérèse geen verdere torture kon verdragen. Zij werd los gemaakt en op een bed gelegd. Toen zij tot bewustzijn kwam en men haar nog eens vragen stelde bleef zij bij haar verklaringen : de oude vrouw was met haar kind in zee verdronken. Door de grote pijn had zij eens geroepen dat zij niet bevrucht geweest was. Dat trok zij nu in, zij had dat in haar waanzin verklaard. De andere antwoorden die zij gegeven had waren wel juist en zij was bereid daar op te sterven.

(vervolgt)

---

#### DE STENEN BANK

De gekende art-nouveauarchitect Paul HANKAR ontwierp ca. 1898-99 de plannen voor een monumentale stenen zitbank in opdracht van de steengroeven te Ecausines en Soignies.

Ze werd tijdens de Wereldtentoonstelling 1900 te Parijs geëxposeerd in het Palais du Champ-de-Mars, in de sectie XI : Mines et Métallurgie.

Na de tentoonstelling werd ze opgesteld in de Koninginnelaan te Oostende, nabij de Squares, en toen een nieuwe, mondaine woonbeurt.

Dezelfde HANKAR tekende de plannen voor de Villa Mackintosh, Hoek van Iseghemlaan/Christinaramp. Dat in 1893. Dit gebouw combineerde villa, café en opbrengsthuis.

Een prachtige opname vindt U onder het nr. 176 van het kijkboek van VANALDERWEIRELDT (1988).

Lit. : F. LOYER, Paul HANKAR, Brussel, 1987.

Norbert HOSTYN

---

#### VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - AANVULLING

Paul ROMELART

Oostendse amateurschilder. Schilderde in een naïeve bekoorlijke trant voornamelijk Oostendse havengezichten.

Norbert HOSTYN

door J.B. DREESEN

Zie ook tijdschrift "De Plate" nr. 2/89 blz. 89-59 tot 61

In 1303 gaf de landvoogd een voorschrift uit waarin hij bepaalde welke "de smalle steden waren die afhingen van de Stede van Brugge".

In 1309 bepaalde een ander voorschrift hoeveel elk van deze "smalle steden", volgens de oude transport, schuldig was aan elke 100 pond (1).

Wij reproduceren hiernavolgende deze lijst met het bedrag van de verschuldigde belastingen. Daarnaast geven we als a. de eerste vermelding van de naam van de plaats zoals aangegeven bij DE FLOU (2), en als b., de eerste vermelding bij M. GYSSELING (3). Waar kan wordt ook de eerste vermelding als stad hieraan toegevoegd.

De aangegeven sommen zijn uitgedrukt in "schellingen = s" en "penningen = deniers = d" en geven een idee van de belangrijkheid van de stad op dat ogenblik.

1. POPERINGE	24 s.	6 d.	a. 844 b. 844
2. SLUIS	19 s.		a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
3. DIKSMUIDE	17 s.	4 d.	a. 961 b. 1089
4. AARDENBURG	15 s.	9 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. 840
5. NIEUWPOORT	12 s.	6 d.	a. 1163 (vermelding Oppido 1190) b. 1163
6. DAMME	8 s.	9 d.	a. 1180 (vermelding Ville de Dam in 1249) b. 1217
7. SINT WINNOKSBERGEN	8 s.	9 d.	a. 944 b. 1037
8. VEURNE	6 s.	9 d.	a. 1066 b. 877
9. DUINKERKE	4 s.	9 d.	a. 1067 (vermelding Sigillum 1226, Novus Pontus 1226) b. niet vermeld (dus na 1200)
10. OUDENBURG	4 s.	3 d.	a. 1027 b. 866
11. BROEKBURG	4 s.		a. 987 (vermelding Castro in 1106) b. 988
12. BLANKENBERG	3 s.	9 d.	a. 1275 (vermelding Schepenen 1298 en Ville 1309) b. niet vermeld (dus na 1200)
13. OOSTBURG	3 s.	3 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. 941

14. TORHOUT	3 s.	a. 683 (vermelding Ville in 1258) b. 819
15. GISTEL	21 d.	a. 988 (vermelding Schepenen in 1301) b. 988
16. OOSTENDE	18 d.	a. 1265 (vermeld Stad in 1267) b. 1115 (in orientali fine in Testrep)
17. LO	12 d.	a. 961 (vermelding Ville de Lo in 1148) b. 1089
18. LOMBARDZYDE	12 d.	a. 1248 b. niet vermeld (dus na 1200)
19. GREVELINGEN	10 d.	a. 1040 (vermelding Novo Burgo in 1165) b. 1040
20. MONNIKREDE	10 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
21. YZENDYKE	8 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
22. HOEKE	8 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
23. MUIDE	6 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
24. MOERDIJK	4 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
25. HUGHEVLIET	3 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
26. EEKLO	niet vermeld	a. niet vermeld b. 1219 (vermelding Novo Portus in 1240)
27. KAPRYKE	niet vermeld	a. 1233 b. 1233

Sommige steden staan niet vermeld bij DE FLOU omdat hij het gebied van Zeeuws-Vlaanderen (Noord-Vrije) niet onderzocht. Bij M. GIJSSE-LING staan enkel de plaatsen vermeld die vóór 1226 voorkomen.

Bij een ontleding van bovenstaande gegevens vallen ons onmiddellijk een paar zaken op. Een eerste reeks van deze steden ontstonden als "stopplaats" langs de Romeinse heirwegen, hierbij vermelden we POPERINGE, LO en TORHOUT.

Een volgende reeks vond zijn oorsprong als versterking die in de Gallo-Romeinse tijd werden opgeworpen tegen de invallen van de Germanen, hier met name de Saksers en daarna de Noormannen.

Hierin klasseren we BROEKBURG, VEURNE, OUDENBURG, AARDENBURG en misschien OOSTBURG.

Een laatste reeks zijn de havens die ontstonden in de inbraakgebieden na de tweede Duinkerke stormvloedfase waaronder DIKSMUIDE, SINT WINNOKSBERGEN, NIEUWPOORT, GREVELINGEN.

Gaat men na aftrek van de bovenstaande drie reeksen de rest van de "smalle steden" bekijken dan is het opvallend dat die praktisch allen uit dezelfde periode - de 13de eeuw - dateren. Ze werden, naar alle waarschijnlijkheid, door de toenmalige landvoogd opgericht met een bepaald socio-economisch of politiek-strategisch doel. Iets gelijkwaardigs gebeurde tenandere op hetzelfde tijdstip in het Land van Loon, het huidige Belgisch en Nederlands Limburg (4), en andere graafschappen van het binnenland.

Van OOSTENDE zien we, op deze lijst, dat onze stad op de 16de plaats stond qua belastingen, dus een relatief "kleine" stad was. De opmerkingen die onze eminente stadsgenoot en historicus Roger DEGRYSE formuleerde met betrekking tot TESTEREP en OOSTENDE verdienen dan ook meer aandacht (5).

Met betrekking tot de eerste vermelding van WESTENDE in 1173 zegt hij het volgende : "Vergeleken met de toestand nabij NIEUWPOORT verliep de landwinning aan de rechteroever van de IJzermonding in de streek van TESTEREP, de lange repen van duinen en schorren aan de kust, minder snel. Daar bevonden zich inderdaad nog heel wat krekens, vlieten en geulen, vooral in de rug van de duinenreep, die langs de landzijde tot een poldergebied zou uitgroeien. Aldaar werd weliswaar reeds in 1173, aan de westelijke kant, het dorp WESTENDE vermeld, maar aan het oostelijk uiteinde verscheen de nederzetting OOSTENDE eerst omstreeks 1267".

Bij de stichting van LOMBARDZIJDE in 1249 zegt hij : "Op zulk een kleine schaal gebouwd was LOMBARDZIJDE een goed voorbeeld van een door de Landsvrouw, de gravin, in het leven geroepen dorp, met stedelijk statuut, hetzelfde gebeurde met OOSTENDE in 1267".

- 
- (1) Ghilliot's-Van Severen. Inventaire de Chartes IV. 908.
  - (2) K. De Flou. Woordenboek der Toponomie. Brugge 1933.
  - (3) M. Gijsseling. Toponymisch Woordenboek voor België etc. (1226) 1960.
  - (4) B. Mersch. De stadsstichting en de parochiestichting in Maaseik. In het tijdschrift "Limburg" afl. 4-5, 1988, blz. 129 tot 138.
  - (5) Dr. R. Degryse. Nieuwpoort tot omstreeks 1302. Nieuwpoort 1987, blz. 151 en blz. 154.

---

#### VRAAG

Tussen de nalatenschap van mijn schoonvader zitten een tweetal schrijfboekjes met de briefwisseling van de VISSCHERSVERBROEDERING, Rue du Midi 2, Oostende tussen 18-12-1936 en 8-8-1938.

Volgens de heer R. VERBANCK ging het hier om een coöperatieve die materiaal en brandstof leverde aan de visserij en ook wel vis verhandelde.

Volgens een briefhoofd in ons bezit zou het een "Succersale" zijn geweest van LA FRATERNELLE DE BELGIQUE, Société Coöperative, 112 Rue du Trône, Bruxelles. Graag inlichtingen over dit onderwerp aan Daniel DEVOS

Verenigingstraat 114, Oostende. Tel. 059/70.66.99.

## DE GEDECOREERDE DOOD

### GEBRUIK EN ORNAMENT BIJ DE UITVAART TE OOSTENDE

door Jan NUYTTEN

Het tweede Vaticaans Concillie in 1962 luidde een drastische verandering in, bij ondermeer, de uitvaart. Het is allemaal minder "gedecoreerd" geworden. Anderzijds is thuis sterven niet meer zo gebruikelijk. Het moet allemaal veel rationeler en efficiënter. Nu sterft men in kraaknette kamers, omringd door even kraakwitte verpleegkundigen, niet meer omringd door de naaste familie, dus ver uit het oog en het hart. De dood is een taboe geworden, iets waarover men niet (meer) spreekt en die men zoveel mogelijk wil wegmoffelen. Het resultaat hiervan is dat men de dood in onze moderne tijd, zeer afstandelijk is gaan behandelen. Men is er niet meer mee vertrouwd als eertijds.

Samen met het decorum gingen er ook een aanzienlijke reeks gebruiken verloren. Ten einde u nog een beeld te geven van de vele vormen die vroeger bij een uitvaart in gebruik waren, werd een tentoonstelling georganiseerd in het Heemmuseum. Dank zij de medewerking van verschillende parochies uit Oostende en in Brugge, alsook diverse uitvaartondernemers verspreid over gans Vlaanderen en vele andere bruikleners, kunnen een reeks voorwerpen tentoongesteld worden. Elk zijn ze uniek in hun genre en zitten reeds vele jaren opgeborgen.

#### OPBARING IN DE PRIVATE WOONST

Tot het begin van de zeventiger jaren was het gebruikelijk dat de overledene in zijn woonst werd opgebaard.

Nadat de priester de overledene was komen "berechten" werden de zusters van Sint-Vincentius a Paulo (in de volksmond : de "papnunnen") (1) uit de Langestraat verwittigd. Hun taak was de aflijvige te wassen en te kleden. Ze begaven zich naar het "sterfhuis" met twee grote "panders" waarin hun benodigdheden waren opgeborgen. Later werd hun taak overgenomen door de verpleegsters van het Wit-Gele Kruis. De overledene werd aangekleed, een man doorgaans met een wit hemd en een zwart strikje of dito das. Een vrouw met haar beste nachtjapon aan, welke meestal door haar voordien was aangekocht met dit doeleinde. Het onderlichaam werd gewikkeld in een oud laken dichtgemaakt met veiligheidsspenden. Er werd een sterfbed gemonteerd in de beste kamer van het huis, meestal het salon. De mooiste lakens met borduurwerk en kant werden uit de kast gehaald, en ook deze werden doorgaans uitsluitend voor deze bestemming gebruikt.

Rolluiken werden gezakt, een kruis gehangen aan de voorgevel, klokken stilgelegd, spiegels overdekt met witte lakens en elk overtollig lawaai werd angstvallig vermeden. Op de toilettafel werden de kostbaarheden van de overledene tentoongesteld. Op een tafeltje in de nabijheid van het sterfbed stond een jeneverstooop en dito glazen, voor het geval iemand een opkikkertje nodig had. De fles stond er eveneens ten behoeve van de vrijwilligers die de ganse nacht de dodenwake hielden.

De tocht door de stad van de "papnunnen" met hun "panders" was het vertreksein voor de pientere "lijkbidder" (die meestal reeds door een gebuur getipt was dat een zwaar zieke het "niet meer zou halen") om bij de rouwende familie aan te bellen om zijn

diensten aan te bieden. Hij verwittigde dadelijk de behanger die het salon beklede met rouwgordijnen om zodoende deze om te vormen tot een rouwkapel. Eerst werden er smalle houten latten aan de muur bevestigd, waaraan de zwarte gordijnen werden genageld. Achteraan het hoofd van de overledene werd een soort altaar gemon-teerd met een groot in zilver geborduurd kruis omringd door twee biddende engelen "de fond" genaamd. Rondom werd de kamer behangen met zwarte gordijnen, versierd met zilveren lelies en tranen, bovenaan werden die afgewerkt met een sierboord (lambrequin) waarop mooie motieven waren geborduurd. Op de grond kwam een zwart tapijt eveneens bezet met lelies en na het inkisten werd de kist op een rijkelijk versierd verhoog geplaatst (de katafalk). Rechts ervan stond een tafeltje, eveneens overdekt met een zwarte doek, waarop een glas wijwater en palmtakje stond, alsook een mandje waarin de bezoekers hun naamkaartjes deponeerden. De lichter werd omhangen met een zwarte crêpe en diens lampen werden losge-draaid behalve één, kwestie van alles zo somber mogelijk te houden. Links en rechts van de katafalk werden er twee majestatische kandelabers geplaatst, vroeger verlicht met kaarsen, later met elektrische lampen op laagspanning. Onder het sterfbed werd dis-creet een ontgeuringsapparaat geplaatst.

Op de dag van de uitvaart werd eveneens de gang van rouwbehangsel voorzien, terwijl de buitengevel bekleed werd met de rijkelijkste rouwgordijnen. Aan de voordeur kwam een rouwgordijn (portière) welke zeer overladen met zilverdraad geborduurd was.

Wanneer iemand van de adel gestorven was werd de grond van de rouwkapel, de weg naar de kerk belegd met stro, om zodoende de voetstappen doffer te maken.

Intussen maakten de dames van de dichte familie hun rouwuitzet klaar, hoed met zwarte sluier (voile), een sober kleed zonder halsuitsnijding, zwarte juwelen, zwarte handschoenen, schoenen en kousen. De heren moesten zich vergenoegen met hun zwarte trouw-pak. Op betere uitvaarten droegen zij het habijt.

Een half uur voor de aanvang van de dienst, stonden de heren opgesteld in de rouwkapel links naast de kist, terwijl de dames zaten te jammeren in de naastliggende kamer. Buren en kennissen kwamen één voor één in de rouwkamer, maakten een kruisje met de palmtak over de kist en gaven de heren een hand terwijl enkele beleefdheidswoorden op zeer gedempte toon werden gewisseld. Deze begroeting duurde totdat de parochiegeestelijkheid het "lijk kwam ophalen". De pastoor vergezeld van twee onderpastoors kwam de rouwkamer binnen en bad het "de profundis".

Vervolgens droegen de lijkdraggers de bloemen en de kist naar buiten. De kist werd op een berrie geplaatst, een zwarte pelder met zilveren kruis werd over de kist gelegd. De berrie werd in de paardenlijkwagen geschoven. Op de bok zat de koetsier met steek. De dragers namen plaats op de vier hoeken van de lijkwagen. De lijkbidder stelde de lijkstoet op. Eerst stapten de "suisse" met de pique en de kerkbaljuw met zijn staf, gevolgd door de koster met het processiekruis omringd door twee misdienaars met brandende kaarsen. Daarna volgden de kerkzangers met de organist met de celebrant gekleed met de koorkap, de diaken en de subdiaken elk met hun passende kazuifel en barret op het hoofd. Vervolgens de lijkbidder met zijn "zwarte kontekletser" en "buischoed". Pal voor de lijkwagen liep de kruisdrager met een zwart kussen waarop een kostbaar kruis lag. Als kruisdrager fungeerde meestal de

beste vriend van de aflijvige en het was een zeer grote eer deze functie te mogen vervullen. Langs weerszijden liepen bij staatsie-uitvaarten zes slippendragers die de "cordons" vasthielden. Achter de lijkwagen stapten de mannelijke familieleden, gevolgd door de burens en kennissen. Gans achteraan reden de gesloten koetsen met de vrouwelijke familie.

Tijdens de gang naar de kerk werd het "miserere" gezongen.

#### DE PLECHTIGHEID IN DE KERK

Onder het zingen van het "subvenite" werd de kist de kerk binnenge- dragen op een draagberrie en onder een katafalk geschoven, opge- steld in het koor. De versiering en de afmetingen van de katafalk varieerden volgens de klasse van de dienst. Dit was ook het geval voor het rouwbehangsel waarmede het koor en de kerk versierd was. Op de katafalk werd het kussen en het kruis van de "kruisdra- ger" gelegd en rondom de katafalk stonden zes tot acht grote kandelabers.

De dienst werd opgedragen door de parochiepastoor, die intussen in de sacristie zijn koorkap gewisseld had tegen een kazuifel volgens hun rang. Bij diensten eerste klasse namen net voor de communiebank twee extra priesters plaats gekleed in koorkap, die wanneer er een grote massa aanwezig was in de kerk, assisteer- den bij de offergang.

De muren van het koor werden behangen met rouwgordijnen en soms werden ook de pilaren van de kerk voorzien van zwarte stof. Tegen het altaar kwam een kunstig geborduurd zwart antependium en op de grond lagen dito tapijten. Het processie-vaandel stond rechts in het koor. Bij belangrijke uitvaarten werd er eveneens een zwart deurgordijn gehangen aan de centrale ingangsdour van de kerk. De familie nam plaats langs beide zijden van de katafalk in het koor. Rechts de heren, links de dames. De volgorde was bepaald in relatie met hun verwantschap met de overledene. Hun stoelen waren bekleed met zwarte overtreksels en de dichtste familie waren begeleid ("opgeleid" heette dit) door priesters en kloosterzusters in beste habijt.

Bij de aanvang van de dienst werd het "requiem" gezongen, en tussen de twee lezingen het "absolve" en het "dies irae".

De offergang was het bijzonderste gedeelte van de dienst. Voorafge- gaan door de suisse kwamen eerst de heren en vervolgens de dames van de familie ten offer. Ze kregen een witte kaars in de linker- hand, hen aangereikt door de kerkbaljuw. Na het kussen van de offerandepateen, het deponeren van hun gift in de offerandeschaal (enkel briefjesgeld want het mocht geen lawaai maken) en het aannemen van een gedachtenis, werd de kaars hen uit de hand geno- men door de subdiaken, die deze plaatste in een speciaal daartoe bestemd zwart rek links en rechts opgesteld van de katafalk.

Op het einde van de dienst wisselde de celebrant terug zijn kazui- fel tegen een koorkap. De katafalk werd gezegend met wijwater en wierook tijdens het zingen van het "libera".

Toen volgde de "zegening", een soort tweede offerandegang, dit- maal zonder kaarsen en gedachtenissen met wel het deponeren van een gift in de offerandeschaal. Onder het zingen van het "in paradisum" werd de kist achteraan in de kerk gedragen en daar opgesteld. De familie bleef staan in de middengang, de priesters namen plaats langs de zijkant van de kist, terwijl de kruisdrager



het kruis van het kussen nam en het met de onderkant net boven het voeteinde van de kist hield. Onder het zingen van het "benedictus" kraste de celebrant drie kruisjes met dit kruis in het deksel van de kist.

Daarna werd de tocht aangevat naar de begraafplaats. Daar deze nogal verwijderd was van het centrum nam de "geestelijkheid" in vol ornaat, samen met de misdienaars, zangers en koster, kaarsen en processiekruis plaats in een open koets, die reed net voor de lijkwagen. Ondertussen werd een tweede maal het "benedictus" gezongen. De celebrant maakte ten afscheid een kruis met zand over de kist, terwijl allen die de rouwstoet tot daar gevolgd hadden hem navolgden. De familie nam tenslotte plaats aan de poort van de begraafplaats om alle belangstellenden te danken en dit was toen het einde van het officiële gedeelte. Doorgaans werd dan opnieuw naar het sterfhuis gegaan waar de rouwmaaltijd plaatsvond. Intussen had de behanger reeds alle rouwgordijnen verwijderd.

Tot in het begin van de dertiger jaren namen de dames van de dichte familie geen deel aan de "lijkdienst". Voor hen werd aan een zijaltaar in de kerk een stille mis opgedragen, die een aanvang nam na het begin van de hoofddienst. Meestal werd ook deze zijbeuk in het zwart gedrapeerd. De dames betraden en verlieten de kerk langs een zijdeur. Ze gingen ook niet te voet naar de kerk, maar met gesloten koetsen. Tot in de zestiger jaren, toen de dames reeds plaats namen in het hoofdkoor, verlieten zij de kerk bij het begin van de "absouten" langs een zijdeur en werden met koetsen naar huis gereden. Deze koetsen kwamen dan terug naar de kerk om de heren naar de begraafplaats te rijden.

Na het einde van de rouwmaaltijd kwamen de koetsen terug naar het sterfhuis om de heren en de dames van de dichte familie naar de begraafplaats te brengen waar een bezoek gebracht werd aan het inmiddels gesloten graf. Dit was dan het einde van een lange en vrijwel uitputtende ceremonie.

---

(1) N.V.D.R. Te Oostende noemde men de zusters van Sint Vincentius a Paulo "grieze ninnen".

De "papninnen" waren dan de zusters Coletinen of Klarissen die hun klooster hadden in de Platformstraat. Nu is hun klooster, "Zonnelied", gevestigd in de Mariakerkelaan.

---

#### NIEUW MUZIEKWERK OVER ENSOR

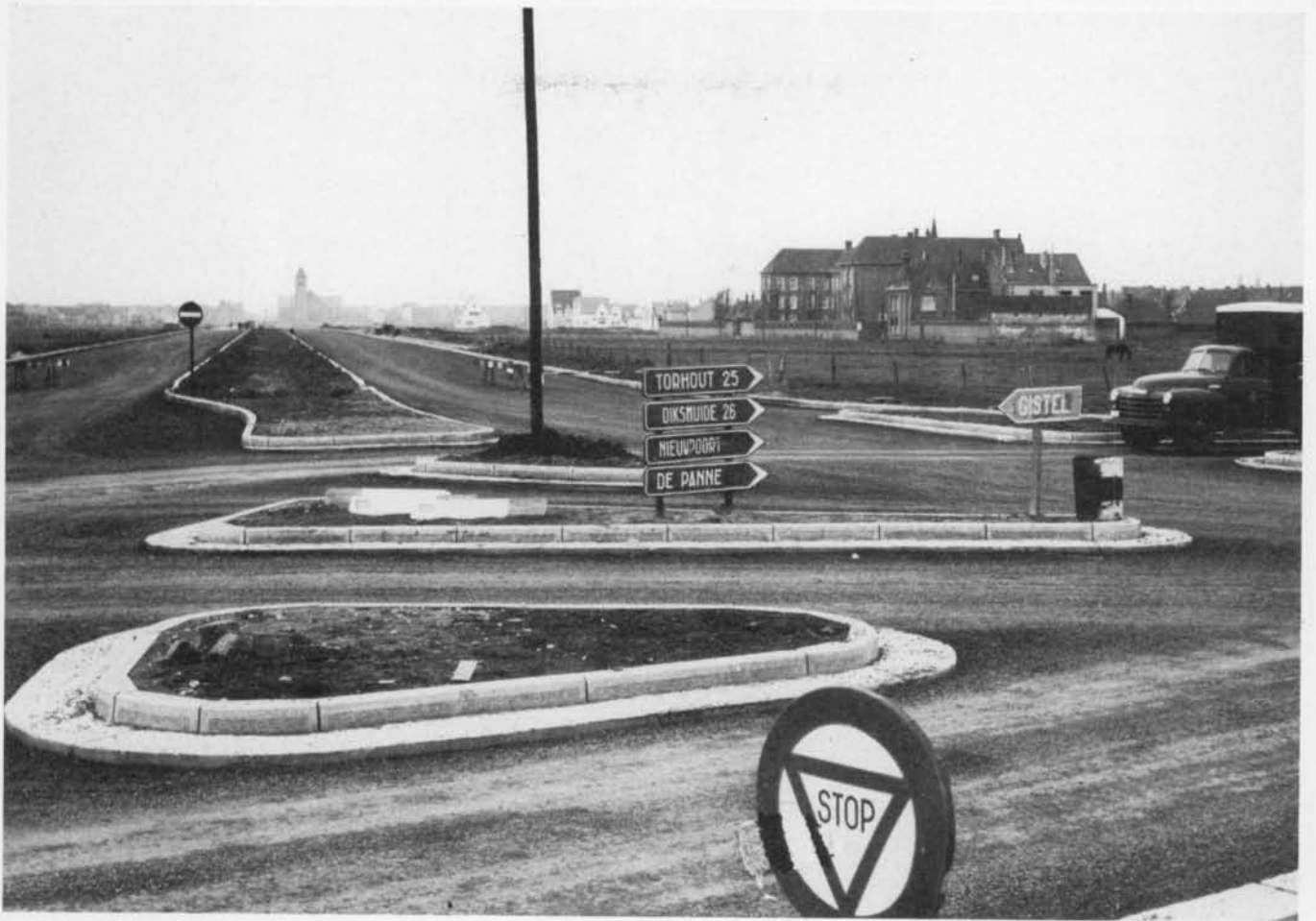
De jonge Nederlandse componist Théo HOEK (35), Eindhovenenaar die sedert 1972 te Nijmegen woont, schreef een strijkkwartet dat geïnspireerd is op de figuur van James Ensor.

Het heet "En van je hela hola" en telt 4 delen :

1. De intocht van Christus te Brussel
2. De vertwijfeling van Pierrot
3. Maskers en de dood
4. Zonderlinge maskers

Het werd op 6 november 1988 te Nijmegen gecreëerd door het "Barbarossa-strijkkwartet".

Norbert HOSTYN



Kruispunt Elisabethlaan / Gistelsesteenweg, november 1955



Achter de H. Hartkerk

## OSTENDIANA

door Agnes SWYNGEDAUW

### CATALOGUS - Ostendiana E.336/165

Ensor, Hodler, Kruyder, Munch : wegbereiders van het modernisme = pioniers of modernism : tentoonstellingscatalogus + Exhibition catalogue. Red. cat. by Talitha Schoon... et al. ; vert. door M. van der Glas... et al. Rotterdam : Museum Boymans-van Beuningen 1989.

### CATALOGUS - Ostendiana C.191/296

Europaprijs voor schilderkunst : Oostende 1988 : catalogus. Oostende : Stadsbestuur 1988. Tentoonstelling Prov. Museum voor Moderne Kunst, Oostende, 4-12-1988/16-1-1989.

### VLAMIJNCK, Maria - Ostendiana V.667/9

Vanitassymbolen : gedichten. Dilbeekse cahiers, 1988.

### LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/7

Medailles van vaandelinhuldigingen te Oostende : periode 1888-1938. Tentoonstellingscatalogus. Oostende : E. Liétard, 1988. Heemmuseum "De Plate", gelijknamige thematentoonstelling, okt-nov-dec 1988.

### MEULEMEESTER, Jean Luc - Ostendiana M.559/1

Langs Vlaamse wegen : Oudenburg. Teksten Jean Luc Meulemeester : eindred. Patrick Vissers ; fotogr. Oswald Pauwels. Brussel : stichting Monumenten- en Landschapszorg. Oudenburg : Stadsbestuur Oudenburg, dep. 1988.

### VAN REMOORTERE, Julien - Ostendiana R.355/172

Parels en kasseien, parels aan de horizon : toeristische wandeling langs het traject van de "Ronde van Vlaanderen". Geschreven door Julien Van Remoortere, in opdracht van de krant "Het Nieuwsblad". Groot-Bijgaarden : Vlaamse Uitgeversmaatschappij VUM, dep. 1988.

### PLANCHAR, Roger - Ostendiana P.549/1

Les anges gardiens des bancs de Flandre : "Belgian Glory". Préfacé de E. Poulet. Oostende : Uitg.-Druk. "Het Nieuwsblad van de Kust", dep. 1988.

---

## OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXVIII

### ORGELISTEN VERBONDEN AAN HET KURSAAL TOT 1914 (3)

door Ann CASIER

#### JOSEPH PETIT

Joseph PETIT werd geboren te Eyne in 1879. Hij studeerde eerst orgel te Oudenaarde en ging in 1896 naar het Lemmensinstituut te Mechelen waar hij in 1901 laureaat werd. Hij behaalde er zijn diploma met de grootste onderscheiding (1).

Als organist van de Sint-Jozefskerk te Oostende speelde hij daar het nieuwe orgel in op 22 augustus 1901 samen met L. VILAIN, A. SÈVRE en JADIN (2).

In mei en juni 1903 verzorgde PETIT verschillende uitvoeringen in het Kursaal. Het waren stuk voor stuk goede uitvoeringen en ook de keuze was verantwoord. Zo bracht hij op 29 mei 1903 :

- Romance de Rinaldi : Lascia mi pianga G.F. Haendel
- Concerto in fa "
- La Nocelle (barcarolle) Ch. Gounod (3)

Van PETIT werd slechts de Marche solennelle voor orgel door hemzelf gebracht op 29.05.1903. (Index van de uitgevoerde werken).

#### JENNY VAN RYSSELBERGHE

Jenny VAN RYSSELBERGHE was leerlinge van L. VILAIN aan het conservatorium te Gent waar ze afstudeerde in 1907 met een eerste prijs met grote onderscheiding (4 en 5).

Op 10 juli 1911 trad ze, waarschijnlijk voor het eerst, op in het Kursaal met een orgelconcert volledig in de stijl van VILAIN : werken van MENDELSSOHN, BEETHOVEN, GUILMANT en WIDOR (6).

Het jaar daarop mocht ze VILAIN gedurende een maand vervangen. De recitals gingen door om 12 h. 's middags en 17 h. 's avonds. Het programma verschilde wel licht bij wat VILAIN normaal bracht, al zag men er wel "de stem van de meester" in. Hier en daar, schuchter, een eigen werkje, doch meer BEETHOVEN, SCHUMAN, SCHUBERT, WAGNER... en sporadisch ook werk van VILAIN (7).

Op 17 juni 1913 wijdde ze een namiddagconcert aan werk van Ch. M. WIDOR en daags nadien aan A. GUILMANT. Op 19 juni waren het MENDELSSOHN, SCHUBERT en SCHUMANN en op 20 juli alleen maar eigen werk. De laatste dag werd beëindigd met overwegend LEMMENS, GOUNOD en VILAIN (8). Ook in september van hetzelfde jaar, werden een reeks recitals door haar gebracht (9).

Van Jenny VAN RYSSELBERGHE werden in het Kursaal volgende composities uitgevoerd :

- Allegro con brio
- Au bord du minnewater
- Ave Maria
- Berceuse
- Crépuscule
- Élégie
- Finale
- Improvisation
- Intermezzo
- Méditation
- Mélodies
- Prélude
- Réverie
- Sonate
- Suite en do alles voor orgel

en nog een orgelarrangement op de "Marche Solennelle" van GOTTFRIED.

N.V.D.R. Jenny VAN RYSSELBERGHE, geboren te Gent, was in haar geboortestad een populaire orgeliste. Ze is één van de pioniers geweest van de vrouwenemancipatie in de orgeldiscipline.

Tijdens de Wereldtentoonstelling 1913 te Gent trad ze meerdere malen op, o.m. in het kader van het Festival van de Belgische Muziek (N.H.).

(1) E.O., 17.05.1903.

(2) R. HOSTYN, Orgels in Groot-Oostende. Het orgel van de Sint-Jozefskerk in De Plate, jg. 78, p. 166-168.

(3) S.O., 01.06.1903.

- (4) N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain (1866-1945), in Ostendiana, dl. 4, Oostende, 1982, p. 45.
- (5) Op een... rommelmarkt te Dunkerque in september 1987 vonden we haar diploma terug : een spreekwoordelijke speld in een hooiberg ! Voor enkele luttele Franse Franken werden we eigenaar van dit document. (N.H.)
- (6) S.O., 10.07.1911.
- (7) Programma's in S.O., van 24.05.1913 t.e.m. 21.06.1913.
- (8) S.O., 17, 18, 19, 20, 21 en 22.06.1913.
- (9) S.O., 08.09.1913 t.e.m. 17.08.1913.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (10)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

7. HET LICHTEN GENRE

De laatste onderverdeling in onze collectie, "het lichte genre", is zeer uitgebreid en rijk aan talrijke voorbeelden zoals :

cabaret en liederen in het Oostends dialect, het chanson, dansmuziek al of niet gezongen, ballades, accordeonmuziek, gelegenhedslieder, elektronische muziek, popmuziek waarin dan nog verschillende stromingen voorkomen.

Het zal de lezer opvallen dat twee namen gedurig weerkeren. Dat zijn de twee groten te Oostende, namelijk de tekstschrijver Jo DEENSEN en de componist-muzikant-orkestrelider Freddy FEYS. Voor vele Oostendse en ook niet Oostendse zangers schrijven deze "kraken" al jarenlang tekst en muziek en hebben zij soms ook die artiesten zelf ontdekt en gezorgd voor hun bekendheid. De korte kennismaking en discografie bij hun naam in de komende lijst zijn dus niet voldoende om deze twee artiesten aan de lezer bekend te maken, maar zij kunnen de basis vormen voor een afzonderlijke studie.

De collectie omvat ook niet-Oostendenaars die een lied zingen over Oostende. Heel wat kleine plaatjes (singles) zijn ons ontsnapt, daar we niet altijd de kans hadden om ze te kopen, "bemachtigen" zou een beter woord zijn, want deze singles worden meestal niet in de handel verkocht.

A. Verzamelplaten

- 1° Hier spreekt men Oostends : Op de vismarkt zien 'k geboren door Lucy Monti. Pette Sjieke goa 't zeggen door Pette Sjieke. Visserslied door Kinderkoor A. Thonon; tekst van oud-gouverneur Baels. Oostendse moppen (David) door Ollie Dollie en de Lachzaaiers. 't Stoat in De Zeewacht Marietje door Bert Gevaert; tekst van Jo Deensen en muziek Fr. Feys. Noenkel Jerome aan de klap. Oostende oender woater door Zwarte Pier; tekst van Bertino. Gust stoat op trouwen (David) door Luc Davis. Op de Viertorre door Lucy Monti; tekst van J. Deensen en muziek Fr. Feys. Pette Sjieke en Tjeppe de Koetsier (H. Moerman). 'k Zoen willen weten wa da je peinst door B. Gevaert; tekst J. Deensen en muziek Fr. Feys. Let op, 't goat in de Boembas stoan door L. Monti; tekst J. Deensen en muziek Fr. Feys. Opgenomen in 't Wit Paard m.m.v. De Zeewacht in 1973. Omega OM 333.103X; 1LP + liedjesteeksten

- 2° Hier spreekt men Oostends 2 : Vasche ploaten door Zwarte Pier; tekst J. Deensen-H. Moerman, muziek Fr. Feys. Pette Sjieke op z'n eentje door P. Sjieke (H. Moerman). Bertino door B. Gevaert; tekst J. Deensen, muziek Fr. Feys-J. Winne. De purge door De Lachzaaiers (L. Davis). 't Is gedaan met de dikke madam L. Monti; tekst J. Deensen, muziek Fr. Feys. Zeven jaar getrouwd door Luc Davis. Oostende kan ik noois vergeten door Pete Monti; tekst J. Deensen-H. Moerman, muziek Fr. Feys. De Oostendse koetsier door B. Gevaert; tekst J. Deensen, muziek Fr. Feys. Dreejte en z'n huuswerk door P. Sjieke en Dreetje (H. Moerman). Klèèn verdriet, groot verdriet door L. Monti; tekst J. Deensen, muziek Fr. Feys. De katte door De Lachzaaiers (L. Davis). De vismievrienden door Zwarte Pier; tekst van J. Deensen en muziek Fr. Feys. Bie uus an 't zèetje door L. Monti (J. Deensen-Fr. Feys).  
Opgenomen in het Kursaal te Oostende m.m.v. De Zeewacht in 1974.  
Omega 333.135X; 1LP.
- 3° Hier spreekt men Oostends samenvoeging van de twee vorige platen in een dubbelalbum.  
Omega DA 247/248; 2LP (uitgave 1977).
- 4° Oostende lacht en zingt : verzameling sketchen en liedjes uit de twee vorige platen.  
Dureco Benelux 33.063; 1LP (uitgave 1977).
- 5° Matroos vaarwel : Liedjes van 't zeetje : Matroos vaarwel (Reich-Tholen) door Bert Gevaert. M'n mokje is van Nieuwpoort (Feys-Deensen) door Danny. Die visscher van mien (Feys-Deensen) door L. Monti. Woar is uzze zwabber ? (Feys-Deensen) door Zwarte Pier. De tied van Bubbeline (Gevaert-Deensen) door B. Gevaert. 't Moen altied gin toengen zien (Feys-Deensen) door Pete Monti. An de gernastrap (Bertino-Devriendt-Feys-Deensen) door Zwarte Pier. Zeemansbloed (Feys-Van Dam-Deensen) door P. Monti. Op de Viertorre (Feys-Deensen-Borbousse) door L. Monti. 'n Oede zeeman (Gevaert-Deensen) door B. Gevaert. Heistse klakkertjes (Feys-Deensen) door Danny. M'n vintje komt nor huus (Witte-Deensen) door L. Monti.  
Orkest o.l.v. Roger Eggermont.  
Productie in samenwerking met De Zeewacht.  
Omega 333.167X; 1LP (uitgave 1975).
- 6° Liedjes en sketchen uit Oostendse Revue('d) : Gif mo sjette. Pette Sjieke bie den paster. Je zie goe, gie. Aan de viskarre. Oh, die wuven ! Tjeppen Krotte zit zoender kalêzje. Us zèetje is 'n rioler ! Dustige pompiers. 't Stond in de gazette. De dulle Irma's. De pliesje goat 't wel doen. Hotsje, totsje, veugelkotsje. 't Is were ne goaj of ! Oostende is de schonste stad.  
Teksten van H. Moerman; muziek van Fr. Feys en P. Bourbosse.  
Olympia LPT 33123; 1LP (uitgave 1974).
- 7° Is 't were van dadde : Oostendse revue 1977 : Is 't were van dadde. 't Groot vuul. Ostende is lik a schone boekee. De Verkeerslesse. Achter de tralies. Gif mekaar 'n hand. Veel volk mo gin tère. In de nieuwe klinieke. Een onverwachte ontmoetinge. Vele schonder in mien tied. De grote schat. Finale.  
Teksten van H. Moerman; muziek van Fr. Feys.  
Orkest The Secrets o.l.v. Fr. Feys.  
Studio en live-opname door Hifi-Home-Produkties Brugge.  
Indigo 2000/961; 1LP.

- 8° Is 't were van dadde. Veel volk mo gin tère.  
Uit Oostendse revue 1977.  
Indigo 1014; 1 single.
- 9° Tsjak uut - tsjak in : Oostendse revue 1979.  
Teksten van H. Moerman; muziek van Fr. Feys.  
Live-opname door Klankstudio G. Vanden Bussche Oostende.  
1 geluidscasette.
- 10° Loat moa gletsen. 't Visje wordt diere betaald.  
Uit Oostendse revue 1982.  
Teksten van H. Moerman; muziek van Fr. Feys.  
International records 8102; 1 single.
- 11° Groeten uit West-Vlaanderen : met o.a. Die visscher van mien;  
Op de vismarkt zien 'k geboren door Lucy Monti. Mars der  
Belgische Zeemacht door de Muziekkapel o.l.v. G. Duyck. Duizend  
soldaten; 'k Zie mijn lief zo geiren door Willem Vermandere;  
3 stukken door het Hooghuys orgel.  
Dureco Benelux 66061; 1LP (uitgave 1985).
- 12° Mooi Vlaanderen : met o.a. Limburg strekt de armen uit door  
Stefaan Ponette. Over de Schreve door Bert Gevaert.  
Teksten van deze en andere liederen door Jo Deensen en muziek  
door Bert Gevaert.  
Artistieke produktie J. Deensen.  
Uitgebracht naar aanleiding van het Breydel-De Coninckjaar  
1987 door VOVO's platenfonds Oostende.  
Monopole K 1037; 1 musicasette.  
Monopole 0399/1037; 1LP.
- 13° 100 jaar Casino Kursaal Oostende : de vedetten van de eeuw :  
E. Piaf; J. Hélian; Ch. Trenet; M. Chevalier; Ch. Aznavour;  
R. Ventura; L. Renaud; Pills et Tabet; J. Baker; A. Cordy;  
T. Rossi; S. Adama; V. Lynn.  
Pathé 4C 046-23.498; 1LP (uitgave 1975).
- 14° Belgian Pop Sampler : met o.a. I still have my soul door  
Kandahar. Asking myself all day door Tjens-Couter. In Lulu  
door Cos.  
IBC 4B 052-23591; 1LP (uitgave 1977).
- 15° Mooi Vlaanderen 2 : Land der duizend dingen : met o.a. Ensor  
door Will Ferdy. Gele roos in 't grauwe zand door Stefaan  
Ponette. Een Vlaamse man door Miet Provoost. Mooi Vlaanderen;  
Hymne voor Vlaanderen door Fr. Günther en jongerenkoor Korian-  
der (van Oudenburg). Jan zonder vrees door Bert Gevaert en  
de Nachtegaaltjes.  
Teksten van deze en andere liederen door Jo Deensen, Miet  
Provoost, e.a.; muziek van Bert Gevaert e.a.  
Algemeen producer J. Deensen.  
Uitgave van Vlaams Audiofonds Oostende.  
V.A.F. 001 + tekst; 1LP en 1 CD (uitgave 1988).

#### BUITEN OOSTENDE

- 1° Knokke 1969 : (liederen) door R. Temmer; J. Janvier; M. Porce-  
lijn; Samantha; J. White.  
Decca LPDS 162; 1LP.
- 2° Island : (muziek en liederen i.v.m. de visserij).  
Opgenomen in de BRT studio's te Brussel in nov-dec 1983 -  
jan 1984.  
BRT 857203; 1LP.

3° Bredene Palace : Luc Caals presenteert showtime : Willkommen. Afkortten. Torremolinos. Aan de grens. Norman. Sambaballensamba. Crazy accordeon. Contrast. I don't know why I love you but I do. De trein Oostende-Antwerpen. Medley P. Anka. Dank u ! Goede avond !  
Met o.a. Luc Caals, Marleen, Kenny Wayne, Jo Jenco, vocaal en het Orkest van Léon Vos.  
Life-opname in Bredene Palace op 19-6-1982, productie Mike Dorian.  
M.D. International Records 8172; 1LP.

---

### BURGEMEESTER ALFONS PIETERS - 3

door Dirk LAUREYS

#### DEEL V - VERENIGINGSLEVEN

PIETERS' verenigingsleven was een nogal uitgebreid gamma, gaande van voornamelijk sportclubs maar ook culturele verenigingen. In dit deel komen de voornaamste mutaties voor.

In uitvoering van het reglement van de "Sport Nautique" heeft er een algemene vergadering plaats gevonden op 13 april 1882. PIETERS, lid van de commissie kreeg de functies van materiaal-beheerder en bestuurslid toegewezen (73). In deze functie werd hij op 5 april 1886 herverkozen (74).

In het kader van de algemene internationale tentoonstelling voor hygiëne, reddingsmiddelen en kustnijverheid die hetzelfde jaar zou plaats vinden werd hij in 1888 tot voorzitter van het plaatselijk bestuur aangeduid (75).

Zondag 4 juni 1893 werd hij bij hun jaarlijkse vergadering tot erevoorzitter van de Oostendse afdeling van de koninklijke reddersbond benoemd (76).

De algemene jaarlijkse raad van de "Société Littéraire" vond plaats op 7 mei 1903. Na de verkiezing door de leden van de commissie werd PIETERS voorzitter (77). Op 12 november van hetzelfde jaar ontstond de "Lawn Tennis Club" en werd burgemeester PIETERS de functie van erevoorzitter aangeboden (78).

Bij de zitting van 3 januari 1910 van de algemene raad van de "Cercle Artistique" werd hij tot ere-ondervoorzitter voor dat jaar gekozen (79).

#### DEEL VI - BEZITTINGEN

In 1877 kocht PIETERS een huis, gebouwd in hetzelfde jaar volgens "La nouvelle construction" van Norbert BOURGOINIE, bureeloverste van de burgerstand te Oostende. Het huis bevond zich aan de Nieuwpoortsesteenweg 39, in sectie a 1595 z 2. Het kadastraal inkomen bedroeg 6,27 ₣ voor de grond; het gebouw was nog niet belastbaar. Één jaar later is het huis belastbaar geworden. Het k.i. van het huis bedroeg 513 ₣, dat van de grond bleef ongewijzigd. In 1896 werd er een vergroting aan het huis doorgevoerd. Het k.i. bedroeg nu 14 ₣ voor de grond en 3.075 ₣ voor het gebouw. In 1943 werd het gebouw doorverkocht aan Maurice SEBRECHTS (80).

Belangrijk is wel dat er in de loop van 1887-1888 een straatnaamswijziging heeft plaatsgevonden. Het oorspronkelijke adres aan de Nieuwpoortsesteenweg 39, veranderde in Karel Janssenslaan 35 (81).



Hiermee veranderde ook de sectie van het gebouw naar 1.595,10 ₣. PIETERS kocht in 1877 een stuk grond van 1 are 5 ca in de Sint-Petersburgstraat (nu Léon Spilliaertstraat), sectie 1595 e 21. Het k.i. bedroeg 2 ₣ voor de grond. Het huis dat er één jaar later op gebouwd werd, werd belastbaar met 3.074 ₣ en 5 ₣ voor de grond. Bij openbare verkoop werd dit huis verkocht aan Willy DEGRAVE-KOX, een advocaat (82).

#### DEEL VII - OVERLIJDEN

##### a) Overlijden / begrafenis

Alfons PIETERS overleed op 30 mei 1912 te Brussel. Hij verbleef aldaar om een der beste Belgische artsen (naam wordt niet vermeld) op te zoeken. Hij was aan de beterhand en wou woensdag 29 mei naar Oostende terugkeren, maar hij werd plots weer ziek en overleed donderdag 30 mei om halfacht 's avonds (83).

De kist werd naar het Oostends stadhuis getransporteerd alwaar een rouwkapel werd ingericht om de overledene te groeten. Op 3 juni werd hij ten grave gedragen. Om 10 uur was er een samenkomst op het stadhuis voorzien, gevolgd om 11 uur door de plechtigheid; er was geen kerkelijke plechtigheid. Alle prominente figuren uit het Oostendse high-societyleven benevens enkele nationale politici waren aanwezig. De familie ontving talrijke rouwtelegrammen o.a. van de koninklijke familie, wegens de goede contacten tussen PIETERS en Leopold II, en de graaf de MERODE.

De begrafenisstoet vertrok vanuit het stadhuis, via "het paard" in de richting van de Nieuwpoortsesteenweg (84).

##### b) Graf

PIETERS werd bijgezet in een keldergraf op het stedelijk kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg. Het is een familiegraf en staat op zijn naam. Later werden ook zijn vrouw Caroline (overleden te Oostende op 13 november 1947) en zijn jongste dochter Alice (overleden op 6 juli 1859) erin bijgezet. Het graf kreeg op 17 juli 1973 een verlenging voor 50 jaar (85).

##### c) Alfons Pieterslaan

Op 31 mei 1912 besliste de gemeenteraad om de "boulevard du Midi" (Zuidlaan) te veranderen in de "boulevard Alphonse Pieters" (86).

##### d) Verder familielevens

De weduwe bleef verder wonen in de Karel Janssenslaan 35. Het register van kwartieragent Charles DENYS vermeldt; Karel Janssenslaan 35 - inwoners; ADDAMS Caroline (° Abbots Morton, 25-10-1853; zonder beroep); weduwe van PIETERS Alfons, Alice PIETERS (° Oostende, 26-8-1879; geen beroep uitoefend) gehuwd met Octaaf SERRUYS (° Oostende, 14-6-1859; geen beroep uitoefend), Raoul SERRUYS (° Oostende, 22-3-1902). Een dienstmeid nl. juffr. Elise DEBUF (87).

#### VOETNOTEN

B.S.O. = Burgerlijke Stand Oostende

H.R.O. = Handschriftenzaal Rijksuniversiteit Gent

E.O. = l'Echo d'Ostende

(1) B.O., geboorteregister 1845, akte 174.

(2) S.S. Pieter- en Pauluskerk, doopregisters, fascicule 1841-1847, p. 274.

(3) MICHIELS, 13 generaties Pieters 1602-1978, p. 8.

- (4) B.O., huwelijksregister 1843, akte 42.
- (5) SEBRECHTS M., familie Rycx (in Ostendiana II), p. 32.
- (6) familiedocument Pieters.
- (7) Stadsbibliotheek Oostende, artikel "Mort de M. le Bourgmestre PIETERS"
- (8) VANDENWEGHE H. 150 jaar stedelijk lager onderwijs te Oostende, p. 7.
- (9) Feuille d'Ostende, 20.08.1857/1-2, a en b.
- (10) zie voetnoot (7).
- (11) Dienst militie Oostende, militieregister 1865, volgnr. 98.
- (12) B.S.O., overlijdensregister 1867, akte 486.
- (13) B.S.O., huwelijksregister 1875, akte 74.
- (14) English Church Ostend, Registre of Mariages in the English Church Ostend, from 1836.
- (15) S.S. Pieter- en Pauluskerk, huwelijksregiser 1848-1876.
- (16) idem (11).
- (17) B.S.O., geboorteregister 1876, akte 290.
- (18) B.S.O., id 1877, akte 643.
- (19) B.S.O., id 1879, akte 537.
- (20) Kadastraal Archief Brugge, Oostende afdeling van de kadastrale legger, art 2320.
- (21) Politie Archief Oostende, Registers der Kwartieragenten 1923, Charles Denys, drager nr. 19, 1ste sectie 2e afd., p. 35.
- (22) \* id (19).  
\* Noch nu, noch nooit, 16.11.1895, nr. 62 Pieters A., grondeigenaar.
- (23) SEBRECHTS M. familie Rycx (Ostendiana II), p. 32.
- (24) E.O., 09.02.1892/2, b.
- (25) E.O., 08.03.1898/3, b.
- (26) E.O., 7, 10, 12, 17, 19, 21.04.1898 en 24, 26, 28.04.1898 en 01.05.1898/5, a.
- (27) E.O., 03.05.1900/2, b.
- (28) E.O., 30.09.1900/2, a.
- (29) B.S.O., huwelijksregister 1896, akte 184.
- (30) B.S.O., huwelijksregister 1901, akte 137.
- (31) B.S.O., huwelijksregister 1907, akte 80.
- (32) E.O., 25.06.1868/3 c.
- (33) E.O., 10.10.1869/2, a.
- (34) E.O., 27.07.1870/3, b.
- (35) E.O., 19.02.1871/2, b.
- (36) E.O., 24.02.1876/2, b.
- (37) E.O., 18.02.1886/2, b.
- (38) E.O., 08.04.1886/2, a.
- (39) E.O., 31.07.1890/2, a.
- (40) MAERVOET W., De politieke evolutie in het arr. Oostende 1830-1914, (thesis) p. 180.
- (41) zie voetnoot (7).
- (42) zie voetnoot (40).
- (43) zie deel VII.
- (44) zie bijlage.
- (45) MAERVOET W. ib., (Ostendiana I) p. 77.
- (46) \* Zie inleiding : het Liberaal Archief te Gent.  
\* Archief Willemsfonds; jaarboeken.
- (47) MAERVOET W. ib., (thesis) p. 180.
- (48) Bulletin Communal d'Ostende, 01.01.1885/1.
- (49) id 12.02.1885/9.10.
- (50) E.O., 16.05.1886/2, a.
- (51) Bulletin Communal d'Ostende, steekproeven uit 1887.
- (52) id 17.01.1888/3.

- (53) MAERVOET W. ib. (Ostendiana I) p. 75.
- (54) zie voetnoot (52).
- (55) Bulletin Communal d'Ostende, steekproeven uit 1891.
- (56) MAERVOET W. id., (Ostendiana I) p. 75.
- (57) Bulletin Communal d'Ostende, 07.10.1892/169.1.
- (58) E.O., 31.10.1895/1, a-d.
- (59) Le Carillon, 28.03.1896/2, a-b.
- (60) E.O., 02.05.1897/2, e.
- (61) \* Bulletin Communal d'Ostende, p. 517.  
\* VYNCKE Y., Oostende in oude prentkaarten, p. 148.
- (62) FOUTRY D., Geschiedenis van Oostende, p. 93-94.
- (63) \* Nous sommes heureux de vous adresser, au nom de l'administration communale, l'expression de nos plus vifs remerciements pour votre participation aux fêtes de l'inauguration de la statue équestre de S.M. Léopold I". Pieters aan Rinskopf, Oostende, 07.08.1901. H.R.U., 2687 (334).  
\* Pieters' felicitaties aan Rinskopf. "Le ministre de ce jour annonce la nomination au grade de chevalier de l'ordre de Leopold; de M. Rinskopf, directeur de l'Academie de musique de la ville d'Ostende. Je tiens à lui envoyer quelques mots de félicitations". Pieters aan Rinskopf, Oostende, 29.11.1907. H.R.U., 2687 (333).
- (64) E.O., 22.10.1903/1, a-e.
- (65) E.O., 21.01.1904/1, e; 2, a.
- (66) E.O., 19.10.1911/1, a.
- (67) Le Carillon, 02.03.1912/3, a.
- (68) zie deel 7 "Overlijden".
- (69) MAERVOET W. ib. (Ostendiana I) p. 76.
- (70) \* E.O., 04.10.1894/3, a.  
\* Voor (69) en (70) zie ook DEVULDERE R., Biografisch Repertorium der Belgische Parlementairen, Senatoren en Volksvertegenwoordigers. 1830 tot 01.08.1965, 10 dln.
- (71) zie voetnoot (69).
- (72) E.O., 06.04.1902/2, a.
- (73) E.O., 16.04.1882/3, b.
- (74) E.O., 08.04.1886/3, b.
- (75) E.O., 12.04.1888/2, b.
- (76) E.O., 08.06.1893/2, c.
- (77) E.O., 08.05.1903/2, e.
- (78) E.O., 14.11.1903/1, b.
- (79) Le Carillon, 06.01.1910/2, a.
- (80) Kadastraal Archief Brugge, Oostende'le afdeling, artikel 2320 van de kadastrale legger.
- (81) STRACKÉ A., Almanach du commerce et de l'industrie de la ville d'Ostende, deuxième année, 1887, p. 22 en troisième année, 1888, p. 104.
- (82) zie voetnoot (80).
- (83) Le Carillon, 01.06.1912/1-2.
- (84) \* E.O., 06.06.1912/1-2.  
\* DESCHACHT D., Bijdrage tot de geschiedenis van de Oostendse politie (1794 - heden), p. 37.
- (85) Stedelijk Kerkhof Oostende, concessieregister nr. 102.
- (86) Bulletin Communal d'Ostende, 31.05.1912/713.
- (87) Politiearchief Oostende, registers der kwartieragenten, Charles Denys, drager nr. 19, 1ste sectie 2e afdeling, p. 35.

# Mort de M. le Bourgmestre PIETERS

Jeudi soir, vers 7 1/2 h. parvenait en notre ville la triste nouvelle que M. ALPHONSE PIETERS, bourgmestre de la ville d'Ostende, venait de mourir à Bruxelles. Cette nouvelle, attendue d'heure en heure, fit sensation; la police fit arrêter toutes les réjouissances et le calme, qui enveloppa la cité, marqua son deuil.

M. Alphonse Pieters naquit à Ostende le 29 mai 1845, dans une famille très chrétienne; il fit ses études au Collège Notre Dame et succéda à son père dans l'exploitation de la brasserie paternelle. Tempérament actif et vigoureux, il s'adonna à tous les sports en honneur à cette époque; il fut placé à la tête de la Garde civique, fut élu au conseil communal le 19 octobre 1884, nommé échevin le 17 janvier 1888 et le 7 octobre 1892, le Roi lui confia le poste de bourgmestre d'Ostende.

Dans tous les emplois qu'il occupa successivement, M. Pieters fit preuve d'activité et de condescendance; toujours et partout le premier au poste il fut un administrateur actif et consciencieux. Sous son administration, avec la collaboration de Léopold II et le généreux appui des différents ministères catholiques, Ostende devint une grande ville et une digne résidence de la Famille Royale. Son âme généreuse était accessible aux contingences de la reconnaissance, aussi, M. Pieters sut rendre hommage à ceux dont il appréciait le concours et, en maintes circonstances, il témoigna de ses sentiments généreux.

Non seulement il mit à la disposition

de la Ville son dévouement, mais il n'hésita pas, quand on y fit appel pour perpétuer les traditions Ostendaises qui voulaient que depuis 1830 un Ostendais représentât Ostende au Parlement, à accepter le mandat de député. Il siégea de 1902 à 1904 à la Chambre; ce ne fut que par son extrême condescendance qui devint une faiblesse, qu'il abandonna ce siège à un étranger. Ce fut une faute, une lourde faute!

M. Pieters fut un homme bon et compatissant; sa combativité pour les idées libérales contre celles de ses adversaires ne se manifestait qu'en proportion de l'impulsion que lui imprimait un parti dont il subissait l'évolution; toutes les manifestations philanthropiques trouvèrent en lui un concours dévoué et généreux; sa cordialité et sa bonhomie lui ménagèrent de précieuses amitiés.

M. Pieters est mort sans que les secours de la Religion, aient auréolé son lit de douleur et lui aient rappelé les consolations de la souveraine espérance; c'est le premier bourgmestre d'Ostende qui meurt ainsi; nous catholiques qui apprécions la suavité de la foi illuminant l'espoir dans la vie future, nous le regrettons sincèrement.

Sur cette tombe entr'ouverte d'un mari affectueux et d'un père aimant, d'un bourgmestre qui présida pendant 20 ans aux destinées de notre ville avec un dévouement et une activité méritoires, d'un citoyen qui fut généreux et bon, nous déposons l'hommage de nos regrets. Puisse l'unanimité des condoléances atténuer la douleur qui frappe la famille.

A. E.

Overlijdensartikeltje opgesteld door "A. E." (?), waarschijnlijk uit een katholieke krant.

(Bron : Stadsbibliotheek/-archief Oostende)



MADAME ALPHONSE PIETERS ;  
Monsieur et Madame ARMAND CLUZEAU-PIETERS ;  
Monsieur HERMANN BRULÉ, lieutenant de réserve au régiment des  
Grenadiers, et Madame BRULÉ-PIETERS ;  
Monsieur et Madame OCTAVE SERRUYS-PIETERS ;  
Monsieur WILLY CLUZEAU ;  
Monsieur ROGER CLUZEAU ;  
Monsieur RAOUL SERRUYS ;  
Mademoiselle MONA SERRUYS ;  
Monsieur et Madame FRANÇOIS PIETERS et leurs enfants ;  
Monsieur et Madame FREDERICK LUTJENS et leurs enfants,

ont la profonde douleur de vous faire part de la perte irréparable qu'ils viennent  
d'éprouver en la personne de

MONSIEUR  
**ALPHONSE-HUBERT PIETERS**

BOURGMESTRE DE LA VILLE D'OSTENDE  
ANCIEN MEMBRE DE LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS  
MAJOR-COMMANDANT HONORAIRE DE LA GARDE CIVIQUE D'OSTENDE  
OFFICIER DE L'ORDRE DE LÉOPOLD  
DÉCORÉ DE LA CROIX CIVIQUE DE 1<sup>re</sup> CLASSE ET DE LA MÉDAILLE COMMÉMORATIVE  
DU RÉGNE DE S. M. LÉOPOLD II.

leur Époux, Père, Beau-Père, Grand-Père, Frère, Beau-Frère et Oncle bien aimé,  
né à Ostende le 29 Mai 1845 et décédé à Bruxelles le 30 Mai 1912.

Les funérailles, suivies de l'inhumation, auront lieu le Lundi 3 Juin à  
11 heures.

*Réunion à l'Hôtel-de-Ville d'Ostende à 10 heures.*

BRUXELLES, LE 30 MAI, 1912

Jos. Eliebaudt. — Ostende.

Overlijdensaankondiging

(Bron : Stadsbibliotheek/-archieff Oostende)

Dinsdag 13 oktober - Wij krijgen geen officieele berichten meer. Altijd zooveel volk aan het stadhuis voor de paspoorten. Het gerucht loopt in stad dat er binnen een paar dagen geene bloem meer zal zijn en geen eten meer. Dit brengt de paniek op het hoogste.

Men is zeer verwonderd dat de stad geene maatregelen genomen heeft voor de bevoorrading. Men heeft goed zeggen dat zekere persoon dwong eerst voor Brugge te zorgen. Zulks sluit niet uit dan men dien persoon aan het verstand had moeten brengen dat Oostende, toevluchtsoord van al de vluchtelingen en ook van ons dooreengeworpen leger, eersten vooral moest geholpen worden.

Het is, overigens, overal eenen warboel. De troepen trekken weg; de gekwetsten worden in allerhaast naar de Zeestatie gebracht om af te varen.

Daar is 't ook iets, aan de Zeestatie ! Er wachten daar vluchtelingen sinds 's morgens 3 ure om te kunnen vertrekken, en er is eilaas geen middel ! Velen vertrekken, te voet of per tram, naar Duinkerke. De stokers en matrozen der maalbooten hebben de toelating bekomen om hunne huisgezinnen over te brengen. 't Zelfde gebeurt voor 't beheer van het Loodswezen.

Wat onze visschersbevolking betreft, deze maakt zich gereed om in zee te steken met de sloepen. Stoelen, tafels, bedden, kassen, keukengerief, alles wordt op de sloepen geladen - en vooruit naar Lowestoft of naar Frankrijk. In gansch het Visscherskwartier zullen slechts enkele grijsaards en gebrekkelijken overblijven.

Eene "taube" vliegt over de stad en werpt 2 bommen uit, waarvan de eene bij het Koninklijk Paleis valt en de andere bij het Gasgesticht. Geene schade.

De burgerwacht is ontbonden : de wachten, in sommige kompanies zijn verwittigd geworden dat zij hunne wapens moeten indragen in den hangaar 1 (Nieuwe Dokken). Andere kompanies ontvingen niets. 't Is daar ook een warboel !

Volgende proklamatie, ondertekend door de Belgische ministers, is aangeplakt :

Koninkrijk België

P R O K L A M A T I E

Medeburgers,

Oostende, 13 oktober 1914.

Sinds twee maanden en half verdedigen de Belgische soldaten heldhaftig voet voor voet de bodem van het Vaderland. De vijand meende ons leger in Antwerpen te vernietigen. Maar, een door zijn orde merkwaardige terugtocht heeft zijn hoop verijdeld en heeft ons strijdkrachten behouden die voort zullen gaan zonder poozen, de rechtvaardigste en de edelste der zaken te dienen. Die strijdmachten zijn op het oogenblik werkzaam in de nabijheid onzer zuidergrens, te zamen met onze Bondgenooten. Dank zij die kostbare samenwerking, lijdt de zegepraal van het Recht geen twijfel.

Het Belgische Volk heeft met een taaien moed die beproevingen aangenomen; en nu eischen de omstandigheden van het oogenblik weer een nieuwe opoffering. Om het streven van den overweldiger niet te dienen, is het noodzakelijk dat de Belgische Regeering voorlopig haar zetel vestige in een oord, waar zij, in verband met ons leger eenerzijds, en met Frankrijk en Engeland anderzijds, het onderbroken uitoefenen van 's Lands Souvereiniteit kan verzekeren. Daarom verlaat ze heden Oostende, met het dankbaar aandenken van een gul onthaal dat ze in die stad vond. Zij zal zich voorloopig in Le Hâvre vestigen alwaar de edele vriendschap van de Regeering der Fransche Republiek haar de volheid van haar Souvereine Rechten en de volledige uitoefening van hare rechten waarborgt.

Medeburgers,

Deze voorloopige beproeving, die onze Vaderlandsliefde met gelatenheid moet aanvaarden, zal weldra, wij zijn er van overtuigd, hare wederwraak vinden.

De Belgische openbare diensten zullen niet staken, ten minste in zooverre de plaatselijke toestanden zulks toelaten. De Koning en de Regeering rekenen op de wijsheid van uwe vaderlandsliefde. Van uwen kant, moogt ge rekenen op onze vurige toewijding, op de dapperheid van ons leger en op de krachtige medewerking van onze Bondgenooten, om het uur van de gemeenschappelijke bevrijding toe doen naken.

Ons dierbaar Vaderland, dat zoo snood verraden en mishandeld werd door eene der Mogendheden welke gezworen had, zijne onzijdigheid te waarborgen, heeft in de gansche wereld stijgende bewondering verwekt. Dank zij de eendracht, den moed en klaarziendheid van onze kinderen, zal het deze bewondering, die het heden zoo opbeurt, waardig blijven. Morgen zal het uit die beproeving opstaan, grooter en schooner dan ooit te voren, omdat het geleden heeft voor het Recht en voor de eer der Beschaving.

Leve België, leve zijn vrijheid, leve zijn onafhankelijkheid !

In den namiddag komen de jagers-verkenners en de burgerwachten te peerd van Brussel af. Deze ook, zijn ontbonden en ze maken er gebruik van om burgerkleederen aan te trekken.

De twee loodsboten, die in de haven lagen, alsook de derde loodsboot, die in zee was en door de overheid van het Zeewezen werd binnengeropen, worden heden door de sleepboten van den Staat weggetuid. Ze hebben aan boord de huisgezinnen der loodsen, hulploodsen, loodsmatrozen enz.

Rond 3 ure van den namiddag verlaat de maalboot Princesse Clémentine onze haven, aan boord hebbende den Algemeenen Legerstaf van ons leger, waarvan o.a. deel maakt onze stadgenoot M. Emiel CORNILLIE, gewezen bevelhebber van het schoolschip "L'Avenir", gedurende ruim eene maand in een der forten van Antwerpen belast met den dienst der kanonnen voor vliegtuigen en bij de afrëis van den Staf naar Oostende benoemd tot Majoor der artillerie.

Omstreeks 5 ure verlaat de aviso Ville d'Anvers onze haven, hebbende aan boord MM. MOULIN, dienstbestuurder van het Zeewezen, VERVACK, ingenieur id., DUBOIS, dienstbestuurder der Staatspaketboten en hunne huisgezinnen, benevens een 5tal bedienden van het Zeewezen, ook met hunne huisgezinnen.

Tegen den avond worden het poeder, het toniet en de "fusées"

(vuurpijlen) van het Zeewezen, door de zorgen van ondergeschikte bedienden in de haven geworpen.

Er werden hoegenaamd geene maatregelen genomen om het materieel en de koopwaren - er waren er voor millioenen frank weerde - opgestapeld in de werkhuizen van het Zeewezen in veiligheid te brengen, hetgene nochtans heel gemakkelijk had kunnen gebeuren. Men beschikte immers over het avisoschip Ville d'Anvers, dat gedurende zes dagen aan het staketsel gemeerd of in de havengeul in vlot water klaar om varen lag ! Het schoolschip Ville de Bruges, de kustwachter Ville d'Ostende, en twee in herstelling of afgekeurde maalbooten werden achtergelaten, alswanneer het zoo gemakkelijk was deze vaartuigen buiten te tuien - sedert verscheidene dagen immers hebben wij 't schoonste weder van de wereld, geen rimpeltje op de zee, schier geen loovetje wind !

Sedert Vrijdag avond wist men dat Antwerpen gevallen was, of ten minste dat de Scheldestad vallen zou, men had dus al den tijd om niet alleen de doorluchtige kopstukken te redden der beroemde administratie, voor dewelke de gansche wereld ons met jaloersche oogen aankijkt, maar ook om het materieel en de koopwaren, die zooveel goud hebben gekost in veilige haven te brengen. Een voorzichtig bestuur zou van over lang maatregelen genomen hebben, en dit met des te meer reden daar het opstootje van 25 Oogst, aan het Leffingsch kalsijtje, ten overvloede bewezen had dat Oostende, niet heel en gansch, gelijk het de Franschman zegt à l'abri d'un coup de main (zoo iets als buiten gevaar) was ! Nu, wij leven - voor het oogenblik nog, althans - in België, en voor wie onze Belgische administratie kent !!

Woensdag 14 oktober - De paniek is nog schrikkelijker dan gister. Op vele hoeken der straten ziet men hoopen kostuimen van burgerwachten liggen. Eenige kompanies soldaten trekken nog af in de vroege (7-8 ure). Bij andere, alsook aan benden rondwandelende soldaten wordt door officieren toegeroepen : "Tirez votre plan ! Trek uw plan !" Die arme jongens haasten zich op den zoek te gaan achter burgerskleederen, maar zulks is hoegenaamd niet gemakkelijk ! Na den oorlog zal men wel eens mogen een onderzoek doen over het gedrag van zekere officieren, want is een groot gedeelte van ons leger ontzenuwd, zijn veel dappere leeuwen moedeloos geworden, de schuld is niet OMLAAG maar wel OMHOOG te zoeken.

De censuur heeft dapper gewrocht op de dag- en weekbladen, en verscheidene malen was de "Duinengalm" den duts in de zaak - maar de militaire overheid had veel beter gedaan, met van het begin van den oorlog af, paal en perk te stellen aan de stelselmattige aanvallen tegen de Katholieke partij, tegen het Ministerie en tegen M. WOESTE. Het kwaad dat die leugentaal, neen, die lastertaal gedaan heeft, is onzeglijk ! En daar ligt, voorzeker, eene der grootste oorzaken van de ontzenuwing van ons leger en van ons volk, dat in niemand geen vertrouwen meer stelt, in al de overheden verraders of onbekwamen ziet, en geen enkel oogenblik nadenkt dat België, het kleine België, om zijn heldhaftig strijden de bewondering der wereld afdwingt.

Eene andere oorzaak der ontzenuwing is het gemis aan STELLIG, ECHT nieuws. Er wordt van alles verteld; de Duitschers zullen Oostende platschieten en platbranden, zij zullen al de jongelingen en mannen van 18 tot 30 jaar gevangen nemen en inlijven in hunne legers die tegen Rusland vechten, en wat weten wij nog al !



Die praatjes zaaien den schrik in 't volk. Schier gansch de visschersbevolking is met de sloepen in zee gestoken. Aan de Zeestatie is het een gedrang, ongehoord, van menschen die vluchten willen. Tengevolge van den mist, zegt men, is nog geene maalboot uit zee teruggekeerd; volgens andere personen is de maalboot uit Folkestone niet gevaren, daar men bezig is met drijvende mijnen op te visschen. Feitelijk zien wij 4 van die helsche tuigen op de Visscherskaai liggen.

Eerst om 10 1/4 ure vertrekt er eene maalboot met gekwetsten en vluchtelingen aan boord.

Op den Bassijn en rond de Zeestatie loopt het akelig gerucht dat eene Fransche maalboot, gister namiddag uit onze haven gevaren, op eene mijn geloopt en met 1700 passagiers vergaan is ! Dit gerucht wordt echter niet officieel bevestigd.

De grote statie is gesloten, doch men kan binnen langs de "bagages" (goederenhal). Deze morgen vertrekken 2 treinen met vluchtelingen naar Duinkerke. Deze namiddag zal een derde trein gevormd worden, doch wanneer de vluchtelingen er 4 uren zullen ingezeten hebben, zullen zij er uit gedreven worden, omdat hij militairen moet overbrengen.

Terwijl wij over de Vander Sweepplaats stappen, weerklinkt ineens geschot : pan, pan, pan. 't Is thans 9 1/4 ure : een "taube" (duitsch vliegmachien), uit de richting van Breedene komende, liegt nogal laag, doch bij 't eerste schot, klimt zij hoog de lucht in en verdwijnt kort daarna.

Aan de tramstatie der Vander Sweepplaats, uitnemende vele vluchtelingen, met koffers en pakken beladen, die wachten op de zeldzame trams, vertrekkende naar Middelkerke of Blankenberghe. Rond 10 3/4 ure vertrekt een tram, bestaande uit open koopwarenwagens waarin vluchtelingen geperst zitten als haringen in eene ton ! Arme dutsen !! En 't begint te regenen !

Van de trams van Blankenberghe stappen jongelingen in massa, af. 't Zijn er van Gent, van Brugge, enz., die vluchten uit vrees door den duitscher ingelijfd te worden ! 't Zal alzoo gansch den dag eene droevige processie zijn !! Rond 2 1/2 ure gaan wij naar de "place" (bureel der plaats) om het eerste blad van den "Duinengalm" van Vrijdag 16 Oktober 1914 aan de censuur te onderwerpen. 't Eerste dat wij te weten komen, is dat de "place" vertrekt, het tweede dat het kanon bromt al de kanten van Brugge en het derde dat alle censuur opgeheven is, daar de duitschers hier toch Vrijdag zullen zijn. Voor de eerste maal sedert 39 jaar zal "De Duinengalm" dus niet verschijnen. Hopen wij dat het voor niet lang wezen zal, en dat hij binnen korte dagen aan zijne lezers de vrijmaking van ons geliefde en heden zoo ongelukkig land zal mogen aankondigen !

Wij vernemen nog iets : de duitschers rukken aan op twee kolommen; de eene is achteruit geworpen geworden, doch de andere is doorgedrongen tot tegen Oostcamp, waar thans een gevecht geleverd wordt.

3 vrienden van Brugge, jongelingen, die ook vluchten, vertellen ons dat de duitschers deze morgen te Ursel waren, op 3 uren van Brugge.

Wij richten ons naar de Zeestatie die juist gesloten komt te worden. Wij ontmoeten daar menschen die sedert gister morgen

5 ure, wachten om te kunnen vertrekken. Een vriend zegt ons dat er gevochten wordt te Oostcamp en tegen eene patroelje te Thielt; een groote slag is nakend in de omstreken dezer stad. De Engelsche-Fransche troepen, die den aftocht van het Belgisch leger dekken, zullen daar, denkt men, de opmarsch der Duitschers trachten te stuiten.

Rond 4 1/4 ure vliegt eene "taube" boven de stad en werpt eene bom uit die valt in de Leffinghestraat, een weinig verder dan het policiebureel, een putje in den grond makend en al de ruiten der herberg van het schietplein "Sint Sebastiaan" verbrijzelend. Op de "taube" wordt geschoten doch vruchteloos.

De middenpost is sedert den noen gesloten (deze der statie was reeds toe). De bedienden en klerken wierden door den heer postontvanger bedankt en de sleutels van het gebouw werden overhandigd aan de portierster, Mevr. AERCKE, met last ze aan de Duitschers te geven, zoo ze kwamen. De briefdragers zullen morgen vroeg afgedankt worden.

Tegen den avond wordt een groot deel der koopwaren die nog liggen in den hangaar 1 (kazen, spek, eetwaren, getuig en gerief) aan den eerstkomenden uitgedeeld.

Met den avond komen veel vluchtelingen af, hetgene nog meer schrik verwekt ! En nog eens, de dwaasste vertellingen : de Duitschers zouden om 5 1/2 ure binnen Bruggegekomen zijn en de menschen doodgeschoten hebben aan de Gentpoort.

Zulks verteld, o.a. rond 8 ure, een van 't Minnewater die de reis te voet deed en de zaak zou hebben bijgewoond.

O simpele duif !

Wat er ook van zij, de Duitschers naderen en 't is met den herteklop dat heden avond vele Oostendenaars slapen gaan, den herteklop, niet uit vrees, oh neen, maar uit spijt voor de geliefde moederstad die, morgen misschien in handen van den vijand zijn zal.

---

De paniek was niet min groot op den Vuurtorenwijk. Geheele families van visschers staken, met pak en zak, in zee met hunne bootjes : met die notenschelpen, geen zes meter lang, zullen zij trachten Engeland of de kusten van Frankrijk te bereiken.

Om een gedacht te geven van die paniek : eene vrouw, sedert 5 dagen gelegen, deed in allerhaast haar kindje doopen en scheepte 's avonds, bij regenachtig weder, op een schipje in.

In de kapel van den Conterdam had deze morgen een begrafenisdienst plaats voor een persoon der wijk Meiboom. Er was zeer veel volk in de kapel. De Eerw. Heer DEVOS, pastor der parochie, begon juist de Libera te zingen toen eene vrouw kwam roepen dat de Duitschers daar waren. In een oogwenk was de kapel ledig : de bloedverwanten van den overledene waren van de eerste weg, de missedieners ontteden zich in allerhaast van hunne kerkelijke gewaden, en de E.H. Pastor, bleef alleen, met zijn kerkbediende, bij het lijk ! Belgische soldaten, over den Conterdam trekkend, hadden verteld dat de Duitse troepen in aantocht waren...

(vervolgt)

## HOE "OOSTENDS" WAREN DE "KROZEN"

door J.B. DREESEN

Volgens Roland DESNERCK (Oostends Woordenboek. 1972. blz. 276) is KROOS - z.n. (mv. kroozn), vklw. -je; m :

1. interest, rente.
2. rente op rente; ook : persjènten van de boek (bij Oostendse koöperatieve S.E.O).

Nu is KROOS en KROZEN geen typisch Oostends maar deze woorden hadden tot voor enkele jaren wel een typische betekenis in het Oostends taalgebruik.

Het woord wordt reeds vermeld door KILIAAN (of VAN KIEL ° Duffel 1528 of 1529 + 15-4-1607). In zijn ETYMOLOGICUM TEUTONICAE LINGVAE SIVE DICTIONARIUM, TEUTONICO-LATINUM, 3de ed. 1599, blz. 264, schrijft hij KROOS, Fland. Wasdom. Incremenium, lucrum, foenus. Hij heeft het een duidelijke betekenis van "vermeerdering" mee en noemt het Vlaams van oorsprong en gebruik.

DE BO in zijn WESTVLAAMS IDIOTICON 1892, zegt onder het woord KROOIS, KROOS : eigenlijk hetzelfde als het franse "Croît", aanwas, vermeerdering. Het wordt algemeen gebruikt in de zin van opbrengst van een uitgezet of geleend kapitaal, rente, interest van geld. fr. intèrèt.

VERWYS-VERDAM in het MIDDELNEDERLANDS WOORDENBOEK 1894, noemt CROOS een Vlaams woord in de betekenis van aanwas, vermeerdering, bepaaldelijk interest, rente.

Het WOORDENBOEK DER NEDERLANDSE TAAL 1916, geeft onder KROOS (VII) : Kroois - Kroozen. Mnl. croos. Uit o.fr. crois. Rente, interest. In Vlaanderen, voorheen ook in Zeeland.

Voor al deze auteurs was het woord Vlaams, werd voorheen ook in Zeeland gebruikt en was onbekend in deze betekenis in Nederland. Het was dus een zuiver Vlaams produkt.

Het woord "KROZEN" werd in Oostende uitsluitend gebruikt in verband met de vroegere S.E.O (Société Economie Ostende) een coöperatieve die op het einde van de vorige eeuw opgericht werd door een groep bedienden uit de openbare diensten. De hoofdbedoeling was de kopers-koöperanten een ristourne te geven op het totaal van de aankopen die ze deden. Jaarlijks bepaalde de raad van beheer het percent van het totaal bedrag der inkopen dat aan de coöperateurs zou terugbetaald worden. Gedurende vele jaren bedroeg dit 10 % op het totaal van de aankopen. Dit was een niet te versmaden inbreng in een huishouden dat regelmatig zijn aankopen in de "KOO" deed. In de laatste jaren daalde dit percent om uiteindelijk, juist voor de faling, nul te worden. Elke coöperateur had ook een boekje met zijn aandeel in het kapitaal van de S.E.O. Het bedrag op het boekje werd in de eerste jaren van het lidmaatschap verzameld door een kleine afname (2 %) op zijn jaarlijkse percenten. De oudere leden hadden tot 8.000 ₣ op hun boekje staan, maar later werd de afname gestopt als het bedrag op het boekje 2.000 ₣ bedroeg.

Het bedrag op het boekje leverde jaarlijks een rente op van 12 %. Voor een jonge coöperateur die het maximum bedrag (2.000 ₣) op zijn boekje had uitstaan was dit een jaarlijks meerinkomen van 240 ₣. Dit bedrag werd jaarlijks uitbetaald in "baar" geld, dit in tegenstelling tot de "percenten" die uitbetaald werden in de voor de S.E.O.

typische geldcoupons. Deze laatste konden uitsluitend gebruikt worden voor aankopen in de S.E.O.

De teruggave op het totaal van de aankopen noemde men in Oostende "de percenten". De percenten op het uitstaande aandeel in het kapitaal van de coöperateur waren echter "de krozen". De "percenten" - in geldbonnen - werden traditioneel afgehaald door de vrouwen, de "krozen" daarentegen - uitbetaald in "baar" geld - waren, even traditioneel, voor de mannen.

Samen met de S.E.O. is het begrip "krozen" uit het Oostends spraakgebruik verdwenen.

De bedoeling van deze bijdrage is dan ook de specifieke Oostendse betekenis die het woord had even vast te leggen.

---

#### IN DIT NUMMER

blz. 132 : D. VERSTRAETE : Kindermoord in 1686 (1).

blz. 127 : N. HOSTYN : De stenen bank.

N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - aanvulling.

blz. 138 : J.B. DREESEN : Over de oorsprong van Oostende (2).

blz. 141 : J. NUYTEN : De gedecoreerde dood. Gebruik en ornament bij de uitvaart te Oostende.

blz. 144 : N. HOSTYN : Nieuw muziekwerk over Ensor.

blz. 145 : A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.

A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVIII.

blz. 147 : R. LEROY : opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (10).

blz. 150 : D. LAUREYS : Burgemeester Alfons Pieters (3).

blz. 156 : A. SMISSAERT : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (3).

blz. 161 : J.B. DREESEN : Hoe "Oostends" waren "krozen".

blz. 163 : Speuren naar je voorouders. Tentoonstelling in het Centrum voor Familiekunde - Oostende.

blz. 164 : Een verdwenen stukje Oostende.

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

---

## SPEUREN NAAR JE VOOROUDEURS

In het Centrum voor Familiekunde van de V.V.F., Kanunnik Dr. L. Colensstraat 6 te Oostende - rechtover Volksbond - loopt momenteel een merkwaardige tentoonstelling over stamboomonderzoek en aanverwante wetenschappen.

### Familiearchieven.

Deze tentoonstelling die didactisch werd opgevat, besteedt heel wat aandacht aan diverse archieven welke men thuis en bij familieleden kan terug vinden. Aan de hand van vele voorbeelden, bewijst men dat het mogelijk is tot diep in de 19e eeuw op te klimmen, zonder ooit een archief te bezoeken. Via "doodsanctjes", trouwboekjes, militaire zakboekjes, aangiften van nalatenschap, koopcontracten, jubilia, dag- en weekbladen enz. kan men heel dikwijls een boeiende familiegeschiedenis schrijven.

### Oostendse families.

Via een aantal Oostendse families, de familie Elleboudt, Edebau, Ocket en Valcke, maar ook de Westvlaamse Verstraete's, hebben de inrichters een aantal vormen van Stambomen tentoongesteld, zoals kwartierstaten - o.m. ook Hendrik Conscience - stambomen en ook de Stam- of geslachtreeksen. Al deze stambomen werden aangevuld met voorbeelden van de geraadpleegde bronnen, iets wat bijzonder leerrijk is voor Oostende waar het volledige Stadsarchief vernietigd werd door oorlogsomstandigheden in 1940, maar tevens ook aantoonde welke archiefstukken men kan consulteren. Bijzonder kleurrijk is de afdeling Heraldiek, die bestaat uit een 50-tal mooi gekleurde wapens van Oostendse families. Verder vindt men er een zeer merkwaardige verzameling bidprentjes van gekende personen.

### Centrum voor Familiekunde.

Als men toch deze kleinschalige maar zeer volledige tentoonstelling bezoekt dan doet men er goed aan ook even verder het gebouw binnen te gaan en het Centrum voor Familiekunde te bezoeken. Men zal verrast staan over de massa documentatie die er ter beschikking staat. Naast een ruime gespecialiseerde bibliotheek van ongeveer 5.000 nummers, beschikt het Centrum over een verzameling van 410.000 alfabetisch geklasseerde bidprentjes en 210.000 rouwbrieven, massa's stambomen, steekkaarten enz., echt een bezoekje waard.

De tentoonstelling en het Centrum is gratis toegankelijk iedere woensdag- en zaterdagmiddag van 14 tot 18 uur en iedere zondag van 11 tot 12.30 uur, van april tot oktober 1989.

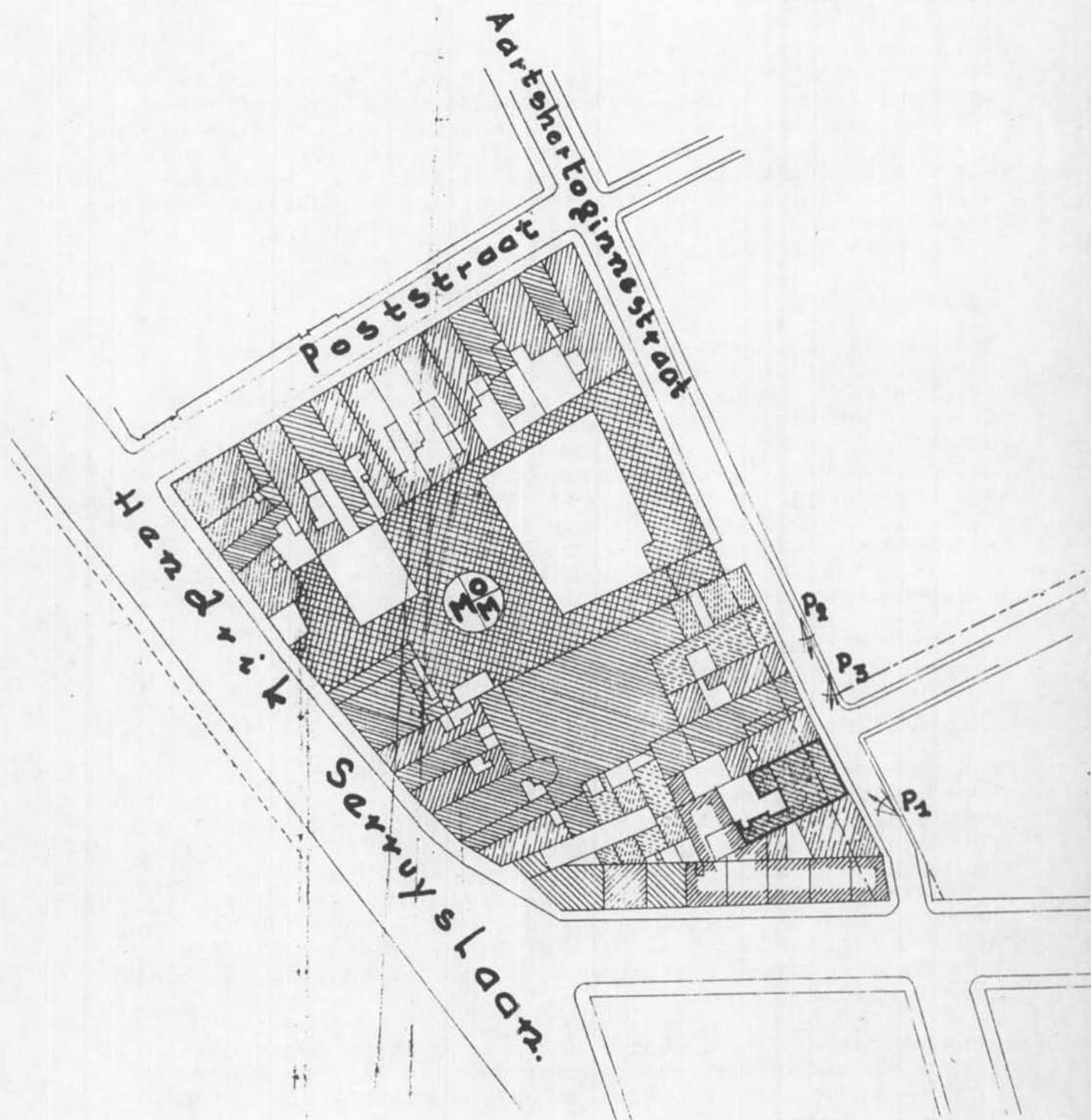
EEN VERDWENEN STUKJE OOSTENDE

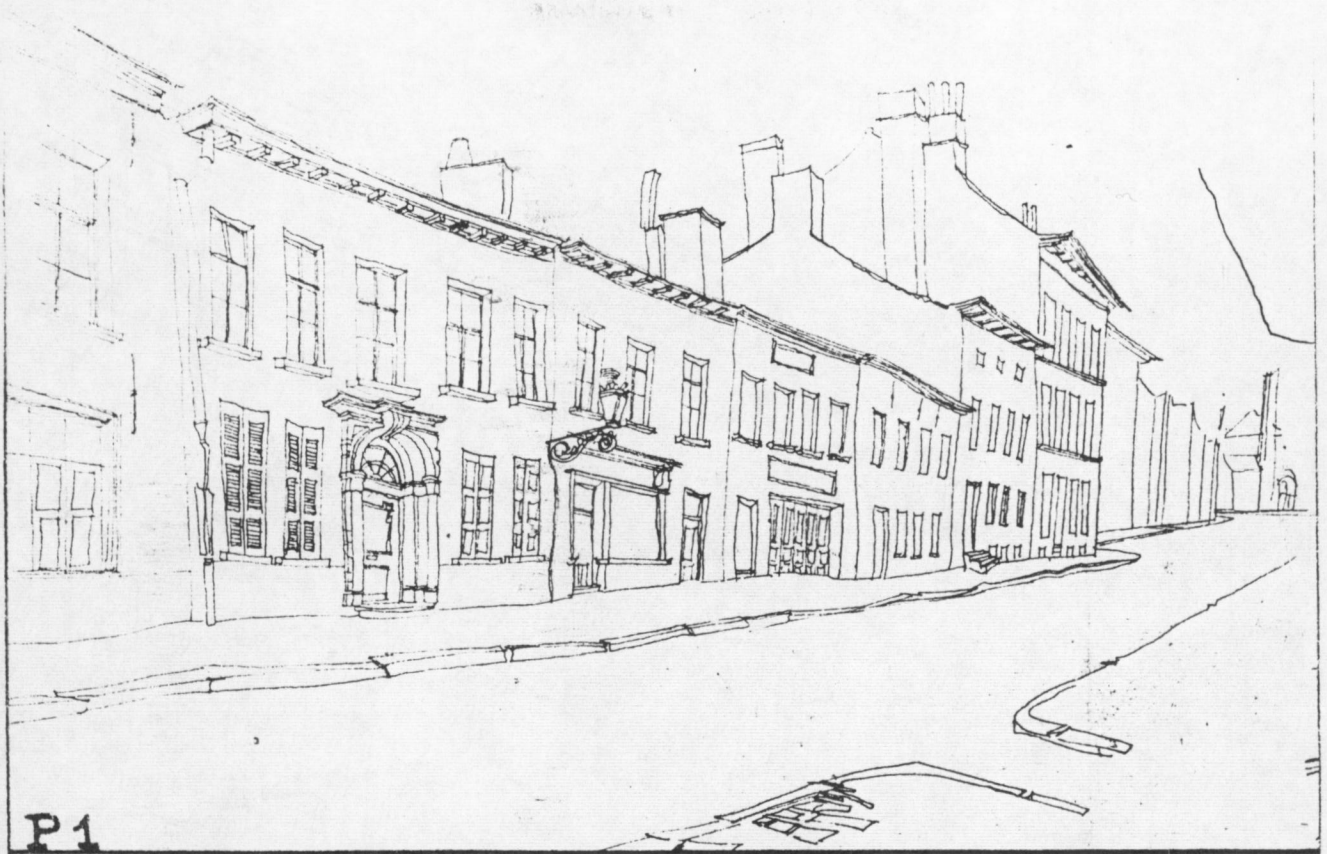
Deze maand reproduceren we 3 pentekeningen van Bernard CHRISTIAENS, architect, met voorstellingen van het verdwenen stukje Aartshertoginnestraat, t.o.v. de Paulusstraat.

Tot in de zestiger jaren was daar een brouwerijdépot. Let op het classicistische 18de eeuwse huis met prachtig portaal !

Hieronder een situatieschets met de gezichtshoeken van de drie tekeningen. P1 is ingenomen richting Poststraat, P2 & P3 richting Jozef II straat.

De Redactie





P1



P2



P<sub>3</sub>



O O S T E N D S E   H E E M K R I N G  
D E   P L A T E

=====

Met DE PLATE op IJzervaart  
van Nieuwpoort naar Diksmuide  
en een bezoek aan al het mooie  
dat de "BOTERSTAD" te bieden heeft.



Zondag 11 juni 1989

-----

Behouden vaart  
en een aangename dag.

Met DE PLATE op studiereis naar Nieuwpoort en Diksmuide.

Met de zoete hoop in ons hart dat het zonnige mei-weer zich in de juni-maand voortzet ,starten we deze uitstap naar de oudste IJzerhaven,DIKSMUIDE.

Ons eerste bezoek geldt echter NIEUWPOORT,of beter gezegd RAMSKAPELLE, waar we op 't Klein Noordhof het Nieuwpoorts Landbouwmuseum " GERARD LAMMAERT " bezoeken.

We gaan van start langs de Nieuwpoortse steenweg en blijven deze binnenbaan,opzettelijk, volgen tot Nieuwpoort.

Weinig mensen realiseren zich dat zij,op deze relatief korte tocht, over ,praktisch de ganse lengte, van het vroegere schorreneiland TESTEREP of TERSTREEPrijden.We nemen dan ook met genoegendeze gelegenheid aan om hier even op een paar punten te wijzen.

Het schorreneiland TESTEREP viel na de Duinkerke II stormvloedfaze (einde 9de-begin 10de eeuw ) droog.Het was gescheiden van het overige poldergebied door een waterloop,of noem het een soort kreek,die ontstaan was in de IJzermonding bij Nieuwpoort, en zich in noordoostelijke richting uitstreckte om even voorbij het huidige Oostende terug de zee te bereiken.Vanaf 922 werden delen hiervan ,door de abdijen ,uitgebaat als schapenweiden ( dit vanwege de zoute vegetatie ) .

Op het einde van de 10de eeuw -begin van de 11de eeuw zette de Duinkerkerke III.A.stormvloedfaze het eiland weer onder water.Vanaf 1065 was het eiland echter weer geschikt als schaapsweiden en werd dan ook weer intens voor dit doel gebruikt.

Geleidelijk aan verlandde het water dat TESTEREP scheidde van de rest van het poldergebied en het gebied werd toegankelijker .Voor en na ontstonden de eerste parochies :

- WESTENDA DE TESTREEP in 1173 (eerste vermelding 1103 )
- MIDDELKERCA IN TESTREP 1226 (eerste vermelding 1218 )
- SANCTA MARIA DE TESTREP 1236 (eerste vermelding 1171 )
- OESTENDE DE TESTREP 1267 (eerste vermelding 1265 )

WALRAVENSIDE (1395 (eerste vermelding 1290 ) is nog een parochie die op TESTEREP ontstond maar nooit het bijvoegsel"Testerep" kreeg.Waarschijnlijk was bij het ontstaan ervan de waterloop reedszodanig verland dat het toponiem TESTEREP reeds veel van zijn waarde verloren had.

De verlande waterloop had echter op een natuurlijke wijze de grens gevormd tussen de parochies ontstaan op TESTEREP en deze uit de polderstreek die eraan grensden te weten : Sinte Catharina-West ( later opgegaan in de parochie Stene)Leffinge,Wilskerke,Slype ,Sint-Joris en Nieuwpoort.Deze grenzen zijn tot op heden praktisch gelijk gebleven en laten ons toe om ,voor het grootste gedeelte althans ,het"verdwenen" eiland te situeren.

De verlande waterloop kreeg in de loop van de eeuwen verschillende namen ( Terstreepvlietken,Groot geleed ) om er uiteindelijk twee te behouden die tot op heden nog gelden namelijk het ALBERTUSGELEED en de GRANINGATEVLIET.Het eerste geldt voor het gedeelte tussen de Steense dijk en de kerk van Middelkerke het tweede voor het deel tussen de kerk van Middelkerke en de kreek van Nieuwendamme.Waarschijnlijk vormde de kreek van Nieuwendamme ( of de voorganger hiervan ) het derde deel van de scheiding.

In feite is er maar een deel van het eiland TESTEREP verdwenen ( Oud - Oostende en Oud-Mariakerke ) het overige werd gewoon in het landschap geïntegreerd.Mede door de bouwlust van de 20ste eeuw vervagen echter van langsom meer de grenzen en is het wel eens goed van die in herinnering te brengen.

En daar gaan we dan .

Van Oostende-stad tot aan de Steense Dijk verloor het Albertusgeleed ( of wat men vroeger het Terstreepvlietkin noemde ) zijn loop in het gebied dat tussen 1584 en 1746 geïnuundeerd lag. Maar geen nood we zijn de loop ervan weer op het spoor.

Tussen de Steense dijk en de Duinkerke weg lag het Albertusgeleed op ongeveer 100 meter van de Nieuwpoortse steenweg .Het is echter volledig in het landschap opgenomen en enkel in zeer natte perioden kunnen sommige delen nog herkend worden ( ondermeer tussen de Spastraat en de Choqeelstraat) .

Juist over de Duinkerke weg ,noord van de boerderij " De Paalsteenhoeve wordt het Albertusgeleed weer zichtbaar. Niet voor lang echter want enkele meters verder draait de bedding naar het zuiden en verdwijnt onder het vliegveld om ter hoogte van de Kalkaart terug bovengronds te komen. Op dit traject vormt het Albertusgeleed de grens tussen Leffinge en Middelkerke. ( op het traject tussen Steense Dijk- en Duinkerke weg vormde het de grens tussen Stene en Mariakerke )

Even verder ( ter hoogte van de kerk van Wilskerke ) vormt het geleed de grens tussen Wilskerke en Middelkerke. Het nadert nu weer terug de Nieuwpoortse steenweg tot een dichtste naderingspunt dat gelegen is juist voorbij de kerk van Middelkerke. Binnen de bebouwde kom is het geleed terug ondergronds gegaan en veranderde ter hoogte van de kerk zijn naam in GRANINGATEVLIET ( Zo weet U meteen hoe de Heemkring van Middelkerke aan zijn naam komt ). Voorbij de kerk zit de Graningatevliet nog altijd onder de grond ( links van de Nieuwpoortse steenweg ) om ter hoogte van 't Kast eeltje ( of is het Le petit Chateau ) weer te voorschijn te komen. Iets verder komt de Graningatevliet nu zeer duidelijk in het zicht want hij draait weer zuidwaarts in het landschap om iets verder de grens te vormen tussen Slype en Middelkerke en daarna tussen Slype en Westende.

We zitten nu in het breedste stuk van TESTEREP en ook het deel dat het vroegst geëxploiteerd werd, door de Sint Pietersabdij van Oudenburg ( wat dacht U wel ) Het is in dit stuk dat een van de oudste doeningen van het gebied ligt namelijk de Bamburghoeve.

De Graningatevliet vervolgt zijn weg tot aan het Nieuw Bedelf en de vaart van Nieuwpoort naar Plassendale, waar hij waarschijnlijk, eertijds, uitmond in de Kreek van Nieuwendamme ( of diens voorganger ) en er de grens vormde met Sint-Joris, omdat verder op de rechterzijde van de IJzermonding de grens met Nieuwpoort te vormen.

Tot daar een deel van de TESTEREP-story.

Recht voor ons doemt het Koning Albert-monument op, dat werd opgericht op initiatief en met steun van de oudstrijdersverenigingen van de eerste wereldoorlog. De ontwerper was Julien DE RIDDER en de beeldhouwer Karel AUBROECK.

Het gedenkteken werd onthuld op 24 juli 1938 in aanwezigheid van H.M. Koningin Elisabeth, Koning Leopold III, Prins Karel, Prins Boudewijn en Prinses Josephine-Charlotte.

Het monument is cirkelvormig en heeft een diameter van 30 m. Twintig balkvormige zuilen , met een vlakke doorsnede van 2 m op 1 m dragen een ringbalk van 100 m omtrek. Dit alles werd gebouwd op een kruisvormig terrein van 2500 m<sup>2</sup> oppervlakte. Het ruitersstandbeeld van Koning Albert, is 4 m hoog en staat op een voetstuk van 4 m. Boven de zuilenkring is een wandelgang, bereikbaar via trap of lift. Vandaar heeft men een prachtig uitzicht op de IJzervlakte. Oriënterings<sup>tafels</sup> later toe de voornaamste geschiedkundige plaatsen van de IJzervlakte te situeren. Het bouwwerk werd opgetrokken uit baksteen van groot formaat , vervaardigd uit klei gedolven langs de IJzer. De Belgische staat nam het monument in 1974 over en liet het volledig restaureren. Op de binnenkant van de ringkroon zijn twee gedichten in gulden letters gehouwen. De Nederlandse tekst is van August van Cauwelaert , de Franse tekst van Maurice Gauches .

We rijden over het 6-sluizencomplex dat de watertoe- en afvoer van het IJzerbekken regelt en dat in de volksmond de " Ganzepoot " wordt geheten. Drie sluizen, de Gravensluis ( kanaal Nieuwpoort-Plassendale ), de Ieperluis ( IJzer ) en de Veurnesluis ( kanaal Nieuwpoort-Duinkerke ) geven toegang tot bevaarbare waterwegen.

De anderen : het Nieuw bedelf, de Kreek van Nieuwendamme en de Aflossingsvaart van Veurne-Ambacht hebben uitsluitend een waterafvoerfunctie.

We rijden meteen door naar Ramskapelle waar we op de vacanthoeve 't Klein Noordhof het Landbouwmuseum "Gerard Lammerant" bezoeken.

De heer Lammerant verzamelde in zijn leven een massa landbouwmateriaal die hij aan de stad Nieuwpoort schonk, teneinde er een museum mee in te richten. De keuze viel op het Klein Noordhof dat niet alleen als boerderij maar ook als vacanthoeve wordt uitgebaat door de heer en mevrouw Huyghe Deconinck. De heer Huyghe is reeds de vierde generatie pachters uit de zelfde familie op deze hoeve. In vergelijking met zijn voorgangers heeft de huidige pachter het echter over een andere boeg geworpen.

Bij een uitbating van een 30-tal hectaren en een kleinveehouderij heeft het koppel ettelijke kamers voorzien van alle comfort voor familievacaties en baten zij bovendien een grill en barbeque uit voor privé-feesten. Een deel van hun cliënteel komt uit Oostende.

Het museum bestaat nog maar een goede twee jaar, maar herbergt een flinke en interessante collectie. Waarschijnlijk zal de heer Lammerant-himsel ons rondleiden. We zijn echter verplicht de groep in twee te splitsen want de massa is te groot. Geen nood echter, onderwijl kan de tweede groep even op verkenning gaan op de boerderij of komt ze voor " een natje en een droogje " in het café van de instelling terecht.

Na een korte, maar aangename verpozing stappen we terug op de autocar met bestemming de " Ganzenpoot! "

Hier schepen wij in aan boord van M.S. JEAN BART III, een omgebouwde Duitse patrouilleboot waarmee we de oneindig vredige IJzervlakte gaan verkennen. Tijdens de vaart krijgen wij commentaar van de schipper aan boord, de heer Alois BAERT - wath's in a name -.

Onderweg stoppen we even voor een kort bezoek aan de Dodengang, zij die die deze plaats kennen van een vroeger bezoek kunnen altijd terecht in de bar van de " Jean Bart III ".

### DE DODENGANG.

De Dodengang van Diksmuide is wellicht het oord waar de bezoeker nog het best W.O.I. kan aanvoelen. Er werd verwoed gestreden en treurige taferelen hebben er zich afgespeeld. De 'snelle bewegingsoorlog' evolueerde al tot de beruchte loopgravenoorlog waar de troepen zich gedurende vier jaar ingegraven hebben van Nieuwpoort tot Bazil, over een lengte van meer dan 1.000 km.

Diksmuide lag aan het Westelijk front en werd volledig vernield. Gewilde overstromingen tussen Nieuwpoort en Diksmuide hadden de Duitsers er tot staan gebracht. Gedurende 4 jaar was de Dodengang een vooruitgeschoven stelling van de Belgische verdediging. Toen de Belgen begonnen met het graven van de Dodengang moest die gevaarlijke klus geklaard worden zonder de minste dekking en onder vijandelijk vuur. Om de verliezen aan mensenoffers te beperken werd besloten ondergronds te werken. Al vlug merkte men dat de Duitsers hetzelfde deden. Toen de tegenstanders nog maar enkele meters van elkaar verwijderd waren, was men verplicht te stoppen. Deze plaats werd aan beide kanten het 'Sappenhoofd' genoemd (vooruitgeschoven loopgravenpost).

De Duitsers waren er zelfs in geslaagd de linkeroever van de IJzer te bereiken tot op amper 80 m. afstand van de Belgen, en betrokken er een bunker voor de rest van de oorlog ('s nachts werden ze door een vlot bevoorrad). Daar de Duitsers meermaals tot het Belgische sappenhoofd doordrongen, waarbij lijf aan lijf gevechten plaatsvonden met de bajonet werd in 1917 een enorme bunker gebouwd "De Muizeval". Aan 3 zijden van de betonnen muren werden kijkgaten aangebracht zodat voortaan elke ongewenste bezoeker tijdig opgemerkt werd.

Verder naar het Noorden was alles overstroomd, daar strekte zich het onbereikbare "Nomansland" uit. De Dodengang werd langs 3 zijden onder vuur genomen door de vijand van de rechteroever : vooreerst waren er de beruchte "Bloemmolens", een reeks sterke Duitse bunkers. Deze bevonden zich tegenover de huidige IJzertoren. Tegenover de Dodengang waren de Duitse stellingen van waaruit de Belgen bestookt werden. Steeds op de rechteroever, in de bocht van de stroom, zaten de Duitse scherpshutters gekend als de "Maaiers van de dood".

Twee loopbruggen zorgden voor de verbinding met de achterste linies. Eén brug liep recht naar de kerk van Kaaskerke, vanwaar men 's nachts zakken droge aarde (vaderlanderkens) ging halen om de grachten te herstellen. De Duitsers kenden de ligging van die loopbrug goed en schoten er blindelings naar toe waardoor velen dood en gewond vielen. Een tweede loopbrug liep in de richting van Lettenburg (weg naar Nieuwpoort) en werd gebruikt om de wacht af te lossen. De gewonden werden langs hier afgevoerd om achter de gevechtslinies verzorgd te worden, terwijl munitie en voedsel zo aangebracht werd.

Er lagen ook Decauville-rails om de zware mortierbommen aan te voeren. In de omgeving van de 2de loopbrug bestonden verschillende loopgrachten komende van Stuivekenskerke die voor een (gebrekkige) verbinding met de Dodengang zorgden. De eenheden die de Dodengang bewaakten verbleven er 3 dagen, na de aflossing kregen ze 3 dagen rust in een kantonnement achter het front. De gesneuvelden werden ter plaatse begraven, over het algemeen zonder indentificatie, enkel met de vermelding "Gesneuveld voor het vaderland".



We zijn dan praktisch in Diksmuide waar we afmeren rechtover het hotel restaurant "Sint Jan ".Hier eindigt het voormiddag deel van onze uits  
We steken er met z'n allen de voeten onder tafel en laten het ons smak

Om 15 uur wachten ons twee gidzen ( de groep was te groot geworden ) v  
een uitgebreide kennismaking met de "Boterstad" .Achtereenvolgens bezoe  
we de IJzertoren,het Heemmuseum,het Begijnhof en de Grote Markt.

We beginnen bij de IJzertoren die vlak over de IJzer ligt.

De oorlog van 1914 bracht heel wat ellende over Vlaanderen.

Duizende Vlaamse jongens werden ingelijfd in het leger of trokken vrij  
willig het uniform aan.Koning Albert had immers én een oproep " Vlamin  
gedenk de slag der Gulden Sporen " - èn een belofte-"gelijkheid in rec  
en feite " - gedaan.

Aan het front konden de Vlaamse soldaten ervaren dat het helemaal ande  
was.Het eigenlijke frontleger bestond voor 85 à 90 % uit Vlamingen,maa  
alle bevelen werden in het Frans gegeven..Naast de ellende van iedere  
oorlog kwam nog de vernedering en de onderdrukking van de Vlaamse sol  
daten.

Dit ogenblik is uitermate belangrijk geweest in de Vlaamse ontvoogding  
strijd.Voor het eerst ontmoetten Vlaamse intellectuelen de gewone volk  
jongens - en ook andersom -in een gelijke strijd.Overal werden frontbl  
jes verspreid,er werden toneelvoorstellingen gehouden.Ook werden er  
"vliegtochten",dit zijn pamflettenacties,hoogstudentenacties en manifes  
taties georganiseerd.Achter het IJzerfront werd de moderne Vlaamse bew  
eging geboren.Dit alles werd door de legeroverheid verboden.

Men vergat ook de gesneuvelden niet. In 1916 werd het " Comité voor Heldenhulde " opgericht. Met bijdragen van de soldaten zou men heldenhuldezerkjes op de graven van de gesneuvelde Vlaamse soldaten plaatsen. Joe English tekende het gekende A.V.V.-V.V.K.-zerkje. Doch voor de wapenstilstand werden deze letters van 38 zerkjes dichtgemetseld te Oeren ... door onbekenden.

Na de oorlog reeds in 1920 werd een eerste bedevaart gehouden naar het graf van Joe English te Steenkerke. Deze eerste bedevaart stond reeds in het teken van het " nooit meer oorlog " en van het " zelfbestuur in Vlaanderen ", toen alles behalve gebruikelijk! In 1920 waren er slechts enkele honderden bedevaarders. Bedevaarten volgden in Steenstrate, Westvleteren, Oeren en Kaaskerke-Diksmuide.

In mei 1925 werden meer dan 500 heldenhuldezerkjes kapotgeslagen... door onbekenden. Deze aanslag betekende de doorbraak van de IJzerbedevaarten. In 1925 waren er reeds 20.000 bedevaarders te Diksmuide. Later zouden er nog meer komen.

Voor alle Vlaamse gesneuvelden, die nu geen zerkje meer hadden, besloot men tot de oprichting van " de IJzertoren ". Op 7 juli 1928 werd de eerste steen van de 50 meter hoge toren ingemetseld. Later werden in de crypte Vlaamse gesneuvelden begraven: Joe English, de Gebroeders Van Raemdonck, Firmin Deprez, Juul De Winde, Renaat De Rudder, Frans Kusters, Hubert Willems en Frans Van der Linden.

Op iedere bedevaart werd het " nooit meer oorlog " en het " zelfbestuur voor Vlaanderen " geëist en geactualiseerd. Die eisen noemde men toen al het " Testament van de IJzersoldaten " .

Toen kwam de tweede wereldoorlog en de repressie . IN 1946 werd de IJzertoren gedynamiteerd... door onbekenden.

Voor de derde maal werden de graven geschonden.

Het Vlaamse volk reageerde op een andere manier. Met het puin van de oude toren werd een Paxpoort opgericht. In grote letters stond toen al " haat vernielde de IJzertoren, liefde bouwde met het puin deze poort " .

Kommentaar hierbij - zeker in deze repressieperiode - is totaal overbodig.

Ook in 1946 was er reeds een jongerenbedevaart en vanaf 1948 werd de vroegere traditie van de jaarlijkse IJzerbedevaarten verdergezet. De eis om " zelfbestuur voor Vlaanderen " wordt geactualiseerd in radicale actiepunten en politieke stellingen. Het " nooit meer oorlog " wordt niet gezien als een holle slogan, maar als een eis tegenover de regeringen en de internationale organisaties, die nog steeds eerder een bewapeningsbeleid dan een vredesbeleid schijnen te voeren. Tijdens de grote bloemenhulde worden alle slachtoffers, van alle oorlogen herdacht. Ook dit is een duidelijk vredesgebaar.

Zowel in toespraken, choreografie, teksten en gezangen, wordt het Vlaanderen van de toekomst getekend.

Ook doorheen het gehele jaar volgt en stimuleert het IJzerbedevaartcomité het Vlaamse volk op weg naar zelfstandigheid. Daarvoor zijn ook overal plaatselijke of regionale groepen werkzaam.

Niet alleen op de IJzerbedevaart blijft Diksmuide een symbool voor " zelfbestuur " en " nooit meer oorlog ". Er is niet alleen de Paxpoort en de crypte van de oude toren, maar ook de nieuwe toren draagt in zich een " testament van de frontsoldaten " .

Het Vredesmuseum - geen oorlogsmuseum - op de eerste verdieping van de toren bewijst dit duidelijk. Boven op de toren, 84 m hoog, vindt men de geheel IJzervlakte.



# diksmuide

## EEN VLEUGJE HISTORIEK

De plaatsnaam Diksmuide uitspreken is voldoende om meteen bij vele mensen, Vlamingen en buitenlanders, vrienden en vijanden, een beeld op te roepen, een gedachtengang doorheen, een harde, zeer nabije periode van de oorlogsjaren 1914 - 1918.

De IJzerslag is niet los te denken van de geografische ligging van Diksmuide. Het IJzermonument dat de gehele frontvlakte beheerst en de treurige Dodengang bevinden zich niet toevallig op deze plaats.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Diksmuide een belangrijk scharnierpunt in de Duitse wedren naar de Franse kust.

Mede dank zij de bloedige offers van de Franse marinefuseliers en het Belgische 12-de linieregiment verkreeg men het nodige oponthoud totdat de vijandelijke troepen wegens het onder water zetten van de IJzervlakte moesten afdruipeu.

De frontsector stabiliseerde zich er; de bewegingsoorlog had zich omgezet in de beruchte loopgravenoorlog.

Op nauwelijks enkele meters van elkaar verwijderd en verscholen in hun tranchées zouden beide legers elkaar bijna vier jaar bestoken. Het hoeft dan ook geen betoog dat Diksmuide tot een trieste puinhoop werd omgeschapen.

Nadat het oorlogsgeweld geluwd was, opperden sommigen zelfs de gedachte om Diksmuide nooit meer te laten heropbouwen opdat men voor eens en altijd zou inzien hoe verschrikkelijk een oorlog wel kan zijn.

Gelukkig herrees de stad uit haar as en troont nog steeds als een parel temidden van de poldervlakte.

"Discamutha" ontstond als Friese nederzetting en haven aan de IJzercreek. De oorsprong was van rond de VIIe eeuw, wat bewezen wordt door het bestaan van een manuscript uit de abdij van Terwaen.

Na een periode van stagnatie, groeide Diksmuide stilaan uit tot een bloeiende stad. Reeds in 958 zou Boudewijn II van Vlaanderen een markt gesticht hebben in Diksmuide.

In de oudste archiefbronnen vernemen wij meer over schenkingen aan de abij van Burburg van landerijen op het grondgebied Diksmuide.

Onder Gewijde van Dampierre in 1270 versterkte men de stad met aarden wallen en een verdedingsgracht, zodat de stad alleen nog toegankelijk was langs middeleeuwse stenen poorten, zoals wij ze nu nog te Brugge aantreffen.

Zoals in vele Vlaamse steden was de lakennijverheid, ook nog weefambacht of draperie geheten, in Diksmuide van primordiaal belang. De crisisjaren van de XIVE en XVe eeuw waren er de oorzaak van dat de vermaarde Engelse wol, het Diksmuidse niet meer bereikte. De aanvoer van Spaanse wol, kwalitatief zeer gering, kon deze nijverheid ook niet meer redden. Een meldenswaardig feit is echter dat juist tot voor de eerste wereldoorlog nog één oorspronkelijk weefgetouw in werking bleef en wel voor het vervaardigen van kaaskleden.

De tweede belangrijkste nijverheid van de Diksmuidenaren was het bereiden van kaas en boter.

Deze produkten blijken grote faam verworven te hebben tot ver in het buitenland (Spanje, Parijs, Londen). De beroemde Diksmuide kaas en boter was alom bekend.

Boter werd door boterdragers in verplichte witte klederdracht (tot in het jaar 1850) in wilgenhouten kuipjes naar de "grote botermarkt" gedragen.

De vaatjes die een brandmerk droegen mochten maar eenmaal gebruikt worden. De kuipjes bevatten tot 137 pond boter. De verkoop per pond gebeurde dan alleen op de "kleine botermarkt".

De kaashandel nam in het verleden ook een zeer voorname rol in. De Diksmuidse kaas noemde men "nieuwmolken kaas" (ongerijpte kaas) en de verkoop gebeurde per waghe (ongeveer 180 pond). Stadsrekeningen gewagen van een omzet van ongeveer 16.000 tot 17.000 pond per week.

De controle op kwaliteit en gewicht van boter en kaas was zeer streng. In de loop der tijden verdween het kaasbedrijf, maar de boterproduktie en boterhandel hielden stand.

Ook Diksmuide telde onder zijn burgers voorname personaliteiten die grote bekendheid verwierven op allerhande gebied.

Vernoemen wij Diederik van Beveren, die graaf Robrecht op kruistocht naar Jerusalem vergezelde in 1096; François de Beaudimont (XVIIe eeuw) Schildknaap van Willem de Zwijger en schrijver van enkele elegieën; Jacob Schelewaert studeerde theologie te Parijs en was profesor te Leuven.

In de XVIIe eeuw de gekende geneesheer en kannunik Thomas Montanus (verlatijnse naam voor Van den Berghe).

Op kunstgebied verwijzen wij naar de beeldhouwer Charles Van Poucke (1740) die heel wat opdrachten volbracht.

Werken zoals in de Sint Salvatorskerk te Brugge. Hij schiep ook een praalgraf voor de St.Paulskerk te Londen.

Een andere beroemdheid en kunstenaar die onze volle aandacht verdient is de componist Jacobus Clemens non Papa. Zijn nalatenschap van muzikale composities laten geen twijfel wat betreft zijn groot talent.

Zijn blijvende bekendheid dankt hij vooral aan een bewerking van "Snuter-liedekens" (Snuter = psouter = psalm) een nederlandse vertaling van de Franse psalmdichter Clement Farot.

Tot daar enkele wetenswaardigheden over het verleden van Diksmuide.

Het huidige Diksmuide, gloednieuw sinds de tweede wereldoorlog, beleeft sociaal-economisch een belangrijke periode.

De fusie met de gemeenten Kaaskerke en Esen in januari 1965 was een eerste stap. Een tweede fusie volgde in 1971 en groepeerde vijftien gemeenten tot een geheel : Diksmuide, Esen, Kaaskerke, Leke, Oudekapelle, Nieuwkapelle, Woumen, Oostkerke, Stuivenkenskerke, Beerst, Keiem, Lampernisse, Pervijze, Vladslo en Sint Jacobskapelle.

Voor de bevolking die zowat uit 16.000 zielen bestaat, houdt de aanleg van het nieuwe nijverheidspark langs de provinciale baan Ieper - Diksmuide, grote beloften in.

Het vroegere IJzerstadje en boterstadje gaat de richting uit die van haar een centrum moet maken.

De nijverheid zal borg staan voor werkgelegenheid en woongelegenheid in eigen gouw.

De bouw van een zuiveringsstation en de indienststelling van een pompstation (droogtrekken van de terreinen) zijn evenwel weldaden voor beter leven en opvoering van de produktiviteit.

Een nieuw rustoord voor bejaarden, nieuwe woonwijken brengen de stad een eigentijdse sfeer.

In het totaal plan van de Westhoek wordt Diksmuide een voornaam knooppunt, waar nieuwe winstpunten de oude bestaande industrie meer kracht zullen bijzetten. Wij denken hierbij aan de diamantnijverheid, die nu reeds 100 arbeiders tewerkstelt.

Diksmuide wordt opnieuw en meer dan voorheen, een schitterende diamant die nijveraars en toeristen reeds in de verte toeschittert en toewenkt.



West-Vlaanderen en de bewerking van het kostbaarste goed ter wereld, diamant zijn nooit vreemd aan elkaar geweest.

Een mengsel van Dichtung en Wahrheit vertelt ons dat een Bruggeling met name Lodewijk van Berkem in 1466 het slijpen van diamant zou uitgevonden hebben !

Als eerste kwam hij op het idee dat het schitterendste maar tevens hardste mineraal ter wereld allerlei sierlijke en schitterende vormen kan aannemen wanneer men ze met soortgelijk goed behandelt.

Dat Diksmuide na Antwerpen en Grobbendonk een nationaal centrum van juwelenproductie is en de industriële diamantwerktuigenfabrikatie er vele toepassingen vindt, klinkt zeker vreemd in lekenoren.

Wie verwacht dat dit onooglijk polderstadje deze verborgen charme bezit ?

De IJzerstad hield zich tijdens de bewuste crisisjaren van 1930 vast aan het steentje : nagenoeg de helft van de plaatselijke arbeiders verdienden toen in deze sektor hun brood.

De sprankelende handelsgeest, de perfecte vertrouwensrelatie tussen koper en verkoper, de volledige inzet van de diamanthandelaar en last but not least, de meesterlijke bekwaamheid van de diamantbewerkers hebben van deze nijverheid een gevestigde waarde gemaakt in de boterstad.

Hoewel de Eerste Wereldoorlog in herinnering zal blijven voortbestaan in de IJzerstad, vanaf 5 mei 1984 werd in het Stedelijk Museum uitgekapt met een afdeling gewijd aan dit uniek stukje Diksmuidse know-how.

Op het gelijkvloers kan men al de machines bezichtigen die materieel bijdragen tot het waarmaken van het gezegde "Een Diamant Is Voor Altijd" (net zoals trouwens onze liefde).

Vermits de zaag-, snij- en slijptoeestellen nog werken kan demonstratief aangetoond worden aan groepen welke fazen het kleinood doorloopt tot zijn definitieve bestemming als juweel.

Want hoe zeldzaam de gevonden stenen ook mogen zijn : voor 1 kilogram diamant moet men gemiddeld 150.000 ton mijnafval ontginnen ; een juweel is nog steeds geen juweel zonder de scheppende kracht van de kunstenaar die het kleinood zijn poëtische vorm geeft zoals emeralden, markiezen, briljanten, baguetten, pendeloques enz...

Sierdiamant vergt een intensief arbeidsproces dat vier fazen volgt :

- nl. -klieven
- zagen
- snijden
- slijpen

De twee eerstgenoemde werkzaamheden beogen de onzuiverheden weg te werken. Vrijwel geen enkele diamant wordt immers loepzuiver in de natuur aangetroffen. De witte of zwarte stippeltjes of een klein luchtbelletje dienen aan de oppervlakte gebracht te worden om zo weg te werken.

Helaas ontstaat hierdoor wel gewichtsverlies.

Vandaar dat grote 100 % smetteloze juwelen aan zo'n duizelingswekkende prijzen verkocht worden.

Dank zij het snijden en vooral het slijpen verhoogt men de natuurlijke uitstralingskracht van de edelsteentjes.

Het slijpen van een diamant steunt op het beginsel van de optimale lichtweerskaatsing van het kleinood, gepaard aan het verschaffen van de meest esthetische vorm.

Dit wordt bekomen door een in wiskundig raffinement aanbrengen van hoekjes en kantjes (facetten genaamd).

Door zijn optimale lichtbreking bezit de in Diksmuide veelvuldig geproduceerde briljant met zijn 57 facetten die ongeëvenaard betoverende glans.

## HEEMKUNDE - SCHONE KUNSTEN - FOLKLORE

Bovengekomen zien we een reconstructie in Kongolees hout van de befaamde sacramentstoren van Jerome Stalpaert (1589-1659).

Dit 11 m. hoge pronkstuk van marmer en albast stond vroeger in de gotische Sint-Niklaaskerk die helaas ook niet van het oorlogsgeweld gespaard is gespaard is gebleven, doch wel consciëntieus gereconstrueerd werd.

We begeven ons vervolgens naar het kamertje dat gewijd is aan het begijnhof van Diksmuide.

-Juweeltjes van Belgisch impressionisme zijn de waterverfschilderijen van Ketty Gilsoul-Hoppe (° 1868).

De ingetogen sfeer van tijdeloze religieuze mijmering en de prachtig verzorgde bloemenperkjes van het begijnhof vormden een dankbaar pelgrimsoord voor haar artistieke talenten.

-Drie 17-de eeuwse brandramen overleefden het oorlogsgeweld doordat ze bij het uitbreken van de hel in Diksmuide voor restauratie te Brugge waren. Ze stellen de drie patroons van de schuttersgilden van de IJzerstad voor :

\*Sint-Sebastiaan van de boogschutters

\*Sint-Joris die de draak verslaat van de kruisboogschutters

\*Sinte-Barbara van de haakbusschutters, tevens nog patrones van de redrijkersgilde 'Nu, Morgen Niet'.

In de nis van het torentje zien we nog enkele materiële overblijfselen uit het begijnhof, waaronder een zwaar verminkt arduinen beeld van de heilige Beggae, patrones van de begijntjes.

Ook in de glazen kast vinden we enkele overblijfselen o.a. een wassen O.L.V.- en Sint-Antonijsbeeldje uit de 18-de eeuw.

Naast het beeld van de heilige Beggae zien we een geslaagde reconstructie op halve grootte van een disbank (door Jozef Decrock).

Uiterlijk lijkt een disbank op een koorgestoelte. Het stond echter bijna helemaal achteraan opgesteld in de kerk in een zijbeuk.

In het gestoelte zetelden enkele stadsnotabelen ; leden van het armenbestuur. Na de hoogmis 's zondags, bij jaarmissen of bij plechtige begrafenissen werden aldaar brood en andere giften in natura aan de armen verleend.

Het meubilair dateerde van 1542 ; rond 1660 werden de schilderijtjes met de voorstelling van de zeven werken van barmhartigheid aangebracht.

De drie marmeren beeldhouwwerken werden door Karel Van Poucke, een classisistisch beeldhouwer, alhier in 1740 geboren, gerealiseerd.

Tijdens het Oostenrijks bewind (1714-1794) was hij één van de belangrijkste beeldhouwers in Vlaanderen.

Keizerin Maria-Theresia en Hertog Karel van Lorreinen apprecieerden fel zijn kunst.

Talrijke, soms heel belangrijke bestellingen stroomden toe hoofdzakelijk uit kerkelijke hoek.

Prachtige werken van zijn hand bevinden zich nog steeds in de Sint-Baafskerk te Gent en de Sint-Maartenskathedraal te Ieper.

\*de twee busten Petrus en Paulus zijn heel waarschijnlijk voorstudies van de gelijknamige beeldhouwwerken van de Sint-Baafskerk te Gent.

\*de liggende jonge vrouw werd door burgemeester De Breyne Peelaert aan de Stad Diksmuide geschonken.

Dit werk mag gesitueerd worden in de periode waarin Van Poucke zijn mooiste monumenten gerealiseerd heeft.

Het schilderij het 'Laatste Oordeel' (1604) van Cornelius Tack versierde lang de schepenzaal van het stadhuis.

Het vormde een allusie op de rechterlijke macht van de schepenen voor de Franse Revolutie toen er nog geen scheiding van machten bestond.

In de annexe worden we geconfronteerd met een rijke variëteit aan gravuren, etsen, steendrukken en schilderijen.

Ze tonen ons allerlei schilderachtige hoekjes van Diksmuide van weleer.

Voor het oorlogsgeweld het stadje teisterde, was het een geliefkoosde aantrekkingspool voor talrijke kunstenaars.

Vermeldenswaard is wel hoe deze werken in het bezit van de stad gekomen zijn.

In 1921 werd te Londen een tentoonstelling georganiseerd waar talrijke kunstenaars werken exposeerden omtrent Diksmuide.

Brangwyn, Titz, Gilsoul, Coppens e.a. schonken hun werken aan de stad als steun en aanmoediging voor haar wederopbouw.

Het folklorekamertje laat ons toe een blik te werpen in een 19-de eeuwse Diksmuidse keuken.

Vóór W.O.I. stond het IJzerstadje bekend om zijn spellewerksters.

Aan de wand zien we enkele typische patronen van Diksmuids kantwerk.

## H E T B E G I J N H O F

Toeristisch gezien is nog voor vele mensen onbekend, zodat velen zich wellicht afvragen : Wat biedt Diksmuide nog buiten de IJzertoren en de Paxpoort, de Dodengang en het Stedelijk Museum ?

Nochtans bezit Diksmuide nog andere bezienswaardigheden, niet het minst het stille Begijnhof of het huis Sinte Godelieve, zoals het Begijnhof nog steeds in de volksmond wordt genoemd.

Algemeen wordt aangenomen dat het ontstaan van het Begijnhof dateert van in het begin van de XIe en XIIe eeuw.

In elk geval is het een vaststaand feit dat Thomas Becket, aartsbisschop van Canterbury er omstreeks 1170 tijdelijk verbleef.

Het Begijnhof telde ongeveer een vijftiental huisjes, een romaans kerkje werd gebouwd in 1434.

Ieder begijntje bewoonde waarschijnlijk haar eigen huisje.

Sommige begijntjes die hier in gemeenschap en celibaat samenleefden hadden verdiensten als kantwerkster of Hostie bakker.

In 1657 werd in het Begijnhof het genootschap gesticht van de Heilige Godelieve door Martine Ghys, overste of grootjuffrouw genoemd van het hof.

In het kerkje zelf stond een mooi altaar uit de XVIIe eeuw, als voornaamste decoratief element een schilderij over leven en dood van Sinte Godelieve, verder nog een mooi doksaal met orgel.

Van dit alles berusten er nog foto's in het Stedelijk Museum.

Vóór de eerste wereldoorlog van 1914 - 1918 woonden er nog acht juffrouwen in het Begijnhof die een zeer kleine pacht betaalden.

Het oude Begijnhof viel in 1914 ten prooi van het oorlogsgeweld en werd na de oorlog volledig hersteld in de oorspronkelijke trant.

Aanvankelijk verleende het onderdak aan de minst bedeelden van de stad, zowel mannen als vrouwen.

Thans is het Begijnhof sedert ongeveer een kwart eeuw omgevormd tot een rust- en studiehuis.

Het wordt beheerd door een V.Z.W. en men treft er dames en juffrouwen aan van alle nationaliteiten en filosofische opvattingen die in het IJzerstadje een bepaalde tijd verblijven, hetzij om er te rusten of te studeren.

Naast zijn rustige charme bezit het Begijnhof nog merkwaardige kunstschaten. In de hall van het huis wordt de bezoeker geconfronteerd met een enig Christusbeeld van Gause. In de kerk vindt men een kruisweg in Terra Cotta van Gause, een Sint Jozefsbeeld van l'Havé en een pracht van een Sinte Godelievebeeld. Een mooi sieraad is het gebrandschilderd glasraam (Emmausgangers) van Harold Vandepierre.

Als huisjes van stilte en rust vervult het Begijnhof verder zijn taak voor geheel de stad.

### De Grote Markt.

Wij wandelen nu naar het stemmige Marktplaatsje waar een sfeer hangt van een groot verleden. De Sint-Niklaaskerk, het stadhuis met belfort en beiaard, de boterhalle en de gebouwen opgetrokken in de Vlaamse trapgevelstijl dragen bij tot de charme van de IJzerstad.

Wist U bovendien dat Diksmuide de bakermat is van de Vlaamse Humor? Het speelse beeld van het "Manneke uit de Mane" op de Grote Markt toont dit met een gulle lach.

Maar we laten hier onze gids aan het woord die dit in meer woorden en gevoeliger kan uiteenzetten.

Hier besluiten we ons bezoek aan Diksmuide. Om het allemaal op een rijtje te zetten en jullie een idee te geven voor een toekomstig bezoek sluiten we hier een kaart bij van de bijzonderste merkwaardigheden van Diksmuide en zijn 14 deelgemeenten.

Het wordt nu hoog tijd dat weer onze autocar gaan opzoeken want om 18 uur verwacht men ons in Esen waar de DOLLE BROUWERS de BROUWERIJ OERBIER "runnen" .

Het is de enige specialiteitsbierbrouwerij in Vlaanderen waar de toerist het zuiver ambachtelijk brouwen kunnen volgen ( uiteraard niet op een zondag als vandaag ). Men brouwt er OERBIER ,nat en straf 7,5° donker ,zoet en het ganse jaar verkrijgbaar; BOSKEUN ,7,5 ° blond speciaal Paasbier; ARABIER,7,5 ° blond, zeer bitter, de milde dorstlesser der woeste vlakten: STILLE NACHT 12 ° Kerstbier, zwaartse bier in densiteit in België. Boskeun en Stille nacht worden alleen gebrouwen op bestelling.

Wij komen vandaag echter om even te verpozen op hun bierzolder en er te proeven van het beste van de Diksmuidse bodem. Proost.

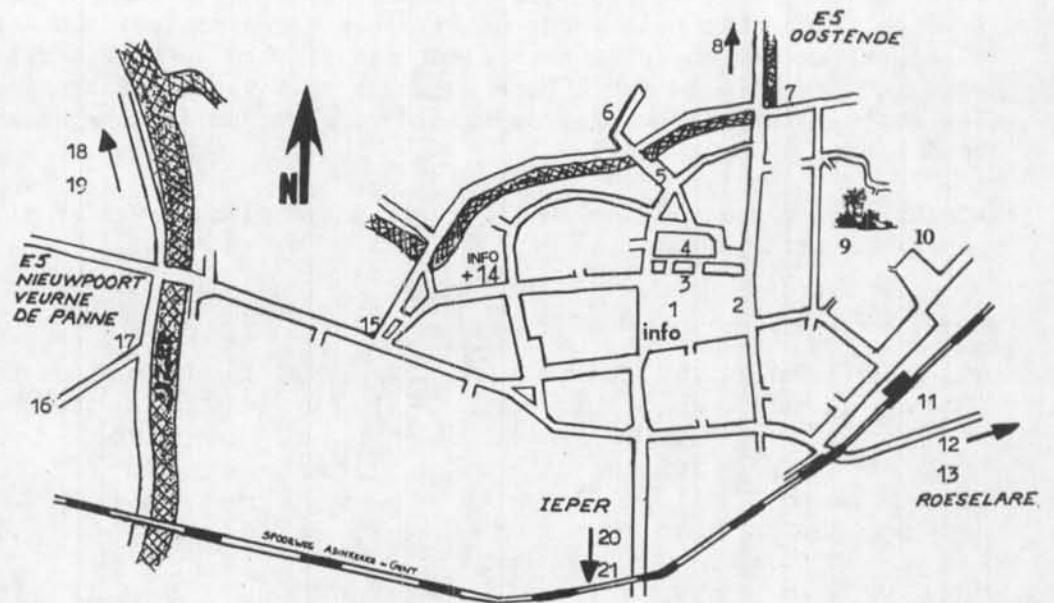
### KÄTHE KOLLWITZ.

Ons rest nog ,om de dag te besluiten, een kort bezoek aan het Duits kerkhof van Vladslo. Maar eerst nog een woordje over de Duitse soldatenkerkhoven in Vlaanderen.

Op het einde van de eerste wereldoorlog bestonden Duitse soldatenkerkhoven in 678 gemeenten.

Hun onderhoud en verzorging werd in het jaar 1925 door het afsluiten van een overeenkomst tussen België en Duitsland geregeld. Daarna nam de " Amtliche Deutsche Gräberdienst " de uitbouw en het onderhoud van de kerkhoven op zich. Sedert 1954 is deze actie gebaseerd op een nieuw internationaal verdrag. Overeenkomstig dit verdrag werden in de jaren 1956-58 de nog bestaande 128 begraafplaatsen met Duitse gesneuvelden afgeschaft en de daar begraven bekende doden werden overgebracht naar de reeds bestaande Duitse soldatenkerkhoven: Langemark, Menen en Vladslo. Het kerkhof Hooglede bleef zonder bijgravingen.

# DIKSMUIDE



1. GROTE MARKT + INFO
2. 't MANNEKE uit de MANE
3. STADHUIS
4. SINT-NIKLAASKERK
5. VISMARKT
6. BEGIJNHOF
7. POSTGEBOUW
8. BELGISCH MILITAIR KERKHOF KEIEM
9. STADSPARK
10. MONUMENT MARINE-FUSILIERS
11. STATION
12. DUTS MILITAIR KERKHOF VLADSLO + BEELDEN KATHE KOLWITZ "TREUREND OUDERPAAR"
13. BROUWERIJ OERBIER
14. STEDELIJK MUSEUM + DIENST TOERISME
15. ITALIEPLEIN
16. IJZERTOREN
17. PAXPOORT
18. DODENGANG
19. O.L.V.-HOEKJE
20. NATUURRESERVAAT "DE BLANKAART"
21. ESEN-KASTEEL

De gesneuvelden, waarvan de eenzelligheid op het tijdstip van de herbegraving bekend was, werden in afzonderlijke graven bijgezet, terwijl alle onbekenden in het grote kameradengraf in Langemark begraven werden. Wegens de enge belegging zijn de graven op deze kerkhoven door liggende grafplaten aangeduid, die tot 20 namen en gegevens van de gesneuvelden bevatten. De definitieve uitbouw door de "Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge" vond in de jaren 1970 en 1972 plaats.

Alle Duitse gesneuvelden van de 2de wereldoorlog werden gedeeltelijk in Lommel (Prov. Limburg) - bijna 39.000 doden - en gedeeltelijk in Recogne-Bastogne (Prov. Luxemburg - 7000 doden - bijgezet. Daardoor liggen in Vlaanderen geen gesneuvelden meer uit de jaren 1940-1945.

Het door een bos omgeven Duitse soldatenkerkhof van Vladslo bevat 25.644 gesneuvelden. De gravenakkers zijn door een manshoge beukenhaag begrensd. Eiken en lariksen verdelen zich over de tien dodenakkers die in hun geheel overzienbaar blijven. Het bakstenen gebouw aan de ingang bevat de perkamenten boekdelen met de namen van de gesneuvelden. Op het einde van het kerkhof zich het "TREUREND OUDERPAAR", wereldberoemde beelden gecreëerd door Käthe KOLLWITZ in herdenking aan haar gesneuvelde 18-jarige zoon Peter, die te samen met zijn kameraden van het kerkhof Eessen-Roggeveld naar Vladslo overgebracht werden.

Käthe KOLLWITZ mag tot de belangrijkste expressionistische kunstenaars van Duitsland gerekend worden.

Met dit laatste beeld, dat sterker inwerkt op het gemoed dan alle mogelijke vredesmanifestaties, besluiten we deze dag.

Over Leke en doorheen de Tempeliersstreek, Sint Pieters-Kapelle, Slype en Leffinge zijn we op een wenk terug in Oostende.

Het was niet ver maar het was goed.

Een prettige zomervacantie en tot ons volgend weerzien in september.

J. B. Dreesen

#### Bibliografie:

Eigen documentatie

Diverse toeristische brochures van Nieuwpoort en Diksmuide.





FOTOCOPIEHUIS

**DESNERCK D.**

Torhoutsteenweg 196

8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 31 46

**FOTOCOPIES  
AAN DE  
GOEDKOOPSTE PRIJZEN**

# VAKANTIEHOEVE 'T KLEIN NOORDHOF



## BARBECUE



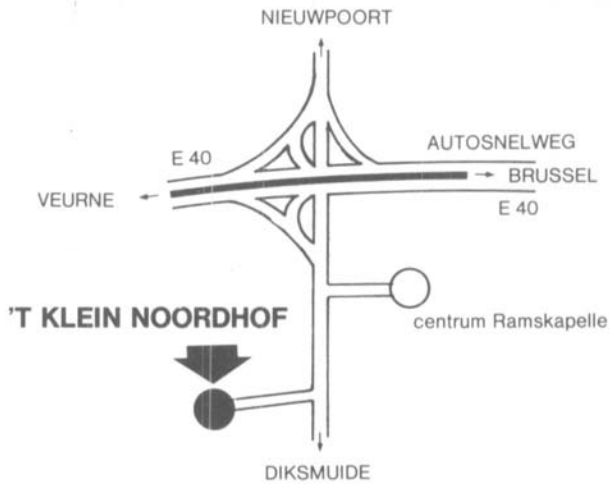
voor  
private  
feesten

Philippe Huyghe-Deconinck  
Diksmuidseweg 14  
8450 Nieuwpoort  
058/23.48.16

de patron aan de grill  
ruime menukeuze

héél het jaar open





# KONINKLIJKE BELGISCHE TOURING CLUB

V.Z.W.



## DE DODENGANG DIKSMUIDE

Adres: IJzerdijk 15  
8610 Diksmuide  
Tel.: 051/501716

Openingsuren:

- van 9 tot 17u. in april
- van 9 tot 18u. in mei
- van 9 tot 18u.45 in juni, juli en augustus
- van 9 tot 17u. in september
- de twee eerste zondagen van oktober en op 11 november



Toen de overheid in 1927 de Dodengang wou doen ver-  
om er een nieuwe weg te bouwen, richtte de Koninklijke  
sche Touring Club een dringende oproep tot alle burger-  
hoop de loopgraven aan de IJzer te redden.

Sedertdien heeft de Koninklijke Belgische Touring Club,  
last is met het behoud en het beheer van dit oord, zich g-  
en ernstig van deze taak gekweten. Zo kunnen honderde  
den leerlingen en studenten zich een oordeel vormen  
wrede gevechten die de oorlog 1914-1918 kenmerkten.

Thans, 70 jaar later, zorgt Touring Club ervoor dat u deze  
rische plaats nog steeds kunt bezoeken.

## Geschiedkundige waarde:

Over de hele lengte van de Belgische frontlijn van 1914  
waar om iedere meter grond bitter gestreden werd en  
zowel treurige als glorievolle herinneringen opgerope-  
den is er geen plaats die een beter zinnebeeld vormt  
hardnekkige weerstand en taaie heldenmoed dan de ber-  
"DODENGANG" van Diksmuide.

Deze loopgraaf waar, divisie na divisie, man na man, h  
leger om beurten in de modder geploeterd en gestrede  
en bloed werd vergoten, was de hele tijd de ziel van het v  
tot het groot offensief van 1918 eindelijk de doorbraak inl

Vier lange jaren was deze akelige gang, de meest vo  
schoven stelling van de Belgische verdediging en slecht  
de smalle IJzer van de vijandelijke linies gescheiden, het  
van een aanhoudende en moordende strijd. Gevechte  
bommen en "minenwerfer", van voortdurende alarmme  
ook waarbij nu eens het ontploffen van handgranaten, da  
het gieren van artilleriegranaten en het rondfluiten van g  
kogels de lucht verscheurden. Zo verliep gedurende me  
50 maanden de onbeweeglijke en ontmoedigende loopg  
oorlog, waarin ook de dappersten hun hart menigmaal in  
angst voelden samenkrimpen!

In deze smalle gang waar dag en nacht de onzichtbare  
rondwaarde, werd men in de weinige ogenblikken van sch  
rust aangegrepen door de sombere dreiging van een o  
ziene en toch steeds verwachte aanval. Hij werd dan ook  
de "Dodengang" genoemd.

De Belgen waren begonnen deze loopgraaf aan te leggen toen de overstromingen de Duitse opmars tussen Nieuwpoort en Diksmuide hadden afgeremd. Maar dat moest in open terrein gebeuren, zonder enige dekking en onder zwaar vijandelijk vuur. Men besloot dan "sappen" (schachten) te graven. Men bemerkte echter vlug dat de Duitsers aan hun kant hetzelfde deden. De tegenstanders waren op de duur nog maar enkele meters van elkaar verwijderd en men moest wel stoppen met graven. Deze plaats werd aan beide zijden het "Sappenhoofd" genoemd.

Het werd het enige punt waar de Duitsers erin slaagden de overkroon van de IJzer te bereiken en voor de verdere duur van de oorlog verschansten zij zich in een bunker op amper 100 m van de Belgen. Ze werden bevoorraadt door een vlot dat nachts heen en weer over de IJzer werd getrokken.



Aan de Belgische kant waren twee uitkijkposten op de uiterste uiteinden van onze linies ingericht. In 1917 bouwden onze troepen er een grote bunker die de veelzeggende naam "de Muizenval" kreeg. Daar de Duitsers soms in het Belgische "Sappenhoofd" binnendrongen, waar dan bloedige gevechten met de bajonet plaatsvonden, was de Muizenval zeer nuttig om indringers af te weren. Aan drie kanten waren in haar betonnen muren schietgaten voorzien van waaruit men de ongewenste bezoekers kon zien afkomen. Verder naar het noorden waar alles overstroomd was, strekte zich het "niemandslaan" uit, onbegaanbaar en onbereikbaar. De Dodengang zelf werd door de vijand vanop de rechteroever aan drie zijden onder vuur genomen:

1. Vooreerst waren er de beruchte "Bloemmolens", een ware versterkte vesting met rijen bunkers in de kelders van de vroegere Bloemmolens van Diksmuide. Van daaruit konden de Duitsers de Dodengang voortdurend met hun vast opgestelde granaatwerpers en machinegeweren onder vuur houden. In het voorste deel van de Dodengang, dat de "Ruiterschans" werd genoemd, vielen vele van onze dappere soldaten aan dat vuur ten offer.
2. Rechtover de Dodengang lagen de Duitse loopgraven van waaruit de Belgen met handgranaten beschoten werden.
3. Nog op de rechteroever, waar de stroom een bocht vormt die een legendarische faam kreeg, waren Duitse scherpshutters ingegraven, de gevreesde "Doodmaaiers".

De verbinding met de achterste linies werd over twee loopbruggen tot stand gebracht:

1. De ene loopbrug liep recht naar de kerk van Kaaskerke, waar de soldaten elke nacht zakken brokkelige aarde gingen ophalen om steeds opnieuw de loopgrachten te herstellen. Het was een helse karwei, in het duister, over waggelende planken en met een zandzak, "Vaderlanderke" genaamd, op de rug. De Duitsers wisten maar al te goed waar de loopbrug lag en schoten er blindelings op los. Hier vielen heel wat doden en gewonden.
2. Een tweede loopbrug liep naar Lettenburg en diende om de troepen af te lossen en de gewonden achter de vuurlijn te brengen. Zij werd ook gebruikt voor het aanvoeren van munitie en proviand. Er was een Decauville smalspoor op aangebracht om de zware mortiergranaten naar de linies te slepen. Dichtbij deze loopbrug waren er meerdere loopgraven die van Stuivekenskerke kwamen en zo goed mogelijk verbonden waren met de Dodengang, langs de "Eendengang" even voor de Ruitersschans.

De eenheden die de Dodengang bemanden bleven er telkens drie dagen, na de aflossing mochten ze drie dagen in een kantonnement achter de frontlijn uitrusten. De gesneuvelden werden meestal naamloos ter plaatse begraven, met slechts een plaatje "Gevallen voor het Vaderland".

De gewonden werden achter de frontlijn gebracht en naar veldhospitaal gevoerd om te herstellen of te sterven.



## Agentschappen:

In alle Touring Club agentschappen vindt u onze toeristische deskundigen.

Zij geven u gaarne inlichtingen over onze culturele activiteiten, clubreizen, reiswegen, reisdocumenten voor het buitenland, camping-caravanning, enz...

9300 AALST	Kattestraat 46	053/70.00
2018 ANTWERPEN	Quellinstraat 9	03/231.87
6700 ARLON	Place Hollenfeltz 2	063/22.79
8000 BRUGGE	Geldmuntstraat 30	050/33.30
1000 BRUSSEL	Wolvengracht 48 - ASLK	02/219.57
1000 BRUSSEL	Schildknaapstraat 48A	02/218.62
1040 BRUSSEL	Wetstraat 44	02/233.22
1050 BRUSSEL	Naamse Poort Gal. 7	02/513.12
6000 CHARLEROI	Rue de Marcinelle 20	071/31.50
4700 EUPEN	Klosterstraße 38	087/55.49
9000 GENT	Gouden Leeuwplein 1	091/25.89
3500 HASSELT	Guffenslaan 10	011/22.22
8500 KORTRIJK	Stationsplein 5	056/21.79
3000 LEUVEN	Bondgenotenlaan 175	016/22.00
4000 LIÈGE	Bld. de la Sauvenière 54, bte 26	041/23.68
2800 MECHELEN	Korenmarkt 4	015/41.44
7000 MONS	Rue D'Havrè 54	065/35.21
5000 NAMUR	Rue E. Cuvelier 63	081/22.78
8400 OOSTENDE	Alf. Pieterslaan 48	059/80.08
7500 TOURNAI	Rue de la Wallonie 31	069/22.29
4800 VERVIERS	Rue Xhavée 34	087/33.27

### Openingsuren:

*Maandag:* van 9u.30 tot 12u.30 en van 14 tot 18u.;

*Van dinsdag tot vrijdag:* van 9u. tot 12u.30 en van 14 tot 18u.;

*Zaterdag:* van 9 tot 12 u.

**N.B.:** Te Brussel zijn de kantoren geopend in de week van 9u. tot 18u.; de zaterdag van 9 tot 12u.

*In de Wolvengracht* zijn de kantoren geopend van 8u.30 tot 15u.30; behalve op vrijdag, tot 17u.30; op zaterdag zijn ze gesloten.

*In de Naamse Poort* zijn de kantoren geopend van 9u.30 tot 17u.30; zaterdag zijn ze gesloten.

Voor meer inlichtingen: bel het nummer 02/233.24.90

# Jean Bart III

TOERISTISCHE BOOTTOCHT  
VOYAGE TOURISTIQUE EN BATEAU  
TOURISTISCHE BOOTSFAHRT

## Nieuwpoort - Diksmuide



TEL. (058) 23.67.66

# BAERT

Café **SLUISWACHTER**  
**L'ECLUSIER**



### ⚓ Het Ijzerbekken per boot

Met de M.S. JEAN BART III, een omgebouwde Duitse patrouilleboot, het Ijzerbekken verkennen, doorheen de on-eindige, vredige Ijzervlakte! Vredig, inderdaad, maar ijzingwekkend zijn de herinneringen voor de mensen die het epos 1914-18 hebben overleefd.

Een prachtige toeristische uitstap van NIEUWPOORT tot DIKSMUIDE.

De JEAN BART III heeft bar aan boord en er kan boerenbrood met trappistenkaas en trappistenbier verkregen worden.

Vertrekplaats : Ijzersluis, rechtover restaurant «t Visserke»  
Vertrek : 14.00 uur - Terug : 19.00 uur.

Een geleid bezoek voor groepen is voorzien op aanvraag, voor een eventueel bezoek aan de Ijzertoren en de Dodengang is verminderde prijs op vertoon van het bootticket voorzien.  
Prijzen : volwassenen : 200 F. - kinderen — 12 j. : 160 F. - 65 + : 190 F.

Groepen volwassenen (min. 50 personen) : 180 F. - Kinderen (min. 50 personen) : 145 F.

### ⚓ Le cours de l'Yser en bateau

Avec le patrouilleur allemand reconstruit, le M.S. JEAN BART III, on explore le bassin de l'Yser, à travers la plaine immense et paisible de l'Yser. Paisible mais pleins d'horreurs sont les mémoires des survivants des années 1914-18.

Le bateau JEAN BART III est pourvu d'un bar et pour les amateurs on a prévu le fromage trappiste avec le pain de campagne ainsi que la bière trappiste de la région.

Lieu de départ : l'écluse de l'Yser, face au rest. «t Visserke»  
Heure de départ : 14.00 h. - Retour : 19.00 h.

Une visite guidée pour groupes sur demande est prévue, pour une visite éventuelle à la Tour de l'Yser et au Bayeau de la Mort, prix réduit sur présentation du ticket-bateau.

Prix : Adultes : 200 fr. - enfants — 12 ans : 160 fr. - 65 + : 190 F.

Groupes (min. 50 ad.) : 180 fr. - (min. 50 enfants) : 145 fr.



### ⚓ Die Yser per Schiff

Mit der M.S. JEAN BART III, einem umgebauten Deutschen Vorpostenboot, den Lauf der Yser erkunden durch die weite friedliche Yserfläche!

Friedlich, allerdings, jedoch grausig sind die erinnerungen der Jenigen die das Epos 1914-18 überlebten.

Ein herrlicher touristischer Ausflug von NIEUWPOORT bis DIKSMUIDE.

Die JEAN BART III hat eine Bar an Bord. Bauernbrot mit Trappistenkäse und Trappistenbier sind auch erhältlich.

Abfahrtort : Yerschleuse, über Restaurant «t Visserke»  
Abfahrtszeit : 14.00 Uhr - Zurück : 19.00 Uhr.

Ein geführter Besuch für Gruppen auf Wunsch ist vorgesehen, für eine evtl. Besuch an den Yserturn und den «Dodengang» (Laufgräbe und Unterstände aus dem 1. Weltkrieg) ist Preismässigung mit der Bootfahrtskarte auf die Eintrittskarte zu bekommen.

Preis für Erwachsene : Bfr. 200 - Kinder bis 12 Jahre Bfr. 160  
Erwachsene über 65 Jahre Bfr. 190.



## DE DODENGANG

De beroemde "DODENGANG" van Diksmuide is wellicht het oord waar de bezoeker het best kan aanvoelen hoe verwoed de weerstand was en hoeveel heldhaftigheid er nodig was om stand te houden, tijdens die eindeloze oorlog 1914-1918, waar elk stukje grond zo hardnekkig betwist werd, waar roemvolle en in-treurige herinneringen om de voorrang strijden.

Deze gang waar elke divisie, waar elke soldaat, heel het leger in de modder geploeterd, gestreden en geleden heeft, en waar de besten hun bloed hebben vergoten; deze gang was de hele tijd lang de ziel van de weerstand op onze frontlijn, tot eindelijk het groot Offensief van 1918 de doorbraak verzekerde.

Gedurende vier lange jaren was deze akelige gang, vooruitgeschoven stelling van de Belgische verdediging, slechts door de smalle Ijzer van de vijandelijke linie gescheiden, het toneel van een voortdurende en moordende strijd. Gevechten met bommen en "minen-werfer", voortdurend alarm waarbij het ontploffen der granaten, het miauwen der obussen en het scherpe gefluit der kogels om beurten overheerste; zo zag de loopgraven-oorlog er gedurende vijftig maanden uit, onbeweeglijk en ontmoedigend, waar zelfs de dappersten dikwijls moesten toegeven dat de doodsangst hen gevangen hield.

In deze enge schacht waar dag en nacht de onzichtbare Dood rond-waarde, waren zelfs de weinige kalme ogenblikken niet zonder gevaar : dikwijls betekenden ze niets anders dan het naderen van nog groter onheil.

De Dodengang ontstond als volgt : De overstromingen tussen Nieuwpoort en Diksmuide hadden de Duitsers tot staan gebracht. De Belgen begonnen met het graven van deze loopgracht. Maar dit moest in open terrein gebeuren, zonder de minste dekking en onder geweldig vijandelijk vuur. Er werd dan besloten, om de verliezen aan mensenlevens te beperken, dat ondergronds zou gewerkt worden met zgn. "sappen". Maar weldra bemerkte men dat de Duitsers van hun kant uit hetzelfde deden. Toen de tegenstanders nog maar enkele meters van elkaar verwijderd waren, was men verplicht te stoppen. Deze plaats werd aan beide zijden het "Sappenhoofd" genoemd.

Op dit enig punt waar de Duitsers erin slaagden de linkeroever van de Ijzer te bereiken, vestigden zij zich voor de duur van de oorlog in een bunker op amper 50 m. afstand van de Belgen. Ze werden bevoorrad met een vlot, dat 's nachts overgetrokken werd.

Aan Belgische zijde, op de uiterste rand van onze linies, bevonden zich twee schildwachthuisjes. In 1917 bouwden onze troepen er een reusachtige bunker, die de welluidende naam "Muizenval" kreeg. Daar de Duitsers meermaals tot het Belgisch sappenhoofd doordrongen, waarbij lijf-aan-lijfgevechten plaats hadden met de bajonet, deed de Muizenval uitstekend dienst om deze infiltraties te voorkomen. Er werden inderdaad aan drie kanten van de betonnen muren kijkgaten aangebracht, zodat elke ongewenste bezoeker tijdig opgemerkt werd.

Verder naar het Noorden toe was alles overstromd, daar strekte zich het onbereikbare en onbegaanbare "Nomansland" uit.

De Dodengang zelf werd langs drie zijden onder vuur genomen door de vijand die zich op de rechteroever bevond :

- 1) Vooreerst waren er de beruchte "Bloemmolens", een sterke reeks duitse bunkers, ondergebracht in de voormalige bloemmolens van Diksmuide. Deze bevonden zich tegenover de huidige Ijzertoren, aan de rechteroever. Van daaruit werd de Dodengang beschoten met goed opgestelde machinegeweren en kleine mortieren. Bij het begin van de Dodengang "Ruiterschans" genoemd, vielen vele van onze jongens ten offer aan dit moorddadig geschut.
- 2) Tegenover de Dodengang waren er ook Duitse stellingen, van waaruit de Belgen bestookt werden met mortiergranaten en bommen.
- 3) Steeds op de rechteroever, in de bocht van de stroom zaten, omgeven door een legendarische faam, de Duitse scherpschutters gekend als de "maaiers van de Dood".

De verbindingen met de achterste linies werden in stand gehouden door twee loopbruggen :

- 1) Eén brug liep recht naar de kerk van KAASKERKE, vanwaar men's nachts zakken droge aarde ging halen (Vaderlanders) om de grachten te herstellen. Het was een hele karwei, zo in het donker op waggelende planken met een zak op de rug. De Duitsers kenden de ligging van die loopbrug goed en schoten er blindelings naar. Daàr vielen heel wat doden en gewonden.
- 2) Een tweede loopbrug ging in de richting van LETTENBURG (weg naar Nieuwpoort) en werd gebruikt om de wacht af te lossen. De gewonden werden eveneens langs deze weg afgevoerd, terwijl voedsel en munitie aangebracht werd. Er lagen ook Decauville-rails om de zware mortierbommen aan te voeren.

In de omgeving van die tweede loopbrug bestonden verschillende loopgrachten, komend van STUIVEKENSKERKE, voor een gebrekkige verbinding met de Dodengang zorgden, namelijk langs de Eendingracht die nog voor het bereiken van de Ruitersschans, aan de Mijlpaal 16 eindigde.

De eenheden die de Dodengang bewaakten verbleven er drie dagen; na de aflossing kregen ze drie dagen rust in de kantonement achter het front. De gesneuvelden werden ter plaatse begraven, over het algemeen zonder identificatie, enkel met de vermelding "Gesneuveld voor het Vaderland". De gewonden werden achter de gevechtlinies gebracht, om vervolgens te worden verzorgd in hospitalen, waar ze herstelden of stierven.

Moge dit beknopt relaas U helpen beter te begrijpen wat voor onze heldhaftige soldaten dit oord van verschrikking heeft betekend !

-----

Informatieblad aangeboden door de Koninklijke Belgische Touring Club aan de bezoekers van de Dodengang.



# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
<b>A. VAN ISEGHM</b>	<b>J.B. DREESEN</b>	<b>J.F. FALISE</b>	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

**JAARGANG 18 Nr. 9 september 1989**

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### SEPTEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met dia's en ander documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 28 september 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6

Onderwerp : OOSTENDE ALS VESTINGSTAD; gebastioneerd bolwerk en kringstelling (1575-1865)

De spreker : Dr. ir. P. LOMBAERDE, Docent H.A.I.R.

De stad Oostende was vanaf het begin van haar verdedigingswerken (einde 16de eeuw) niet te isoleren van haar omgeving. Haar dichte ligging nabij de zee, de talrijke omliggende kreken en polders, en de verbindingen met het binnenland waren vanuit militair oogpunt dwingende voorwaarden om het gebastioneerd symsteeem van de stad, samen met een geheel van omringende forten en schansen uit te bouwen.

Drie belangrijke fasen in deze militaire evolutie van de stad Oostende zullen geanalyseerd worden :

- de stad rond 1600 als gebastioneerde plaats; de betekenis van haar omliggende forten en schansen; toepassingen van het oud- en nieuw Italiaans vestingsysteem;
- de verdere uitbouw van Oostende als vestingplaats tijdens de 17de en 18de eeuw; toepassingen van Vaubans opvattingen over vestingbouw;
- de plannen tijdens de Franse Overheersing om Oostende als een kringstelling uit te bouwen; toepassingen van het verdedigings-systeem van Montalembert.

Reeds vóór de stad Oostende ca. 1865 ontmanteld werd, had zij haar evenwichtige uitbouw als vestingplaats verloren. Haar positie paste niet meer in de 19de eeuwse uitbouw van het Belgische verdedigingsapparaat.

Aangezien het de eerste maal is dat de heer LOMBAERDE voor onze Kring spreekt mogen wij niet nalaten hem aan ons publiek voor te stellen.

- geboren op 12 mei 1948 te Lier;
- burgerlijk ingenieur architect, K.U. Leuven, 1973
- doctor in de Stedebouw en Ruimtelijke Ontwikkeling, I.I.S.R.O., 1982
- docent aan het Hoger Architectuur Instituut van het Rijk, Antwerpen; cursussen theorie van de architectuur en de stedebouw
- docent aan het Postgraduaat Monumentenzorg, Antwerpen; cursus Geschiedenis van de Stadsontwikkeling
- ondervoorzitter van de Simon Stevinstichting (sinds 1985)
- specialiteit : stedebouw, architectuur en vestingbouw in de Franse Periode in de Zuidelijke Nederlanden; stedebouw van thermale en balneaire kuuroorden; evolutie van de marine-arsenalen in Europa voor de periode 1790-1830.

Dit belooft eens te meer een hoogst interessante avond te worden voor de geschiedenis van Oostende. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden. Men zegge het voort en wij rekenen op uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

#### OCTOBER I - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een namiddagvoordracht met dia's en ander documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 12 oktober 1989 om 15 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6.

Het onderwerp : OOSTENDE IN HET ARCHIEF VAN SIMANCAS

De spreker : de heer J.B. DREESEN

Meer dan tweehonderd jaar (1496-1706) werd onze geschiedenis gekoppeld aan die van Spanje. Het is dan ook normaal dat een groot deel van de archiefbescheiden uit deze periode en met betrekking tot onze streken in Spanje is opgeslagen. Dit gebeurde vanaf de eerste helft van de 16de eeuw (onder Keizer Karel) op een zeer deskundige wijze in Simancas, een klein stadje in centraal Spanje op een tiental kilometers van Valladolid.

Verleden eeuw probeerden Belgische geschiedkundigen een overzicht te krijgen van wat daar vergaard zat. Het is echter slechts in deze eeuw dat professor VAN DURME systematisch ging uitpluizen wat er met betrekking tot ons land in Simancas verzameld zat. Zijn bevindingen publiceerde hij tot nog toe in vier volumineuse delen.

Vanmiddag krijgt U enig inzicht in wat dit archief bevat voor de heem-, geschied- en familiekundige uit Oostende en omstreken. Onze secretaris, de heer DREESEN, die een regelmatig bezoeker en correspondent is van Simancas zal U dit op een deskundige wijze uit de doeken doen.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook de niet-leden van harte welkom. Men zegge het voort.

J.P. FALISE

DE JUISTE LIGGING VAN DE KERK VAN SINTE-CATHARINA-WEST

door J.B. DREESEN

Bij een recent nazicht van de "Kaarten en Plannen" in het Rijksarchief Brugge troffen we onder het nummer 490 een partiële kaart aan van de Sinte-Catharinapolder. Deze kaart is niet genaamtekend noch gedateerd.

Na vergelijking bleek ze echter : of een voorafgaandelijke schets of een gedeeltelijke copie te zijn van de CAERTE FIGURATIEVE VAN DE SINTE CATHARINAPOLDER getekend door HEEMS en MAELSTAF in 1751.

Kaart nummer 490 heeft, in vergelijking met voornoemde kaart, de bijzonderheid dat de kerken van STENE en SINTE-CATHARINA-WEST er op staan aangeduid. Een eerste vaststelling is dat de beide kerken op deze kaart nauwkeurig oost-west georiënteerd staan. Dit pleit voor de nauwkeurigheid van weergave door de tekenaar en/of landmeter.

Na controle met een hedendaagse kaart, op basis van de Steense dijk, bleek dat de kerk van Stene nauwkeurig getekend werd op de plaats waar ze nu staat. Voor de Sinte-Catharinakerk kon deze controle, uiteraard, niet gedaan worden. De juistheid van de positie van de kerk van Stene is echter een argument om aan te nemen dat ook de kerk van Sinte-Catharina-West op haar juiste plaats getekend staat.

Wij maakten een schets van de kaart nummer 490, die we reduceerden tot de schaal van het kaarten-ensemble bestaande uit de Heems en Maelstafkaart van de Sinte-Catharinapolder uit 1751 en een op doorzichtig papier gereproduceerde hedendaagse kaart van hetzelfde gebied, ensemble dat onlangs door het GRAFISCH BEDRIJF LAMMAING, samen met de Ommeloper van het gebied en een bijgaande tekst, werd uitgegeven.

De vergelijking van deze drie kaarten situeerde de kerk van Sinte-Catharina-West in de hoek gevormd door de linkerkant van de Broederlijkheidstraat en de rechterkant van de Dr. Verhaeghestraat.

Een tweede proef waarbij de afstand van de Leffingestraat en de Stuiverstraat gemeten werd, met de roedenschaal op de kaart, tot het centrum van de kerk gaf hetzelfde resultaat.

De hiervoor aangeduide plaats is deze waarvan men sedert geruime tijd vermoedde dat de kerk er moet gestaan hebben. Deze vermoedens zijn gebaseerd op een reeks vermeldingen in oudere teksten en op een reeks vondsten die men tot nog toe op die plaats deed.

We zetten deze vermeldingen en vondsten nog even op een rijtje teneinde een totaalbeeld te krijgen van wat er tot nog toe over de plaats, waar deze kerk stond, geweten is.

a. De NIEUWEN OMMELOPER VAN DEN POLDER VAN SINTE-CATHARINE (1) situeert het kerkhof van Sinte-Catharine zeer nauwkeurig op het uiteinde van twee stukken grond in het achtste begin. Uit een oudere Ommeloper blijkt dat het kerkhof rond de kerk lag (2).

De schuine richting van de huizen nr. 4 en nr. 6 in de Broederlijkheidstraat geeft de richting aan waarin de "Smalle partije van de Cappelrie van de eerste messe van Oostende" lag.

b. Kaart nummer 490 dateert waarschijnlijk van omstreeks 1750 of iets later in de tweede helft van de 18de eeuw. Op dat

ogenblik was de plaats van de kerk van Sinte-Catharina-West nog nauwkeurig getekend want BOWENS (3) (en met hem VLIETINCK) vermeld dat in zijn tijd (1792) de "fondamenten en verscheyden grafplaatsen en hun zerken" nog te zien waren.

- c. Architect HOUTEKIET (4) bouwt in 1930 zijn huis in de Broederlijkheidstraat nr. 4 en vind hierbij geraamten en delen van zwaar metselwerk.
- d. de heer BORGERS, garagehouder in de Honoré Borgerstraat vond in 1951 (en ook 25 jaar vroeger) bij graafwerken op het uiteinde van zijn garage geraamten, schedels en oud metselwerk in moefen (5). Het uiteinde van zijn garage reikt tot aan de tuinen van de huizen in de Broederlijkheidstraat.
- e. de heer ROSSEEL (6) vindt bij graafwerken, in 1965, in de tuin van het huis nr. 60 in de Dr. Verhaeghestraat een grafsteen uit 1483 en in de tuin van het huis nr. 56 delen van zerken, oud metselwerk en skeletten.
- f. In september 1983 maakte een ploeg op initiatief van E.H. VANDESOMPELE (7) een proefsleuf in de tuin van huis nr. 56 in de Dr. Verhaeghestraat en vindt er geprofileerde bakstenen, bakstenen met een vierkant grondplan, moefen en lichtgrijze leisteen. Al deze stukken zijn nog te zien in de Sinte-Godelievekerk.

Voegen wij hierbij de nauwkeurige plaatsbepaling van de kerk volgens de aanduidingen op nummer 490 van "Kaarten en Plannen" uit het Brugse Rijksarchief dan maakt dat een totaal van zeven referenties.

Dit laat ons toe, met een zeer grote mate van zekerheid, te zeggen dat de kerk van Sinte-Catharina-West in of nabij de hierboven beschreven hoek gestaan heeft.

Het zou dan ook belangrijk zijn dat, in de toekomst, alle graafwerken in deze omgeving van dichtbij gevolgd worden.

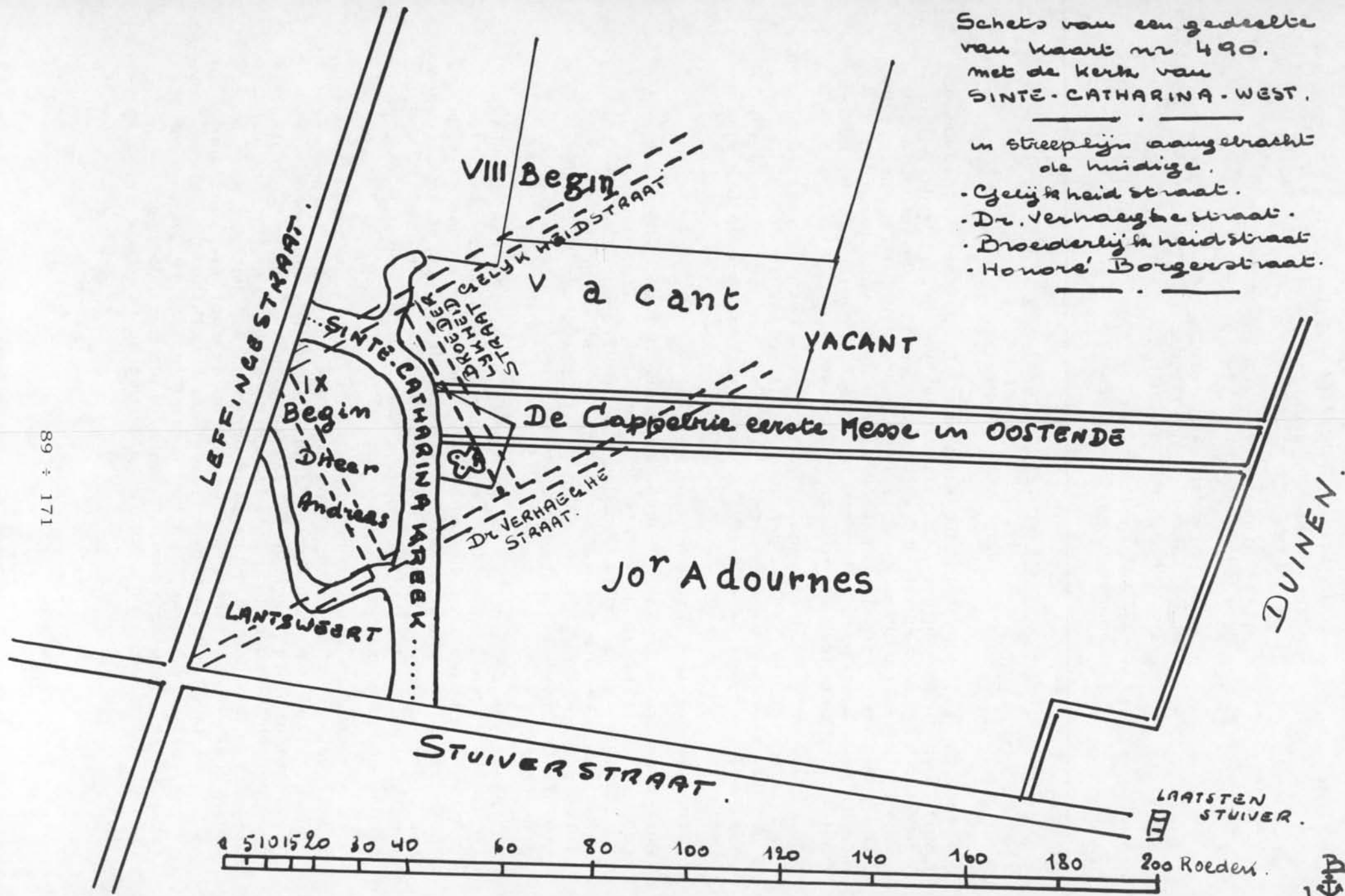
#### Verwijzingen

1. Nieuwen Ommeloper van den Polder van Sinte-Catharina gelegen bij de stad Oostende, Nieuwe bedijkt en bevarst ten jaere 1746. Rijksarchief Brugge of recente facsimile uitgave door het Grafisch Bedrijf Lammaing te Oostende. Achtste begin, negende en tiende paragraaf.
2. Ommeloper 's Heer Woutermansambacht. 1559. Onder Watering Blankenberge nr. 517. Rijksarchief Brugge.
3. Jac. BOWENS. Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zeestad Oostende. Brugge 1792. deel II blz. 106 (aantekening).  
Edw. VLIETINCK. Het oude Oostende en zijn driejarige belegering. Oostende 1897. blz. 35.
4. J.B. DREESEN-G. VAN DAMME. Geschiedenis van een parochie te Oostende. Oostende 1984. blz. 13 tot 19.
5. De Zeewacht 9-2-1951.
6. G. ROSSEEL. In Tijdschrift De Plate, october 1974. blz. 11 en 12.
7. E. COOLS. In Tijdschrift De Plate 1984. blz. 100.

Schets van een gedeelte  
van kaart nr 490.  
met de kerk van  
SINTE-CATHARINA-WEST.

in streeplijn aangebracht  
de huidige.

- Gelykheidstraat.
- Dr. Verhaeghestraat.
- Broederlijkheidstraat.
- Honore' Burgerstraat.



89 ÷ 171

Over de Sinte-Catharina-West parochie zie ook :

a. J.B. DREESEN. Meer over het ontstaan van de Sinte-Catharinaparochie. In het Tijdschrift De Plate. Jaargang 1987. blz. 277-278.

Sinte-Catharina-West. Tijdschrift De Plate. Jaargang 1988. blz. 159 tot 164.

Sinte-Catharina-West (1222-1584). Grenzen en oppervlakte. In het Tijdschrift De Plate. Jaargang 1988. blz. 188 tot 194.

b. Jan COOPMAN. Sinte-Catharina-West. In het Tijdschrift De Plate Jaargang 1988. blz. 267.

---

WAS OOSTENDE ZÓ REVOLUTIONAIR IN 1789 ?

door Ivan VAN HYFTE

Graag pik ik in op de uitnodiging van J.B. DREESEN (Platenummer 88/84) om enig speurwerk te verrichten over een periode waar zo weinig over gepubliceerd werd : Oostenrijks Oostende in het verzet. Zelfs PASQUINI rept er geen woord over. En toch is 1789, zowel nationaal als internationaal een datum van primordiale rang. Kijk maar naar de Franse uitgevers die dit jaar uitpakken met hun "glorieuze" Révolution Française !

De eigentijdse bronnen, zoals een "Print - Cronike van Vlaanderen" van J. BOTTELGIER, Antwerpen 1790, zijn zó geduid dat je er niet veel mee kunt aanvangen. Prima, lijkt me, het werk "André Van Iseghem, Bourgmestre et maire d'Ostende", uitgegeven bij Siffer, Gent, 1894.

Laten wij het scenario starten, juli 1789.

Burgemeester André VAN ISEGHEM (aangesteld 1 mei 1788) was onder een weinig gelukkig gesternte gestart : een allesbehalve klimaat van sociale vrede, de proviand geraakte uitgeput en op de markt was bijna geen graan meer te vinden. Het schepencollege besliste zelfs premies toe te kennen aan al wie het graan naar Oostende bracht. Ook de tol aan het ponton (inning op het graan) werd afgeschaft.

De inname van de Bastille te Parijs (14 juli 1789) en de Luikse revolutie tegen de autoritaire prinsbisschop zal de oproerige geest wel aangewakkerd hebben : Oostende verneemt hoe de vlam in de pan slaat want in oktober 1789 lijden Oostenrijkse troepen een bloedige nederlaag te Turnhout. Hendrik VAN DER NOOT... Frans VONCK... kolonel VANDERMEERSCH... Wie kent ze nog uit de vaderlandse geschiedenis ?

De Oostendenaars blijver er al met al kalm bij, behalve de Oostenrijkse generaal, graaf DE RINDSMAUL. Die laat onze burgemeester in een bijzondere vergadering zijn college bijeenroepen waar hij verklaart niet meer te kunnen instaan voor de verdediging van de stad, zonder de gewapende corporaties. Het College vindt dit niet opportuun en de koppige generaal wil het dan maar op eigen houtje doen : kanonnen worden op de fortificaties geplaatst wat nogal opschudding verwekt onder de bevolking. De dekens (doyens) van de corporaties, met aan het hoofd VAN ISEGHEM protesteren tegen nutteloos bloedvergieten en stellen voor de poorten te openen. RINDSMAUL gaat toch in op de wensen en schikt zich in

zijn lot : hij trekt er met zijn garnizoen van onder.

Op 13 november staat vóór de poorten van Gent een patriottenleger o.l.v. prins DE LIGNE en 4 dagen later zijn ze meester van Brugge, waar ze geen tegenkanting ondervinden. Nog wat later is Oostende aan de beurt waar ze goed worden onthaald ; een Comité en een burgerwacht wordt geïnstalleerd maar het Stadsmagistraat blijft in functie.

Ofschoon VAN ISEGHEM in die periode vaak naar de Staten van Vlaanderen moet, blijft zijn prestige onder de mensen en weet hij vrede, rust en vooral orde te bestendigen.

Maar ondertussen gebeurt heel wat op het internationaal politiek forum. De verdeeldheid onder de nationalistische leiders (Vonckisten tegen Statisten), de dood van keizer Jozef II (10-2-1790), de beloften gedaan door zijn broer-opvolger Leopold I en de desorganisatie van het patriottenleger verzwakken het nieuw regime. In plaats van zich op de eerste plaats te bekommeren om de inrichting van de nieuwe onafhankelijke staat (naam = Verenigde Belgische Staten, cfr. USA) voerden de Statisten een echte terreur door. Benden boeren geleid door hun parochiale overheid plunderen de huizen van de Vonckisten. Van spanningen binnen onze stad heb ik weinig of niets teruggevonden. Er was wel het planten van de vrijheidsboom of op 24 oktober 1790 een solemnele hoogmis met Te Deum om de verjaardag te vieren, maar persoonlijk meen ik dat Oostende nooit in de roes van de revolutie heeft geleefd. Het zijn vooral de omstandigheden die tot de feiten hebben geleid.

Op 2 december 1790 komt de kommandant van de bezetting met het Stadsmagistraat overeen om de soldaten met een paspoort te laten vertrekken en de gilden en andere gewapende burgers de strategische plaatsen te bezetten.

Op 11 december 1790 was het zover. Keizerlijke troepen bestaande uit 4 à 500 man voetvolk, 200 jagers en 300 huzaren brengen de stad terug onder het huis van Oostenrijk. De enige vrees die de Oostendenaars hadden, was de ongemakken van de kazernerij van vreemde troepen en de lasten die daaruit voortvloeien.

VAN ISEGHEM trekt naar Brugge om er met generaal graaf DE BAILLET-LATOUR te onderhandelen over de modaliteiten van bezetting en logement van soldaten en officieren. Die krijgt op 12 december een warm onthaal bij de stadspoorten waar hij de sleutels van de stad, opgeborgen in een zwart velouren zakje met goud geborduurd, in ontvangst neemt. Klokken, carillon en avondverlichting maken de stemming compleet....

Oostendes vrees voor vreemde troepen was helemaal niet ongegrond, zoals later bleek. MUSCAR... de Continentale Blokkade.... de republikeinse oorlogen.... Bonaparte, dit alles bij een nieuwe VRIJHEIDS(?)boom.

En VAN ISEGHEM ? Na 37 jaar de Oostendse schuit te hebben geloodst doorheen Oostenrijkse, patriottische, Franse, Pruisische en Engelse aanwezigheid stierf hij op 3 december 1815.

---

HET HEEMMUSEUM IS IN DE MAAND SEPTEMBER DAGELIJKS (behalve op  
dinsdag) GEOPEND VAN 10u TOT 12 u EN VAN  
15u TOT 17u

EEN BEZOEK OVERWAARD ! ! !

door François COOPMAN

De oorlog 1914-18 was een wereldramp die ook voor onze vissers nare gevolgen had. De meeste Oostendse vissersvaartuigen weken uit naar Frankrijk en Groot-Brittannië waar zij in zeer moeilijke omstandigheden hun beroep uitoefenden. Niet alleen de natuurelementen maar ook de vijandelijke akties eisten hun tol.

In ons heemmuseum zijn er twee voorwerpen tentoongesteld die ons het verblijf van de Oostendse vissersvloot in de vreemde herinneren; nl. een foto van de "Ibis III" gemeerd in de haven van Milford Haven (1) en ingericht als opleidingsschip voor de Ibis leerlingen alsook een zilveren sigarettendoos die de volgende inscriptie draagt : "Aan kapitein Pieter PINCKET om zijn moedig gedrag op 13 december 1917 - De Redersvereniging voor Belgische Zeevisscherij".

Dit moedig gedrag is als volgt te boek gesteld : "Den 13 december 1917 ging met volle kracht een vijandelijke onderzeeër tegemoet en door zijne bedaarde handelwijze verplichtte hij deze te duiken". Kapitein PINCKET ontving ook dankbetuigingen vanwege Vice-Admiraal H. DARE, maritiem bevelhebber van het district Milford Haven. Ook Léon ALLARY (2), matroos, assistent kanonnier, werd schriftelijk bedankt (zij bijlage).

P. PINCKET was kapitein van de Oostendse stoomtreiler (in de volksmond "visbak") O.131 "John" (3) een van de treilers van de rederij "Pêcherie à vapeur" (de P.V.) die in de loop van september 1914 Oostende verliet en via Folkestone (4) naar Milford Haven, gelegen aan de Zuidkust van G.B., stoomde. In de loop van het jaar 1917 werd het vaartuig, tesamen met nog vijf andere "visbakken" en na lang aandringen van de Redersvereniging (5) bewapend met een 12 pond kanon (6). De bemanning werd opgenomen in de "Special Fishery Reserve", een onderafdeling van de "Royal Naval Reserve" en zij waren onderworpen aan de marine tucht. Een Britse marine reserveofficier werd ingescheept in hoedanigheid van "Fighting Commanding Officer" (7) alsook een matroos kanonnier van de "Royal Navy". Léon ALLARY, matroos, werd aangeduid als assistent kanonnier. De gewapende "visbak" had als taak het beschermen van een vijftal vissende vaartuigen die steeds in de nabijheid van hun beschermer moesten vissen. Van zodra een vijandelijke onderzeeboot aan het wateroppervlakte verscheen was het de taak van de "beschermer" de vijand onmiddellijk aan te vallen.

De O.131 was op 12 december 1917 uitgevaren. Op 13 december, omstreeks 8 uur, terwijl de "John" aan de "korre" lag werd het vaartuig, in de omgeving van 51° noord en 6°12' west onder vuur genomen door een onderzeeboot. Onmiddellijk hees de O.131 de "White Ensign" (8), kapte zijn korretouw door en stoomde "full speed" in de richting van de vijand. Na vijf kanonschoten van de "visbak" staakte de onderzeeër het gevecht en verdween onder het water, op zoek naar een minder agressieve prooi ! (9). De aktie had zich zo snel afgespeeld dat, toen de Britse marine officier die aan het rusten was, op de brug kwam om het bevel over te nemen, de onderzeeër reeds verdwenen was.

Op 11 januari 1918 werden door de Vice-Admiraal H. DARE, in naam van de Britse Admiraliteit, waarderingsbrieven overgemaakt aan J. BAUWENS, voor overhandiging aan P. PINCKET en L. ALLARY. Voor Léon ALLARY was het echter een posthume hulde. Op 3 januari 1918,



omstreeks 21.00 uur, werd de 0.131 aangevaren door de 0.55 "Le Compte Horace Vanderburgh" van de rederij "Pêcherie d'Islande". In enkele minuten verdween de 0.131 in de golven. Zes bemanningsleden, waaronder L. ALLARY, verloren op 51°30' noord en 5°53' west het leven.

Niettegenstaande het feit dat de gewapende "visbakken" (10) werkelijk strijd hebben geleverd tegen vijandelijke onderzeeboten, werd de verdienste van hun bemanningen nooit erkend door de Belgische regering. Jarenlang reeds "vecht" de Federatie der Belgische Zeelieden 1914-1918, 1940-1945 (11) voor het bekomen van het statuut van oudstrijder voor de zeelui, doch steeds werden hun voorstellen terzake afgewimpeld met allerlei drogredenen zoals; "zij hebben geen eed afgelegd; de militaire wetten werden hun nooit voorgelezen; zij hebben enkel hun gewone beroep uitgeoefend, zij het in moeilijker omstandigheden" ! Kommentaar is hierbij overbodig, onze zeelieden kregen stank voor dank.....

Hierna volgt de samenstelling van de bemanning van de 0.131 op 13 december 1917.

Naam	Vader	Moeder	Geboorte plaats	Adres Milford Haven	Functie
PINCKET Pierre	Isidore	DEVYNCK Florance	Bredene 281078	3 Victoria Rd.	Patron
DEDRIE Louis	Louis	DEROO Marie	Oostende 260788	57, Priory Rd.	Stuurman
CALCOEN August	David	VALCKE Amelie	Oost- Duinkerke 281061	64, Charles street	Visscher
DECLERCK Pierre	Henri	SMISSAERT Elise	Oostende 1889 (x)	6, Warwick street	Visscher
ALLARY Léonce	Edouard	DEWAELE Charlotte	Oostende 090480	7, North Rd.	Visscher
MEYER Edouard	Edouard	DECONINCK Marie	Oostende 211199	7, Victoria Rd.	Hulpviss.
VAN HOUCKE François	Auguste	DUFAIT Esperance	Oostende 230203	11, Albion street	Jongen
DEMAN André	Jean	VENS Julia	Oostende 260383	63, Shakespeare Avenue	Machinist
DEMAN Joseph	Pierre	KOTEN Marie	Oostende 060978	6, St. Georges street	Stoker
BAERT Pierre	Frans	MYCKE Clemence	Oostende 211072	7, Victoria street	Visscher
GILLEGOT Theodore	Pierre	LABIAUX Rosalie	Oostende 230793	19, Albion street	Stoker
DEGRUYTER Arthur	Richard	PEIRE Eugenie	Oostende 1902 (x)	idem	Trimmer
GILLEGOT Henri	Pierre	LABIAUX Rosalie	Oostende 020398	13, Pointstreet	Visscher

Hier moet nog worden aantoegevoegd de Britse Marineofficier alsook de Britse matroos kanonnier, John PEMBERTHY, die niet op de monsterrol vermeld zijn.

(x) dag en maand van geboorte zijn niet vermeld op de monsterrol.

## Verwijzingen

1. Het wedervaren van de "Ibis", gedurende de eerste wereldoorlog, werd uitvoerig beschreven door Robert COELUS in zijn boek "De Ibis-story 1906-1981".
2. Vader van "Tuur" ALLARY (Kleine Appel), jarenlang kapitein ter visserij bij de rederij "Motorvisserij", nadien walkapitein bij dezelfde rederij.
3. Van stapel gelopen op de werven van Cockerill in 1910, metende 221 T.
4. Daar werden de meereizende vluchtelingen die geen familie waren van de bemanning aan wal gezet en na een medisch onderzoek doorgestuurd naar Londen waar zij ondergebracht werden in verschillende opvangcentra zoals "Crystal Palace", "Alexander Palace" en "Earls Court".
5. De "Redersvereniging voor Belgische Zeevisscherij" was als volgt samengesteld : J. BAUWENS, voorzitter; A. GOLDER, J. BAELS, N. DE MUNSTER, H. BAELS, secretaris; J. NEIRINCK en H. ASPESLACH.
6. Gezien het kanon op de voorplecht van het vaartuig geïnstalleerd werd, werd dit wapen aanzien als een offensief wapen en werd het vaartuig beschouwd als een patrouillevaartuig van de Engelse Marine.
7. Deze officier behoorde tot de Royal Naval Voluntary Reserve. Van zodra een vijandelijke onderzeeboot in het zicht kwam nam hij het bevel over van de "visbak" en leidde het gevecht.
8. De oorlogsvlag van de Royal Navy. Ieder bemanningslid was ook in het bezit van een uniform van de Royal Naval Reserve dat ze moest aantrekken van zodra het vaartuig het gevecht aanging.
9. Twee niet-gewapende visbakken waren reeds door onderzeeboten gekelderd. Op 26 december 1916 werd de O.126 "Neptune" (kapitein Richard ZONNEKEYN) van de rederij "Aspesslach", tot zinken gebracht terwijl de O.83 "Marcelle" (kapitein August WITTRÖCK) van de rederij "P.V." hetzelfde lot onderging op 30 januari 1917.
10. Toen de oorlog op 11 november 1918 eindigde waren practisch alle Oostendse stoomtreilers bewapend en hun bemanningen opgenomen in de Royal Naval Reserve.
11. De Federatie werd op 4 september 1934 opgericht te Oostende ten einde de belangen te verdedigen van diegenen die gedurende de wereldoorlog op zee hadden gevaren. Tot de "Past"-voorzitters behoren; G. DEGRAEVE, A. ASPESLACH, L. LOZE, G. LAUWEREINS, A. ZONNEKEYN, R. RYCKX en F. LAUWEREINS.

## Bronnen

1. Diverse edities van het driemaandelijks tijdschrift van de Koninklijke Federatie der Belgische Zeelieden.
2. "Britain's Glorious Navy" door Admiraal H.S. Bacon.
3. "Neptunus" van december 1979.
4. "Visserijblad" nr. 52 van 1960.
5. Monsterrol van de O.131.



J. Bauwens, Esq., Priory Lodge, Milford Haven.

11th January 1918.

160

I am commanded by the British Lords Commissioners of the Admiralty to request that you will be good enough to convey to the relatives of the late Deck Hand Leon Allary an appreciation of the good work performed by this rating on the occasion of an engagement between the Belgian Trawler O.131 "JOHN" and an enemy submarine on 13th December 1917.

(sd) Chas H. Dare.

Vice Admiral

## BOEKBESPREKING

PAUL DURIBREUX. Een Dam in de Tijd. - De Clauwaert, Leuven, 1982

Dat is het tweede werk van onze stadsgenoot Paul DURIBREUX dat ik hier bespreek. "Schimmen uit Verdrongen Land", het openingsstuk waaraan zijn eersteling zijn titel ontleende, was, als jeugdverhaal, een schot in de roos (cf. De Plate, nov. 1982).

In "Een Dam in de Tijd" waagt hij zich weer resoluut aan het delicate genre van het magisch-realisme dat ook zijn eerste werk kenmerkt. Bijzonder treffend is daarbij dat hij opnieuw elementen uit onze nationale en literaire geschiedenis in een modern verhaal verwerkt.

Een hoofdpersonage, Frederik, is een Oostendenaar die, licenciat in de Germaanse filologie, zijn aggregatieproef voorbereidt. Om rustig te werken brengt hij de weekends door bij zijn grootouders in Damme waar hij zonderlinge figuren leert kennen en vreemde gebeurtenissen beleeft.

Allereerst is er priester Pitgam en zijn jonge nicht Lillith. Die Pitgam vervangt sinds een paar maanden de parochiepriester die een ongeluk gehad heeft. Frederik komt ook in aanraking met de geëxalteerde Van Ruddervoorde die onlangs het restaurant "Willem van Saeftinghe" heeft geopend.

Algauw ervaart Frederik dat Pitgam en zijn nicht, Jacob van Maerlant, "de vader der Dietsche dichteren algader", hoog in ere houden, de fabel van Tijn Uilenspiegel van de hand wijzen en geringschattend spreken over Willem van Saeftinghe de lekebroeder van de cisterciënserabdij Ter Doest, die in 1302 op de Groeningerkouter zijn brute kracht toonde en later, in Ter Doest, de abt verwondde en de keldermeester doodde. Van Ruddervoorde integendeel bewondert die heldhaftige Willem van Saeftinghe en ook de slimme en populaire grappenmaker Tijn Uilenspiegel. Die laatste is zijn idool dat hij wil uitspelen tegen Maerlant die, naar zijn mening, een opportunist en een profiteur was. De restauranthouder zet Damme vol Uilenspiegelbeeldjes.

Maar dan breekt een drama uit. Eerst worden door een onbekende de beeldjes stukgeslagen. Op een nacht, kort daarop, hoort Frederik, geleid door Lillith, in de krocht onder de kerktoren, een hoogoplopend gesprek tussen Pitgam en Van Ruddervoorde over Maerlant en Van Saeftinghe. 's Anderendaags wordt onder de rondboog van de bouwvallige middenbeuk een podium getimmerd voor de Uilenspiegelspelen. Als een uitdagend ontierend altaar bij het graf van van Maerlant. Dat initiatief van Van Ruddervoorde ontaardt in een ramp. Uit de stellage slaan ineens de vlammen op. Van Ruddervoorde ontdekt de schuldige, hoog in de toren. Hij gaat hem achterna en werpt hem na een heftige worsteling naar beneden. In de trekken van het levenloze slachtoffer, Jacques Pitgam, herkent Frederik Jacob van Maerlant. Lillith, uitzinnig, krabt Van Ruddervoorde een oog uit. Beiden verdwijnen uit Damme. Niet lang daarna gaat Frederik naar de Gouden Boomstoet in Brugge kijken. Bij de helden van Groeninge ziet hij in Willem van Saeftinghe de eenogige Van Ruddervoorde. En tenslotte krijgt Frederik een raadselachtige boodschap van Lillith.

Ontegensprekelijk bezit dat verhaal een eigen charme door de verbeeldingskracht en het stilistisch talent van P. DURIBREUX. Daar is niet alleen de dramatisering van de historische stof waarop

de oorspronkelijkheid van het werk grotendeels berust. Het Damme van Maerlant krijgt daardoor intens nieuw leven. Onmiskenbaar is bovendien de warme liefde van de auteur voor eigen streek en zijn verbondenheid met Frans Vlaanderen waar hij, van grootvaders zijde, zijn wortels heeft. Pitgam, een der spilfiguren uit het boek, draagt de naam van een dorp tussen Looberghe en Steene (oostelijk van het Colmekanaal). Frederiks grootouders gaan een gezondbidster opzoeken in "Sneëmmе" (= heel waarschijnlijk "Sneeuw-hemme", nl. Hameau-des-neiges, noorderlijk van Sint-Winoksbergen).

En dan is er dat eerlijk sportieve hoofdpersonage zelf, (waarin we de auteur herkennen) mannelijk, weerbaar, wars van sentimentaliteit maar toch kwetsbaar en toegankelijk voor het mysterieuze. Ook de kloeke taal en de bondige gespierde stijl, hier en daar versneden door gedempte humor, suggereren de viriliteit van Frederiks karakter,

Met dat tweede boek heeft P. DURIBREUX hoger willen mikken dan met zijn eersteling. Dat is hem m.i. dit keer niet zo goed gelukt. De geheimzinnigheid, het symbolisme en het herhaald reïncarnatiemotief groeien niet geleidelijk en organisch uit het geheel. Zodat het magische te opzettelijk aandoet en de gebeurtenissen iets krampachtigs hebben.

Is "Een Dam in de Tijd" geen gaaf produkt, toch is het een sympathiek, origineel en boeiend werkstuk.

Germain BILLIET

---

## ARCHITECTEN EN ARCHITECTUUR TE OOSTENDE TIJDENS HET INTERBELLUM - 8

door Norbert HOSTYN

### DE ARCHITECTEN

Deze en volgende bijdragen vormen een soort "catalogus" van de architecten uit het interbellum en hun verwezenlijkingen te Oostende. Uiteraard maakt onze opsomming geen aanspraak op volledigheid.

#### 1. Jerome BRACKX

Woonde ca. 1937 in de Blauwkasteelstraat, 17.

Realisaties : Bouwmeesterstraat, 6  
Heilig Hartlaan, 5  
Leffingestraat, 73  
Nieuwlandstraat, 18

#### 2. Henri CARBON

° Roeselare, 30 juli 1882.

Woonde sedert 1912 te Oostende, Kerkstraat, 17, later huis "Ter Linden", Kerkstraat 27, een huis van zijn eigen ontwerp (plannen voorgevel in verz. CARBON-VAN ISEGHEM, Oostende). CARBON was medewerker van H. PIL en werd als dusdanig reeds behandeld in de artikelenreeks over de Belle-Epoque (april 1977, p. 4-5).

P.S. Hij was de auteur van de kerk te Lombardsijde.

#### 3. Jules CHEVALIER

Woonde ca. 1937 in de Rogierlaan, 6.

Verdere gegevens ontbreken.

#### 4. Bernard CHRISTIAENS

° Oostende, 16 juli 1906. + Oostende, 22 maart 1967.

Gehuwd met Mariette D'HOEDT. Vader van architect Jan CHRISTIAENS.  
Woonde ca. 1937 Nijverheidstraat, 92.

Alhier een van de belangrijkste figuren uit het (late) interbellum : werkte niet meer in art-décorant maar eerder modernistisch, naar de "nieuwe zakelijkheid" gericht.

Enkele realisaties :

- Caddy Tailors (hoek Kapellestraat/Paulusstraat) (1935; gesloopt 1966) (afb. OOIB/2 nr. 151).
- Savelkoul (hoek Witte Nonnenstraat/Kapellestraat). Zie : De Zeewacht, 23 sep 1949.
- Home Alfa (hoek Zeedijk/Dorpstraat te Mariakerke). Bestaat nog; oorspronkelijk gedecoreerd door kunstschilder Maurice BOEL.
- Warschaustraat, 12.
- Paulusstraat, 25.
- Vlaanderenstraat, 25 (het appartementsgebouw "Magereslo". Bouwheer Louis BOEL, vader van kunstschilder Maurice BOEL en intieme vriend van B. CHRISTIAENS (voor 2-3 jaar werd de gevel herpleisterd).
- Medewerking aan de ondergrondse badinstellingen aan het Westersstrand (wordt apart behandeld).

Mijn zegsman, architect SMIS, deelde me mee dat CHRISTIAENS overigens niet happig was voor officiële opdrachten.

#### 5. Marcel COLOMBIE

° Oostende, 12 oktober 1897.

Gehuwd met Margareta GOBIN.

Woonde ca. 1937 in de Frère Orbanstraat 32.

Enkele realisaties :

- Medewerking aan de badinstellingen aan het Westersstrand.
- Groep huizen Duivenhokstraat/Karel van de Woestijnestraat.
- Frère Orbanstraat, 65.
- Leffingestraat, 67.
- Graaf de Smet de Naeyerlaan, 10 ("Hotel de Bruges").
- Londenstraat, 7.
- Prinsenlaan, 30.
- Sint Petrus en Paulusplein (Kleine Beurs) (gesloopt in 1988).
- Spoorwegstraat, 29
- Torhoutsesteenweg.
- Witte Nonnenstraat, 14.

#### 6. Leopold COURNEAU

° Oostende, 27 juni 1906. + juli 1982.

Gehuwd met Yvonne SCHOTTE.

Woonde Sinte Catharinapolderstraat, 4.

Enkele realisaties :

- Aartshertoginnestraat, 37 (had oorspronkelijk een ongewoon grondplan; echter voor enkele jaren compleet omgebouwd).
- Heilig Hartlaan, 7.
- Van Iseghelelaan, 24-26 (Friture) (afb. OOIB/2 nr. 124).

## OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

### EMILE LIMBOR

De heer Emile LIMBOR zag het levenslicht te Oostende op 17 december 1896 en is overleden op 65-jarige leeftijd te Brussel in 1961.

Hij was gehuwd met Germaine DELEU, geboren te Etterbeek op 17 april 1897.

Emile LIMBOR was apotheker van beroep en hij volgde zijn vader op. De familie LIMBOR had eerst een apotheek te Westende, daarna te Oostende op het Leopold I-plein, 9. In 1936 verhuisden ze naar Brussel waar ze woonden op de Louisalaan, boven een apotheek die hij daar uitbaatte.

Emile LIMBOR studeerde aan het Koninklijk Atheneum te Oostende. In het jaar 1914 behaalde hij er 2 medailles voor zijn uitmuntende prestaties.

De hieronder beschreven en afgebeelde medailles zijn deze die door het bestuur van het Koninklijk Atheneum werden geschonken aan Emile LIMBOR.

### 1914 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

#### R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste palmtakken bundels. Onderaan DISPERSYN (graveur te Oostende).

#### V. Een tekst verdeeld over 7 lijnen :

ATHENEE ROYAL/1913-1914/RHETORIQUE/GRECQUE-LATINE/PRIX D'EXCELLENCE/A/LIMBOR EMILE



### 1914 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

#### R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste palmtakkenbundels. Onderaan DISPERSYN (graveur te Oostende)

#### V. Een tekst verdeeld over 6 lijnen :

ATHENEE ROYAL/1914/RHETORIQUE/4e ACCESSIT EN VERSION GRECQUE/  
LIMBOR EMILE/CONCOURS GENERAL



### PAUL STRUYE

De heer Paul, Victor, Antoine STRUYE zag het levenslicht te Gent op 1 september 1896 en is er overleden op 78-jarige leeftijd in 1974.

Paul STRUYE had van huize uit een katholieke opvoeding genoten, die hem in zijn verdere politieke loopbaan kenmerkte.

Hij was doctor in de rechten te Gent vanaf 1920.

Zijn politieke loopbaan kan men onderverdelen als volgt :

- Senator voor Brussel op 17 februari 1946.
- Minister van Justitie van 20 maart 1947 tot 19 november 1948.
- Voorzitter van de Senaat van 1950 tot 1954.
- Minister van State van 1958 tot 1974.
- Voorzitter van de Senaat in dezelfde periode.

Gedurende zijn loopbaan en dit als Minister van State en Voorzitter van de Senaat, kwam hij op officieel bezoek te Oostende op 24 mei 1970.

Bij dit bezoek ontving Paul STRUYE een bronzen stadsplaket, om deze gelegenheid te herdenken.

### 1970 BRONZEN STADSPLAKET Afm. : 90/109 mm

R. Gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en dit boven het Oorlogskruis met palm, visschop, drietand, visnet en anker.

Oscar DE CLERCK (graveur)

V. Een tekst verdeeld over 5 lijnen :

STAD OOSTENDE/AAN DE HEER PAUL STRUYE/MINISTER VAN STATE/VOORZITTER VAN DE SENAAAT/24-5-1970

### CHARLES MOUREAUX

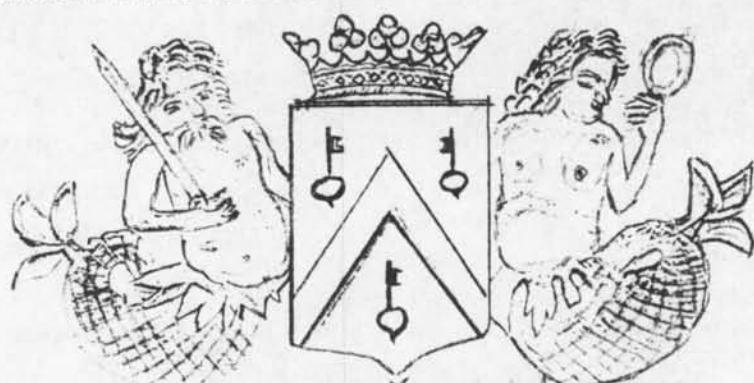
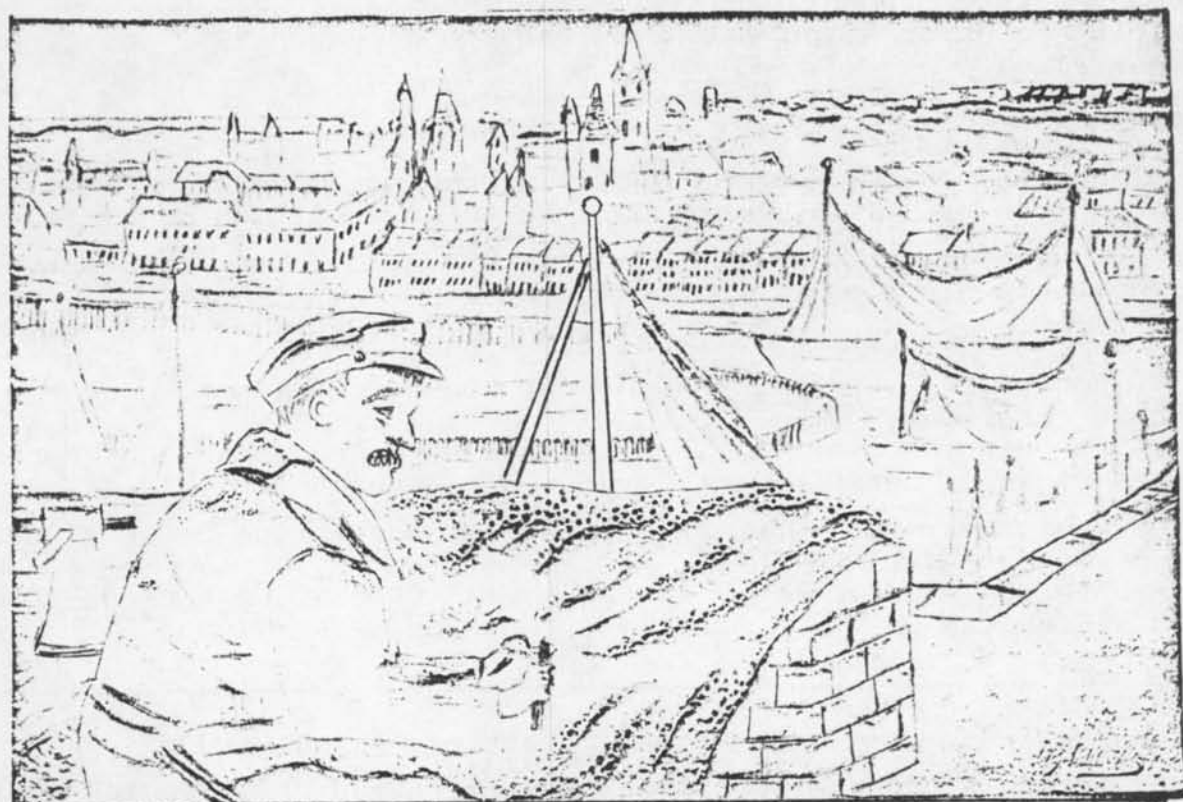
De heer Charles, Raymond, Joseph MOUREAUX werd geboren te Monceau-sur-Sambre op 4 juni 1902.

Charles MOUREAUX was een overtuigd liberaal en dit kwam in zijn verdere politieke loopbaan tot ontplooiing.

Hij was doctor in de rechten.

De voornaamste gebeurtenissen in zijn politieke loopbaan zijn te onderscheiden als volgt :





STAD OOSTENDE

AAN DE HEER CHARLES MOUREAUX  
MINISTER VAN OPENBAAR ONDERWIJS

OOSTENDE 4 JULI 1959

- Senator voor Brussel vanaf 26 mei 1949 tot 1950.
- Senator voor Brussel vanaf 11 maart 1954 tot 5 december 1958.
- Minister van Openbaar Onderwijs vanaf 6 december 1958 tot 27 maart 1961.
- Senator voor Brussel vanaf 1961 tot 1968.
- Schepen van de Gemeente Etterbeek vanaf 1969.

In zijn ambtsperiode als Minister van Openbaar Onderwijs, kwam hij voor een officieel bezoek naar Oostende en dit op 4 juli 1959.

Ter gelegenheid van dit werkbezoek werd hem door het Stadsbestuur van Oostende een stadsplakiet geschonken.

1959 VERGULD KOPEREN STADSPLAKET AFM. : 104/156 mm

- R. Visser in het vooraanzicht aan het herstellen van zijn netten op de kaaimuur.  
Op de voorgrond verschillende vissersboten en op de achtergrond een zicht op Oostende met kerktorens en huizen.
- V. Bovenaan gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en eronder STAD OOSTENDE.  
Een tekst verdeeld over 3 lijnen : AAN DE HEER CHARLES MOUREAUX/  
MINISTER VAN OPENBAAR ONDERWIJS/OOSTENDE 4 JULI 1959

Joseph PIETERS. Oostendenaar maakt carrière te Antwerpen

Grasduinend in oude correspondentie gericht aan het "Stadsarchief" van Oostende vonden we een schrijven van de maritieme krant "LLOYD ANVERSOIS" met vraag om familiekundige gegevens over Joseph PIETERS, haar stichter en 1e directeur.

J. PIETERS werd te Oostende geboren op 26.05.1827 als zoon van Michel-Alexandre PIETERS (° ca. 1788) en van Rosa VAN BUNNEN. In zijn geboorteakte staat de vader vermeld als "voilier" (1).

Joseph PIETERS werd in 1845 - hij is toen 18 jaar - eigenaar van de schoener "Ville d'Anvers". In 1856 wordt hij bij Kon. Besluit van 16 december "gezworen scheepsmakelaar" bij de Antwerpse beurs.

In 1858 is hij dan stichter-directeur van het gekende Antwerpse Maritieme blad "LLOYD ANVERSOIS".

Norbert HOSTYN

(1) Stad Oostende, archief burgerlijke stand, geboorteakten 1827.

OPROEP

Onlangs, tijdens een zoektocht over de akkers in de woonplaats van de heer J. Janssen te Beilen (Ndl) vond hij een verzegelloodje uit Oostende. Het gaat om een normaal loodje van een of ander bedrijf (afbeelding hieronder).

Wie meer weet over deze firma neemt contact op met het Heemmuseum De Plate, t.a.v. de heer N. Hostyn, Wapenplein, 8400 Oostende



OSTENDIANA

door Agnes SWYNGEDAuw

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/5

Oostendse scriptophilie. Oostende : Edwin Liétard, 1989.

ROUSSEAU, Jean-Jacques - Ostendiana R.771/1

L'"Emile" ; seule éd. autorisée, avec une introduction des sommaires, des notes et des commentaires par Edward Peeters. Ostende : Nouvelle bibliothèque pédagogique; Bruges : Ad. Moens-Patfoort, s.a. 1910. - 4 vol.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/35

Museum voor Schone Kunsten, Oostende : aanwinsten 1988 : catalogus. Oostende : stad Oostende, Museum voor Schone Kunsten, 1989.

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/6

Varianten op de historie : penningen "Beleg van Oostende" (1583-1605). Oostende : Edwin Liétard, 1983. Aanvulling op "Eléments numismatique ostendaise" door I. Vaniseghem.

VANDEBUSSCHE, Koenraad - Ostendiana V.150.98/1

Eernegem 1792-1800 : een plattelandsgemeente tijdens de eerste jaren van de Franse overheersing. Eernegem : K. Vandenbussche.

JAARBOEK - Ostendiana J.112.4/3

Jaarboek van de havens van Zeebrugge en Oostende = Annuaire des ports de Zeebrugge et d'Ostende = Zeebrugge and Ostend Ports Annual : 1988-1989. Antwerpen : Antwerpse Lloyd, cop. 1988.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/297

Histoire d'eaux : stations thermales et balnéaires en Belgique : 16e-20e siècle : catalogue d'exposition. Rédigé par Ronny Gobyn; auteurs : Robert Boterberghe....Bruxelles : Caisse Générale d'Epargne et de Retraite, 1987.

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/8

Penningkunde van Oostende. Oostende : Edwin Liétard, 1983-1984. 2 dl.; dl. 1 : periode 1900-1909 - 1983.  
dl. 2 : periode 1910-1984 - 1984.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/298

Noordzee-aquarium Oostende : samengesteld door Roland Desaever. Oostende : Druk. Nieuwsblad van de Kust, 1988 ?

SWILLEN, Gerlinda - Ostendiana S.990/1

Bijdrage tot de studie van de fonetiek en de fonologie van het Oostends. Deel I. De voorklinkers. Licenciaatsverhandeling. Brussel : V.U.B., 1964.

CATALOGUS - Ostendiana E.336/166

James Ensor : Belgien um 1900 : Ausstellung in der Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung München. München : Hirmer, 1989.

VANSEVENANT, August - Ostendiana V.159.19/2

Van dezelfde boom de vele vruchten : Bussche-Stalens, familieboek. Gistel : Druk. Vanhonsbrouck, 1988.

LEFEVERE, Lucien - Ostendiana L.363.5/1

Parochieregisters Middelkerke : 1624-1795 : tafels. Middelkerke : L. Lefevere, 1984.

SOCIÉTÉ - Ostendiana S.735/1

Société des moulins à scier le bois, établie à Ostende & à Anvers. Fotocopieën documenten en brieven uit 1808, afkomstig uit de Archives Nationales te Parijs.

MÉMOIRE - Ostendiana M.465/7

Mémoire sur Ostende avec les moyens dont on pourrait se servir pour s'en rendre maître : accompagné d'un plan Dostende (sic), daté de 1707; avec des notes marginales de Vauban (= Sébastien Le Prestre) et d'un autre officier non identifié. Fotocopieën van een handschrift daterend uit het begin van de 18de eeuw.

VLAAMS - Ostendiana V.660/1

"Vlaams Verbond van Oostende" : oorspr. handschrift. Oostende : Maatschappij Vlaams Verbond van Oostende, 1872. Bevat : notulen bestuursvergaderingen : 1872-1886, 1894 + 1956 (bij de likwidatie van de maatschappij).

COPIE - Ostendiana C.350/1

Copie Boeck van brieven beghonnen den 19 september 1756. Oostende : s.n., 1756-1758. Rugtitel : A(nno) 1756 tot 1758. Brievenboek in handschrift met copieën van de uitgaande correspondentie van een niet met name bekende Oostendse handelsfirma.

SOUVENIR - Ostendiana S.755/3

Souvenir d'Ostende. Ostende : Ed. Haegheman-Wagner, s.d. 188? of 189?. Uitsluitend foto's. Ed. Haegheman-Wagner was de broer van James Ensors moeder. Driekleurendruk.

NAAMSTENEN - Ostendiana N.102/1

Naamstenen 1914-1918 : 25 gedenkstenen, opgericht tussen 1984 en 1988, ter herinnering aan het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog en aan het overlijden van Koning Albert : tentoonstellingscatalogus. Samenst., coördinatie en red. door Mariette Jacobs. Brugge : Provinciale Dienst voor Cultuur, 1988.

DECLERCK, Thierry - D.236.9/1

Zur praktischen Bedeutung der Geschichtsphilosophie Kants. In : Dimensionen menschlicher Freiheit : Johannes Schwartländer zum 65. Geburtstag; hrsg. von Heiner Bielefeldt. Tübingen : Attempto, 1988.

SCHEEPSRAMP - Ostendiana S.278/1

Scheepsramp "Herald of Free Enterprise" dd. 6.3.1987 : monitoringsresultaten van het gemeenschappelijk urgentieprogramma "Visserij" met medew. van M. Baeteman. Gent : Rijkscentrum voor landbouwkundig onderzoek. Oostende : Rijksstation voor Zeevisserij, 1987.

CÔTE - Ostendiana C.378.5/1

La côte belge. Éd. par l'Office du Tourisme de la Flandre (Bruxelles). Bruxelles : Impr. Nevada, 1989. Brochure met adressen.

GOOSSENS, Philippe - Ostendiana G.568/3

Dienstencentrum "De Schelpe" : "Open Venster" : jaarverslag. Oostende : De Schelpe, 1989.

RUDOLPH, Charlotte - Ostendiana R.807/1

L'industrie hôtelière : problèmes généraux et étude de la crise au Littoral belge. S.l. : Ch. Rudolph, 1962.

DEWULF, Dominique - Ostendiana D.396.2/1

Paradijselijke oorden in Europa. Oostende : D. Dewulf, s.d. 1988?.

LIEVENS, Henri - Ostendiana L.556.2/1

Royal Knokke football club doorheen haar geschiedenis 1905-1969. Royal Knokke Football Club, 1969.

# TRAMHALTE OOSTENDE KAAI - VIJFTIGER JAREN...



Van onze beroemde stadsgenoot T.F. SUYS - die korte tijd een straat naar hem genoemd had alhier - verscheen in deel 12 van het Nationaal Biografisch Woordenboek (1987) een up-to-date biografie door Jan FABER, wetenschappelijk medewerker van het Rijksarchief Den Haag, die in 1986 zijn doctoraatscriptie aan die bouwmeester wijdde.

Wij nemen dit boeiend artikel hier in-extenso over, met uitzondering van de bibliografie.

De Redactie

SUYS werd op 1 juli 1783 geboren te Oostende als zoon van Joannes, timmerman-schrijnwerker (° Oostende ca. 1747), en van Maria Sarazin (° Oostende ca. 1752). Hij had een broer, Joannes, en twee zusters, Marie en Thérèse Claire. SUYS trouwde op 21 sept. 1820 te Oostende met Rosalie Sophie de Ridder (° Oostende 9 juni 1798). Van 1822 tot 1825 woonde hij aan de Herengracht te Amsterdam, waar op 14 juni 1823 zijn zoon Léon Pierre werd geboren. Vanaf 1825 woonde SUYS nabij het Park in Brussel en later aan de Koningsstraat in St.-Joost-ten-Node. SUYS had ook een dochter en was de oom van architect Félix-A. J. Laureys (° 1820) (1), de zoon van Thérèse. SUYS overleed op 11 juli 1861 te Wingene op het kasteel Muincke van zijn schoonzoon Constantijn Ophoven. Hij werd begraven in Laken in het familiegraf, dat door zijn zoon werd ontworpen.

SUYS bracht zijn jeugd door in Oostende. Op 17-jarige leeftijd schreef hij zich in aan de Academie voor Schone Kunsten te Brugge. Hij volgde er de opleiding voor "tekenaer in de architecture" onder Joseph F. van Gierdegom en Pieter Cools. Hun onderwijs werd bepaald door het classicisme, dat afgeleid was van de Lodewijk XVI-stijl en dat in de Oostenrijkse Nederlanden op dat moment in zwang was. Na 4 jaar opleiding won SUYS twee prijzen in een wedstrijd die door de academie was uitgeschreven, met ontwerpen in voornoemde stijl. SUYS was een veelbelovend student en het bestuur van de Brugse academie, dat reeds vele jaren een goede relatie onderhield met de Parijse École des Beaux-Arts, wees hem op de mogelijkheid om zijn studie aldaar te vervolgen. In 1805 schreef SUYS zich in aan de École. Theorielessen volgde hij bij L. Dufourny, J.B. Rondelet, A. R. Maudit en C. P. Dandrillon. Practische ervaring, w.o. de compositietechniek, deed hij op in het atelier van de twee toonaangevende architecten van het empire Ch. Percier en P. F. L. Fontaine, dat bekend stond als één van de invloedrijkste. In de École kreeg SUYS opmetingen van antieke monumenten onder ogen en Percier en Fontaine wezen hem op de schoonheid van de gebouwen uit het Italiaanse quattro- en cinquecento. Voorts maakte hij kennis met de nieuwe ontwerpprincipes van J. N. L. Durand. Aan de École studeerden tegelijkertijd de Zuidnederlanders Bruno Renard en Louis Roelandt en de Noordnederlanders Jan de Greef, Zeger Reyers en Jan David Zocher jr.; met hen zou SUYS later nog regelmatig in contact komen. Zoals het curriculum voorschreef, deed SUYS regelmatig mee aan de door de École uitgeschreven prijskampen. In 1810 won hij de Prix d'Émulation voor een "maison de ville et de campagne" en in 1812, toen hij student was van de hoogste klas, won hij door de Classe des Beaux-Arts uitgeschreven Grand-Prix voor een "hospice central".

De hiervoor door SUYS ingediende ontwerpen, net als die van de Prix d'Émulation, werden opgenomen in Grand Prix d'architecture : projets couronnés par l'Académie des Beaux-Arts de France; gravés et publiés par A. L. T. VAUDOYER et L. P. BALTARD, Parijs 1818. De winnaar werd beloond met een verblijf van vier jaar op kosten van de Franse staat aan de Académie de France in Rome.

Vanaf 1813 was SUYS ingeschreven aan de Académie te Rome. Als pensionnaire was hij verplicht studie te maken van de antieke monumenten. In de vorm van schetsen, opmetingen en reconstructies deed hij aan de Classe des Beaux-Arts verslag van zijn werkzaamheden. Zo maakte hij bijv. een reconstructie van de tempel van Castor en Pollux in Rome, waarvan de tekeningen zich nu in de bibliotheek van de École des Beaux-Arts in Parijs bevinden. Na de val van Napoleon raakte SUYS zonder geld, omdat hij de Franse nationaliteit verloor die hij sedert 1795 na de annexatie van de Zuidnederlandse departementen bij de Franse Republiek bezat. Geholpen door de Nederlandse gezant in Rome en de zich aldaar bevindende L. De Potter, kreeg SUYS een toelage van de Nederlandse Staat om tot eind 1817 zijn studie af te maken. Hieraan was wel de voorwaarde verbonden dat hij zich na zijn opleiding zou inzetten voor het "vaderland". Dit wetende, solliciteerde SUYS, die bij de toekenning van het bedrag (15-10-1815) aan het einde van zijn studieprogramma was, in jan. 1816 reeds naar het ambt van "architect des Konings". Het kwam echter niet tot een benoeming en SUYS accepteerde het restant van de toelage om daarvan een reis naar Sicilië te ondernemen. Een veertigtal schetsen die SUYS tijdens deze reis maakte, bevinden zich in het Prentenkabinet van de Koninklijke Bibliotheek in Brussel. Dank zij de schetsen is het een en ander over de reis bekend. Zo deed hij onderweg Napels en Pompëi aan en bezocht hij plaatsen in Calabrië. Lange tijd verbleef hij in Agrigento, waar hij verscheidene tekeningen maakte van de Dorische tempels. Naast de architectuur legde SUYS de natuur en de mensen vast in zijn schetsen. SUYS liet enkele van zijn in Italië gemaakte opmetingen in boekvorm verschijnen. In 1818, toen hij weer in Parijs was, gaf hij samen met L. P. Haudebourt de tekeningen uit van de Massimo Palazzi en in 1838 verschenen in Brussel de tekeningen van de details van het Pantheon. Twee tekeningen van interieurs van Pompëiaanse huizen werden tentoongesteld tijdens het Salon van Gent in 1820. De reconstructietekeningen van de Jupiter Seraphistempel nabij Napels, de opmetingstekeningen van de Mars Ultortempel en van het theater van Marcellus in Rome zouden, veel later, te bewonderen zijn op de tentoonstelling van de Académie Royale des Beaux-Arts te Brussel (1900). In 1819 bevond SUYS zich weer in Oostende. Hij deed mee aan een aantal prijsvragen. Zijn ontwerpen voor een Palais pour la Société Royale des Beaux-Arts et de Littérature de la ville de Gand, een concours uitgeschreven door de Gentse Academie, werden bekroond met de eerste prijs. Ook inzendingen voor twee prijsvragen van de Maatschappij tot Aanmoediging der Bouwkunde, een gebouw voor feestelijke bijeenkomsten van 500 personen en een bibliotheek in een park, waren goed voor een eerste prijs.

In jan. 1820 werd SUYS voorgedragen als zesde directeur, d.w.z. hoofddocent bouwkunst, van de Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam. Hij werd benoemd voor een periode van vier jaar. Bouwkundonderwijs zou er pas vanaf 1823 worden gegeven en stelde de eerste twee jaar nog niet veel voor. In juni 1820 werd SUYS met

De Greef benoemd in de sectie bouwkunst van de Vierde Klasse van het Koninklijk Instituut voor Wetenschappen. In 1822 werd hij lid van de getuigschriftencommissie van dit Instituut, die getuigschriften uitgaf aan hen die teken- en bouwkunstonderwijs wilden geven. SUYS kreeg nu ook veel opdrachten. Zo ontwierp hij de Willemspoort in Brussel (1820, afgebroken 1838), opgericht ter herinnering aan de stichting van het Koninkrijk der Nederlanden en gebruikt voor de Blijde Intrede van Leopold I op 21 juli 1831. In 1822 voldeed SUYS aan de opdracht van het Koninklijk Huis om de aankleding te verzorgen van de Nieuwe Kerk in Amsterdam ter gelegenheid van de doop van de vierde zoon van erfprins Willem en grootvorstin Anna Paulowna op 18 juni. Voorts herbouwde hij met De Greef de afgebrande Ronde Lutherse Kerk in Amsterdam en ontwierp hij tolhuizen voor de stad Haarlem (1824). Een opmerkelijke opdracht was de bouw van een portaalgebouw aan de gotische Dom van Utrecht (1825, 1938 afgebroken), een voor de Nederlanden vroeg voorbeeld van neogotische architectuur. De eveneens neogotische orgelkas die hij voor de Dom ontwierp, valt daar nog te bewonderen.

Op 13 mei 1825 werd SUYS, als opvolger van Ch. van der Straeten, benoemd tot "Bouwmeester der Koninklijke Paleizen en Landsgebouwen" in Brussel. Zijn werkzaamheden bestonden o.a. uit de verbouwing van het Koninklijk Paleis, zowel het exterieur als het interieur (in 1904 afgebroken, op enkele salons en de tweede rij kolommen van het avant-corps na), het herstel van het interieur van het Paleis te Laken, de restauratie en verbouwing van het parlamentsgebouw, de voltooiing van het Prinselijk Paleis (het huidige Academiegebouw) en nieuwbouw bij het paviljoen van de erfprins in Tervuren (afgebrand in 1879). Bij deze werken werd hij bijgestaan door Henri François Stillemans, Pierre Joseph Tasson, Jean Joseph Smachtens en Pierre François Gineste, resp. als adjoint en uitvoerders. Ook de leerlingen J.P. Cluysenaar en G. Saintenoi werkten voor hem. Daarnaast kreeg SUYS van de Société d'Horticulture des Pays-Bas in 1826 de opdracht een aantal ontwerpen te maken voor een botanische tuin in Brussel. In 1828 publiceerde hij één daarvan. De uitvoering van zijn plannen was in de ogen van het bestuur te duur en men koos voor een ontwerp van directeur Meeus, wiens plan overigens grote overeenkomsten vertoonde met het door SUYS uitgegeven ontwerp.

Bij de onregelmatigheden in sept. 1830 in Brussel werd SUYS' woning door brand verwoest en al zijn bezittingen, w.o. veel tekeningen, vielen ten prooi aan de vlammen. SUYS besloot na de afscheiding in Brussel te blijven en op 7 oktober werd hij door De Potter (dezelfde die hem in Rome geholpen had) in zijn functie gehandhaafd. In het Noorden verbaasde het besluit van SUYS waarschijnlijk niemand, hij was tenslotte Zuidnederlander. Hij zou in het Noorden nog enkele opdrachten krijgen. In 1835 werd SUYS benoemd tot leraar bouwkunst aan de Academie voor Schone Kunsten in Brussel. Dat jaar werd hij ook lid van de pas opgerichte Koninklijke Commissie voor Monumenten. Toen er in 1838 niet voldoende werk meer was voor de Belgische paleizen en landsgebouwen, werd SUYS eervol uit zijn functie van architect van de Koning ontslagen. In 1845 werd hij lid van de Classe des Beaux-Arts van de Académie Royale en in 1861 was SUYS tot zijn overlijden directeur van de klasse. Hiernaast trad hij regelmatig op als adviseur voor de Nederlandse Vierde Klasse en was hij lid van de Antwerpse Academie. Vele opdrachten bepaalden zijn verdere artistieke loopbaan. Een greep



hieruit : het Château Waroqué in Mariemont (1833, afgebrand 1960) en de rechtervleugel van het Paleis Arenberg in Brussel (1834), beide in overwegend neorenaissance stijl; de villa Cazeaux in St. Joost-ten-Node (ca. 1834, afgebroken, bouwelementen daarvan hergebruikt in de gevel van het huidige perceel Koningsstraat 292-296); het classicistische ontwerp voor de Leopoldswijk in Brussel (gepubliceerd in 1838, het stratenpatroon is deels naar zijn ideeën uitgevoerd); de overwegend classicistische Mozes en Aäronkerk in Amsterdam; de barokke Teresiakerk in Den Haag en de eclectische St.-Jozefskerk in Brussel (resp. 1837, 1839 en 1842). Als lid van de Com. van Monumenten begeleidde SUYS veel herstellingswerkzaamheden aan middeleeuwse gebouwen, zoals de stadhuistoren en de St.-Michielskathedraal in Brussel (1840-41).

In al zijn ontwerpen keren de tijdens zijn opleiding opgedane stijlinvloeden en aangeleerde ontwerpprincipes terug, gecombineerd tot een eclectisch geheel. In de plattegronden van zijn gebouwen kunnen wij het beaux-artsysteem onderscheiden en in de opstand zien wij klassieke naast laatbarokke en neoclassicistische details. Daarnaast zijn elementen uit de Italiaanse renaissancearchitectuur en de empirestijl evident aanwezig. Van een invloed van de gotiek in zijn grote werken is niet veel terug te vinden. Slechts de ruimtewerking in zijn kerken wordt wel vergeleken met die van de gotische hallekerk.

De betekenis van SUYS voor vooral de Belgische negentiende-eeuwse architectuur is groot. Veel van zijn leerlingen zoals Cluysenaar, Poelaert, Beyaert en zijn zoon Léon zijn later beroemde architecten geworden. Bij de begrafenis in 1861 zei de vice-directeur van de Classe des Beaux-Arts Van Hasselt in zijn rede reeds dat SUYS, "...appartenait à cette phalange d'artistes chez qui les plus éminentes qualités de l'intelligence s'associent aux plus éminentes qualités du coeur, et qui eurent la gloire de travailler à la rénovation de l'art sérieux en Belgique, dans un temps où les sévères et riches traditions de notre école s'étaient amoindries ou effacées et où rien n'annonçait encore un retour aux vrais principes du beau et du grand". En P. Saintenoy schreef in 1925 : "Cet artiste dont la personnalité a dominé toute l'architecture belge de la première moitié du XIX siècle...".

In 1842 werd SUYS benoemd tot erelid van de pas opgerichte Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst. In 1838 bij het ontslag uit zijn functie van architect van de Koning werd SUYS benoemd tot ridder in de Leopoldsorde. In 1857 volgde de benoeming tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw; in 1859 bij de inwijding van de Brusselse Congreskolom werd SUYS commandeur in de Leopoldsorde.

Naast de vermelde werken publiceerde SUYS nog een bundel meubelen interieurontwerpen (1830) en een plan voor een justitiepaleis in Brussel (1838). Van hem verscheen in Goetghebuers Choix des monuments, édifices et maisons les plus remarquables du Royaume des Pays-Bas (Gent 1827) een opmeting van het renaissance hotel de Granvelle in Brussel (gebouwd rond 1535). Tekeningen van SUYS bevinden zich in de Academies voor Schone Kunsten in Brugge en Gent, de Académie des Beaux-Arts in Parijs, de Gemeentearchieven van Amsterdam, Utrecht en Haarlem, het Prentenkabinet van de Koninklijke Bibliotheek in Brussel, de Algemene Rijksarchieven in Den Haag en Brussel en het Stadsarchief van Brussel. In het Academiegebouw in Brussel en het Stadsmuseum in Oostende staan portretbusten van SUYS van de hand van Van Oemberg. Demannez maakte een portret

voor de Annuaire de l'Académie Royale des Sciences des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique (1864) en J. Schubert lithografeerde het door Navez in 1848 geschilderde portret van SUYS; de litho bevindt zich in het Prentenkabinet in Brussel.

(1) Zie De Plate 7 jg. 1978, blz. 105-106.

#### EEN KENNISMAKING : DE VLIEGENDE KLEPEL

De vereniging werd gesticht in december 1986 en heeft als voornaamste doel het promoten en uit de vergetelheid halen van de beiaard en dan in het bijzonder de Oostendse beiaard. Ook doet de Vliegende Klepel een inspanning om het beiaardspel in Oostende op een hoger niveau te brengen.

Daarvoor worden klasconcerten en geleide bezoeken voor groepen ingericht. Het is fascinerend om een goede beiaardier aan het werk te zien en de klokken van dichtbij te kunnen bekijken. Tijdens de geleide groepsbezoeken wordt deskundige uitleg verstrekt en demonstraties gegeven. Durvers met een beetje muzikale kennis krijgen ook de gelegenheid om een stukje ten beste te geven nadat ze meester-beiaardier Jean-Pierre HAUTEKIET "aan de slag" gezien hebben.

Alhoewel het nog een jonge vereniging is was ze toch reeds de organisator van enkele grote manifestaties.

- 21.06.87 nationale dag van de beiaard met torenbezoeken, speciale concerten en grote muzikale optocht
- 05.09.87 acht concerten op de reizende beiaard
- 06.09.87 eerste nationale samenkomst van beiaardiers en beiaardverenigingen
- 03.10.87 opendeurdag met torenbezoeken en demonstraties
- 04.10.87 idem
- 19.06.88 nationale dag van de beiaard met geleide bezoeken en concerten
- 01.10.88 opendeurdag
- 02.11.88 idem met demonstraties en geleide bezoeken
- 12.11.88 internationaal beiaardconcert met deelnemers uit China-Taiwan-V.S.A.-Portugal- Duitsland-Nederland en Spanje

De pas van start gegane WITCONCERTEN worden reeds druk bijgewoond op de speciale luisterplaats in Huize Louise-Marie in de Langestraat 69. Bij ieder gespeeld nummer wordt uitleg gegeven over het werk en de componist. Zelfs de regen kan niemand daar deren want de binnenkoer heeft een overdekt gedeelte. Na het concert biedt de Vliegende Klepel een "wit" drankje naar keuze aan en is er gelegenheid om de beiaardier te ontmoeten.

#### Komende activiteiten :

- 8 september concert om 18u30 gevolgd door grootse barbeque in Huize Louise-Marie
- 7 en 8 oktober t.g.v. T.T.B.-dagen opendeurweekend telkens van 10 tot 19 uur

Simon IPPEL

N.V.D.R. : In het kader van de wandelvoordrachten "Ken Uw Stad" bezocht "De Plate" de beiaard op 11 maart 11. Diegenen die er niet bij waren hadden opnieuw ongelijk ! !

door Ann CASIER

N.V.D.R. : Al bij al was het Kursaalorkest & het muziekleven slechts één facet - maar wat voor één ! - van het mondaine Kursaalleven. Er waren ook de leeszaal, speelzaal en restaurants, ontmoetingsplaatsen bij uitstek voor de internationale high-life. De kansspelen waren de motor van dat alles (1).

Het was uiteraard het bestuur dat mee het Kursaalbeleid bepaalde.

Ann CASIER nu weer :

1852. Bij de opening van het eerste Kursaal werd Louis Gustave VANDEN ABEELE de eerste directeur. Als eigenaar en bouwheer van het Kursaal was hij eerder financieel-administratief dan artistiek organisator. De abonnees van het Kursaal bood hij dikwijls een extra-gratis concert aan of richtte liefdadigheidsconcerten in (2). Aan F. VANDEN BOGAERDE, de dirigent van het negende linieregiment, bood hij als afscheidsgeschenk een mooie dirigeerstok aan uit het atelier Bols van Brussel (3). VANDEN ABEELE deed zeer veel om het Kursaal tot bloei te brengen en het was jammer dat hij de leiding moest overdragen, daar hij vanaf 1862 in Antwerpen verbleef (4). G. JEAN werd dus de volgende eigenaar van het Kursaal. Hij kwam pas echt in de actualiteit toen hij deze functie niet meer uitoefende. In 1878 werd hij voor het tribunaal van Brugge gedaagd door de heer CRAEN uit Antwerpen. Deze wou 10.000 F schadevergoeding veroorzaakt aan zijn gebouwen door de afbraak van het Kursaal (5).

1878. Met de opening van het nieuwe Kursaal kwam er ook een nieuwe directeur : Hyacinthe KIRSCH. Van nu af lag hun taak veel meer op artistiek dan op financieel vlak. Het waren mensen die iets afwisten van muziek of zelf musicus waren, veelal oudere zangers, waarvan hun stem niet zo goed meer was. Daar het allemaal melomanen waren, droegen ze in sterke mate bij om het peil op te trekken. KIRSCH bleef slechts twee jaar (6). Zijn opvolger was Charles VERHAEGHE; een "kind van Oostende" (7).

Sedert 1885 was Paul LANDOY directeur. Hij was, zoals veel van zijn collega's, een man die veel en moeilijk werk achter de schermen deed. Na zijn onverwachte dood in augustus 1891 werd hij opgevolgd door Armand LUTENS (8). Deze diende vóór het zomerseizoen in 1897 zijn ontslag in (9). Zijn opvolger Emile BRUNFAUT kon slechts één seizoen zijn werk doen, het jaar daarop lag hij een vijftal maand ziek te Ieper en stierf daarna op 43-jarige leeftijd (10).

De nieuwe Kursaaldirecteur werd de Belgische tenor Nestor MASSART (1849-1899). Hij behaalde zijn eerste prijs zang te Gent, was gedurende vijf jaar eerste tenor aan het Munttheater en kwam verschillende malen in het Oostends Kursaal zingen (11). Hij zong in bijna alle theaters van Frankrijk en was een geliefde gast in Amerika (12). Zijn eerste seizoen als artistiek directeur was tevens zijn laatste, hij stierf op 21 december 1899 (13).

Henri HEUSCHLING was ook geen onbekende te Oostende. In het Casino en het Kursaal trad hij op, tussen 1881 en 1892, als succesvol bariton met een prachtige stem en een goede reputatie (14). In

1900 werd deze Brusselse zanger, zangleraar en ingenieur, Kursaal-directeur benoemd (15). Zijn carrière zag er tot dan toe als volgt uit (16) : als student aan de "Ecole des Mines" liet hij zich voor het eerst als zanger horen in 1861 op een liefdadigheidsfeest. Hij kreeg les van de beroemde tenor ROGER en werd in 1872 laureaat aan het conservatorium van Parijs. Na succesvolle concertreizen vestigde hij zich te Brussel van 1882 tot 1897 en zong daar in talrijke concerten. Hoewel het theater hem minder aantrok, was hij een der meest veelzijdige zangers. Hij gaf ook zangles aan de prinsessen. Op de maandag na Pinksteren 1900 trad hij de 1.296ste maal op in het openbaar. Hij had toen 460 verschillende werken van 153 verschillende auteurs geïnterpreteerd.

Hij nam ook het initiatief om enkele intieme winterconcerten in het Kursaal te geven, waaraan hij zelf meewerkte, hoewel zijn stem niet meer als vroeger klonk (17).

Georges MARQUET nam in 1905 het roer in handen. Hij verleende de morele en materiële steun en maakte van Oostende een kunstcentrum. Dankzij zijn maecenaat kwamen de groten der aarde op de affiche. De Oostendenaars zelf bedacht hij af en toe met een gratis concert (18). Tot en met 1909 kon hij Oostende aan de culturele top van de badplaatsen houden, maar hij moest tenslotte toch capituleren voor de naijver van de andere badplaatsen. Zijn periode mag wel de meest sublieme uit de Kursaalgeschiedenis genoemd worden.

Hem opvolgen was zeker geen gemakkelijke taak; de nieuwe concessionaris CHARPENTIER hield het slechts één jaar vol. Daarna kwam het beheer voor één jaar terug in handen van Arthur LUTENS (19). Emile MATHIEU nam in 1912 de taak over. Hij was een journalist-muziekcriticus en bovendien tekstdichter van enkele composities voor Léon RINSKOPF (20).

- 
- (1) cf. M. CONSTANDT.
  - (2) F.M., 08.09.1855; F.O., 21.08.1855; F.O., 02.09.1855; G.R.O., 26.08.1859.
  - (3) F.O., 15.09.1856.
  - (4) E.O., 29.20.1871 en 02.11.1871.
  - (5) E.O., 06.01.1878.
  - (6) Kirsch wordt vermeld bij E. GREGOIR, Les artistes musiciens..., 1885, p. 264.
  - (7) E.O., 17.06.1880.
  - (8) S.O., 30.08.1891 en E.O., 05.01.1893.
  - (9) E.O., 02.05.1897.
  - (10) E.O., 18.04.1898 en C.O., 09.09.1895.
  - (11) E.O., 10.11.1898; C.O., 12.11.1898; S.O., 11.06.1899.
  - (12) art. Massart, Nestor Henry Jean, in Algemene muziekencyclopedie, o.l.v. J. ROBIJNS, J. MOSTAERT en M. ZIJLSTRA, dl. 6, Haarlem, 1982, p. 233.
  - (13) E.O., 26.12.1899.
  - (14) S.O., 21.08.1885.
  - (15) E.O., 29.03.1900 en 11.08.1900.
  - (16) E.O., 14.05.1901; en E. GREGOIR, Les artistes musiciens..., 1885, p. 241-242.
  - (17) E.O., 28.01.1904 en 04.02.1904.
  - (18) S.O., 29.09.1907.
  - (19) E.O., 05.05.1910.
  - (20) E.O., 07.04.1912. Hij schreef de teksten voor "Amour", "Art-Ensor", en "A nos princes", door Rinskopf op muziek gezet.

B. Solisten en Ensembles

Willy ALBIMOOR (= Willy Demoor)

Werd geboren te Wevelgem op 28 december 1924. Volgde concervatoria te Brugge en Mechelen 1943-44 voor piano, contrapunt en orgel. Vanaf 1946 treedt hij in de Casino's op van Oostende, Blankenberge, Knokke, Valkenburg en Amsterdam als pianist van het orkest A. BOEHME. Hij krijgt, mede door zijn lichte haarkleur de bijnaam van "de witte van de casino". Begin jaren '50 maakt hij deel uit van het ensemble van Jack SELS. Heeft verschillende composities op plaat in binnen en buitenland.

Bron : Ostend Flash; 1958, nr. 6.

- 1° Arme Joe; Mijn winterroosje : gezongen door Will Tura. Orkest o.l.v. Willy Albimoor.  
Palette PB 25.655; 1 single (uitgave 1967).
- 2° Will Tura n° 5 : 12 nummers gezongen door W. Tura waarvan 8 met het orkest o.l.v. Willy Albimoor.  
Palette MGPB 9474; 1LP (uitgave 1967).
- 3° Chakachas new sound : Chica chica bau bau van W. Albimoor en 10 andere nummers gearrangeerd door Willy Albimoor.  
Orkest Chakachas.  
Polydor 2411004; 1LP (uitgave 1970).
- 4° Vlaanderen mijn land : 11 liederen gezongen door Will Tura. Muzikale leiding en arrangementen Willy Albimoor.  
Topkapi 2965008. 1LP + tekst (uitgave 1977).
- 5° Hello moeders ! 10 liederen gezongen door Will Tura. Muzikale leiding en arrangementen Willy Albimoor.  
Topkapi 2965 010; 1LP (uitgave 1978).

Arno HINTJENS (zie ook T.C. Matic)

- 1° Arno : Forget the cold sweat (extented version + single version; Hintjens-Feys); Congo (instrumentaal; Hintjens).  
Arno, zang, met begeleiding (zie LP).  
Virgin 608 040; 1 maxi-single (uitgave 1986).
- 2° Arno : Forget the cold sweat; Down and out (Hintjens-Feys). Congo; Miss Nell (Hintjens). Play the guitar boy (Hintjens-Onraedt); When the rock (Hintjens). Qu'est-ce que c'est ?; Come back (Hintjens-Feys). Yooh; La bella Rossa (Hintjens).  
Arno Hintjens, harmonica, percussie, piano, arrangementen; Serge Feys, keybords, arrang.; J.-P. Onraedt, drums, perc.; J.-M. Aerts, gitaren; E. Verhees, gitaar; Redgy en Kaz Lux, backing vocals; Syca, African piano; Willie Willie, gitaar; Michel, floor toms; Zaïks, gitaar.  
Opgenomen in ICP Studios Brussel.  
Virgin 207 671; 1LP (uitgave 1986).
- 3° JiVē to the beat; Shoutback van A. Hintjens-J.-M. Aerts.  
Arno, zang; met begeleiding (zie LP).  
Virgin 109539; 1 single (uitgave 1988).

- 4° Charlatan : Jive to the beat; Bathroom singer; Lets go to heaven; Shout back; Fun, money & pleasure; Le tango de la peau van A. Hintjens-J.-M. Aerts. Take me where you sleep at night van A. Hintjens-D. Salamon. Le bon dieu van J. Brel. Black doll van A. Hintjens-S. Feys. Trouble in mind (trad.).  
Arno, zang; J.-M. Aerts, gitaar, gitaarsynthesizers & bass; J.-P. Onraedt, drums & percussie; A. Goutier, bass; S. Ferrara, accordeon, H. Czukay, keyboards, gitaar & Franse hoorn; Jumpie, keyboards.  
 Opgenomen in Outer Space Studio Nice.  
 Virgin 208 755; 1LP (uitgave 1988).

#### Minouche BARELLI

- 1° 4 chansons met o.a. Le garçon d'Ostende (A. Barelli-P. Delanoé).  
M. Barelli, zang; muzikale directie en arrangementen A. Borly-L. Clarens.  
 CBS EP 6331; 1 single (uitgave 1968).

#### James BEAM

Afkomstig uit de streek van Deinze vestigt hij zich in 1981 onmiddellijk in de zaak "James Beam" in de Langestraat 18, tot april 1988. Met zijn dochter Saida V en zijn ensemble brengen zij country music en show op de scene. Beide zingen en spelen gitaar. Saida V speelt ook mandoline maar daarbij is ze wedstrijddanseres alle stijlen. Op de internationale wedstrijd voor moderne dansen te Londen in 1986 werd zij derde geklasseerd.

Bron : persoonlijke mededeling.

- 1° The old 97. The streets of Baltimore.  
James Beam ensemble.  
 Western Records WN 01; 1 single (uitgave 1983).
- 2° James Beam country sound : 12 liederen.  
James Beam ensemble.  
 Western Records 198501; 1 geluidscassette (uitgave 1985).
- 3° + 4° I can dance, van Gaby Lang.  
Saida V, zang, met begeleiding.  
 Opgenomen in ICP studio te Brussel t.g.v. Dance championship 1985.  
 Mango 19851; 1 single + 1 maxi single (uitgave 1985).
- 5° Act naturally, gezongen door James Beam; Hey country girl, gezongen door Saida V.  
 Met eigen begeleiding.  
 Western Records WN 02; 1 single (uitgave 1987).

#### BERTINO

Albert LINGIER werd geboren te Glasgow op 1 september 1915. Was van beroep brandweerman, maar beter bekend als toneel-, revuespeler en kabaretier. Hij schreef bijna alle teksten van zijn liedjes zelf, ze werden op vliegende bladen gedrukt. Hij schreef wekelijks cursiefjes in het Oostends in Het Kustblad vanaf 1946 onder de naam Berten Schuffelet. Na het verdwijnen van Het Kustblad schrijft hij wekelijks over toneel in De Zeewacht. Hij overlijdt te Oostende op 3 mei 1969.

Bron : Langs de Galerijen door O. Vilain.

- Zie voor meer informatie : Albert Lingier (1915-1969) : studie over een Oostendse volksfiguur : verhandeling door Ann Decorte. - 4 dln.

- 1° Dikke Matille; Potpourri van oude liedjes.  
Bertino, tekst en zang; Orkest o.l.v. W. Huys.  
Olympia 592425; 1 plaat + tekst; 78 t.
- 2° Ostende over 35 joar (muziek Lauwers); Ostende Keuneginne.  
Bertino, tekst en zang; met orkest.  
Marlein Records 71725; 1 plaat + tekst; 78 t.
- 3° Ostende oender waoter, tekst van en gezongen door Bertino.  
Op de vismarkt zien 'k geboren, gezongen door Irma Westerlinck.  
Marc Mirror, hammondorgel.  
Olympia 579125; 1 plaat + tekst; 78 t.; uitgave 1953.
- 4° Aan de gernostrap, van Bertino en M. Devriendt. Clemence,  
van Bertino en F. Blankaert.  
Bertino, zang; Marc Mirror, hammondorgel; André Arix, accordeon.  
Olympia 6076; 1 plaat 78 t.
- 5° Bertino zingt : Matroos vaarwel, van H. Thoten en Eruta Retik.  
Ostende oender waoter, van Fontenoy-J. Hoes. Potpourri nr. 2;  
Aan de gernostrap, van Bertino-M. Devriendt.  
Bertino, zang; met begeleiding.  
Olympia EP 1023; 1 single.

#### DE GARRE VAN KONNEE

Er is in de tijd nogal wat gepolemiekt, verondersteld en beweerd geworden over de "Garre van Konnee" te Oostende.

Onlangs kreeg ik een nieuw element in dit debat te lezen.

Wie kent er te Brugge de "garre" ? Dit is niet alleen een straatje, maar terzelfdertijd een (nieuwe) herberg te Brugge. Als ge het niet weet loopt ge er voorbij : aan je rechterzijde als je van de Grote Markt naar de Burg gaat.

In dit cafeetje kan men het verhaal (de Brugse versie !) lezen over de "Garre van Cornee".

Volgens dit bericht werd dit straatje 400 jaar geleden de Zuidzeepstraat genoemd, van 1840 af was het de Zeepstraat. Men vermoedt dat op die plaats een zeepfabriek zou gestaan hebben.

Dat waren de officiële namen, de Bruggelingen noemden dit straatje evenwel de "Garre".

Rond de jaren 1860 vestigde zich een zekere Corneille, een Fransman, in dit straatje die spekken bakte en oliekoeken (de beste van heel Brugge) en van toen af sprak men over de "Garre van Cornee".

Dit lijkt mij een zeer aannemelijke verklaring. Wie weet beter ?

J. KLAUSING

#### HET DAENSISME IN HET ARRONDISSEMENT OOSTENDE

In het arrondissement Oostende deden de daensisten hun intrede n.a.v. tussentijdse parlementsverkiezingen in 1895. Hector PLANCQUAERT voerde de lijst aan. Verwoede pogingen van pastoor Victor LANSSEN uit Leffinge, "kiesdraver" van de Katholieke partij, om dit te verhinderen mislukten. Daensistische voormannen uit heel Vlaanderen hielden fel opgemerkte meetings in de stad Oostende - de blauwe burcht van West-Vlaanderen - en in het omliggende. De lijst van PLANCQUAERT behaalde 9 % van de stemmen. Dit daensistisch verkiezingssucces, alsmede de gelijktijdige doorbraak van de Oostendse

socialisten, verontrustten Leopold II die toen een vaste vakantie-ganger in de koningin der badsteden was. Bij de parlementsverkiezingen van het jaar daarop scoorden de daensisten, opnieuw aangevoerd door PLANQUAERT, 11,4 %. Over de oprichting van een daensistische partijafdeling of "Kristene Volkspartij" in Oostende tasten we nochtans in het duister. Wie waren de initiatiefnemers? Het is evenwel zeker dat er onder de leden van de Katholieke Volksbond, die de kleine burgerij en de arbeiders verenigde, heel wat sympathisanten van het daensisme waren. Zelfs voorzitter L. SPILLIAERT was de beweging gunstig gezind en werd daarom in 1906 de eerste plaats aangeboden op een gezamenlijke lijst, een initiatief dat evenwel mislukte.

Maar ook buiten de stad lieten de daensisten geregeld van zich horen. Zij organiseerden meetings in vrijwel alle gemeenten van het arrondissement, niet zelden met de medewerking van de liberalen, wat tot hevige polemieken aanleiding gaf, zoals b.v. in Gistel en Moere.

Electoraal succes zat er na 1896 voor de Oostendse "Kristene Volkspartij" nochtans niet meer in. Ze behaalde in 1900 nog amper 2,3 % of 1.000 stemmen. Lijstaanvoerder was toen August VAN DAMME, landbouwer uit Oudenburg. Overal waar de daensisten optraden stuitten zij op de onverzettelijkheid van de Katholieke partij en de clerus. Broodroof, laster en omkoperij waren toen de normale ingrediënten in de bitsige politieke strijd tussen klerikalen en antiklerikalen.

Op dat alles wordt in het boek van Koen ROTSAERT uitvoerig ingegaan. De locale politieke anekdote krijgt er een ruime plaats toebedeeld, zonder afbreuk te doen aan de wetenschappelijke benadering.

N.N.

---

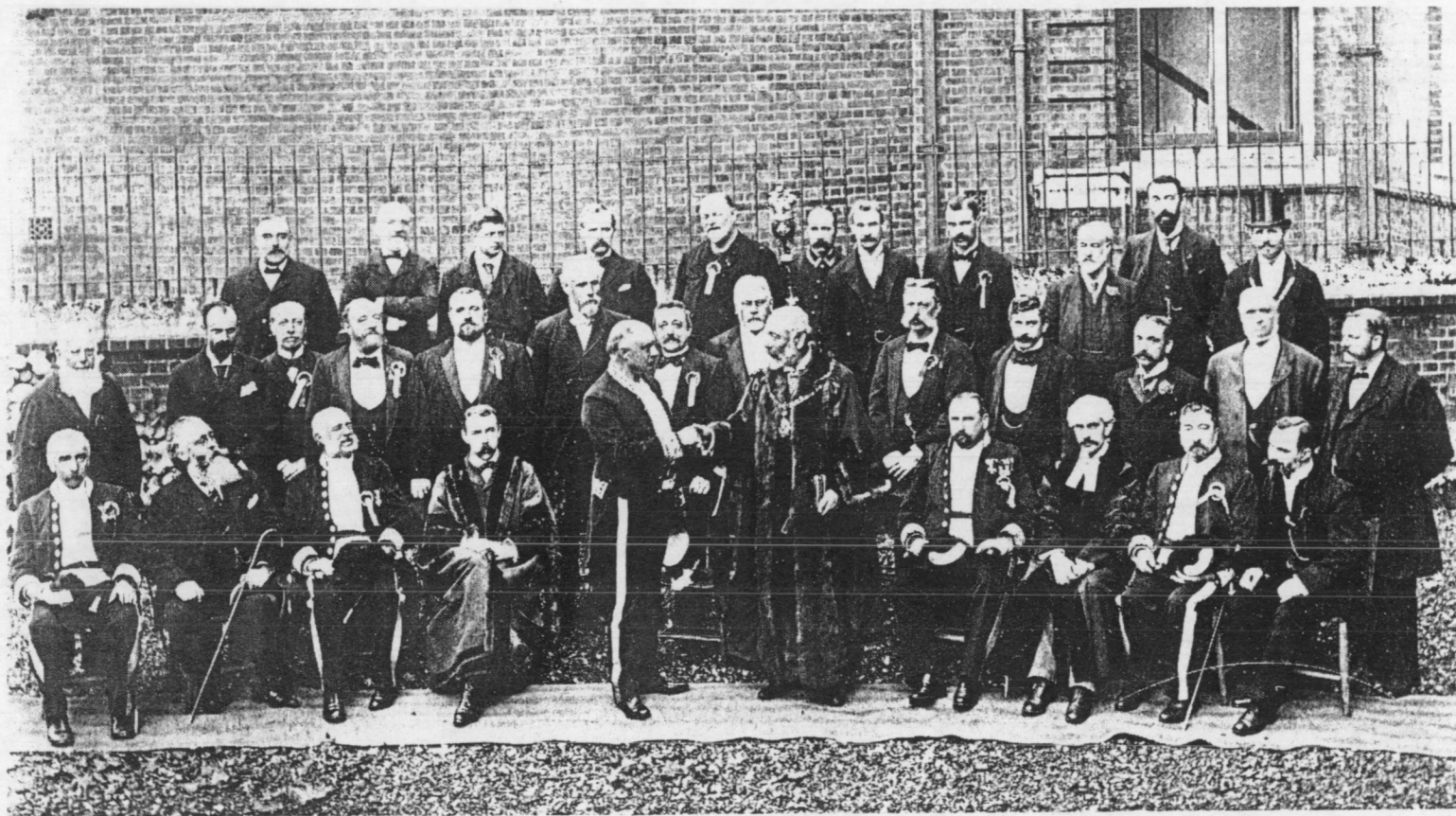
#### IN DIT NUMMER

- blz. 169 : J.B. DREESEN : De juiste ligging van de kerk van Sinte-Catharina-West.
- blz. 172 : I. VAN HYFTE : Was Oostende zó revolutionair in 1789 ?
- blz. 174 : F. COOPMAN : De vergeten zeevrijdigers 1914-1918.
- blz. 178 : G. BILLIET : Boekbespreking. Paul Duribieux. Een Dam in de Tijd.
- blz. 179 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum - 8.
- blz. 181 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.
- blz. 184 : N. HOSTYN : Joseph Pieters. Oostendenaar maakt carrière te Antwerpen.
- blz. 185 : A. SWYNGEDAUX : Ostendiana.
- blz. 187 : De Oostendse architect Tilleman-François Suys.
- blz. 191 : S. IPPEL : Een kennismaking - De Vliegende Klepel.
- blz. 192 : A. CASIER : De Oostendse muziekgeschiedenis - XXXIX.
- blz. 194 : R. LEROY : opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (11).
- blz. 196 : J. KLAUSING : De Garre van Konnee.
- N.N. : Het daensisme in het arrondissement Oostende.

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE





Reeds in 1897 waren er contacten tussen de stad Oostende en andere steden. Burgemeester A. Pieters begroet zijn ambtgenoot uit Eastbourne (Engeland), omringd door de gemeenteraadsleden van beide steden.

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
<b>A. VAN ISEGHEM</b>	<b>J.B. DREESEN</b>	<b>J.P. FALISE</b>	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 10 - oktober 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### OCTOBER I - ACTIVITEIT

Wij brengen onze leden en belangstellenden in herinnering dat de October 1 - activiteit van onze vereniging daargaat op

donderdag 12 oktober 1989 om 15 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende.

Het onderwerp : OOSTENDE IN HET ARCHIEF VAN SIMANCAS

De spreker : de heer J.B. DREESEN

Deze voordracht werd uitvoerig aangekondigd en toegelicht in ons vorig nummer, waarnaar we graag verwijzen.

J.P. FALISE

### OCTOBER II - ACTIVITEIT. DE VIERING 35-JARIG BESTAAN VAN DE PLATE

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en alle Oostendenaars uit te nodigen tot de viering van het 35-jarig bestaan van de Kring.

Deze viering gaat door op ZATERDAG 28 OCTOBER 1989 in de Lusterzaal van het Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein, Oostende.

#### PROGRAMMA

10 uur

Ontvangst van de genodigden en belangstellenden in de Lusterzaal van het Feest- en Cultuurpaleis.

10u15

#### ACADEMISCHE ZITTING

- Welkomwoord door de heer A. VAN ISEGHEM, voorzitter.
- Muzikaal intermezzo door de gekende concertpianiste mevrouw Andreia van SCHAICK.

Mevrouw Andreia van SCHAICK is een Zeeuwse geboren te Middelburg.

Na in haar kinderjaren viool- en pianolessen te hebben gehad, studeerde zij aan het conservatorium te Maastricht, daarna aan

het Amsterdams Conservatorium, piano bij Jan Wijn. Deze studie werd bekroond door de hoogste onderscheiding : de Prix d'Excellence. Tijdens haar vakstudie volgde zij tevens meesterkursussen in het buitenland, o.a. bij Guido Agosti, Nikita Magalov, Annerose Schmidt, Adam Harasiewicz en Jeanne-Marie Darré. Nog op het conservatorium werd zij reeds ontdekt door de dirigent Jean Fournet, onder wiens leiding zij in Rotterdam debuteerde met het "Pianoconcerto nr. 1 in Es-groot" van Franz Liszt. Sindsdien treedt zij met verscheidene grote dirigenten op in o.a. Nederland, Frankrijk, Engeland, Duitsland, Groothertogdom Luxemburg, Italië en België. Ook geeft zij door heel Europa pianorecitals. Zij trad op voor radio en televisie in o.a. Nederland, Italië, Frankrijk en België.

Andreia van SCHAICK heeft een zeer uitgebreid repertoire, dat behalve een 16-tal pianoconcerti ook vele werken voor solopiano bevat, van D. Scarlatti tot de modernen, o.a. Kees van Baaren, Henk Badings, K. Serocki, I. Stravinski, D. Sjostakovitsj. Ook propageert zij in recitals Vlaamse componisten van eind 19de en 20ste eeuw, zoals P. Benoit, August De Boeck, Lodewijk Mortelmans, Clement d'Hooghe, Willem Kerstens en vele anderen. Zij is laureate van de internationale pianistenwedstrijd "Alexandro Casagrande" (Terni, Italië), "Alexander Scriabin" (N.O.S., Nederland), "Jacques Vonk" (Amsterdam). Ter gelegenheid van een optreden in het Concertgebouw te Amsterdam werd haar de Zilveren Vriendenkrans uitgereikt. Andreia van SCHAICK vestigde zich in België.

- DE OOSTENDSE VRIJHAVEN (1781-1783). Lezing

door Professor Dr. J.G. EVERAERT. Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Gent. Diensthoofd van het Seminarie voor Koloniale en Overzeese Geschiedenis.

Professor EVERAERT is een autoriteit op het gebied van onze Maritieme geschiedenis. Buiten zijn leeropdracht en zijn talrijke wetenschappelijke activiteiten geeft hij in binnen- en buitenland lezingen en gastcolleges en publiceert met de regelmaat van een klok onder boek- en artikelvorm. Onze Plate-leden kennen hem als een uitstekend en geanimeerd spreker.

Over het onderwerp dat hij behandeld volgt een kleine samenvatting.

De oude vissershaven van Oostende was verdwenen in het desastreus Spaans beleg (1601-1604). Maar uit strategische én commerciële overwegingen schiepen de Aartshertogen een nieuwe, kunstmatige binnen- en getij-haven, aangesloten op een kanalennet. Als enige Vlaamse zeehaven, overgebleven na de feitelijke Scheldesluiting (1585) en het verlies van Duinkerke (1658), leken de toekomstplannen van Oostende zo te zien rooskleurig.

Toch zou de doorbraak als haven met internationale allures nog meer dan een eeuw vergen. Allerhande handicaps remden immers de uitgroei : de havengeul bleef financieel en technisch een zware dobber en het particularisme van de rivaal Brugge remde vernieuwingen af. Bovenal golfde Oostende op en neer in het zog van de politieke en economische conjunctuur in Europa : zowel de geëscorteerde konvooivaart - vooral op Iberië gericht - als winstgevende kaapvaart kwijnden weg met het Oostenrijkse bewind (1713), dat zelfs de bloeiende Oostendse Compagnie (1724-1732) als zoenoffer opdoekte.

Pas de tweede helft der 18de eeuw bracht een gunstige kentering.

Aanzienlijke infrastructuurwerken, gerealiseerd tussen 1758-80, valoriseerden Oostende als overslaghaven. Aangemoedigd door een doeanepolitiek, werd ze stilaan de draaischijf voor onze transithandel. Nog méér zou de haven profiteren van het neutraliteitsstatuut, door de Oostenrijkse Nederlanden aangenomen vanaf 1778 en met als hoogtepunt de uitroeping tot vrijhaven (1781-83).

Als enige vrije-haven, ideaal gelegen midden de oorlogsvoerende grootmogendheden, kende Oostende een "boom" zonder weerga. Stad en haven konden de ingeweken vreemdelingen, de handelstrafiek en de scheepvaart onvoldoende verwerken. De ingezetenen kooplieden en reders diversifieerden hun activiteiten : van commissiehandel, over oorlogscontrabande, tot neutrale koopvaardij; zeeverzekeringen en bankwezen bloeiden; de visserij en zelfs de walvisvaart hernamen. De haven verruimde haar actieradius zoals nooit voorheen : eigen en vreemde schepen, beschermd en/of gecamoufleerd dank zij de Oostendse vlag, voeren op de Antillen en de Verenigde Staten, op Indië en China, ja dreven zelfs slavenhandel op Afrika.

Maar deze kunstmatige en dus kwetsbare bloei knapte in 1783 plots af. Een paradox voltrok zich : oorlogs-welvaart sloeg om in vredes-crisis. Nog pijnlijker echter was de diagnose : stad noch regering hadden tijdens de gouden jaren enige vooruitziende politiek gevoerd. Zal de passagiershaven Oostende deze dure historische les - trouwens niet de enige - thans indachtig zijn ?

- Muzikaal intermezzo door Mevrouw Andreia van SCHAICK.
- Huldiging van een verdienstelijk lid.
- Muzikaal intermezzo door mevrouw Andreia van SCHAICK.
- Verplaatsing naar het Heemmuseum De Plate.
- Opening van de tentoonstelling :

OOSTENDE VRIJHAVEN. Op- en teloorgang (1769-1794)

door de heer Julien GOEKINT, Burgemeester van de Stad Oostende.

- Receptie aangeboden door het Stadsbestuur van Oostende.

13u15

BANKET in de grote zaal van het Koninginnehof, Maria-Hendrikapark, Oostende, gevolgd door een THÉ-DANSANT met medewerking van de gekende lokale groep THE LOVESTARS.

Prijs van het Banket 1.100 Fr per persoon

Inschrijvingen gebeuren door overschrijving op het rekeningnummer

000-0788241-19  
De Plate  
Oostende

met vermelding : "Deelname banket x personen op 28 oktober 1989".  
en dit tot zaterdag 21 oktober 1989.

Op de menu :

Aperitief

---

Schotel met gerookte zalm, forel, heilbot en paling

Ossestaartsoep

Eendeborst met druiven- en portosaus  
cressonette en kroketten

---

Tulp met roomijs, fruit en saus

---

Koffie met koekje

---

Een halve fles wijn

In de prijs is begrepen aperitief, menu en optreden van de LOVESTARS.  
Wij eindigen deze feestelijke dag om 18 uur.

De toegang tot de Academische zitting en de opening van de tentoon-  
stelling is vrij en toegankelijk voor iedereen en kosteloos, het  
banket is, uiteraard, betalend.

Wij rekenen op Uw zeer talrijke opkomst opdat Uw Kring er een  
echt feestelijke dag van kan maken.

Men zegge het voort.

J. B. DREESEN

---

ANTONY EN WESTENDE

Een tijd geleden werd aangekondigd dat in Westende een museum  
over de geschiedenis van het Belgisch kusttoerisme zou openen.  
Die opening werd met een jaar uitgesteld, wat evenwel niet wil  
zeggen dat de dienst museum van de gemeente Middelkerke werkloos  
toeziet.

Deze zomer organiseerde de dienst immers een fototentoonstelling  
met werk van de befaamde Oostendse fotograaf Maurice ANTONY (1883-  
1963). Deze fotograaf is vooral bekend voor zijn opnamen over  
Oostende, de visserij en van het Ieperse van vóór, tijdens en  
na de Eerste Wereldoorlog, hij maakte ook reportages te Westende.

Een selectie van de mooiste foto's daarvan werden deze zomer tentoon-  
gesteld in het toerismekantoor te Westende.

Bij die tentoonstelling werd een kleine brochure uitgegeven, samen-  
gesteld door Marc CONSTANDT, waarin de allerbeste foto's werden  
afgedrukt. Nog te verkrijgen à 130 ₣ bij overschrijving op rek.

000-0025418-04

Gemeentebestuur

Middelkerke

met vermelding "Museum".

Na overschrijving wordt dit boekje u dan toegestuurd.

## KINDERMOORD IN 1686 (2)

door Daniël VERSTRAETE

De volgende dag kwam het stadsbestuur terug samen (burgemeester CAREW, schepenen FAYOLLE, DOMICENT, RUEBENS, DUENAS, DE WITTE en HAMILTON, griffier DE MEULEBEQUE, pensionaris TIMMERMAN en baljuw BORM). Er werd aan de geneesheren gevraagd of Thérèse in staat was om die dag gepijnigd te worden. Zij antwoordden dat dit niet mogelijk was. De schepenen verwittigden dan twee beëdigde vroedvrouwen die Thérèse moesten onderzoeken om te zien of zij ooit een verlossing gekend had. Anne QUISSSEN en Janneken BIENAMEY zegden dat zij dat niet konden doen maar docter CLOU bracht hen op de hoogte van hun taak. Zij onderzochten Thérèse en brachten rapport uit bij de dokter. Zij bevonden "een kleine spanning op de buik van de navel opwaarts en van de navel nederwaarts tot aan het slot was de buik zacht en papachtig". Dokter CLOU besloot daar uit dat Thérèse kinderen had gebaard.

Op 21 oktober 1686 zegde dokter CLOU dat Thérèse de torture kon doorstaan. De officier crimineel werd dan ook voor de volgende dag ontboden en Thérèse kreeg terug de volle lading. Die keer duurde het echter slechts twee uur. Thérèse riep en tierde maar zij bleef bij haar vorige verklaringen. Men wilde haar vooral doen zeggen op welk uur zij naar de zee gegaan was. Zij antwoordde dat zij dat al gezegd had. Men vroeg haar het nog eens te zeggen maar Thérèse zweeg. "'t Is heet genoeg !" riep ze "waarom doet ge vier onder mijn voeten ?". De scherpreechter veegde het zweet van haar aangezicht en zij kreeg een beetje bier. "Ik bedank u" zegde Thérèse. "Kunt ge mij meerder pijn aandoen doet het. Aai mij, aai mij, ik word kwalijk !". De griffier noteerde dat zij daarna "zeer heeft geextravageert en gemaakt de uitzinnige, brullende gelijk een kwade koe ofte stier, huilende en brullende". De docters verklaarden dat zij flauw werd en men staakte de torture. Men legde haar op een bed en zij lag daar een half uur zonder spreken "makende groote grimassen".

P. BOUVAERT, pensionaris-crimineel van het Vrije, was naar Oostende gekomen om raad te geven in die zaak. Hij stelde voor het scherp examen op Thérèse voort te zetten, haar eten en drinken te onderzoeken en niemand bij haar te laten komen. Daarom besloot het stadsbestuur de pijniging voort te zetten. De geneesheren zegden dat Thérèse bekwaam zou zijn voor de torture nadat ze wat voedsel had ingenomen. Op 23 oktober, om zeven uur 's avonds her begon de miserie. FAYOLLE en DE WITTE zouden ondervragen, griffier DE MEULEBEQUE en pensionaris TIMMERMAN waren, als naar gewoonte, aanwezig. Thérèse begon terug te lamenteren en te roepen. "Aai mijn benen, aai mijn herte !" riep ze na het eerste halfuur. "Liefste Jesus !, och God, goede Jesus ! Mijnheer de docter, mijn herte is flauw ! Och, gekruiste Jesus ! Doet mij dood, ik zal 't geerne vergeven. Ik zal met courage sterven. Heilige moeder Gods Maria, gekruiste God, wees genadig ! Gij hebt zo veel om onzentwille geleden !". Zij kreeg wat klein bier. "Wilde mij kappen en kerven, doet het ! Het leven is nochtans zo zoet ! Goedertierende God, gij hebt zoveel doornen op uw hoofd gehad voor ons !" Zij vroeg wat kaneel en wat water. "Ik wil geerne lijden voor mijn onnozelheid, och Christus Jesus, doe toch mirakel !". Na het tweede halfuur lamenteerde zij verder. "Och kruist mij toch ! Ach mijn benen ! Ik zal nooit meer zijn gelijk ik geweest ben !". Zij kreeg terug wat water met kaneel en wat klein bier.

Zij bleef altijd maar zuchten en kermen. Zij gaf een grote schreeuw en hield de mond omlaag, "zeer respirerende zonder spreken gelijk iemand die rochel in de keel heeft". Zij werd met wijwater bespoten, werd bewusteloos en de dokter gaf de raad op te houden. Zij werd losgemaakt en op een bed gelegd. Zij sloot handen en mond en deed veel geweld. Zij tierde soms en zuchtte en daarna huilde ze als een razend beest. Er werd terug wijwater op haar gezicht gespreeid. Zij bleef tieren en huilen en het derde half uur was ondertussen voorbij. Nu kreeg ze een cordiaal met wijwater in. Tieren en huilen bleef duren, ook haar handen bleven gesloten, teken van waanzin. Ze kreeg terug cordiaal en een weinig oleum succini et juniperi (olie met gele amber en jeneverbes). Zo wilde men haar versterken. Zij kwam tot haar zelf toen de zandloper bijna uit was (derde halfuur). Zij had een soort vallende ziekte en zij deed soms geweld met gans haar lichaam. Daarna lag ze stil zonder roeren. CLOU vroeg haar of zij vroeger nog excessen had. Thérèse antwoordde eerst neen en daarna ja, als zij haar maandstonden had. Zij viel terug in coma, sluitende handen en mond. Toen ze terug bijkwam vroeg ze een glas bier. De vierde zandloper was ondertussen uitgelopen. Het had dus terug slechts twee uur geduurd. Maar de Oostendse magistraten gingen nog niet naar huis ! "Hora nona vesperini" besloten ze Thérèse LEFRANC 's anderendaags nog eens te pijnigen. De geneesheren hadden daar echter een andere mening over. De 24ste oktober gaven zij volgende ondertekende verklaring : "Thérèse LEFRANC, geboren te Oudenaarde, oud 31 jaar, is na zeven kwartiers torture gevallen in convulsien eleptique met kwetsing van het verstand, huiling en bassing, met gesloten handen en grote wringing van het lichaam, soms een half uur lang, veroorzaakt door de grote pijn en door de grote passies van de ziel en commatie van animale geesten. Zulks zou haar nog kunnen gebeuren door die alteresse en pijn".

De magistraten stuurden toen de griffier naar Brugge voor consultatie. Die kwam op 25 oktober terug met bericht van het Brugse Vrije dat de torture na twaalf dagen moest voortgezet worden. Al het lijnwaad en de klederen moesten van Thérèse verwijderd worden. Het haar moest afgeschoren worden op alle delen van het lichaam. Haar eten moest regelmatig onderzocht worden en zij mocht met niemand spreken.

Op 26 oktober verklaarde baljuw Boudewijn BORM dat hij niet langer kon zorgen voor de hechtenis van Thérèse LEFRANC. Zij werd van een grote misdaad beschuldigd en zij moest in betere verzekerde bewaring gezet worden. Hier te Oostende kon zij gemakkelijk uit haar gevangenschap bevrijd worden. Daarbij was er ook gevaar voor overlijden veroorzaakt door de kwalen van de gevangene. Notaris T. BALTIJN stelde die verklaring op. De wethouders deden twee notarissen onderzoeken welke plaatsen in de cipierage bekwaam waren om de gevangene af te zonderen. Zij verstuurden de verklaring van de baljuw naar de Raad van Vlaanderen samen met een bericht vanwege docter CLOU waarin stond dat Thérèse LEFRANC niet behoorlijk in de cipierage kon verzorgd worden. Enkele dagen later mocht de cipier Thérèse in de burgerlijke kamer steken, Alexius CAMBRON in de kapel en Jacques LE PLA in een kamertje boven de "clippe" (de beiaard).

Ondertussen kwamen de advocaten van de gevangenen ook in actie. Reeds op 17 oktober was er een brief op het stadhuis gebracht. Die kwam van de Geheime Raad en bevatte een verzoekschrift van Alexius voor vrijstelling van zijn vrouw en vooral van hemzelf.

Nu kwamen brieven toe van advocaat ELSTRAETE waarin stond dat herhaald pijnigen verboden was en vrijstelling gevraagd werd. Ook advocaat Jan ROELOF vroeg vrijstelling voor Alexius. Na aanvraag bij de Raad van Vlaanderen mocht die advocaat zelfs bij Thérèse komen. De advocaten zouden er ook voor zorgen dat er een kopij van de trouwbrief van Filippine zou voorgelegd worden door notaris VAN HEEDE. Pensionaris TIMMERMAN werd naar die stad gestuurd om de zaak te onderzoeken. Hij kreeg de bevestiging van het huwelijk door burgemeester en schepenen van Filipinne en door de pastoor van Bouchoute. Aanvankelijk hadden die mensen nochtans laten weten dat er geen huwelijk had plaats gehad. Wellicht waren zij bewerkt geworden door de advocaten.

Op 15 november zegden de geneesheren dat Thérèse in levensgevaar was en dat er dus noodzaak was voor biecht. De priesters van Oostende wilden dat doen. Het was tenslotte pater Polycarpus, een capucijn, die aangesteld werd.

De volgende dag moesten de vroedvrouwen Anna CURSEM en Janneken NAERSENS Thérèse ontkleden en haar andere kleren, die gewijd waren, doen aantrekken. Zij moesten haar ook scheren maar dat wilden zij niet doen. De vroedvrouwen vonden niets verdachts op haar lichaam. In haar kleren staken een vingerhoed, een papiertje met wat medailles, een Drie-koningen-briefje en nog een heiligdom dat zij gekregen had van pater Polycarpus. Alles werd overgemaakt aan de wet.

Op 23 oktober had Thérèse nog altijd convulsien en de geneesheren zegden dat zij niet bekwaam was voor torture. Twee dagen later kwam er bericht uit Brugge dat zij naar die stad moest overgebracht worden. De dokters WILLAYS en VAN MULLEM zouden haar daar verzorgen. Op 29 november om zes uur in de morgen, ging Albert DE MAIRE, luitenant-baljuw, Thérèse wekken en deed haar klaarmaken om getransporteerd te worden. Thérèse zegde hem dat zij nog maar pas gedroomd had dat schepenen RUEBENS en DUENAS met een wagen voor het stadhuis stonden om haar, onder geleide van de luitenant-baljuw en een paar officieren naar Brugge te voeren. Zij besloot daaruit dat haar dromen verwezenlijkt werden.

Thérèse was nog maar een paar uren weg of Philip VAN HOECKE, zoon van Eduwaert, geboren van Oostende, 32 jaar oud en cipier van de stad, kwam melden dat Alexius CAMBRON zijn kleine vinger tot aan het tweede lid had afgesneden. Hij had dat gedaan met een mes dat toebehoorde aan Adriaan ARMIAANS die toen ook in de cipierage gedetineerd werd. Alexius zegde aan de cipier dat hij dat gedaan had uit droefheid omdat Thérèse naar Brugge overgebracht werd. Had het een beter mes geweest hij zou gans zijn hand afgesneden hebben. De luitenant-baljuw kreeg bevel Alexius naar boven te brengen, de schepenen zouden hem onderhoren. Maar Alexius had zijn deur gebarricadeerd met tafel, banken en stoelen. Hij wilde slechts opendoen als de heren van de wet beloofden hem met dezelfde eer te behandelen als zij de knecht hadden behandeld. De heren moesten hem zeggen waarom hij opgesloten was en wie hem beschuldigde. De heren mochten doen wat zij wilden, hij zou liever in zijn cel kreveren. De schepenen deden Jan LE BLEU, stadstimmerman, komen en die moest de deur openbreken. Alexius riep dat hij de eerste die de deur openbrak de laatste klopp op zijn hoofd zou geven. Met de hulp van drie soldaten werd de deur toch opengemaakt terwijl Alexius gedurig met zand en asse smeet. Men leidde hem naar de schepenkamer waar hij nog eens zegde dat hij zijn vinger had afgesneden uit droefheid omdat hij zijn vrouw zo zag lijden. Hij had haar gezien op het binnenplein van de



conciergerie toen zij naar Brugge vervoerd werd. Er was niemand die hem het vertrek gemeld had maar hij had beweging gezien en gehoord en zijn hart zegde hem dat er iets met zijn vrouw gebeurde. Hij riep : "adieu cher coeur ! Adieu chère femme !". Men vroeg hem waarom hij die vrouw zo graag zag alhoewel hij er niet mee getrouwd was en zij hem nooit op de hoogte bracht van bevallingen. Hij beweerde dat hij wel getrouwd was en dat hij wel duizend keren wilde sterven moest zij zijn vrouw niet zijn. Zelfs de paus kon hem daarvan niet ontlasten. Hij verklaarde verder dat hij zich in zijn kamer gebarricadeerd had omdat hij vreesde dat men hem in de kapel of in een blokhuis zou steken. In die ongezone plaatsen kon hij niet leven want hij had iedere dag koorts. Men vroeg hem of het waar was dat hij twee passers in zijn bezit had. Ja, dat had hij maar hij had ze door het venster gesmeten uit vrees dat hij zichzelf leed zou doen. De schepenen zegden hem dat hij geboeid in het blokhuis zou gestoken worden als hij nog dwaasheden deed. Zij deden Pieter TOURCELLE, knecht bij meester-chirurgien Louis TOURCELLE, komen om de kwetsuur, die erg bloedde, te verbinden. CAMBRON moest dit laten gebeuren alhoewel hij aan de luitenant-baljuw gezegd had dat hij zijn vinger slechts zou laten verzorgen als het vuur in zijn schouder zou komen.

Op 2 januari 1687 kwam een brief toe uit Brugge, waarin pensionaris-crimineel BOUVAERT liet weten dat Thérèse haar biechtvader vroeg en dat de docters WILLAYS en VAN MULLEM haar met medecijnen genezen hadden van haar ziekte en "motus epilepticus". Frans GUIELMIN, meester-chirurgien had geholpen bij de medicatie door bloedlatingen en andere zaken toe te passen. De ziekte was van natuurlijke oorsprong, er waren geen fictieve of diabolische oorzaken mee gemoeid. Wanneer Thérèse enkele dagen goed voedsel zou krijgen, zou zij in staat zijn om opnieuw de pijniging te ondergaan.

Enkele dagen later vertrokken burgemeester CAREW, schepenen HAMILTON, de griffier en de luitenant-baljuw naar Brugge om de pijniging voort te zetten. De baljuw had zich laten vervangen wegens een wettelijk beletsel. De schepenen van het Vrije hadden hun toestemming gegeven en op 16 januari herbegon het luguber werk, om tien uur dertig 's avonds. De zandloper te Brugge moest om het kwartier gedraaid worden. Thérèse vroeg reeds na het eerste kwartier een beetje water. Zij zegde dat zij haar tanden niet kon open krijgen omdat de halsband te vast was. Die werd een beetje losser gemaakt zodat zij kon drinken. Thérèse begon dan opnieuw de hulp in te roepen van Jesus, Maria en alle heiligen. "Aai, aai mij, genadige koning heer Jesus !" riep ze en ze vroeg terug wat klein bier. Na het vierde kwartier : "Mijnheren de docteurs, mijn herte is zo kwalijk, mijn herte is zo benauwd ! Ik zal kwalijk worden !". Zij begon te tieren en te burrelen, zij schuimbekte, werd stil en herbegon te roepen. Er werd haar wat wijn ingegoten. Zij bleef burrelen, met geweld tieren en knarsetanden. "Aai mij. Het vier is te heet ! Jesus, Maria, aai mij ! Mijnheer Wallays, mijnheer Van Mullem, ik kan niet meer ! Ik kan niet meer spreken !". Na het elfde kwartier vroeg zij een druppelken wijn. "Scherprechter" riep ze, "voel eens onder mijn kinne hoe dat het daar bloedt". De scherprechter zegde dat het niets was. "Mijnheer de burgemeester, zie eens onder mijn kinne hoe ik daar gesteld ben". De burgemeester antwoordde dat de scherprechter gezegd had dat het de halsband was, dat het niet bloedde. "Laat mij los" riep Thérèse en de griffier zegde dat hij het kon losmaken als zij de waarheid

zegde. "Ik heb de waarheid gezegd !" riep Thérèse en zij begon terug te zuchten en te roepen. Zij deed zoveel geweld dat men haar met drie man moest vasthouden. Na het twaalfde kwartier kreeg zij wat klein bier. "Ach, mijnheer de griffier, doet het wat losmaken onder mijn kinne !". Na het dertiende kwartier zegden de dokters dat Thérèse moest zeggen wat zij wilde hebben, men zou het haar geven. Thérèse antwoordde niet meer. Soms lag zij stil om daarna terug te roepen en te tieren. Na het zeventiende kwartier : "mijnheren de docteurs, ik en kan niet meer, laat mij biechten. Aai mijn benen !". Na het achttiende kwartier zegden de geneesheren dat zij flauw was en wat los moest gemaakt worden. Zij bleef zuchten en burrelen. Zij werd op een bed gelegd vóór het vuur en zij viel drie maal in "convulsen épileptiques". Het was vijf uur in de morgen van de 17e januari toen Cornelis WILLAYS en Joannes VAN MULLEM, docters in de medecijnen, onder eed verklaarden dat Thérèse niet langer kon gepijnigd worden omdat er doodsgevaar was, omdat zij over gans haar lichaam beefde en omdat zij stuiptrekkingen had.

De wethouders van Oostende keerden nog dezelfde dag terug naar hun stad. Zij bespraken daar met hun collega's het advies van de Brugse geneesheren en zij besloten Alexius CAMBRON en Jacques LE PLA nog eens te verhoren. Dat gebeurde op 18 januari maar het bracht geen nieuws aan de dijk. Alexius bleef zeggen dat hij te Filippine getrouwd was. Hij beweerde dat zijn huwelijk geldig was volgens het concilie van Trente. Hij had zelfs geen bewijs van de pastoor nodig, zegde hij. Wie onregelmatig werk deed kon, volgens dat concilie, overal trouwen, beweerde hij. Verder verklaarde hij dat hij niet altijd bij Thérèse kon zijn door zijn werk en dat hij dus niet altijd op de hoogte was van haar zwangerschap. Men vroeg hem ook waarom hij zich verzet had tegen het gerecht. Hij antwoordde dat hij dit gedaan had omdat hij schrik had voor opsluiting in de kapel van het stadhuis of in een blokhuis. Die plaatsen waren op het gelijkvloers en het was er zeer vochtig. Ook Jacques LE PLA werd nog eens aan de tand gevoeld. Hij bleef beweren dat hij een oude vrouw met Thérèse aan de klokkeput gezien had.

De volgende dagen werden ook de vrouwen die met Thérèse gesproken hadden nog eens ondervraagd maar zij herhaalden slechts wat zij vroeger verklaarden. Zij hadden in elk geval die oude vrouw niet gezien. Jacques LE PLA werd zelfs nog eens geconfronteerd met de weduwe CANIVEL die de oude vrouw dus ook niet gezien had. Jacques bleef beweren dat hij ze wel gezien had. Hij zegde toen ook dat Alexius CAMBRON te Alveringem in de achterkerk bezig was een klok te gieten toen hij de boodschap kreeg. Hij had een tang in zijn handen en hij smeed die op de grond zeggende : "mijn vrouw is ook dood !". Hij was hevig aangedaan.

Eigenaardig is het feit dat men Jacques niet ondervroeg over dat kraken van een muskaatnoot en dat men er ook de pastoor van Alveringem geen uitleg deed over geven.

Op 22 januari liet pensionaris BOUVAERT weten dat de dokters hem gezegd hadden dat Thérèse zere benen had, dat ze drie tot vier keren per dag bewusteloos was en dat zij wegens het koud weer nog niet naar Oostende mocht vertransporteerd worden. Ondertussen had heer Hugo VAN HERISSEN van uit Leiden laten weten dat hij niets wist over een huwelijk te Filipinne. De plaats lag echter buiten het bisdom. Heer Hugo schreef uit naam van het vacant bisdom van Castoriën. Oostende had hem inlichtingen

gevraagd. Ook bij de bisschop van Gent had men inlichtingen gevraagd en van daaruit kreeg men als antwoord dat J.B. QUERRYCE, missionaris in Holland, de trouwbrief die in Oostende aangekomen was vals verklaarde. Het kon dus wel een document geweest zijn dat door de advocaten in Filippine of in Boekhoute was gekocht. Zij hadden trouwens twee Spaanse militairen valse verklaringen doen afleggen. Die hadden op die elfde september op wacht gestaan aan de Westpoort van Oostende en zij hadden gezegd dat zij twee vrouwen hadden zien naar buiten gaan. Naderhand hadden ze aan hun kampoverste gezegd dat zij van niets wisten, dat zij dit maar beweerd hadden omdat men hen dat had aangeraden.

Sedert 13 februari was Thérèse terug te Oostende. Men liet haar daar met rust tot einde april 1687. Op 23 april had men nog eens het advies gevraagd van de schepenen van het Brugse Vrije. Dat waren dan F. BLANCKAERT, F. VAN DE SOMPELE, J. BERCHEM en P. BOUVAERT. Men kon Thérèse niet ter dood veroordelen want zij had niet bekend. In die tijd moest de verdachte bekentenissen afleggen vooraleer men kon veroordelen. Thérèse had de moord op haar kind steeds ontkend, ook na vier keren gepijnigd te zijn had zij blijven ontkennen. Men kon haar niet voor moord veroordelen. Wel kon men haar een zware straf geven voor haar lichtzinnig gedrag en voor samenleven zonder gehuwd te zijn.

De volgende dag kwam het stadsbestuur van Oostende samen : burgemeester Antonius CAREW, schepenen Estavan DE DUENAS, LANSWEERT, BORM, DE VIS, VAN SLYPE en DE BROU, pensionaris L. TIMMERMAN en griffier DE MEULEBEQUE. Na bespreking van het Brugse advies velden zij volgend vonnis : "Thérèse LEFRANC moet ter plaatse ordinaire gebracht worden op een schavot en aldaar gefustigeerd worden ter discretie van schepenen, haar verbannende uit de landen van gehoorzaamheid van Zijne Majesteit van errewaarts over haar leven lang met interdictie van daar binnen niet meer te komen op peine van voorder arbitraire correctie, condemneerende haar voorts in de kosten en misen van justitie. Alexius CAMBRON moet compareren in gebannen vierschaar en moet op beide knieën God en de justitie vergiffenis vragen over zijn misdaad, hem bannende uit de landen van gehoorzaamheid van Zijne Majesteit van errewaarts over de tijd van tien jaar met verbod van terug te komen op peine van fustigatie of andere arbitraire correctie, hem veroordelende in de kosten en misen van justitie".

Wegens indispositie van de baljuw werd de uitvoering van die vonnissen uitgesteld tot maandag 27 april. De scherpreechter van Brugge zou tegen die datum uitgenodigd worden. Die maandag kwamen dezelfde mensen samen om de vierschaar te bannen. Dat kon echter niet gebeuren omdat de baljuw ziek was. Men zou hem vragen tegen volgende dag toch aanwezig te zijn. Het schavot zou dan opgericht worden.

Op 28 april 1687 werd de vierschaar gebannen. De baljuw kon niet komen maar hij had volmacht gegeven aan Albert DE MAIRE, luitenant-baljuw. Hij was het dan ook die officieel de vierschaar bande, dat wil zeggen burgemeester en schepenen als rechters deed optreden en hen ook uitvoerende macht gaf.

Alexius CAMBRON verscheen voor zijn rechters en hij voldeed aan de inhoud van de sententie. Het vonnis tegen Thérèse LEFRANC werd door de officier-crimineel (dus de scherpreechter) uitgevoerd. Jacques LE PLA was niet veroordeeld geworden en werd in vrijheid gesteld.

Wat er verder met Alexius en Thérèse gebeurde is mij niet bekend. Het zullen wel twee sukkelaars geweest zijn voor de rest van hun leven. De Oostendse schepenen hebben de moord op een kind niet kunnen bewijzen en wij kunnen dat, drie honderd jaar later, ook niet. Wij kunnen echter wel veronderstellen dat die moord gebeurd is want dat verhaaltje over de vrouw die het kind opnam in haar voorschoot en samen met het kind in de zee versmoorde kunnen wij niet aannemen.

#### Bron

Brugge, Rijksarchief, fonds Brugse Vrije nr. 17164, blz. 90 tot 140.

---

#### WAS OOSTENDE ZO REVOLUTIONAIR IN 1789 ?

Inderdaad, zoals Jan DREESEN het opmerkte (De Plate 88/94) en Ivan VAN HYFTE bevestigde (De Plate 89/172), is er bitter weinig te vinden over het "Oostenrijks-patriottisch" gebeuren te Oostende.

Jacobus BOWENS zet er een punt achter op 12 februari 1787 en het volgende relaas over de Oostendse geschiedenis vangt aan in 1795 (handgeschreven dagboek in het Fonds OSTENDIANA van onze stadsbibliotheek). Twee auteurs die iets meer over Oostende hebben neergepend (R. LANOYE : L'Épopée Ostendaise / Karel JONCKHERE : Oostende verteld) weten er toch al meer over te vertellen.

De bron die Ivan VAN HYFTE aan het licht bracht (André VAN ISEGHEM, bourgmestre et maire d'Ostende) doet er nog een belangrijke schep bij, maar laat VAN HYFTE evenwel niet toe om meer te vertellen over "spanningen in de stad" tijdens deze bezettingsperiode vol afwisseling.

Dat er te Oostende geen politieke spanningen zouden geweest zijn is niet helemaal waar. Enkele maanden geleden bezorgde W. DEBROCK mij de fotocopies van vier gedrukte liederen die door een Oostende-naar gemaakt werden en waarin de spot gedreven wordt met de "Pruymen", spotnaam voor de voorvechters voor een onafhankelijke staat en waar heel wat lokale details uit de doeken worden gedaan.

Het is niet gemakkelijk om uit te vissen op wie en op wat er gezinspeeld werd, onder meer omdat er in één van die liederen een verwarrend jaartal (1799) wordt aangegeven waarin de feiten zouden gebeurd zijn die bezongen worden. Het onderzoek omtrent deze periode verloopt traag omdat, bij gebrek aan voldoende gegevens over Oostende, gelijklopende bronnen moeten geraadpleegd en zoveel mogelijk naar onze "Petite Histoire" geëxcerpeerd worden.

Over deze "Petite Histoire" wil ik het later in een meer uitgebreide en verantwoorde bijdrage hebben.

Jef KLAUSING

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914

door Ann CASIER

Het is onmogelijk alle solisten te bespreken : de kwantiteit van het aantal solisten dat in het Kursaal kwam optreden was immens. Verheugend is dat de kwaliteit in vele gevallen hoogstaand was, tenminste als men de perskritieken en de referenties van de zangers en zangeressen mag geloven. Eerste prijzen en bindingen met theaters en operahuizen waren legio. Slechts zelden verschenen er echt afbrekende besprekingen. Ondanks hun diploma's en referenties waren het natuurlijk niet steeds namen die in de annalen van de muziekgeschiedenis bewaard gebleven zijn. Een saaie opsomming is dan ook nutteloos.

Hier worden dus enkel de voornaamste genoemd. Hierna volgt een lijst van hen, die vóór 1914 naar het Kursaal kwamen, met na hun naam de jaartallen waarin ze daar optraden. Deze alfabetische opsomming wil een overzichtelijk idee van de pleiade voorname kunstenaars geven, te gast in het Kursaal.

Albers, Henri	1904, 1905	Loevensohn, Marix	1904
Amato, Pasquale	1909, 1910	Lijs, Edith de	1910
Barrientos, Maria	1912	Massenet, Jules	1883
Becker, Hyo	1901	Mathieu, Emile	1896
Benoit, Peter	1894	Mestdagh, Karel	1892
Beumer, Dinah	1880, 1883 1892	Moszkowski, Moritz	1880
		Musin, Ovide	1871-1879
Blockx, Jan	1893		1883, 1902
Bonci, Alexandre	1907	Noté, Jean	1898-1914
Borghese, Viglione	1913	Paoli, Antonio	1909
Busoni, Ferruccio	1904	Patti, Adelina	1865
Capet, Lucien	1912	Patti, Carlotta	1875
Caruso, Enrico	1905, 1906 1909, 1910	Perier, Emile	1878-1897
		Playfair, Elsie	1909
Casals, Pablo	1906	Popper, David	1902
Chaminade, Cecile	1898	Pugno, Raoul	1901, 1902
Claessens, Helene	1897		1905
Cortot, Alfred	1909, 1914	Rinskopf, Léon	1891-1914
Davidoff, Karl	1908	Ritter, Theodore	1875
Deru, Edouard	1897-1907	Rosenthal, Moritz	1903
Dupuis, Sylvain	1895	Saint-Saens, Camille	1906
Dijck, Ernst van	1895, 1905	Sauer, Emile	1903
Eisenberger, Severin	1912	Singelée, Jean-Bapt.	1867-1874
Elgar, Edward	1908	Steindel, Bruno	1897
Elman, Mischa	1905	Strauss, Richard	1906-1907
Finzi-Magrini, G.	1910, 1913	Tamagno, Francesco	1904
Godard, Benjamin	1882	Thibaud, Jacques	1903
Godowsky, Leopold	1904	Thomé, Francis	1885
Gounod, Charles	1880	Thomson, César	1899
Græef, Arthur de	1893-1903	Vieuxtemps, Henri	1867, 1873
Hambourg, Mark	1904	Vilain, Léandre	1891-1914
Hempel, Frieda	1907, 1909	Widor, Charles-Marie	1886, 1895
Hidalgo, Elvira de	1909	Wiegand, Auguste	1888
Hollmann, Joseph	1878, 1880	Wieniawzki, Henri en Joseph	1867-1892
Hubay, Jenö	1895, 1912 1913	Ysaye, Eugène	1874-1878
Isalberto, Silvano	1908		1903, 1904

Jacobs, Edouard	1874, 1882	Zenatello, Giovanni	1909
	1905-1914		
Kubelik, Jan	1905		
Kuferath, Elise	1894		
Lapon, Edmond			

#### Periode 1852-1879

In deze beginperiode was het Kursaal nog geen lokaas voor belangrijke musici. Indien deze naar de Belgische kust kwamen en de "Koningin van de Badsteden" aandeden, belandden ze veeleer in het Casino dan in het Kursaal. Adelina PATTI, Theodore RITTER, de broers WIENIAWSKY en nog vele anderen waren daar te gast.

Het eerste groot vokaal en instrumentaal concert met vooraanstaande gastmusici was op 24 augustus 1878. Het Kursaalorkest kreeg de medewerking van zangeres DERIVIS, prima donna aan theaters van Brussel en Parijs. Ze zong GOUNOD, MEYERBEER en BIZET. HOLMANN, cellist van de Nederlandse koning en de Kursaalviolist YSAYE verleenden ook hun medewerking (1). Toch had dit concert succes, want hetzelfde seizoen kwamen nog verschillende solisten op het podium. Op 31 augustus vertolke pianiste WIENECOWSKA : RUBINSTEIN en CHOPIN. Vooral deze laatste werd op een prachtige manier gebracht (2). Op 2 september waren zelfs vijf musici samen uitgenodigd. De eerste-rangs-virtuozen WIENECOWSKA en HOLMANN traden zelfs verschillende malen op. Op het avondconcert van 15 september 1878 waren de gasten in het Kursaal de zingende zusjes Carlotta en Antonietta BADIA, de Luikse pianiste Zoé TILKIN (leerlinge te Parijs van Alfred JAËLL) en TROMBETTA, altviolist van het Kursaal. Het werd een lovenswaardig concert, waarin zowel de solisten als het orkest hoogstaande muziek brachten : LISZT, MOZART, MENDELSSOHN, SCHUMANN, WAGNER en anderen (3).

Het volgend jaar kwamen er opnieuw niet zoveel gastsolisten naar het Kursaal : de briljant en stijlvol spelende pianist PERU, de mondaine zanger "Kam-Hill" of Camille PERIER (zoon van de dirigent en "diseur de chansonnettes") als voornaamsten (4).

#### Periode 1880-1881

##### GOUNOD

De lyrische componist Charles GOUNOD (1818-1893), een goede vriend van Kursaaldirigent Emile PERIER, kwam in augustus 1880 naar Oostende (5). Zijn optreden was sinds de opening van het Kursaal de eerste belangrijke en volk-trekkende gebeurtenis.

GOUNODS concert kaderde in een reeks optredens van de meester in andere Belgische steden, onder meer te Antwerpen. Het was tegen deze Gounod-feesten dat Albrecht RODENBACH van leer trok (6).

De Franse componist was toen 62 jaar en geliefd en geëerd bij de grote massa met zijn sentimentvolle opera's, liederen en andere werken in kleurrijke orkestratie.

Dit was het programma van het avondconcert op vrijdag 13 augustus 1880 (7) :

Oberon-ouverture	C.M. VAN WEBER	(o.l.v. Perier)
Marche de la reine de Saba	Ch. GOUNOD	(o.l.v. Gounod)
Calme	id.	(o.l.v. Perier)
Grande fantaisie sur Faust	id.	(o.l.v. Perier)
(Kermesse, Aveux de Siebel, Choeur des soldats, Scène du jardin		

Entracte de la Colombe	Ch. GOUNOD (2 x)	(o.l.v. Gounod)
Marche funébre d'une marionette	id. (2 x)	(o.l.v. Gounod)
Entracte de Philémon et Baucis	id.	(o.l.v. Gounod)
Grande marche triomphale 1830-1880	E. PERIER	(o.l.v. Perier)

Het enthousiasme was alom, behalve bij de katholiekegezinde krant La Feuille d'Ostende, die nooit een goed woord voor het Kursaal over had en ook deze maal venijnige kritiek spuide (8). Was dit misschien omdat het geliefde "Ave Maria" niet op het programma stond ?

L'Echo d'Ostende drukte wel een lovend artikel af over deze onvergetelijke avond (9).

"Dès 7 heures la vaste rotonde était garnie de la base jusqu'aux balcons. Les dames étaient pavoisées et avaient arboré leurs plus jolies toilettes.

L'orchestre, M. Emile Perier en tête, est au poste. M. Gounod prend place à droite de l'estrade, mêlé dans la foule. La fête commence. En tête du programme était placée l'ouverture d'Oberon, un des morceaux les plus admirés du répertoire de Weber : portique grandiose par lequel on pénétra au coeur de l'oeuvre de Gounod.

Immédiatement après, le maître paraît, conduit par M. Emile Perier. Son apparition au pupitre est saluée par un tonnerre d'applaudissements, les musiciens frappent leurs instruments de leurs archets et semblent battre aux champs pour saluer le grand général qui va les conduire au triomphe. Gounod dirige lui-même l'exécution de sa marche de la Reine de Saba, et l'auditoire, vivement impressionné, l'acclame quand il descend de l'estrade.

A son tour, M. Emile Perier conduit l'exécution du Calme... Après le Calme, la grande fantaisie de Faust. Mais Gounod repa-

rait au pupitre, accompagné d'applaudissements frénétiques. Gounod de son geste large et magistral dicte sa pensée; l'orchestre attentif ne vit plus que de l'âme du maître; c'est son souffle seul qui incline les archets des instrumentistes. Ils détaillent avec un fini parfait les nuances les plus délicates et avec un ensemble merveilleux la grâce printanière de ce petit poème de l'Entr'acte de la Colombe et la Marche funébre d'une marionette, si expressive, si caractéristique qu'on semble assister au convoi.

L'enthousiasme du public fut indescriptibles; les applaudissements, les trépignements frénétiques éclatèrent de toutes parts, les deux morceaux furent bissés par acclamation.

Après la symphonie fantastique de l'entr'acte de Philémon et Baucis, toute la salle est debout, découverte, dans l'enthousiasme; M. Perier, au pied de l'estrade, embrasse l'illustre chef, ne pouvant trouver d'autres termes pour manifester sa joie et sa reconnaissance, pendant que toute la foule, qui comptait des représentants du monde entier, poussait des acclamations formidables en l'honneur du génie, qui appartient à la France, c'est vrai, mais que l'humanité entière revendique."

Nadien trok GOUNOD naar Nieuwpoort waar hij bij de heer MOLS-BRIALMONT logeerde. Hij werkte er aan de partituur van zijn nieuwe opera "Le tribut de Zamora", waarvan de creatie op 1 april 1881 in de Opera van Parijs flopte. In juli 1885 verbleef

GOUNOD nog eens te Nieuwpoort en bezocht te Middelkerke het pas geopende "Hospice Roger de Grimberghe" (10). Daar hij goede vrienden had te Nieuwpoort ging hij daar vaak met vakantie en was praktisch ieder jaar, rond eind mei - begin juni, een trouw bezoeker van Oostende (11).

#### MOSZKOWSKI

Op 19 augustus 1880 bracht de componist-virtuoos Moritz MOSZKOWSKI (1854-1925) er samen met Kursaalpianist L. COENEN zijn "Concert-studie" voor 2 piano's en een vierhandige fantasie op "Aus allen Herren Ländern". Ook composities van BACH, BEETHOVEN, SCHUMANN, WAGNER en CHOPIN stonden op het programma (12).

#### GODARD

De Franse componist Benjamin GODARD (1849-1895) liet toeristen en Oostendenaars op 9 augustus 1882 kennis maken met zijn nog onuitgegeven werken. Hij had de grote prijs van Parijs in de wacht gesleept met "Le Tasse", een compositie met een nieuw geluid, fijn ritme en zowel innige als energieke passages.

De opkomst voor hem was dan ook zeer groot : 6.000 mensen hadden zich in de rotonde verzameld. Het orkest had slechts twee dagen tijd gekregen om het volledige Godard-programma in te studeren (13) :

1. Symphonie-ballet (Ouverture, Première danseuse, Pantomime sentimentale, Danse d'almées, Valse finale)
2. a. Ouverture dramatique  
b. Nuit d'été  
c. Gavotte
3. a. Sur le montagne  
b. Brésilienne  
c. Kermesse

Vooraf het krachtige en ritmische "Kermesse" werd daarna nog vaak opgevoerd. PERIER propageerde jonge Franse componisten.

(vervolgt)

- 
- (1) E.O., 25.08.1878.
  - (2) E.O., 05.09.1878.
  - (3) E.O., 17.09.1878.
  - (4) E.O., 26.07.1878 en 16.08.1878.
  - (5) E.O., 10.08.1880.
  - (6) A. RODENBACH, De heer Gounod in België, in herdenkingsboek.
  - (7) S.O., 14.08.1880
  - (8) S.O., 22.08.1880.
  - (9) E.O., 14.08.1880.
  - (10) N. HOSTYN, Oostendse muziekgeschiedenis II : Charles Gounod te Oostende anno 1880, in De Plate, jg. 10, 1981, p. 65.
  - (11) S.O., 22.07.1891.
  - (12) S.O., 20.08.1880.
  - (13) E.O., 09 en 11.08.1882.



door Norbert HOSTYN

Algemeen Besluit

Jan DE CLERCK werd geboren in 1881 en overleed in 1962. Zijn leven omspannt een periode van 80 jaar waarvan hij er zo'n 60 als een creatief en alert kunstenaar doorleefde. Op artistiek gebied nu, was deze lange periode boeiender dan alles voorheen, zowel internationaal als in een specifieke Belgische optiek. Met tal van eigentijdse kunststromingen had Jan DE CLERCK affiniteiten, met vele andere had hij niet de minste voeling, al kende hij ze wel, via tentoonstellingen en kunsttijdschriften.

1881 maakt Jan DE CLERCK, een kunstenaar van de generatie van Gustaaf DE SMET (1877), Isidore OPSOMER (1879), Léon SPILLIAERT (1881), Albert SERVAES (1883), Jean BRUSSELMANS (1884), Constant PERMEKE (1886), Achiel VAN SASSENBROUCK (1886), Albert SAVERIJS (1886). Zij allen begonnen hun kunstenaarscarrière ongeveer gelijktijdig. In de tijd gezien komt de activiteit van Jan DE CLERCK volledig overeen met die der grote Vlaamse expressionisten.

Maar toch is het impressionisme en het post-impressionisme dat Jan DE CLERCK het meest beïnvloed heeft : in de late jaren 1890, de jaren van zijn vorming, de jaren ook waarin onze kunstenaar het meest openstond voor diverse invloeden. In ons land had je toen vooral de late uitlopers van romantiek en realisme, het marginale symbolisme maar vooral de vele vertegenwoordigers van impressionistische en post-impressionistische stijlstromingen : Frans COURTENS, Rodolphe en Juliette WYTSMAN, Emile CLAUS, Guillaume VAN STRYDONCK, Adrien HEYMANS... om de Oostendenaars James ENSOR en Willy FINCH niet te vergeten.

Zowel stylistisch gezien als in tijd hoorde de jonge Jan DE CLERCK thuis bij dit post-impressionisme. De Jan DE CLERCK van voor 1920 experimenteerde daarbij graag met zijn typische "verticale streepjestechniek", zo subliem toegepast in enkele stadslandschappen, marines en vooral in zijn "Wenende vissersvrouw" uit 1918. Ook in houtskool bekwam hij daarmee prachtige effecten.

Jan DE CLERCK wordt dus het meest vereenzelvigd met zijn werken opgebouwd uit tal van verticale verfstreepjes in olie, pastel, houtskool of een mengtechniek die hij "aquapastel" heette. Enkele van zijn beste werken, zoals de beroemde "Vissersweduwe" uit het Museum voor Schone Kunsten van Oostende zijn in deze in wezen post-impressionistische techniek uitgevoerd. Het lijkt alsof we de voorstelling doorheen een soort sluier, een gordijn bekijken. Deze techniek, een variante op het pointillisme is niet exclusief Jan DE CLERCK : we vinden het in bepaalde werken van Paul GAUGUIN (1848-1903) terug ("Conversatie in weiden. Pont-Aven"/1888/Brussel, K.M.S.K.).

We vonden overeenkomsten met Armand SEGUIN (1869-1904), van wie we "La Vague" zagen in het museum te Rouen, overeenkomsten met Henri MARTIN (1860-1943) en diens "Jeune Bretonne au bord de la mer" uit het Museum te Lille, of nog met Henri LE SIDANER (1862-1939) en het schilderij "Nemours" uit de National Gallery of Scotland - Richmond-Trail Collection.

Onafhankelijk van elkaar kwamen deze artisten op een bepaald moment tot een erg gelijkende stijl.

Op zoek naar picturale uitdrukkingsmiddelen hield Jan DE CLERCK het niet bij de betreden paden. Hij was van oordeel dat de geëikte technieken soms tekort schoten in hun expressiemogelijkheden. Wars van alle routine en academisme zocht Jan DE CLERCK naar nieuwe procédés : de combinatie pastel-aquarel die hij "aquapastel" noemde, zijn experimenten met ongebruikelijke dragers zoals fluweel, bruin karton, enz.

Ook stylistisch schuwde hij het experiment niet. Met een opmerkelijk abstraherend werk als "De handwreef" uit 1904, met werken waarin hij een heel speciale vormtaal gebruikte : "De Vissersvrouw", "De zee ingestoken" of nog "Portret van Oscar De Clerck" uit 1915 volledig uit regelmatige kleurvakjes opgebouwd. Een verbluffend technisch werk.

Voegen we hierbij nog het uit 1908 gedateerde schilderij "De storm trekt weg, zijn prooi nalatend", waarin alles ten dienste van de expressie staat.

Als Oostendenaar had hij oog voor het vele moois dat zijn stad hem te bieden had : de parken en het strand gekleurd door de diverse seizoenen, de dijk, de zee....

Het uitgestrekte Maria-Hendrikapark en het Leopoldpark behoorden tot zijn geliefde plekjes waar hij graag terug kwam om te schetsen. En toen voor Koning Auto een groot stuk van het Leopoldpark werd geofferd in de vijftiger jaren, vertolkte hij zijn smart daaromtrent in een werkje "Bomen moeten weg !".

Bomen en groen werden bij hem opgelost tot een kleurenspeel, steeds anders naargelang het seizoen. Het zijn werken van een man die de pracht van de natuur intens wist te waarderen en die schoonheid telkens opnieuw voor zichzelf en voor de anderen wou vastleggen.

Ook het zomerse strandleven en de Zeedijk vormden meermaals het motief van een aquarel of schilderij.

En dan Oostende als havenstad : dokken, pakhuizen, werven, aanlegkaaien, kranen.... Een wereldje op zich, vol pittoreske elementen. Ook daar vond Jan DE CLERCK zijn hele leven lang inspiratie.

Bij dit alles ging het Jan DE CLERCK niet om mooie plaatsjesmakerij. Hij poogde de essentie van hetgeen hij zag en hem omwille van de schoonheid erg aansprak, vastleggen, meedelen.

Maar bovenal hield Jan DE CLERCK van de zee, de haven, het vissersvolk. De zee met haar steeds veranderend uitzicht boeide hem ten zeerste. Duizenden uren moet hij haar beweging, haar kleur- en lichteffecten bestudeerd hebben. In honderden schilderijtjes, in pastels en in vluchtige schetsen legde hij haar vast. Steeds anders, nu eens vredig, dan eens dreigend; de zee als vriend of als vijand. Grijs onder een regenhemel of gekleurd door het lichtspel van een ondergaande zon.

Ook in zijn enkele etsen vertolkt hij zijn voorkeuren. Thematisch sluiten ze dan ook nauw bij zijn schilderwerken aan.

Het kleurige vissersvolkje leerde Jan DE CLERCK beter kennen via zijn onbaatzuchtige inzet in "Kunst Genegen". In vele werken die hij als "folklore" omschreef poogde hij op een veralgemeende wijze weer te geven hoe hij de Oostendse volkmens zag. Geen pittoreske visserskoppen of sentimentele vissersvrouwjes die op het strand de komst van hun man staan af te wachten. Geen valse romantiek.

In een stijl die hij passend achtte voor het onderwerp, creëerde Jan DE CLERCK enkele typen, syntheses van evenveel karakters uit de wereld der vissers. "De verleider", "Oude vismijn", "De grote zus", "Zootje vis", "De betwiste zaak" en vele andere nog.

Om deze thema's uit te beelden opteerde hij voor een totaal andere stijl, volks en naïef, met expressieve, directe kleuren en met sterk uitgesproken omtreklijnen. Ook de meest bretoense schilderijen sluiten bij die schilderstijl aan.

---

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (12)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Ronny BERGS

Romain VAN DEN BERGHE werd te Oostende geboren op 17 juli 1934. Werd in 1954 ontdekt door Jo DEENSEN. Zong te samen met Hugo DALED, Freddy's Dansorkest en trad in een van de eerste Oostendse Revue's op in de jaren vijftig. In 1956-57 trad hij om de veertien dagen op voor Radio Antwerpen met het Tipica-orkest van Roger SNOECK. Hij zong bij gelegenheid ook in 't Witte Paard te Oostende.

Bron : Het Kustblad; 5-12-1956 en Hugo DALED.

1° Geen meisje in de wereld; 't Verlangen, van J. Deensen en F. Feys.

R. Bergs, zang; orkest o.l.v. M. Mirror.  
Olympia 589625; 1 plaat; 78 t.

2° Kun je niet meer van me houden ? ; Tchieperdechiep, van J. Deensen en F. Feys.

R. Bergs, zang; orkest o.l.v. M. Mirror.  
Olympia 589525; 1 plaat; 78 t.

3° 't Staat in de Zeewacht; 'k Zou willen weten wat dat je peist.

R. Bergs, zang; met orkest.  
Century Wireless Oostende; 1 plaat; 78 t.

4° Zodra ik je zie; Op het kermisplein, van L. Dax, Hermany, De Marco.

R. Bergs, zang; orkest o.l.v. T. Vess.  
Olympia 594625; 1 plaat; 78 t.

Nancy BOYD

Zie ook : La Dolce vita en Kathy & Nancy.

Zij ging in 1984 naar Nederland en kwam daar in contact met de bekende Griekse zanger Demis Roussos.

- 1° Let's hang on : Let's hang on; I wouldn't blame you; Blame it on the bossa nova; She'll never love you; My love; Summer-wine (met D. Roussos); It's in his kiss; I've told every little star; Maybe I know; You don't know; Sweet talking guy; A lover's concerto.  
Nancy Boyd, zang; met orkest; Kathy and Nancy, e.a., backing vocals.  
BR music BRLP 96; 1LP (uitgave 1987).

Paul BRUNA (Middelkerke)

- 1° Middelkerke, gezongen en instrumentale versie van Bruna-Dewulf.  
Paul Bruna, tekst, zang; met begeleiding.  
Opgenomen in Le Beach Studio B. Dewulf.  
Excess ER 1001; 1 single (uitgave 1987).

THE BUNCH (Bredene)

Bredense band ontstond in 1969 uit The Swallows. Bestond uit : Ray BOSSAER, gitaar; Johnny COOL en Ronny COOL, gitaar; Vic LAUREN (= Laurentius), voorzanger; Willy GEEROLF, drums.

Bron : Laurent VAN ACKER.

- 1° Sneaky woman; Mister Roadie, tekst en muziek van Ray Bossaer.  
The Bunch, zang en instrumentaal.  
Gamma R.W. 1027; Belgaphone B 1011; single (uitgave 1970).
- 2° She went away (Badman); Chaine souls, tekst en muziek van Ray Bossaer.  
The Bunch, zang en instrumentaal.  
Gamma R.W. 1011; 1 single (uitgave 1972).
- 3° Bye bye rock and roll queen; Mad man, tekst en muziek van Ray Bossaer.  
The Bunch, zang en instrumentaal.  
Echo-Records 001; 1 single.

CHIWAWA

Willy CLÉMENT, leider, komponist, tekstschrijver en gitarist van de popgroep Chiwawa, stichter van Ditch, later Stat-X. Bezieler van ex-Phantom Limb. Wint met "Soweto" het tweede popkompositiefestival "Not the same old song" in De Melkweg in Amsterdam in oktober 1987. De jury moest kiezen uit bijna 900 komposities.

Bron : Documentatie Stadsbibliotheek.

- 1° Soweto; Nothing is changing, tekst en muziek van W. Clément.  
Chiwawa, zang en instrumentaal.  
EMI 1A 006-1271767; 1 single (uitgave 1984).
- 2° La Terrazza : Mumkulembembe; Nothing is changing; Soweto; Forty-five, tekst en muziek van W. Clément en B. Dewulf (voor 1).  
Chiwawa = Gerd Verspecht, zangeres; W. Clément, gitaar; Alan mac Friend, bass; Patt Brackx, drums; Bernard Dewulf, keyboards; The Pearls, percussie & backing vocals.  
EMI 1A 030-1272101; 1LP + teksten (uitgave 1985).

CHRIS

Chris PATTYN werd te Oostende geboren op 6 december 1953. Volgt

aanvankelijk lessen voor accordeon bij Astrid DE LAENDER. Later gaat hij tegelijkertijd naar het Oostends Muziekconservatorium voor notenleer en piano.

Rond zijn 25 jaar vormt hij The Blues, een duo bestaande uit de accordeonist Chris en een drummer. Kort daarop wordt het een trio door toevoeging van een gitarist. De evolutie in het amusementsgenre noopt Chris zijn accordeon te vervangen door een modern orgel, waarbij het tijdens het optreden ook zingt. De laatste jaren treedt hij meestal op als zanger met The Dirty Band. Zijn tweede single werd opgenomen te Bredene t.g.v. een zangwedstrijd, het orkest stond o.l.v. J. JACQUES.

Bron : persoonlijke mededeling.

1° Tango met jou; Dat is karnaval, muziek van A. De Laender en tekst van J. Deensen.

Chris, zang; met Akkordeonorkest Astrid De Laender.  
Baltic 6846; 1 single (uitgave 1974).

#### Connie LINDA

1° Maak je geen zorgen (F. Feys); From the time you say goodbye.

Connie Linda, zang; met orkestbegeleiding.  
Roadrunner 840266; 1 single (uitgave 1984 ?)

2° Kus mij nog even. Het is voorbij.

Connie Linda, zang; met orkestbegeleiding.  
Jump JS 8501; 1 single (uitgave 1985 ?).

#### COVER STORY (Middelkerke)

Middelkerkse popgroep, ontstaan t.g.v. de Middelkerkse bierfeesten van 1986 uit Muziekatelier. De leden zijn : Erwin VERMEIREN, Peter PIERRE, Erik ALLARY, Patrick DE LOOF en Dirk VAN HEESTER die drums speelt.

1° Get back. The lies in your eyes.

Coverstory, zang en instrumentaal.  
Opgenomen in Le Beach Studio Middelkerke.  
Excess ER 1006; 1 single (uitgave 1988).

#### COS

1° Babel : met o.a. Oostend, Oostend.

Cos, zang en instrumentaal.  
Opgenomen in juli en augustus 1978 in SHIVAS te Brussel.  
IBC 4 B 058-23794; 1LP.

2° Belgian Pop sampler : zie Verzamelplaten.

#### Merino COSTA

M. COSTA is een Catalaan geboren aan de Costa Brava. Speelde met zijn orkest enkele jaren in night club La Champagne van het Casino Kursaal te Oostende.

1° Marino Costa & his Tijuana color.

Arcada Records LP 122; 1LP.

2° Merino Costa y sy orquestra.

Decca LPD 198X345; 1LP.

3° Merino Costa y sus tipicos.

Capri CA 65-H; 1LP (uitgave 1972).

4° Merino Costa 2.

Bestseller 4C 048-96720.

Hugo DALED

Geboren te Oostende op 23 mei 1925. Op 7-jarige leeftijd trad hij reeds op bij het Kerlinga Kabaret. Op 18 jaar zong hij met het Orkest van Achille SANDERS in de Casanova, op de hoek van de Hertstraat en de Langestraat, doch enkel voor zijn amusement. Hij trad regelmatig op in Het Witte Paard, op feesten van plaatselijke verenigingen. Was ook zanger en medewerker in de Oostendse Revue in de jaren vijftig. Hij trad eenmaal op voor het N.I.R., wat werd uitgezonden. Nadien, in 1951, had hij zijn enige plaatopname.

Hij schreef ook een 12-tal liederen voor andere zangers. Hij heeft altijd opgetreden onder impuls van zijn vader. In 1959 eindigt zijn zangcarrière en blijft hotelier tot 1968.

Bron : Persoonlijke mededeling.

Ostend Flash 2e jg., 1959, nr. 5, p. 34-35  
Het Kustblad.

1° Oostendse haven; Meisje aan de kade.

Hugo Daled, zang en tekst; met Oostends Residentie Ensemble.  
Olympia 581925, 1 plaat; 78 t.

Roger DANNEELS

1° Roger Danneels : Hitgala in Oostende : R. Danneels speelt  
12 bekende stukken op zijn hammondorgel.  
RCA YBJL 1.472. 1LP (uitgave 1975).

---

OSTENDIANA

door Agnes SWYNGEDAUW

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/3

Penningkunde van Oostende. Oostende : Edwin Liétard, 1984.

Dl 1 : Periode 1900-1909.

Dl 2 : Periode 1910-1919

Dl 3 : Periode 1920-1929

Dl 4 : Periode 1930-1939

Dl 5 : Periode 1940-1949.

HAVERBEKE, E.A. Van - Ostendiana H. 365/4

Mijn rode voorouders en hun familieleden : August Roets, Adolph Van Haverbeke, Leo vanderhaegen, Gustaaf Wallaert, Adolph Huys-hauer. Oostende : E.A. Van Haverbeke, 1988.

HOTELSCHOOL - Ostendiana H. 832/1

Hotelschool Oostende 50 jaar : 1939-1989. Samengesteld door Ph. Vanhaverbeke... et al. ; met woord vooraf door Jacques Struyve; foto's van J.J. Soenen ... et al. Oostende : Stedelijk Technisch Instituut Oostende, 1989.

OOSTENDE - Ostendiana O.309/2

Oostendse service-gids '89-'90 : handelsgids met nuttige adressen. Brugge : Die Keure, 1989.

BOYENS, Piet - Ostendiana C.191/184

Retrospectieve Gust. De Smet : met woord vooraf door Willy van den Bussche. Antwerpen : Mercatorfonds; Oostende : Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, 1989.

VERHAEGHE, Julien - Ostendiana V.376/2

Oostende en randparochies : inventaris van akten. Oostende : V.V.F.-Oostende, 1988.

Dl 1 : De wezerij : 1538-1795. - 1988 met reg.

Dl 2 : De wettelijke passeringen : 1547-1796. - 1989.

LEFEVERE, Silvain - Ostendiana L.364/5

De garnaal; bew. door Maurits Siffer. De Vrienden van het Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke, 1989.

COÖPERATIEVE - Ostendiana C.346/1

De Coöperatieve S.E.O., Oostende : van 1892 tt 1923 = La Coopérative S.E.O., Ostende : de 1892 à 1923. Uitgegeven t.g.v.

het dertigjarig jubelfeest der maatschappij. Auteur : Cl. Leyhausen. O(o)stende : S.E.O., 1923.

HISTOIRE - Ostendiana H.665/5

Histoire re-/marquable et vé-/ritable de ce qui/s'est passé par chacun iour au siè-/ge de la ville d'Ostende, de par/& d'autre iusque à présent. Torhout : Flandria Nostra, 1989.

Fotomech. herdr. van de uitg. : Paris : Jeremie Perier, 1604.

FLEMING, Philippe - Ostendiana F.315/2

Oostende : vermaerde/gheweldighe/lanckduyrighe/ende/bloedighe belegheringhe/bestorminghe ende/stoute aanvallen inde Ja/ren 1601, 1602, 1603 en 1604/waerachtelick beschreven door/Philippe Fleming. Torhout : Flandria Nostra, 1989.

Fotomech. herdr. van de uitg. : 's Gravenhage : Aert Meuris, 1621.

BOVEN, Michel - Ostendiana B.795/5

Le psychisme de la matière : théorie de l'affinité de la pensée et essai de méthaphysique expérimentale. Gent : Communication and Cognition, 1989.

DIT - Ostendiana D.504/1

Dit is West-Vlaanderen : steden, gemeenten, bevolking. Ingel. door Pierre van Outryve d'Ydewalle. Sint-Andries : Flandria, 1959.

HOSTE, Anselm - Ostendiana H.828/5

Pierre Le Doulx en een Brugs Sint-Godelievehandschrift. Anselm Hoste en Jean Luc Meulemeester. Gistel : Vrienden van het Sint-Godelievemuseum, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/308

De Gouden Eeuw in de Lage Landen : 17de-eeuwse schilderkunst in Vlaanderen en Holland. Tentoonstellingscatalogus. Galerie Jan de Maere, 1989.

WEST-VLAANDEREN - Ostendiana W.561.1/1

West-Vlaanderen o.l.v. Antoon Viaene; inl. door Pierre van Outryve d'Ydewalle. Meddens, 1958.

DELYE, Greet, Ostendiana D.317/1

Behoeftenpeiling in de toeristische sector : analyse van het promotiebeleid voor de stad Oostende. Greet Delye, 1989. Eindwerk K.U. Leuven.

SPIILLIAERT, Léon - Ostendiana S.793/14

Léon Spilliaert (1881-1946). Catalogue of an exhibition. London : Entwistle, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/307

Antony en Westende. Fototentoonstelling : catalogus. Samengest. en verantwoording door Marc Constandt; voorw. door Julien Desseyen. Middelkerke : Gemeentebestuur, 1989.

VYNCKE, Willy - Ostendiana V.994.93/3

Accumulation des métaux lourds (cuivre, zinc, chrome et plomb) dans la squelette du flet. Tiré à part de la Revue de l'Agriculture ; vol. 41, n° 4, 1988.

VYNCKE, Willy - Ostendiana V.994.93/2

Akkumulatie van koper, zink, chroom en lood in graten van bot. Overdruk uit : Landbouwtijdschrift; jgr. 41, nr. 4, 1988.

CUVELIER, Thérèse - Ostendiana C.489/1

Godeleine de Wierre, Goedelieve de Flandre. Etaples (France) : 1989.

GOETGHEBEUR, Walter - Ostendiana G.495.5/2

't Hof van Spermalie : en al het goed dat eertijds aan de abdij van Nieuw Jerusalem toebehoorde, liggende en staande in de parochiën van Slijpe, Sint-Pieterskapelle, Schore, Mannekensvere (nu Groot-Middelkerke), Zande e.a.m. : een bijdrage tot plaatselijke geschiedenis in Vlaanderen. Middelkerke : Heemkring Graningate, 1989.

DUTRIEU, Michel - Ostendiana D.945/3

Luc Martinsen : van weerloosheid tot de poëzie van de agressie. Oostende: Michel Dutrieu, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/299

Luc Martinsen : schilderijen, etsen, tekeningen : tekst : W. van den Bussche, N. Hostyn; Franse en Engelse vert. Oostende : Grafisch Bedrijf Lammaing, 1989.

---

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - HET ORGEL IN DE KERK

O.L.V. ONBEVLEKTE ONTVANGENIS (HAZEGRAS)

door Norbert HOSTYN

Eerst een raad. Breng nog vlug een bezoekje aan dit stukje Oostende nu het nog kan. Naar verluidt staat de O.L.V. kerk danig in de weg van onze urbanisatoren, die ze dan ook 't liefst gesloopt willen zien voor.... nieuwe woonwijken. Tenzij de stijgende belangstelling voor de neogotiek het tij doet keren ?

Over de kerk publiceerden we reeds summier in het artikel over de architect, Felix LAUREYS (De Plate 1978/105-106. Maar na zijn rondleiding ter plaatse in onze reeks wandelvoordrachten "Ken uw stad" is vriend J.P. FALISE nog altijd de geschreven neerslag van zijn verhaal schuldig !

Alvast hier de Hazegrasse-orgelstory, gebaseerd op het reeds diverse malen geciteerde boek van FAUCONNIER en ROOSE.

\* \* \*

Auteur instrument : L.B. Hooghuys/Brugge.

Bouwjaar : ca. 1868.

Transformaties :

- Fr. Joris/Ronse; tussen 1900 en 1910.
- firma Delmotte/Doornik; 1956.



## INSTRUMENT

### Dispositie

<u>Pedaal</u>	<u>Gr. Orgel</u>	<u>Reciet</u>
Subbas 16	Gedekt 16	Open fluit 8
Gedekt 16	Monter 8	Wilgenpijp 8
Bas 8	Gamba 8	Zweving 8
Oktaaf 8	Dulciaan 8	Principaal 4
Koraalbas 4	Nachthoorn	Nazaard 2 2/3
Kwint 10 2/3	Prestant 4	Cymbel 3-4 k
Bazuin 16	Dwarsfluit 4	Trompet 8
P + I	Oktaaf 2	Fagot 8
F + II	Terts 1 3/5	Tremulant
P + II 4'	Cornet 4 k	II + II 16'
	Vulwerk 4 k	
	Trompet 8	
	Hoorn 4	
	I + II	
	I + II 16'	
	I + II 4'	

- handbediend : - vaste com. P MF F Tutti/Afst.  
- 2 vrije comb., deelbaar.
- voetbediend : - P + I, P + II, I + II/Tutti.  
- zwelkas Reciet.  
- generaal crescendo.  
- Ped.-Bazuin afsteller.  
- Alg. Vr. Comb. I, Alg. Vr. Comb. II.  
- Gr. Org. Mixt. en Tongw. afsteller.  
- Rec. Mixt. en Tongw. afsteller.

manuaalomvang : C - g'''

pedaalomvang : C - f'

### Pijpwerk

+ front :

- integraal pijpwerk van Hooghuys; bij de 6 grote pijpen in de middentoren zakken de voeten door (niet tegenstaande ze reeds met zink versterkt werden).
- in de grote dubbelvelden : eerste verdieping = sprekend pijpwerk, tweede verdieping = niet-sprekend pijpwerk; pijpwerk deels van Montra 8 en van Prestant 4.

+ binnenpijwerk :

(indien niet anders vermeld, is het pijpwerk van Hooghuys).

### Groot Orgel

Cornet 4 k (ab cis') : aangesloten op een kantsleep vooraan de windlade; op een verhoogde gedeelde bank (volledig origineel);

in origine 5 koren :

- 1) open 8', pijpwerk thans niet meer aanwezig; zelfde mensuur als tweede koor.
- 2) gedekte 8', met hoeden.
- 3) open 4', wijde fluit; in origine met de stemhoorn gestemd, thans beschadigd door inkervingen (o.m. door toonophoging).

- 4) open 2 2/3', wijde fluit.
- 5) open 2', 1 pijpje ontbreekt.

Monter 8 : de grootste in het front, verder 16 + 16 pijpen op de windlade.

(Open plaats) : in origine stond de Bourdon 16 op deze plaats.

Wilgenpijp 8 : ("Salicional"), het grootste oktaaf is nieuw, in zink; verder Hooghuys-pijpwerk, ingekort en van gewone stemrollen voorzien.

Zweving 8 : zelfde kenmerken als Open fluit 8.

Principaal 4 : nieuw, Delmotte.

Nazaard 2 2/3 : pijpwerk van Hooghuys met tamelijk hoog tingehalte; de monden zijn enkel in het corpus ingeritst; de 6 grootste zijn gedekt met een hoed, verder 12 + 12 roergedekten en 19 conische; de 7 kleinste zijn van recentere datum.

Cymbel 3-4 k : nieuw, Delmotte.

Trompet 8 : nieuw.

Fagot 8 : qua constructie een soort Vox Humana; niet origineel maar toch daterend van voor 1956; tamelijk hoog tingehalte; ingeslagen nummering.

#### Pedaal

- in een aparte aanbouw, terzijde geplaatst.

Gedekt 16 : de houten pijpen zijn nieuw.

Bazuin 16 : originele Bombarde van Hooghuys; het groot oktaaf is in hout (de grootste in grenen, de andere in eik); de stevels zijn gemaakt als eiken kistjes, omwille van plaatsbesparing werden de kistjes per drie met elkaar gecombineerd.

De overige registers van het pedaal worden verkregen door transmissie.

#### Windladen

+ Gr. org.

- origineel; gedeelde lade.
- de ventielkas bevindt zich achteraan.
- de sleep-bediening is nog deels origineel, verder thans pneumatisch bediend.
- grenen schokbalg, origineel.

+ Reciet

- in origine een "Positief" (waarschijnlijk zonder zwelkas), dat zich boven het Groot Orgel bevond; thans gelegen achter het Groot Orgel.
- de lade is waarschijnlijk nieuw, of toch tenminste grondig vernieuwd.

+ Pedaal

- nieuw; 2 spelen; terzijde aangebouwd.

#### Tractuur

- in origine mechanisch, thans electro-pneumatisch.
- de tractuur voor het Positief liep in origine achter het front.

### Klaviatuur

- thans een vrijstaande speeltafel, terzijde op het oksaal.
- registertuimelaars.

### Windvoorziening

- originele magazijnbalg, in de voet van de kast.

### ORGELKAST

- opvallend sierlijke neogotische façade, aangebouwd vóór de torennis; het instrument zelf staat in de nis.
- de oude rugwandconstructie is nog aanwezig, maar de nieuwe aanbouwen zijn in grenenhout en hardboard-plaat.

### HUIDIGE TOESTAND

instrument : in verval; gebrekkig van speelaard.

meubel : afgezien van de kleine verminkingen, normaal; vervuild.

onderhoud : geen meer.

Datum van prospectie : oktober 1983.

---

### KONING LEOPOLD I EN DE HANDDRUK

Uit wellevendheid geven mensen bij een ontmoeting elkaar een hand. Dit gebeurt niet altijd maar eerder wanneer er een passende aanleiding toe is.

Zoals de meeste omgangsvormen is ook de handdruk ontstaan bij de middeleeuwse adel. En oorspronkelijk gaven de edelen niet één maar beide handen. Uit voorzichtigheid, uit waakzame behoedzaamheid om het eigen hachje. Ja, het waren toen rare tijden !

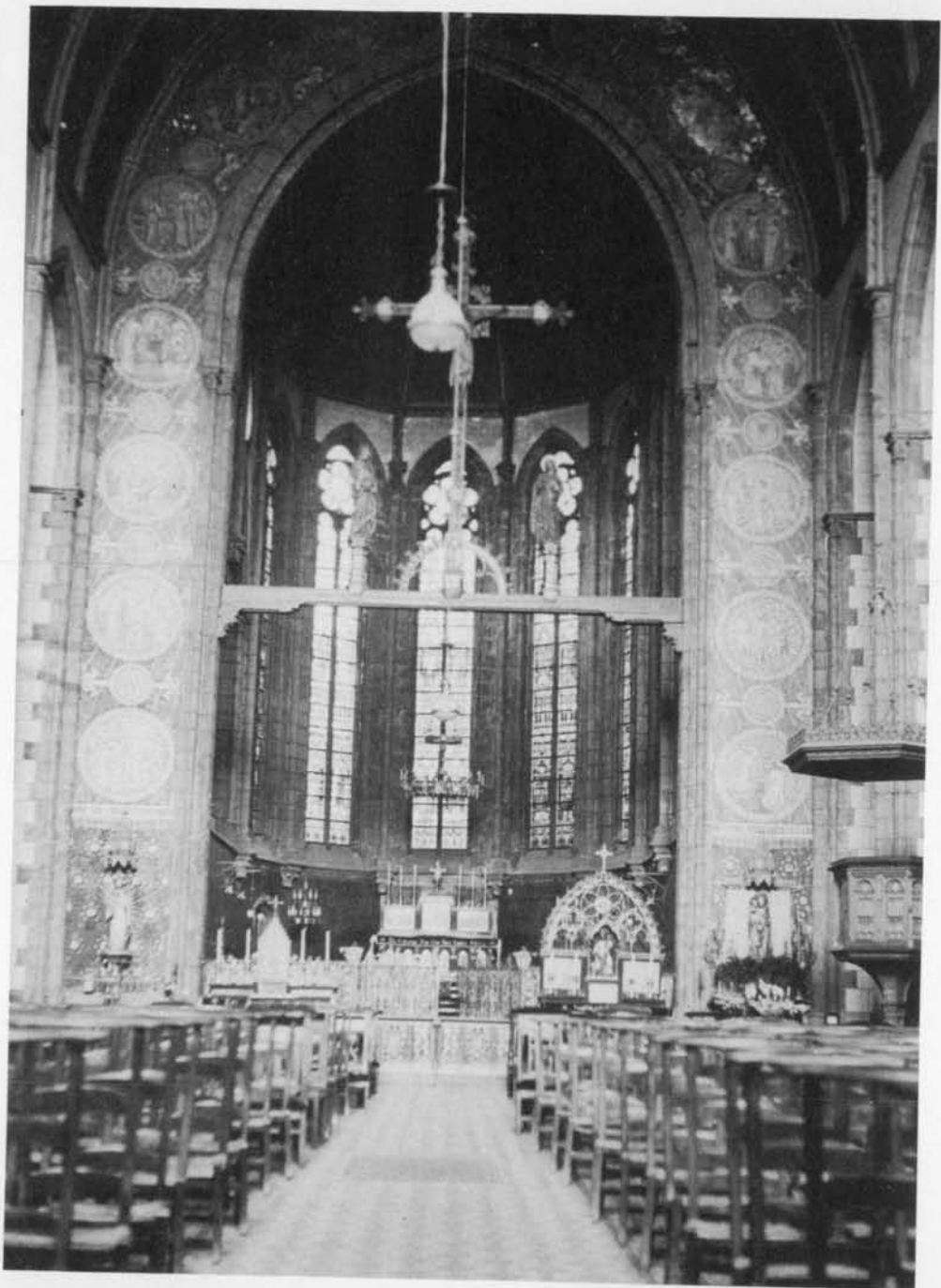
"... Tot in de vroege negentiende eeuw was het nog gebruikelijk een handdruk met beide handen uit te delen. Deze gewoonte werd in 1831 afgeschaft door de eerste koning van het jonge België, Leopold van Saksen-Coburg, bij zijn triomfantelijke aankomst te Oostende. Het jonge staatshoofd schudde met zijn rechterhand de handen der vooraanstaanden, maar stond erop de linkerhand vrij te houden, zodat hij in één moeite vriendelijk kon wuiven naar het gewone volk, dat meer achteraan stond opgesteld.

Deze vernieuwde aanpak van de wellevendheid maakte de dynastie der Saksen-Coburgs meteen razend populair bij alle lagen van de bevolking".

H(ugo) M(atthysen), in kroniek : "Gloednieuw gedachtengoed".

Overgenomen uit het boek "De Groote Magazijnen" (door Edwin Brys e.a). Brussel : BRT, 1988, p. 265-266.

E. SMISSAERT



DE DOMINICANENKERK... VERDWENEN NEO GOTISCHE PRACHT

## HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE BEIAARDEN

Van de hand van de meester-beiaardier Jean-Pierre HAUTEKIET verscheen in 1988 een "Historiek van de Oostendse Beiaarden", eindwerk aan de Kon. Beiaardschool Jef Denijn te Mechelen.

Het berust in het fonds "Ostendiana" van de Stadsbibliotheek onder het nr. H/351/1.

Norbert HOSTYN

---

## DE ZUSTERS VAN DE H. JOZEF EN DE BROEDERS VAN LIEFDE : TWEE GROTE ONDERWIJSCONGREGATIES IN DE 19E EEUW

door Ivan VAN HYFTE

Wie jubileert, zorgt vaak voor een historiek van de jubilaris. En als dit toevallig een school betreft, is het werk een welgekomen aanvulling op de nog te schrijven geschiedenis van het vrije Oostends onderwijs.

Het (voorlopig) laatste in de reeks ("100 jaar Vrije Visserijschool Paster Pype" 1988, R. DECLEER) zette me er toe aan een overzicht van vestigingen en activiteiten te maken van 2 congregaties die met een mateloze inzet Oostende, in de 19e eeuw, een stuk uit het analfabetisme gehaald hebben.

Wie de geest van hun orde vat, begrijpt hun vormings- en ontwikkelingswerk van kinderen uit de arme volksklasse. Typerend hiervoor is volgende anekdote. Toen pastoor-deken SLOSSE in 1840 de Broeders vroeg "om een school special alwaer de treffelijke borgerskinderen kunnen onderwezen zijn in het Vlaamsch, Fransch, Engelsch, Duytsch, in de letterature, historie, géographie, astronomie, mathématiques en bijzonderlijk in den koophandel, alsook in de eerste beginselen van het latin..." (uit "De Broeders van Liefde" deel II p. 117), wilden zij zich beperken tot de volksjeugd en wezen dit voorstel af.

Helemaal in die lijn is de figuur van een PYPE te begrijpen, tegenover zijn "zorgenkinderen". Vissen was immers meer dan met pa de grote vlakte optrekken. Hij werkte dan ook voor zijn visserij-onderwijs samen met Broeder (!) NORBERTUS.

Parallel aan elkaar zijn de betrekkingen tussen de 2 kristelijke onderwijsinstellingen enerzijds en het stadsbestuur anderzijds wat in volle schoolstrijd leidde tot grote moeilijkheden : van gedwongen verhuis tot het verlaten van Oostende.

Toen op 28 mei 1877 de gemeenteraad het contract met de Zusters opzegde, verlieten die gedwongen hun school in de Witte Nonnenstraat. Hun kapel, klassen, refter en hof aldaar, alles werd ingenomen en afgesloten... De Broeders hakten de knoop helemaal door toen de liberale Dr. DE JUMNÉ en de vrijzinnige pers het hen al te lastig maakten : zij verlieten in 1867 een tijd Oostende om in Izegem (nu het St.-Jozefscollege) te openen.

BROEDERS VAN LIEFDE

1837	Kerk- en Ooststraat	"Huis Sint Pieter	<ul style="list-style-type: none"> <li>- vroegere klooster van Zwarte Zusters (sedert 1537)</li> <li>- kosteloze volksschool voor jongens</li> <li>- nu = Albertschool</li> </ul>
1855	Fregatstraat		<ul style="list-style-type: none"> <li>- geopend op verzoek van het Sint-Vincentiusgenootschap</li> <li>- scheepsjongensschool voor de handelsmarine en visserij</li> <li>- kosteloos</li> </ul>
-----			
van 4-11-1877 tot 23-9-1879 : in Izegem			
1879	Stockholm-	"Sint Vincentius-school"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ook genaamd : "d'Hofschole"</li> <li>- 1887 : uitbreiding met uitgang in de Constantinopelstraat (= Ieperstraat)</li> <li>- onder de leerlingen : veel visserskinderen</li> <li>- daarom 1 klas werd vissersklas o.l.v. Br. Norbertus (bleef bestaan tot 1893) waar ALGEMENE VAKKEN werd gegeven</li> </ul>
1888	Wellingtonstraat	"Vakschool voor Visschers"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Paster Pype verwierf er een geschikt gebouw voorbehouden aan PRAKTIJK</li> </ul>
1893	Kleine Kaaistraat	"Sint Andreas Vrije Visschers-school"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- gewone lagere jongensschool met daarin : 2 klassen, uitsluitend voor opleiding van visserskinderen</li> </ul>

ZUSTERS VAN DE H. JOZEF

1838	Witte Nonnenstraat	"Huis van het kind Jesus"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- bewaarschool + lagere school</li> <li>- 1848 = betalende klassen voor de burgerij</li> <li>- kantwerkschool (tot 1864)</li> </ul>
1859	Vrijhavenstraat		<ul style="list-style-type: none"> <li>- in een gebouw dat eigendom was van reder DE BONINGE</li> <li>- niet-betalende school voor volkskinderen</li> </ul>
1863	Kaaistraat	"Huis van het Heilig Hart"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- jongens (tot 9 jaar) + meisjes</li> <li>- ook bewaarschool</li> </ul>
1877	Sebastianstraat	<p>A)"Franse School"</p> <p>B)"Katholieke Kring" = de "Cirkel"</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- was de achterzijde van hun gebouwencomplex in de Witte Nonnenstraat</li> <li>- <u>betalende</u> sectie</li> <li>- nu = de "Familia"</li> <li>- gekocht door pastoor THOMAS</li> <li>- <u>niet betalend</u></li> <li>- was hospitaal tot 1874</li> <li>- nu = "Museum voor Religieuze kunst"</li> </ul>
1893	A. Pieterslaan	"Huis St.-Jan Bergmans"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- de uitbreiding van de stad met een nieuwe parochie St.-Jozef (1889) heeft hier een rol gespeeld</li> </ul>
1895	Fortstraat	"Huis Sinte-Cecilia"	<ul style="list-style-type: none"> <li>- 2 huisjes waar de zusters van het Hazegras les kwamen geven</li> </ul>

## TAFELN TE OOSTENDE IN 1884

Vooraleer de "Société royale des Courses d'Ostende" op 03-04-1889 opgericht werd (1), was er wel een hippodroom, en ook een personenmaatschappij, die de wedrennen inrichtte. Maar paardenrennen zonder weddenschappen was niet denkbaar. Er werd dan ook prompt een "Société pour l'Encouragement des Paris à la Côte" opgericht.

De vergaderingen van deze laatste "Société" gingen met een etentje gepaard. Wat zo een etentje op tafel kon voorleggen wordt aangetoond door de spijskaart van de "assemblée dinatoire" van 25-10-1884. Het heeft geen zin dit menu te bespreken. Elke lezer zal wel likkebaarden bij het bekijken van de reproductie ervan.

In twee gevouwen en staande geplaatst was deze spijskaart tevens de kaart, die de plaats moest aanduiden waar iedere genodigde moest aanzitten. Het hier gereproduceerde menu is dat van Charles DE SORGHER (2).

DE SORGHER was toen 24 jaar oud (3) en was een ambitieuze jonge man. Een jonge man, die dra aangevoeld had, wat of een paardenrenbaan te Oostende in de nabije (en in de verdere) toekomst kon betekenen. Hij sloot dan ook aan bij ridder Fernand de STEURS, die de entoesiaste promotor van de paardenrennen was (4). de STEURS bereiken was toevallig eenvoudig geweest. Ridder de STEURS was immers een liberaal politicus, en DE SORGHER was van huize uit liberaal. Was hij niet de zoon van Jacques DE SORGHER (5), directeur van de Berg van Barmhartigheid, die zeer bedrijvig geweest was - aan liberale kant - tijdens de schoolstrijd die enkele jaren vroeger woedde ? (6).

Charles DE SORGHER had een goed voor gevoel : de renbaan is een element geworden van Oostendes's roem. Ook voor hem was het goed bekeken; Charles DE SORGHER liet in 1911 de officiële functie die hij bekleedde varen en werd "secrétaire général" van de renbaanmaatschappij, - hij bleef dit tot Wereldoorlog I. Daarna werd hij er beheerder van.

J.G. DE BROUWERE

---

(1) Belgisch Staatsblad nr. 819 van 19-04-1889.

(2) Een kwartierstaat van hem verschijnt in Ostendiana VI in 1990. Wie nu al méér wil weten over de eeuwenoude Oostendse familie De Sorgher wordt verwezen naar Les De Sorgher bélandrier à Ostende. La lignée de Jacques, in Le Parchemin, nr. 240 (nov - dec 1985).

(3) Te Oostende geboren 25-07-1860.

(4) Zie diens necrologie in Echo d'Ostende, 07-06-1900.

(5) Oostende, 1811-1886.

(6) Charles zou zijn vader in 1886 als directeur van de "Mont de Piété" opvolgen en er tot 1911 blijven.



Assemblée dînatoire de la Société pour  
l'Encouragement des Paris à la cote

*Ménu.*

Huitres royales  
Potage Tortue  
Turbot Sauce capres  
Filet de bœuf, Béarnaise  
Croquettes

Ris de Veau à la Financière  
Cotelettes de Mouton sauce tomate

Marquise au Kirck  
Grives à la Liégeoise.  
Chapon du Mans.

Homard mayonnaise  
Riz à l'Impératrice  
Croque en bouche  
Fruits & dessert varié



25 Octobre 1884  
M. Charles Desorgher

## LIDGELD 1990

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1990 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 ₣
Steunend lid :	500 ₣
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 ₣

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "t BOSJE" gekozen.

In de mate van het mogelijke zal de kalender meegestuurd worden met het decembernummer van het tijdschrift.

Jean Pierre Falise  
Penningmeester

## SITUERING VAN ENKELE GEBOUWEN EN STRATEN IN 16de EEUWSE OOSTENDE

door J.B. DREESEN

VLIETINCK somt in zijn onovertroffen werk over Oostende (1) een reeks straten, herbergen, winkels en plaatsen in 15de en 16de eeuwse Oostende op, zonder ze te situeren.

Victor FRIS stelt zich, in zijn beschrijving van het VAN DEVENTERplan van Oostende (1562) (2), vragen in verband met de juiste plaats van sommige straten en herbergen.

De Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht uit 1559 (3) geeft ons onder het 38ste Begin een volledige beschrijving van de Stad Oostende. In deze beschrijving komen verschillende benamingen voor van straten en gebouwen, die we tot meerdere informatie van de geïnteresseerden publiceren.

De landmeter die de Ommeloper samenstelde (4) had destijds, voor het gemak van zijn beschrijving, de stad met haar rechtlijnig stratenplan ingedeeld in blokken, die hij TEERLINGEN noemde en waarvan hij, na de beschrijving, de oppervlakte en verschillende eigenaars aangaf, alsook diegenen die er woonden.

Een vergelijking van de door hem genoemde "teerlingen" met de blokken van de Van Deventerkaart van Oostende liet ons toe deze op deze kaart te situeren en te nummeren. Deze nummering reproduceren we op de bijgaande copy van een deel van de Van Deventerkaart, wat ons toelaat sommige straten en gebouwen met meer nauwkeurigheid aan te duiden.

De OMMELOPER van 1559 situeert, ondermeer, de volgende straten en gebouwen :

a. de WESTMEULEN, aan het noordwesteinde van teerling 1.

De Ommeloper vermeldt "... metten noordwesthender jehens de westmeulen...". Van Deventer tekende slechts een molen op de

dijk ten noorden van de stad. Op de kaart van Pourbus komen er drie voor.

b. de WESTSTRATE, tussen teerling 1 en 2, tussen teerling 10 en 11 en tussen teerling 18 en 19.

c. de herberg DE DRIE KONINGEN in teerling 3.

Vlietinck situeert De Drie Koningen, samen met de zoutketen van Cornelis HOOFT en Adriaen VELTERS bij benadering in teerling 1.

d. de MIDDELMEULEN, aan het noordeinde van teerling 4.

De Ommeloper vermeldt "...metten noordhede als boven (d.i. aan de voet van de dijk) jeghens de Middelmeulen..."

e. de OOSTMEULEN, aan het noordoosteinde van teerling 5.

De Ommeloper vermeldt : "...metten noordoosthender jeghens de Oostmeulen..."

f. het SCHUTTERS HOF VAN SINT JORIS, in teerling 5.

De Ommeloper vermeldt : "...ende es den teerling daer SCHOTTERS HOF VAN SINTE JORIS instaat..."

g. het NIEUW STRAETKIN, tussen teerling 6 en 7.

De Ommeloper vermeldt : "...Aen de oostsyde daeraan (d.i. teerling 5) met half de strate aen de westsyde en andt zuudthende, t' halve NIEUWE STRAETKIN aen de oostsyde..." en bij de beschrijving van teerling 7 wordt het aan de westzijde van deze teerling gesitueerd.

h. de OOSTSTAETE, aan de westzijde van teerling 8, tussen teerling 7 en 8.

De Ommeloper vermeldt : "...met helf de OOSTSTRAETE ande westsyde..."

Uit dit en de beschrijving van de Weststraat blijkt dat toentertijd Oost- en Weststraat noord-zuid gericht waren.

i. TNAUW STRAETKIN tussen teerling 15 en 16.

De Ommeloper vermeldt : "...met half TNAUW STRAETKIN aen de oostsyde..." en bij de beschrijving van teerling 16 wordt het aan de westzijde gesitueerd.

j. de herberg DE VIER AYMSKINDEREN, in teerling 22.

De Ommeloper vermeldt : "...ende es de teerling daer DE VIER AYMSKINDEREN staet ende es een herberg.

k. de winkel of ander gebouw DE FRANSCHEN SCHILT, in teerling 27.

De Ommeloper vermeldt : "...ende es den teerling daer DE FRANSCHEN SCHILT uutstict..."

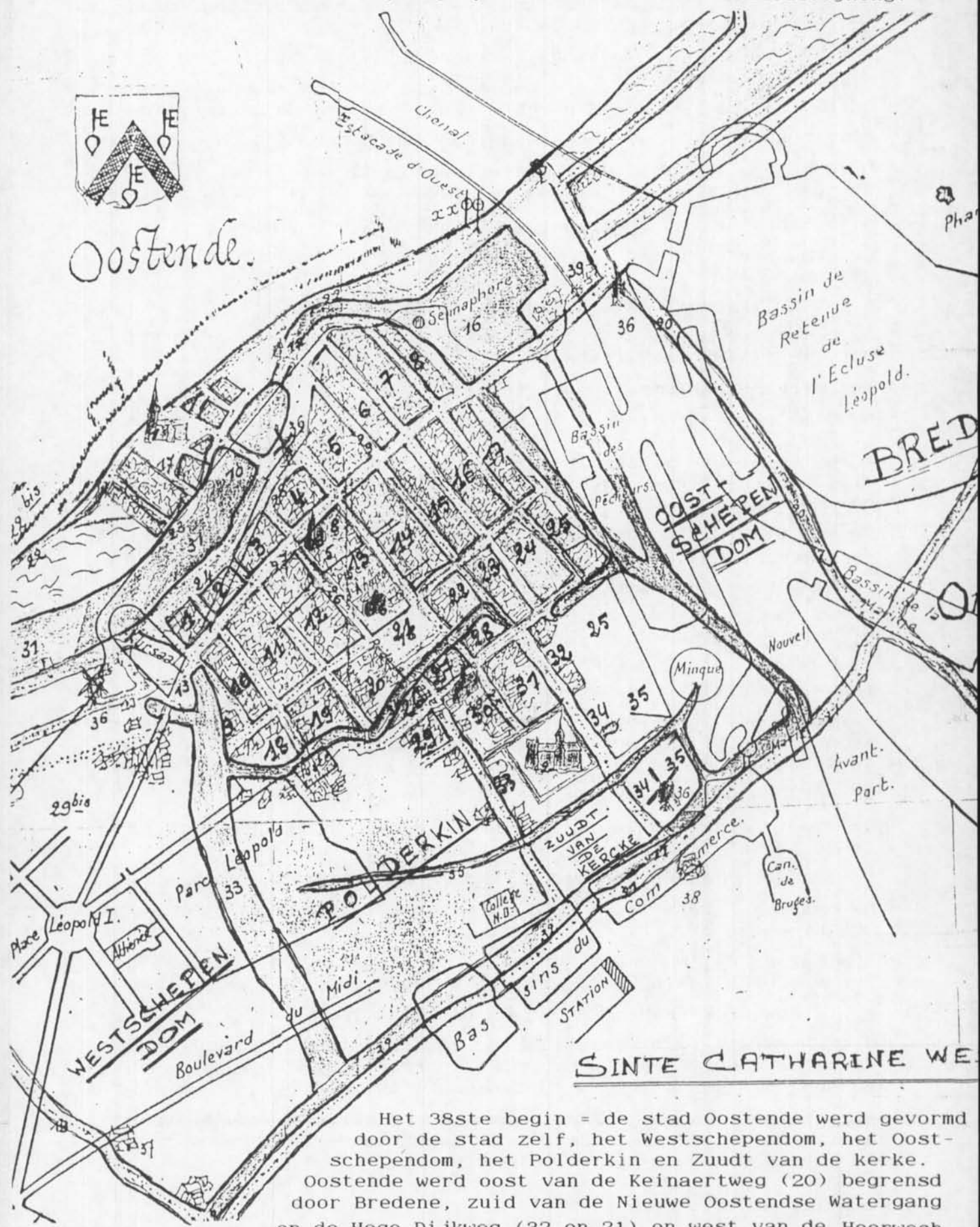
Twee plaatsen die we reeds kenden uit VLIETINCK en FRIS, maar die we ter verduidelijking nog even willen opgeven zijn :

l. het NIEUWE SCHEPENHUIS stond op teerling 13.

m. de KERKSTRAAT (waarschijnlijk de enigste straat in Oostende die sedert de 15de eeuw op dezelfde plaats is blijven liggen) tussen teerling 13 en 14 en tussen 21 en 22.

Uit het bovenstaande blijkt dat nauwkeurig herlezen van bestaand archief details oplevert die door vroegere onderzoekers over het hoofd werden gezien of verwaarloosd werden.

Centraal deel van het VAN DEVENTERplan van Oostende, door F. Fris voorzien van de contouren van een Oostends stadsplan uit het begin van deze eeuw. De cijfers (van 1 tot 36) die voorkomen in de blokken zijn deze besproken in de bijdrage. De andere iets kleinere cijfers zijn deze die V. Fris op zijn plan aanbracht ter verduidelijking.



Het 38ste begin = de stad Oostende werd gevormd door de stad zelf, het Westschependom, het Oostschependom, het Polderkin en Zuudt van de kerke. Oostende werd oost van de Keinaertweg (20) begrensd door Bredene, zuid van de Nieuwe Oostendse Watergang en de Hoge Dijkweg (32 en 21) en west van de Heerwech (19) door Sinte Catharina-West.

- (1) Vlietinck. Het oude Oostende en zijn driejarige belegering. Oostende 1897. Derde hoofdstuk.
  - (2) Victor Fris. Ostende-Oostende. Explication du plan d'Ostende de J. Van Deventer in de ATLAS DES VILLES DU PAYS BAS DE J. VAN DEVENTER van RUELENS Charles. 4 boekdelen.
  - (3) Ommeloper 's Heer Woutermansambacht 1559 onder Watering Blankenberge nr. 517. Rijksarchief Brugge.
  - (4) Marck MEULENBEKER "landtmeter vanden Vryen".
- 

#### VERBETERING

In het artikel van François COOPMAN over de Vergeten Zeestrijders van 1914-1918 (De Plate blz. 89/174) staat dat Milford haven aan de Zuidkust ligt van Groot-Brittannië.

Dit moet natuurlijk zijn aan de Zuid-Westkust.

Geen fout van de auteur, wel van de typist-van-dienst.

J.P.F.

---

#### IN DIT NUMMER

- blz. 202 : Antony en Westende
- blz. 203 : D. VERSTRAETE : Kindermoord in 1686 (2).
- blz. 209 : J. KLAUSING : Was Oostende zó revolutionair in 1789 ?
- blz. 210 : A. CASIER : Oostendse Muziekgeschiedenis : XL.
- blz. 214 : N. HOSTYN : Jan De Clerck, kunstschilder (14).
- blz. 216 : R. LEROY : opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (12).
- blz. 219 : A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.
- blz. 221 : N. HOSTYN : Orgels in groot Oostende - Het orgel in in de kerk van het Hazegras.
- blz. 224 : E. SMISSAERT : Koning Leopold I en de handdruk.
- blz. 225 : N. HOSTYN : Historiek van de Oostendse beiaarden.  
I. VAN HYFTE : De zusters van de H. Jozef en de Broeders van Liefde.
- blz. 228 : J.G. DE BRAUWERE : Tafelen te Oostende in 1884.
- blz. 230 : J.B. DREESEN : Situering van enkele gebouwen en straten in 16e eeuwse Oostende.
- 

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

---



CAFÉ CHEZ FRÈRE

## OPENING HEEMMUSEUM

In tegenstelling met hetgeen verder verschenen is in het tijdschrift is het Heemmuseum open :

- Dagelijks tijdens de herfstvakantie (28 oct tot 5 nov).
- Voor- en namiddag elke zaterdag en zondag.
- Namiddag op alle andere dagen (uitgenomen op dinsdag).

Openingsuren : 10u - 12u  
                  15u - 17u

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.P. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 11 - november 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### NOVEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 30 november 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6

Het onderwerp : HET DAGELIJKS LEVEN VAN DE "OOSTENDENAARS" IN DE FACTORY VAN BANQUIBAZAR IN BENGALLEN (1721-1744)

De spreker : de heer Jan PARMENTIER. Licenciaat Geschiedenis.

Uit de voordrachten die de heer PARMENTIER ons reeds bracht kennen we Banquibazar als de factory van de Oostendse Compagnie in Bengalen. Deze factory bleef, ondanks de opheffing van de Oostendse Compagnie, nog bestaan tot in 1744, zonder wezenlijke steun van de Oostenrijkse overheid.

Waar de heer PARMENTIER ons voorheen onderhield over de financiële en economische aspecten in verband met deze factory, heeft hij het vanavond over de sociale aspecten van het leven van onze stadsgenoten aldaar. Enerzijds licht hij de levensomstandigheden van de bewoners toe en anderzijds de verhoudingen met de inlanders en de andere Europeanen. Dit is eens te meer een fijnstelling op een van de ongekende aspecten van onze maritieme en koloniale geschiedenis.

De heer PARMENTIER kennen we als een uitstekend conferencier die over een uitgebreide en gedegen kennis van onze vroeg-koloniale geschiedenis beschikt.

Dit wordt dus een voordracht die U als rechtgeaard Oostendenaar niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom. Men zegge het voort.

### DECEMBER I - ACTIVITEIT. JAARLIJKS SOUPER EN KLEINKUNSTAVOND

Ons jaarlijks souper gevolgd door de kleinkunstavond gaat door op

vrijdag 8 december 1989 om 19 uur

in de Ridderzaal van het Vossenhol te Stene.



Om 19 uur offreert de Kring, bij monde van zijn voorzitter de heer VAN ISEGHEM, het aperitief. Daarna schuiven we aan voor een typische Oostendse menu

Mosselen met frieten  
Koffie met taart

Indien er leden zijn die niet van mosselen houden, kan de menu aangepast worden tot de even klassieke

Steak met salade en frieten  
Koffie met taart

De keuze tussen mosselen of steak dient aangeduid te worden op de inschrijving.

Omstreeks 21 uur volgt dan het optreden van de gekende Oostendse zangeres

Georgette VAN EYCKEN

die ons een uur lang zal vergasten op een brede waaier van volks- en vissersliederen.

De deelname in de kosten voor de maaltijd en het optreden, in het typisch kader van het Vossenhol, bedraagt 475 ₣ per persoon. De drank is hier uiteraard niet bij inbegrepen.

De inschrijvingen gebeuren door middel van een storting op rekening 000-0507753-55

Jan Dreesen

Rode Kruisstraat 4 - Oostende

met vermelding "Deelname aan souper en kleinkunstavond met X personen" gevolgd door de aanduiding "mosselen" of "steak", en dit vóór vrijdag 1 december 1989.

Wij rekenen op Uw aller aanwezigheid. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

#### VEILING 1990

Op donderdag 25 januari 1990 gaat de jaarlijkse Veiling van De Plate door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

ø ø ø ø

#### LIDGELD 1990

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1990 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 ₣
Steunend lid :	500 ₣
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 ₣

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 24 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "'t BOSJE" gekozen.

door Ann CASIER

Periode 1882-1884

WAELPUT

Hendrik WAELPUT (1845-1885) kwam hetzelfde jaar zijn eigen werken dirigeren. Dat ook hij belangstelling kreeg, blijkt uit de vraag van het publiek om dit concert van de zaterdag naar de zondag te verschuiven, zodat meer mensen vrij waren om te komen luisteren. Het WAELPUT-programma bevatte (1) :

1. Symfonie 3 : geuzenlied
2. Canzonetta
3. Stella : ouverture en droom
4. Memlingcantate : huldemarsch

Deze laatste cantate werd gecomponeerd voor de inwijding van het Memlingstandbeeld te Brugge.

MASSENET

Het MASSENET-festival greep plaats op donderdag 9 augustus 1883 om 13.30 h. Deze muzikale plechtigheid werd 's namiddags voorzien, ten einde de ééndagstoeristen de kans te geven dit buitengewoon concert bij te wonen (2). Jules MASSENET (1842-1912), leerling van Ch. GOUNOD, was toen rond de veertig en had al een aantal mooie successen achter de rug : "Marie-Magdeleine" (1873), "Scènes pittoresques" (1873), "Hérodiade" (1881) en "Scènes napolitaines" (1882). Hij was toen nog niet zo beroemd en moest zijn meesterwerken "Manon" (1884), "Werther" (1892) en "Thaïs" (1894) nog componeren. Dank zij de relaties die hoofddirigent PERIER in Parijs opgedaan had, kon hij Jules MASSENET overhalen om naar het Oostends Kursaal te komen. Hij had het geluk te mogen optreden voor een barstensvolle zaal, bestaande uit een internationaal en heterogeen publiek. Samen met het Kursaalorkest bracht hij hoofdzakelijk eigen werk (3) :

1. Scènes napolitaines (Tarentelles, Procession, Improvisateur, Fête)
2. a. Le dernier sommeil de la vierge  
b. Sevillana
3. Violconcerto (J. Smit) - Max BRUCH
4. Scènes pittoresques : a. Air de ballet  
b. Kermesse bohème
5. a. Prélude d'Hérodiade  
b. Marche héroïque de Szabadie

Na afloop waren publiek en critici enthousiast (4) :

"Il faut avoir vu le compositeur conduire lui-même cette dernière partie de cette première oeuvre, pour se faire une idée de la puissance d'entraînement de l'étonnante virtuosité qu'il communique à son orchestre tout entier. Impossible de rendre mieux les accents vigoureux, le rythme si franc que couronne l'oeuvre. (...)  
Les bravos s'éteignent à peine qu'un silence religieux s'établit immédiatement dans la salle; le compositeur lève son archet, nous voilà aux premières mesures de cet adorable prélude "Hérodiade", qui, comme nous le disons plus haut, a posé la réputation du jeune maître à son apogée."

"Sevillana" werd zo geestdriftig onthaald dat het onmiddellijk opnieuw uitgevoerd werd.

Na het concert schreef MASSENET een brief aan Emile PERIER. Hij dankte voor de medewerking aan het concert en feliciteerde hem voor de excellente prestatie van zijn orkest. Hij had zelden met zo'n gedisciplineerd en correct gezelschap gewerkt. Volgens L'Indépendance was het Kursaalorkest niet, zoals de orkesten van de andere badsteden, zuiver tot genot van het publiek. Sinds enkele jaren was het zeer degelijk en had zijn MASSENET-concert zoals andere Belgische steden (5).

De orkestleden zelf waren ook met een briefje bedacht :

"Messieurs les artistes de l'Orchestre du Kursaal d'Ostende. Messieurs, je ne veux pas vous quitter seulement avec quelques mots de remerciements. Je tiens à rappeler à votre souvenir et à vous écrire combien j'ai été sensible à la belle exécution que je vous dois.

Croyez, chers Messieurs, à mes sentiments dévoués et reconnaissants et recevez encore toutes mes félicitations, dont une grande part revient aussi à votre excellent et digne chef M. Perier."

#### NOTÉ

Jean NOTTÉ, die pas zijn diploma eerste prijs zang aan het conservatorium van Gent op zak had, kreeg de kans te Oostende om oog in oog met een talrijk publiek te staan. Hij zong er "Noël" van A. ADAM. Zijn sterke en mooie stem en zijn goede accentuering vielen daarbij op. In de winter van hetzelfde jaar werd hij door het Munttheater aangeworven (6).

Afkomstig uit Doornik behaalde hij in augustus 1885 zijn virtuositeitsdiploma met onderscheiding. Hij maakte zijn operadebuut als bariton in "Lucia di Lammermoor" van G. DONIZETTI (oktober 1885) (7). Nog hetzelfde jaar trad hij opnieuw in het Kursaal op en ook de volgende jaren was hij een zeer welgekomen gast.

#### RITTER

Théodore RITTER, was een uitstekende pianist, die succes boekte op de eerste "Pas de Loup"-concerten te Parijs, verzorgde op 4 augustus 1884 een auditie samen met het symfonie-orkest :

1. Oberon-ouverture	C.M. VON WEBER
2. Présentations à la cour : menuet Louis XV (1e uitv.)	Th. RITTER
3. Bretagne-idylle (1e uitv.)	Th. RITTER
4. Polonaise héroïque (1e uitv.)	Th. RITTER
5. Invocation (1e uitv.)	Th. RITTER
6. Danse tcherkesse (hervraagd)	Th. RITTER
7. Rapsodie	Fr. LISZT

Théodore RITTER zond bij deze gelegenheid een brief aan PERIER vol lof over zijn orkest, die reeds gecopieerd werd (8).

#### RADOUX

De directeur van het conservatorium van Luik, Jean-Théodore RADOUX, kwam op 8 september 1884 zijn eigen composities dirigeren :

1. Marche nationale belge
2. Élégie
3. Ouverture de l'opéra-comique "La coupe enchantée"

4. Lamento pour violon, violoncelle et orchestre (SMITT, VAN ACKER)
5. Ronde Kabyle
6. Ouverture de l'opéra "André Doria"
7. Grande marche internationale (1869)

Voor het eerst sinds lang was dit een concert met uitsluitend Belgisch werk. RADOUX was een even goed dirigent als componist. Alle bekende personages te Oostende aanwezig, hadden zich naar het concert begeven en hoefden het zich zeker niet te beklagen.

#### TOLENTINO

Dit seizoen werd afgesloten met een optreden van de Italiaanse tenor Alessandro TOLENTINO, die Engeland en Duitsland succesvol doorkruiste. Hij was lid van de koninklijke filharmonische academie van Rome en zong onder meer SCHUBERT, BRAHMS en CAMPANA (10).

#### Periode 1885-1889

##### DUPONT

Auguste DUPONT, professor piano aan het koninklijk conservatorium van Brussel, kwam in het Kursaal een auditie geven met vijf van zijn beste leerlingen : SCHMIDT, VAN EYCKEN, R. UHLMANN, E. DRATZ en MORIAMÉ. CHOPIN was er de meest uitgevoerde componist. Deze uitzonderlijke auditie leerde dat een piano niet diende om op te trommelen, maar dat er fantastische effecten konden uitgehaald worden. Na twee uur ononderbroken pianospel zouden de toehoorders nu wel laten dit instrument te honen. Het buitensporig applaus voor deze vijf jonge meisjes was meer dan verdiend (11).

##### LITOLFF

Henry LITOLFF (1818-1891) bezocht het Kursaal op 12 augustus 1885. "Les templiers" zou de eerstvolgende winter in het Munttheater opgevoerd worden. Te midden van het geschetter van de zegevierende kopers werd hij in het Kursaal onthaald en onder enthousiaste uitroepen van het publiek ging hij zitten om het concert te volgen. Nauwelijks waren de laatste akkoorden van "La terreur" vervlogen, of LITOLFF werd door PERIER naar voor geroepen. Daar nam hij de dirigeerstok over en onder zijn bezielende leiding oversteeg het orkest zichzelf. Ondanks zijn 67 was hij nog energievul en leidde met grote autoriteit en perfect meesterschap één van zijn mooiste producties (welke ?). Deze Engelse componist, die bijna zijn hele leven in België en Frankrijk doorbracht, was een aangename verrassing in een minder spectaculair seizoen (12).

##### STRAUSS

De laatste attractie was op 30 augustus 1885 en gebeurde onvoorbereid en onverwacht : Johann STRAUSS jr. (1825-1899), leidde zelf zijn "An der schönen blauen Donau" (13).

##### WIDOR

Het hoogtepunt van het seizoen 1886 was een concert op 10 augustus onder leiding van de nog jonge Charles-Marie WIDOR (1844-1937). Deze componist-dirigent, beroemd om zijn "Korigane", trok een volle zaal. Deze verfijnde suite vormde de hoofdbrok van het programma. Het publiek toonde zich een goed rechter en liet de goed-gelukke nummers overdoen. Twee van zijn liederen "La chanson de mer" en "La nuit des étoiles" werden gebracht door zangeres SIMONNET met

WIDOR aan de vleugel (14). De organist van de St.-Sulpice te Parijs had de Kursaalabonnees een aangename avond bezorgd.

#### MOSZKOWSKI

De eerste orkestsuite van Moritz MOSZKOWSKI (1854-1925) werd voor 't eerst te Oostende uitgevoerd in 1887. De toondichter volgde trouw de repetities en leidde zelf de uitvoering (15). De gewoonte, telkens een talentvol componist zich te Oostende bevond, muziek van hem uit te voeren en hem zelf te laten dirigeren was zeer aangenaam voor de badgasten.

#### CHABRIER

Emmanuel CHABRIER (1841-1894) leidde op 22 augustus 1887 zelf zijn rapsodie "Espana" (16).

#### LAPON

Edmon LAPON kreeg naar aanleiding van zijn tweede Romeprijs een concert met uitvoering van zijn composities op 22 juli 1888.

#### ISNARDON

ISNARDON, een basso-buffo, toen nog verbonden aan het Munttheater, werd vanaf 1889 een regelmatige en gegeerde genodigde in het Kursaal (17).

#### LASSEN

Op het onverwacht was Edouard LASSEN (1830-1904) op vakantie naar Oostende gekomen en op 16 augustus 1899, zonder aankondiging vooraf, was hij in het Kursaal. Zijn landgenoot en tweede dirigent DE SWERT liet vlug orkestpartijen ronddelen (waarschijnlijk van de "Fest-ouverture") en liet LASSEN een eigen compositie dirigeren, wat een staande ovatie opleverde (18).

- 
- (1) E.O., 02 en 05.09.1882.
  - (2) E.O., 05.08.1883.
  - (3) E.O., 09.08.1883.
  - (4) S.O., 10.08.1883.
  - (5) Brieven en artikels gepubliceerd in E.O., 19.08.1883
  - (6) E.O., 28 en 30.08.1883.
  - (7) E. GREGOIR, Supplément et complément au volume : Les artistes musiciens belges au XVIIIe et au XIXe siècle, Brussel-Parijs, 1887, p. 219.
  - (8) S.O., 08.08.1884.
  - (9) S.O., 10.09.1884.
  - (10) S.O., 08 en 10.09.1884.
  - (11) S.O., 18 en 21.07.1885.
  - (12) S.O., 14.08.1885.
  - (13) S.O., 02.09.1885.
  - (14) S.O., 12.08.1886.
  - (15) S.O., 28 en 30.07.1887.
  - (16) S.O., 24.08.1887.
  - (17) S.O., 16.08.1889.
  - (18) S.O., 19.08.1889.

(vervolgt)

## SAS-SLIJKENS: beelden van wat er niet meer is



April 1950.  
De oude Conderdam Sluis op de gedempte afleiding van de vaart Brugge-Oostende.  
Op de achtergrond de eerste Oostendse verbrandingsoven.



Het lossen van kolen vanuit een lichter, voor de bevoorrading van de elektriciteitscentrale van Sas-Slijkens.



April 1950.  
Het Sasdok.  
Op de achtergrond de elektriciteitscentrale van Sas-Slijkens, "Electricité du Littoral" en de kerk van Sas-Slijkens, Molendorp.



De elektriciteitscentrale van Sas-Slijkens

## OM EN ROND DE AANLEG VAN DE ELISABETHLAAN

door Gerard VANDAMME

Onlangs stelde men mij de vraag naar de oorsprong van enkele lage bakstenen muurtjes die langs de Elisabethlaan, tussen de Leffingestraat en de Nieuwpoortsesteenweg, schijnbaar zonder reden in de beplantingen of grasbermen oprijzen.

Om het antwoord hierop te geven moeten we teruggaan tot bij de aanleg van de Elisabethlaan, kort na 1900. Bedoelde muurtjes zijn namelijk nog de zichtbaar gebleven gedeelten van de duikerhoofden van afwateringsgrachten, die vóór de aanleg van de nieuwe baan dienden overweld of ingekokerd te worden. Dit was nodig voor de instandhouding van de waterafvoer, want de werken dienden uitgevoerd te worden in de laaggelegen Sinte-Catharinapolder, een gebied dat van oudsher in meer of mindere mate van overstroming of wateroverlast te lijden had.

Vanaf 1584 was dit gebied - zoals trouwens de gehele omgeving van Oostende - aan overstroming door het zeewater prijsgegeven door het doorsteken van de duinen ten oosten van de stad, in het kader van de verdediging tegen de Spaanse belegeraars. In deze periode ontstonden van uit de nieuw gevormde zeegoul o.m. de Sinte-Catharinakreek met haar vertakkingen : Kasteelkreek, Dodekreek, Grote- en Kleine Schaperiekreek. Het gebied veranderde in schorre en moeras. Op enkele schaarse hoger gelegen plaatsen bouwden de Spanjaarden forten o.a. Sinte-Isabella en Sinte-Clara.

Ook na het beleg van Oostende, beëindigd in 1604, bleef het gebied van de Sinte-Catharinaschorre verder onder water en werd ingeschakeld als spuibecken voor de Oostendse havengeul. Op de grondophogingen van de voormelde forten werden schaapskooien ingericht, die later uitgroeiden tot volwaardige hoeven. De als dusdanig bekende "hofstede van Hamilton" ontstond op het Sinte-Isabellafort.

In 1745 werd de Sinte-Catharinaschorre ingepolderd en van overstromingen door zeewater gevrijwaard. Maar ook na de indijking bleef de polder nog onderhevig aan wateroverlast door zijn lage ligging. Naast de voornaamste kreken, die behouden bleven, zorgde een net van gegraven scheidingsgrachten tussen de grondpercelen voor de waterlossing, die geregeld werd door de zeesluis op de Sinte-Catharinakreek.

De meeste van deze waterlopen bleven practisch ongewijzigd tot het begin van de 20e eeuw. Door verdere opdeling der percelen waren er wel nog scheidingsgrachten bijgekomen. Het zijn verschillende van deze grachten alsook de Sinte-Catharinakreek en haar aftakking, de Kasteelkreek, die bij de aanleg van de Elisabethlaan de noodzaak waren dat verschillende duikers en overwelvingen - in het jargon van Bruggen en Wegen "kunstwerken" genoemd - moesten gebouwd worden.

----x----x----x----

De Elisabethlaan werd aanvankelijk gepland om een aftakking te worden vanaf de spoorlijn Brussel-Oostende, naar Mariakerke (de latere Northwijk) waar ook aan een station werd gedacht. Daardoor zou een directe treinreis van Brussel naar de Wellingtonrenbaan te Oostende mogelijk worden. Leopold II en zijn omgeving hadden hiervoor grote belangstelling. Het bestaan van de villa op de westelijke hoek van de Northlaan en de Zeedijk, die aan de koninklijke familie toebehoorde speelde daarbij wellicht een rol. (Deze

villa, eerder gekend als de "Villa Osterieth", kreeg later de naam "Villa Albert-Elisabeth" en werd rond 1960 afgebroken).

Een verbinding tussen de Zeedijk en de Nieuwpoortsesteenweg (de huidige Northlaan) was al eerder tot stand gekomen, mede onder impuls van de Engelse kolonel en salpetermagnaat John Thomas NORTH, die vanaf 1895 van de Belgische staat, domeingronden in concessie had gekregen, gelegen tussen het fort Wellington en de wijk Albertus. Op deze gronden werd een moderne woonwijk gepland. Hierbij moet ook het bouwen van een electriciteitsfabriek op de Nieuwpoortsesteenweg, bij de hoek van de Northlaan vermeld worden. Die centrale moest electriciteit leveren voor de verlichting van de straten en gebouwen van de nieuwe wijk, en vanaf 1897 ook voor de ganse toenmalige gemeente Mariakerke. Ze leverde ook drijfkracht voor de eerste elektrische tramlijn tussen Oostende en Middelkerke, uitgebaat door de "Sté Anonyme du Tramway Electrique d'Ostende-Littoral", door J.T. NORTH gesticht in 1896.

De voorziene treinverbinding naar Mariakerke kwam echter niet tot stand. Maar in plaats daarvan plande men, vrijwel volgens hetzelfde tracé een ringbaan rond de stad vanaf Mariakerke, die via bruggen over de achterhaven verbinding zou geven naar de kustbaan ten oosten van Oostende. Tevens werd een aftakking naar het Maria-Hendrikapark voorzien, via een lange helling voor een eventueel tramspoor. Die begon ongeveer 300 m. oostwaarts van de Torhoutsesteenweg en sloot aan op de Koninginnelaan. Hiervoor moest een brug gebouwd worden over de Frère-Orbanstraat. De ontworpen aftakking, aanvankelijk betiteld als de Prins Albertlaan of Albertlaan, zou in 1934 Astridlaan en in 1938 Generaal Jungbluthlaan als naam krijgen.

Van in de herfst van 1903 was men begonnen de verwaarloosde duinen tussen het koninklijk chalet en de hippodroom Wellington af te graven (ter plaats van de huidige galerijen). Het zand werd met stoomtrams, via een voorlopig aangelegd spoor, langs de Koninginnelaan afgevoerd tot juist voor de spoorwegbrug in het Maria-Hendrikapark (t.p.v. de huidige brug over de Verenigde Natiestraat). Van daaraf werd de afrit en de baanbedding richting Mariakerke, eveneens via een voorlopig tramspoor, aangelegd. Terhoogte van de Frère Orbanstraat werd de z.g. Albertbrug gebouwd, een stuk klassieke architectuur, dat mocht gezien worden, maar spijtig genoeg nooit van nut is geweest. Het brugdek met rijweg en voetpaden eindigde aan weerszijden in het zand van de Albertlaan, die nooit van een wegdek voorzien werd.

De grondophoging voor de helling van de Albertlaan kreeg in de volksmond weldra bekendheid als "de Soldatenberg". Het is moeilijk te zeggen wanneer die benaming in omloop kwam. Spruit ze voort uit het feit dat onze Belgische piotten van het 3e Linierement, dat destijds te Oostende gelegen was, aldaar regelmatig gingen oefenen ? Ook de Duitse troepen hebben door hun aanwezigheid ter plekke, de benaming Soldatenberg alle eer aangedaan ! In de flanken van de helling bouwden de Duitsers tijdens de oorlog 1914-18 verschillende zware betonnen bunkers en enkele kleinere versterkingen. Bij hun aftocht in oktober 1918 werden ze gedeeltelijk opgeblazen. De bunkers waren echter zo degelijk uitgevoerd dat ze in 1940-44 door een nieuwe generatie bezettingstroepen weer werden ingeschakeld als onderdelen van een beruchte Flakbatterij, die bijna gans de Soldatenberg in beslag nam, en meermaals geallieerde vliegtuigen te grazen wist te nemen !

In de 50er jaren werd de Soldatenberg volledig afgegraven tussen



de Frère Orbanstraat en de Sint-Janskerk. Een korte oprit bleef behouden (huidige Stijn Streuvelsstraat). De Albertbrug werd gesloopt. Op de vrijgekomen geëffende oppervlakte werd een gedeelte van de wijk Vogelzang uitgebouwd.

-----x-----x-----x-----

Het ontwerp van rond 1900, voor de ringbaan via de achterhaven, geraakte niet aan uitvoering toe. Het geheel zou een werk van lange adem worden. De Elisabethlaan was vóór 1914-18 slechts uitgevoerd als opgehoogde wegberm zonder verharding, tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Torhoutsesteenweg. Het eerste huis langs de nog onafgewerkte baan was de boerderij van Livin DEMAEGDT, gebouwd in 1907, en later door zijn zoon August verder uitgebaut.

Alleen de baansectie tussen de twee voornoemde wegen was kort vóór de oorlog 40-45 beëindigd, zoals gepland in 1906.

Dit plan, gedateerd 20 en 22 september 1906, opgemaakt door het "Ministère des Finances et des Travaux Publics - Ponts et Chaussées - Service Spécial de la Côte" voorziet de "Aménagement de l'Avenue Elisabeth à Ostende - Première section comprise entre la Chaussée de Nieuport et la Chaussée de Thourout".

Uit dit plan konden enkele nuttige gegevens geput worden. De sectie tussen de Nieuwpoortse- en de Torhoutsesteenweg is 1.126,75 m. lang en verloopt van de hoogtecota (+5,08) aan de Nieuwpoortsesteenweg tot (+4,66) aan de Torhoutsesteenweg. Het laagst gelegen punt op het bestaande terrein ligt aan (+2,73) (tussen de Langestraat - nu de Leffingestraat - en de Sinte-Catharinakreek). De nodige grondophoging over het traject schommelt tussen 0,42 m. (min.) en 2,02 m. (max.). De baanbreedte bedraagt 30 m. zonder de aan te leggen zijtaluds en de plaatselijke langse afwateringsgrachten. Er worden verschillende "ouvrages d'art" (kunstwerken, zie hoger) gepland onder de nieuwe weg, in volgorde vanaf de Nieuwpoortsesteenweg :

- 1) een "aquaduc" aan de Nieuwpoortsesteenweg; in metselwerk, met zijmuren 0,45 m. dik, en booggewelf 0,22 m. dik; sectie 0,60 m. br. x 0,75 m. h.; hoofden 0,57 à 0,45 m. dik.
- 2) een "buse" aan afstand 70 m.; diameter 0,50 m.; duikerhoofden in metselwerk 0,45 m. dik.
- 3) een "buse" aan afstand 112,30 m. (t.p.v. de huidige Vredestraat); diameter 0,50 m.; duikerhoofden in metselwerk 0,68 à 0,57 m. dik.
- 4) een "aquaduc" aan afstand 330,80 m. (t.p.v. de Kasteelkreek); in metselwerk, met zijmuren 0,68 m. dik, en halfcirkelvormig gewelf 0,33 m. dik; sectie 1,00 m. br. x 1,45 m. h.; hoofden 0,68 à 0,57 m. dik.
- 5) een "aquaduc" aan de Langestraat; in metselwerk, met zijmuren 0,57 m. dik, en booggewelf 0,33 m. dik; sectie 1,00 m. br. x 1,00 m. h.; hoofden 0,57 à 0,45 m. dik.
- 6) een "buse" aan de Langestraat (overzijde); diameter 0,50 m.; duikerhoofden in metselwerk 0,45 m. dik.
- 7) een "aquaduc" aan afstand 807,10 m. (t.p.v. de Sinte-Catharinakreek) 0,68 m. dik, en halfcirkelvormig gewelf 0,33 m. dik; sectie 1,00 m. br. x 1,30 m. h.; hoofden 0,68 à 0,57 m. dik.
- 8) een "aquaduc" aan de Torhoutsesteenweg; in metselwerk, met zijmuren 0,45 m. dik, en booggewelf 0,22 m. dik; sectie 0,60 m. br. x 0,75 m. h.; hoofden 0,57 à 0,45 m. dik.

Bij de uitvoering werden sommige van die kunstwerken wat gewijzigd, of van plaats verschoven. Ook zijn er nog een paar kleine duikers

bijgekomen. Het zijn de kopmuren van sommige van die duikerhoofden die nu nog zichtbaar zijn. De duikers zelf zijn in de loop der jaren dichtgeslibd. De afwateringsgrachten zijn gedempt en gaandeweg vervangen door de riolering in de nieuwe straten. Alleen de Kasteelkreek en de Sinte-Catharinakreek zijn gedeeltelijk ingekokerd. Maar ook hun duikers zijn buiten dienst, sinds de inbedrijfneming van de persrioleringen langsheen de Elisabethlaan.

Het plan uit 1906 geeft ook een dwarsprofiel van de aan te leggen weg. Ze omvat aan weerszijden een voetpad van 2,50 m. breed. Aan de westzijde ligt een rijweg van 7 m. breed. Aan de oostzijde ligt een bedding voor dubbel tramspoor van 4,80 m. breed plus een rijweg van 3,20 m. In het midden ligt een groenstrook van 7 m. breed in gras, afgeboord met ligusterhagen. Aan weerszijden hiervan ligt een voetpad van 1,50 m. breed.

De baan was volgens dit profiel uitgevoerd vóór 1940. Alleen de tramsporenbedding werd weggelaten. Er kwamen twee gelijke rijwegen, uitgevoerd met mozaïekkeittjes in waaierspatroon. De voetpaden langs de middenberm bestonden uit geel grint. De buitenste voetpaden bleven onafgewerkt, want er was slechts een begin van bebouwing aan de beide uiteinden van de baansectie.

Halfweg de jaren 50 werd de Elisabethlaan eindelijk doorgetrokken naar het rondpunt op het einde van de autosnelweg Brussel-Oostende. Het bestaande gedeelte tussen de Nieuwpoortse- en de Torhoutsesteenweg werd volledig heraangelegd. Er kwamen bredere rijbanen. De middenberm werd tot een minimumbreedte herleid. De gerooide ligusterstruiken werden overgeplant langs de wegels van het Maria-Hendrikapark.

De Elisabethlaan kreeg een nieuwe rol als aftakking van de snelweg Brussel-Oostende, naar de Westkust. Blijkbaar wegens gebrek aan coördinatie tussen de uitvoerende diensten, moesten achteraf nog belangrijke rioleringswerken uitgevoerd worden, die ondanks vele voorzorgen, ernstige verzakkingen teweegbrachten evenals plaatselijke schade aan aanpalende gebouwen. Omstreeks 1957-58 moest daardoor een groot gedeelte van het nog maar pas aangelegde wegdek volledig vernieuwd worden.

Intussen ziet het er naar uit, dat een eeuw na de eerste planning, de ringbaan rond Oostende, die de Westkust met de Oostkust zal verbinden, werkelijkheid zal worden. De plannen voor de belangrijke renovatiewerken aan de Oostendse achterhaven (het zg. "Master"-plan) voorzien een verbinding vanaf het Kennedy-rondpunt naar de Dr. E. Moreauxlaan. Een gedeelte "Ringbaan" bestaat reeds. Het grootste probleem wordt het kruisen van de treinsporen, waarvoor het bouwen van een tunnel (bij voorkeur) of van een hoge brugoverspanning noodzakelijk is.

----x----x----x----

De aanleg van de Elisabethlaan was de aanloop tot een nieuwe fase in de westelijke expansie van de stad Oostende.

Vóór de oorlog 14-18 lag de bebouwingsgrens tussen de Nieuwpoortse- en de Torhoutsesteenweg nagenoeg ter hoogte van de Stuiverstraat. Juist vóór 40-45 was deze grens reeds verschoven tot ongeveer de Gelijkheidstraat.

Het is aan deze periode dat ik met enige weemoed terugdenk. Het waren mijn gelukkige jeugdijaren, toen de Elisabethlaan zich nog midden weiden en velden, in een haast nog ongerept natuurgebied

situeerde. In de talrijke heldere watertjes wemelde het van de "kraaivisjes" (stekelbaarsjes), salamanders, bloedzuigers, water-torren en kikkers. Volgens oudere mensen zat er soms zelfs paling, en mijn grootmoeder waarschuwde me dikwijls voor de "snaken" (een soort slangetjes ?) die in sommige grachten zouden genesteld hebben en zeer "dangereus" waren !

Verder naar de Steense dijk toe bevonden zich de gevaarlijke onder water gelopen kanonkuipen van de destijds beruchte "Terpitz!"-batterij uit 1914-18, waarin ook van alles kon gevist worden, maar waarin ik ook twee jongens jammerlijk heb weten verdrinken !

Over heel die wijde vlakte heerste toen nog als een burcht, de schilderachtige "hofstee van Hamiltons" op haar metershoge mote, die een restant was van het eertijdse Spaanse Sinte-Isabellaafort uit 1599.

Wanneer ik thans op deze hoogte sta, tussen de trieste, verpuinde muren van de hoeve, dan word ik nog steeds getroffen door het prachtige stukje natuur dat zich - voorlopig nog - rondom mij uitspreidt : de laaggelegen weiden vol waterplassen, terreingolven en grachtjes. Het is het enige dat nog rest van de vooroorlogse toestand. De eens zo mooie historische hoeve die ooit het jaartal 1633 op haar noordgevel droeg, liet men steen voor steen uiteenvallen ! Hoeveel Oostendenaars weten dat daar ooit het even historische Sinte-Isabellaafort lag ? Niets is er dat hieraan herinnert ! Als binnen afzienbare tijd de bulldozers alles zullen effen ploegen, dan zal voor de zoveelste keer de herinnering aan een stuk Oostendse geschiedenis radikaal worden uitgeveegd !

Het moderne verkeer en de verkavelingswoede houden immers geen rekening met romantische bespiegelingen !

---

#### SCHRIJVERS AAN ZEE (1)

door Emiel SMISSAERT

Eén van de meest succesvolle causeries die de laatste jaren voor "De Plate" werd gehouden was wel deze van ons bestuurslid Emiel SMISSAERT over "Literair toerisme aan de kust" (sep 1988). Er was de belofte de geschreven neerslag van die voordracht te brengen in ons tijdschrift.

Inmiddels kreeg Emiel SMISSAERT de kans zijn kopij te publiceren in een speciale uitgave van de V.Z.W. "HET GULDEN VLIES". Het werd een mooi verzorgd volume van 126 blz. De tekst van SMISSAERT werd aangevuld met een bloemlezing.

"Schrijvers aan zee" is echter een uitgave die niet in de handel komt, zodat de tekst ervan ook in "De Plate" niet misstaat.

De Redactie

-----x-----x-----

#### Woord vooraf

De zee heeft steeds gefascineerd. Ook schrijvers werden door haar aangetrokken. Dit bracht Emiel SMISSAERT op het idee om na te gaan welke auteurs aan zee woonden of verbleven, wat zij over de zee dachten en schreven, waarom zij zich aangetrokken voelden door de kust of er precies door afgestoten werden.

Het werd zijn levenswerk. Vele jaren lang deed hij geduldig opzoekingswerk en correspondeerde hij met talloze bekende en minder bekende auteurs.

Het resultaat vindt de lezer hierna. In een tocht van de Westkust naar de grens met Nederland, ongeveer 65 kilometer verder, ontmoeten we zowat elke Vlaamse schrijver. Veel meer dan Emiel SMISSAERT ooit vermoedde. Het moet zijn dat de zee een bijzondere aantrekkingskracht uitstraalt....

#### SCHRIJVERS AAN ZEE

##### Een inleiding door Emiel SMISSAERT

Het Academiegebouw in Gent. Mei 1972.

Het was al een flink stuk voorbij twaalf uur 's middags toen het "Literair Salon" een einde nam. Een ietwat gewichtig klinkende benaming voor wat in feite gebeurt : een auteur (lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde) leest voor uit eigen werk in de besloten kring van de leden van de Academie in het smaakvol ingerichte voorsalon. Telkens weer kende het "Literair Salon" een grote belangstelling, vooral ook omdat daar na afloop vragen konden worden gesteld en omdat het literaire heden en verleden er soms uitvoerig ter sprake kwamen.

Zoals wel vaker gebeurde na afloop van een lezing, werd ik telefonisch gevraagd nog één of ander boek of tijdschrift te bezorgen ten einde feiten, data of personages nader te laten verifiëren. Bij deze gelegenheid, toen ik het salon binnenkwam, vond ik alle literatoren-leden bijna voltallig bijeen in een zeer ongedwongen, ja opgetogen stemming. Wie die morgen uit eigen werk had voorgelezen is mij, na zoveel jaren, ontgaan, maar daar zat het puik van de oudere generatie Vlaamse letterkundigen : Gerard Walschap, Marnix Gijsen, Maurice Gilliams, Pieter G. Buckinx, André Demedts, Paul Lebeau, Johan Daisne, Luc Indestege, Karel Jonckheere, Bert Decorte. Raymond Brulez was er niet (meer) bij : hij was zwaar ziek en zou korte tijd nadien, in augustus 1972, overlijden. Later zouden geleidelijk aan jongere letterkundigen als Christine D'Haen, Ward Ruyslinck, Anton van Wilderode, Hubert Lampo, Maria Rosseels en Jan Veulemans voor de aflossing van de wacht zorgen. En in het stijlvolle, achttiende-eeuwse gebouw waarden nog de schimmen rond van reeds gestorven, maar daarom nog niet vergeten literaire beroemdheden. Guido Gezelle, Emmanuel Hiel, Karel van de Woestijne, Cyriel Buysse, Maurits Sabbe, Stijn Streuvels, Ernest Claes, Felix Timmermans, Herman Teirlinck, Lode Baekelmans, Raymond Herreman, Achilles Mussche....

Maurice Gilliams, de Vaste Secretaris van de Academie, nam het gevraagde boek van mij over en begon er, druk verder pratend, in de bladeren. Op zijn verzoek bleef ik, gereserveerd en op eerbiedige afstand, bij het gezelschap staan. Minzaam als steeds betrok André Demedts mij in het gesprek, terwijl hij lachend Buckinx en Daisne aankeek : "Vandaag, bij dit stralende weer, hoort deze jongeman eerder aan de kust, in Oostende, vanwaar hij afkomstig is".

"Kijk, ik herinner mij", mengde Karel Jonckheere zich in de kout, "toen ik te Koksijde..." De andere heren staakten hun gesprek om naar één van Jonckheeres sappige anekdoten te luisteren. En toen de pointe van het verhaal voorbij was, begonnen de eminente letterkundigen onder elkaar herinneringen uit te wisselen. Over hoe het, toen, aan de Belgische kust was, welke literaire kennissen

zij er hadden ontmoet, wat zij daar hadden beleefd...  
Waar onze Vlaamse letterkundigen-in-het-algemeen, beroemd of minder beroemd, zoal gepleisterd en verwijld hebben aan de Belgische Noordzeekust in de loop der jaren, én of er sporen van terug te vinden zijn in hun werken, dát wekte mijn interesse op.  
Vandaar dit essay, gegrasdruind uit heel wat boeken, doorspekt met "hun" belevenissen en ervaringen, met dank voor "hun" medewerking !

WILLEM ELSSCHOT en FELIX TIMMERMANS

### De weelde van de Westkust

Vandaag de dag beslaat Koksijde, een badplaats die gerenommeerd is in binnen- en buitenland als fraaigetooid, toeristisch centrum aan de Westkust, drie woonkernen : Koksijde-Dorp, Koksijde-Bad en, meer ten westen, de kleinere badplaats Sint-Idesbald, ontstaan bij de oude vissersherberg Sint-Idesbald. Daar tussen liggen nog een aantal natuurgebieden. Met over een lengte van ongeveer vier kilometer een 250 tot 400 meter breed strand van fijn zand en een wandeldijk van ongeveer drie kilometer, is Koksijde een badplaats met vele troeven.

Door de gemeente Koksijde werd een aantrekkelijke gids uitgegeven : de brochure Artiestenwandelpad (1), van de hand van Bert Bijns (°1920), staat bol van de personages uit de wereld van kunst en cultuur die, vroeger en nu, de Westkust opzochten en deze streek met aanzien wisten te stofferen.

Sint-Idesbald in het bijzonder was het uitverkoren oord van allerlei artiesten. Karel van de Woestijne (1878-1929) bracht, in de tweede helft van de jaren twintig, een vakantie door in het Annekensnest (Ch. Leyslaan 31). Dit "landhuis met zijn ouderwetse meubelen waarin het leven zeker al een kwarteeuw scheen verward, had beslist iets Tschechov-achtig" merkte Tom Bouws nog jaren later op ter gelegenheid van een bezoek aldaar (2).

Herman Teirlinck (1879-1967), een ander befaamd schrijver en een veelzijdige persoonlijkheid, verbleef in de villa Anker en Zon, gelegen in de straat die naar hem werd genoemd.

't Vissershuis (René Degraevelaan) is het voormalige vakantieverblijf van Maurits Roelants (1895-1966), letterkundige en schoonzoon van Karel van de Woestijne. Met zijn prozadebuut Komen en gaan (1927) introduceerde Roelants, wiens uitspraak "Van het leven dat wij droomden, is het leven de weerglans niet" hem zo typeert, de psychologische roman in de Vlaamse literatuur.

Villa Elegast ligt in de Wallecanlaan 24 en was eertijds de pleisterplaats van Karel Jonckheere (°1906), dichter van Spiegel der Zee, Van zee tot schelp en andere poëzie.

In de Marie-Josélaan 11a schreef Willem Elsschot (1886-1960) in 1934 Tsjip, het verhaal over zijn kleinzoon dat wordt geëvoceerd in een mooi, teder-beheerst proza. Het burgerlijk huwelijk van Elsschots dochter met de Pool Bennek Maniewski greep plaats in de herberg Het gemeentehuis en het kerkelijk huwelijk werd ingezegend in de kerk van Koksijde-Dorp. Later verwierf de schrijver een woning in de Frankrijklaan, nu Willem Elsschotlaan (villa Kerkepanne op nummer 9).

Na zijn dood, in 1960, kwam Willem Elsschot pas voorgoed in de belangstelling en zijn dochter, Adèle De Ridder, werd om haar herinneringen gevraagd. Over Elsschot en Sint-Idesbald vertelt zij o.a. :

(...) De visvangst, daar had hij plezier in. Moeder wilde de vis niet bakken, die moest worden schoongemaakt en niemand doet dat graag. Dus als hij vis ving, wierp hij die terug in het water. Wij gingen 's zomers twee maanden naar Sint-Idesbaldus aan de kust, we hadden daar een huisje, dat hebben we tot '40 gehad. Dan stond hij iedere dag om 4 uur op, fietste heel ver tot waar hij kon vissen en om 11 uur was hij terug. Zat op een terras van een café te wachten. Zo ging dat jaren. Over zijn boeken sprak hij nooit een woord. Hij praatte heel weinig, wat hij zei was altijd goed overdacht en wel geestig. Een fascinerende man. Later begrepen we heel wat meer (3).

Het huisje waar Adèle naar verwijst werd in de streek van Sint-Idesbald Les Vanneaux (4) genoemd.

Over Willem Elsschot en Karel van de Woestijne en de respectieve straten die naar hen werden genoemd, schreef Simon Carmiggelt een aardig cursiefje.

Ook Marcel Coole (°1913), afkomstig van Kortrijk maar uitgeweken naar Brussel, heeft herinneringen aan deze periode :

(...) Voor en na de oorlog heb ik te Sint-Idesbald, waarheen mijn schoonouders waren verhuisd, meer dan eens Vlaamse literatoren ontmoet. Uiteraard mijn oude vriend Karel Jonckheere die er woonde, maar ook Maurice Roelants, Willem Elsschot met wie ik menige pint heb gedronken. Jos Janssen (de toneelschrijver) Erik van Ruysbeek, en anderen. (5)

En voor Stijn Streuvels was de pracht van de Koksijdse duinen bron van inspiratie om een novelle te schrijven. Een nacht in de duinen, opgenomen in de bundel Stille avonden.

---

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (13)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Ron DAVIS

Ronny Davis werd te Oudenburg geboren op 23 november 1946. Bij een verkeersongeval overleden te Brugge op 22 januari 1971. Hij was toen de meest beroemde zoon te Bredene, schrijft Jo DEENSEN in De Zeewacht. Zijn eerste muzieklessen kreeg hij in het Oostends Conservatorium. Behaalde nadien te Gent eerste prijzen voor diktie en muziekgeschiedenis en aan het Conservatorium te Brussel ontving hij prijzen voor notenleer, zang en harmonie.

Zijn vader was de leider van de kabaretgroep "De Lachzaaiers" (zie : Hier spreekt men Oostends nr. 1). Ron kwam aldus als jonge zanger vroeg in het lichte genre terecht. In september 1961 begint zijn zangcarrière met optredens en platenopnamen. In 1963 is hij laureaat van het TV-programma Ontdek de ster. In 1966 wint hij de Will Ferdy-prijs en Will Tura-prijs. Hij sticht dan zijn Davis-kwintet, waarmee hij in gans Vlaanderen optreedt. Was ook lid

van de Knokke-ploeg voor het lichte lied en verwierf ook bekendheid als BRT-radiopresentator en -televisiemedewerker en muziekleraar.

Bron : De Zeewacht 29/1/1971

- 1° Dai, dai, dai (Daviny-Deensen). Een verhaal (Distel-Tézé-R. Vadès).  
R. Davis, zang; met Orkest o.l.v. Louis De Haes.  
Decca 23.889X; 1 single.
- 2° Nu je gaat; Shamrock (Davinty-Deensen).  
R. Davis, zang; met Orkest o.l.v. L. De Haes.  
Decca 23856; 1 single.
- 3° Hier Marie, hop Marie (A. van Dam-Bedouin). Shamrock.  
R. Davis, zang; met orkest.  
Elf Provinciën 68.58; 1 single (uitgave 1973).
- 4° Mijn leven (= My way). Hier Marie, hop Marie.  
R. Davis, zang; met orkest.  
Dureco 42.44; 1 single (uitgave 1973).
- 5° Ron Davis : Shamrock. Playboy. Hier Marie, hop Marie. Maat voor niets. Een verhaal "Album d'amour". Als ik oud zal zijn. Katialinda. Dai, dai, dai. Lied van ons hart (met Mieke Roskamp). Gesloten luiken. Nu je gaat. Mijn leven.  
Alle teksten van J. Deensen (behalve 3, 5 en 12).  
R. Davis, zang; Radiodansorkest BRT en Vlaamse televisie.  
Decca SSS581X636; 1LP (uitgave 1971 ?).

#### Jo DEENSEN

Ray Huilmand werd op 27 mei 1926 te Oostende geboren. Journalist voor De Zeewacht vanaf 1946 en voor vele andere bladen. Correspondent voor de kust bij BRT 2 West-Vlaanderen, muziekprogrammatriceur bij Teleradio-Oostende, is als vennoot aangesloten bij Sabam. Hij schreef ontelbare liederteksten die op plaat werden opgenomen. Zijn naam staat dan ook regelmatig vermeld bij de opnamen in deze collectie (zie daarvoor bij andere vermelde artiesten).

Bron : Wie is wie in Vlaanderen ? - Brussel, 1985.

- 1° Wimpels in de masten (W. Ferdy-R. Berry-J. Deensen); Zeemansblues (F. Feys-A. De Cock-J. Deensen).  
Will Ferdy zang; Harry Frekin en zijn orkest.  
Decca 22527; 1 plaat; 78 t.
- 2° My concerto : met o.a. My concerto; The rule of life; Bridge of love; tekst Jo Deensen.  
Jacques Raymond, zang en piano.  
Zenith Disco sound 5004; 1LP.
- 3° Limburg strekt de armen uit; Goiedag, van B. Gevaert-J. Deensen.  
St. Ponette (1) zang, Y. Ravell (2) zang; met begeleiding.  
Monopole S 2520; 1 single (uitgave 1987).

#### Astrid DE LAENDER

Astrid De Laender werd op 3 augustus 1938 te Oostende geboren. Zij begon reeds op 7-jarige leeftijd accordeon te studeren en behaalde vrij vlug eerste prijzen op wedstrijden. Zij volgde de Muziekconservatoria te Oostende en te Gent. Behaalde de diploma's voor notenleer, slagwerk, gitaar en te Brussel van leraar accordeon.

Zij sticht in september 1953 haar Accordeonschool, die in 1988, na 35 jaar nog altijd een zeer goede naam blijft behouden. Astrid

geeft er notenleer, drumm, gitaar, accordeon-orgel en piano-orgel. Het is enkel na 90 % van de punten behaald te hebben dat de leerlingen het volwaardig diploma van solist ontvangen in hun laatste leerjaar.

Patrick DUPONT (eigen orkest Los Pelicanos) vervangt A. De Laender als leraar wanneer zij verhinderd is.

Bron : persoonlijke mededeling. :

1° Zie : Chris.

2° Blijf op me wachten, van A. De Laender. A new season song, F. & S. Feys-A. De Laender.

De Oostendse Accordeonschool Astrid De Laender.  
Roadrunner 830144; 1 single (uitgave 1983).

3° Piccadilly Circus, van F. Feys. Remember that melody, van A. De Laender.

De Oostendse Accordeonschool Astrid De Laender.  
Roadrunner 840285; 1 single (uitgave 1984).

4° Dreamland, van F. Feys. Bright and easy, van A. De Laender-arr. F. Feys.

De Oostendse Accordeonschool Astrid De Laender.  
Roadrunner 850375; 1 single (uitgave 1985).

#### The DIRKY Band

De leider van dit ensemble is Dirk BOUQUEZ, geboren te Oostende op 13 augustus 1956. Gaat op zijn 10 jaar bij Astrid De Laender het accordeon leren. Volgt later het Muziekconservatorium te Oostende voor klarinet, bij Staf DE BRAUWER.

Hij sticht in 1971-72 The Dirky Band. Vanaf het begin heeft de Band succes aan gans onze kust. Speelt 15 jaar lang in het vakantie-dorp van Townsend Thoresen te De Haan, tijdens de verlofperiode. Saxofonist Norbert BAETEMAN, die nu ook lid is van het Oostends Jazzensemble "The Broadway Jazz Gang" maakt reeds 6 jaar deel uit van de Dirky Band.

Bron : persoonlijke mededeling.

1° De Haan (w)in(t) Spel zonder grenzen : LP met "Golden Songs", aangeboden met medewerking van Tevewest TV- en FM-distributie t.g.v. Spel zonder grenzen; supervisie Jacques DEROO.

Bevat Sleepy shores. Dolannes melody. Villa rhides. Love story. Blue moon. Wintermemories (Slingeneyer-Guillini). Il silenzio. Quantanamera. Till. Speak softly love. Auld lang syne.

The Dirky Band and friends; met o.a. Philip & Bernard Dewulf, fluit & viool.

Parsifal JF 260450; 1LP (uitgave 1983).

Opname te Kortrijk in 1978-79; deze LP is oorspronkelijk reeds verschenen met een hoes voor Bredene.

#### La DOLCE VITA

1° Saint Emilion; Cinema van Luc Smets.

La Dolce vita, zang; met begeleiding.

Philips 6021 348; 1 single (uitgave 1982).

2° Crazy 'bout you; The eyes of John van Luc Smets.

La Dolce vita, zang; met begeleiding.

Philips 6021 365; 1 single (uitgave 1982)



## DISCO PAUL 82

- 1° Disco Paul 82, muziek van Marc Albert, teksten van J. Taeckens, P. Brackx en K. Ghesquière.  
C-side promotions 82001; 1 single (opname t.g.v. Paulusfeesten 10 tot 18/8/1982).

## Mike DORIAN (Middelkerke)

- 1° Mike Dorian nr. 1 : Ergens in de stad. Anna Karina. Trinidad (F. Feys-P. Borbousse-J. Deensen). Birds 'n bees 'n things. L'herbe verte. Marjolaine. Heb je tijd leuk meid (P. Laine-F. Varotta-J. Deensen). Quand l'amour viendra (A. Lee-J. Deensen-K. Riema). In 't hart van Oostende (x) (W. Twardy-J. Frankfurter-J. Deensen). Wat voorbij is keert niet weer. Samen op een strand-fiets (x) (Denter-J. Deensen).  
Mike Dorian en (x) Sheena Scott, zang; met orkest.  
Baltic LP 716; 1LP (uitgave 1974).
- 2° Long forgotten feelings (F. Feys-M. Dorian). Walking (F. Feys-P. Borbousse-M. Dorian).  
Mike Dorian, zang; met Orkest The Secrets.  
International Records 77501; 1 single (uitgave 1977).
- 3° Zie : Sheena Scott nr. 5 : 't Hart van Oostende.

## Sonia DUFOUR

- 1° Bonjour, Je continue sans lui (S. Dufour-A. Hintjens).  
Sonia Dufour, zang; met begeleiding; een productie van Lala Ariola 103.844; 1 single (uitgave 1981).

## Harry DUNGEN

- 1° Donnez-moi la main (P. Bayle-Valsien-Learsi). Nous deux (Daviny-Danny).  
Harry Dungen, zang en orgel.  
Souvenir SN 002; 1 single (uitgave 1967).

---

## ORGELS IN GROOT OOSTENDE - HET ORGEL IN DE SINT-ANTONIUS VAN PADUAKERK (OPEX)

door Norbert HOSTYN

De Conventie van augustus 1912 tussen de Belgische Staat en de Stad Oostende voorzag de aanleg van een nieuw havencomplex en bijbehorende woonwijken ten O. van de havengeul. Dit ter vervanging van de oude Vuurtorenwijk (1) en ter ontlasting van het oude "Vis-serskwartier" in de stad waar mensonwaardige toestanden heersten (2).

Dat in die nieuwe woonwijk een kerk moest komen leek meer dan normaal : de Sint-Antonius werd van 1932 af gebouwd en in 1937 voltooid. De plannen waren van architect Gustaaf VANDAMME (3).

In 1941 liep het kerkgebouw zware schade op ten gevolge van oorlogsomstandigheden. Pas in 1955 werd het terug voor de eredienst opgesteld.

In dat jaar op 11 december, werd het kerkorgel eveneens ingehuldigd. Gastorganist was Jozef BERDEN.

x x x

Het instrument werd in 1955 gebouwd in de ateliers B. PELS & zoon te Lier. Het is het "Opus 365" van deze firma.

Het instrument heeft de volgende disposities :

<u>Pedaal</u>	<u>Manuaal I</u>	<u>Manuaal II</u>
Subbas 16'	Hol quintadena 16'	Bourdon Harm. 8'
Octaaf bas 8'	Prestant 8'	Gemshoren 8'
Gedekt 8'	Holpijp 8' :	Gemshoorn-zweving '8'
Koraalbas 4'	Octaaf 4'	Prestant 4'
Bazuin 16'	Roerfluit 4'	Blokfluit 4'
P + I	Mixtuur 4-6 st.	Nachthoorn 2'
P + II	Trompet 8'	Kleine Kwint 1 1/3
P + II 4'	I + II	Sesquialtera 2 st.
	I + II 16'	Hobo 8'
		Tremolo

De manualen hebben de omvang C-g'''. Het pedaal de omvang C-f'.

Het orgel heeft integraal nieuw pijpwerk en een electro-pneumatische tractuur.

Lit. : A. FAUCONNIER & P. ROOSE, Het historisch orgel in Vlaanderen. IV a : Provincie West-Vlaanderen. Arrondissementen Brugge en Oostende, Brussel 1986, p. 638-639.

- (1) Zie afbeelding : De Plate 1987/251.  
OOIB 1, nrs. 190-193.  
OOIB 2, nrs. 187-190.
- (2) Zie De Plate : 86/153-156 & 245-246.
- (3) Zie De Plate : oktobernummer 1977.

#### OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAuw

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/8

Louise-Marie d'Orléans, eerste koningin der Belgen. Herinneringsmedailles van het afsterven. Oostende : L. Liétard, 1989.

GOES, Joseph - Ostendiana W. 5612/49

Raddatumstempels in West-Vlaanderen. Oostende : Westvlaamse Filatelistische Studiekring, WEFIS, 1987-1989.

Tome I : A-G - 1987 - blz. 1-86 : met bibliogr.

Tome 2 : H-N - 1988 - blz. 87-175 + bl. aanvull.

Tome 3 : O-Z - 1989 - blz. 176-273.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/300

François Bossuet (1798-1889) : catalogue d'exposition = tentoonstellingscatalogus. Composé par = samengest. door E. Ketels. Saint-Josse-ten-Noode = Sint-Joost-ten-Node : Hôtel Charlier = Charlier Huis 1989.

NVDR : Bossuet was de stichter van de Oostendse Kunstacademie.

LE GOFFIE, Charles - Ostendiana L.375/1

Saint-Georges et Nieuport : les derniers chapitres de l'histoire des fusiliers marins (25 novembre 1914 - 6 décembre 1915). Paris : Plon, 1919.

REYNDERS, Damida - Ostendiana R.434/1

Bevrijding. Typoscript.

REYNDERS, Damida - Ostendiana R.434/2

Weerzien is zwijgen. Koksijde. Verschenen in het tijdschrift Nieuwe Stemmen (?).

REYNDERS, Damida - Ostendiana R.434/3

Hét glazen schaakbord. Brussel : De Vlaamse gids, 1957. Overdruk uit : De Vlaamse Gids; jgr. 41, 1957.

BERKO, Patrick - Ostendiana B.481/10

Paul Mathieu (1872-1932). Réalisé par Patrick et Viviane Berko, texte de Stéphane Rey; préface de Marcel Groës. Gand : Impr. Snoeck-Ducaju, 1989.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R.355/174

Le guide Ippa des châteaux de Belgique. Trad. du néerlandais par Pierre Herment. Antwerpen : Ippa, 1989.

ROMBOUTS, Luc - Ostendiana R.647/1

"Dan zal de beiaard spelen" : concertkalender zomer 1989. Belgische Beiaardiersgilde. Federatie Vrienden van de Beiaard, 1989.

Bevat : dag-aan-dag kalender; de beiaardiers (o.w. Jean-Pierre Hautekiet; steden en hun beiaard (o.a. Oostende).

DREESEN, Jan B. - Ostendiana D.765/6

Met "De Plate" op Ijzerbedevaart, van Nieuwpoort naar Diksmuide, en een bezoek aan al het mooie dat de "Boterstad" te bieden heeft. Oostende : Oostendse Heemkring "De Plate", 1989.

BUSSCHE, Willy van den - Ostendiana C.191/301

Jan Fabre : tekeningen, modellen & objekten. Tekst : Willy van den Bussche. Catalogus samengest. door Tijs Visser. Brugge : druk. Van Damme, 1989.

CAMPENHOUT, Frans van - Ostendiana C.145/1

Leven en werk van Maria Vlamijnck. Antwerpen : De Nederlanden, 1989.

APARTHEID - Ostendiana A.357/1

Apartheid : seminariewerk samengest. in opdracht van R. Vermote; met medew. van Elly Bombeeck.

De Haan : Hoger Instituut voor Sociale Studiën, 1989.

BUSSCHE, Willy van den - Ostendiana C.191/305

Hedendaagse juwelen in België. Tentoonstellingscatalogus. Tekst Willy van den Bussche, Johan Valcke. Oostende : Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, 1989.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/304

Jean Brusselmans : les travaux et les jours : oeuvres sur papier = werken en dagen : werken op papier. Catalogus samengesteld door Paul van Remoortel. Bruxelles : Impr. Clerebaut, 1989.

BUSSCHE, Willy van den - Ostendiana V.630/1

Hippolyte D'Haeye (1873-1952) : genese van een oeuvre door Bernadette de Visscher-D'Haeye. Brussel : Gemeentekrediet, 1989.

Doctoraal proefschrift, gewijzigd gepublic. in het Nederlands en het Frans.

D'HAESE, Jan - Ostendiana C.191/306

Schilders van de zee: tentoonstelling. Selectie, samenstelling en catalogus door Jan D'Haese. Veurne, 1989.

## OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

### BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 - HET NIEUWE TROJE 1604

Reeds vanaf 1603 was men begonnen in de vesting van Oostende verkleiningsdoorsnijdingen aan te brengen. Vanaf juli 1604 werd de derde en laatste binnenvesting van Oostende door de belegerden in gebruik genomen en versterkt en was gelegen tussen het tegenwoordige Wapenplein en de Visserskaai.

Bij het ontwerpen van de wallen van dit laatste verdedigingsbolwerk had men een tekort aan materialen, doch na een luidruchtige krijgsraad werd besloten dat men ter versterking van dit bolwerk zou gebruik maken van de lijken van de gevallen vijand en van de eigen troepen. Een premie van 15 Stuivers werd uitgeschreven voor het aanbrengen van elk lijk.

Op 19 juli 1604 begonnen de belegeraars met 38 stukken geschut op een lijn geplaatst het 2de vestingsbolwerk onder vuur te nemen. Deze versterkingen die tegen dit hels kanonvuur niet opgewassen waren, werden na een beschieting van ruim 3 uur in puin gelegd. Deze eerste doorsnijding van de stad werd door zijn bewoners het "Nieuwe Troje" genaamd.

De Spaanse troepen, in hun overwinningsroes, dachten reeds de volledige overwinning in handen te hebben en keken nogal verwonderd op naar een 3de en trouwens laatste verdedigingswal van de vesting. Dit ultieme bolwerk werd door de belegerden bestempeld als het "Kleine Troje".

De toestand van de belegerden was alles behalve rooskleurig en benijdenswaardig.

Door de dagelijkse en ononderbroken stormlopen van de Spaanse troepen op dit Kleine Troje, werd deze vesting van recente makelij en slecht materiaal, traag maar zeker tot puin geschoten.

Ondanks deze toestand was het moreel peil van de belegerden zeer hoog. Op 13 september 1604 ontvingen de Staten Generaal een bericht uit Oostende, dat er niet meer dan 1.800 gezonde soldaten waren in dit laatste bolwerk. Onmiddellijk werd hen door Prins Maurits de nodige verse troepen beloofd en tevens de ontzetting van alle aanwezige gekwetsten.

Dit bericht was zeer lovend voor de belegerden en hen werd daadwerkelijk hulp gestuurd.

Ter dezer gelegenheid werd een zilveren en koperen penning geslagen om de heldhaftigheid van de verdedigers van het Kleine Troje te herdenken.

### 1604 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 33 mm VI : 33 - DUGN : 3582

R. \* PRVDENS \* TEMPORA \* OBSERVAT \* (Wapenschild van Zeeland).  
(Voorzichtigheid. Tijd. Waarnemen).  
Zandloper met datum langs weerszijden.

1604

V. Lauwertak in kransvorm met middenin :

\* Wapenschild van Zeeland \*

Z E L A

N D I A

Toren (Middelburg)



#### BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 - OVERGAVE VAN OOSTENDE 22 SEPTEMBER 1604

Vanaf 16 september 1604 begonnen de Spanjaarden de laatste bolwerken met nog meer vuurkracht te bestoken. Hun aanvallen waren vooral gericht om de bevoorrading door de Staten Generaal eens en voor altijd af te sluiten. Het doelwit van het vijandelijke vuur werd geconcentreerd op 2 fronten, de haven "Geule" en de derde vestingswal "Kleine Troje".

Op zondag 19 september begon men met de evacuatie van de ingezetenen van Oostende, van alle resterende kostbaarheden en het nog bruikbaar geschut; dit alles werd ingescheept en vervoerd naar Zeeland.

De Gouverneur van Oostende, Daniël de HARTAIN, Heer van Marquette, werd door een schrijven van de Staten Generaal toegestaan tot de onderhandelingen over te gaan voor een eventuele overgave van Oostende.

Op maandag 22 september werd de overgavetrommel "Chamade" geslagen en de Luitenant-Kolonel Adolf VAN GELDER en Kapitein Cornelis VAN ACHTHOVEN werden naar Markies Ambrosius SPINOLA gezonden om de onderhandelingen te starten. Ter zelfder tijd gingen 2 hoofdofficieren, de heren DE FOURICOURT en OTANNE, als gijzelaars naar Oostende.

Al gedurende het eerste contact met Ambrosius SPINOLA werden de 2 afgevaardigden met de meeste ridderlijkheid ontvangen en alles wat enigszins mogelijk was werd hen toegestaan. De Markies voerde geen onmogelijke voorwaarden aan tot de overgave en deze waren in de hoogste mate eervol voor de belegerden.

Het garnizoen van Oostende mocht de vesting verlaten op woensdag 22 september langs landszijde door de vijandelijke linies heen, met slaande trom en wapperende vaandels, met een toaal van 3.500 manschappen en met 4 stukken geschut.

Door de Markies Ambrosius SPINOLA werd aan de Gouverneur MARQUETTE en de officieren een feestmaal aangeboden, ondanks de langdurige en bittere vijandelijkheden.

Op 23 september werden de troepen van het garnizoen van Oostende door Prins Maurits en de Staten Generaal opgewacht en ontvangen als overwinnaars en helden. Allen werden volgens rang en verdiensten geëerd en beloond.

Enkele dagen later bezochten de Aartshertogen de veroverde stad (of wat er nog van over bleef). Het aanzicht van deze verwoeste stad moest verschrikkelijk zijn geweest. Het beleg had 3 jaar en 83 dagen geduurd en tienduizenden doden geëist langs beide zijden.

De oude stad Oostende bestond niet meer en moest vanaf de grond terug opgebouwd worden.

Ter dezer gelegenheid werden verschillende zilveren en koperen penningen geslagen om dit langdurig beleg van Oostende te herdenken.

1604 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 54 mm VI : 44

- R. + XPYΞEA . XAAKEIAN + ITANE + FLANDRIAM . LIBERAS . IBER ?  
 (Goud voor koper, is het zo dat Spanje Vlaanderen bevrijd ?)  
 Zicht op Oostende met het garnizoen die de plaats verlaat en de Spaanse troepen die erin trekken.
- V. Een streekkaart van Sluis met alle bijhorende dorpen.



1604 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 54 mm VI : 45

- R. Zicht op Sluis met bijhorende dorpen en eilanden.
- V. Een tekst in 12 lijnen : zie afbeelding.  
 (Door de gratie van God Almachtig en onder de leiding van de illustere Prins Maurits van Oranje en de Staten Generaal na Oostende gedurende 38 maanden verdedigd te hebben en na de Spaanse troepen in Cadsant, Ysendijk, Aardenburg en Sluis verslagen te hebben en 12 Spaanse galjoenen veroverd een gelukkige uitwisseling tegen de puinen van Oostende 1604).



1604 ZILVEREN EN KOPREN PENNING Ø 30 mm VI : 49 - DUGN : 3588

- R. SOLID DEO GLORIA CI) D) CIIII  
 (Allen Glorie aan God).  
 Zicht op de stad Sluis.

- V. XPYΣEA . XAAKEIΩN .  
(Goud voor koper).  
Zicht op de vesting van Oostende.



1604 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 29 mm VI : 56 - DUGN : 3592

- R. TANDEM . INHAERET . SPINVLIS . 1604  
(Spinola laat tenslotte niet los).  
Kreeft gevangen met er boven 2 kronen.
- V. G.P.L. CHAM.DES.COMP.EN.BRAB.  
Gekroonde wapenschilden van de Aartshertogen.



EEN ZELDZAME PUBLICATIE OVER OOSTENDE :

SOUVENIR D'OSTENDE VAN ED. HAEGHEMAN-WAGNER

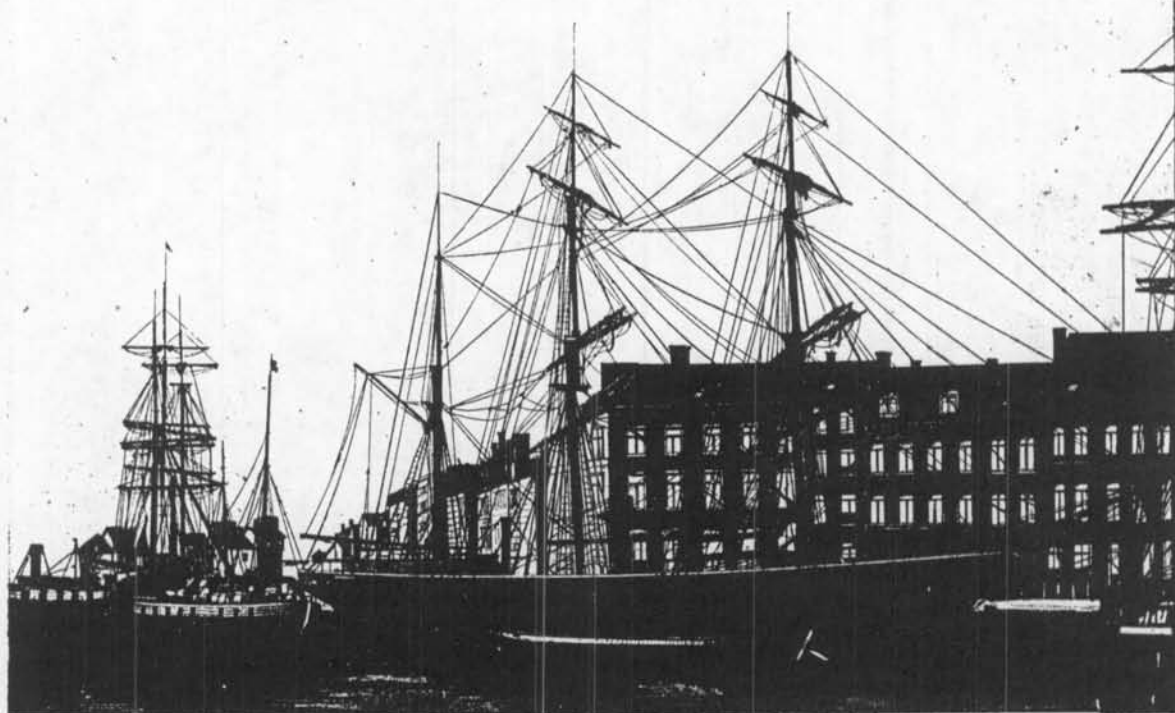
In het Fonds "Ostendiana (Oostende, Plaatselijke Openbare Bibliotheek) berust onder het nr. S-755-3 een uitklapalbum (14 x 20 cm.) met rood-linnenkaft met reliëfversiering en voorop in gouddruk : Souvenir d'Ostende. Op de achterzijde is in reliëf ingedrukt : ED. HAEGHEMAN-WAGNER OSTENDE.

Binnenin 12 prenten, achtereenvolgens :

- Ostende. Les Estacades, entrée du port.
- Ostende. La plage et le phare.
- Ostende. L'Estacade.
- Hotel Royal Belge.
- Ostende. Kursal (sic).
- L'Ancien phare. Ostende.
- Ostende. Les Hotels et Bains.
- Ostende plage des bains.
- Pavillon du roi et Plage.
- Ostende. Le port (bassin) (zie afb.)
- La plage à midi.
- Baleine amenée à Ostende le 8 février 1885.

De laatste prent biedt meteen aanduidingen over de datering van dit prentenalbum : 1885 ten vroegste.

*Le bassin*



Ostende. Le port (bassin).

De prenten zijn eigenaardig : stuk voor stuk lijken ze gecopieerd van fotografiën en omgezet in een bizarre 3-kleurendruktechniek (2 nuances van grijs-bruin en één van bruin-zwarte toon). Samen met witte uitsparingen (de kleur van het papier), levert dat 4 kleuren op.

Nergens staat een vermelding over de auteur van die prenten. We zien ook nergens aanwijzingen die een of andere toeschrijving verrechtvaardigen.

Ed. HAEGHEMAN was een broer van J. ENSOR's moeder : de familie HAEGHEMAN was blijkbaar een echte "dynastie" van souvenirhandelaars ! (1).

In de nu ± 20 jaar dat ik me intens met de Oostendse iconografie bezighoud ontmoette ik nooit voorheen een exemplaar van dit album of losse nrs. eruit. Ook een autoriteit als A. VERBOUWE vermeldde het niet in zijn "Iconografie"

Norbert HOSTYN

---

(1) Op de doodsbrief van Ensor's moeder (1915) staat letterlijk : "HAEGHEMAN-WAGUENER".



## NIET OP DE CAPPE VAN DE NERING

door J.G. DE BROUWERE

Op Sint Pietersbanden, d.i. op 1 augustus vierden de Oostendse Vrij Billanderlieden hun jaarfeest. Toen trad de deken af, - hij werd dan "afgaande deken en eerste zorgger", - en werd een nieuwe deken gekozen. Dat ging gepaard met een feestmaal, waarbij eten en drank vanuit een hostelrij gebracht werd naar het Schippershuis, waar alles zich afspeelde.

In 1751 viel het feest op een zondag. Deken Adriaan ASSEMAN riep de heerschappen samen, en er werd volgens het aloud gebruik geprocedeerd. Joannes DE SORGHHER werd tot deken verkozen en de gangen van het Banket (samen met de drank !) werden aangebracht door de "domistiquen" van de hostelrij "Cour de Bruxelles" (1). Samen met de nieuwe deken zaten de leden van de Eed aan, nml. Frans VAN DE STEENE, Andries VERHAEGHE de jonge en natuurlijk de afgaande deken Adriaan ASSEMAN. Paul DE KNUYDT, klerk van de nering zat ook aan. De heren lieten het zich smaken.

En niemand zag daar gaten in.

Niemand, tot op de dag - wat later in de maand augustus allicht - wanneer de heren van de Eed in groep met hun klerk naar de "Cour de Bruxelles" trokken : om er het gelag van 1 augustus te betalen. Of ze in de hostelrij nog eens een pint dronken staat niet vast. Maar dat is meer dan waarschijnlijk.

De verplaatsing in groep verwekte de argwaan van sommige suppoosten van de nering, en er ontstond geroddel : de heren deden zich te goed "op de cappe van voormelde nering".

De kwaadsprekerij kwam ten slotte tot bij de deken, de zorggers en de klerk. En die namen het niet.

Deken Jan DE SORGHHER gelastte notaris Philip RIJCX de oude met een onderzoek. De notaris moest naar de "Cour de Bruxelles" gaan, en aan de kastelein Jan Bt DE NEVE en zijn vrouw Joanna AYAERT navraag doen : hadden de leden van de Eed "op de cappe van voormelde nering" gegeten en gedronken, hetzij in de hostelrij zelf, hetzij in het schippershuis, waar de domestiquen van de kastelein eten en drank zouden hebben gebracht.

De notaris deed dat, en de uitbaters van de "Cour de Bruxelles" vertelden hem wat er op 1 augustus gebeurd was. Ze zegden ook dat de heren allen samen naar de hostelrij waren gekomen, om het gelag van Sint Pietersbanden te betalen. Maar ze verklaarden uitdrukkelijk, dat ze sindsdien en buitendien niets meer met de Eed van de Vrij Billanderlieden te maken hadden gehad (2).

Los van het beschreven gebeuren : Jan DE SORGHHER is een voorvader van de vrouw van ondergetekende.

---

(1) Midden XIXde eeuw was er een "Cour de Bruxelles" in de Jozef II straat nr. 17. De kastelein was Constantijn DE SORGHHER, een afstammeling van deken Jan DE SORGER.

(2) Brugge. Rijksarchief. Notariaat VAN CAILLIE. Depot 1940, boek 34, akte nr. 49 : daàr staat alles in beschreven.

Donderdag 15 oktober -

DE DUITSCHERS TE OOSTENDE

Deze nacht hoorden wij eenig getrappel van peerden, en deze morgen, bij 't opstaan schijnt ohs het midden der stad als verlaten.

't Is heden marktdag, men zou 't niet zeggen ! Op de Groenselmarkt is er ééne groenselboerin, op de vleeschmarkt zijn drie kramen open en eene enkele boterboerin is afgekomen !

De tuiboten zijn vertrokken alsook de overzetboot der haven. Aan boord van een der tuibooten zijn honderde geweren en uniformen der burgerwacht geworpen geworden.

Rond 7 1/2 ure verlaat de duitse stoomboot "Mina", vroeger door onze Belgische overheid aan het anker gelegd en thans onder bevel van kapitein Léon BLONDÉ, onze haven.

Tussen 7 1/2 en 8 ure komt de visscherssloop 0.98, reeder M. Aug. HAMMAN, stuurman Lambert DEVOS, de haven binnengevaren. Verscheidene huisgezinnen van het Visscherskwartier, die tot hiertoe de plaat niet konden poetsen, maken van de gelegenheid gebruik en gaan aan boord : rond 10 ure steekt de sloop met hen in zee.

Rond 9 1/2 ure komt de 3 mast schoener "Pearl" geladen met kolen voor rekening der firma FERMON de haven binnen. Aan 't kaaigat zwaait het vaartuig en kiest wederom het ruime sop - wellicht rook de kapitein lont !

Rond de Zeestatie is veel beweging, en rond 7 1/2 ure wachten daar minstens 5.000 menschen achter het een of ander schip, dat van uit Engeland zou gezonden worden om de vluchtelingen af te halen. Vergeefsche hoop !

Rond 8 u. beginnen velen het wachten moede te worden en trekken zij, met pak en zak, de stad in. Een weinig later sterft in de overdekte hal der Zeestatie een kindje van 7 weken in de armen zijner moeder.

In de stad zijn veel winkels en schier al de bijzondere huizen gesloten. De bewoners ervan zijn nochtans allen niet gevlucht, maar velen hebben niets in magazijn of houden er niet aan open te doen !

Deze morgen zien wij geen "taube", doch rond 9 1/2 ure begint het gerucht te loopen, dat de duitsehers te Breedene zijn. Om 10 u 10 komen de eerste, 5 ruiters en 3 velomannen, over de bruggen der de Smet de Nayerlaan. 't Zijn huzaren. Aan de statieplaats gekomen wordt M. Jan DE KERSMAEKER, onze oude en trouwe vriend, die in de statie het ambt vervult van brigader der rijtuigkuischers, door hen verplicht den weg te toonen naar het stadhuis.

Voor het policiebureel der Groote Markt, of Wapenplaats, stijgen zij af en vragen zij water voor hunne peerden. Een hunner zegt honger te hebben en men brengt hem een pistolet fourré, gekocht bij den charcutier BOGAERTS, der Wapenplaats. Het is dan juist op de horloge van het stadhuis 10 u. 22.

Ondertussen is de heer burgemeester LIEBAERT verwittigd geworden. Vergezeld van den adjunktkommissaris DE MAESSCHALCK en twee agenten gaat hij tot bij de duitsehers en heeft een onderhoud met hen, waarna hij het stadhuis terug binnentrekt.

5 andere ruiters zijn intusschen bijgekomen. Twee hunner hebben bij hen een Belgische piot die aan de Smet de Naeyer brug werd gevangen genomen. De arme jongen die op een velo zat, kon niet meer voort. Een politieagent wordt opgeëischt om den weg naar de kazern te toonen en de trio (de 2 ruiters en gevangen soldaat) verdwijnt langs de Kapellestraat.

De peerden zijn middelerwijl aan den kiosk der Groote Markt vastgemaakt geworden; een paar man bewaken ze, terwijl de andere een toerken gaan doen naar de Zeedijk.

Van tijd tot tijd komen er nog bendjes toe, gewoonlijk bestaande uit eenige wielrijders, gevolgd door eenige ruiters - en deze, op hunne beurt gevolgd door wielrijders.

Toen de eerste Duitschers zich op de bruggen der de Smet de Naeyerlaan vertoonden, begonnen eenige kerels, die in de Zeestatie achter booten te wachten stonden, te schuifelen, hetgene eene ongehoorde paniek voor gevolg had. In allerhaast verlieten Oostendenaars en vreemde vluchtelingen onze statie.

Het verschijnen der Duitschers in de Kapellestraat en op de Wapenplaats bracht eene lichte ontroering onder onze bevolking en eene kleine paniek onder de vluchtelingen, doch zulks stilde alras toen de Duitsche voorposten met de eene hand teekenen van vermaning tot kalmte gaven en met de andere den militairen groet brachten.

Men werd alras ook gewoon onze ongenoode gasten, en slechts wanneer, van tijd tot tijd, een officier, in zijnen lichtgrijzen overjas gewenteld, statig kwam aangereden, gewaardigde men zich de koppen bijeen te steken om de nieuwsgierigheid te voldoen!

Enkele Duitschers trokken naar de zee om hunne peerden een voetbad te geven. Wij bemerken dat noch peerden, noch mannen er afgemat uitzien, wel integendeel! De mannen, 't zijn er, voorzeker, meestal onder de 30 jaar. Elk is voorzien van een kistje cigaren, en sommigen hebben brood mede. De mannen, die volgen zullen, zijn zoowel niet te pas noch zoowel uitgerust.

De trams naar Blankenberghe of Middelkerke worden afgeschaft.

Een onzer medewerkers ontmoet rond 11 ure in de Kapellestraat een 6 tal officieren, die den weg vragen naar het Majestic Hôtel, op den Zeedijk, maar allen zijn zoo vreemd aan Oostende niet, want in den loop van den namiddag zagen wij een Duitscher ons huis voorbijgaan, de Christinastraat inslaan en zich rechtstreeks begeven naar het huis van M. Hector POTTIER, electricien, waar hij een velolanteern kocht. Daarna keerde hij naar de Kapellestraat terug langs de Wittenonnenstraat.

Op het stadhuis had de heer Burgemeester een onderhoud met Maarschalk VAN DER GOLTZ, Duitsche goeverneur van België. Volgens ons verzekerd werd, zou men overeengekomen zijn op de kwestie der te betalen oorlogsschatting: een millioen. Ondertusschen hadden eenige Duitsche officieren zich van de stadskas meester gemaakt en hadden beslag gelegd op eene som van ₣ 3.629.96. Om 12 1/2 u. verlaten de heer Burgemeester met den heer THONÉ, gemeentesekretaris, in auto het stadhuis. Een tweede auto, waarin de heer JOHNSON, onder-konsul der Vereenigde Staten van Amerika zit, volgt. Voor de autos rijden eenige uhlanen, Duitsche wielrijders volgen ze. De stoet trok langs de Kapellestraat naar Brugge, zoo 't schijnt, ten einde 't noodige geld of de noodige waarborgen voor de betaling der oorlogsschatting te vinden.

Wij zeggen : 'T SCHIJNT, want het valt gemakkelijk te begrijpen dat het thans niet gemakkelijk is JUISTE inlichtingen te bekomen ! Wellicht weten we morgen meer !

En zoo was 't ook, want 's anderendaags vernamen wij uit STEL-LIGE bron dat de kwestie der oorlogsschatting tot LATER verschoven was. Ziehier wat gebeurd was, volgens ons goede bron werd verzekerd.

\* \* \*

Bijzonderheden over het onderhoud van den heer Burgemeester van Oostende met Maarschalk VON DER GOLTZ.

Burgemeester LIEBAERT ontving deze morgen, rond 11 ure, in zijn kabinet, Maarschalk VON DER GOLTZ, duitsche gouverneur van België.

Maarschalk VON DER GOLTZ zegde goed Oostende te kennen : 't is eene schoone, eene kosmopolitische stad, waar al de vreemdelingen goed ontvangen worden. Men zegde hem dat Oostende geen weerstand zou bieden, dat er hier geene troepen waren maar dat er hier nog een fort was.

Burgemeester LIEBAERT antwoordde dat er hier geene troepen waren; wat het fort betreft, het is een oud ontwapend fort.

VON DER GOLTZ zegde toen dat er kanonnen tusschen de duinen zaten, en dat er hier 6 kanonnen waren.

"Neen, zegde M. LIEBAERT, hier zijn, volgens ik weet, want de Belgische Staf zegde mij niets, zijn er hier slechts 6 kanonnen die over 24 jaar dienden om Keizer Wilhelm II, bij zijn bezoek aan Oostende, te begroeten".

VON DER GOLTZ mompelde eventjes.

De kwestie der oorlogsschatting werd niet aangeraakt. Die kwestie zegde de duitsche Maarschalk, moet met den duitschen Bevelhebber van Brugge afgehandeld worden.

Na overeen te zijn gekomen dat de uitgaven, door de duitsche officieren in het Majestic Hotel te doen, door de stad zouden gedregen worden, vertrokken 2 duitsche automobielen met officieren, eene automobiel waarin Burgemeester LIEBAERT, THONÉ, gemeentesekretaris en Maarschalk VON DER GOLTZ plaats hadden genomen naar Brugge. De auto van Heer JOHNSON, Konsul der Vereenigde Staten van Amerika, volgde.

Onderweg drukte VON DER GOLTZ zijne bewondering uit over het schoon vee en de schoone landbouwstreken. Hij deed zijn spijt kennen Turkijen verlaten te hebben, waar het volk zoo onwerkzaam is.

Te Brugge aangekomen reden ze naar het Hotel Memlinc, Groote Markt, waar de generaal VON BESELER, duitsche plaatskommandant van Brugge, zat. Deze laatste zegde dat de kwestie der oorlogsschatting voor Oostende binnen 2, 3 of meer dagen zou besproken worden : er was geen haast bij !

Een glas vermouthe werd den heer Burgemeester van Oostende aangeboden. De duitsche Maarschalk, Generaal en officieren dronken mede.

Burgemeester LIEBAERT bood dan een glas Sherry aan, doch, toen het op betalen aankwam, vernam hij dat het gelag reeds betaald was.

Burgemeester LIEBAERT en sekretaris THONÉ keerden alsdan, per auto naar Oostende terug.

## CAHIER VOOR LUCHTVAARTGESCHIEDENIS

Onlangs verscheen het Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis. Waar men vroeger opteerde voor een viermaandelijke uitgave ging men dit jaar over op een "Jaarboek".

Op de 106 blz. die aangeboden worden zijn er 27 geïllustreerd met 85 unieke foto's en tekeningen van Wilfried ROELS. U vindt er artikels over de (Belgische) vrouwen in de luchtvaart, de vliegmeetings te Stene, de Duitse zwaargewichten tijdens W.O. II, de legendarische piloten "Bob" Tuck, Lindbergh, Nungesser en Coli en ...de reeds zo lang beloofde bijdrage over het tragisch vliegeengeval te Stene in 1937.

Indien u dit met computer gezet en in beperkte oplage gedrukte Cahier wenst te ontvangen, stort u 250 ₣ op rekening nr.

001-0670048-48

W. Major

Kastanjelaan 52 - Oostende.

W. MAJOR

---

## TENTOONSTELLING

Van 28 oktober tot en met 31 december 1989 loopt in ons Heemmuseum de tentoonstelling

OOSTENDE VRIJHAVEN. Op- en teloorgang (1769-1794)

dit naar aanleiding van het 35-jarig bestaan van onze Kring.

ZEKER DE MOEITE WAARD OM TE BEZOEKEN ! ! !

Het museum is open elke zaterdag van 10u tot 12u  
15u tot 17u

Leden hebben GRATIS toegang.

---

## IN DIT NUMMER

- blz. 237 : A. CASIER : De Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
- blz. 241 : G. VANDAMME : Om en rond de aanleg van de Elisabethlaan.
- blz. 245 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (1).
- blz. 248 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (13).
- blz. 251 : N. HOSTYN : Orgels in groot Oostende - Het orgel in de Sint-Antonius van Paduakerk (Opex).
- blz. 252 : A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.
- blz. 254 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.
- blz. 257 : N. HOSTYN : Een zeldzame publicatie over Oostende : Souvenir d'Ostende van Ed. Haegheman-Wagner.
- blz. 259 : J.G. DE BROUWERE : Niet op de cappe van de nering.
- blz. 260 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (4).

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE



Ongekend werd van Michel VAN CUYCK :

"ALMANACH GRIMACIER" uit 1858

Ook bij hem reeds maskers, schedels en tronies !

# DE PLATE

## TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

A. VAN ISEGHEM

IJzerstraat 1

8400 OOSTENDE

J.B. DREESEN

Rode Kruisstraat 4

8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER:

J.P. FALISE

H. Serruyslaan 78/19

8400 OOSTENDE

REKENING:

750-9109554-54 of

000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

---

JAARGANG 18 Nr. 12 - december 1989

---

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

### DECEMBER I - ACTIVITEIT. JAARLIJKS SOUPER EN KLEINKUNSTAVOND

Zoals wij reeds, uitvoerig, in ons novemhernummer aankondigden gaat ons jaarlijks souper gevolgd door een optreden van de Oostendse zangeres Georgette VAN EYCKEN door op

vrijdag 8 december 1989 om 19 uur

in de Ridderzaal van het Vossenhol te Stene.

### DECEMBER II - ACTIVITEIT. VOORDRACHT MET DOCUMENTATIEMATERIAAL

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 21 december 1989 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Het onderwerp : OOSTENDE EN DE BELGISCHE WERKLIEDENPARTIJ (1885-1886)

De spreker : de heer Emiel SMISSAERT, Licenciaat in de geschiedenis.

In het laatste kwart van de 19de eeuw werd het politiek gebeuren in ons land grondig doorkruist door de opkomst van een derde partij.

Nadat in 1877 de Vlaamse Socialistische Partij door ANSEELE was opgericht, en in 1878 de Brabantse Socialistische Partij door DE PAEPE, werd tenslotte in 1885 de Unitaire Belgische Werkliedenpartij te Brussel gesticht.

Over hoe het, ten dien tijde, met de Belgische Werkliedenpartij in Oostende gesteld was is tot nog toe weinig geweten. Daar is nu verandering in gekomen.

Ons bestuurslid, de heer Emiel SMISSAERT, heeft zich met taai volharding over het onderwerp gebogen.

Via het archief van enkele spilfiguren uit de beweging, Henri en Nelly VAN KOL, dat te Amsterdam in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en het Internationaal Archief van de Vrouwenbeweging, bewaard wordt, wist hij, na nauwkeurig onderzoek, een massa feiten en achtergronden te achterhalen.

Mede door het grondig experteren van het weekblad "De Toekomst" en het dagblad "Vooruit" (toen pas ontstaan) kwam hij bijzonder

veel te weten van wat te Oostende, behoudens enkele uitzonderingen, lange tijd in de lokale pers werd doodgezwegen.

Aldus verzamelde hij een massa informatie over de Oostendse Socialistische bakkerij, een eigen Werkmansbibliotheek en een Spaarkas, tot midden 1886 alles uit elkaar viel.

Eens te meer een brok Oostendse geschiedenis die U niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

---

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTÝN

XLVIII - GEDENKPLAAT GRAAF DE SMET DE NAEYERBRUG

Op één van de brugpylonen van de Graaf de Smet de Naeyerbrug, deze binnen de omheining van het goederenstation, vinden we een bronzen plaket met volgende tekst :

ÉDIFIÉ

DE 1901 A 1905

LE COMTE DE SMET DE NAEYER  
MINISTRE DES FINANCES  
ET DES TRAVAUX PUBLICS

ADMINISTRATION

DES

PONTS ET CHAUSSÉES

M.M. P.J. TROOST DIRECTEUR GÉNÉRAL

L. VAN GANSEBERGHE

INGÉNIEUR EN CHEF DIRECTEUR

P. VAN DER SCHUEREN

INGÉNIEUR PRINCIPAL

A. CADOLA CONDUCTEUR

ALBAN CHAMBON

ARCHITECTE

Voor meer gegevens verwijzen we naar onze artikels over A. CHAMBON (De Plate, Nov. 1976) en Karel DE KESEL (De Plate, 86/216).



door J.B. DREESEN

De bouw floreert. Dat merken we, zelfs met één oog, overal aan onze kust. Er rijzen weer mastodonten uit de grond. In ruil daarvoor staan we dagelijks weer naar gaten in het stadsbeeld te staren.

Aan die afbraak en vernieuwingswoede is weinig te doen, daar hebben we in het verleden tientallen voorbeelden van.

Waar misschien wel iets aan te doen is is aan de naamgeving van deze nieuwe gebouwen.

Waarom, als voorbeeld de "Pilotage", gekend als zodanig in de Oostendse volksmond, na afbraak en opbouw als appartementsgebouw "Chateau l'Hermitage" zal heten is mij een raadsel. Men had het even goed "Chateau Pilotage" kunnen noemen. Dat zou zinniger zijn geweest want dan verwees deze naam meteen naar het gebouw dat er ooit gestaan heeft en dat op vele foto's van het vroegere Oostende een ruime plaats kreeg.

Om tegemoet te komen aan al die bouwheren, met weinig verbeelding en nog minder historische kennis, starten we een reeks bijdragen die een antwoord geven op de vraag: "Komen er in de oudste beschrijvingen van Oostende en omgeving welbepaalde toponymen voor die gebruikt kunnen worden bij de naamgeving van gebouwen?"

We beginnen onze reeks met een wandeling doorheen het 28ste Begin van 's Heerwoutermans Ambacht (1). Wij kozen het 28ste Begin omdat we de grenzen daarvan, voorlopig, het nauwkeurigste kunnen bepalen op een hedendaagse kaart.

De beschrijving van het 28ste Begin luidt als volgt: BEGHINNENDE MET WEST VANDEN LAETSTE VOOR(SYDE) P(ER)CHEELE, ZUIDWEST BY DE KERCKE VAN SINTE CATHELYNE, TUSSCHEN DEN DYCWEGH ANDE NOORDTZYDE, DEN WATERGANCK ANDE ZUUDTOOSTZYDE, METTEN ZUUDTWESTH(ENDER) ANDEN ZYDELINGHEN ENDE ES TBELOOP DAER DE TAVERNE VAN SINTE CATHELYNE IN STAET DAER.

Situëren we nu even de grenzen van dit gebied op een hedendaagse kaart. De DYCWEGH lag, bij benadering, iets ten noorden van het tracé van de Leffingestraat tussen het Sinte Catharinaplein en de Steense Dijk. (Hierin is ook begrepen het deel van de straat dat eertijds over de Elisabethlaan lag en dat gedeeltelijk van naam veranderde of geïntegreerd werd in de bouwzone) (2). Het stuk van de ZYDELINGHEN, zoals hierboven beschreven staat, is te vereenzelvigen met het stuk van de Steense dijk dat loopt van de Prins Roselaan tot aan het uiteinde van de bijna rechte hoek waar de Lariksenlaan op de Steense Dijk uitkomt. Het tracé van de Steense Dijk is sedert de 18de eeuw niet veranderd en is dan ook voor de topografie van Oostende een uitstekend referentiepunt.

De WATERGANCK (hier wordt mee bedoeld de NIEUWE OOSTENDSE WATERGANG) moet gelegen hebben vanaf het kruispunt van de huidige Gelijkheidstraat en de Honoré Borgerstraat (waar zich het plein zonder naam bevindt) tot aan het uiteinde van de Lariksenlaan, tegen de Steense Dijk. Hiervoor verwijzen we naar de kaart van POURBUS van het Brugse Vrije (3) waarop men duidelijk kan zien dat de Watergang op dit punt aansloot op de Sluisvliet.

Vergelijken wij de oppervlakte van het aldus bepaald stuk met de grootte opgegeven voor het 28ste Begin dan komen we, bij benadering, tot eenzelfde waarde. Waar we op de Ommeloper voor het 28ste Begin

27,89 ha vinden (62 gemeten 1 lijn en 2 roeden) vinden wij voor het zelfde stuk op een moderne kaart 28,87 ha (65 gemeten en 1 lijn). ( Een gemet is gelijk aan 4.423,68 vierkante meter). Het verschil van ongeveer een hectare spruit voort uit het feit dat de juiste loop van de Watergang niet nauwkeurig te bepalen is bij gebrek aan referentiepunten.

Wat vinden wij nu voor het hierboven beschreven deel van de Ommeloper als namen en toponiemen ?

Wij beginnen langs de DYCWECH (Leffingestraat) van oost naar west, dit is van de vroegere standplaats van de kerk naar de Steense Dijk, en dan krijgen we achtereenvolgens :

- de TAVERNE en SCAPELAERHUUS. We hebben hier te maken met de dorpskroeg van Sinte Catharina-west en het huis van enen CAPELAERE (?).
- de "hofstede waer JAN AERNOUDTS wuent".
- een stuk land, behorende tot verscheidene eigenaars, dat DE HAMMELE heet. Dit woord komt niet voor in het Middeleeuwse Woordenboek van VERDAM en voorlopig heb ik er nog geen verklaring voor.
- een hofstede zonder vermelding van de persoon die er op woont.
- de " QUINTENShofstede".
- de "hofstede van PIETER VERGRONE".
- een stuk land "waer een vervallen hofstede op staet daer wijlent ADRIAEN VAN HOORNE placht te wuenen".

We gaan nu even langs de ZYDELINGHEN (Steense Dijk) van noord naar zuid, (d.w.z. van de Prins Roselaan tot aan de Lariksenlaan).

- "ande Huelbrugge te RATTEGATE". Daar lag dus een heulbrugge (dit is een boogbrug in hout of steen) over de Sluisvliet. Dit was normaal want van hieruit vertrok op de westkant van de Sluisvliet een baan die naar het zuiden liep en waarschijnlijk een andere baan die west langs de CLEENE ZYDELINGHE liep naar de duinen ten westen van Mariakerke-kerk.
- een stuk land genoemd DE WULPE. Volgens het Middeleeuws Woordenboek van VERDAM is Wulp = Welp, het jong van sommige diersoorten. Het verband is hier niet onmiddellijk duidelijk. Het ligt echter waarschijnlijk in de verklaring die voor de naam Wulpen (tussen Nieuwpoort en Veurne) wordt gegeven, namelijk "wellend water". Een Wulp is ook nog een snip-achtige waadvogel die we nog regelmatig in de (weinige) duinpannen aan onze kust kunnen zien.
- de "PANNEVOCX HOUCK". De plaats waar de Watergang overgaat in de Sluisvliet.

Tot daar de gegevens die we noteerden in de beschrijving van het 28ste Begin. De oogst is niet groot, maar alle begin is moeilijk. Op een stuk van 28 ha hebben we één herberg zonder naam, het huis van enen Capelaer (?), vier namen van bewoners van een hofstede (Aernoudts, Quintens, Vergrone en Van Hoorne) één aanduiding van de plaats van een brug en vier toponiemen, twee stukken land "De Hammele" en "De Wulpe" en twee punten het "Rattegat" en "Pannevouch".

#### Verwijzingen

- (1) R.A. Brugge. Ommeloper van 's Heerwoutermans Ambacht 1559. Onder Blankenbergse Watering nr. 517.

- (2) J.B. Dreesen. Tijdschrift De Plate 1988, blz. 88.193.
- (3) Kaart van het Vrije, geschilderd door Pourbus (1562) en herschilderd door Claeysens (1596). Stadhuis Brugge of het gebouw van het Brugse Vrije te Brugge.

## SCHRIJVERS AAN ZEE (2)

door Emiel SMISSAERT

Maar de kust in de Westhoek is ook een aantal verdienstelijke letterkundigen van eigen bodem rijk.

Te Sint-Idesbald is er niet alleen Dries Dehollander (met o.a. Heimwee (1971), En toch wordt het zomer (1975), maar ook Karel de Kandelaere (Zwanezang en hergeboorte (1983)).

Te Koksijde had, gedurende ruim dertig jaar, de dichter en essayist Luc van Brabant (1909-1977) zijn woonst. In 1987 is hij op passende wijze herdacht. Om den brode was hij handelaar in foto- en optische artikelen. Destijds kwam hij in de belangstelling door de uitgave, samen met Johan Daisne en Marcel Coole, van het literaire tijdschrift Klaverdrie (1937-1948). Zijn dichtbundels (wij noemen enkel Zeven ellen liefde uit 1940 en Klein viaticum uit 1945) bevatten realistische poëzie die nauw aansluit bij het dagelijks leven. Bij kenners maakte hij pas echt naam met zijn voortreffelijke vertalingen van Franse dichters als Louise Labé, Clément Marot en François Villon. In 1962 kreeg hij de prestigieuze Koopalprijs voor zijn studie over leven en werk van Louise Labé.

Ook Fernand Florizoone (°1925) strekt Koksijde tot eer. Hij is een bescheiden gebleven man én een fijngevoelige dichter : met de zee als achtergrond handelt hij in zijn verzen over de gewone, alledaagse gebeurtenissen van het leven. Dichtbundels als In de Branding (1965), Tussen Kriek en Wielewaal (1958), De Andere Planeet (1965) en Lezen in de Appelboom (1976) verdienen een vermelding. Ook hem werden literaire onderscheidingen toegekend, waaronder de Poëzieprijs 1986.

De Westhoek gaat fier op een historicus van formaat : Godgaf Dalle (°1920). Deze vruchtbare en veelzijdige onderzoeker kreeg in brede kringen een verdiende erkenning door de publikatie van zijn Gids voor de Westhoek, een zeer geslaagd en nuttig naslagwerk.

Onder de auteurs-van-eigen-streek telt Oostduinkerke de dichters-kunstschilder Daniel du Four, geïnspireerd door zee en duinen, en de dichter-advokaat Raoul Maria De Puydt. Op zijn aktief staan dichtbundels als Het verraad (1963), Brandenburgs Concerto (1967), De Menselijke Revolutie (1973) (6).

Ten zuidoosten van Koksijde ligt Oostduinkerke, met twee woonkernen : Oostduinkerke-Bad en Oostduinkerke-Dorp. Deze badplaats - eigenlijk een deelgemeente van Koksijde - beschikt over het wellicht mooiste strand van de kust : zeer breed, met fijn zand en zonder golfbrekers. En de zee ? Zoals overal langsheen de kust : ebbe en vloed, een komen en gaan van water...

In 1918 beschrijft Felix Timmermans (1886-1947) haar als volgt (7) :

18 december 1918

Ik sta aan de zee met het nieuws in mijn hand dat mijn vader morgen zal begraven worden.

Mijn goede, oude vader !

Van nacht heeft de storm over de zee heengestreden en nu ligt ze daar nog uit te zieden met lange witte golven. De avond die over de oneindigheid zakt heeft den hemel verbrand tot een kristal helder blauw in het noorden, en tot massale, donkere grijs-bruine wolken die nog als doovende kolen den rooden asem van de verdwenen zon dragen.

Waar de golven zich wegtrekken en het gladde zand vol blinking staat, daar ook glimt als op pek het rosse rood, dat van de donkere wolken valt. De zee is eenzaam en verlaten vol opkomende duisternis en achter het dorp komt de gouden, volle vrucht der kalme maan omhoog.

En mijn vader is eergister begraven en zal morgen begraven worden !

En als een zalf aan mijn vader en een zachte olie aan de verbittering mijns harten is deze eenzame, oneindige avondzee.

O vader, gij waart zoo goed, zoo goed en aangenaam !  
(...)

O vader, de zee spreidt hare oneindigheid voor mij uit, de avond is over de wereld en de maan bloemt zilverig in den hemel.

Alle geluiden zwijgen, alleen de zee ruischt haar eeuwig, eenig lied.

Zoo ook zal in mij, het geruisch van uwe herinnering in mij blijven als een zacht weemoedig, teder lied, dat als een snaar die trillen blijft de andere geluiden mijns harten zal omzingen.

Want Gij waart mijn vader en mijn vriend !

Het stuk werd gedrukt in de Nederlandse krant Het Vaderland, waar Timmermans correspondent van was toen hij in 1918-1919 in Scheveningen verbleef. Ik vermoed dat nergens anders in het werk van "de Fé" een dergelijke beschrijving van de zee is aan te treffen. De zee en de kust zijn nooit een inspiratiebron geweest voor Timmermans. Sterker nog, in feite hield hij niet van de zee, "(...) en vooral van het strandleven. Water maakte hem altijd wat weemoedig en het onrustige van al die mensen, opeengehoopt tussen de tentjes, met kinderen die ruzie maakten voor een bal of een schuppeken, was niets voor hem" (8). Hij kwam er vooral omwille van de kinderen. Veel liever zat hij op het terras van het hotel-restaurant Duinenhof. Urenlang heeft hij er doorgebracht bij Doortje Rubbrecht, wellicht de enige Oostduinkerkenaar met wie hij echt bevriend was (9).

Tien jaar lang is Felix Timmermans met zijn familie een trouwe vakantieganger geweest in Oostduinkerke. De villa Laagland, gelegen in de Uitkijkweg, was zijn vakantieverblijf : daar is het dat hij voortwerkte aan Boerenpsalm (1935), daar ook is het dat hij bezoek ontving van heel wat mensen die naam en faam hadden in het Vlaamse literaire leven van toen.

Een glimp van hoe Felix Timmermans en de zijnen hun verblijf aan zee ondervonden, is terug te vinden in een brief van 11 augustus 1934 : "De dagen vliegen om. We kennen uur noch tijd, en moeten naar de gazet zien om te weten welke dag het is. Ik doe veel gymnastiek, maar 'k word er nog dikker mee. Ik schilder ook al eens en smoor veel pijpen" (10). Voor Vlamingen die aan de Westkust hun vakantie doorbrachten, werd een speciaal blad opgericht en uitgegeven, met de passende titel De Badgast (1933-1935). Een

lieftalig zeemeerminnetje werd door Felix Timmermans getekend omstreeks 1935 tijdens één van zijn talrijke verblijven te Oostduinkerke. Het diende als kenteken voor de habitués van de gezellige bijeenkomsten in hotel Duinenhof, iedere donderdagnamiddag.

Nog een ander trefpunt waar Vlaamse kunstenaars elkaar vonden, was het hotel Gauquié. Over Timmermans en de artiestenbijeenkomsten in hotel Gauquié schreef Het Volk in 1986 (11) het volgende :

Bijna dagelijks ging hij om vers gevangen garnalen, waar hij bijzonder verkikkerd op was. Iedere namiddag was er koffie met rozijnenbrood voor de bezoekers : in Duinpark verbleven immers ook tijdens de zomermaanden Veremans, Nand Verknoeke, Nest Claes, Walter Opsomer, prof. De Keyser, enz. Een gast die eens een volle maand bij hem verbleef, was de latere mgr. Pronti, toen nog een eehvoudige priester in Assisië, en bij wie Felix Timmermans verbleef toen hij naar het land van Sint-Franciscus toog. Tegen de avond ging het er wat ernstiger aan toe. Dan werd in een zaal van hotel Gauquié een "Vlaams feest" gehouden zonder academische inslag. Ieder gaf om beurt wat ten beste, een voorlezing of een stukje pianospel, waarbij de vrolijke noot altijd domineerde. Een haarlok van Felix Timmermans werd eens per opbod verkocht voor een liefdadig werk. Het bracht, in die tijd, 3.000 ₣ op. Wanneer het heimwee naar de Nete hem te pakken had, trok hij de polders in en bewonderde de reigers op zoek naar paling.

En Felix Timmermans wordt nergens beter getypeerd dan in onderstaande anekdote (12) :

Dat hij niet gaarne naar zee ging, daar liet vader nooit een woord van horen tenzij pas veel later, als wij allemaal liever naar de Kempen in vakantie gingen. Zo was hij : als er moeilijkheden, onrust of last te dragen waren, dan nam hij dat stilletjes voor zich alleen en zorgde er voor, dat niemand iets vermoedde. En om Mama en ons en de vele familieleden, die altijd meegingen, een aangenaam verlof te bezorgen, deed hij plezanter dan anders. Hij maakte voor ons boten, kastelen en krokodillen in 't zand : hij ging mee baden met de kleinsten; kocht voor ons "boules de l'Yser", vlaggetjes en hoorns ijskreeem; hij liet ons op ezeltjes rijden, zat geduldig aan de patisseries te wachten tot wij onze limonade hadden uitgedronken en ging mee vissen met de ophaalnetjes op het staketsel. En alles met volle overgave. Hij liet ons lachen, wij amuseerden ons, en daar had hij dan deugd van.

Alleen van de schone zonsondergangen en de enige, pure luchten van het Noorden kon hij genieten, en elken dag ging hij, samen met Gommair, naar de ondergaande zon kijken. Op een keer regende het dat het goot. Op den dijk : geen mens, en van de zon : geen gedacht. Slechts een overal aanwezige journalist zag onzen Pa met den kleinen Gommair op zijn schouders in den kletsenden regen wandelen. Hij knipte

hem algauw en 's anderendaags stond hun foto in de gazet met eronder : "Slechts één mens komt naar de zee om het te zien regenen : Pallieter".

Oostduinkerke heeft trouw en piëteitsvol de herinnering aan haar "schoonste ere-toerist" en haar "bepaamste ere-burger" bewaard.

Een eerste stijlvolle Timmermanshulde greep plaats in 1957, tien jaar na de dood van de schrijver. Bij die gelegenheid werd o.a. een gedenkplaat aan villa Laagland aangebracht en onthuld. Vervolgens, begin juli 1986, werd opnieuw een herdenking georganiseerd in Oostduinkerke : een tentoonstelling van Timmermans' grafisch werk en diverse vakantieherinneringen brachten de grote Lierenaar terug naar zijn vakantieoord van destijds. Deze expositie vond plaats van 4 tot 14 juli 1986 en de kleine brochure Felix Timmerman-herdenking : 1886-1986, Oostduinkerke bewaart de herinnering aan dit evenement.

Nog te Oostduinkerke verbleven, althans voor een gedeelte van het jaar, de Antwerpse jeugdschrijvers Leen van Marcke (°1902) en haar echtgenoot Jan Peeters (1892-1978).

Gedurende vele jaren hebben hier de Dagen van de Vlaamse Gids plaats gevonden : het was een gegeerd en dankbaar trefpunt voor tal van auteurs en literatuurliedhebbers. Begin jaren tachtig werd de ontmoetingsplaats voor de Dagen overgebracht naar Oostende waar onderdak wordt gevonden in het Thermenhotel.

De meest zuidelijk gelegen badplaats, met nog veel duinen en met het breedste strand van de hele kust, is De Panne, een "badplaats voor gezinnen met kinderen" zoals ze zichzelf aankondigt. Ook daar was Karel Jonckheere aan te treffen. Eerst in villa Les Tropiques in de Koninginnelaan (periode 1945-1949), later in villa Claude-Isette in de Majoor d'Hooghelaan (periode 1951-1953), zo wordt vermeld in de voortreffelijke Literaire gids van België, Nederland en Luxemburg (1971).

Ook Hendrik Conscience (1812-1883) heeft hier zijn sporen nagelaten. Zijn roman Bella Stock (1861) is de romantische geschiedenis van een jonge Franse edelman die het schrikbewind in zijn land ontvlucht en tot twee keer toe door een vissersmeisje uit De Panne van de dood wordt gered.

De grootheid van Consciences stijl en visie ligt in zijn eenvoud en natuurlijkheid. Dat bracht zijn werk internationale bijval en hij is indertijd aanbeden geworden door miljoenen.

Conscience was niet enkel een dromer, maar tevens een verlegen, mensenschuw man. Ziekelijk en zwaarmoedig van aard trok hij zich graag terug in de natuur om tot rust te komen en om zijn geschokt innerlijk evenwicht te herstellen. In 1859 kende hij opnieuw een dergelijke crisis. In een brief verklaarde hij : "Mijn zenuwen zijn ontsteld. Dezer dagen ben ik uit Kortrijk gaan lopen en heb mij naar de zee begeven, tusschen Veurne en Duinkerke, waer ik vier dagen in eenzaamheid langs het strand heb gedwaeld" (13). Is het toen dat hij in het gezelschap verkeerde van een zekere Smaghe die visser was in De Panne en die Conscience in 1830 had leren kennen als vrijwilliger in de kazerne van Dendermonde ? Hoe dan ook, later kwam Conscience terug en ditmaal in gezelschap van zijn trouwe vriend Dujardin, die illustrator was van Consciences

boeken. Toen Bella Stock in 1861 verscheen herkende men in de tekeningen heel wat Pannenaars. Stock leek op vader Smaghe en Bella was zonder meer Bella Smaghe ! (13)

(vervolgt)

## DE OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914 (3)

door Ann CASIER

### Periode 1890-1894

De zussen Ilonka en Deszo HOVAKS brachten het publiek in verrukking op een Hongaars concert. Ze demonstreerden, er hun virtuositeit op een cimbalom in een paar originele composities en veel transcripties (1).

Jean PERIER (1869-1954), zoon van dirigent Emile en broer van genrezanger Camille, kwam in 1890 voor 't eerst meewerken aan een concert te Oostende onder leiding van zijn vader. Daar zong hij een compositie van zijn vader "J'étais aimé" met een frisse jonge stem en een uitstekende accentuering (2). Hij was toen nog helemaal niet beroemd, want hij zat pas in het vak. Op wens van zijn vader was hij in dienst bij een bank gegaan, maar liet zich naderhand als bariton aan het conservatorium van Parijs inschrijven (3). In 1891 en 1892 behaalde hij con brio zijn tweede en eerste prijs zang en "opéra-comique" (4). Hij debuteerde als Monastatos uit MOZARTS "Zauberflöte" in de Parijse Opera-comique, waaraan hij praktisch zijn hele leven verbonden bleef. Aan de wereldpremière van "Pelléas en Mélisande" van Claude DEBUSSY in 1902 werkte hij intens mee : hij was de mannelijke hoofdrolspeler Pelléas (5). Hij behoorde gedurende bijna 50 jaar tot één van de grootste Franse (van Belgische afkomst) artiesten, actief in opera, operette, toneel en film. Hij combineerde in 1890 en erna nog verschillende malen een familiebezoek met een optreden in het Oostends kursaal.

Wonderkinderen waren in het Kursaal altijd welkom en het 12-jarig meisje, Céleste PAINPARE, die het eerste pianoconcerto van BEETHOVEN uitvoerde met veel gevoel en zonder fouten in de moeilijkste passages, wakte zeker bewondering op. Ook de 13-jarige pianovirtuoos Brahm VAN DEN BERGH maakte het publiek enthousiast (6).

Het trio YVEL (sopraan aan de Opera-comique), Imbert DE LA TOUR (eerste prijs conservatorium Parijs) en bariton MINSSART zorgde voor een massale opkomst : alle gangen die naar de zaal leidden waren volzet. Het duo "L'amour sacré" uit "La muette de Portici" van AUBER moest driemaal overgedaan worden en ook het trio uit "Jerusalem" van G. VERDI wilde het publiek opnieuw horen (7).

De beroemde Jozef WIENIAWSKY, een trouw bezoeker van Oostende, die regelmatig optrad in het Casino, nam op 20 augustus 1891 de leiding van het orkest in handen voor de uitvoering van zijn "Rêverie", "Scherzo" en "Mazurka villageoise". Het jaar daarop (op 25.08.1892) leidde hij er de ouverture van "Guillaume le Taciturne".

Op 28 juli 1892 stonden slechts twee composities op het programma, beide gecomponeerd en geleid door Paul GILSON en het werd één van de mooiste concerten van het seizoen :

1. Moïse au Sinaï (cantate bekroond met de Romeprijs) (fragmenten)  
Marie : Maritza BASTEYNS  
Moïse : J. DE BACKER

2. La mer (symfonische schetsen naar een gedicht van Eddy LEVIS)  
Recitant : Georges VANDEN PLAS

Van de cantate, op tekst van Jules SAUVENIÈRE, werden alle zuiver instrumentale delen uitgevoerd en de voornaamste passages (gearrangeerd) voor één of twee stemmen en orkest. De twee composities impressioneerden het publiek en GILSON werd hartelijk toegejuicht door toehoorders en uitvoerders (8). 's Anderendaags werd het zelfde programma letterlijk herhaald en nog eens vier dagen later kreeg "La mer" een derde auditie, versterkt door de harmonie van de derde Linie (9).

25 augustus 1892 werd ook een belangrijke dag : op het middagconcert trad de Amerikaanse violiste Nora CLENCH, gevierd in twee continenten, op met fragmenten uit MENDELSSOHN'S vioolconcerto. Op hetzelfde concert dirigeerde de jonge Belg Karel MESTDAGH de eerste uitvoering van zijn serenade "Aan het liefken". Jozef WIENIAWSKY dirigeerde er tevens werk van zichzelf en zijn overleden broer.

F. LEBORNE, een Belgisch componist en muziekcriticus te Parijs was op 4 augustus 1893 weer in het Kursaal te gast; hij leidde er "Scènes de ballet" en "Aquarelles".

Arthur DE GREEF kwam eigen composities dirigeren en bracht daarbij zijn collaga, D. DEMEST, professor zang aan hetzelfde Brusselse conservatorium en pianiste J. SEVENANTS mee (17 aug. 1893).

Op 29 augustus 1893 stond de Antwerpse Jan BLOCKX op het podium om het Kursaalorkest te helpen bij de uitvoering van de suite uit "Maître Martin", drie Vlaamse dansen en het kermisfragment uit "Milenka". De overige uitvoeringen op dit concert werden opnieuw door L. RINSKOPF geleid (10).

Juliette FOLVILLE, violiste, pianiste en componiste, was de gast op het groot artistiek concert van donderdagnamiddag 7 sept. 1893.

In juli, augustus en september 1893 kwamen niet minder dan 30 solisten hun medewerking aan de concerten verlenen (11).

Het belangrijkste seizoen-festival (op 15 juli 1894) was ongetwijfeld een concert volledig aan P. BENOIT (1834-1901) gewijd en onder zijn leiding. De favoriete zangers van P. BENOIT werkten er aan mee : SOETENS-FLAMENT en H. FONTAINE. Het Kursaalorkest wachtte geen gemakkelijke taak, temeer daar het concert georganiseerd werd ter ere van het eerste internationaal congres van de pers. Nochtans was dit festival geen primeur voor de Belgische kust : drie jaar ervoor werd het georganiseerd in het Casino van Blankenberge, een stad die ook met een eigen orkest mooie zomerconcerten inrichtte. Het programma was interessant :

1. Elzenkoning, ouverture.
2. a. Joncfrou Kathelijne (poëzie J. DE GEYTER).  
b. De Schelde, Jacob van Arteveldes geest (tekst : E. HIEL).
3. Het Meilief (poëzie : J. DE MEESTER).  
a. Ouverture.  
b. Lena's minnelied (1e acte).  
c. Lena's vaarwel.  
d. Epiloog.
4. Hymnus aan de Schoonheid (poëzie : E. HIEL).  
a. Dans.  
b. Aanroeping tot de kunst in de tempel van de schoonheid.
5. Religieuze feestmarsch.



Niet alleen muzikaal was deze manifestatie belangrijk, ook op taalgebied : de composities werden in het Nederlands beluisterd door een internationaal elite-publiek. Meteen een gelegenheid om in de pers eens het belangrijke muzikale verleden van de Vlamingen te berde te brengen (12). Het succes van dit concert was een stimulans om andere Vlamingen en Walen hun eigen composities in het Oostends Kursaal te laten dirigeren. Dit gebeurde op speciaal ingerichte "Belgische concerten".

Ook daarbuiten waren Belgische dirigenten-componisten welkom. Emile MATHIEU, directeur van de Leuvense muziekschool, kwam met een kwartet solisten en het grootse muziekschoolkoor. Ze brachten er, in samenwerking met het Kursaalorkest, fragmenten uit "Freyhir" en "Hoyoux".

Bij het zesde groot artistiek concert van het zomerseizoen 1894 waren de gasten de Londense alt Lina MENDELSSOHN, leerlinge van MARCHESI en familie van de componist, samen met de 16-jarige celliste Elise KUFFERATH. Zij behaalde bij Edouard JACOBS haar eerste prijs met grootste onderscheiding en had een triomfantelijke tournee door Rusland achter de rug (14). In 1894 werden naast de gewone concerten, nog 26 grote concerten georganiseerd waaraan een hele pleiade vooraanstaande musici meewerkten (15).

(vervolgt)

- 
- (1) S.O., 23.07.1890.
  - (2) S.O., 31.07.1890 en 02.08.1890.
  - (3) A. MENETRAT, art. Perier Jean, in Die Musik in Geschichte und Gegenwart, o.l.v. F. BLUME, dl. 10, Kassel-Bazel, kol. 1069-1070.
  - (4) S.O., 27.07.1891 en E.O., 28.07.1892.
  - (5) art. Périer Jean, in Algemene muziekencyclopedie, o.l.v. J. ROBIJNS, J. MOSTAERT en M. ZIJLSTRA, dl. 8, Haarlem, 1983, p. 67.  
A. MENETRAT, art. cit., geeft verkeerdelijk jaartal 1900 op.
  - (6) S.O., 07 en 09.08.1890; S.O., 28 en 30.07.1891.
  - (7) S.O., 02 en 04.08.1891.
  - (8) S.O., 28 en 30.07.1892.
  - (9) S.O., 02.08.1892.
  - (10) S.O., 31.08.1893. Jean (sic) BLOCKX werd er geprezen als Vlaams componist naast Peter BENOIT.
  - (11) Hun namen staan opgesomd in S.O., 28.09.1893.
  - (12) S.O., 15, 16 en 17.07.1894.
  - (13) S.O., 12 en 13.08.1894.
  - (14) S.O., 23 en 24.08.1894.
  - (15) S.O., 30.09.1894.

---

DE LEIDING VAN DE OPENBARE WERKEN IN HET KUSTGEBIED  
IN DE VORIGE EEUW

door Gerard VANDAMME

Het is amper anderhalve eeuw geleden dat het Ministerie van Openbare Werken werd opgericht. Dit gebeurde bij besluit van 13 januari 1837 van koning Leopold I. De eerste minister van Openbare Werken werd Baron Jean-Baptiste NOTHOMB.

De bevoegdheden die aan het nieuwe departement werden toegewezen waren toen zeer uiteenlopend : openbare werken, mijnen, zeeuwen,

militaire dienst, burgerwacht, posterijen, besteldienst, munt, goud- en zilverwaarborgen, maten en gewichten.

In 1894 omvatte het Departement voor Openbare werken vier grote besturen nl. het Mijnwezen, het Bestuur der Posterijen, het Bijzonder Bestuur der Spoorwegen en het Korps van Bruggen en Wegen. Gaandeweg liepen deze besturen soms in elkaar of werden gesplitst, verloren een deel van hun bevoegdheid of werden uitgebreid. Nieuwe opdrachten kwamen tot stand en gaven aanleiding tot nieuwe diensten. Sommige besturen en diensten veranderden van Departement of vormden een nieuw Ministerie.

Dientengevolge kreeg het Departement van Openbare Werken tussen 1837 en heden diverse benamingen :

1837	Ministerie van Openbare Werken.
1882	" " Binnenlandse Zaken.
1884	" " Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken.
1894	" " Landbouw, Nijverheid, Arbeid en Openbare Werken.
1895	" " Landbouw en Openbare Werken.
1899	" " Financiën en Openbare Werken.
1907	" " Openbare Werken.
1910	" " Landbouw en Openbare Werken.
1918	" " Openbare Werken.
1921	" " Landbouw en Openbare Werken.
1925	" " Openbare Werken.
1934	" " Openbare Werken en Werkloosheidsbestrijding.
1936	" " Openbare Werken.
1938	" " Openbare Werken en Werkloosheidsbestrijding.
1940	" " Openbare Werken.
1952	" " Openbare Werken en Wederopbouw.
1961	" " Openbare Werken (1).

Bij opsporingen naar de uitvoeringsperioden van de vele haven- en waterwerken, welke in het verleden werden uitgevoerd kan de kennis van de opeenvolgende benamingen van het Ministerie wellicht van nut zijn.

\* \* \*

Vóór het oprichten van het Ministerie van Openbare Werken in 1837, vielen de zeedijken - deze van Oostende in het bijzonder - vrijwel uitsluitend onder de bevoegdheid van het Ministerie van Oorlog. Ze werden immers naast hun zeeverende functie, vooral als verdedigingsfront voor de erachter gelegen stad beschouwd. Het Ministerie van Oorlog behield zijn medezeggenschap tot in 1865, wanneer Oostende als vestingstad werd opgeheven, en alle militaire erfdiensbaarheden vervielen (2).

Het is hier wellicht nuttig even de aandacht te vestigen op het "Korps van Bruggen en Wegen", dat van bij de oprichting van het Ministerie van Openbare Werken, onder dit ministerie ressorteerde.

Dit bijzonder ingenieurskorps dat met de leiding van alle grote openbare werken gelast was, vond zijn oorsprong in Frankrijk - voor zover kon achterhaald worden - kort vóór 1770, onder de regering van Lodewijk XVI. Na de inlijving van ons land bij Frankrijk vanaf 1795, vielen ook hier alle openbare werken onder de bevoegdheid van dit korps. Onder het Frans regime werkten ook Vlamingen, Walen en Nederlanders als "ingénieur des Ponts et Chaussées".

Het is de Franse ingenieur LE JOLIVET, "inspecteur des Ponts et Chaussées", die beschouwd wordt als de promotor van de oprichting

van een afzonderlijk korps, dat ons gewest onder zijn bevoegdheid zou krijgen. Dit kreeg echter slechts vorm na zijn overlijden in 1796, onder zijn opvolger inspecteur DUCLOS (3). Het Korps van Bruggen en Wegen is in zekere zin blijven bestaan tot op heden, ongeacht het bewind - Frans, Nederlands of Belgisch -, waaronder het werkte. Om het adjektief "van Bruggen en Wegen" aan de ingenieurstitel te mogen toevoegen, is heden nog steeds het slagen in een speciaal staatsexamen vereist. De bevoegdheid van het Korps is echter niet duidelijk meer afgelijnd. Ingenieurs - of hogere rangen - "van Bruggen en Wegen" kan men thans in allerhande besturen aantreffen.

In de vorige eeuw vinden we, voor wat het kustgebied betreft, onder de leidende figuren van het Korps van Bruggen en Wegen, enkele merkwaardige personaliteiten - sommige alleen al om hun indrukwekkende naam.

- In 1808 wordt er een ingenieur RAFFENEUX DE L'ISLE vermeld bij de leiding van het dichten van een grote bres in de zeedijk bij het Albertusfort te Mariakerke, waarbij in de Sinte-Catharinapolder tot bij Stene-Dorp, o.m. vijf hofsteden onder water kwamen te staan. Er was, gelukkig toen nog geen andere bebouwing in de polder. Terloops : de bres werd gedicht met vette klei gedolven uit een weide van Hubert PASSCHIJN te Mariakerke. Deze eiste een te hoge prijs voor de onteigende grond en de betwisting hierover was in 1811 nog niet bijgelegd.

Dezelfde voornoemde ingenieur was de ontwerper van de eerste spuikom van Oostende (met de spuisluis, de zg. Écluse Française) die in 1810 in gebruik kwam, en spoedig zou blijken onvoldoende te functioneren, wegens de te geringe oppervlakte.

- In 1809 vinden we een hoofdingenieur Baron SAINT GENOIS.

- In 1815 treffen we Jan DE BROCK aan als "inspecteur van de waterstaat" (Nederl. Bewind). Rond 1820 is hij hoofdingenieur, en in 1843 Directeur-Generaal van Bruggen en Wegen (3). Zijn naam komt voor op verschillende ontwerpen betreffende werken aan de Oostendse haven en de verdediging van de kust voor Blankenberge. Hij werkte onder Frans, Nederland en Belgisch bewind.

Het plan van Oostende uit 1839 met de vermelding van de voornaamste gebouwen, door hem opgemaakt, is ruim bekend.

- Rond 1858 is er de Provinciale Directeur, Hoofdingenieur van Bruggen en Wegen GÉRARDOT DE SERMOISE, die nauw betrokken was bij de bouwtoelatingen voor de eerste gebouwen en hotels langs de Oostendse zeedijk (2). Zijn naam komt eveneens voor op verschillende projecten tot versterking van zeedijken en tot het bouwen van kaaien aan de Oostzijde van de stad.

- In 1869 komt ingenieur Pieter DE MEY (°Gent 1844) in dienst bij Bruggen en Wegen. Hij wordt Hoofdingenieur-Directeur in 1885, en belast met de leiding der werken in het kustgebied in november 1886. In 1895 wordt hij hoofdingenieur van de provincie West-Vlaanderen (3).

Zijn naam blijft verbonden aan het ontwerp van de grote havenwerken te Oostende omstreeks 1900 (w.o. de naar hem genoemde zeesluis). De aanleg van de haven van Zeebrugge, het zeekanaal en de achterhaven te Brugge, gebeurde volgens een ontwerp, dat ir. DEMEY fel bekampt had, maar dat door politieke machinatie, de voorkeur kreeg van het Ministerie, boven zijn eigen tegenontwerp.

Al was de bevoegdheid van ir. DEMEY op waterbouwkundig gebied internationaal erkend, en al genoot hij de steun van Leopold II, toch ondervond hij tijdens zijn loopbaan veel tegenwerking, afgunst en laster, die zelfs na zijn dood in 1898 niet ophield (3). Zijn bronzen borstbeeld bevindt zich thans in het Heemmuseum.

\* \* \*

Heden vallen alle waterbouwkundige werken in het kustgebied onder de bevoegdheid van de Dienst der Kust van het Ministerie van Openbare Werken - Bestuur der Waterwegen, met zetel te Oostende.

Deze dienst werd opgericht in 1898 als de "Bijzondere Dienst der Kust" (sedert 1951 werd de term "Bijzondere" gesupprimeerd). Ze had als oorspronkelijke opdrachten :

1. Bouwen van een nieuwe zeesluis met vlotdokken en uitbreiding van de haveninrichting te Oostende.
2. Bouwen van een haven te Brugge en een haven te Zeebrugge, en van een zeekanaal ter verbinding van de havens.

De Dienst werd later uitgebreid met de volgende bevoegdheden :

- Beheer van de volledige kustlijn met de vier havens : Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge, Zeebrugge.
- Beheer van de kanalen Brugge-Oostende, Plassendale-Nieuwpoort, Nieuwpoort-Duinkerke, Ieper-Ijzer, Ieper-Komen, en Lokanaal.
- Beheer van de Rivier de Ijzer en van de Bergenvaart (Veurne-St. Winoksbergen).
- Toezicht op het Boudewijnkanaal (Brugge-Zeebrugge) en het kanaal Brugge-Sluis.
- Onderhoud van de toegangsgeulen en passen in zee.
- Onderhoud van de havens en van de havengeulen.
- Onderhoud en bescherming van de stranden en de domeinduinen.
- Hydrografische Dienst en Meteostation.
- Metingen en publikaties ten behoeve van de zeevaart.

De Dienst der Kust is thans ingedeeld in twee direkties :

1. Midden- en Westkust : vanaf de Franse grens t.e.m. Blankenberge + achterland.
2. Oostkust : Zeebrugge tot de Nederlandse grens + achterland.

Ze is gevestigd in het Administratief Centrum, Vrijhavenstraat 3 te Oostende

- 
- (1) Equipe : Tijdschrift van het Personeel van het Ministerie van Openbare Werken. 1986/2.
  - (2) D. FARASYN : Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk. 1830-1978. De Plate - Mei 1979.
  - (3) C. LOONTIENS : Duin en strandverdediging langs de Vlaamse kust. Oostende 1940.

---

#### BROCHURE EMILE BULCKE

In coproductie met "De Plate" verschijnt ca. 20 december een gedrukte brochure over kunstschilder Emile BULCKE (24 blz.; 15 foto's z/w). De verkoopprijs bedraagt 150 Fr.

De tekst is van de hand van Stadsconservator Norbert HOSTYN. De brochure zal te koop zijn aan de balies van ons Heemmuseum & het Museum voor Schone Kunsten.

A. VAN ISEGHEM

# EINDEJAARSSFEER IN DE VIJFTIGER JAREN

— KAPPELLESTRAAT —



*Kappellestraat, z.d.*

*Kappellestraat, 1954.*



door Norbert HOSTYN

DE ARCHITECTEN - 2

7. André DANIELS

Werd reeds eerder uitvoerig behandeld in "De Plate", januari 1977.

Enkele aanvullingen :

- Ombouw van het huis "ALBION" (hoek Kapucijnenstraat/Groentemarkt), in uitgesproken art-décostijl (toestand vóór ombouw zie : Vanalderweireldt nr. 60).

(Volgens een van mijn zegslui werd onder dit gebouw tijdens de werken lijken uit de tijd van het Beleg 1601-1604 aangetroffen.

- Het hotel "LIDO", hoek L. Spilliaertstraat/Van Iseghemlaan.
- In 1924 presenteerde hij een reeks urbanisatieplannen voor de stad (zie : De Zeewacht, 13 dec 1924, 27 dec 1924). Ze voorzagen het doortrekken van de Leopoldlaan, door het Leopoldpark tot aan het Maria-Hendrikapark. Dit impliceerde het verplaatsen van de Gasfabriek (waar nu het Gerechtshof staat), de spoorweg, het opvullen van het derde dok én het opofferen van het oostelijke gedeelte van het Stadspark.

Besproken in de Gemeenteraad van 23 dec 1924, stuitte het plan op een ongunstig onthaal wegens de hoge kosten en vooral het vernielen van het park.

Inmiddels zijn al deze punten reeds lang werkelijkheid....

DANIELS woonde in de Square Clémantine, 58.

8. Alfred DANNEEL

° Oostende, 15 mei 1893, + Den Haan, 16 januari 1952.

Gehuwd met Geno LAMS. Oudstrijder 14-18.

Woonde Léon Spilliaertstraat 45.

Realisaties : Christinastraat 133

Moerasstraat 6

Oude Molenstraat, 32

Poststraat, 17 (gesloopt in januari 1978)

Madridstraat (voorheen Corman) heel interessant om-

wille van de "golvende" conceptie van de voorgevel.

9. Antoine DANNEEL

Woonde en werkte ca. 1927 Van Iseghemlaan, 141.

Verdere gegevens ontbreken.

10. J. DEBRUYCKER

Modernistisch architect uit het Interbellum.

Woonde en werkte te Roeselare.

Realisatie : Elisabethlaan, het huis van Dr. Depuydt (Huis "Ooievaar") in 1987 omgebouwd tot een tweewoonst.

Werd vroeger uitgebreid behandeld in ons tijdschrift : cf. Marc DUBOIS, Woning Dokter Depuydt, "Ooievaar, Elisabethlaan, in De Plate, 80/99-103.

11. DEFOOR N.N...

Verdere gegevens ontbreken.

12. Théo DE LEE

Enkele realisaties :

- Meisjesschool Sint-Vincentius (Cirkelstraat).
- Sint-Pietersschool, Ooststraat, met een opvallende gevel in de geest van de Nieuwe Zakelijkheid, versierd met een sober beeld van de H. Petrus (beeldhouwer wellicht Jan MAES of Daniël DEVRIENDT).
- Langestraat 83, vernieuwing van de gevel Klooster Zusters van Liefde (origineel een 18-eeuwse façade).
- Tehuis Marie d'Hemptinne (Langestraat, 87).
- "EL MAR", voorheen Paster Pypeschool, SS Petrus en Paulusplein. Samen met VIERIN.
- Louisastraat, 4.
- Rustoord Emilie Jean, Kapucijnenstraat, 5 (gevel en veranderingen).
- Romestraat, 55.
- Prins Boudewijnstraat, 12.
- Jules Peurquaetstraat, 50.

13. DEMULDER N.N....

Verder gegevens ontbreken.

Realisaties : Londenstraat, 10.  
Edouard Moreauxlaan, 11.

14. Oscar-Silvère DEREERE

° Oostende, 12 februari 1885, + Oostende, 22 mei 1952.

Gehuwd met Alice VAN DEN BROUCKE. Lid Kerkraad Parochie Sint-Jozef.  
Woonde Brusselstraat, 7; in 1927 : Koningstraat, 64.

Hij was een telg uit een gekende aannemersfamilie te Oostende :  
Auguste en Georges-Armand DEREERE (° Oostende, 08.08.1886) waren  
aannemers.

Realisaties : Hendrik Serruyslaan, nr... (gesloopt najaar 1976; in  
de rij tussen Jozef II straat en Euphr. Beernaert-  
straat.  
Tarwestraat, 13.

15. Edouard DE VLIEGER

° Oostende, 12 september 1888.

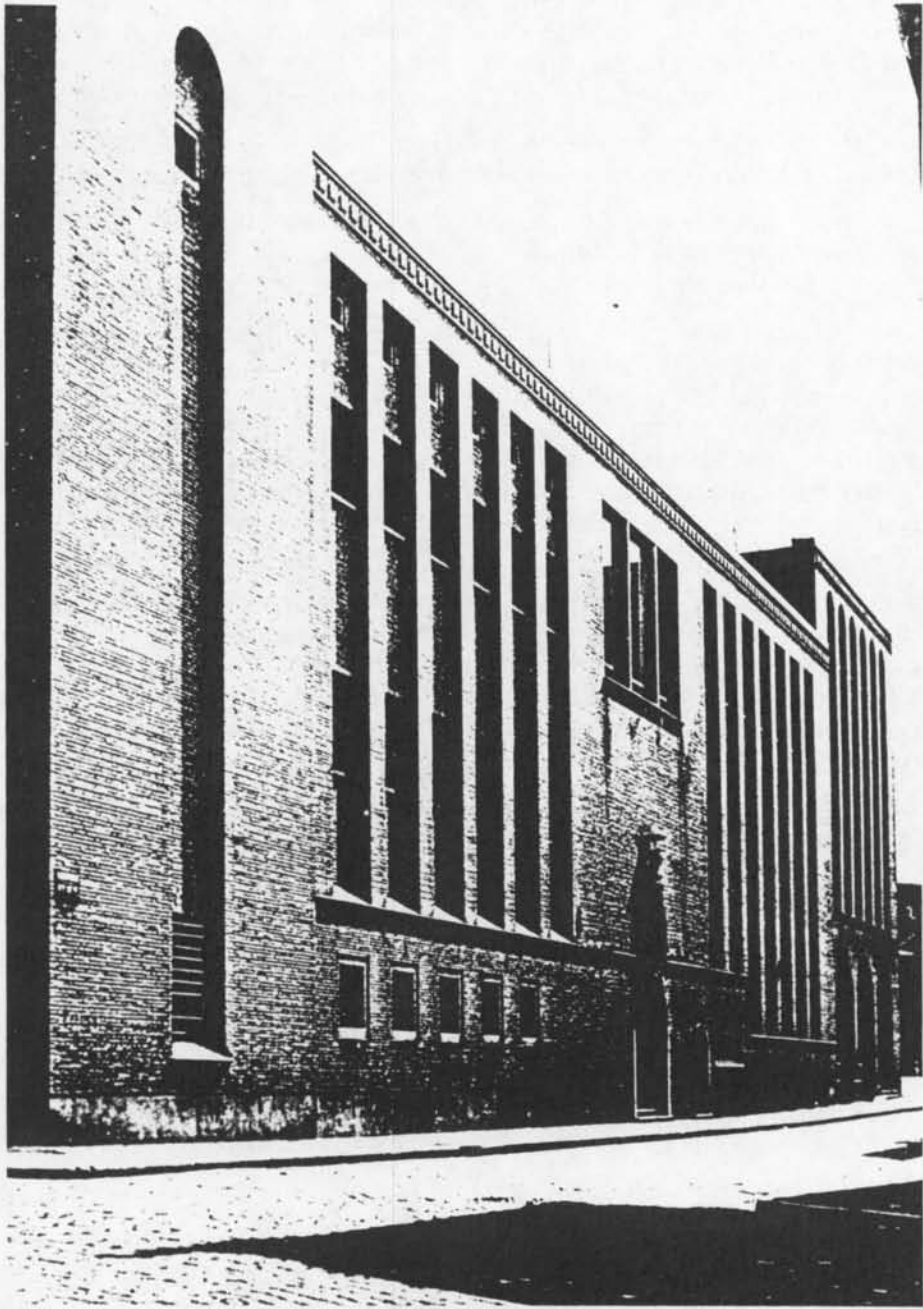
Gehuwd met Lydie RAU.

Woonde Koninginnelaan, 18.

Realisaties : Beeldhouwersstraat, 7  
Bouwmeesterstraat, 7.  
Leffingestraat, 63.  
Zwaluwstraat, ....

(vervolgt)

§ § § § § § § §



PASTER PYPE SCHOOL



Rond 12 1/4 ure trekken een 6 tal Duitschers met een 10 tal peerden voorbij onze bureelen. Op het eerste verdiep van een der huizen van Meijuffer VERBEECK, door vluchtelingen bewoond, zitten eenige jongens te zien. Een hunner riep "sm...." naar de Duitschers en spuwde op een officier. Men kan denken hoe al de toeschouwers verschoten ! Gelukkiglijk nam de officier de zaak al den goeden kant : hij trok eventjes de schouders op en vervorderde zijn weg.

Een bijgeroepen politiebrigadier . . . . .  
maning - maar toch, we beleefden eenige ogenblikken van ware angst.

Rond 3 ure komt een steamlaunch (motorbootje) voor de haven, denkkelijk een Engelsch bootje. De Duitsche wachten schieten er op : het bootje verwijdert zich.

De roep gaat onder 't volk dat er geschoten werd op eene Oostend-  
sche sloep, die uit de richting van het Noorden komend, langs de Westpas van den Stroombank de haven wilde binnenvaren. Zoo gebeurde het niet : eene sloep, die nog aan de kaai lag, wilde in zee steken. De bemanning kreeg bevel terug te keeren en daar zij niet rap genoeg gehoorzaamden, schoten de Duitschers op onze visschers die gelukkiglijk niet getroffen werden. De sloep keerde dan terug.

Gedurende den ganschen namiddag komen troepkens Duitschers toe. De Duitschers hebben zich meester gemaakt der Middenpost, waar de portierster de sleutels afgaf en waar een schildwacht wordt geplaatst aan het Justicie...paleis. Ook onze 2 staties worden door de Duitschers bewaakt. Het personeel der staties is sedert eenige uren afgedankt.

Wij bemerken dat zekere Oostend- . . . . .  
zijn met de Duitschers.

De brug der Kapellestraat wordt schildwachten, de bajonet op het geweer, bewaakt. Eenieder mag nochtans door.

Duitschers verklaren ons dat de gesloten winkels desnoods open zullen gebroken worden ! "ook de Oostendenaars moeten eten" zeggen ze. In alle geval, in enkele uren tijds zijn vele winkels, die gesloten waren, geopend geworden.

In het "Hôtel de la Couronne" zitten rond 4 1/2 ure verscheidene officieren rustig een glas bier te drinken.

Voor het stadhuis staat een peloton soldaten.

De Duitschers bezoeken onze herbergen en gedragen zich daar heel deftig, hun gelag betalend.

In de Stockholmstraat, rechtover den Volksbond, maken de Duitschers zich meester van eenen kamion, geladen met geweren. In den "mess" der officieren deelen zij de meubelen uit aan de straatjongens en vernielen de bibliotheek van 't leger.

Met den avond branden geene gaslanteerns in onze straten. In de Kapellestraat en op de Grootte Markt alsook aan de brug der Kapellestraat branden de gloeilampen. Overal in de stad is de volgende proklamatie aangeplakt.

STAD OOSTENDE

OPROEP TOT KALMTE

Ik acht het noodig, mijne vorige raadgevingen te herinneren

en nogmaals de aandacht mijner Medeburgers te vestigen op het uiterste gevaar, waarin een enkele vijandige daad, gepleegd door een burger, de Stad Oostende zou brengen, den dag waarop een Duitse troep deze zou komen bezetten.

Het beste dat de inwoners doen kunnen, als Duitse troepen onze stad zouden binnenkomen, is uit hunne huizen niet treden.

Samenscholingen kunnen gevaarlijke voorvallen verwekken, zelfs zonder de minste slechte inzichten van wege de toeschouwers.

Het wachtwoord moet dus zijn : Alle duitse troepen die, onze OPENE STAD zouden doortrekken of die er zich zouden komen vestigen, laten voorbijgaan zonder eenige aandacht op te vestigen.

MEDEBURGERS,

Wat er ook gebeure, aanhoort de stem van uwen Burgemeester en behoudt een onverstoorbare kalmte.

Gedaan te Oostende, den 14 Oct. 1914.

De Burgemeester,  
A. LIEBAERT.

Om 8 1/2 ure van den avond, doen de Duitschers hunne zegepraalende intrede in Oostende. De stoet komt af door de Kapellestraat naar de Groote Markt. Vooraf 2 rijen fijfers en 2 rijen tamboers, die eenen marsch schuifelen of trommelen.

Daarachter, de "Wacht om Rhein" zingend, ruim 600 voetgangers, een 50 tal ruiters en een 20 tal karren met voorraad. Gansch het zootje neemt plaats op de Groote Markt, de peerden worden uitgespannen en naar hunne wederzijdsche stallingen gebracht, en de soldaten worden geleid, de eenen naar het stadhuis, de anderen naar verscheidene stadsscholen waar zij zullen overnachten. Ook de kazern is opgepropt met Duitschers.

Een gevoel van treurnis overviel al degenen die de "trionfante-lijke intrede" der Duitschers bijwoonden - en weinig waren er die tot het einde, toe, deze tergende en hoonende PARADE bijwonen konden - wij ook hadden den krop vol en vooraleer de laatste Duitschers op de Groote Markt. . . . . gen, over wat verder op de Groote Markt gebeurde, bekwamen wij 's anderendaags van eenen Duitscher.

\* \* \*

Om een voorbeeld te geven van den hevigen schrik onzer visschersbevolking : deze morgen moest de genaamde Hermanie VROOME, weduwe Charles LUSYNE, wonende Schippersstraat 18, begraven worden. De vrouw was Maandag overleden en gister namiddag gekist geworden. Toen de lijkdragers deze morgen, een weinig na 7 1/2 ure, om het lijk kwamen, vonden zij de kist op het trapportaal van het tweede verdiep staan : de kamers waren gesloten, en de familie was weg, gevlucht !

\* \* \*

. . . . . sloepenwerf, en die nu waarschijnlijk in handen der Duitschers zal vallen ?

1. eene sloep, in zijn inhouten, op de werf van Mevr. weduwe Aug. CATTOOR;
2. eene kleine sloep, in zijn inhouten, op de werf van M. Aug. HAMMAN;

3. op dezelfde werf, in herstelling, eene kleinen sloep van Blankenberghe, reeder G. D'HONDT;
4. een klein scheepje, in zijn inhouten, op de werf van M. Henri PANESI;
5. op de werf van Mevr. weduwe Jozef DEWEERT-PANESI, een loodsboot in zijn inhouten en een gedeelte planking geplaatst, en
6. aan de "kielkaaie", een klein scheepken, in zijn inhouten.

\* \* \*

Gister avond en heden voornoen was het op den Vuurtoren en op Sas-Slykens een algemeen loopen en draven en slepen en voeren. In de slachthuizen en op de waggons bij de schepen lagen groote hoopen koopwaren, uit Engeland toegekomen voor het Engelsch leger. Er bestond geen middel meer die koopwaren te verzenden en zo mocht eenieder mede nemen wat hij begeerde. 't Is jammer dat die toelating (werd er wel toelating verleend?) niet vroeger werd gegeven, want op verre na was alles nog niet weg toen de Duitschers binnenkwamen. 't En was nochtans niet dat de menschen hun best niet deden! Eerst was het dragen: bakken met dozen conserven, vleesch, sardienen, enz.; bakken suiker, beschuit, enz. Gister was zulks nog niet genoeg gekend, doch heden wist eenieder het nieuws en men trok dan ook met hondenwagens, steekkarren, karren en wagens, om geheele bakken eiers, stukken kaas van 70 kilos, balen rijst, koffij, cacao, bloem, enz., geheele vrachten schoenen, stukken goed, kleederen, leder, enz. Velos, motocycletten, autogetuig, werden ook weggebracht of in 't water geworpen. Dan mocht men de voorraad kolen van de schepen halen.

\* \* \*

De Duitschers geneerden zich niet een beetje op den Vuurtorenwijk. Een enkel voorbeeld: ze stalden hunne peerden in de klassen der gemeenteschool!

Vrijdag 16 oktober -

#### TWEDE DAG DER BEZETTING

Gansch den nacht zijn nog bendjes Duitschers toegekomen en heden komen nog zoo wat een 5.000 man troepen (meest voetvolk, veel wielrijders, enkele ruiters) met eenige mitrailjeuzen binnen. Zoo ieder paar uren komt eene bende van ruim 750 à 800 man uit de richting van Brugge over 't Sas Slijkens of van Blankenberghe af langs de Koninklijke baan.

De klokken der kerken luiden niet meer.

De staf van het Duitse leger bevindt zich in het MAJESTIC HÔTEL en gebruikt dezelfde kamers die over eenige dagen door de Belgische Minister betrokken waren.

Rond 10 ure van den morgen rukt een korps van ruim 2.000 Duitschers, voorafgegaan door eenige wielrijders, in de richting van Nieuport op. Rond de noon keeren zij terug; volgens het schijnt, zijn de bruggen der sassen van Nieuport gedraaid en zouden de Bondgenoten zich in aanzienlijke macht over den Yser bevinden.

Rond 10 1/2 ure kwamen Duitschers op het hof van M. Gustaaf DECLERCQ-TOURNOY, Nieupoortschensteenweg en, hem de bajonet op de borst . . . . . waren ze met wel 300 op de hofstede, etend en drinkend van hooge boomen neder!

De Duitschers hebben zich meester gemaakt van de reiskoffers

die in de Zeestatie door de vluchtelingen waren gelaten geworden. De inhoud ervan, kostelijke fourruren, lijnwaad, kleederen, enz. werd aan de bevolking uitgedeeld.

Een duitsch geneesheer, die te Oudenburg legert, verklaart in een kruidenierswinkel der stad dat hij daar niets kon vinden. De duitschers, volgens hem, zouden reeds morgen Zaterdag vertrekken, hier slechts een klein garnizoen latend. Zij zijn duivels kwaad op de Engelschen. "Ik weet, zegt HERR DOKTOR, dat ik naar mijne dood ga, want Duitschland kan het niet volhouden tegen al zijne vijanden. Wij zullen in Oostende geen kwaad doen, maar moest er op een onzer soldaten geschoten worden, dan RASIREN (platleggen) wij gansch de stad". (Herr Dokter deed deze verklaringen aan een onzer stadgenooten, een Amerikaan).

Wij ontmoeten eenige soldaten en vernemen ervan dat de eerst binnengekomen troepen Saksers waren, nogal veel van Halle a/Saale. Zij ook zeggen dat er aan de Oostendenaars niets geschieden zal, doch zij zijn niet ontmoedigd, gelijk HERR DOKTOR, ver van daar : EIN KAISER IN EUROPA, zeggen ze ! Ze gaan naar Kales, en hier te Oostende zullen Zeppelins aankomen die naar Londen zullen vliegen.

Anderen weten te vertellen dat men in Duitschland kanonnen van 52 ctm. aan 't maken is, die 30 kilometers ver zullen kunnen schieten. De houwitsers zullen 4.000 meters hoog gaan. Wordt de te bereiken hoogte op 7.000 meters gebracht, dan hebben de houwitsers een draagvermogen van 10 kilometer.

Nog anderen, die voor Nancy gevochten hebben, weten te vertellen dat in een dag, in Lorreinen, de Franschen 7.000 doden lieten; dat voor Verdun 300.000 Franschen de neerlaag leden - doch zij zwijgen als vermoord over de misbakte van hun Kaiser, die Nancy niet innemen kon !

In 't spek schieten moeten de duitschers voorwaar nog hun meester vinden, - ofwel moeten z'allen, wij spreken van de soldaten natuurlijk, steenezels zijn. Nog eenige staaltjes van hunne... inlichtingen : rond Koningsberg (Oost-Pruisen) werden 70.000 Russen gevangen genomen; sedert Donderdag middag is Parijs in hun bezit; 40.000 Franschen moesten zich te Maubeuge overgeven aan nog geen 20.000 duitschers, enz. enz.

Wij ontmoeten er nochtans een, een pontonnier, die bekend dat de duitschers veel verliezen leden rond Dendermonde en bij 't overtrekken der Schelde. "Maar toch, zegt hij, konden de Belgen niet weerstaan ! Onze makkers, die getroffen werden, waren nog niet ten gronde gevallen, of wij waren reeds achter hen met de stukken der te leggen brug !" Hij toont ons zijn mes : al den eenen kant, een scherp lemmer, al den anderen kant, eene uitmunten-de zaag.

Heden zijn veel Berlijners binnengekomen. Wij vernemen van eenen MAGISTRAT (gemeenteraadsheer) van Schoenburg bij Berlijn, dat zij op 5n Oogst te wapen werden geroepen, tot den 11n in Berlijn bleven en dan, per ijzerweg, naar Aken, de Hollandsche grenzen aanzijds latende (NICHT DURCH HOLLAND, zegt hij en hij steunt er op) zijn zij over de provinciën Luik en Brabant, onder Mechelen, boven Gent en onder Brugge naar Oostende gekomen. Evenals al degene die wij aanspraken zegde hij dat "te Leuven MAN GESCHOSSEN HAT met jachtgeweren." 't Is juist alsof men hen de les van buiten had geleerd. HERR DOKTOR, deze morgen, vertelde 't zelfde !

Allen zijn ook uiterst bekommerd om te weet te komen langs waar de Engelsche troepen achteruitgetrokken zijn en, alhoewel zij willen laten verstaan dat zij hoegenaamd de Tommy's (Engelschen) niet vreezen, blijft bij ons den indruk dat zij kiekenvleesch krijgen bij d'enkele gedachte aan den Engelschman !

Voor zoveel wij hebben kunnen bemerken blijven de Duitschers zich nog deftig gedragen, in de bewoonde huizen, betalend wat ze eten of drinken. (Hebben wij aangeteekend dat de simpele soldaten alle 10 dagen rond de 7 frank trekken, 5 mark en 30 of 40 pfennig ? Zij krijgen daarenboven eten zooveel zij willen, natuurlijk soldaten-eten). Vele ook groeten de menschen op straat of in de herberg komende met een "mooyen" (morgen) "mittag" (middag) of "guten abend" (goeden avond); veel officieren slaan aan voor de dames en voor sommige burgers. Enkele Duitschers nochtans laten zien dat zij het zijn, en zoo is er een, in een kruidenierswinkel die eenen aankoop van fr. 1,50 betaalde met een stuk van een mark, een stuk van 10 pfennig en 2 stukken van 10 pfennig. In Duitsch geld was dit nu juist fr. 1,50, maar de kruidenierster dacht dat er slechts fr. 1,45 lag en zij miek eene opmerking die als volgt beantwoord werd : "Madam, gij leeft thans onder Duitsch regiem, en gij moet er u naar schikken".

De Duitschers hebben bezit genomen van het Koninklijk Paleis op den Zeedijk. De villas der Koninginnelaan, die gesloten waren, hebben zij open gebroken. Ook beginnen zij de gesloten winkels te openen en te plunderen.

Deze namiddag deelden de platkoppen op de Vander Sweepplaats gouden oorbellen uit aan plichtvergetende Oostendsche jonge meisjes.

Deze namiddag trokken wij naar Sas Slijkens. Eenieder mag vrij over de eerste brug der de Meysluis, alsook over de verschillende bruggen van 't Sas. Schildwachten zijn geplaatst aan de hangaars der Cockerillbooten, en soldaten lossen strooi dat zij binnenbrengen in de stedelijke hangaars - denkelijk om er dezen avond op te slapen.

Aan het verzendkantoor A. VRANCKEN (een Duitsch huis) waait de Duitsche vlag. Het is de eerste die wij te Oostende zien sedert de oorlog, want aan het stadhuis wappert nog immer de nationale driekleur. Enkel de Engelsche en Fransche vlaggetjes werden afgenomen.

De slachthuizen CARBON en de spoorlijnen er achter liggend worden door de Duitschers bewaakt. In de slachthuizen CARBON was de depot der schoenmakers van 't leger ingericht; er bleef daar een fortuin aan leder liggen. De waggons achter die slachthuizen waren opgepropt met allerhande eetwaren (kisten suiker, kazen, spek, rijst, koffij, enz.), cigaars en cigaretten, bijlen, spaden en ander tuig. Donderdag gedurende eenige uren bleven de slachthuizen CARBON en de waggons, waarvan hooger spraak, onbewaakt - en de bewoners van den omtrek mieken van de gelegenheid gebruik om er uit te nemen wat zij konden. Tegen den avond stelden de Duitschers schildwachten : 't is gedaan met Engelsch goed - want alles wat in die waggons stak kwam van Engelsche schepen - te redden !

De Duitschers zullen met het overige wel mooi weder maken, en nu zijn ze neerstig bezig met de waggons te ontladen en de hangaars der Cockerillbooten vol te steken.

Ook op het Sas trekt eene bende Duitschers ons voorbij : voor-aan, een officier te peerde, gevolgd door 49 of 50 reken van 4 man,

die er allen afgemat uit zien. . . . .  
de deze morgen en HERR MAGISTRAT zal het ons dezen avond bevesti-  
gen dat ze sedert 4 dagen voortdurend opmarschen, enkel 's nachts  
in de boerderijen op stroo eenige korte uren rust nemend. Achter  
de voetgangers, eenige ruiters, en dan een 10 tot 15 wagens van  
alle slach - eene ware kollektie - wagens met proviand, met veld-  
keukens in volle werking, met tuig, enz. Langs de bende rijden  
officieren per velo.

Wij ontmoetten twee zulke benden. Onder de peerden die de  
karren voorttrekken of er aan zijn vastgebonden, zijn er vele  
die nooit den Duitschen grond betraden; veel karren zijn slechts  
ook sedert korte dagen Duitschen eigendom. s' Kaisers's volk eischt  
immers alles op wat het ziet, karren, peerden, velos, autos. De  
eigenaars krijgen meestal "bons", betaalbaar, God weet wanneer !

Werklieden zij bezig met de boulons der tramriggels te ontbloo-  
ten en sterk vast te zetten. Een weinig verder, aan de herberg  
der weduwe Edouard VERDONCK, ligt een zwartpeerd, dood.

(vervolgt)

---

N.V.D.R. In de tekst zijn bepaalde zinnen vervangen door puntjes  
(. . . .). Op deze plaats is de originele tekst onlees-  
baar doordat de krant, bij het inbinden, verkeerdelijk  
werd afgesneden.

---

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (14)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Jacky EDDYN (saxofonist)

Marc CAIGNIE werd geboren te Westouter op 18 oktober 1945. Volgt  
muziekconservatorium te Gent waar hij een eerste prijs behaalt  
voor notenleer en een tweede voor transpositie. Op tournee van  
1962 tot 1972 verblijft hij in verschillende landen van Europa  
en Azië. De Oostendse periode loopt van 1972/73 tot 1978/79, waarin  
hij verschillende plaatopnames heeft met de groep Kandahar. Zijn  
activiteiten spelen zich echter af te Gent, vooral in het Arenathe-  
ater. Is lid van het BRT Jazzorkest sinds 1978 dat vanaf 1 januari  
1987 verandert in BRT Big Band. Hij woont momenteel in Watervliet.  
Hij speelt nog regelmatig in het Orkest van Jean Jacques.

Bron : schriftelijke mededeling.

1° Still hooked on blues : Stones in my passway; Calcutta blues;  
Mean old Frisco; Stormy monday; You got bad blood; Bright lights  
& I'm going up; Hoochie coochie man; Five long years; Shake  
your moneymaker.

Karel Bogard Blues Band m.o.a. K. Bogard, electr. piano, gitaar  
& voc.; J. Eddyn, sax & klar.

Opgenomen in april 1976.

Milo productions.

2° From dusk until dawn : 15 stukken van Karel Bogard met o.a.  
K. Bogard, voc., acoust. piano, gitaar, . . . ;

Jacky Eddyn, sax., klar., fluit en arrangementen.  
Opgenomen op 31 maart, 14 april en 26 mei 1975.  
Dwarf 4C 062-96844.

- 3° Long lived the sliced ham : 8 stukken door Kandahar. Kandahar = Karel Bogard, elect. piano, synthesiser, voc.; Jacky Eddyn, saxofoon, fluit; e.a.  
Opgenomen in Tamara King Studio Belgium op 2, 4 en 5 november 1974.  
Dwarf LP 1; 1LP.
- 4° Survivin' boogie; The dark hole rag, door Kandahar waaronder Jacky Eddyn, sax. en fluit.  
Dwarf SLE 1; 1 single (uitgave 1974).
- 5° In the court of Catharina Squeezer : 6 stukken door Kandahar waaronder Jacky Eddyn, sax., fluit en arrangementen.  
Opgenomen in Morgan Studio Brussel 11 mei en 10 juni 1975.  
Dwarf 4C 062-96846.
- 6° Pictures from the past : 10 stukken door Kandahar met o.a. Jacky Eddyn, sax.  
Opgenomen in Kritz international studio's Kuurne in augustus 1978.  
GIP 143.026; 1LP (uitgave 1979).
- 7° Jacques Mercier : Chanson pour vous : 12 liederen gezongen door J. Mercier; Orkest met o.a. Jacky Eddyn, fluit, klarinet, saxofoon en arrangementen.  
Opgenomen in Studio Morgan Brussel op 5 en 6 oktober 1975.  
IBC 4C 054-97252; 1LP.
- 8° Op LP : Who cares van Tjens-Couter (zie verder).

#### Over James ENSOR

Mister James, van H. de Booij, muziek en W. Ertvelt, tekst.  
Op compact disc : Ça va bien ?  
Hans de Booij, zang; met begeleiding.  
Philips 832838; 1CD (uitgave 1987).

#### MISTER JAMES

Et alors, Mister James,  
Ça va bien? Ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien?  
Mister James, ça va mieux?

Het is weer "Carnaval op het Strand"  
De maskers van Ensor grijnzen  
In Oostende in het voorjaar  
Waar het ruikt naar Engeland.  
Ik was zijn minnares, zegt zij.  
Ze neuriet zacht en glimlacht blij.  
Er is "Muziek in de Langestraat"  
De vissers dansen langs de vloedlijn  
Met maskers van de broer van Bosch  
Demonisch in een driekwartsmaat.  
Ik was zijn minnares, zegt zij.  
Ze neuriet zacht en glimlacht blij.

Et alors, Mister James,  
Ça va bien? Ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien?  
Mister James, ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien? Ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien, Mister James?

Als de zee tegen het duin kreunt  
Schuilt de minnares van Ensor  
In Café "Aux Trois Fontaines"  
Voor de winterstorm die nadreunt.  
Ik was zijn minnares, zegt zij.  
Ze neuriet zacht en glimlacht blij.

Et alors, Mister James,  
Ça va bien? Ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien?  
Mister James, ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien? Ça va mieux?  
Et alors, Mister James,  
Ça va bien, Mister James?

Leo FERRER

- 1° Quand c'est fini ça recommence; Si tu t'en va; La maffia; Comme à Ostende  
Léo Ferré, tekst en zang; F. Aussman et son orchestre.  
Barclay BLY 70384; 1 single (uitgave 1966 ?).

Freddy FEYS (blazer, componist en orkestleider)

Geboren te Roeselare op 20 september 1929. Op jonge leeftijd speelt hij reeds op het accordeon van zijn vader. Als trommelaar sinds 1949 van de Muziekkapel van de Zeemacht volgt hij een cursus van zes maanden in het Oostends Muziekconservatorium voor saxofoon, waarmee hij de eerste prijs behaalt. Nochtans moet hij tot 1967 wachten om als saxofonist te mogen meespelen. Intussen vormt hij Freddy's dansorkest te Oostende en treed er mee voor de eerste maal in het openbaar op 3 oktober 1954. Zijn orkest bestond in de jaren vijftig-zestig uit volgende leden : Fr. FEYS, klarinet en leider; Gus ENDO, zang; Pete MONTI, zang en gitaar; Jean DELVI, zang, saxofoon en gitaar; Wim PARKS, trombone en accordeon; Stan ARCHIE, zang en trompet; André VYVEY, drums; Marc DEMAN, piano en hammondorgel; Eric VAN LOO, saxofoon; Gerd LAPOUTER, show- en ritme-man. Men mag hier terecht spreken van een "big band". Dit in ons land veel gevraagde orkest speelde ook onder de naam The Secrets, zij traden in de meest befaamde zalen op van die tijd. Freddy FEYS ontdekte Will TURA. Hij is componist van talloze liederen sinds de jaren '50 tot nu (zie daarvoor bij andere vermelde artiesten). F. FEYS is op alle Oostendse Revue's opgetreden. Van zijn orkest werden heel wat platen opgenomen, vooral op het merk Olympia.

Bron : Documentatie Stadsbibliotheek.  
Het Volk 4-11-1988.

- 1° Willy Lustenhouer : 't Is 'n peirdegedacht : met o.a. Ostendsche ploaten; Oostendsche potpourri (= Ga je mee naar zee gaan voeren, Al de meisjes van Oostende, Mo gie nie, Dikke Matille, Je kut d'erin).  
W. Lustenhouer en koor; met Orkest o.l.v. Freddy Feys.  
Olympia LPT 33104; 1LP (uitgave 1971).
- 2° De boarebreker; Den AS, muziek van J. Winne en F. Feys, tekst van W. Lustenhouer.  
W. Lustenhouer en De Spionkop, zang; met orkest. Aangeboden door Nieuwsblad van de kust.  
Olympia LPQ 717; 1 single (uitgave 1973).
- 3° Liedjes op de dansvloer : Dansen als vroeger; Liefde of amour; Trinidad; Ga nu maar; Bleujeans en Cola; 's Avonds; Arriba Granada; Ra-ra-ra; Vreemde wegen; Arme dwaas; De grote dag. Muziek van F. Feys, tekst van J. Deensen.  
R. Jones, F. Vann, zang; The Secrets o.l.v. F. Feys.  
Baltic LP 715; 1LP (uitgave 1974).

FIGURES

- 1° Up up down town; Mangle and maim, van P. Decoutere.  
Figures, zang en instrumentaal; met o.a. P. Decoutere.  
Productie S. Feys.  
Red Zebra RZ 003; 1 single (uitgave 1981 ?).



## FLESH and FELL

Bestaat uit het Oostends duo Cathérine VANHOUCKE (geboren op 8-8-1961) en Jean-Pierre GOUDESONE (geboren op 6-12-1961), die te Brussel verblijven sinds 1984. Zij hebben hun eigen repertoire op twee maxi-singles en een videoclip. Een LP is in de maak.

Bron : ouders VANHOUCKE.

1° The hunger (Club mix); The wind.

Flesh en Fell, zang en instrumentaal.

Productie : J.-M. Aerts.

SCAR 18T; 1 maxi-single (uitgave 1985/86).

## FRECKLEFACE (wordt Tjens Couter)

1° If we; Trouble in mind; Mary; Hold my hand; When darkness fades away.

Freckleface, zang, instrumentaal, tekst, muziek, productie  
Freckleface = Arno Tjens, harmonica, zang; Paul Mary Alfred, bass, zang; Ian "tepnol" Lamoot, drums; Paul Couter, gitaren en zang.

Opgenomen te Gent op 8 mei 1982.

LP R33 34824; 1LP.

## The GENTS (van 1979 tot 1982)

1° Waitin' for a call; You don't want my lovin' van E. Allary.

The Gents, zang en instrumentaal = Eric Allary, gitaar; Johnny Markey, bass; Luc Steen; Patrick Henno.

Opgenomen in The Stable Studios Arnhem.

JDM 1; 1 single (uitgave 1981 ?).

## GEORGETTE

Georgette VAN EYCKEN werd geboren te Stene op 16 mei 1934. Op de leeftijd van tien jaar gaat zij naar het Oostends Muziekconservatorium dat toen onder de leiding stond van Emile DE VLIEGHER, waar ze lessen volgt in notenleer en piano, waarvoor zij lager en middelbare diploma's behaalt.

Haar vader speelde accordeon. Zij is de oudste van een gezin met 10 kinderen en er werd thuis heel wat gezongen door bijna alle broers en zusters.

Met kerstdag 1976 wordt zij gevraagd als zangeres in te vallen op een feest voor eenzamen in een zaal in de E. Cavellstraat. Na drie weken wordt zij reeds gevraagd opnieuw op te treden, nu niet als vervangster, maar haar naam prijkt reeds op de affiche. Buiten de zangcarrière speelt zij momenteel piano en electrisch orgel met twee klavieren. Doch het blijft een hobby, want ze treedt enkel op voor gepensioneerden en gehandicapten in rusthuizen en instellingen. Vermeldenswaard is echter haar optreden met het Orkest van Freddy FEYS te Keerbergen t.g.v. de 80ste verjaardag van Karel JONCKHEERE en dat zij winnares is van het Vlaamse Visserslied in 1986 te Heist. Treedt nu op onder de naam Jetty VAN EYCK.

Bron : persoonlijke mededeling.

1° 't Viswuuf ; Amour toujours chérie, van F. Feys.

Georgette, zang; met orkest.

Roadrunner 830151; 1 single (uitgave 1983).

2° 'k Zin hier zo gèren. Is 't er gin liefde meer ? van F. Feys.

Georgette, zang; met orkest.

Roadrunner 8400262; 1 single (uitgave 1984).

3° Ja wadde were dadde; Ballade voe Lucy Monty, van F. Feys.  
Georgette, zang met begeleiding.  
Roadrunner 850477; 1 single (uitgave 1985).

## OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIÉTARD

### BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604 - AANVAL VAN 7 JANUARI 1602

Generaal Francis VERE, de Engelse Gouverneur van Oostende, die in de nacht van 15 juli 1601 werd gekwetst en ter verzorging en herstel naar Middelburg overgebracht, ontscheepte na 2 maanden op 16 september 1601 terug in de Oostendse vesting.

Na een inspectie van de vesting kwam hij tot de vaststelling van de lamentabele situatie van de verdedigingswerken en vooral de uitgeputte nog aanwezige troepen. Francis VERE deed een dringende aanvraag voor nieuwe bevoorrading en vooral verse troepen aan de Staten Generaal. Deze stemden toe in de nodige bevoorrading van alles per kerende brief.

Door het slechte weer en aanhoudende stormen bleven de beloofde schepen op zich wachten.

Om tijd te winnen verzon Francis VERE een krijgslist, die erin bestond geveinsde onderhandelingen te voeren tot overgave van de vesting van Oostende.

Op 23 december begon hij de onderhandelingen met Aartshertog Albrecht en dit na de nodige uitwisseling van gijzelaars. Deze onderhandelingen sleepten opzettelijk gedurende 2 dagen aan en op 25 december brak Generaal VERE de onderhandelingen af na het nieuws dat 5 oorlogsschepen van de Staten Generaal voor de Oostendse vesting waren aangekomen. De volgende morgen begonnen de vijandelijkheden terug.

De belegeraars vonden deze handeling van VERE onfair en op 7 januari 1602 werd de stad onder een geweldig kanonvuur genomen en dit gedurende ruim 12 uur. Om 7 uur 's avonds vielen de Spaanse troepen van de Aartshertog met volle geweld en bij laag tij de vesting aan. Deze bestorming werd gevoerd door ruim 600 man aan troepen, opgejaagd door de cavalerie, doch Generaal VERE, die verwittigd was door overlopers, kon tijdig de nodige tegenmaatregelen treffen.

In de geslagen bressen kwam het tot man aan man gevechten doch deze werden steeds afgeslagen door de troepen van Francis VERE.

De sluizen werden geopend en het water van de grachten liep terug naar zee. Met het terugstromend water werden vele Spaanse manschappen meegesleurd. Deze bestorming kostte de Aartshertog Albrecht ongeveer 2.500 man en in de vesting werden er enkel 100 man gedood.

Om deze gebeurtenis te herdenken en om de terechtwijzing (volgens de belegerden) door God te laten blijken werden 2 penningen geslagen, één in zilver en één in koper.

### 1602 ZILVEREN EN KOPEREN PENNING Ø 31 mm VI : 14 - DUGN : 3530

R. FORTIS . ARMATVS . CVSTODIT . ATRIVM . 1602.

(Een sterke bewapening beschermt het paleis). De poort van een paleis beschermd door de gewapende hand van Jehovah (God).

V. LVCTOR . ET . EMERGO .

(Vechten en boven blijven). Gekroond wapenschild van Zeeland omringd door de wapenschilden van de edelen van de diverse steden.



#### VUURTOREN VAN OOSTENDE IN 1771

Om de veiligheid te waarborgen van de haven van Oostende en van haar opbloeiende vissersvloot en vooral om de ingang van de haven aan de scheepvaart op de Noordzee duidelijk te maken.

Zeer grote moeilijkheden ondervond men bij nacht, mist en stormweer. Daarom werd er na overleg met de diverse diensten van Keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk overgegaan tot de goedkeuring van de bouw van een vuurtoren in de haven van Oostende in 1771.

Deze vuurtoren was een kolom die opgetrokken was in Toscaanse stijl en werd verlicht door een buitenstaand vuur gevoed door steenkool. Deze lichtbaken werd opgetrokken buiten de vestingswallen (tegenwoordig op het Zeeheldenplein en dit op de plaats van het monument der zeelieden).

De inhuldiging gebeurde op 15 oktober 1772 in aanwezigheid van Burgemeester Arnold HOYS en het voltallig schepencollege en vele personaliteiten en menig afgevaardigde van de visserij.

De bouw was van de hand van architect DE WEZ en bestond uit de eigenlijke vuurtoren en bijhorend huisje voor de wachter, dit alles voor de som van 10.000 Florijn.

Reeds in 1776 werd er na uitdrukkelijk aandringen van de scheepvaartdeskundigen, de verlichting met steenkool vervangen door lichtspiegels. De reden daarvoor was te zoeken in het voortdurend uitdoven van het licht bij stormweer en geweldige regenval.

Deze vuurtoren bleef in dienst tot het einde van 1859, en werd vervangen op 1-1-1860 met de ingebruikname van de nieuwe vuurtoren opgericht op de oosteroever van de haven.

De oude vuurtoren bleef bestaan tot in 1944 maar niet meer als lichtbaken. Bij de oudere Oostendenaars is dit bouwwerk gekend als de "vlaggestok".

Ter gelegenheid van het oprichten van een zonodige vuurtoren in Oostende, werden er 2 medailles geslagen om deze gebeurtenis te herdenken.

#### 1771 ZILVEREN EN BRONZEN MEDAILLE Ø 35 mm VI : 91

R. CAR. ALEX. LOTH. DUX. BELG. PRAEF. 1771.

Buste van Karel Hertog van Lotharingen, rechts gericht en gekleed in harnas. Onderaan het borstbeeld een R. (ROETTIERS, graveur van deze medaille).

V. NAVIGANTVM SALVTI PROVIDET.

Zicht op de haven van Oostende. De haven met 2 staketsels en linksonderaan de vesting met legende binnenin : OSTENDA. De vuurtoren staat buiten de vestingswallen, voor de haven een driemaster met volle zeilen.



AANMOEDIGING VAN DE NATIONALE VISSERIJ IN 1785

Na een verzoekschrift van de reders in 1783 aan de regering van Jozef II, keizer van Oostenrijk, om de eigen invoer van de gevangen kabeljouw te beschermen tegen de buitenlandse invoer, vaardigde Jozef II een verdict uit op 7 juli 1783.

Dit verdict behelsde volgende maatregelen : de kabeljouw gevangen door de eigen visserijvloot werd vrijgesteld van mijnrecht in verschillende departementen. Opsomming van deze 16 departementen waarin dit verdict geldig was : Brussel, Antwerpen, Turnhout, Tienen, Sint-Niklaas, Gent, Brugge, Oostende, Nieuwpoort, Ieper, Kortrijk, Doornik, Mons, Chimai, Charleroi en Namur.

Een 2de verzoekschrift in 1785 werd opgevolgd door een rondschriften van de regering van de Oostenrijkse Nederlanden. Op 23 augustus 1785 werd een absoluut verbod ingesteld op de invoer van kabeljouw uit de vreemde.

Deze maatregel trof vooral de Hollanders, die een groot afzetgebied hadden in Vlaanderen. Strenge straffen werden uitgevaardigd tegen de overtreders. Vanaf 5 september 1785 werd een boete van 500 Florijn gezet op iedere frauduleuze invoer van buitenlandse kabeljouw.

Deze maatregel was rechtsmatig in de hierbovenvermelde departementen.

Het eerste verdict werd uitgebreid tot de visvangst van haring, kreeft en garnalen.

Deze bescherming bracht een overwachte opbloei teweeg van de eigen vissersvloot. In 1785 waren er te Oostende slechts 31 visserssloepen en 2 jaar later, in 1787, was dit aantal reeds opgelopen tot 71 stuks. Deze aangroei kwam ten goede aan de scheepswerven van Brugge en Oostende.

Om deze beschermingsmaatregel voor de eigen visserij te herdenken werd een medaille geslagen in zilver in een oplage van 464 stuks.

1785 MEDAILLE IN ZILVER IN ACHTHOEK Ø 35 mm

R. Beide borstbeelden naar elkaar gericht met er rond een rand-schrift :

MAR . CHRIST . AVST . ALB . CAS . SAX . DVX . BELG . PRAEF .  
Maria-Christina van Oostenrijk en haar echtgenoot Albert van Saksen-Cassel. Maria-Christina draagt een diadeem in het haar, Albert draagt een harnas.

- V. Bovenaan een girlande en onderaan een palm met eikentak met in het midden een tekst van 5 lijnen :  
 ADDITVS/AEQVUREAE . PISCATIONE/PROVIDIS . EDICTIONIBVS/STIMVLVS/  
 MDCCLXXXV. (bijkomende stimulerende en beschermende uitvaardiging voor de zeevisvangst 1785).



#### VEILING 1990

Op donderdag 25 januari 1990 gaat de jaarlijkse Veiling van DE PLATE door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

ø ø ø ø

#### LIDGELD 1990

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1990 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoeg stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 23 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer O. VILAIN. Als thema werd "'t BOSJE" gekozen.

ø ø ø ø

#### TENTOONSTELLING

Van 28 oktober tot en met 31 december 1989 loopt in ons Heemmuseum de tentoonstelling

OOSTENDE VRIJHAVEN. Op- en teloorgang (1769-1794)

dit naar aanleiding van het 35-jarig bestaan van onze Kring.

ZEKER DE MOEITE WAARD OM TE BEZOEKEN ! ! !

Het museum is open :

- elke namiddag (uitgenomen op dinsdag) van 15u tot 17u
- elke zaterdag van 10u tot 12u en van 15u tot 17u

OPENING HEEMMUSEUM

HET HEEMMUSEUM IS GEOPEND

VAN 10u TOT 12u EN VAN 15u TOT 17u

VAN 24 DECEMBER 1989 TOT EN MET 7 JANUARI 1990

UITGENOMEN OP 25 EN 26 DECEMBER, 01 EN 02 JANUARI

IN DIT NUMMER

- blz. 266 : H. HOSTYN : Monumenten en gedenkplaten te Oostende - XLVIII.
- blz. 267 : J.B. DREESEN : Toponymie van 's Heerwoutermansambacht - 1.
- blz. 269 : E. SMISSAERT : Schrijvers aan zee (2).
- blz. 273 : A. CASIER : De Oostendse muziekgeschiedenis - XL.
- blz. 275 : G. VANDAMME : De leiding van de openbare werken in het kustgebied in de vorige eeuw.
- blz. 278 : A. VAN ISEGHEM : Brochure Emile Bulcke.
- blz. 279 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum - 9.
- blz. 282 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (5).
- blz. 287 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (14).
- blz. 291 : E. LIÉTARD : Oostendse numismatiek.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE



HET BESTUUR VAN DE HEEMKRING

WENST U PRETTIGE EINDEJAARSFEESTEN

## LET OP UWE OOGEN !

Geloof niet dat, wanneer men eens begint te brillen, men dit altijd moet blijven doen : Dat is eene grove dwaling. Daar is eensprekwoord dat zegt : 't Is gemakkelijker te voorkomen dan te genezen. Een bril dragen is gevaarlijk wanneer men dit doet zonder zijn oogen eerst te doen onderzoeken en wanneer men zich wendt tot onervaren personen ; maar zoo men een goeden gezichtkundige raadpleegt, is dit gevaar buitengesloten. Door zijn beroepsken- nis zal hij de glazen weten te kiezen volgens de straalbrekingsgraad van het oog, en de gezichtscherpte zal zoo worden dat werken een genoegen zal wor- den, terwijl dit vroeger een oorzaak was van hoofdpijn, draainissen en an- dere ongesteldheden, die op den langen duur in zware ziekten kunnen ont- aarden.

### LUNETTERIE BELGE



MEDIKALE OOGKUNDE.

#### Kosteloos onderzoek der oogen

door een gediplomeerden Gezichtkundige, Brillenfabrikant en Gezichtsverbetere- raar ; 20 jaar praktijk.

### 84, Kapellestraat, Oostende

(Rechtover de Cinema)

Leverancier der Cooperatieven en maatschappijen van Ouderlingen Bijstand, der Touring Club en openbare diensten.

Herstellingen worden den dag der afgifte zelf af geleverd.

Glazen worden onmiddellijk ingezet.

#### AL DE BIJZONDERE GLAZEN IN MAGAZIJN.

Luxe en gewone brillen en neusnijpers. — Brillen voor autorijders en nij- veraars. — Glazen met dubbele lens in onze eigen Werkhuizen vervaardigd, die U toelaten op verren afstand of van kortbij te zien. — Glazen van alle kleu- ren voor warmte en licht, uiterst aangenaam bij de vischvangst of bij 't nemen van zeebaden.

GROOTE KEUS van brillen en amerikaansche Neusnijpers met goud overbla- zen, in hoorn of in nabootsing.

Koordjes, Kokers, Warmtemeters voor kamers en andere.

VERREKIJKERS voor de Schouwburg, koersen en den buiten. — VERREKIJ- KERS met prisma van alle merk.

#### Grootste keus der Kust en het goedkoopst

Zorgvuldige en spoedige uitvoering der voorschriften van de HH. Dokters Oog- meesters.

Wie weet over welke "Lunetterie Belge" het, destijds, ging ?

Met dank aan de heer W. VERLONJE